THEOLOGIA
DOGMATICA
ET MORALIS.

Secundùm ordinem Catechiſmi Concilij Tridentini.

TOMUS SECUNDUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE,
Baptiſmo, & Confirmatione.

AUCTORE

F. NATALI ALEXANDRO,
Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctore, & emerito Theologiæ Profeſſore.

VENETIIS M.DC.XCVIII.
Apud Nicolaum Pezzana.
SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

THEOLOGIÆ DOGMATICÆ, ET MORALIS,

LIBER SECVNDVS

DE SACRAMENTIS.

VT Sacramentorum doctrina, & diſciplina Viris Eccleſiaſticis ſummopere neceſſaria, ſic illis accuratiſſimè tradenda eſt: Tum quia in eorum adminiſtratione præcipua pars Miniſterij Eccleſiaſtici poſita eſt; cum Sacerdotes ſint *Miniſtri Noui Teſtamenti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei*: Tum quia *Plebem perfectam Domino parare* debent Sancti Præcurſoris inſtar, congruiſque diſpoſitionibus illam adornare ad diuina Sacramenta dignè ſuſcipienda, ne fortè noxium ſit hominibus, atque in damnationem cedat, quod pro ipſorum ſalute à Chriſto inſtitutum eſt: Aut ab ipſis Sacerdotibus diuinum illud mandatum violetur: *Nolite dare ſanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos: Ne fortè conculcent eas pedibus ſuis, & conuerſi dirumpent vos.* Animabus ad *Fontes Saluatoris* haurientibus aquam in vitam æternam ſalientem inaures, & armillas, velut fidelis ille Abrahami ſeruus alteri Rebeccæ, proferre debent, ideſt, Chriſtianarum ornamenta virtutum, vt eas Chriſto Saluatori in Iſaac adumbrato coniungant. Id autem aſſequi non poſſunt, niſi Chriſtianos omnes inuitent *Ad vitæ fontes aquarum*, & ad Pœnitentiæ preſertim, ac Euchariſtię frequentem vſum adhortentur, diuinam Sacramentorum originem, ac inſtitutionem; admirabilem efficaciam, certámque virtutem; neceſſitatem, ac vtilitatem eximiam; ſacros Ritus quibus conficiuntur, vel adminiſtrantur; Dogmata vniuerſa, quæ Eccleſia Catholica, Apoſtolica & Romana de illis credenda proponit, diligenter & dilucidè explicantes.

1.Cor.4.1. 2.Cor.3.6. Luc.1.17. Matth.7.6. Iſa.12.3. Geneſ.24. Apoc.7.17.

TRACTATVS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

DE Sacramentis in genere ſpectatis octo expendenda ſunt: Primò, eſſentia; ſecundò, neceſſitas; tertiò, partes; quartò, numerus & ordò; quintò, efficacia; ſextò, inſtitutio; ſeptimò, Miniſter; octauò, Ritus ſiue Ceremonię.

CAPVT I.

DE SACRAMENTORVM ESSENTIA.

ARTICVLVS I.

De Sacramenti Nomine.

1 CVm Sacramenti nomen à ſacro deriuetur, multiplex eſt Sacramenti ſignificatio ex variâ relatione ad rem ſacram, quam violari nefas. Sic apud Veteres pignus in loco ſacro depoſitum à litigantibus, ea conditione, vt illud perderet in pœnam improbus litigator, ſuum verò reciperet, qui cauſam obtinuiſſet, *Sacramentum* dicebatur, teſte *Varrone* Lib.4. *De Lingua Latina.* Atque ea etiam ſignificatione Sacramentis noſtris conuenit, quatenus per ea nos Deo oppigneramus, & deuouemus. Hac etiam ratione iuramentum, per rei ſacræ conteſtationem editum, Deo ſcilicet in teſtem promiſſionis, ſeu veritatis alicuius vocato, Sacramentum appellatum eſt. Qua ſignificatione vſurpatur Sacramenti nomen non ſolùm apud profanos Authores, ſed in iure etiam Canonico Cauſa 22. Quæſt 4. Cap. *Qui ſacramento*, quod ex Canone 7. Concilij Ilerdenſis ſumptum eſt: Item Cauſa 2. Q 5. cap. *ſacramentum*, & cap. *Nos* primo, & ſecundo. Hac etiam Notione ſacramentis noſtris nomen illud conuenit, cum illis Deo ad obſequium nos obſtringamus, ſeque viciſſim Deus nobis ad gratiam, amicitiam & patrocinium quodãmodo obſtringat Sic Principũ conſilia, & arcana, ſacramẽta in Scriptura ſacra vocãtur Tob. 12. 7. *ſacramentũ Regis abſcondere bonũ eſt*; quod ſacra habeantur, ſicut & Maieſtas, perſonáq; Principis, nec ea vſquam violare liceat. Qua ratione Epiſtola Imperatoris in antiquis Concilijs *ſacra Imperatoris* dicitur, propter perſonę, à qua mittebatur, reuerentiam, & inuiolabilem dignitatem.

Cicero Libro 2. Offic. Vegetius Lib. 2. De re Milit.

2 Scripturarum autem Sacrarum vſu *Sacramentum* rem ſacram abditam atque occultam ſignificat,

ſicut & Myſterij nomen Sapientiæ 2.22. *Neſcierunt Sacramenta Dei, neque mercedem ſperauerunt iuſtitiæ.* Epheſ. 1.9. *Vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis ſuæ:* 1. ad Timotheum 3.16. *Magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt Gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloriâ.* Epheſ. 5. 32. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia:* Quin & rei arcanæ, etſi nefariæ, ſignum aliquando ſignificat. *Apocal.* 17.7. *Et dixit mihi Angelus: Quare miraris? Ego dicam tibi Sacramentum mulieris, & beſtiæ, quæ portat eam.* Pro ſigno rei ſacræ abditæ atque occultæ Sacramenti nomen *S. Auguſtinus* vſurpat, Lib 10. *De Ciuitate Dei*, Cap.5. Ita Sacrificium definiens: *Sacrificium ergo viſibile inuiſibilis ſacrificij Sacramentum, id eſt, ſacrum ſignum eſt.* Atque etiam hac notione id nomen Sacramentis noſtris conuenit: Sed communes ſunt illæ nominis acceptiones.

3 Significatione magis propriâ ſumitur à Theologis Sacramenti nomen pro ſigno rei ſacræ, non cuiuſcunque, ſed hominem Deo conſecrantis, & initiantis. Sic à *Sanct. Auguſtino* vſurpatur Lib. 15. *De Ciuitate Dei*, Cap 26. vbi de latere Chriſti lancea perfoſſo ait: *Inde Sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur.* Sic à *Sanct. Ambroſio* Librum, In quo de Sacramentis Baptiſmi, & Euchariſtiæ tractat, inſcribente, *De iis, qui Myſterijs initiantur.* (Idem quippè Græcis ſignificat μυστήριον, quod Latinis Sacramentum) Sic à *S. Thoma* Prima Secundæ Quæſt.112. Art.5. *Sacramenta* (inquit) *propriè dicuntur illa, quæ adhibebantur Dei cultoribus ad quamdam conſecrationem, per quam ſcilicet quodammodo deputabantur ad cultum Dei.*

Sacramenti nomen ſemper in Eccleſia receptum, & approbatum fuit, quicquid contra obſtrepant *Lutherus, Melancthon, Carolſtadius, Zuinglius, Caluinus.* In Scripturis enim habetur, non ſolùm communi, & generica ſignificatione, prout rei ſacræ abſconditæ, & arcanæ ſignum notat, quo ſenſu *Sacramentum ſeptem ſtellarum*, Apocal. 1. dicitur & explicatur: *Septem ſtellæ, Angeli ſunt ſeptem Eccleſiarum.* Sed etiam ſpecifica, & maximè propria ſignificatione, quo modo ab Eccleſia vſurpatur. Epheſ. enim 5. de Matrimonio dicitur, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* De coniunctione ſcilicet externa, & ſenſibili viri, & fœminæ; de qua præmiſſum eſt, *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: Et erunt duo in carne vna:* Aſſerit Apoſtolus, *Sacramentum hoc magnum eſſe*, quippè quòd ſignum ſit rei ſacræ ſpiritualis, & latentis, ſcilicet coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ. Vnde & ex ratione illa Sacramenti Matrimonio conuenlente probat viros diligere debere vxores ſuas, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam. Quamobrem ex hoc loco Sacra Synodus Tridentina colligit, *Matrimonium eſſe verè, & propriè vnum ex ſeptem Legis Euangelicæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum.* Antiqui etiam Patres Baptiſmum, Euchariſtiam, & alia id genus ſacra ſymbola Sacramenti nomine deſignant, ſcilicet *Tertullianus* Lib. *De Præſcriptionibus Hæreticorum*; Cap. 40. & Lib. 1. *Contra Marcionem*, Cap. 14. *S. Cyprianus* Epiſtola 72. *S. Hilarius* in Pſalmum 121. *S. Auguſtinus* Epiſtola 54. aliàs 118. ad *Ianuarium*, & Libro 11. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 3.

Seſſ. 24. de Sacram. Matrim.

5 Quamobrem etſi in ſacris Litteris Sacramenti nomen ea ſignificatione non haberetur, quo illud vſurpat Eccleſia, religioſè nihilominus retinendum eſſet, vtpotè Traditionis auctoritate, Eccleſiæque vſu antiquiſſimo conſecratum, ſicut alia nomina ad fidem explicandam, atque declarandam ab Eccleſia adhibita ſunt, & conſecrata, quamuis in Scripturis non habeantur, vt Trinitas, Conſubſtantiale, Ingenitus, Incarnatio, Deipara, &c. Noua enim vocabula in Religionis Myſterijs explicandis fingere, & adhibere, ijs abdicatis, quæ Eccleſiæ vſu recepta ſunt, omninò periculoſum eſt. *Liberis enim verbis loquuntur Philoſophi, nec in verbis ad intelligendum difficillimis offenſionem religioſarum autem aurium pertimeſcunt. Nobis autem ad certam regulam loqui fas eſt, ne verborum licentia etiam de rebus, quæ his ſignificantur, impiam gignat opinionem.* (inquit *S. Auguſtinus* Libro 10. *De Ciuitate Dei*, Cap. 23.)

ARTICVLV II.

De Sacramenti definitione.

1 S. *Thomas* 3. P Quæſt. 60. Articulo 2. hanc Sacramenti definitionem tradit: *Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ, in quantum eſt ſanctificans homines.*

2 Concilij Tridentini Catechiſmus duplicem tradit Sacramenti definitionem, breuiorem vnam, prolixiorem alteram, & magis explicatam. Prima his concepta verbis eſt: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibile ſignum, ad noſtram iuſtificationem inſtitutum.* Altera ſic formata eſt; *Sacramentum eſt res ſenſibus ſubiecta, quæ ex Dei inſtitutione ſanctitatis, & iuſtitiæ tum ſignificandæ, tum efficiendæ vim habet.* Idem eſt ſenſus definitionis quam tradit *S. Iſidorus Hiſpalenſis*, Libro 6 *Originum*, Cap. *De Officijs*, quæ refertur etiam in Decreto Gratiani, Cap. *Multi*, velut Sanct Gregorij: *Sacramentum eſt, in quo ſub tegumento rerum viſibilium diuina virtus ſecretius operatur ſalutem.*

3 Ex his Sacramenti definitionibus colligitur, Sacramentum ad ſigni genus pertinere. Quod vt intelligatur, obſeruandum eſt, rerum omnium, quæ ſenſibus percipiuntur, duo eſſe genera. Aliæ enim ob id inuentæ ſunt, vt aliquid ſignificent: Aliæ non alterius rei ſignificandæ, ſed ſui tantùm causâ effectæ ſunt. Poſterioris generis ſunt omnes penè res, quæ natura conſtant: Prioris, vocabula rerum, ſcriptura, vexilla, imagines, tubæ, & alia huiuſmodi. Nam ſi vocabulis vim ſignificandi detraxeris, ſublata videtur eſſe cauſa, quamobrem vocabula inſtituerentur.

Signum, ex *Sanct. Auguſtino*, Libro 2. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 1. *eſt res præter ſpeciem quam ingerit ſenſibus, aliud aliquid ex ſe faciens in cognitionem venire:* Sicut viſo veſtigio, tranſiſſe animal, cuius veſtigium eſt, cogitamus; & fumo viſo, ignem ſubeſſe cognoſcimus; & voce animantis audita, affectionem animi eius aduertimus; & tuba ſonante, Milites vel progredi ſe, vel regredi, & ſi quid aliud pugna poſtolat, oportere nouerunt.

Signorum alia ſunt *naturalia*; alia *data*. Naturalia ſunt, *Quæ ſine voluntate atque vllo appetitu ſignificandi, præter ſe aliquid aliud ex ſe cognoſci faciunt*, ſicuti eſt fumus ſignificans ignem. Non enim volens ſignificare id facit, ſed rerum expertarum animaduerſione, & notatione cognoſcitur ignem ſubeſſe, etiamſi fumus ſolus appareat. Sed & veſtigium tranſeuntis animantis ad hoc genus pertinet; & vultus irati, ſeu triſtis affectionem animi ſignificat, etiam nulla eius voluntate, qui iraſcitur, aut triſtis eſt; aut ſi quis alius motus animi vultu indice proditur, etiam nobis non id agentibus, vt prodatur.

Signa data, quæ aliàs ex inſtitutione, ſeu ad placitum, in Scholis appellantur, ſunt, *quæ ſibi quæque viuentia inuicem dant ad demonſtrandos, quantùm poſſunt, motus animi ſui, vel ſenſa aut intellecta quælibet.* Signorum quibus inter ſe homines ſua ſenſa communicant, quædam pertinent ad oculorum ſenſum, pleraque ad aurium, pauciſſima ad cęteros ſenſus. Nam cùm innuimus, non damus ſignum niſi oculis eius, quem volumus per hoc ſignum voluntatis noſtræ participem facere: & vexilla militaria per oculos inſinuant voluntatem Ducum. Ad aures autem pertinent tuba, tibia, & cithara, quæ dant plerumque non ſolùm ſuauem, ſed etiam ſignificantem ſonum: & verba quæ inter homines obtinuerunt principatum ſignificandi quæcumque animo concipiuntur, ſi ea quiſque prodere velit.

Signa alia ſunt ab hominibus, alia à Deo inſtituta. Horum quædam ſpeculatiua ſunt, alia practica. Speculatiua, quæ tantùm ſignificandi gratia ob hominum oculos proponuntur, vt Iris, de qua Geneſ. 9. ait Deus. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me, & inter terram.* Practica ſunt, quæ ex Dei inſtitutione aliquid ſignificant pariter, & efficiunt.

4 Notio, & eſſentia ſigni ſenſibilis Sacramentis omnibus communis eſt. Vt enim *Sanct. Auguſtinus* Epiſtola 137. aliàs 5. ad *Marcellinum*, ait: *Signa cum ad res diuinas pertinent, ſacramenta appellantur.* Id verò ex Scriptura Sacra manifeſtè etiam colligitur. Apoſtolus enim de Circumciſione, veteris Legis Sacramento, quæ Abraham patri omnium credentium data erat, ita

ſcri-

ſcribit ad Romanos 4. Cap. *Signum accepit Circumciſionis, ſignaculum Iuſtitiæ fidei.* Et Cap. 5. cum ait: *An ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus?* Baptiſmum huius rei ſignificationem habere docet, nimirum: *Nos conſepultos eſſe cum illo per Baptiſmum in mortem; Vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Hinc rurſus *Sanct. Auguſtinus* Libro *De Catechizandis Rudibus*, Cap. 26. Nouæ Legis Sacramenta vocat *Viſibilia ſignacula, in quibus res diuinæ inuiſibiles honorantur.* Et in expoſitione inchoata Epiſtolæ ad Romanos, de *Cornelio* ſic loquitur: *Non ideò Sacramenta contempſit, quòd gratiam Dei iam accepiſſet, ſed multò certior baptizatus eſt, vt etiam ipſa ſacroſancta ſignacula, quorum res, (* id eſt gratia, *) in ipſo præceſſerat, percipere non moraretur.*

5 Rationem cur Sacramenta ſigna ſenſibilia eſſe neceſſariò debeant, *Sanct. Thomas* tradit 3. P. Quæſtione 60. Articulo 4. inde petitam, quòd *Sapientia diuina vnicuique rei prouidet ſecundùm ſuum modum:* & propter hoc dicitur Sapientiæ 8. *Suauiter diſponit omnia.* Et Matthæi 25. *Dedit vnicuique ſecundùm propriam virtutem.* Eſt autem *homini connaturale, vt per ſenſibilia perueniat in cognitionem intelligibilium: Signum autem eſt, per quod aliquis peruenit in cognitionem alterius: Vnde cùm res ſacræ, quæ per Sacramenta ſignificantur, ſint quædam ſpiritualia, & intelligibilia bona, quibus homo ſanctificatur, conſequens eſt, vt per aliquas res ſenſibiles ſignificatio Sacramenti impleatur: Sicut etiam per ſimilitudines ſenſibilium rerum in Diuina Scriptura res ſpirituales nobis deſcribuntur.*

Hanc rationem præclaro *Sanct. Ioannis Chryſoſtomi* teſtimonio ſuffultam ſtudioſus quiſque gratius accipiet, Homiliâ 83 in *Sanct. Matthæum*, dicentis: *Quoniam ille dixit,* Hoc eſt Corpus meum: *Nullâ teneamur ambiguitate, ſed credamus, & oculis intellectûs id perſpiciamus. Nihil enim ſenſibile traditum nobis à Chriſto, ſed rebus quidem ſenſibilibus: Omnia verò, quæ tradidit, inſenſibilia ſunt. Sic & in Baptiſmo per aquam, quæ res ſenſibilis eſt, donum illud conceditur: Quod autem in ea conficitur, regeneratio ſcilicet, ac renouatio, intelligibile quiddam eſt. Nam ſi tu incorporeus eſſes, nudè ipſa dona incorporea tradidiſſet tibi: Quoniam verò corpori coniuncta eſt anima tua, in ſenſibilibus intelligenda tibi traduntur.*

Eodem ſpectat Egregius ille *Sanct. Auguſtini* locus Enarratione 2. in Pſalmum 33. *Chriſtus in Corpore, & Sanguine ſuo voluit eſſe ſalutem noſtram. Vnde autem commendauit Corpus, & Sanguinem ſuum? De humilitate ſua. Niſi enim eſſet humilis, nec manducaretur, nec biberetur. Reſpice altitudinem ipſius,* In Principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. *Ecce cibus ſempiternus: Sed manducant cæleſtes Spiritus, & manducantes ſaginantur, & integrum manet, quod eos ſatiat, & lætificat. Quis autem homo poſſet ad illum cibum? Vnde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo, vt Menſa illa lacteſceret, & ad paruulos perueniret.*

6 Nec ſolùm ſenſibilis ſigni ratio Sacramento Nouæ Legis conuenit; ſed præterea rei ſignificatæ per quamdam ſimilitudinem, ac proportionem accommodatum eſſe debet; vt ſpecie quadam, & ſimilitudine nobis declaret, quod Deus in animis noſtris ſua virtute, quæ ſenſu percipi non poteſt, efficit. Sic Baptiſmus, cùm adhibitis certis, & ſolemnibus verbis aquâ extrinſecus abluimur, ſignificat Spiritus-Sancti virtute omnem peccati maculam, & turpitudinem interius elui, & animas noſtras gratiæ ſanctificantis dono augeri atque ornari. Hæc veritas *Tertulliani* teſtimonio confirmatur Libro *De Reſurrectione carnis*, Cap. 8. *Caro* (inquit) *abluitur, vt anima emaculetur. Caro ſignatur, vt anima conſecretur. Caro ſignatur, vt anima muniatur. Caro manus impoſitione adumbratur, vt & anima Spiritu illuminetur. Caro Corpore, & Sanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur.*

Idem colligitur ex *Sanct. Auguſtino* Epiſtolâ 98. aliàs 23. ad *Bonifacium* Epiſcopum ſcribente: *Si Sacramenta quamdam ſimilitudinem earum rerum quarum Sacramenta ſunt, non haberent, omninò Sacramenta non eſſent.*

7 Ex Dei autem inſtitutione Sacramenta ſignificandi vim habent, cum ſolus Deus ſit Sacramentorum author, vti & Fidei, & Religionis. Vnde Aqua Benedicta, ſignum crucis, tunſio pectoris, Benedictio Epiſcopalis, in Sacramentorum numero non cenſentur, tum ob alias rationes, tum quòd Ritus non ſint à Deo immediatè inſtituti, ſed ab Eccleſia.

8 Signa Deoique merè ſpeculatiua non ſunt, ſed practica, & efficacia, gratiam ſcilicet, quæ res ſacra eſt per ipſa ſignificata, in ſuſcipientibus, modò nullum obicem apponant, operantia. Qua ratione à definitione Sacramenti excluduntur creaturæ ſenſibiles, quæ licet aliquid ſacrum ſignificent, ſcilicet ſapientiam, & bonitatem diuinam quatenus ſunt in ſe ipſis ſacræ, non tamen quatenus nos per eas ſanctificamur. Vnde Sacramenta dici non poſſunt, quia Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ in quantum ſanctificat homines, vt ratiocinatur *Sanct. Thomas* 3 P. Quæſt. 60. Articulo 3. Hac etiam ratione differunt Sacramenta Nouæ Legis à Sacramentis Veteris Legis, quæ ob eam tantùm rem à Deo hominibus commendata ſunt, vt aliquid ſignificarent, in memoriam reuocarent, aut promitterent: Cuiuſmodi fuerunt Circumciſio, Legis purificationes, Panis azymus, Sacrificia, & cæteræ Moſaici cultûs cæremoniæ. Vnde *Sanct. Auguſtinus* Enarratione in Pſalmum 73. ait? *Si diſcernimus duo Teſtamenta, Vetus & Nouum, non ſunt eadem Sacramenta, nec eadem promiſſa; eadem tamen pleraque præcepta.·.·.·.Præcepta eadem, Sacramenta non eadem, promiſſa non eadem. Videamus quare præcepta eadem: Quia ſecundum hæc Deo ſeruire debemus. Sacramenta non eadem, quia alia ſunt Sacramenta dantia ſalutem, alia promittentia Saluatorem. Sacramenta Noui Teſtamenti dant ſalutem: Sacramenta Veteris Teſtamenti promiſerunt Saluatorem.·.·Mutata ſunt Sacramenta, facta ſunt faciliora, pauciora, ſalubriora, feliciora.* A ratione demum Sacramenti excluduntur ſigna ſpeculatiua quorum vſus in Eccleſia obtinuit, qualia ſunt Imagines, Cruces, Roſaria, veſtes Sacerdotales, Monaſticus habitus, & alia id genus.

9 Ad huius abſolutionem Articuli, ſcire neceſſe eſt, quarum rerum ſigna ſint Sacramenta. *Eſt enim miſerabilis animæ ſeruitus ſigna pro rebus accipere. & ſupra creaturam corpoream oculum mentis ad hauriendum æternum lumen leuare non poſſe.·.·.·Sub ſigno autem ſeruit, qui operatur, & veneratur aliquam rem ſignificantem, neſciens quid ſignificet: Qui verò aut operatur, aut veneratur vtile ſignum diuinitus inſtitutum, cuius vim ſignificationémque intelligit, non hoc veneratur, quod videtur & tranſit, ſed illud potius, quo talia cuncta referenda ſunt. Talis autem homo ſpiritalis, & liber eſt, etiam tempore ſeruitutis, quo carnalibus animis nondum oportet ſigna reuelari, quorum iugo edomandi ſunt. Tales autem ſpiritales erant Patriarchæ, ac Prophetæ, omneſque in populo Iſrael, per quos nobis Spiritus-Sanctus ipſa Scripturarum, & auxilia, & ſolatia ſubminiſtrat. Hoc verò tempore, poſteà quàm Reſurrectione Domini noſtri manifeſtiſſimum indicium noſtræ libertatis illuxit, nec eorum quidem ſignorum, quæ iam intelligimus, operatione graui onerati ſumus; ſed quædam pauca pro multis, eademque factu facillima, & intellectu auguſtiſſima, & obſeruatione caſtiſſima, ipſe Dominus, & Apoſtolica tradidit diſciplina: Sicuti eſt Baptiſmi Sacramentum, & celebratio Corporis, & Sanguinis Domini. Quæ vnuſquiſque cum percipit, quò referantur, imbutus agnoſcit, vt ea non carnali ſeruitute, ſed ſpiritali potius libertate veneretur.·.·.·.·Qui autem non intelligit quid ſignificet ſignum, & tamen ſignum eſſe intelligit, nec ipſe premitur ſeruitute.* Verba ſunt *Sanct. Auguſtini* Libro 3. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 5. & 9.

Triplex autem eſt in Sacramentis Nouæ Legis ſignificatio: Significant enim rem aliquam præteritam, Chriſti ſcilicet Redemptoris Paſſionem, quæ ſanctitatis cauſa eſt: Rem præſentem indicant, ſcilicet gratiam, quam operantur: Rem futuram prænuntiant, ſcilicet æternam beatitudinem, ad quam ſanctitas noſtra velut ad finem referri debet. Siue, vt loquitur *Sanct. Thomas* 3. P. Quæſtione 9. Articulo 3. *Sacramentum eſt ſignum rememoratiuum eius, quod præceſſit, ſcilicet Paſſionis Chriſti; & demonſtratiuum eius, quod in nobis efficitur per Chriſti Paſſionem, ſcilicet gratiæ: & prognoſticon, id eſt, prænunciatiuum futuræ gloriæ.* Res exemplo illuſtratur in Baptiſmo. Nam cum Apoſtolus ait ad *Romanos* Cap. 6. 5.

Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus; planè oſtendit, idcircò Baptiſmum ſignum dicendum eſſe, quòd Dominicæ Paſſionis, & Mortis nos admoneat. Deinde cùm addit: *Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem, vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*: Declarat Baptiſmum ſignum eſſe, quo cœleſtis gratia in nos infuſa indicatur, cuius munere nobis datum eſt, vt nouam vitam inſtituentes, omnia veræ pietatis officia facilè, & libenti animo impleamus. Poſtremò, cum ait: *Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & Reſurrectionis erimus*. Docet Baptiſmum futuræ noſtræ Reſurrectionis, & æternæ vitæ ſignum eſſe.

Nec vnam tantùm rem præſentem, ſed plures quandoque Sacramenta ſignificant. Sic Euchariſtiæ Sacramentum veri Corporis, & Sanguinis Domini præſentiam, necnon gratiam ſignificat, quæ confertur ijs, qui non indignè Corpus, & Sanguinem Domini manducant, & bibunt.

Ne tamen inde colligas; Sacramenta ſigna eſſe ambigua, fallendi occaſionem præbentia: Quia multa ſignificant, ſecundùm quòd ordine quodam ſunt vnum. Sacramentum enim propriè dicitur, quod ordinatur ad ſignificandum noſtram ſanctificationem: In qua tria ſpectari poſſunt, ſcilicet ipſa cauſa ſanctificationis noſtræ, quæ eſt paſſio Chriſti: & forma noſtræ ſanctificationis; quæ eſt gratia cum virtutibus: & vltimus finis eiuſdem ſanctificationis, nempè vita æterna. Quæ omnia Sacramentis ſignificantur.

C A P V T I I.

DE NECESSITATE SACRAMENTORVM.

OBſeruandum eſt, neceſſitatem aliam eſſe ineuitabilem, qua aliquid ita neceſſarium eſt ad conſecutionem finis, vt agens alijs medijs finem conſequi non poſſit: Aliam neceſſitatem conuenientiæ, quâ neceſſarium aliquid dicitur, vt iuxta modum noſtræ imbecillitati congruentem, & attemperatum noſtra procuretur ſalus. Primò neceſſitatis genere Sacramenta non eſſe neceſſaria, certum eſt, ac exploratum: ſiquidem alijs medijs ſalutem noſtram Deus procurare potuiſſet. Quamobrem de ſola neceſſiate conuenientiæ quæſtio eſt. Hæc porrò duplex, vna præcepti, alia medij. Prima, eſt obligatio à mandato Superioris profecta: Altera eſt abſoluta obligatio ex inſtitutione medij deriuata. Omiſſio eius, quod primo tantùm modo neceſſarium eſt, legitimâ cauſâ poteſt excuſari; nec ſalutis æternæ diſpendium patitur, qui legis poſitiuæ præceptum, quatenus præciſè tale eſt, non implet, cùm graues, & legitimę cauſæ prohibent, ſiue illius executionem impoſſibilem reddunt. Omiſſio, vel defectus eius, quod ſecundo modo neceſſarium eſt, nuſquam, & nulla ratione poteſt excuſari. Vnde in ęternum perit, quiſquis non adhibetur medium ad ſalutem æternam neceſſarium.

Obſeruandum ſecundò, de Sacramentorum neceſſitate reſpectiuè ad duos hominum ſtatus diſceptari poſſe, ſcilicet ad ſtatum innocentiæ, & ſtatum naturæ lapſæ: & rurſus ſecundùm tria tempora lapſum hominis ſequuta; ſcilicet Legis naturæ, ab Adamo vſque ad Moyſen; Legis Scriptæ, à Moyſe vſque ad Chriſtum; & Legis Euangelicę à Chriſto vſque ad finem mundi.

1 Ac de ſtatu quidem innocentiæ, quod breuiſſimum fuit, vtrum in eo Sacramenta neceſſaria homini fuerint, cùm Scriptura Sacra, & Traditio non loquantur, Quæſtionem Scholaſticis diſceptandam relinquimus. In florentiſſimo illo ſtatu neceſſaria non fuiſſe, probabilius videtur, cum ſint medicinæ quædam ſpiritales, quæ contra
Matth. 9. vulnera peccati adhibentur. *Non enim eſt opus valentibus Medicus, ſed malè habentibus*.

2 Poſt peccatum verò neceſſaria fuerunt; Siquidem *In nullum nomen Religionis, ſeu verum, ſeu falſum coadunari homines poſſunt, niſi aliquo ſignaculorum, vel Sacramentorum viſibilium conſortio colligentur; quorum Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideò contempta ſacrilegos facit. Impiè quippè contemnitur, ſine quo non poteſt perfici pietas*. Cùm itaque neceſſarium ſit ad humani generis ſalutem, homines in vnum veræ Religionis nomen adunari, Sacramenta neceſſaria ſunt ad ſalutem.

Præterea, Sacramenta neceſſaria ſunt ad humanam ſalutem, quatenus ſunt quædam ſenſibilia ſigna rerum inuiſibilium, quibus homo ſanctificatur: Nullus autem ſanctificari poteſt poſt peccatum, niſi per Chriſtum, *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium delictorum.... Vt ſit ipſe Iuſtus, & iuſtificans eum, qui eſt ex fide Ieſu Chriſti*; (vt ſcribit Apoſtolus ad *Romanos*, Cap. 3. 25.) Et ideò neceſſe fuit ante Chriſti aduentum ſigna quædam eſſe viſibilia, quibus homo fidem ſuam poteſtaretur de futuro Saluatoris aduentu; & huiuſmodi ſigna ſunt Sacramenta; de quibus *Sanct. Auguſtinus* Libro 19. *Contra Fauſtum*, Cap. 13. *Prima Sacramenta, quæ obſeruabantur, & celebrabantur ex Lege, prænuntiatiua erant Chriſti venturi*.

3 Signa tamen, quibus priſci illi homines ſub lege naturę ſuam in Chriſtum venturum fidem proteſtabantur, non erant determinata. Et *ſicut nullâ lege exterius datâ, ſed ſolo interiori inſtinctu mouebantur ad Deum colendum: ita etiam ex interiori inſtinctu determinabatur eis, quibus rebus ſenſibilibus ad Dei cultum vterentur*: (inquit *Sanct. Thomas* 3. P. Quæſtione 60. Articulo 5. ad primum.) *Poſtmodum verò neceſſe fuit etiam exterius Legem dari; tum propter obſcurationem legis naturæ ex peccatis hominum; tum etiam ad expreſſiorem ſignificationem gratiæ Chriſti, per quam humanum genus ſanctificatur. Et ideò etiam neceſſe fuit res determinari, quibus homines vterentur in Sacramentis*. Præiuit *Sanct. Thomæ* in huius aſſertione veritatis *Sanct. Auguſtinus*, Libro 5. *Contra Iulianum*, Cap. 11. *Nec ideò tamen credendum eſt*, (inquit) *& ante datam Circumciſionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius opitulatos fuiſſe paruulis ſuis, quamuis quid illud eſſet, aliquâ cauſâ Scriptura latere voluerit. Nam & Sacrificia eorum legimus, quibus vtique Sanguis ille figurabatur, qui ſolus tollit peccata Mundi*.

4 Tempore Legis ſcriptæ Circumciſionem, aliáque Sacramenta, Populo Iudaico Deus inſtituit, ac determinauit. De Circumciſione lex exſtat, *Geneſis* Cap. 17. 14. *Maſculus cuius præputij caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo, quia pactum meum irritum fecit*. De illa *Sanct. Auguſtinus* Libro 2. *De Nuptijs, & concupiſcentia*, Capitul. 11. *Ex quo* (inquit) *inſtituta eſt circumciſio in populo Dei, quæ erat ſignaculum iuſtitiæ fidei, ad ſignificationem purgationis valebat, & in paruulis originalis veteriſque peccati; ſicut & Baptiſmus ex illo cœpit tempore valere ad innouationem hominis, ex quo eſt inſtitutus*. Et Libro 4. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 24. de eadem ſcribit: *Ipſum per ſe Sacramentum multum valebat*: Ad ſignificationem ſcilicet purgationis originalis peccati, non ad purgationem, non ad iuſtitiam, non ad interioris hominis innouationem; non in ſalutis prærogatiuam; vt loquuntur etiam *Sanct. Iuſtinus* in Dialogo cum Tryphone Iudæo, *Sanct. Irenæus* Libro 4. Contra Hæreſes, Cap. 30. *Tertullianus* Libro Contra Iudæos, Cap. 2. & 3. *Sanct. Cyprianus* Libro 1. Contra Iudæos, Cap. 8. *Sanct. Gregorius Nyſſenus* Tractatu De Trinitate aduerſus Iudæos; *Sanct. Ioannes Chryſoſtomus*, Homiliâ 27. in Geneſim, *Sanct. Ambroſius* Epiſtolâ 72. *Sanct. Hieronymus* in Cap. 3. Epiſtolæ ad Galatas, *Sanct. Cyrillus Alexandrinus* Libro 10. contra Iulianum, quibus concinens *Sanct. Thomas* 3. P. Quæſt. 71. Articulo 14. id diſcriminis eſſe docet inter Baptiſmum, & Circunciſionem, quòd

in Ba-

in Baptiſmo gratia confertur ex virtute ipſius Baptiſmi, quatenus inſtrumentum eſt Paſſionis Chriſti iam perfectę, vim eius deferens, & applicans: At in Circumciſione gratia conferebatur *ex fide ſignificatâ, non ex Circumciſione ſignificante*.

Maſculis porrò ante diem octauum morientibus, & fœminis, eodem ſuccurrebatur Sacramento, quod legis naturæ tempore adhibebatur, & vſurpabatur à fidelibus veri Dei cultoribus apud Gentes ex Abrahamo non progenitas.

5 Veteris etiam Legis Sacramentum fuit eſus Agni Paſchalis, de quo Deus præcipit Exodi 12. 24. *Cuſtodi verbum iſtud legitimum tibi, & filijs tuis vſque in æternum. Cumque introieris Terram, quam Dominus daturus eſt vobis, vt pollicitus eſt, obſeruabitis ceremonias iſtas. Et cùm dixerint vobis filij veſtri, Quæ eſt iſta Religio? Dicetis eis: Victima tranſitûs Domini eſt.* Vt enim Agnus Paſchalis ſignum fuit Chriſti, Agni veri, pro peccatis noſtris in Cruce immolandi: Sic Agni Paſchalis eſus ſignum erat Carnis Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ à nobis manducandæ, ſecundùm promiſſum eius, ac præceptum (Ioannis 6 (*Amen, Amen dico vobis: Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

6 His prælibatis, de Sacramentorum neceſſitate in Noua Lege diſſerendum eſt, Eccleſiæque fides, & doctrina hac in re explicanda.

PROPOSITIO I.

Sacramenta in Noua Lege à Chriſto inſtitui, conueniens omninò fuit.

PRobatur ex *S. Auguſtino* Libro 19. *Contra Fauſtum*, Cap 13. *Prima Sacramenta, quæ obſeruabantur, & celebrabantur ex Lege, prænuntiatiua erant Chriſti venturi: Quæ cum ſuo aduentu Chriſtus impleuiſſet, ablata ſunt, & ideò ablata, quia impleta: Non enim venit ſoluere Legem, ſed adimplere: & alia ſunt inſtituta, virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora, tanquam iuſtitiâ fidei reuelata, & in libertatem vocatis filijs Dei iugo ſeruitutis ablato, quod duro, & carni dedito Populo congruebat.*

Probatur ſecundò ratione *Sanct. Thomæ* 3. P. Q. 60. A. 4. Sicut antiqui Patres ſaluati ſunt per fidem Chriſti venturi, ita & nos ſaluamur per fidem Chriſti iam nati, & paſſi: Sunt autem Sacramenta, quædam ſigna proteſtantia fidem, quâ homo iuſtificatur. Cùm igitur alijs ſignis futura, præterita, & præſentia ſignificari oporteat; quædam alia Sacramenta in Noua Lege inſtitui conueniens erat, à Sacramentis Veteris Legis diſtincta. Hanc rationem hauſerat *S. Thomas* ex *S. Auguſtino* epiſtolâ 157. aliàs 89. ad *Hilarium*, Quæſt 3. *Vide* (inquit) *quemadmodum commendat vnum, & vnum, id eſt, Adam & Chriſtum: Illum ad condemnationem, hunc ad iuſtificationem, cùm tantò poſt Adam venerit Chriſtus in carne: Vt ſciamus etiam antiquos Iuſtos, quicumque eſſe potuerunt, nonniſi per eamdem fidem liberatos, per quam liberamur, & nos, fidem ſcilicet Incarnationis Chriſti, quæ illis prænuntiabatur, ſicut nobis facta annuntiatur.* ∴∴∴ *Hæc ergo fides etiam antiquorum Iuſtorum fuit. Vnde & ,, Apoſtolus dicit:* Habentes autem ſpiritum fidei, pro- ,, pter quod ſcriptum eſt; Credidi propter quod locutus ,, ſum: Et nos credimus, propter quod & loquimur:
2 Cor. 4. *Non diceret*, eumdem ſpiritum fidei; *Niſi admonens etiam antiquos Iuſtos habuiſſe ipſum ſpiritum fidei, hoc eſt, Incarnationis Chriſti. Sed quia illis futura prænuntiabatur, quæ iam facta nobis annuntiatur, & tempore Veteris Teſtamenti velabatur, quæ tempore Noui Teſtamenti reuelatur; ideò etiam Sacramenta variata ſunt, vt alia eſſent in Veteri Teſtamento, alia in Nouo; cùm fides ipſa varia non ſit, ſed vna ſit.*

Si autem nulla fidei variatio contigit mutatis Sacramentis, multò minus hinc aliqua in Deum mutatio refundenda eſt, quòd alia Sacramenta inſtituerit poſt aduentum Chriſti, & alia tempore Legis; quia illa fuerunt congrua gratię pręnuntiandę, hęc autē ſunt congrua gratię impręſentiarū demonſtrandę. Sicut enim ratio nō mutatur agriculturę, cum agricola ęſtate aliud iubet, quàm iuſſerat hyeme: Et cū manè ſurgit, qui nocte quieſcebat, vitæ conſilium non mutauit: Et cum alia Magiſter adoleſcenti præcepta tradit, quàm puero impoſuerat, non ideò doctrina mutatur: Et cùm Medicus alia pro ętatum varietate remedia præſcribit, non ideò medicina mutatur: Ita Deus alia in Noua Lege inſtituens Sacramenta ab ijs, quæ in Veteri Lege præſcripſerat, minimè mutatus eſt. Quâ de re legenda eſt *S. Auguſtini* Epiſtola 138. aliàs 5. *ad Marcellinum*.

PROPOSITIO II.

Sacramenta Nouæ Legis neceſſaria ſunt ad ſalutem, quædam ſimpliciter neceſſitate medij, & præcepti: Quædam ſolâ neceſſitate præcepti: Non tamen omnia ſingulis.

DOgma Catholicum eſt, Sacroſancti Concilij Tridentini auctoritate firmatum, Seſſione 7. Canone 4 *Si quis dixerit, Sacramenta Nouæ Legis non eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua, & ſine eis, aut eorum voto, per ſolam fidem homines à Deo gratiam iuſtificationis adipiſci, licet omnia ſingulis neceſſaria non ſint; Anathema ſit.*

Baptiſmus quidem, & Pœnitentia, quæ duo Sacramenta mortuorum à Theologis vocantur, quòd ad primam gratiam conferendam, & vitam animæ per peccatum mortuæ reſtituendam inſtituta ſint, non ſolùm præcepti, ſed & medij neceſſitate ſunt neceſſaria: Baptiſmus omnibus; Pœnitentia autem ijs, qui gratiam regenerationis in Baptiſmo perceptam peccato mortali profligarunt. Quamobrem nemo homo ſine Baptiſmo, vel in re, vel in voto ſuſcepto, ſalutem æternam conſequi poteſt, ſecundùm Chriſti oraculum, Ioannis 3 5. *Amen, Amen dico tibi, Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu-Sancto, non poteſt intrare in Regnum Dei.* Nemo pariter in lethale peccatum eſt Baptiſmum prolapſus, abſque Pœnitentiæ Sacramento, in re, vel in voto ſuſcepto, ad ſalutem æternam peruenire poteſt, ſecundùm alterum Chriſti oraculum, Lucæ 13. 5 *Si Pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Alia verò, quæ viuorum Sacramenta dicuntur, quòd vitam ſpiritualem in ſuſcipientibus exigant, & ad augendam gratiam ſint inſtituta, ſcilicet Confirmatio, Euchariſtia, Extrema-Vnctio, Ordo, Matrimonium, neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti affirmatiui (vt Theologi de Schola loquuntur) id eſt, in certis rerum circumſtantijs, & temporum opportunitatibus obligantis. Non tamen omnia ſingulis hominibus neceſſaria ſunt. Non enim ſingulos ſacris Ordinibus initiari, vel Matrimonio iungi neceſſe eſt: Quamuis Eccleſiæ ſimpliciter neceſſaria ſint Ordinis, & Matrimonij Sacramenta: Illud ad Miniſtrorum conſecrationem: Iſtud ad hominum, qui Chriſtiani fiant, & in quibus conſeruetur hic militans Eccleſia, propagationem.

PROPOSITIO III.

Sacramenta Nouæ Legis propter ſolam fidem nutriendam non ſunt inſtituta.

DOgma Catholicum eſt, ſacræ Synodi Tridentinæ definitione firmatum, Seſſione 7. Canone 5. *Si quis dixerit hæc Sacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta eſſe; Anathema ſit.* Ad gratiam enim virtute Paſſionis Chriſti conferendam inſtituta ſunt, vt inferiùs demonſtrabitur; & paruulis, qui actu credere, per ætatem non poſſunt, Baptiſmus ab Eccleſia ſemper collatus eſt, ob peccati originalis expiationem, & ad gratiæ ſanctificantis infuſionem, quo nomine ipſum pueris conferri Concilium Africanum, Canone ſecundo ex ijs, qui Mileuitanæ Synodo vulgò tribuuntur, contra Pelagianos definiuit. Quamquam verò adultis ſuæ mentis compotibus neceſſaria omninò ſit fides ad gratiam per Sacramenta recipiendam: Siquidem *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*, (vt docet Apoſtolus ad Hebr. 11.) Non tamen ſoli fidei accepta referri debet hominis Sacramenta ſuſcipientis iuſtificatio, quaſi Sacramenta nihil aliud præſtent, niſi fidei alimentum aut incrementum. Quamobrem ſacra Synodus Tridentina modum, quo ſe adulti ad iuſtificationis gratiam præparare debent, Seſſione 6 Cap. 6

ſic explicat. *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuinâ gratiâ, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt: Atque illud imprimis, à Deo iuſtificari impium per gratiam eius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu: Et dum peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore: Illumque tanquam omnis iuſtitiæ fontem diligere incipiunt: Ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam Pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet: Denique dum proponunt ſuſcipere Baptiſmum, inchoare nouam vitam, & ſeruare diuina mandata. De hac diſpoſitione ſcriptum eſt* (Hebr. 11. 6) *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit,* (Marci 11. & Matth. 9.) *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* (Eccleſiaſtici 1.) *Timor Domini expellit peccatum.* (Act. 2.) *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrarum, & accipietis donum Spiritûs-ſancti.* (Matth. & Marc. Cap. vltimo.) *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti, docentes eos ſeruare quæcunque mandaui vobis.* (1. Reg. 7. 2.) *Præparate corda veſtra Domino.*

PROPOSITIO IV.

Sacramenta Nouæ Legis à Sacramentis Veteris Legis ſolâ Rituum externorum ſiue cæremoniarum diuerſitate non differunt.

DOgma Catholicum eſt, Concilij Tridentini definitione contra Caluini hæreſim firmatum, Seſſione 7 Canone 2. *Si quis dixerit, ea ipſa nouæ Legis ſacramenta à ſacramentis antiquæ Legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alij Ritus externi; Anathema ſit.* Eo ergo differunt, (vt antea explicuerat *Eugenius IV.* Pontifex Maximus in Decreto ad Armenos) Quòd *Illa non cauſabant gratiam, ſed eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam figurabant: Hæc verò noſtra, & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt.* Ex doctrinæ Apoſtolicæ principijs hoc diſcrimen arceſſitur. Apoſtolus enim ad Hebr. 9 Munera & hoſtias, quæ ſecundùm Legem offeruntur, negat *Poſſe iuxta conſcientiam perfectam facere ſeruientem, ſolummodo in cibis & in potibus, & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs carnis vſque ad tempus correctionis impoſitis.* Et Cap. 10. *Vmbram* (inquit) *habens Lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum; per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs, quas offerunt indeſinenter, nunquam poteſt accedentes perfectos facere: Alioquin ceſſaſſent offerri: Ideò quod nullam haberent vltra conſcientiam peccati cultores ſemel mundati.·.·.· Impoſſibile eſt enim ſanguine taurorum, & hircorum auferri peccata.* Quæ licèt de ſacrificijs potiſſimum intelligantur, idem tamen de ſacramentis iudicium ferendum eſt. Eodem ſpectat illud Capitis 7. *Reprobatio quidem fit præcedentis Mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem: Nihil enim ad perfectum adduxit Lex.* Ex Epiſt. ad Galat. 4. omnia, quæ Moſaïcâ Lege præcipiebantur, & obſeruabantur, vocat *Infirma, & egena elementa*, quòd hominem à peccato expiare, & ad veram iuſtitiam, ac ſanctitatem perducere vi inſtitutionis ſuæ, atque inſitâ, & congenitâ virtute non poſſent. *Nunc autem* (inquit Iudęos compellans) *cum cognoueritis Deum, immò cogniti ſitis à Deo: Quomodo conuertimini iterum ad infirma, & egena elementa, quibus denuò ſeruire vultis?*

Confirmatur ex *Sanct. Auguſtino* Epiſtolâ 54. olim 118. ad Ianuarium: *Primùm itaque* (inquit) *tenere te volo, quod eſt huius diſputationis caput, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut ipſe in Euangelio loquitur, leni iugo ſuo nos ſubdidiſſe, & ſarcinæ leui: Vnde Sacramentis numero pauciſſimis, obſeruatione facillimis, ſignificatione præſtantiſſimis, ſocietatem noui populi colligauit, ſicuti eſt Baptiſmus Trinitatis nomine Conſecratus, Communicatio Corporis, & Sanguinis ipſius, & ſi quid aliud in Scripturis Canonicis commendatur, exceptis ijs, quæ ſeruitutem populi veteris pro congruentiâ cordis illorum, & Prophetici temporis onerabant, quæ & in quinque Libri Moyſi leguntur.*

Et Enarratione in Pſalmum 74. *Opportunè non eſt noſtrâ, ſed ex Dei diſpenſatione factum eſt, vt modò audiremus ex Euangelio,* Quia Lex per Moyſen data eſt, Gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. *Si enim diſcernimus duo Teſtamenta, Vetus, & Nouum, non ſunt eadem Sacramenta.·.·.·Quia alia ſunt Sacramenta dantia ſalutem, alia promittentia Saluatorem. Sacramenta Noui Teſtamenti dant ſalutem, Sacramenta Veteris Teſtamenti promiſerunt Saluatorem. Cùm ergo iam teneas promiſſa, quid quæris promittentia, habeas iam Saluatorem? Hoc dico, teneas promiſſa, non quòd iam accepimus vitam æternam; ſed quia iam venerit Chriſti, qui per Prophetas prænuntiabatur. Mutata ſunt Sacramenta, facta ſunt faciliora, pauciora, ſalubriora, feliciora.* Ioan. 1. 17.

Enarratione in Pſalmum 74. explicans hæc verba: *Calix in manu Domini, vini meri plenus mixto;* ait: *Calix vini meri plenus mixto, videtur mihi eſſe Lex, quæ data eſt Iudæis, & omnis illa Scriptura Veteris, quod dicitur Teſtamenti, ibi ſunt pondera omnium ſententiarum. Nam ibi Nouum Teſtamentum abſconditum latet tanquam in fæce corporalium Sacramentorum. Circumciſio carnis magni Sacramenti res eſt, & intelligitur inde Circumciſio cordis. Templum illud Ieruſalem magni Sacramenti eſt res, & intelligitur ex eo Corpus Domini. Terra promiſſionis, intelligitur Regnum cęlorum. Sacrificium victimarum, & pecorum magnum habet Sacramentum: Sed in omnibus illis generibus ſacrificiorum intelligitur vnum illud ſacrificium, & vnica victima in cruce Dominus: Pro quibus omnibus ſacrificijs vnum nos habemus; quia & illa figurabant hæc, id eſt, illis hæc figurabantur. Accepit Populus ille Legem, accepit mandata iuſta, & bona. Quid tam iuſtum quàm,* Non occides, Non męchaberis, Non furaberis, Non falſum teſtimonium dices, Honora Patrem, & Matrem, Non concupiſces rem proximi tui, Vnum Deum adorabis, & ipſi ſoli ſeruies? *Omnia iſta ad vinum pertinent. Illa verò carnalia quaſi reſederunt, vt remanerent apud illos, & effunderetur inde omnis ſpiritalis intellectus.* Calix verò in manu Domini, *id eſt, in poteſtate Domini:* Vini meri, *id eſt, Legis ſinceræ:* Plenus eſt mixto, *id eſt, cum fęce corporalium Sacramentorum. Et quia hunc humiliat, ſuperbum Iudæum; & hunc exaltat, confitentem Gentilem:* Inclinauit ex hoc in hunc, *id eſt, à Iudaico populo in Gentilem populum. Quid inclinauit? Legem. Eliquatus eſt inde ſpiritalis intellectus.* Verumtamen fex eius non eſt exinanita, quia *Omnia Sacramenta carnalia apud Iudæos remanſerunt.* Bibent omnes peccatores terræ. *Qui bibent?* Omnes peccatores terræ. Qui peccatores terræ? *Iudæi erant quidem peccatores, ſed ſuperbi: Gentiles autem erant peccatores, ſed humiles. Omnes peccatores bibent: Sed vide, qui fęcem, qui vinum. Etenim illi bibendo fecem, euanuerunt: Iſti bibendo vinum iuſtificati ſunt.*

Et Lib. 19. *Contra Fauſtum*, Cap. 13. *Prima* (inquit) *Sacramenta, quæ obſeruabantur, & celebrabantur ex Lege, prænunciatiua erant Chriſti venturi: quæ cum ſuo aduentu Chriſtus impleuiſſet, ablata ſunt, & ideò ablata, quia impleta.·.·.·Et alia ſunt inſtituta virtute maiora vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.·.·.·* Et Cap 14. *Verumtamen ſi antiqui Iuſti, qui Sacramentis illis intelligebant venturam prænuntiari reuelationem fidei, ex qua licet adhuc opertâ, & abſconditâ, munere tamen pietatis intellectâ, etiam tunc ipſi viuebant: Quia in hâc vitâ nemo poteſt eſſe Iuſtus, niſi qui ex fide viuit: Si ergo antiqui Iuſti pro illis prænuntiatiuis Sacramentis, & rerum nondum impletarum figuris, omnia dura, & horrenda perpeti parati fuerunt, & plerique perpeſſi ſunt: Si tres Pueros Danielemque prædicamus, quia de menſa Regis contaminari noluerunt, quod erat contra illius temporis Sacramentum, ſi Machabæos cum ingenti admiratione præferimus, quia eſcas, quibus nunc Chriſtiani licitè vtuntur, attingere noluerunt, quia tunc pro tempore prophetico non licebat: Quantò magis nunc pro Baptiſmo Chriſti, pro Euchariſtiâ Chriſti, pro ſigno Chriſti ad omnia perferenda paratior debet eſſe Chriſtianus, cum illæ fuerint promiſſiones rerum complendarum, hæc ſint indicia completarum?* Rom. 1. 17. Dan. 1. 8. 2. Mac. 7.

Obijcitur; Remiſſionem peccatorum veteribus ſacrificijs tribui, Leuitici 1. 4. 5. 16. & Numerorum 15. his aut ſimilibus verbis: *Orabitque pro eo Sacerdos, & dimittetur ei.·.·.·.· Et propitius erit Dominus.·.·.·.· Sanguis pro animæ piaculo eſt.* Ex quibus ſequi videtur

Sacra-

Sacramenta Veteris Legis peccata remiſiſſe, & gratiam contuliſſe, non minùs quàm Sacramenta Nouæ Legis.

Reſpondetur, Vetera Sacrificia expiaſſe immunditiam legalem, & corpoream, quæ hominem à diuino cultu velut profanum arcebat, non immunditiam culpæ: Et peccati remiſſionem legalem præſtitiſſe, faciendo vt peccata non imputarentur ad pœnam Lege præſcriptam his, pro quibus offerebantur, (Idemque de Sacramentis dicendum eſt) Sed veram & internam peccatorum remiſſionem, iuſtitiam, ſanctitatem, & gratiam, nec Sacrificia, nec Sacramenta vetera per ſe contuliſſe: Vnde *S. Auguſtinus* Tractatu 41. Ioannem: *In illis*, inquit, *Sacrificijs non erat expiatio peccatorum, ſed vmbra futurorum*. Et qui illis Sacrificijs oblatis, vel Sacramentis ſuſceptis remiſſionem peccatorum, veramque & internam iuſtitiam ac ſanctimoniam conſequebantur, eam virtute Sacrificiorum & Sacramentorum veterum non habebant, ſed ex fide Chriſti venturi, quam his ſignis à Deo inſtitutis profitebantur. Sicut ergo iuſtitia & ſanctitas interna non erat ex Lege, ſed ex fide Chriſti: Et Iuſti Veteris Teſtamenti ſub Lege non erant, ſed ſub Gratiâ, & ad Nouum Teſtamentum reuera pertinebant: Ita remiſſio peccatorum, & iuſtitia interior per gratiam & charitatem, non erat effectus Sacramentorum legalium, ſed fidei in Chriſtum venturum, quem promittebant & prænunciabant. Vetera ergo Sacramenta *Inquinatos ſanctificabant ad emundationem carnis*, & *Non poterant iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruientem*: (vt ait Apoſtolus) At Sacramenta Nouæ Legis ex Chriſti latere manantia, *Qui per Spiritum-Sanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundant conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſeruiendum Deo viuenti* (vt loquitur Apoſtolus ad Hebræos 9. 14.) Atque ita eam gratiam, quam ſignificant, Chriſti Sanguinis virtute operantur, vt infrà probabimus.

CAPVT III.

DE PARTIBVS SACRAMENTORVM.

1 PArtes Sacramentorum ſunt ea, ex quibus Sacramentum conſtat, quę duo ſunt omninò, materia nimirum ac forma. Materia, eſt res vel actus ſenſibilis: Forma, ſunt verba ſolemnia in Sacramentorum conſecratione adhibita. Olim quidem hic loquendi modus Eccleſiaſticis Tractatoribus ignotus erat, aliaſque docendi formulas vſurpabant. Sacramenta ſigno & re ſacra ſeu inuiſibili conſtare dicebant. Per ſignum id intelligebant, quod poſtea per materiam & formam ſignificatum eſt, quicquid ſcilicet ſenſibus percipitur: Per rem ſacram ſeu inuiſibilem, effectum Sacramenti, gratiam ſcilicet ſanctificantem. Dicebant præterea, in omni Sacramento duo reperiri, Sacramentum, & rem. Per Sacramentum, ſignum tantùm intelligunt, quod ſenſibus externis ingeritur, ſub cuius ſpecie Chriſtus Sacramentum inſtituit: Per rem, gratiam quæ confertur. Ideò diligenter examinant priſci Theologi, quid ſit Sacramentum, quid res Sacramenti. Denique vulgò dicebant, Sacramenta rebus conſtare & verbis; rebus, vt aquâ, oleo, &c. verbis, vt inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis. Alijs etiam verbis, quorum idem ſenſus eſt, vtebantur, aſſerentes Sacramenta conſtare elemento, & verbo, iuxta celebrem illam *S. Auguſtini* ſententiam, Tractatu 80. in Ioannem: *Verbo Baptiſmus conſecratur. Detrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*. A Philoſophiâ Peripateticâ, quæ rerum naturas ſub materiæ & formæ nominibus examinare ſolet, res artificiales imitata, in quibus materia & forma diſtinctè oculis conſpiciuntur, Theologi Scholaſtici materiæ & formæ nomina mutuati, ea in Sacramentorum doctrinâ vſurpare cœperunt: Quem loquendi modum vt commodum & vtilem Eccleſia ipſa cùm Græca, tum Latina adoptauit, vt conſtat ex Reſponſo *Ieremiæ* Patriarchę Conſtantinopolitani ad Vittembergenſes, Cap. 7. ex *Gabriele* Philadelphiæ Metropolita, in Libello de *Sacramentis*; & ex *Eugenio* 4. in Decreto ad Armenos, docente: *Omnia Sacramenta tribus perfici, videlicet rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & perſonâ Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum*. Sed de partibus internis dumtaxat Sacramentorum impræſentiarum agimus, poſtea de Miniſtro, eiuſque intentione acturi.

2 Materię autem & formę Sacramentorum dicuntur metaphoricè & per analogiam quamdam ad materias & formas phyſicas, cum quibus conueniunt in eo, quòd res ſenſibilis per verba determinetur, ſicut materia per formam, & verba Sacramentum compleant & perficiant, ſicut forma totum phyſicum perficit & complet: Non quod affectiones omnes materiæ & formæ phyſicæ materijs & formis ſacramentalibus ad amuſſim conueniant. Quamuis autem verba, & aliæ res ſenſibiles ad diuerſa genera pertineant ſecundùm naturam: conueniunt tamen in ratione ſigni, quæ perfectior eſt in verbis, quàm in alijs rebus: Ideòque ex verbis & rebus fit quodammodo vnum in Sacramentis, ſicut ex forma & materia, quatenus per verba perficitur ſignificatiu rerum, vt loquitur *S. Thomas*: Vnum (inquam) moraliter, non phyſicè. 3. P. Q. 60. A. 6. in Reſp. ad 2. Argum.

3 Materiæ nomine non res tantùm, ſed & actus ſenſibiles, in doctrina Sacramentorum intelliguntur, vt ablutio, vnctio; & in Pœnitentiæ Sacramento contritio, confeſſio, ſatisfactio; in Matrimonio, contrahentium conſenſus verbo vel nutu expreſſus: Quia in his eadem eſt ratio ſignificandi ac in rebus ſenſibilibus.

4 Quòd verò ad complementum & perfectionem eſſentialem Sacramentorum verba neceſſaria ſint, colligitur ex Apoſtolo ad *Epheſ*. Cap. 5. 26. *Chriſtus* (inquit) *dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt eam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ*. Triplicem conuenientiæ rationem affert *S. Thomas* 3. P. Q. 60. A. 6. Cùm enim Sacramenta ad hominum ſanctificationem vt ſigna quædam adhibeantur, tripliciter ſpectari poſſunt, & quolibet modo congruit, vt verba rebus ſenſibilibus adiungantur. *Primò, ex parte cauſæ ſignificantis, quæ eſt Verbum incarnatum, cui Sacramentum quodammodo conformatur, in hoc quod rei ſenſibili verbum adhibetur, ſicut in Myſterio Incarnationis carni ſenſibili Verbum Dei eſt vnitum.*

Secundò, poſſunt conſiderari Sacramenta ex parte hominis, qui ſanctificatur, qui componitur ex anima & corpore; cui proportionatur ſacramentalis medicina, quæ per rem viſibilem corpus tangit, & per verbum ab anima creditur. Vnde *S. Auguſtinus* Tractatu 80. in Ioannem, Ioann. 15. explicans illa verba Chriſti: *Iam vos mundi eſtis propter ſermonem quem locutus ſum vobis*, ait: *Vnde tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo, non quia dicitur, ſed quia creditur?*

Tertiò, poſſunt conſiderari Sacramenta *ex parte ſignificationis ſacramentalis*. Vnde cùm verba ſignificandi principatum inter homines obtinuerint (vt loquitur *S. Auguſtinus* Lib. 2. *De Doctrinâ Chriſtianâ*, Cap. 2.) *Ideò ad perfectionem ſignificationis ſacramentalis neceſſe fuit, vt ſignificatio rerum ſenſibilium per aliqua verba determinaretur. Aqua enim ſignificare poteſt & ablutionem, & refrigerium: Sed cùm dicitur*, Ego te baptizo, *manifeſtatur quòd aquâ vtimur in baptiſmo ad ſignificandam emundationem ſpiritualem.*

His præmiſſis, ſtatuendæ ſunt Propoſitiones non nullę materias & formas Sacramentorum generatim ſpectantes.

PROPOSITIO I.

Materiæ & formæ Sacramentorum ſunt à Chriſto determinatæ.

PRima pars probatur: Aquam enim ceu materiam baptiſmi determinauit Chriſtus, *Ioannis III.* dicens:

cens: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*. Materiam Euchariſtiæ determinauit, cùm panem & vinum in corpus & ſanguinem ſuum conſecrata Apoſtolis tradidit, idemque in ſui memoriam fieri præcepit (*Matth.26. Marci* 14. *Luc.*22.) Materia Vnctionis-Extremæ determinata explicatur in Epiſtola Catholica *S. Iacobi*, Cap.5. 14. Materiam Confirmationis ex parte explicat *S. Lucas* in Actis Apoſtolorum, *Actum* 8. 17. vbi Spiritum-Sanctum per manûs impoſitionem Apoſtolorum *Petri* & *Ioannis* datum teſtatur ijs, quos *Philippus* Diaconus baptizauerat. Determinatam materiam Sacramenti Ordinis ſcilicet impoſitionem manuum indicat S. Paulus 1. ad *Timoth.*4. 14. 5. 22. 2. ad *Timot.*1. 6. Cæteræ ex Traditione non ſcriptâ, & Eccleſiæ doctrina, vſuque colliguntur.

Conuenientem determinationis huius rationem affert *S. Thomas* 3. P. Q.60. A.5. inde petitam, quòd in vſu Sacramentorum duo conſiderari poſſint, ſcilicet cultus diuinus, & hominis ſanctificatio: Quorum primum pertinet ad hominem per comparationem ad Deum: Alterum pertinet ad Deum per comparationem ad hominem. Non autem pertinet ad al quem determinare id, quod in alterius poteſtate eſt, ſed ſolùm id quod eſt in ſuâ poteſtate. *Quia ergo ſanctificatio hominis eſt in poteſtate Dei ſanctificantis, non pertinet ad hominem ſuo iudicio aſſumere res quibus ſanctificetur; ſed hoc debet eſſe ex diuina inſtitutione determinatum: & ideò in Sacramentis Noua Legis, quibus homines ſanctificantur*, ſecundùm illud 1. Corinth 6. ABLVTI ESTIS, SANCTIFICATI ESTIS, *oportet vti rebus ex diuinâ inſtitutione determinatis*.

Pars altera Propoſitionis probatur. Baptiſmum enim ſub determinatâ verborum formâ Chriſtus conferri iuſſit, Matth. vltimò: *Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*. Verba item determinata in conſecratione Sacramenti Euchariſtiæ adhibuit, ſcilicet, *Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt Sanguis meus Noui Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. (Matth.26.) Aliorum Sacramentorum formas ex non ſcriptâ Traditione, & Eccleſiæ doctrina, vſuque habemus. Quas Patres paſſim ſcripto prodere nòluerunt, ne ſecretiora noſtræ Religionis Myſteria in notitiam Infidelium venirent, à quibus contemptui & ludibrio haberentur. Hinc arcana myſteria abſque ſcripto ab Apoſtolis tradita *S. Baſilius* Lib. *De Spiritu-Sancto*, Cap.27. teſtatur, quia probè nouerant *Arcanorum venerationem ſilentio conſeruari. Nam quæ nec intueri fas eſt non initiatis, quomodo conueniebat horum doctrinam publicè ſcripto circumferri?* Mox vbi præmiſit, aditum ad Sancta-Sanctorum vni Pontifici apud Hebræos, ſemel in anno permiſſum, ad maiorem venerationem illis conciliandam, quia res vſu tritæ facilè in contemptum veniunt; quæ verò raræ ſunt, in admiratione ac pretio eſſe ſolent: *Ad eumdem profectò modum* (inquit) *& qui in primordijs Eccleſiæ certos Ritus præſcripſerunt Apoſtoli & Patres, in occulto ſilentioque Myſterijs ſuam ſeruare dignitatem. Neque enim omninò Myſterium eſt, quod ad vulgi aures effertur: Hæc eſt ratio, cur quædam citra ſcriptum tradita ſunt, ne dogmatum cognitio propter aſſuetudinem vulgo veniret in contemptum*. Idem confirmat *S. Ambroſius* Libro *De his qui Myſteriis initiantur*, Cap. vltimo dicens: *Signatum debere manere Myſterium, ne violetur operibus malæ vitæ atque adulterio caſtitatis; ne diuulgetur quibus non conuenit, ne garrulâ loquacitate diſpergatur in perfidos. Bona debet ergo fidei tuæ eſſe cuſtodia, vt intemerata vitæ ac ſilentij integritas perſeueret*. Et infra: *Quare panem & vinum dixerim, fideles intelligunt*. Hinc illud apud *S. Auguſtinum* frequens, cùm de Euchariſtia in Homilijs loquitur, *Norunt fideles*: Hinc Innocentius I. in Epiſtola ad *Decentium*, de forma Confirmationis loquens: *Verba* (inquit) *dicere non poſſum, ne magis prodere videar, quàm ad conſultationem reſpondere*. Et de Sacramento Extremæ-Vnctionis ibidem agens: *Reliqua verò quæ ſcribi fas non erat, cùm adfueris, interrogati poterimus edicere*.

Formam porrò Sacramentorum, ſeu verba, quibus conficiuntur, determinata eſſe debere probat *S. Thomas*, quia principium determinationis eſt forma: adeòque cùm determinata eſſe debeat Sacramentorum materia, ſcilicet res ſenſibiles, multò magis determinatam eſſe oportet formam verborum ſolemnium, quibus Sacramenta perficiuntur.

PROPOSITIO II.

Materias & formas quorumdam Sacramentorum à Chriſto in genere tantùm determinatas; earum verò determinationem in ſpecie, Apoſtolorum & Eccleſiæ auctoritati ac prudentiæ commiſſam, probabilis eſt plurimorum Theologorum opinio.

ITa cenſent *Petrus* Cantor Pariſienſis in Summa de Sacramentis, *Alexander Halenſis* 4. P. Summæ. *S. Bonauentura* in 4. Sententiarum, & è Recentioribus Cardinalis *Bellarminus* Lib. *De Ordine & Extrema-Vnctione*, Cap.9. *Petrus Arcudius* agens de modo conciliandi Eccleſiæ Græcæ Ritum in Sacris Ordinationibus cum Ritu Eccleſiæ Latinæ, Lib.6. Cap.4. *Hallerius* Lib. *De Sacris Ordinationibus*, vbi de materia & forma Ordinum agit, Sectione 2. Cap.2. Art.1. §. 21. *Philippus Gamachæus* Tract. *De Sacramento Ordinis*, Cap.4. Cardinalis *De Lugo* diſp.2. *De Sacramentis*, Sectione 5. Num.85. *Ioannes Morinus* Lib.8. *De Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ*, Cap.17. In qua etiam opinione fuit *Innocentius IV.* in Cap *Presbyter, De Sacramentis non iterandis*. Hanc plerique Theologi Pariſienſes doctiſſimi tuentur, quòd aliàs Ordinationes ſacras Græcorum cum Latinorum Ordinationibus conciliare vix poſſibile ipſis videatur, cùm nec Inſtrumentorum Traditio, nec huiuſmodi traditioni reſpondentes verborum formulæ à Græcis vſurpentur, quorum tamen Ordinationes Romana recipit Eccleſia. Imò nec Ritum antiquum Eccleſiæ Latinæ cum hodierno conciliare facile putant, niſi hoc principium ſtatuatur: Siquidem in Diaconorum & Presbyterorum Ordinationibus, huiuſmodi inſtrumentorum, & formarum, ſeu verborum ſolemnium, quæ nunc pronuntiari ſolent cùm Ordinandis traduntur, antiqua Sacramentaria, & Rituales Latinorum Libri nullatenus meminerunt, vt probat *Morinus* P.3. De Sacris Ordinationibus, Exercitatione 7. Cap.1. & Exercitatione 9. Cap.1. Cenſent igitur laudati Theologi, ita inſtitutum eſſe à Chriſto Sacramentum Ordinis, vt Miniſtrorum conſecratio fieret aliquibus verbis & ſymbolis externis, quibus ſatis ſignificaretur miniſterium, ad quod ordinabantur: Vt autem potiùs hæc quàm illa ſymbola adhiberentur, in Eccleſiæ arbitrio reliquiſſe. Vnde Concilium Tridentinum Seſſione 23. Cap.3. docet, *Sacram Ordinationem verbis & ſignis exterioribus perfici*: Non autem definit quænam ſint verba & ſigna; quòd nimirum in genere dumtaxat à Chriſto inſtituta ſint, ab Eccleſia autem in ſpecie determinata. In Sacramento Matrimonij idem perſpicuum & exploratum eſſe aſſerunt. A Chriſto quippè inſtitutum eſſe contractum legitimum pro materia iſtius Sacramenti: Sed quia contractuum legitima ratio pendet à Legibus Principum, & moribus regionum, Eccleſiæ poteſtati & arbitrio reliquit determinationem conditionum legitimi contractûs, quibus poſitis ad Sacramenti dignitatem euehatur. Sic Matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinum rata, etſi illicita, eiuſdem S. Concilij auctoritate & Decretu irrita deinceps declarata ſunt.

PROPOSITIO III.

Verba quibus Sacramenta conficiuntur, conſecratoria ſunt, non concionatoria.

PRopoſitio Catholica contra Caluini errorem probatur ex puerorum Baptiſmo, qui verba concionis percipere non poſſunt. Secundò, ex Eccleſiæ doctrina, quæ ſemper Baptiſmum probauit à quocumque verbis euangelicis, ideſt, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti* collatum, quamuis nulla concio haberetur. Tertiò, ex Hæreticorum Baptiſmo, quem ratum eſſe definiuit Eccleſia aduersùs Donatiſtas, quamuis Hæretici illud conferentes veram fidem & doctrinam, adeòque veram prædicationem non habeant. Quartò, quia aliud eſſe concionandi, aliud baptizandi miniſterium, Apoſtolus declarat 1. Corinth. 1. *Non enim* (inquit) *miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare*. Quintò, idem

Apoſto-

Apoſtolus 1. ad *Corinth.* 10. 16. Euchariſtiam vocat *Calicem Benedictionis*, non Calicem concionis; quia myſticis verbis Chriſti Sanguis conſecratur: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* Sextò, verba ſolemnia, quibus perficitur Baptiſmus, eſſe conſecratoria, Patres antiqui diſertè docent. Vnde ſit inſtar omnium *S. Auguſtinus*, cuius auctoritate *Caluinus* abutitur. Hic ſcilicet Lib. 3. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 14. de Catechomeno loquens, qui in alicuius Hæretici Librum incidens, & à veritate diſcernere neſciens errorem, aliquid contra Catholicam fidem crediderit, & in ea ſalſitate fidei baptizatus fuerit, denuò baptizandum eſſe negat: *Quia illa ſanctitus Sacramenti verbis euangelicis conſecrata ſuper eum integra permanebat, ſicut eam traditam acceperat, quamuis ipſe in carnalis mentis vanitate conſtitutus, aliud cùm baptizaretur crederet, quàm credere debuiſſet. Quapropter manifeſtum eſt fieri poſſe, vt fide non integrâ integrum in quoquam maneat Baptiſmi Sacramentum.* Et Cap. 15. *Quamobrem ſi euangelicis verbis*, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, *Marcion baptiſmum conſecrabat, integrum erat Sacramentum, quamuis eius fides aliud opinantis quàm Catholica Veritas docet, non eſſet integra, ſed fabuloſis falſitatibus inquinata.* Et Lib. 6. Cap. 25. *Plerumque precis vitium ſuperat precantis affectus: & certa illa euangelica verba, ſine quibus non poteſt Baptiſmus conſecrari, tantùm valent, vt per illa ſic euacuentur quæcumque in prece vitioſa contra Regulam fidei dicuntur, quemadmodum dæmonium Chriſti nomine excluditur .:. Deus adeſt verbis euangelicis ſuis, ſine quibus Baptiſmus Chriſti conſecrari non poteſt: & ipſe ſanctificat Sacramentum ſuum, vt homini ſiue antequam baptizetur, ſiue cùm baptizatur, ſiue poſtea quandoque ad ſe veraciter conuerſo, idipſum valeat ad ſalutem, quod ad perniciem, niſi conuerteretur, valeret. Cæterùm quis neſciat non eſſe Baptiſmum Chriſti, ſi verba euangelica, quibus ſymbolum conſtat, illic defuerint? Sed faciliùs inueniuntur Hæretici qui omninò non baptizent, quàm qui non illis verbis baptizent. Ideòque dicimus, non omnem Baptiſmum (nam in multis Idolorum ſacrilegis ſacris baptizari homines perhibeatur) ſed Baptiſmum Chriſti, id eſt, verbis Euangelicis conſecratum, vbique eumdem eſſe, nec hominum quorumlibet qualibet peruerſitate violari.*

Objicitur *S. Auguſtini* teſtimonium Tractatu 80. in Ioannem, dicentis; *Vnde iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo: Non quia dicitur, ſed quia creditur?* Eoque referentis illud Apoſtoli ad Romanos 10. *Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus.*

Reſpondetur; Verbum operari in Sacramentis, ad mentem S. Auguſtini, *Non quia dicitur*, id eſt, non ſecundùm exteriorem ſonum vocis; *Sed quia creditur*; id eſt, ſecundùm ſenſum verborum qui fide tenetur. Vnde ibidem addit: *Nam & in ipſo verbo aliud eſt ſonus tranſiens, aliud virtus manens.* Licèt porro laudet illud Apoſtoli, *Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus*, non propterea verba, quibus perficitur Baptiſmus, concionatoria eſſe vult, ſed conſecratoria: *Q*uia probandum ſibi ſumit, omnia quæ ſpiritaliter mundantur, mundari verbo, vel extra Sacramentum per fidem prædicationis; vel etiam in Sacramentis per verborum ſacramentalium, quæ loco formæ adhibentur, efficaciam. Quæ quidem vis verbis non conuenit ratione ſoni tranſeuntis, ſiue prolationis ſenſibilis, ſed ratione ſenſus ſpiritualis propter quem inſtituta ſunt, & qui fidei obiectum eſt. Mens *S. Auguſtini* ex totius loci ſerie liquidiùs patebit. Explicat illud Chriſti Oraculum, Ioann. 15. 4. *Iam vos mundi eſtis propter verbum quod locutus ſum vobis:* Quod ſic illuſtrat: Quare non ait, *Mundi eſtis propter Baptiſmum quo loti eſtis, ſed ait*, Propter verbum quod locutus ſum vobis: *Niſi quia & in aqua verbum mundat? Detrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum, etiam ipſum tanquam viſibile verbum. Nam & hoc vtique dixerat,*
„ *quando pedes Diſcipulis lauit*, Qui lotus eſt, non in-
„ diget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus: *Vnde iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo: Non quia dicitur, ſed quia creditur? Nam & in ipſo verbo aliud eſt ſonus tranſiens, aliud virtus*
„ *manens.* Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus, *ait*
„ *Apoſtolus*, quia ſi confeſſus fueris in ore tuo, quia Do-
minus eſt Ieſus, & credideris in corde tuo, quia Deus "
illum ſuſcitauit à mortuis, ſaluus eris. Corde enim "
creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalu- "
tem. *Vnde in Actibus Apoſtolorum legitur*, Fide mun- " Act. 15. 9.
dans corda eorum. *Et in Epiſtola ſua Beatus Petrus*, "
Sic & vos, *inquit*, ſaluos facit Baptiſma, non carnis " 1. Petr. 3.
depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio. " 21.
Hoc eſt verbum fidei quod prædicamus: Quo ſine dubio "
vt mundare poſſit, CONSECRATVR *& Baptiſmus. Chriſtus quippe nobiſcum vitis, cum Patre agricola, dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea. Lege Apoſtolum, & vide quid adiungat:* Vt eam ſanctificaret, *in-* Epheſ. 5.
quit, mundans eam lauacro aquæ in verbo. *Mundatio* 26.
nequaquam fluxo & labili tribueretur elemento, niſi adderetur, in verbo. Hoc verbum fidei tantùm valet in Eccleſia Dei, vt per ipſum credentem, offerentem, benedicentem, tingentem, etiam tantillum mundet infantem: Quamuis nondum valentem corde credere ad iuſtitiam, & ore confiteri ad ſalutem. Totum hoc fit per verbum de quo Dominus ait: IAM VOS MVNDI ESTIS, PROPTER VERBVM QVOD LOCVTVS SVM VOBIS.

PROPOSITIO IV.

Mutatio ſubſtantialis materiæ, aut formæ ſacramentalis, tollit veritatem Sacramenti, ipſumque irritum reddit.

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

1 MVtatio ſubſtantialis materiæ, fit cùm alterius ſpeciei res ſenſibilis ad conficiendum Sacramentum adhibetur, quàm à Chriſto præſcripta ſit, vt ſi aqua artificialis, aliuſue liquor ad Baptiſmum; acetum, aut liquor ex vuis non maturis expreſſus, & panis hordeaceus, aut farinæ maſſa coacta ad Euchariſtiam conficiendam vſurpetur. Mutatio accidentalis materiæ, eſt alteratio quâ ſpecies elementi ſenſibilis à Chriſto præſcripti non ſoluitur, vt ſi ſal, vel cinis in aquam injiciatur, vel fermentum immiſceatur farinæ, ex qua conficitur panis. Vnde Baptiſmus in aqua maris, in lixio, in aquis mineralibus collatus, validus eſt. Valida etiam panis fermentati conſecratio.

REGVLA II.

2 Mutatio ſubſtantialis formæ, eſt ea qua verborum ſenſus tollitur. Talis erat mutatio, quam inuexerat propago quædam Valentinianorum Hæreticorum, baptizans *In nomine ignoti omnium Patris, in Veritate omnium Matre, in eo qui deſcendit in Ieſum* (vt refert *S. Irenæus* Lib. 1. Cap. 18. & *Euſebius* Lib. 4. Hiſtor. Eccleſ. Cap. 11.) Accidentalis, quâ verba mutantur, integro ſenſu remanente; vt ſi in formâ Sacramenti Euchariſtiæ, *Hoc eſt enim corpus meum*, particula cauſalis, *enim*, omitteretur: Vel pronomen *Ego*, in formâ Baptiſmi: Vel ſi linguâ vernaculâ, aut extraneâ, verba ſacramentalia proferantur: Vel ſi intra eamdem linguam verba ſynonyma, id eſt, eiuſdem ſignificationis cùm ijs quibus vtitur Eccleſia, vſurpentur; verbi gratiâ ſi loco huius verbi, *Baptizo*, dicatur, *Abluo*; aut pro verbo *Abſoluo*, dicatur, *Remitto*, aut *Condono tibi peccata tua.* Si tamen non ſit eadem verborum ſignificatio explicitè & diſtinctè, atque ex publico & communi vſu, ſubſtantialis mutatio cenſenda eſt: Verbi gratiâ, ſi quis dixerit, *Ego te baptizo in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.* Iſtud enim nomen, *Trinitas*, trium diuinarum Perſonarum diſtinctam inuocationem non exprimit, quæ ad perficiendum Baptiſmum ex inſtitutione Chriſti neceſſaria eſt. Similiter ſi quis dixerit, *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab vtroque*, ſubſtantialis mutatio cenſebitur: Quia licet Patris & Genitoris, Filij & Geniti, Spiritus-Sancti & Procedentis ab vtroque nomina ſynonyma ſint ex parte rei ſignificatæ, non tamen ex modo intelligendi & ſignificandi, neque ex publico & communi vſu, vt colligitur ex *S. Thoma* 1. P. Q. 40. A. 2. & 3. P. Q. 66. A. 5. in Reſp. ad 1. argum. Cardinali *Caietano* fruſtra reclamante.

REGV-

REGVLA III.

3 Tranſpoſitio verborum ſacramentalium quandoque mutationem ſubſtantialem infert in formam ſacramentalem, quandoque accidentariam dumtaxat. Subſtantialis mutatio eſt, ſi tranſpoſitio tollat ſenſum locutionis; accidentaria, ſi non tollat; quâ de re ex communi hominum ſenſu iudicium ferendum eſt. Exempli gratiâ, ſi Miniſter Baptiſmi dixerit, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, ego te baptizo*; aut Sacerdos Euchariſtiam conſecrans dicat, *Hoc corpus meum eſt*, integra eſt forma ſacramentalis, quia ſenſus idem manet. Si verò baptizans dixerit: *Patris te, ego baptizo in nomine Filij & Spiritus-Sancti*; aut *Filij ego baptizo te, in nomine & Patris, & Spiritus-Sancti*, violatur ſubſtantia formæ, quia ſenſus propter quem forma verborum ſacramentalium inſtituta & præſcripta eſt, tollitur: Adeòque non perficitur Sacramentum.

REGVLA IV.

4 Interruptio verborum mutationem interdum ſubſtantialem, aliàs accidentariam dumtaxat in formam Sacramentalem inuehit: Subſtantialem quidem, ſi tanta ſit *Vt intercipiatur intentio pronuntiantis*, & verborum ſenſus tollatur; vt ſi quis poſt hæc verba, *Hoc eſt corpus*, Pſalmum recitet, aut ſilendo longam moram interponat, ac deinde proferat nomen, *Meum*, tollitur ſenſu, adeòque irritum eſt Sacramentum. Si verò parua ſit interruptio, *Quæ intentionem proferentis, & intellectum verborum non aufert*, mutatio tantùm accidentaria eſt, integritatem Sacramenti non impediens: Vt ſi Sacerdos Euchariſtiam conſecrans, poſtquam dixit *Hoc eſt*, ſternutaret, vel tuſſiret, moxque ſubiungeret, *Corpus meum*: Vel poſtquam dixit, *Ego te baptizo*, ſilentium imponeret fabulantibus; dicens, Silete, Statimque ſubiungeret, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*.

REGVLA V.

S. Thomas 3. P. Q. 61. A. 1.

5 Omiſſio verborum ad ſubſtantiam formæ Sacramentalis pertinentium, quæ tunc fieri cenſetur, cùm tollitur debitus verborum ſenſus, vt ſi alicuius è tribus Perſonis Sanctiſſimæ Trinitatis nomen in forma Baptiſmi ſileretur, irritum reddit Sacramentum. Vnde *Didymus* Lib. 2. *De Spiritu-Sancto*, ait: *Si quis ita baptizare conetur, vt vnum de prædictis Nominibus prætermittat* (ſcilicet Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti) *ſine perfectione baptizabit*. Similiter ſi perſonam baptizati non exprimeret Miniſter Baptiſmi, pronomen demonſtratiuum ſecundæ aut tertiæ perſonæ, aut nomen proprium omittens, dicenſque dumtaxat: *Ego baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*, formæ Sacramentalis ſubſtantia violaretur. Idem iudicium ferendum eſt de omiſſione pronominis demonſtratiui *hoc*, vel *hic*; aut pronominis *meum*, vel *mei*, in forma conſecrationis Euchariſtiæ.

REGVLA VI.

S. Thomas ibidem.

6 Additio verborum, quæ debitum formæ ſacramentalis ſenſum corrumpunt, tollit veritatem Sacramenti; vt ſi aliquis dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filij minoris*; Sicut Ariani quidam baptizabant. Vel, *Ego te baptizo in nomine Patris, per Filium, in Spiritu-Sancto*. Sic enim collatum baptiſma irritum eſſe, miraculo comprobatum eſt, referente *Theodoro Lectore*, Lib. 2. Hiſtor. Eccleſ. *Deuterius* (inquit) *Arianorum apud Conſtantinopolim Epiſcopus, cùm Barbam ita dictum baptizaret, Domini traditionem reſpuens, auſus eſt inter baptizandum dicere: Baptizatur Barba, in nomine Patris, per Filium in Spiritu-Sancto. Quibus dictis, aqua quæ in piſcina erat, ſtatim euanuit; Barba verò confeſtim inde effugiens, rem cunctis declarauit*. Si verò eiuſmodi additio fiat, quæ non auferat debitum ſenſum, non tollitur Sacramenti veritas, ſiue fiat in principio, vel in medio, vel in fine formæ ſacramentalis: Vt ſi aliquis dicat, *Ego te baptizo in nomine Dei Patris omnipotentis, & Filij eius vnigeniti, & Spiritus-Sancti Paracleti*, erit verum Baptiſma. Similiter ſi quis dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti; & Beata Virgo te adiuuet*, erit verum Baptiſma. Fortè autem ſi diceret, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, & Beatæ Virginis Mariæ*, non eſſet Baptiſmus; quia dicitur 1. ad Corinth. 1. *Nunquid Paulus pro vobis crucifixus eſt? Aut in nomine Pauli baptizati eſtis?* Et quidem ſi eodem modo intelligeretur in nomine Beatæ Virginis baptizari, ſicut in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, quo baptiſmus conſecratur; talis ſenſus eſſet contrarius fidei, & inſtitutioni Chriſti, & tolleret veritatem Sacramenti: Si verò ſic intelligeretur, non quaſi nomen Beatæ Virginis aliquid operetur in Baptiſmo, ſed vt eius interceſſio prodeſſet baptizato ad conſeruandam gratiam baptiſmalem, non tolleretur perfectio Sacramenti (inquit *S. Thomas*.) Cùm itaque hæc verba, *& in nomine Beatæ Virginis*, æquiuocationem patiantur, interrogandus eſſet Miniſter de intentione ſuâ, ſiquidem oratio quæ patitur plures ſenſus, ad vnum illorum determinatur ex intentione proferentis. Si autem de intentione Miniſtri à quo hæc addita ſunt, liquidò non conſtet, dubius eſt Baptiſmus, ideòque ſub conditione baptizandus eſt, qui ſub hac verborum formulâ tinctus fuit.

Quamuis porrò aliquid addatur contra fidei veritatem, ſi tamen formam non afficiat, nec in eam refundatur, aut eius ſenſum variet, non tollit veritatem Sacramenti: Vt ſi Sacerdos conſecrans Euchariſtiam, poſt hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, preces aliquas adderet hæreſim continens, dicendo verbi gratiâ: *Et illud in cælis ad dexteram Patris poſitum adoramus, cuius figuram tantùm in terris nobis præbes*: Vel; *Tribue Domine, vt quod ore manducari non poteſt, fide ſumamus*: Vel ſi adiungeret formæ hæc verba, *Quod de cælo ſumptum eſt*; aut, *Quod vbique eſt*; non quaſi partem formæ ſacramentalis eſſe vellet, ſed vt errorem ſuum indicaret; aut alios in eamdem hæreſim pertraheret, vera eſſet ac rata conſecratio, modò intenderet facere quod facit Eccleſia. Alioqui ſi legitima intentio ipſi deeſſet, irritum eſſet Sacramentum. Atque hæc mens eſt *S. Thomæ* Quæſt. 61. A. 1. dicentis: *Si intendat per huiuſmodi additionem vel diminutionem Ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus, non videtur perfici Sacramentum; quia non videtur quod intendat facere id quod facit Eccleſia*. Quod autem preces hæreſim continentes non reddant irritum Sacramentum, cùm formæ ſacramentali adiunguntur, nec eam tamen afficiunt & corrumpunt, docet *S. Auguſtinus* Lib. 6. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 25. *Si non ſanctificatur aqua* (inquit) *cùm aliqua erroris verba per imperitiam peccator effundit, multi non ſolùm mali, ſed etiam boni fratres in ipſa Eccleſia non ſanctificant aquam. Multorum enim preces emendantur quotidie, ſi doctioribus fuerint recitatæ, & multa in eis reperiuntur contra Catholicam Fidem. Numquid ſi manifeſtarent aliqui baptizati, cùm illæ preces dictæ ſuper aquam fuiſſent, iuberentur denuò baptizari? Quid ita? Quia plerumque precis vitium ſuperat precantis affectus: Et quia certa illa euangelica verba, ſine quibus non poteſt Baptiſmus conſecrari, tantùm valeat, vt per illa ſic euacuentur quæcumque in prece vitioſa contra regulam fidei dicuntur, quemadmodum dæmonium Chriſti nomine excluditur. Nam vtique Hæreticus ſi afferat precem vitioſam, nec habeat bonum charitatis affectum, quo poſſit illa imperitia ſuperari. Afferat etiam, vt fieri ſolet, aliquam precem, in qua loquatur contra regulam fidei (Multi quippe irruunt in preces non ſolùm ab imperitis loquacibus, ſed etiam ab Hæreticis compoſitas, & per ignorantiæ ſimplicitatem, non eas valentes diſcernere, vtuntur eis, arbitrantes quòd bonæ ſint.) Nec tamen quod in eis peruerſum eſt euacuat illa quæ ibi recta ſunt, ſed ab eis potiùs euacuatur: Sicut in ipſo homine bonæ ſpei & probabilis fidei, ſed tamen homine, ſi quid aliter ſapit, non inde euacuantur, quæ rectè ſapit, donec ei Deus reuelet & quod aliter ſapit*.

REGV-

REGVLA VII.

7 Qui corruptè profert verba ſacramentalia, ſi hoc ex induſtria facit, non videtur Sacramentum adminiſtrare cum intentione faciendi quod facit Eccleſia; & ita nõ videtur perfici Sacramentum. Si autem hoc faciat ex errore vel lapſu linguæ, & corruptio tanta ſit vt ſenſus locutionis deſtruatur, vt ſi loco iſtorum verborum, *In nomine Patris*, dicat, *In nomine Matris*, vel pro verbo *Baptizo*, dicat, *Baptizor*, nullum pariter Sacramentum eſt. Si verò non penitus auferatur ſenſus locutionis per huiuſmodi corruptelam, perficitur nihilominus Sacramentum: Vt ſi aliquis dicat, *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritu-Sancta*. Quamuis enim huiuſmodi verba corruptè prolata nihil ſignificent ex virtute impoſitionis, accipiuntur tamen vt ſignificantia ex accommodatione vſus: Et ideò licet mutetur ſonus ſenſibilis, remanet tamen idem ſenſus. Id conſtat ex Epiſtolâ *Zachariæ* Romani Pontificis ad *Bonifacium* Epiſcopum, quæ refertur Cap. *Retulerunt*, De Conſecrat. Diſt. 4. *Retulerunt* (inquit) *Nuntij tui, quòd fuerit in eadem Prouincia*, (ſcilicet Baioariorum) *Sacerdos qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret neſciens Latini eloquij, infringens linguam diceret*, Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu-Sancta. *Ac per hoc tua Reuerenda Fraternitas conſiderauit eos rebaptizare: Sed Sanctiſſime Frater, ſi ille qui baptizauit, non errorem introducens aut hæreſim, ſed pro ſolâ ignorantiâ Romanæ locutionis infringendo linguam, vt ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur*. Non dixerat imperitus ille & ruſticus Sacerdos, *In nomine Patriæ, & Filiæ*, quod ratio Grammaticæ exigebat ſi de induſtria formam violare voluiſſet; ſed, *In nomine Patria & Filia*, quæ voces cum hâc conſtructione nihil ex ſe ſignificent, ſignum eſt illum voluiſſe dicere quod alij dicunt, cùm aiunt, *In Nomine Patris, & Filij, & Spiritû-Sancti*.

Nec etiam Sacramentalis formę ſubſtantiam mutauit alius Presbyter, qui ruſticè hunc in modum baptizauit: *In nomine Patris mergo, & Filij mergo, & Spiritû-Sancti mergo*; vt reſpondit *Stephanus II.* Cap. 14. *Infantes verò illi* (inquit) *quos baptizauit, licet ruſticè, quia in nomine Sanctæ Trinitatis ſunt baptizati, in eo permaneant Baptiſmo*.

S. Thom. 3. p. Q. 60. A. 7. ad 3.

Tom. I. Concil. Gal. ad ann. 754.

REGVLA VIII.

8 Sacramentorum formas aut materias quâuis ratione mutare nemini hominum licet. Vnde qui ex induſtriâ, vel craſsâ negligentiâ materiam ſic immutarent, vt Sacramentum irritum redderetur, peccarent mortaliter peccato ſacrilegij. Huiuſmodi enim mutatio in maximam Dei Sacramentorum auctoris redundaret iniuriam, cuius inſtitutio lexque contemneretur. Grauis etiam ſuſcipienti inferretur iniuria, qui Sacramenti fructu prorſus omni priuaretur. Lethaliter etiam peccarent, qui quâcumque materiæ vel formæ mutatione ritus nouos, aut errores ab Eccleſia damnatos inducere intenderent. Neque enim Miniſtros Sacramentorum excuſare poteſt iuris ignorantia: Quia neceſſaria ad miniſterium officiumque ſuum ritè obeundum ſcire debent. Excuſari tamen poſſet à peccati mortalis reatu laicus in neceſſitate baptizans, & ex ignorantiâ formam ſacramentalem corrumpens: Non tamen obſtetrix iurata, quæ ad obſtetricandi munus admitti non debet, niſi ad Baptiſmum in neceſſitatis articulo ſub pręſcriptâ verborum formâ conferendum probè ſit inſtituta, vt Eccleſiæ Decretis ſancitum eſt, ſcilicet Synodi Lingonenſis anno 1404. Concilij Senonenſis, anno 1524. Synodi Carnotenſis, anno 1526. Pariſienſis, 1557. & Concilij Aquenſis 1585. vt legere eſt apud *L. Bochellum*, Lib. 2. *Decretorum Eccleſiæ Gallicanæ*, Tit. 3. *De Baptiſmo*.

REGVLA IX.

9 Peccaret etiam lethaliter, qui ex induſtriâ corruptè proferret, aut mutaret verba formæ ſacramentalis (quamuis ſenſus idem maneret, adeòque accidentaria tantùm fieret mutatio) ratione grauis negligentiæ, contemptus, vel ſcandali: Quod maximè locum haberet, ſi corruptio illa vel mutatio eſſet notabilis: Vt ſi quis ſciens volens baptizaret *In nomine Patria, & Filia, & Spiritu-Sancta*: Vel in conſecratione Calicis omitteret hæc verba, *Noui & æterni Teſtamenti*, *Myſterium fidei*. Si autem mutatio leuis ſit, neque cum plena conſideratione & deliberatione facta, Miniſter venialiter tantùm peccabit.

REGVLA X.

10 Lethalis peccati reus eſt, qui materiâ aut formâ dubiâ vtitur in Sacramentorum Adminiſtratione, cùm certam & indubitatam habere poteſt. Quia periculo non conficiendi Sacramentum, adeòque ſacrilegij, & irriſionis rerum diuinarum ſe exponit. In eoque caſu locum habet illa Chriſtianæ Moralis Regula à *S. Auguſtino* tradita Lib. 1. *De Baptiſmo*, Cap. 3. *Grauiter peccaret in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus vel eo ſolo quòd certis incerta præponeret*. Nec obſtat opinionis probabilitas: Quamuis enim ſpeculatiuè probabile ſit quòd materiæ quædam & formæ, de quibus in Scholis diſputatur, ſufficientes ac legitimæ ſint; non tamen probabile eſt in praxi, ita vt illis vti liceat, quando certæ & indubitatæ adhiberi poſſunt. Vnde Louanienſes Theologi, & *Innocentius XI.* Pontifex Maximus anno Chriſti 1679. die ſecundâ Martij, hanc Propoſitionem damnarunt: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore, niſi id vetet lex, conuentio, aut periculum grauis damni incurrendi. Hinc ſententiâ probabili tantùm vtendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis*.

REGVLA XI.

11 Lethale deinque peccatum committit, qui modum materiæ & formæ notabilem; & ab Eccleſia vniuerſali, vel ſua obſeruatum non ſeruat: Verbi gratiâ, Sacerdos qui ex induſtriâ non miſceret aquam vino in Miſſa conſecrando: Et Latinus item Presbyter, qui Euchariſtiam in fermentato conſecrare præſumeret, aut Græcorum formâ in Baptiſmi Adminiſtratione vteretur.

CAPVT IV.

DE NVMERO ET DIGNITATE SACRAMENTORVM.

ARTICVLVS I.

Quot ſunt Nouæ Legis Sacramenta?

PROPOSITIO VNICA.

Septem eſſe Nouæ Legis Sacramenta, Catholicæ Fidei veritas eſt.

1 EX Scripturâ Sacrâ & Traditione quæ duo ſunt fidei noſtræ inconcuſſa principia & fundamenta, hic Sacramentorum numerus colligitur. Baptiſmus ex Cap. 28. *S. Matthæi*, vbi refert, Chriſtum à mortuis rediuiuum, Apoſtolis in Galilæa conſpicuum ſe præbuiſſe, illiſque dixiſſe: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes Gentes: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs-Sancti*. Sacramenti Confirmationis meminit *S. Lucas* Act. 8. *Cùm audiſſent* (inquit) *Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem: Qui cùm veniſſent, orauerunt pro ipſis vt acciperent Spiritum-Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-Sanctum*. Inſtitutio Sacramenti Euchariſtiæ narratur Matthæi 26. *Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus Noui Teſtamenti qui*

pro

pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Idem habetur *Marc*. 14. & *Luc*. 22. Inſtitutio Sacramenti Pœnitentiæ habetur Ioannis 20. vbi Chriſtus Dominus Diſcipulis ait: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixiſſet, inſufflauit: & dixit eis: Accipite Spiritum-Sanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*. Extremæ-Vnctionis Sacramentum promulgauit *S. Iacobus*, Epiſtolæ Catholicæ Cap. 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittetur ei*. Sacramenti Ordinis meminit *S. Paulus* 1. ad Timoth. 4. 14. *Noli*, inquit, *negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterij*. Matrimonij Sacramentum commendat idem Apoſtolus ad *Ephes*. 5. *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ: Et erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia*.

Quod ſpectat Patres Traditionis teſtes, vniuerſa eorum loca hic recenſere præ multitudine non poſſumus: Plura indicabimus, cùm de ſingulis Sacramentis agemus. Aliqua dumtaxat impræſentiarum indicare ſufficiat. *Tertullianus* Lib. *De Reſurrectione Carnis*, Cap. 7. Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam commemorat. Idem Lib. *De Præſcriptionibus Hæreticorum*, Cap. 40. & 41. Ordinis præterea meminit. *S. Auguſtinus* non Baptiſmi tantùm, & Euchariſtiæ, velut Sacramentorum Nouæ Legis mentionem facit Epiſtolâ 54. aliàs 118. ad *Ianuarium*, ſed & Confirmationis tanquam Sacramenti à Baptiſmo diſtincti, Lib. 3. *Contra Literas Petiliani Donatiſtæ*, Cap. 104. Pœnitentiam non minùs inter Sacramenta numerat, quàm Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam, Lib. 5. *De Baptiſmo*, Cap. 20. Extremę-Vnctionis ceu veri Legis Euangelicæ Sacramenti, præter *Innocentium I*. Epiſtolâ ad *Decentium*, meminit *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Lib. 3. *De Sacerdotio*, Cap. 6. Sacramentum Ordinis cum Baptiſmi Sacramento confert *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 13. Idem Sanctus Doctor Matrimonium Sacramentum eſſe docet, Lib. *De Bono Coniugali*, Cap. 18. & 24.

Tertiò, ſeptenarium Sacramentorum numerum probat ſummus Eccleſiæ cùm Latinæ cùm Græcæ in eo retinendo conſenſus, & Proteſtantium in numero Sacramentorum conſtituendo diſcordia, quibuſdam vnum, alijs duo, alijs tria, nonnullis quatuor vel quinque admittentibus.

Confirmatur Catholica de ſeptenario Sacramentorum numero veritas ex *Lucij* 3. Romani Pontificis De-
Extra. De Hæret. Cap. Ad abolendam. cretali, ex Bulla *Martini V*. in Concilio Conſtantienſi editâ, ex *Eugenij IV*. Decreto ad Armenos Florentiæ dato, & ex Synodi Tridentinæ Oraculo Seſſione 7. Canone 1. cuius hæc ſunt verba: *Si quis dixerit Sacramenta Nouæ Legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura vel pauciora quàm ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam-Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe verè & propriè Sacramentum; Anathema ſit*.

Cur autem neque plura, neque pauciora numerentur, probabili & conuenienti ratione oſtendit *S. Thomas*. Cùm enim Sacramentorum duplex ſit finis, primus perfectio hominis in his quæ pertinent ad cultum Dei; ſecundus curatio peccati; ex vtroque ſeptenarius Sacramentorum numerus explicatur. Ex primo quidem, quia Chriſtiana vita quâ Deus colitur, & quâ homo Deo viuit, ſeptem rebus indiget, ſicut vita naturalis; ſcilicet 1. vt homo ſpiritualis in lucem edatur, 2. vt augeatur, 3. vt alatur, 4. Si in morbum ſpiritualem incidat, ſanetur; 5. imbecillitas virium reficiatur; 6. Magiſtratus ſpirituales numquam deſint quorum auctoritate regatur Eccleſia, & ſacra Miniſteria exerceantur; 7. filij ad Dei cultum, & humani generis conſeruationem procreentur, & religioſè edu-
Ad Tit. 3. centur. Per *Baptiſmum* Chriſto renaſcimur, vnde ab Apoſtolo vocatur *Lauacrum regenerationis*. Per *Confirmationem*, Spiritum-Sanctum ad augmentum & robur ſpirituale accipimus. Vnde Chriſtus Diſcipulis iam baptizatis ait, *Lucæ* vltimo: *Sedete in Ciuitate, donec induamini*
Ioann. 6. *virtute ex alto*. Per *Euchariſtiam*, tanquam cibum verè cœleſtem, ſpiritus noſter alitur & ſuſtentatur, ſicut à Saluatore dictum eſt: *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus*. Per *Pœnitentiam*, ſanitas amiſſa reſtituitur, poſtquam peccati vulneribus confoſſi ſumus. Per *Extremam-Vnctionem*, peccatorum reliquiæ tolluntur, & animi virtutes recreantur. Per *Ordinem*, publica Sacramentorum Miniſteria perpetuò in Eccleſia exercendi, ſacraſque omnes functiones exequendi poteſtas traditur. Per *Matrimonium* denique vir & mulier legitimè & ſanctè coniunguntur, vt ex ea coniunctione filij ad Dei cultum, & humani generis conſeruationem procreentur, & religioſè educentur. Idem numerus colligitur ex eo quòd Sacramenta in remedium peccati inſtituta ſint. Nam *Baptiſmus* inſtitutus eſt contra peccatum originale: *Confirmatio*, contra infirmitatem animi, quæ in regeneratis inuenitur: *Euchariſtia*, contra procliuitatem animi ad peccandum. *Pœnitentia*, contra actuale peccatum. *Extrema-Vnctio*, contra reliquias peccatorum, quæ non ſunt ſufficienter ſublatæ per Pœnitentiam, aut ex negligentia, aut ex ignorantiâ: *Ordo*, contra diſſolutionem multitudinis: *Matrimonium*, in remedium contra concupiſcentiam, & contra defectum multitudinis qui per mortem accidit. Ad ſeptem etiam virtutes animos hominum præparare videntur: Baptiſmus enim eſt Sacramentum fidei: Confirmatio, ſpei: Euchariſtia, charitatis: Pœnitentia, iuſtitiæ: Extrema-Vnctio perſeuerantiæ, quæ perfectio quædam eſt fortitudinis: Ordo, prouidentiæ: Matrimonium, temperantiæ. Sunt autem adumbrata ſeptem ſigillis, quibus Veteris Teſtamenti Pagina ſignata, quæ Agnus qui habet clauem Dauid, qui aperit & nemo claudit, reſerauit: Septem tubis, quibus Angeli cecinerunt: Septem ſtellis, quas habebat ſimilis Filio hominis in dexterâ ſuâ: Septem panibus, quibus Dominus turbas pauit: Septem oculis ſuper vnum lapidem: Septem lucernis Tabernaculi ſuper vnum candelabrum poſitis: Septem lotionibus Naaman in Iordane.

Fruſtrà verò obijciuntur Hęretici ſeptenarium Sacramentorum numerum in Scriptura Sacra non reperiri. Quamuis enim numerus nominum in Scriptura, & apud Patres antiquos non legatur, qui datâ opportunitate de hoc aut illo Sacramento, non de omnibus ſimul agebant, & recens baptizatos de illis præcipuè informabant quæ ſtatim poſt Baptiſmum ex Eccleſiæ diſciplinâ conferebantur, Confirmatione ſcilicet ac Euchariſtia, vt conſtat ex *S. Cyrilli Hieroſolymitani* Catecheſibus, & *S. Ambroſij* Libris *De his qui Myſterijs initiantur* & *De Sacramentis*: Numerus tamen rerum ipſarum & in Scripturâ, & in Patrum Operibus habetur. Sanè licet Scriptura quatuor Euangelia, quatuordecim S. Pauli Epiſtolas, ſeptem Domini verba in Cruce, duodecim Symboli Apoſtolici Articulos non numeret, res tamen numeratas vel Scriptura, vel Traditio, vel vtraque continet & docet. Sic Patrem primam Sacroſanctæ Trinitatis Perſonam, Filium ſecundam, Spiritum-Sanctum tertiam eſſe Scriptura Sacra expreſsè non ait, ordo tamen & numerus trium diuinarum Perſonarum in Scriptura habetur. Quâ de re *S. Baſilius*, Lib. *De Spiritu-Sancto* ad *Amphilochium*, Cap. 18. *Cùm Patrem*, inquit, *& Filium, & Spiritum-Sanctum traderet Dominus, non ſimul cum numero tradidit. Non enim dixit, In nomine primi, ſecundi, ac tertij: Neque in vno, duobus, aut tribus: Sed per ſancta nomina fide ad ſalutem perducente cognitionem largitus eſt. Itaque quod nos ſaluos facit, fides eſt. Numerus verò ſignum declarans quantitatem eorum de quibus loquimur, ab hominibus excogitatus eſt. Sed qui vndequaque ſibi ipſis noxas contrahunt, etiam numerandi facultate aduersùs fidem abuſi ſunt: Qui quidem, cùm nulla omninò res alia ob numeri acceſſionem immutetur, tamen in diuinâ naturâ numerum metuunt, ne per eam honoris Paracleto debiti modum excedant*. Tandem reſpondeant Proteſtantes, vbinam duorum vel trium Sacramentorum numerum in Scriptura expreſſum legerint; & tunc demum vrgere nos poterunt, vt ſeptenarium Sacramentorum numerum in ijs expreſſum oſtendamus.

Obijcies; Baptiſmum triplicem diſtingui, fluminis, flaminis & ſanguinis: Pœnitentiam duplicem, publicam, & ſecretam: Ordinem diuidi in quatuor Minores, & tres Maiores. Profeſſionem Monaſticam à Græcis Sacramenti loco cenſeri. Aquam benedictam, aliaque Sacerdotali benedictione ſanctificata, ſeu conſecrationes ipſas & benedictiones in Sacramentorum numero haberi. Quidni enim & contra venialia peccata Sacramenta

menta quædam Inſtituta ſint? Denique Lotionem pedum eſſe Nouæ Legis Sacramentum, de qua ſcilicet Chriſti præceptum extat, & cui gratiæ promiſſio annexa eſt, vt probant illa Chriſti verba ad Petrum: *Si non lauero te, non habebis partem mecum*: Et illa eiuſdem Saluatoris ad Apoſtolos: *Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magiſter, & Domine: Et bene dicitis: Sum etenim. Si ergo ego laui pedes veſtros Dominus, & Magiſter: Et vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Ioh. 13

Præterea *Sanct. Ambroſius* Lib. 3. *De ſacramentis*, Cap. 1. Lotionem pedum *Myſterium* vocat, quod idem eſt, ac Sacramentum, illam cum Baptiſmo comparat, eique tribuit, vt venena ſerpentis eluat, maioremque ſanctificationem conferat. *Vide*, inquit, *omnem iuſtitiam, vide humilitatem, vide gratiam, vide ſanctificationem. Niſi lauero, inquit, tibi pedes, non habebis partem mecum.∴ Ipſe Petrus ait: Domine, non ſolùm pedes, ſed etiam manus, & caput. Vide fidem. Quòd ante excuſauit, humilitatis fuit, quòd poſtea ſe obtulit, deuotionis, & fidei. Reſpondit illi Dominus, quia dixerat manus,* „ *& caput*: Qui lauit, non neceſſe habet iterum laua- „ re, niſi vt ſolos pedes lauet. *Quare hoc? Quia in Baptiſmate omnis culpa diluitur. Recedit ergo culpa. Sed quia Adam ſupplantatus à diabolo eſt, & venenum ei effuſum eſt ſupra pedes, ideò lauas pedes, vt in eâ parte, quâ inſidiatus eſt ſerpens, maius ſubſidium ſanctificationis accedat, quo poſtea te ſupplantare non poſſit. Lauas ergo pedes, vt laues venena ſerpentis. Ad humilitatem quoque proficit, vt in Myſterio non erubeſcamus, quod non dedignamur in obſequio.*

Idem docet *Sanct. Bernardus*, Sermone 1 in Cœna Domini. *Multa quidem* (inquit) *ſunt Sacramenta, & ſcrutandis omnibus hora non ſufficit. Fortaſſis etiam aliqui veſtrûm imbecilles ſunt ad tanta ſimul capienda. De tribus itaque Sacramentis, quæ ſatis congrua ſunt huic tempori, dicendum erit, quod Dominus ipſe donauerit. Sacramentum dicitur ſacrum ſignum, ſiue ſacrum ſecretum. Multa ſiquidem fiunt propter ſe tantùm: Alia verò propter alia deſignanda, & ipſa dicuntur ſigna, & ſunt. Vt enim de vſualibus ſumamus exemplum, datur annulus abſolutè propter annulum, & nulla eſt ſignificatio: Datur ad inueſtiendum de hæreditate aliqua, & ſignum eſt, ita vt iam dicere poſſit, qui accipit: Annulus non valet quicquam, ſed hæreditas eſt quam quærebam. In hunc itaque modum appropinquans Paſſioni Dominus, de gratia ſuâ inueſtire curauit ſuos, vt inuiſibilis gratia ſigno aliquo viſibili præſtaretur. Ad hoc inſtituta ſunt omnia ſacramenta, ad hoc Euchariſtiæ participatio, ad hoc pedum Ablutio, ad hoc denique ipſe Baptiſmus initium Sacramentorum omnium.* Et infra: *Sed tamen quid agimus, quòd in hoc corpore peccati, & in hoc tempore malo non poſſumus eſſe ſine peccato? Nunquid deſperabimus? Abſit.∴ Nam vt de remiſſione quotidianorum minimè dubitemus, habemus eius Sacramentum, pedum Ablutionem. Quæris fortè vnde ſciam, quòd Sacramentum ſit huius remiſſionis, maximè cùm ipſe Dominus promiſerit Petro dicens:* Quod ego facio, tu neſcis modò: Scies autem poſtea; *Nihil autem de Sacramento locutus eſt: Sed tantùm*, Exemplum, *inquit*, dedi vobis, vt & vos ita faciatis. *Verùm multa habebat illis dicere, ſed tunc portare non poterant.∴ Vis autem noſſe, quia pro Sacramento illud eſt, non pro ſolo exemplo factum? Illud attende, quod Petro dictum eſt:* Si non lauero te, non habebis partem mecum. *Aliquid igitur latet, quod neceſſarium eſt ad ſalutem, quando ſine eo, nec ipſe Petrus partem haberet in Regno Chriſti, & Dei. Vide enim ſi non expauerit Petrus ad tantæ comminationis terrificum verbum, ſi non agnouerit ſalutare eſſe Myſterium, cùm reſpondit*: Domine, non tantùm pedes meos, ſed & manus, & caput. *Et vnde ſcimus, quia ad diluenda peccata, quæ non ſunt ad mortem, & à quibus plenè cauere non poſſumus ante mortem, Ablutio iſta pertineat? Ex eo planè, quod offerenti manus, & caput pariter ad abluendum reſponſum eſt*: Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet. *Lotus enim eſt, qui grauia peccata non habet, cuius caput, id eſt intentia, & manus, id eſt operatio, & conuerſatio munda eſt; ſed pedes, qui ſunt animæ affectiones, dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi eſſe non poſſunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curioſitati pluſquam oportet, cedat animus, vel ad horam;* IN MVLTIS *enim offendimus omnes.* Iacob. 3. Idem docet *Arnoldus* Bonæuallis Abbas, Lib. *De Cardinalibus Chriſti Operibus*, Sermone *De Ablutione pedum*, inter Opera *S. Cypriani*. Sunt igitur plura, quàm ſeptem Sacramenta.

Reſpondetur, Baptiſmum aquæ, Contritionem cordis, & Martyrium, per analogiam ſiue ſimilitudinem dumtaxat Baptiſmata vocari, cum vnus aquæ Baptiſmus ſit verè, & propriè Sacramentum. Et certè Martyrium à Chriſto inſtitutum non ſuit, vt actio ſacra, ſiquidem ex parte carnificum, qui Martyres cruciant, & occidunt, grauiſſimum crimen eſt. Illud tantum pati Chriſtus præcepit; quâ ratione heroicæ fortitudinis actus eſt, non Sacramentum.

Pœnitentia publica, & ſecreta, modo tantùm, & externâ diſciplinâ, non reipſa differunt, vnde ad idem Sacramentum pertinent.

Ordinis diuiſio in Maiores, & Minores Ordines, eſt *Totius poteſtatiui, cuius hæc eſt natura, quòd totum ſecundùm completum rationem eſt in vno, in alijs autem eſt aliqua participatio ipſius. Tota enim plenitudo Sacramenti huius eſt in vno Ordine, ſcilicet Sacerdotio; ſed in alijs eſt quædam participatio Ordinis: Et hoc ſignificatum eſt, in hoc quod Dominus dixit Moyſi*, Auferam de ſpiritu tuo, tradámque eis, vt ſuſtineant tecum onus populi: Num. *Et ideò omnes Ordines ſunt vnum Sacramentum* (inquit *Sanct. Thomas* Quæſtion. 37. Supplementi, Artic. 1. ad ſecundum.)

Monaſtica Profeſſio, quamuis ab Auctore quodam Græco, cui *Iobo* nomen, *Sacramentum* impropriè vocetur, ab Eccleſia Græca nuſquam inter Sacramenta numerata eſt. Nec poteſt inter ea meritò numerari, cùm à Chriſto non ſit inſtituta, nec per ſe ſanctificet Monachum aut Monialem, ſed ratione pietatis, charitatis, fidelitatis in votis adimplendis: & quia Religioſi mundo moriuntur, eiuſque operibus, ac ſibi ipſis, voluntatíque ſuæ, & noui quidam homines eſſe incipiunt, nouis ſtudijs, nouæ vitæ, aliiſque omninò delectationibus, & cogitationibus dediti. Hoc ſenſu SS. Patres Vitæ Monaſticæ Profeſſionem *Secundum Baptiſma* vocant, ſcilicet *S. Hieronymus* Epiſtolâ 25. ad *Paulam* de obitu *Bleſillæ*, & Epiſtolâ ad *Demetriadem*, Beatus *Petrus Damiani* Opuſculo 16 & *S. Bernardus* Tractatu *De Præcepto, & Diſpenſatione*, Cap. 17.

Aqua benedicta, Panis benedictus, aliarumque rerum conſecrationes, & benedictiones, à Chriſto non ſunt inſtitutæ, ſed ab Eccleſia, neque ad remiſſionem peccatorum venialium valent per ſe, & ex opere operato, ſed tantùm ex opere operantis, id eſt, ex eius fide, pietate, deuotione, qui illis vtitur. *Sacramentalia* itaque illa ſunt, non *Sacramenta*: *Quia non perducunt ad Sacramenti effectum, qui eſt gratiæ conſecutio; ſed ſunt diſpoſitiones quædam ad Sacramenta; vel remouendo prohibens, ſicut Aqua benedicta ordinatur contra inſidias dæmonum, & contra peccata venialia; vel etiam idoneitatem quamdam faciendo ad Sacramenti perfectionem, & perceptionem; ſicut conſecrantur Altare, & Vaſa propter reuerentiam Euchariſtiæ.* Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 65. A 1. ad ſextum. Addit in Reſp. ad Septimum, *Ad deletionem venialis peccati non requiri infuſionem gratiæ: Vnde cum in quolibet ſacramento Nouæ Legis gratia infundatur, nullum ſacramentum Nouæ Legis inſtituitur directè contra veniale, quod tollitur per quædam Sacramentalia, putà per Aquam benedictam, & alia huiuſmodi.*

Lationem pedum Sacramentum eſſe, verba Chriſti non probant. Iſta enim, *Non habebis partem mecum*; non ſignificant lotione pedum conferri gratiam, aut hunc Ritum ad illam ſignificandam, & efficiendam inſtitutum fuiſſe, ſed *Petro* pœnam inobedientiæ comminantur, niſi Domino ipſius pedes abluere volenti paruerit. Niſi enim ſe ad voluntatem Chriſti Saluatoris hunc humilitatis actum exercere volentis accomodaſſet, non iam humilis fuiſſet ipſe, ſed contumax, adeòque æternâ hæreditate indignus. Iſta etiam Domini ſententia, *Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet*, non ſignificat eam lotionem per ſe valuiſſe ad remiſſionem peccatorum venialium: Sed indicat eum, qui à lethalibus peccatis mundus fuerit, à leuioribus duntaxat, quæ terrena conuerſatione

tione contrahuntur, mundandum eſſe. Hæc denique verba, *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*, abſolutum præceptum non exprimunt hunc Ritum frequentandi, ſed præcipiunt actus humilitatis, & charitatis; ita vt animo comparati ſimus ad lotionem pedum, & viliſſima quæque miniſteria ob imitationem humilitatis Chriſti, & in fraternæ charitatis teſtimonium exercenda.

Nec alia mens eſt SS. *Ambroſij*, & *Bernardi*, qui lotionem pedum Myſterium, & Sacramentum vocant, latè ſumpto Myſterij, & Sacramenti nomine pro ſigno quouis rei ſacræ, quia ſignificabat Apoſtolis, quamuis mundis, & ſanctis, maculas aliquas peccatorum leuiorum, ſine quibus ne Iuſti quidem in terris viuunt, eluendas ſupereſſe, quæ per Chriſtum pariter abſterguntur, & remittuntur. Vnde *Sanct. Ambroſius* ſacram illam cæremoniam ab Eccleſia Romana ſuis temporibus frequentatam non fuiſſe teſtatur, cui tamen exprobrare nemo vnquam auſus eſt, quòd Sacramentorum numerum imminuiſſet. *Non ignoramus* (inquit) *quòd Eccleſia Romana hanc conſuetudinem non habeat, cuius typum in omnibus ſequimur, & formam. Hanc tamen conſuetudinem non habet, vt pedes lauet. Vide ergo ne fortè propter multitudinem declinarit. Sunt tamen, qui dicant, & excuſare conentur, quia hoc non in myſterio faciendum eſt, non in Baptiſmate, non in regeneratione: Sed quaſi hoſpiti pedes lauandi ſint. Aliud eſt humilitatis, aliud ſanctificationis. Denique audi, quia Myſterium eſt, & ſanctificatio*. Niſi lauerò tibi pedes, non habebis mecum partem. *Hoc ideò dico, non quòd alios reprehendam, ſed mea officia ipſe commendem. In omnibus cupiò ſequi Eccleſiam Romanam, ſed tamen & nos homines ſenſum habemus: Ideò quod alibi rectius ſeruatur, & nos rectè cuſtodimus. Ipſum ſequimur Apoſtolum Petrum, ipſius inhæremus deuotioni.* Ioa 13.

Sanct. Bernardus Lotionem pedum Sacramentum vocat remiſſionis venialium, propter ſignificationem, non propter efficaciam, & virtutem: eoque collineat omnis eius oratio, vt maximam vigilantiam ad vitanda, & eluenda huiuſmodi peccata adhibendam perſuadeat. *Verumtamen* (inquit) *hæc nemo contemnat, aut paruipendat. Impoſſibile eſt enim cum eis ſaluari, impoſſibile eſt ea dilui niſi per Chriſtum Ieſum, & à Chriſto. Nemo, inquam, pernicioſa ſecuritate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis: Quoniam (vt audiuit Petrus ab ipſo) niſi lauerit ea Chriſtus, non habebimus partem cum eo. Nec ideò tamen pro eis neceſſe eſt nimis eſſe ſolicitos; ignoſcet facilè, imò & libenter, ſi modò nos agnoſcamus. In huiuſmodi namque ineuitabilibus, & negligentia culpabilis eſt, & timor immoderatus. Hinc eſt, quòd in Oratione quam ipſe inſtituit, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiſcentia diximus, quòd licèt damnationem abſtulerit, quia iuxta Apoſtolorum*, Nulla damnatio eſt his, qui ſunt in Chriſto Ieſu: *Tamen ad humiliandos nos ipſam adhuc patitur viuere in nobis, & grauiter affligere nos, vt ſentiamus quid nobis gratia præſtet, & ſemper ad illius auxilium recurramus: Sic & de minoribus iſtis peccatis piâ diſpenſatione nobiſcum agitur, vt non penitus auferantur, ſed in illis non erudiat Deus, vt cùm minima cauere non poſſumus, certi ſimus quòd non noſtris viribus maiora ſuperemus: Semperque timorati, & omnia ad ſoliciti ſimus, quomodo eius gratiam non amittamus, quam nobis tam multipliciter neceſſariam eſſe ſentimus.*

ARTICVLVS II.

De Sacramentorum Dignitate.

ORdine conuenienti Sacramenta recenſeri probat *S. Thomas* 3 P. Q. 65. A. 2 Priora ſcilicet illa ſunt, quæ ad vnius perſonæ perfectionem, ijs quæ ad perfectionem multitudinis ordinantur. Quamobrem Ordo, & Matrimonium poſtremo loco inter Sacramenta numerantur: & Matrimonium quidem poſt Ordinem, quia minus participat de ratione ſpiritualis vitæ. Inter ea verò, quæ ad vnius perſonæ ſanctificationem inſtituta ſunt, priora ſunt illa, quæ per ſe ad perfectionem vitæ ſpiritualis ordinantur, illis quæ per accidens, ſcilicet ad impedimenta remouenda deſtinantur; cuiuſmodi ſunt Pœnitentia, & Extrema-*V*nctio. Atque hæc vtpotè ſpiritualis conſummatio ſanitatis, poſterior eſt ipsâ Pœnitentia. Inter alia verò tria, Baptiſmus, qui ſpiritualis eſt regeneratio, Confirmationem præcedit, quæ ad incrementum, & robur ſpirituale ordinatur: Hæc verò Euchariſtiam, quæ cibus perfectorum eſt, & *Quæ ordinatur ad conſecutionem finis*. Hic autem eſt ordo generationis (vt Scholaſtici loquuntur) non dignitatis. Nam ſi dignitas in Sacramentis ſpectetur, Euchariſtia ſanctitate, & Myſteriorum numero, ac magnitudine longè cæteris antecellit, vtpotè Chriſtum ipſum fontem ſanctitatis ſubſtantialiter continens. Præterea cœtera Sacramenta ad Euchariſtiam ſicut ad finem ordinantur; Sacramentum quidem Ordinis ad illius conſecrationem; Baptiſmns ad illius ſuſceptionem; ſicut & Confirmatio hominem roborans, ne ſe à tanto Sacramento per verecundiam ſubtrahat: Per Pœnitentiam etiam, & Extremam-Vnctionem præparatur homo ad dignè ſumendum corpus Chriſli: Matrimonium denique ſignificat coniunctionem Chriſti, & Eccleſiæ, cuius vnitas per Euchariſtiæ Sacramentum ſignificatur, ſecundùm illud Apoſtoii: *Quoniam vnus panis, vnum corpus multi ſumus, omnes qui de vno pane participamus*. Quamobrem Euchariſtia *ſacramentum ſacramentorum* à S. Dionyſio Lib. *Eccleſiaſticæ Hierarchiæ*, Cap. 3. vocatur. Inter cætera verò Sacramenta, Baptiſmus potiſſimum eſt Sacramentorum, ratione *Neceſſitatis*: Ordo ratione *Perfectionis*: (vt loquitur Sanct. Thomas) Confirmatio medio modo ſe habet, Pœnitentia & Extrema-Vnctio inferiorem gradum tenent, vtpotè ad vitam Chriſtianam, *Non per ſe, ſed quaſi per accidens*; ſcilicet *in remedium ſupervenientis defectus* ordinatæ. Inter quæ tamen Extrema-Vnctio eſt maioris perfectionis, Pœnitentia verò maioris neceſſitatis. 1. Cor. 17.

Vnum autem ſacramentum alio eſſe dignius, fidei veritas eſt, à ſacra Synodo Tridentina contra Heterodoxos definita, Seſſ. 7. Can. 3. *Si quis dixerit hæc ſeptem ſacramenta ita eſſe inter ſe paria, vt nullâ ratione aliud ſit alio dignius; Anathema ſit*. Et Seſſ. 13. Cap. 3. docet, *Commune hoc quidē eſſe Sanctiſſimæ Euchariſtiæ cum cæteris Sacramentis, ſymbolū eſſe rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ formam viſibilem: Verū illud in ea excellens, & ſingulare reperiri, quòd reliqua ſacramenta tunc primū ſanctificandi vim habent, cum quis illis vtitur: At in Euchariſtia ipſe ſanctitatis Auctor ante vſū eſt: Nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant, cum verè tamen ipſe affirmaret, Corpus ſuū eſſe quod præbebat*. Idem Confirmatur ex Cap. Nihil, 8. *De Conſecratione*, Diſt. 2. cuius hæc verba ſunt: *Nihil in ſacrificijs maius eſſe poteſt, quàm Corpus, & ſanguis Chriſti: Nec vlla Oblatio hâc potior eſt: ſed hæc omnes præcellit.*

CA.

CAPVT V.

DE SACRAMENTORVM EFFICACIA.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramenta Nouæ Legis Gratiam conferant?

PROPOSITIO I.

Sacramenta Nouæ legis continent Gratiam, quam ſignificant, eamque ſemper, & omnibus non ponentibus obicem conferunt.

PRobatur primò ex Scriptura Sacrâ: Quæcunque remittunt peccata, dant Spiritum-Sanctum, ac vitam æternam tribuunt, gratiam continent, eámque ſemper, & omnibus non ponentibus obicem conferunt: Sed Sacramentis Scriptura tribuit remiſſionem peccatorum, & renouationem Spiritum-Sanctum, aut Spiritus-Sancti donationem, aut vitam æternam: Gratiam itaque continent, eámque ſemper, & omnibus non ponentibus obicem conferunt. De Baptiſmo quidem ita loquitur ſcriptura Ioannis III. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.* Act. 2. *Baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in remiſſionem peccatorum.* Ad Epheſ. 5. *Mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Ad Titum 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, & renouationis ſpiritus-ſancti.* De Confirmatione Act. 8. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-Sanctum.* De Euchariſtia, Ioannis 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam.* De Pœnitentia, Ioannis 20. *Accipite Spiritum-Sanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* De Extrema-Vnctione Iacob. 5. *Oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* De Ordine 1. ad Timoth. 4. *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyteri.* Et 2. ad Timoth. 1. *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.*

Probatur ſecundò Propoſitio ex *Sanct. Auguſtino* id diſcriminis ſtatuente inter Sacramenta Veteris, ac Nouæ Legis, quòd *Sacramenta Noui Teſtamenti dant ſalutem, Sacramenta Veteris Teſtamenti promiſerunt Saluatorem.* Ita loquitur in Pſalm. 67. Hinc illa *ſalubriora, & feliciora* vocat. Et vim eorum inenarrabiliter valere plurimum docet Lib. 19. *Contra Fauſtum*, Cap. 55. *Quorum* (inquit) *ſacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideò contempta ſacrilegos facit: Impiè quippè contemnitur ſine, qua non poteſt perfici pietas. Verumtamen quia viſibilia ſacramenta pietatis ineſſe poſſunt etiam impijs, ſicut habuiſſe ſanctum Baptiſmum etiam Magum Simonem legimus, fiunt tales, quales ait Apoſtolus, Habentes formam pietatis, virtutem autem eius abnegantes.* Quibus verbis ſignificat, Sacramenta quorum vis ad ſalutem procurandam plurimum valet, ob peccati tamen lethalis obicem quandoque gratiam non conferre. Et *Enchiridij* Cap 65 & 66. vbi præmiſit, extra Eccleſiam non remitti peccata, ſubdit: *Ipſa namque propriè Spiritum-ſanctum pignus accepit, ſine quo non remittuntur vlla peccata, ita vt quibus remittuntur, conſequantur vitam æternam. Magis enim propter futurum Iudicium fit remiſſio peccatorum. In hâc autem vitâ vſque adeò valet, quod „ ſcriptum eſt,* Graue iugum ſuper filios Adam à die „ exitûs de ventre matris eorum vſque in diem ſepul„ turæ in matrem omnium: *Vt etiam paruulos videamus poſt lauacrum regenerationis diuerſorum malorum afflictione cruciari: Vt intelligamus totum, quod ſalutaribus agitur ſacramentis, magis ad ſpem venturorum bonorum, quàm ad retentionem, vel adeptionem præſentium pertinere.*

Probatur tertiò ex Symbolo, quo *Vnum Baptiſma remiſſionem peccatorum* confitemur. Ex *Eugenio* IV. in Decreto ad Armenos poſt Concilium Florentinum, id diſcriminis ſtatuente inter Sacramenta Veteris, & Noui Teſtamenti, quòd *Illa non cauſabant gratiam, ſed eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam figurabant: Hæc verò noſtra, & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt.* Ex Concilio denique Tridentino Seſſione 7. Canonibus 6 & 7.

Si quis dixerit, ſacramenta Nouæ Legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantùm externa ſint acceptæ per fidem gratiæ, vel iuſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ Profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus, Anathema ſit.

Si quis dixerit, non dari gratiam per huiuſmodi ſacramenta ſemper, & omnibus, quantum eſt ex parte Dei, etiamſi ritè ea ſuſcipiant, ſed aliquando, & aliquibus, Anathema ſit.

Catholicam hanc veritatem argumento duplici confirmat Sanct. Thomas 3. P. Q. 62. A. 1. Primum eſt, quòd *ex multis ſanctorum authoritatibus habeatur, ſacramenta Nouæ Legis non ſolùm ſignificare, ſed cauſare gratiam.* Secundum, quòd *per ſacramenta Nouæ Legis homo Chriſto incorporatur; ſicut de Baptiſmo dicit Apoſtolus ad Gal. 3. Quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: Non autem efficitur homo membrum Chriſti, niſi per gratiam.* Cùm autem cauſa ſit duplex, princeps vna, quæ propria virtute agit, inſtrumentaria altera, quæ virtute cauſæ principis ipſam mouentis operatur: Solus Deus gratiam producit, vt cauſa princeps, cum gratia nihil ſit aliud, quàm participata quædam naturæ diuinæ ſimilitudo, ſecundùm illud *S. Petri* Epiſt. 2. Cap. 1. *Magna nobis, & pretioſa promiſſa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ.* Sacramenta verò ſunt cauſæ dumtaxat inſtrumentariæ *Adhibentur* enim *ex diuina ordinatione hominibus ad gratiam in eis cauſandam.* Vnde *Sanct. Auguſtinus* ait, Lib. 19. *Contra Fauſtum*, Cap. 19. *Hæc omnia* (ſcilicet ſacramentalia) *fiunt & tranſeunt; virtus tamen* (Dei) *quæ per iſta operatur, iugiter manet.* Hoc autem propriè dicitur inſtrumentum, per quod aliquis operatur. Vnde Apoſtolus ad *Titum* ſcribens, Cap. 3. ait: *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis.* Quamobrem *Vaſa gratiæ* rectè dicuntur, ſicut enim, quod eſt in vaſe, non eſt de ipſo, nec ex ipſo, ſed ab ipſo hauritur: Sic gratia non eſt à Sacramentis, nec ex Sacramentis, ſed illam à Fonte æterno haurit anima de ipſis Sacramentis. Et ſicut quis recurrit ad vas, cùm requirit liquorem, ſic quærenti gratiæ liquorem, & non habenti, recurrendum eſt ad ipſa Sacramenta, per quæ tanquam inſtrumenta quædam, & vaſa, gratiam curationis à Summo Medico Chriſto haurire oportet: Qui tamen haud ita gratiam ſuam Sacramentis alligaſſe credendus eſt, vt non per alias quoque vias, quando vult, eam conferre queat. Similitudine quadam hæc doctrina illuſtratur. In curatione morbi, quo corpus afficitur, nemo negauerit ſolum eſſe Deum, qui virtute poteſtatéque ſua pulſo morbo ſanitatem reſtituit: Sanare tamen dicitur medicina, quòd ſubtracta materia, quæ peccabat, ſiue prauis humoribus, ſanitatem efficit: Sanare dicitur dieta, quòd hominem ad ſanitatem diſponit, vel in ea conſeruat: Sanare dicitur vas, in quo medicina continetur, quia ex illo hauritur: Poſtremò, ſanare dicitur Medicus tanquam Miniſter, & inſtrumentum Dei. Sic in curatione morbi ſpiritualis, quæ nihil aliud eſt, quàm ſanctificatio, ſanctificat ſolus Deus authoritate ſuâ: Sanctificat gratia, vt forma, expellendo morbum: hoc eſt peccatum: Sanctificat fides, diſponendo ad vitam ſpiritualem, vt fundamentum, & initium iuſtitiæ, & ſanctitatis Chriſtianæ: Sanctificat executio mandatorum, vt dieta: Sanctificant Sacramenta, vt vaſa medicinalia, in quibus gratia continetur: Sanctificat Sacerdos, tanquam Miniſter.

Non omnia autem Sacramenta primam gratiam per ſe conferunt, ſed Baptiſmus dumtaxat, & Pœnitentia:

tia: Cætera gratiam iam acceptam augent,& perficiont, vt docet Concilium Trideotinum Seſſione 7. *Viſum eſt* (inquit) *de ſanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera iuſtitia, vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur.* Accidit tamen aliquando, vt Euchariſtia, Chriſtum remiſſionis peccatorum authorem reipſa præſentem contineos, primam gratiam conſerat, cum ab eo percipitur, *Qui eſt in peccato mortali, cuius conſcientiam, & affectum non habet: Fortè enim primò non fuit ſufficienter contritus; ſed deuotè, & reuerenter accedens, conſequatur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remiſſionem peccati* (inquit *Sanct. Thomas* Quæſt. 79. 3. P. Articul. 3.)

PROPOSITIO II.

Sacramenta Nouæ Legis non ſolùm Gratiam ſanctificantem conferunt, vel augent, ſed etiam Gratiam peculiarem tribuunt vnicuique Sacramento propriam, quæ propterea Sacramentalis dicitur.

COnſentientibus Theologorum Catholicorum ſuffragijs hæc approbatur Propoſitio. *Addit autem Gratia Sacramentalis ſuper gratiam communiter dictam, ſuper virtutes, & dona, quoddam diuinum auxilium ad conſequendum Sacramenti finem* (inquit *Sanct. Thomas* Quæſt. 62. 3. P. A. 2.) De qua gratia videtur iotelligendus *Sanct. Bernardus* Sermone *De Cœna Domini*, dicens: *Diuiſiones gratiarum diuerſis ſunt traditæ Sacramentis.* Sic *Baptiſmus* auxilia quædam peculiaria ſubminiſtrat ſpirituali regenerationi, & acceptæ ionocentiæ reſpondentia, quibus homo adintus Chriſto ſe conformet, omniaque Chriſtianæ pietatis, & religionis officia, vt par eſt, præſtare valeat. *Confirmatio*, auxilia peculiaria confert, quibus roboratus Chriſtiaous, Fidem Catholicam occaſione datâ iotrepidè profiteatur, & conſtanter teneat. *Euchariſtia*, auxilia peculiaria ſuppeditat, quibus homo pietatis opera exercere, & io illis perſeuerare poſſit; ſiue in Chriſto manere, & illom manentem in ſe habere, vt ipſe promiſſit Ioannis 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.* Sic *Pœnitentia* peculiaria tribuit auxilia, quibus homo peccata quæcumque vehementius atque conſtantius deteſtetur, eorumque occaſiones fugiat, & pro præteritis diuinæ iuſtitię ſatisfaciat. *Extrema-Vnctio* gratiam ſingularem confert, quâ abſterſis peccatorum reliquijs, ægroti anima alleuatur, & confirmatur, magnam concipiendo de diuinâ miſericordiâ fiduciam; quâ ſubleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuius fert, & tentationibus dœmonijs calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit; vt docet Concilium Tridentioum Seſſiooe 14. *Ordo*, confert auxilia peculiaria, quibus Eccleſiaſtici Viri ſacras functiones ritè, & religiosè obeant, *Matrimonium* denique auxilia ſingularia confert coniugatis, quibus effrænatam carnis concupiſceotiam temperare, filios in timore, & diſciplina Domini educare, ſibi mutuam fidem ſeruare, omnia ſui ſtatûs onera, & incommoda æquo animo perferre, ſeſe denique inuicem ſanctificare poſſiot.

Inanis porrò eſt Proteſtantium obiectio, qui Paſſionis Chriſti vim, & efficaciam à nobis euacuari clamant hoc ipſo, quòd Sacramenta cauſas eſſe gratiæ aſſeramus: Siquidem Sacramentorum virtutem omoem ex Paſſione Chriſti deriuari credimus, docemus, & propugnamus. Vnde *Sanct. Auguſtinus* Tractatu 120. io *Ioannem*, ait: *Vigilanti verbo vſus eſt Euangeliſta, vt non diceret*, Latus eius percuſſit, aut vulnerauit, *Sed*, aperuit; *vt illic quodammodo vitæ oſtium panderetur, vnde Sacramenta Eccleſiæ manauerunt, ſine quibus ad vitam, quæ vera vita eſt, non intratur. Propter hoc prima Mulier facta eſt de latere viri dormientis, & appellata eſt vita materque viuorum: Magnum quippè ſignificauit bonum ante magnum præuaricationis malum.* Idem, ſeu alius Author Sermonis 2. De Symbolo ad Cathecumenos, Cap. 6. *Aſcendat Sponſus noſter thalamiſui lignum, dormiat moriendo, aperiatur eius latus, & Eccleſia prodeat Virgo: Vt quomodo Eua facta eſt ex latere Adæ dormientis, ita & Eccleſia formetur ex latere Chriſti in Cruce pendentis. Percuſſum eſt enim eius latus, vt Euangelium loquitur, & ſtatim manauit ſanguis, & aqua, quæ ſunt Eccleſiæ gemina Sacramenta. Aqua, in qua eſt Sponſa purificata, Sanguis, ex quo inuenitur eſſe dotata.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacramenta Nouæ Legis Gratiam conferunt ex opere operato?

PRæmittendum eſt, lo iuſtlficatione, quæ per ſacramenta procuratur, multa concurrere: Nimirum ex parte Dei, voluntatem vtendi re illâ ſenſibili: Ex parte Chriſti, Paſſionem eius: Ex parte Miniſtri, poteſtatem, voluntatem, fidem, probitatem: Ex parte ſuſcipientis, voluntatem, fidem, pœnitentiam: Ex parte denique Sacramenti, actionem ipſam externam in applicatione debitâ materiæ, & formæ Sacramentalis, & vtriuſque ad ſuſcipientem Sacramentum poſitam, quæ vocatur *Opus operatum*, paſſiuè, vocabulo in Eccleſia vſurpato iam ab *Innocentij III.* temporibus, vt conſtat ex Libro eius 3. *De Officio Miſſæ*, Cap. 5. & ex *Sanct. Thoma* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 1. Q. 1. A. 5. ac demum conſecrato à Concilio Tridentino. Senſus igitur Quæſtionis eſt, Vtrum Sacramenta per ſeipſa, ex vi actionis à Chriſto inſtitutæ efficaciam habeant ad Gratiæ productionem; an verò tota vis illorum, & efficacia io fidem, aut probitatem Miniſtri, vel diſpoſitionem ſuſcipientis reſundatur. Sacramenta per ſe valere ſuſcipieotibus, quaotumuis rectè diſpoſitis, negarunt olim Donatiſtæ, qui Sacramenta ad infidelibus, ſchiſmaticis, maliſque Miniſtris collata, irrita eſſe ſentiebant. Idem negant ex alio priocipio Proteſtantes, qui Sacramenta nuda ſigna eſſe volunt, quibus fides excitetur, & gratiæ ſanctificantis efficientiam, vel augmentum vni fidei, non Sacramentis tribuunt. Contra verò Catholici, quamuis fidem, & probitatem in Miniſtris neceſſariam eſſe fateantur, vt dignè Sacramenta miniſtrent; fidem etiam, pœnitentiam, & deuotionem in adultis neceſſariam eſſe concedant, vt illis Sacramenta proſit, non tamen ex Miniſtri, vel ſuſcipientis fide, probitate, diſpoſitione, ſed ex vi actioois ſacramentalis à Chriſto inſtitutæ, Sacramentorum efficaciam repetendam eſſe credunt.

PROPOSITIO VNICA.

Sacramenta Nouæ Legis gratiam conferunt ex opere operato.

ID probant omnia Scripturæ Sacræ teſtimonia, quibus gratiam per Sacramenta conferri ſuperiori Articulo oſtendimus: Illa enim remiſſionem peccatorum, donationem Spiritûs Sancti, ſanctificationem animæ, gratiæ infuſionem, fidei ac ſanctæ diſpoſitioni ſuſcipientium non tribuunt, ſed ipſi actioni ſacramentali, ipſique Sacramento, quatenus à Chriſto ioſtitutum eſt.

Idem probant Patrum teſtimonia, Gratiæ productionem ipſi per ſe Sacramento tribuentium. *Sanct. Iuſtini Martyris*, in Apologia ad *Antoninum* Imperatorem ſcribentis, nos baptizari, *Vt remiſſionem ante commiſſorum peccatorum conſequamur aquâ.*

Origenis, Homiliâ 14 in Cap. 2. S. Lucæ, aſſerentis, *Paruulos baptizari in remiſſionem peccatorum; & per baptiſmi Sacramentum natiuitatis ſordes deponi.*

Tertulliani, Libro *De Baptiſmo*, Cap. 1. dicentis: *Nos piſculi ſecundum ἰχθὺν noſtrum Ieſum Chriſtum in aqua naſcimur: Nec aliter quàm in aqua permanendo ſalui ſumus.* Et Cap. 2. *Nonne mirandum, & lauacro dilui mortem? Atqui eò magis credendum, ſi quia mirandum eſt, idcircò non creditur. Qualia enim decet eſſe opera diuina, niſi ſuper omnem admirationem, Nos quoque ipſi miramur, ſed quia credimus. Cæterum incredulitas miratur, non credit. Miratur enim ſimplicia quaſi vana, magnifica quaſi impoſſibilia. Et ſi planè, vt putas, ſatis ad vtrumque diuina pronunciatio præcucurrit. Stulta mundi elegit Deus, vt confundat ſapientiam eius, & prædifficilia penes homines, facilia penes Deum. Nam ſi Deus, & ſapiens, & potens, quod etiam prætereuntes eum non negant, meritò in aduerſarijs ſapientiæ potentiæque, id eſt, inſtultitia, & impoſſibilitate, materias operationis ſuæ inſtituit: Quoniam virtus omnis ex his cauſam accipit, à quibus prouocatur. Huius memores pronunciationis,*

tanquam

tanquam præſcriptionis, nihilominus quàm ſtultum, & impoſſibile ſit aquâ reformari, tractemus. Et Cap. 3. *Ordinato per elementa Mundo cùm incolæ darentur, primis aquis præceptum eſt animas proferre. Primus liquor, quod viueret edidit, ne mirum ſit in Baptiſmo ſi aquæ animare nouerunt*.

Sanct. Cypriani Epiſt. 1. ad *Donatum*, vbi de Baptiſmo ſic loquitur: *Difficile prorſus, ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in ſalutem mihi diuina indulgentia pollicebatur, vt quis renaſci denuò poſſet; vtque in nouam vitam lauacro aquæ ſalutaris animatus, quod prius fuerat, exponeret; & corporea licet manente compage, hominem animo, ac mente mutaret. Quî poſſibilis, aiebam, eſt tanta conuerſio; vt repente, ac peruicitor exuatur, quod vel genuinum ſitu materiæ naturalis obduruit, vel vſurpatam diu ſenio vetuſtatis inoleuit?* Et infrà: *Sed poſtquàm vndæ genitalis auxilio ſuperioris æui labe deterſa, in expiatum pectus, ac purum, deſuper lumen infudit: poſtquam cœlitus Spiritu hauſto in nouum me hominem natiuitas ſecunda reparauit; mirum in modum protinus confirmare ſe dubia, patere clauſa, lucere tenebroſa; facultatem dare, quod prius difficile videbatur, geri poſſe, quod impoſſibile putabatur; vt eſſet agnoſcere terrenum fuiſſe, quod prius carnaliter natum delictis obnoxium viueret; Dei eſſe cœpiſſe, quod iam Spiritus-Sanctus animaret*.

Sanct. Baſilij Libro *De Spiritu-Sancto*, Cap. 15. vbi de Baptiſmo ita ſcribit: *Cum duo ſcopi propoſiti ſint in Baptiſmo, videlicet vt aboleat corpus peccati, ne poſtea fructificet mortem, tum vt viuat Spiritu, & fructum habeat in ſanctificatione: Aqua mortis exhibet imaginem, corpus velut in ſepulchro recipiens, Spiritus verò vim viuificam immittit, à morte peccati renouans animas noſtras in nouam vitam. Hoc igitur eſt deſuper naſci ex aqua, & Spiritu, quaſi mortificatio perficiatur in aqua, vitam verò noſtram operetur Spiritus.∴.Itaque ſi qua eſt gratia in aqua, non eſt ex ipſius aquæ naturâ, ſed ex Spiritûs præſentiâ*.

Sanct. Gregorij Nyſſeni, Oratione in Baptiſmum Chriſti: *Baptiſma*, inquit, *peccatorum expiatio eſt, remiſſio delictorum, renouationis & regenerationis cauſa*. Et poſtquam id non vni aquæ, ſed Spiritûs-Sancti operationi per aquam tribuendum docuit; *Quare*, inquit, *ne contemnas diuinum Lauacrum, neque id tamquam commune propter vſum aquæ paruifacias. Nam id quod operatur, magnum eſt, & ab illo mirabiles exiſtunt effectus*. Atque ſimilem in alijs Sacramentis ex Spiritu-Sancto, & verbis diuinis efficaciam adſtruit. *Panis item panis eſt initio communis: Sed vbi Myſterium ſacrificauerit, Corpus Chriſti fit, & dicitur. Sic myſticum Oleum, ſic vinum, cùm ſint res exigui pretij ante benedictionem, poſt ſanctificationem, quæ à Spiritu procedit, vtrumque eorum excellenter operatur. Eadem item verbi vis. Sacerdotem auguſtum, & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi ſegregatum. Cùm enim heri, ac tempore ſuperiori vnus è multitudine, ac plebe eſſet, repente redditur Præceptor, Præſes, Doctor pietatis, Myſteriorum latentium Præſul: Eaque contingunt ei, cùm nihil, vel corpore, vel formâ mutatus, ſed quod ad ſpeciem externam attinet, ille ſit, qui erat, inuiſibili quâdam vi, ac gratiâ inuiſibilem animam in melius transformatam gerens. Atque ita ad multas res animum aduertens, contemnenda quidem videbis ea, quæ apparent, magna verò, quæ ab illis efficiuntur*. In exemplum affert virgam Moſaicam, rubum, pallium Eliæ, reliquias Eliſæi, lignum Crucis; quæ cum materiæ ſint inanimatæ atque ſenſus expertes, poſteaquàm vim Dei accepiſſent, magna miracula ediderunt. *Ac ſimili*, inquit, *conſequentiâ rationum, etiam aqua, cum nihil aliud ſit quàm aqua, ſupernâ gratia benedicente ei, in eam, quæ mente percipitur, hominem renouat generationem. Quòd ſi quis mihi rurſus dubitando, & ambigendo negotium exhibeat, interrogans quâ ratione aqua eâ, quæ per illam peragitur initiatione regeneret, dicam optimo iure ad eum: Oſtende mihi modum natiuitatis, quæ fit ſecundùm carnem: Et ego tibi vim regenerationis, quæ ſecundùm animam fit, exponam. Dices fortaſſe, quaſi quamdam rationem reddens: Semen cauſſa hominis effectrix eſt. Audi igitur contra à nobis, quòd aqua, quæ benedicitur, purgat & illuminat hominem. Quòd ſi mihi rurſus contra ſubijcias, Quomodo? Clamabo contra te vehementius; Quomodo humida atque informis natura homo fit? Atque de omni creatura ita oratio progrediens, in vnaquaque re exercebitur; Quî cœlum? Quî terra? Qui mare? Quî res ſingulares?∴Vbique diuina vis, & efficacitas incomprehenſibilis eſt*.

Sanct. Ioannis Chryſoſtomi, Homiliâ 25. in Ioannem: *Quod (inquit) eſt matrix embrioni, hoc eſt, fideli aqua. Siquidem in aqua fingitur, & formatur. Nam primò dictum eſt*: Producant aquæ reptile animæ viuentis. *Ex quo autem Iordanis alueum ingreſſus eſt Chriſtus, non ampliùs reptilia animarum viuentium, ſed animas rationales, & ſpirituales aqua produxit. Et quod de Sole dictum eſt*: Tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo: *Hoc longè magis de fidelibus in præſentia dici poteſt. Multò namque quàm ille clariores diffundunt radios. At quod in matrice formatur, tempore indiget. Quod in aquâ, minimè, ſed momento omnia perficiuntur*.

Optati Mileuitani, Libro 5. contra Parmenianum: *Baptiſma Chriſtianorum, Trinitate confectum, confert gratiam: Si repetatur, facit vitæ iacturam*.

Sanct. Hieronymi, qui Epiſtol 83. ad *Oceanum*, in Baptiſmo omnia peccata mergi, omnes ſordes emundari docet, quod vbi multis Scripturæ locis probauit, ſubdit: *Dies me deficiet, ſi cuncta, quæ ad Baptiſmi potentiam pertinent, de Scripturis ſanctis voluero digerere, & natiuitatis ſecundæ, immò in Chriſto primæ ponere Sacramenta*.

Sanct. Auguſtini, Lib. 4. contra *Creſconium* Donatiſtam, Cap. 16 aſſerentis; *Non eorum meritis à quibus miniſtratur, conſtare Baptiſmum, ſed propriâ ſanctitate atque veritate, propter eum à quo inſtitutus eſt, malè vtentibus ad perniciem, benè vtentibus ad ſalutem*.

Sacramentorum efficaciam in fidem, aut deuotionem ſuſcipientis non refundi, ſed in virtutē ex Paſſione Chriſti Sacramentorum authoris in illa deriuatam, liquidò probatur ex Baptiſmo paruulorum; qui actualis fidei atque deuotionis per ætatem ſunt incapaces; necnon ex illorum Baptiſmo, qui rationis vſu per morbum deſtituti baptizantur, quo modo Amicum ſuum baptizatum teſtatur *Sanct. Auguſtinus* Libr 4. *Confeſſionum*, Cap. 14 Idem Lib. 1. *De Adulterinis Coniugijs*, Cap. 27. & 28. Cathecumenos in vltimo vitæ diſcrimine conſtitutos, quamuis Baptiſmum petere, vel ad interrogata reſpondere non poſſint, baptizandos tamen eſſe docet, eiſque prodeſſe debere, quòd eorum in fide Chriſtianâ, iam nota voluntas eſt, vt eo modo baptizentur, quo modo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit. Nec ſolum (inquit) *Alios Cathecumenos, verùm etiam ipſos, qui viuentium coniugijs copulati retinent adulterina conſortia, cum ſaluos corpore non admittamus ad Baptiſmum, tamen ſi deſperati iacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto, vt etiam hoc peccatum cum cæteris lauacro regenerationis abluatur. Quis enim nouit vtrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebrâ vſque ad Baptiſmum ſtatuerant detineri? Si autem ab illâ deſperatione recreati potuerint viuere, aut facient, quod ſtatuerunt, aut edocti obtemperabunt; aut de contemptoribus fiet, quod fieri etiam de baptizatis talibus debet. Quæ autem Baptiſmatis, eadem Reconciliationis eſt cauſa, ſi fortè Pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupauerit. Nec ipſos enim ex hac vita ſine arra ſuæ pacis exire velle debet Mater Eccleſia* Fruſtrà autem in tali ſtatu conſtitutis Baptiſmus, vel Abſolutio ſacramentalis conferrentur, ſi ipſa per ſe Sacramenta gratiam non producerent, ſed omnem vim ſuam ex fide, & deuotione ſuſcipientium deriuarent.

Sanct. Cyrilli Alexandrini, Lib. 2. in Ioannem, p 147: *Quemadmodum infuſa lebetibus aqua, ſi admoueatur igni vehementi, vim eius concipit: Ita Spiritûs efficacitate ſenſibilis aqua ad diuinam quamdam, & ineffabilem vim transformatur, omneſque demum in quibus fuerit, ſanctificat*.

Sanct. Leonis Sermone 5. De Natiuitate Domini: *Dominus Ieſus originem, quam ſumpſit in vtero Virginis, poſuit in fonte Baptiſmatis. Dedit aquæ, quod dedit Matri. Virtus enim Altiſſimi, & obumbratio Spiritûs-Sancti, quæ fecit, vt Maria pareret Saluatorem, eadem facit, vt regeneret vnda credentem*. Et Sermone præcedenti; *Terra carnis humanæ, quæ in primo fuerat præuaricatore maledicta, in hoc ſolo beatæ Virginis partu germen tulit benedictum, & à vitio ſuæ ſtirpis alienum. Cuius ſpiritalem originem in regeneratione quiſque conſequitur,*

tur, & omni homini renaſcenti aqua Baptiſmatis inſtar eſt vteri virginalis, eodem Spiritu-Sancto repleante fontem, qui repleuit & Virginem: vt peccatum, quod ibi vacauit ſacra Conceptio, hîc myſtica tollat Ablutio.

Atque hoc diſcrimen eſt Sacramentorum Nouæ Legis è Sacramentis Veteris Legis, quòd illa gratiam ex opere operato conferant, non iſta, quæ propterea *Infirma, & egena elementa* vocat Apoſtolus ad *Galat.* 4. Et ad *Coloſſ.* Cap. 2. vocat illa *Vmbram futurorum, corpus autem Chriſti.* Et ad *Galat.* 6. Circumciſionem ad iuſtificationem nihil ex ſe ipſa valere docet, eámque nouæ creaturæ opponit: *Neque Circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed noua creatura.* Et ad *Rom* 3. Neminem hominem iuſtificari aſſerit ex operibus Legis, inter quæ primarium certè locum obtinet Circumciſio. *Ex operibus Legis* (inquit) *non iuſtificabitur omnis caro coram illo.* Hinc *Sanct. Auguſtinus* Quæſt. 25. in Numeros, docet quòd Sacrificia Veteris Legis (eadem autem Sacramentorum eſt ratio) *Si per ſeipſa attendantur, nulli peccato poſſunt mederi: Si autem res ipſæ, quarum hæc ſacramenta ſunt, inquirantur, in eis inueniri poterit purgatio peccatorum.*

Denique Propoſitionem noſtram, vt Dogma fidei aſſerit Concilium Tridentinum Seſſione 7. Canone 8. *Si quis dixerit per ipſa Nouæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem diuinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere, Anathema ſit.*

Fruſtra verò obijciunt Hæretici, Vitam ſpiritualem, internæque iuſtitiæ productionem, in fidem, non in Sacramenta ab Apoſtolo refundi, ad *Roman.* 1. & ad *Hebr.* Cap. 10. *Iuſtus autem ex fide viuit.* Et ad Rom. 10. *Corde creditur ad iuſtitiam.* Fidei namque ceu diſpoſitioni primariæ iuſtificatio tribuitur, ſed non ſoli; nec in ipſam ceu in cauſam efficientem refunditur Et aliàs vitam ſpiritalem, & internæ iuſtitiæ productionem Sacramentis tribuit Scriptura. Act. 2. *Baptizetur vnuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorum.* Et ad Tit. 3. *Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, per Lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritûs-Sancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum, vt iuſtificati gratiâ ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ.* Et Ioannis 6. De Sacramento Eucharistiæ ait Chriſtus: *Amen, amen dico vobis: Niſi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in nobis. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo.*

Hinc loquendi modum, *Sacramenta gratiam conferunt ex opere operato*, inuentum eſſe à Catholicis Doctoribus obijciunt Hæretici, vt prodeſſe ea ſtatuerent etiam ijs, qui in peccatis mortalibus ſunt, nec requiri fidem, aut gratiam: Sed ſufficere, non poſuiſſe obicem, hoc eſt, actuale propoſitum denuò peccandi. Ita *Lutherus* in *Captiuit. Babylon.* Cap. De Baptiſmo, *Melancton* in Confeſſione Auguſtana, Articul. 13. *Caluinus* In Antidoto Concilij Tridentini, & *Kemnitius* in Examine, P. 2. Sed hæc mera calumnia eſt, ipſis Concilij Tridentini verbis diſſipata, Seſſione 6. Cap. 6. *Diſponuntur autem* (inquit) *ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuinâ gratiâ, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt; atque illud imprimis, à Deo iuſtificari impium per gratiam eius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu: Et dum peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore: Illúmque tanquam omnis iuſtitiæ fontem diligere incipiunt: Ac propterea mouentur aduerſus peccâta per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam Pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet. Denique dum proponunt ſuſcipere Baptiſmum, inchoare nouam vitam, & ſeruare diuina mandata.* Et Seſſione 14. Cap. 4. *Quamobrem falsò quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quaſi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ, abſque bono motu ſuſcipientium gratiam conferre: Quod nunquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit.*

Fruſtrà etiam Heterodoxi vocabuli nouitatem incuſant, quod *Innocentio III.* non eſt antiquius. Nam ad fidei Dogmata exprimenda noua vocabula iam olim conſecrauit Eccleſia, vt *Conſubſtantiale, Ingenitus, Deipara, Tranſubſtantiatio:* Quæ etſi in diuinis Litteris non habeantur, res tamen per illa ſignificatæ in illis inueniuntur. *Quid eſt* autem *contentioſius, quàm vbi de re conſtat, certare de nomine;* Reſpondebat *Sanct. Auguſtinus* Paſcentio Domûs Regiæ Comiti Ariano, Epiſtolâ 238. aliàs 164.

Si quis autem quærat, quomodo Sacramenta in animam operentur. Quâ virtute? An phyſicè, an moraliter? Quæſtiones illas Scholaſticis diſceptandas relinquimus: Myſterium in modo operandi Sacramentorum agnoſcimus, quod comprehendi, & humana ratione penitus explicari non poſſit. Cùm Tridentini Concilij Catechiſmo hîc loquimur: *Quo autem pacto*, Inquit, *tanta res, & tam admirabilis per Sacramentum efficiatur, vt quemadmodum Sanct. Auguſtini ſententiâ celebratum eſt, Aqua corpus abluat, & cor tangat: Id quidem humanâ ratione atque intelligentiâ comprehendi non poteſt. Conſtitutum enim eſſe debet, nullam rem ſenſibilem, ſuaptè naturâ, eâ vi præditam eſſe, vt penetrare ad animam queat. At fidei lumine cognoſcimus, omnipotentis Dei virtutem in Sacramentis ineſſe, quâ id efficiant, quod ſuâ vi res ipſæ naturales præſtare non poſſunt.*

ARTICVLVS III.

De altero Sacramentorum effectu, ſcilicet Charactere.

ALter Sacramentorum effectus eſt character, quem non omnia quidem, ſed aliqua dumtaxat Sacramenta animæ imprimunt, velut ſignum quoddam, quod deleri nunquam poteſt, eíque perpetuò adhæret. De quo tria credenda proponit Eccleſia; primum, Per tria Sacramenta, Baptiſmum ſcilicet, Confirmationem & Ordinem, characterem imprimi. Secundum, Characterem eſſe ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile. Tertium, Sacramenta quæ characterem imprimunt, iterari non poſſe. Quæ tria definiuit Sacra Synodus Tridentina, Seſſione 7. Canone 9. poſt *Eugenium* IV. in Decreto Inſtructionis Armenorum: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in animâ, hoc eſt, ſignum quoddam ſpiritale, & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt; Anathema ſit.*

Characterem non obſcurè deſcribit Apoſtolus cum ait 2. ad Cor. 1. *Vnxit nos Deus, qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiritûs in cordibus noſtris.* Voce enim illâ, *ſignauit*, characterem indicari, cuius proprium eſt aliquid ſignare, & notare, docet Concilij Catechiſmus. Ex Traditionis autem perenni, & incorrupto fonte hauſta eſt, quam tradit Sacra Synodus de Charactere doctrina; vt contra Lutheranos, & Caluinianos luculenter probauere, qui controuerſias Fidei attigerunt. Sit ergo

PROPOSITIO I.

Tridentina Synodus Characteris doctrinam ab antiquis Patribus accepit.

TRes ex Veterum choro teſtes locupletiſſimos profero; *SS. Baſilium, Cyrillum Hieroſolymitanum, Auguſtinum. Sanct. Baſilius* Homiliâ 13. quæ eſt Exhortatio ad Baptiſmum, ita de Charactere loquitur: *Teſſeram. Duces ſub ſe militantibus dant, vt amici facilius inuicem ſe noſcentes exhortentur, & ſi cum hoſtibus commiſceantur, eò facilius diſcerni, ac ſeparari poſſint. Nemo te, quarum, noſtrarum, an aduerſarij partium ſis nouerit, niſi myſticis ſignis familiaritatem præ te feras, niſi ſignatum ſit ſuper te lumen vultûs Domini. Niſi Characterem in te agnoſcat Angelus, quonam modo pro te pugnabit, aut ab inimicis vindicabit? Quomodo dices, Dei ſum, ſigna non oſtendens? An ignoras quemadmodum ſignatas domos in Ægypto Exterminator præterijt, in non ſignatis verò primogenita peremit? Theſaurus non obſignatus facilè patebit. Ouis item abſque nota inſidijs protinus eſt obnoxia.*

Sanct. Cyrillus Hieroſolymitanus in Præfatione Catecheſeon, vocat Baptiſmum *Signaculum ſanctum, & indelebile.* Et Catecheſi 17. ait, Spiritum-Sanctum in Baptiſmo *Obſignare animam, & dare ſignaculum, quod dæmones tremore perfuſi perhorreſcunt, cæleſte quoddam, &* diui-

diuinum, ſicut ſcriptum eſt: *In quo etiam credentes ſignati eſtis Spiritus-Sancto promiſſionis.*

Epheſ. 1. 13. *Sanct. Auguſtinus* varijs in locis characterem in Baptiſmo imprimi docet, idque ſignum eſſe indelebile, & propterea Baptiſmum interari non poſſe. Epiſtolâ 98. aliàs 23 ad *Boniſacum* Epiſcopum: *Si Chriſtiani* (inquit) *Baptiſmi Sacramentum, quando vnum atque idipſum eſt, etiam apud Hæreticos valet, & ſufficit ad conſecrationem, quamuis ad vitæ æternæ participationem non ſufficiat; quæ conſecratio reum quidem facit Hæreticum extra Domini gregem habentem dominicum characterem, corrigendum tamen admonet ſana doctrina, non iterum conſecrandum: Quante potius in Catholica Eccleſia etiam per ſtipulæ miniſterium frumenta purganda portantur, vt ad maſſæ ſocietatem mediante areâ perducantur?*

Idem Epiſtolà 185. aliàs 50. ad *Beniſacium*, Comitem, De Correctione Donatiſtarum: *An non pertinet ad diligentiam paſtoralem, etiam illas oues, quæ non violenter ereptæ, ſed blandè leniterque ſeductæ à grege aberrauerint, & ab alienis cæperint poſſideri, inuentas ad ouile dominicum, ſi reſiſtere voluerint flagellorum terroribus, vel etiam doloribus reuocare; Præſertim quoniam ſi apud fugitiuos ſeruos, & prædones fœcunditate multiplicentur, plus habet iuris, quòd in eis dominicus character agnoſcitur; qui in eis quos ſuſcipimus, nec tamen rebaptizamus, minimè violatur? Neque enim ſi quiſquam regio charactere à ſignato deſertore ſignetur, & accipiant indulgentiam, atque ille redeat ad Militiam, ille autem eſſe in Militia, in qua nondum erat, incipiat, in aliquo eorum character ille reſcinditur, ac non potiùs in ambobus agnoſcitur, & honore debito, quoniam regius eſt, & approbatur.* Et infrà: Donatiſtę obijcienti. *Quare ergo me non baptizas, vt abluas à peccatis?* Reſpondet: *Quia non facio iniuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo deſertoris.* Legatur & Libro 6. *De Baptiſmo*, Cap. 1 & Libro 1. *Contra Creſcenium* Cap. 30. & Sermone ad Cęſareenſis Eccleſię plebem, *Emerito* Donatiſta Epiſcopo præſente.

Idem Libro 2. contra Epiſtolam *Parmeniani*, Cap 13. Neque Baptiſmum, neque Ordinationem iterari poſſe docet, quia vtrumque Sacramentum conſecratione quadam confertur, id eſt, characterem indelebilem in anima imprimit: *Illud* (inquit) *quod quidam veritate conuicti dicere cæperunt, Baptiſmum quidem non amittit, qui recedit ab Eccleſia, ſed ius tamen dandi amittit: multis modis apparet fruſtra, & inaniter dici. Primò, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum Baptiſmum amittere non poteſt, ius dandi poteſt amittere. Vtrumque enim Sacramentum eſt, & quadam conſecratione vtrumque homini datur, illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur: Ideòque in Catholica vtrumque non licet iterari. Nam ſi quando ex ipſa parte venientes etiam Prępoſiti pro bono pacis correcto ſchiſmatis errore ſuſcepti ſunt, & ſi viſum eſt opus eſſe, vt eadem Officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſum ordinati; ſed ſicut Baptiſmus in eis, ita Ordinatio manſit integra: Quia in præciſione fuerat vitium, quod vnitatis pace correctum eſt; non in Sacramentis, quæ vbicunque ſunt, ipſa ſunt. Et cum expedire hoc iudicatur Eccleſiæ, vt Præpoſiti eorum venientes ad Catholicam ſocietatem Honores ſuos ibi non adminiſtrent: non eis tamen ipſa Ordinationis Sacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos. Ideòque non eis in Populo manus imponitur, ne non homini, ſed ipſi Sacramento fiat iniuria.*

Denique de Confirmatione, Lib. 2. *Contra literas Petiliani*, Cap. 104. *Sacramentum* (inquit) *Chriſmatis in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut & Baptiſmus.* Cur enim verò ſacroſanctum ſicut Baptiſmus, niſi quia propter ſimilem characterem iterari non poteſt?

CHARACTERIS DEFINITIO.

3 P. Q. 63. A. 4. Characterem definit Sanct. Thomas, *Signaculum ſpirituale, quo anima inſignitur ad ſuſcipiendum, vel alijs tradendum ea, quæ ſunt diuini cultus.* Vnde ad genus qualitatis, & ſpeciem potentiæ ſpiritualis reuocatur Nam ad tradendum aliquid alijs requiritur potentia quędam actiua ad recipiendum autem, potentia paſſiua. Hæc ad Baptiſmum pertinet: Illa ad Confirmationem, & Ordinem Id paulò aliter exprimit Catechiſmus Concilij, cum Characterem duo præſtare ait: Primò, vt apti ad aliquid ſacrum, vel ſuſcipiendum, vel peragendum efficiamur: Secundò, vt aliqua nota alter ab altero internoſcatur. Charactere Baptiſmi ad alia Sacramenta percipienda reddimur idonei, & eo fidelis populus à Gentibus, quæ fidem non colunt, diſtinguitur Charactere Confirmationis veluti Chriſti milites ad eius nominis publicam confeſſionem, & propugnationem, ac contra inſitum nobis hoſtem, & ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus armamur, atque inſtruimur; ſimulque ab ijs, qui nuper baptizati, tanquam modo geniti infantes ſunt, diſcernimur. Character Ordinis poteſtatem Sacramenta conficiendi, & miniſtrandi coniunctam habet: & eorum, qui huiuſmodi poteſtate præditi ſunt, à reliquo fidelium cœtu diſtinctionem oſtendit.

PROPOISTIO II.

Character Sacramentalis eſt indelebilis.

Characterem Sacramentalem indelebilem eſſe probat *Sanct. Thomas* hac ratione, quòd ſit participatio quędam Sacerdotij Chriſti in fidelibus eius; vt ſcilicet, ſicut Chriſtus habet plenam ſpiritualis Sacerdotij poteſtatem, ita fideles eius ei configurentur in hoc, quod participant aliquam ſpiritualem poteſtatem reſpectu Sacramentorum, & eorum, quæ pertinent ad diuinum cultum. Sacerdotium autem Chriſti eſt ęternum: Et inde eſt, quòd omnis ſanctificatio, quæ fit per Sacerdotium eius, eſt perpetua, re conſecratâ manente: Quod patet etiam in rebus inanimatis: Nam Eccleſiæ, vel Altaris manet ſemper conſecratio, niſi deſtruatur: Multò magis perpetua eſt conſecratio animæ, quæ ſubiectum eſt Characteris ſecundum intellectiuam partem, in qua eſt fides. Quamobrem Character indelebiliter manet in anima. Quæ quidem etſi gratiam amittere poſſit, & verò frequenter amittat, quia eius conſeruatio pendet à libero arbitrio, quod in ſtatu viæ mutabile eſt: Characterem tamen amittere non poteſt, qui inſtrumentalis eſt Sacerdotij Chriſti, quod æternum eſt, & immutabile. Vnde *Sanct. Auguſtinus* Lib 2 *Contra Parmenianum*, Cap. 13. *Si aliqui furtim, & extra ordinem in Monetis publicis aurum, vel argentum, vel æs percutiendo ſignauerint; cùm fuerit deprehenſum, nonne illis punitis, aut indulgentiâ liberatis, cognitum regale ſignum theſauris regalibus congeretur? Aut ſi quiſdam, ſiue deſertor, ſiue qui nunquam omninò militauit, notâ militari priuatum aliquem ſignet, nonne vbi fuerit deprehenſus, ille ſignatus pro deſertore punitur, & eò grauius quo probari potuerit nunquam omninò militaſſe, ſimul ſecum punito, ſi eum prodiderit, audaciſſimo ſignatore? Aut ſi fortè illum militię characterem in corpore ſuo non militans pauidus exhorruerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fuſâ, & impetratâ iam veniâ militare iam cæperit, nunquid homine liberato atque correcto character ille repetitur, ac non potius agnitus approbatur? An fortè minus hærent Sacramenta Chriſtiana, quàm corporalis hæc nota; cùm videamus nec apoſtatas carere baptiſmate, quibus vtique per pęnitentiam redeuntibus non reſtituitur, & ideò amitti non poſſe iudicatur?*

Quamuis autem poſt hanc vitam non remaneat exterior cultus Chriſtianæ Religionis, ad quem per Characterem conſecramur, & deputamur, remanet tamen finis illius cultûs Et ideò poſt hanc vitam remanet character; & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam: Sicut etiam militaris character remanet in militibus poſt adeptam victoriam; & in his, qui vicerunt, ad gloriam; & in his, qui ſunt victi, ad pęnam (inquit *S. Thomas* A. 5. in Reſp. ad 3.) Vnde & *S. Auguſtinus* rurſum ait: *Peruerſitatem hominum eſſe corrigendam, ſanctitatem autem Sacramentorum in nullo peruerſe eſſe violandam. Conſtat enim eam in peruerſis, & ſceleratis hominibus, ſiue in eis, qui intus ſunt, ſiue in eis, qui foris ſunt, impollutam atque inuiolabilem permanere: & quia dicuntur ea mali polluere, quantùm in ipſis eſt dicantur, cùm illa impolluta permaneant; ſed in bonis permanent ad præmium, in malis permanent ad iudicium.*

PROPOSITIO III.

Omnia Nouæ Legis ſacramenta Characterem non imprimunt, ſe tria dumtaxat, ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo.

EX *Eugenij IV.* Decreto poſt Concilium Florentinum,& ex Concilio Tridentino ſeſſione 7 Canone 9. in limine huius Articuli prolato, hæc Propoſitin conſtat: Quam hac ratione confirmat *Sanct. Thomas* A 6. Sacramenta Nouæ Legis ad duo ordinantur, ſcilicet in remedium peccati, & ad cultum diuinum: Eſt autem omnibus ſacramentis commune, quòd per ea exhibetur aliquod remedium contra peccatum, per hoc quòd gratiam conferunt: Non autem omnia Sacramenta ad cultum diuinum directè ordinantur. Exemplum eſto in Pęnitentia, per quam homo liberatur à peccato, & reſtituitur in ſtatum priſtinum, ſed per iſtud ſacramentum nihil noui exhibetur homini ad cultum diuinum pertinēs. Pertinet autem aliquid ad diuinum cultum tripliciter: Primò, per modum actionis. Secundò, per modum agentis: Tertiò, per modum recipientis Per modum quidem actionis ad diuinum cultum pertinet Euchariſtia, in qua præcipuè diuinus cultus conſiſtit, in quantum eſt Eccleſię ſacrificium. Verumtamen Euchariſtia Characterem non imprimit;quia per eam non ordinatur homo ad aliquid vlterius agendum, vel recipiendum in Sacramentis; cùm potius ſit *Finis & conſummatio omnium Sacramentorum*, vt ait *S. Dionyſius*, Lib. *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, Cap. 3 continet tamen in ſeipſo Chriſtum, in quo non eſt character, ſed tota Sacerdotij plenitudo. Sed ad agens in ſacramentis pertinet ſacramentum Ordinis; quia per hoc Sacramentum deputantur homines ad ſacramenta alijs tradenda: Ad recipientes pertinet ſacramentum Baptiſmi,quia per ipſum homo accipit poteſtatem recipiendi alia Eccleſiæ ſacramenta: Vnde Baptiſmus dicitur *Ianua omnium Sacramentorum*. In Confirmatione verò homo fidelis poteſtatem accipit ad agendum ea, quæ pertinent da pugnam ſpiritualem contra hoſtes fidei. Igitur tria hæc ſacramenta characterem imprimunt. Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo.

Id aliter explicare licet. Quemadmodum enim in Republica terrena aliud eſt ſignum, quo aliqui in numerum ciuium cooptantur, aliud quo in Militiam adſcribuntur; aliud denique quo ad publicas functiones deputati ornantur: Ita in Regno Chriſti, quod eſt Eccleſia, alius eſt Character ciuitatis, ſeu familiæ Chriſti; alius eſt Character Militię Chriſtianę; alius Character Poteſtatis, ſeu Miniſterij Eccleſiaſtici. Primus per Baptiſmum;ſecundus per Confirmationem; tertius per ſacram Ordinationem imprimitur.

PROPOSITIO IV.

Qui ſacramenta Characterem imprimentia ſine debitis diſpoſitionibus ſuſcipit, ſiue (vt loquuntur Theologi) cum fictione, Characterem quidem ſuſcipit, ſed non Gratiam ſanctificantem.

HAnc Propoſitionem adſtruit Eccleſiæ auctoritas, quę Baptiſmum,Confirmationem,Sacram Ordinationem in ijs, qui huiuſmodi ſacramenta ſine fide, aut cum peccati mortali affectu ſuſceperunt, iteranda nuſquam cenſuit, ſed ſacramentum, & Characterem per illud impreſſum ab ſacramenti fructu,id eſt,gratia,& charitate,accuratè diſtinxit. Id conſtat ex *Sanct. Auguſtino* Tractatu 6. in Ioannem. *Reus es* (inquit) *non quia Sacramentum accepiſti, ſed quia foris accepiſti. Quod accepiſti approbo: Quia foris accepiſti, improbo. Tene ergo, quod accepiſti: Non mutatur, ſed agnoſcitur. Character eſt Regis mei: Non ero ſacrilegus. Corrigo deſertorem, non muto characterem.*

Et Lib. 3. *De Baptiſmo*, Cap. 16. *Multæ autem ſunt ope-*
a Cor. 12. *rationes Spiritus-Sancti, quas idem Apoſtolus cum quodam loco, quantùm ſufficere arbitratus eſt, commemoraſſet, ita*
" *concluſit:* Omnia autem hęc operatur vnus atque idem
" Spiritus,diuidens propria vnicuique prout vult. *Cùm ergo aliud ſit ſacramentum,quod habere etiam Simon Magus potuit, aliud operatio Spiritus, qua in malis hominibus etiam fieri ſolet, ſicut Saul habet Prophetam; aliud operatio eiuſdem Spiritus, quam niſi boni habere non poſſunt, ſicut eſt Finis præcepti charitas de corde puro, & conſcientiâ bonâ, & fide non fictâ: Quodlibet Hæretici, & Schiſmatici accipiant, Charitas, quæ cooperit multitudinem peccatorum, proprium donum eſt Catholicæ vnitatis, & pacis; nec eius in omnibus, quia nec eius ſunt omnes. Præter ipſam tamen eſſe illa charitas non poteſt,ſine qua cætera etiamſi agnoſci, & approbari poſſunt,prodeſſe tamen, & liberare non poſſunt.*

Et Lib. 4. *De Baptiſmo*, Cap. 1. *Nec ob aliud*, inquit, *viſum eſt quibuſdam etiam egregijs viris Antiſtibus Chriſti, inter quos præcipuè Beatus Cyprianus eminebat, non eſſe poſſe apud Hæreticos, vel Schiſmaticos Baptiſmum Chriſti, niſi quia non diſtinguebatur Sacramentum ab effectu, vel vſu ſacramenti. Et quia eius effectus atque vſus in liberatione à peccatis, & cordis rectitudine apud Hæreticos non inueniebatur, ipſum quoque ſacramentum non illic eſſe putabatur. Sed conuertentibus oculos ad interioris paleę multitudinem, cum & hi; qui ipſa vnitate peruerſi ſunt, & perditè viuunt, appareant remiſſionem peccatorum, nec dare poſſe, nec habere; quia non malignis, ſed bonis filijs dictum eſt,* Si cui dimiſeritis peccata, dimittentur ei; "
ſi cui tenueritis, tenebuntur: *Habere tamen, & da-* "
re, & accipere Baptiſmi ſacramentum ſatis eluxit Paſtoribus Eccleſiæ Catholicæ toto orbe diffuſæ, per quos poſtea Plenarij Concilij authoritate originalis conſuetudo firmata eſt, etiam ouem, quæ foris errabat, & dominicum Characterem à fallacibus deprædatoribus ſuis foris acceperat, venientem ad Chriſtianæ vnitatis ſalutem, ab errore corrigi, à captiuitate liberari, à vulnere ſanari, characterem tamen in ea dominicum agnoſci, potius quàm improbari.

Idem probatur ex Cap. *Quamuis* Diſt. 3. De Conſecratione: *Quamuis vnum Baptiſma ſit, & Hæreticorum, (eorum ſcilicet, qui in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti baptizantur) & Eccleſiæ Catholicæ: Tamen quia foris, & extra Eccleſiam baptizantur, non ſumunt Baptiſmum ad ſalutem, ſed ad perniciem, habentes nimirum formam ſacramenti, virtutem autem eius abnegantes. Et ideò eos Eccleſia non rebaptizat,quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt. Ideò cùm reuerſi fuerint, accipiunt virtutem Spiritus-Sancti, quem ij, qui extra Eccleſiam baptizantur, nondum habent.*

Idem docet *Sanct. Thomas* 3. P. Q. 68. A. 8, *Duo*, inquit, *efficiuntur in anima per Baptiſmum, ſcilicet Character, & Gratia. Dupliciter ergo aliquid ex neceſſitate requiritur ad Baptiſmum: Vno modo, ſine quo gratia haberi non poteſt, quæ eſt vltimus effectus Sacramenti: Et hoc modo recta fides ex neceſſitate requiritur ad Baptiſmum; quia, ſicut dicitur Roman.* 3. Iuſtitia Dei eſt per fidem Ieſu Chriſti. *Alio modo requiritur aliquid ex neceſſitate ad Baptiſmum, ſine quo Character Baptiſmatis imprimi non poteſt: Et ſic recta fides baptizati non requiritur ex neceſſitate ad Baptiſmum, ſicut nec recta fides baptizanti; dummodo adſint cætera, quæ ſunt de neceſſitate ſacramenti. Non enim ſacramentum perficitur per iuſtitiam hominis dantis, vel ſuſcipientis Baptiſmum, ſed per virtutem Dei.* Sufficit ergo ad impreſſionem Characteris Sacramentalis, vt ſuſcipiens voluntatem habeat ſuſcipiendi Sacramenti, vt docet *Innocentius III.* Extra, *De Baptiſmo*, Cap. *Maiores*, cuius hæc ſunt verba: *Is qui terroribus atque ſupplicijs violenter attrahitur, &, ne detrimentum incurrat, Baptiſmi ſuſcipit ſacramentum, talis (ſicut & is, qui fictè ad Baptiſmum accedit) Characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum; & ipſe tanquam conditionaliter volens, licèt abſolutè non velit, cogendus eſt ad obſeruantiam Fidei Chriſtianæ.·.·.Ille verò qui numquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec Characterem ſuſcipit ſacramenti.·.·.Dormientes autem, & amentes, ſi priuſquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perſiſterent; quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare; etſi fuerint ſic immerſi, Characterem non ſuſcipiunt ſacramenti: Secus autem ſi priùs Catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi·.·.Tunc ergo Characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem.*

PROPOSITIO V.

Recedente fictione, ſeu accedente Pœnitentiâ, gratia ſacramentalis ſuſcitatur, ſeu potius de nouo producitur in eo, qui ſine debitis diſpoſitionibus Sacramentum ſuſcepit.

ITa docet *Sanct. Auguſtinus* Lib. 1. De Baptiſmo Contra Donatiſtas, Cap. 12. *Sicut* (inquit) *in illo, qui fictus acceſſerat, fit vt non denuo baptizetur, ſed ipſa pia correctione, & veraci confeſſione purgetur, quod non poſſet ſine Baptiſmo, vt quod ante datum eſt, tunc valere incipiat ad ſalutem, cùm illa fictio veraci confeſſione receſſerit: Sic enim iſte, qui Baptiſma Chriſti, quod non amiſerunt, qui ſe ſeparauerunt, inimici charitatis, & pacis Chriſti, in aliqua hæreſi aut ſchiſmate accepit, quo ſacrilego ſcelere peccata eius non dimittebantur, cum ſe correxerit, & ad Eccleſiæ ſocietatem vnitatemque venerit, non iterum baptizandus eſt; quia ipſa ei reconciliatione, ac pace præſtatur, vt ad remiſſionem peccatorum eius in vnitate iam prodeſſe incipiat Sacramentum, quod acceptum in ſchiſmate prodeſſe non poterat.* Gratia autem ſacramentalis producitur per ſe quidem ab ipſo Sacramento, quod fictè, id eſt, ſine debitis diſpoſitionibus ſuſceptum eſt, virtute characteris in animâ impreſſi; per accidens autem à Pœnitentia, quæ fictionem remouet, per quam Sacramenti prohibebatur effectus. Ita docet *Sanct. Thomas* 3. P. Q. 69. A. 10. Vult enim verò Baptiſmus, & in eo, qui fictus baptizatur; & ratione characteris, quaſi formæ impreſſæ, aut ſeminis poſt ſe relicti, operatur. Cùm enim Sacramentum Baptiſmi ſit *Opus Dei, & non hominis; non eſt mortuum in ficto, qui ſine charitate baptizatur.* Idemque de Confirmatione, & Ordine, Characterem pariter imprimentibus, ferendum eſt iudicium.

CAPVT VI.

DE SACRAMENTORVM INSTITVTIONE.

PROPOSITIO VNICA.

Omnia Sacramenta à Chriſto inſtituta ſunt.

DE Baptiſmo quidem res explorata eſt, *Matthæi* vltimo, vbi Ieſus ait: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* De Euchariſtiâ, Matthæi 26. *Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus Noui Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Itemque *Marci* 14. *Lucæ* 22. 1. *Corinth.* 11. De Pœnitentia, & Ordine, *Ioannis* 20. vbi Ieſus Diſcipulis ait: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixiſſet, inſufflauit: & dixit eis: Accipite Spiritum-Sanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Ad Ordinis quoque Inſtitutionem pertinet, quod *Lucæ* 22. Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, conficiendi Sacramenti poteſtatem Apoſtolis, & in ipſis Sacerdotibus omnibus tradit: *Hoc facite*, inquit, *in meam commemorationem.* Alia quidem Sacramenta, ſcilicet Confirmationem, Vnctionem-Extremam, & Matrimonium, à Chriſto immediatè inſtituta fuiſſe, Scriptura Sacra diſertè non docet; ſed docet Eccleſia Traditione erudita, & à Spiritu-Sancto illuſtrata, in Concilio Tridentino Seſſione 7. Canone 1. *Si quis dixerit, Sacramenta Nouæ Legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta.·.·.·. Anathema ſit.* Et ex Antiquis *Sanct. Ambroſius* Libr. 4. *De Sacramentis*, Cap. 4 *Author Sacramentorum quis eſt niſi Dominus Ieſus? De Cœlo iſta Sacramenta venerunt.* Et *Sanct. Auguſtinus* Epiſtolâ 54. aliàs 118. ad Ianuarium: *Dominus noſter Ieſus Chriſtus Sacramentis numero pauciſſimis, obſeruatione facillimis, ſignificatione præſtantiſſimis, ſocietatem noui populi colligauit, ſicuti eſt Baptiſmus Trinitatis nomine conſecratus, Communicatio Corporis, & Sanguinis ipſius, & ſi quid aliud in Scripturis Canonicis commendatur.* Porrò & Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis, & Matrimonij Sacramenta in Scripturis Canonicis commendantur, quamuis eorum inſtitutionem Scripturæ expreſsè non referant. Illorum itaque Author, & Inſtitutor pariter credendus eſt Dominus Ieſus. Certè cùm teſtetur *S. Lucas* Act. 1. Chriſtum poſt Reſurrectionem Diſcipulis per dies quadraginta apparuiſſe, & cum eis de Regno Dei fuiſſe collocutum, id eſt, de Eccleſia ædificando, & adminiſtrando, ad cuius ædificationem, & adminiſtrationem, & Fides, & Sacramenta pertinent, credere par eſt Chriſtum per illud temporis interuallum Sacramenta illa inſtituiſſe, & Apoſtolis tradidiſſe, quorum inſtitutio in Scriptura non legitur. Quod innuit *S. Leo* Sermone 1. De Aſcenſione Domini: *Nonergo*, inquit, *ij dies, qui inter Reſurrectionem Domini, Aſcenſionemque fluxerant, otioſo tranſiere decurſu: Sed magna in his confirmata Sacramenta, magna ſunt reuelata Myſteria.* Quãuis igitur Veteres quidam Scholaſtici Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis Sacramenta mediatè tantùm à Chriſto, per Apoſtolos ſcilicet inſtituta docuerint, nec eam opinionem expreſsè damnauerit Eccleſia; longè tamen probabilior eſt, & Eccleſiæ doctrinæ magis conſona Theologorum reliquorum ſententia, qui omnia Sacramenta à Chriſto immediatè inſtituta propugnant: jámque obſoleta eſt *Hugonis à S. Victore*, & Magiſtri Sententiarum opinio, qui Extremam-Vnctionem à Iacobo Apoſtolo inſtitutam ſcripſerunt, item illa *Alexandri Alenſis, S. Bonauenturæ*, qui Confirmationem poſt Apoſtolorum tempora in Concilio Meldenſi inſtitutam docuerunt. Eáque Propoſitio temeritatis notam modò non effugeret, ſi ab aliquo Theologorum aſſereretur. Hic ſcilicet eſt Tridentinæ Synodi ſenſus, Sacramenta omnia à Chriſto immediatè inſtituta fuiſſe. Quę enim ab Eccleſia ex inſpiratione, & directione Spiritûs-Sancti ſunt inſtituta, non eo dicere ſolemus à Chriſto inſtituta; ſicut nec ea, quæ ab Eccleſia ſolùm præcepta ſunt, dicuntur à Deo precepta, quamuis ea Deus mediatè pręceperit, quatenus Eccleſię parendum decreuit. Vnde Concilium ſeſſione 14. Cap 1. Extremam Vnctionem à Chriſto inſtitutam, & à *Iacobo* Apoſtolo promulgatam definit. Et ſeſſione 21. Cap 2. docet *Hanc poteſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in ſacramentorum diſpenſatione, ſaluâ illorum ſubſtantiâ, ea ſtatueret, vel mutaret, quę ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret. Id autem Apoſtolus non obſcurè viſus eſt ſtatuiſſe, cum ait: Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei.* 1. Cor. 4. 1. Chriſtus itaque poteſtatem inſtituendi ſacramenta Eccleſiæ non tradidit, ſed Ritus dumtaxat ad ſacramentorum ſolemnem Adminiſtrationem pertinentes. Cùm enim (vt diximus) Eccleſia in Fide, & ſacramentis fundata ſit: In cuius rei ſignum aqua, & ſanguis, typum gerentia ſacramentorum, quibus ędificaretur Eccleſia, ex latere Chriſti in Cruce mortui manarunt: Quemadmodum ſolus Chriſtus immediatè Fidem condidit, ita ſolus ſacramenta inſtituit: Et ſicut circa Fidem variare aliquid Apoſtolis non licuit: Ita nec circa ſacramenta. Pręterea, cùm Veteris Legis Sacramenta ſingula Deus per ſe inſtituerit; credere par eſt Chriſtum omnia Nouę Legis ſacramenta per ſe inſtituiſſe: Poteſtate quidem Authoritatis, quę cauſę principi competit, quatenus Deũ: Poteſtate autẽ miniſterij principalis plenâ, & abſolutâ, quę poteſtate excellentiæ dicitur, quatenus Hominem. Ille enim ſolus Author eſt ſacramentorum à quo

virtus Sacramentorum eſt. Virtus enim Sacramenti non poteſt eſſe ab eo, qui vtitur Sacramento, quia non operatur niſi per modum Miniſterij (vt loquitur *S. Thomas*.)
3. P. Q. 64. A. 1. Cum igitur virtus Sacramentorum ſit à ſulo Deo, hinc colligitur ſolum Deum eſſe Sacramentorum Authorem. Ille enim inſtituit aliquid, qui dat ei robur, & virtutem, vt patet de conditoribus legum.

Poteſtate autem Miniſterij principalis, quæ & poteſtas Excellentiæ dicitur, Chriſtus homo Sacramenta inſtituit. Quæ quidem poteſtas in his quatuor poſita eſt; primò, quòd meritum & virtus eius in Sacramentis operatur Secundò, quòd in eius nomine Sacramenta ſanctificantur, quia virtus Paſſionis eius copulatur nobis per fidem, ſecundùm illud ad Rom 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius*: Quam fidem per inuocationem nominis Chriſti profitemur, ac teſtamur. Tertiò, quòd ipſe potuerit inſtituere Sacramenta, quæ ex eius inſtitutione virtutem obtinent. Quartò, quòd Sacramentorum effectum ſolo voluntatis imperio, abſque Sacramento conſerre potuerit (vt docet *Sanct. Thomas* A. 3.) Hanc autem Excellentiæ poteſtatem Chriſtus Miniſtris communicare potuit, ſed tamen communicare noluit, ne in homine ſpem homines ponerent; & ne eſſent diuerſa Sacramenta, ex quibus diuiſio in Eccleſia oriretur; ſicut apud illos, qui dicebant, *Ego ſum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ*; vt dicitur 1. ad *Corinth.* 1. Atque id manifeſtè colligitur ex *Sanct. Auguſtino* Tractatu 5. in *Ioannem*, illa Ioannis Baptiſtæ verba explicante, *Et ego neſciebam eum*. Sic enim habet: *Potuit autem Dominus Ieſus Chriſtus, ſi vellet, dare poteſtatem alicui ſeruo ſuo, vt daret Baptiſmum ſuum tanquam vice ſuâ, & transferre à ſe baptizandi poteſtatem, & conſtituere in aliquo ſeruo ſuo, & tantam vim dare Baptiſmo translato in ſeruum, quantam vim haberet Baptiſmus datus à Domino. Hoc noluit ideò, vt in illo ſpes eſſet baptizatorum, à quo ſe baptizatos agnoſcerent. Noluit ergo ſeruum ponere ſpem in*
1. Cor. 1. *ſeruo. Ideoque clamabat Apoſtolus, cum videret homines volentes ponere ſpem in ſeipſo*, Numquid Paulus pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? *Baptizauit ergo Paulus tanquam Miniſter, non tanquam ipſa Poteſtas: Baptizauit autem Dominus tanquam Poteſtas. Intendite: Et potuit hanc poteſtatem ſeruis dare, & noluit. Si enim daret hanc poteſtatem ſeruis, vt ipſorum eſſet, quod Domini erat, tot eſſent Baptiſmi quot eſſent ſerui: Vt quomodo dictum eſt Baptiſma Ioannis, ſic diceretur Baptiſma Petri, ſic Baptiſma Pauli, &c. Ergone tot Baptiſmata dicerentur, quot eſſent ſerui, qui baptizarent acceptâ poteſtate à Domino; ſibi tenuit Dominus baptizandi poteſtatem, ſeruis miniſterium dedit.... Hoc autem Ioannes non nouerat in Domino. Quia Dominus erat, nouerat: Quia ab ipſo debebat baptizari nouerat.... Sed quid in eo non nouerat? Quia ſibi retenturus erat Baptiſmatis ſui poteſtatem, & non eam tranſmiſſurus, & translaturus in aliquem ſeruum: Sed ſiue baptizaret in Miniſterio ſeruus bonus, ſiue baptizaret in Miniſterio ſeruus malus, non ſciret ſe ille, qui baptizaretur baptizari, niſi ab illo, qui ſibi tenuit baptizandi poteſtatem.* Hinc nemo Apoſtolorum dixit, *Baptiſmus meus, quamuis vnum omnium eſſet Euangelium, tamen inuenis dixiſſe, Euangelium meum: Non inuenis dixiſſe, Baptiſma meum.... Diſcit Ioannes eum quem nouerat; ſed in eo diſcit, in quo eum non nouerat.... Et quid nouerat? Dominum. Quid non nouerat? Poteſtatem Dominici Baptiſmi in nullum hominem à Domino tranſituram, ſed miniſterium planè tranſiturum: Poteſtatem à Domino in neminem, miniſterium, & in bonos, & in malos. Non exhorreat columba miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem. Quid tibi facit malus miniſter, vbi bonus eſt Dominus? Quid te impedit malitioſus præco, ſi eſt beneuolus Iudex? Ioannes didicit per columbam hoc.* Ipſe mihi dixit, *inquit*, Super quem videris Spiritum deſcendentem, tanquam columbam, & manentem ſuper eum, Hic eſt, qui baptizat in Spiritu-Sancto. *Non ergo te decipiant, ô columba, ſeductores, qui dicunt, Nos Baptizamus. Columba, agnoſce quid docuit Columba.* Hic eſt, qui baptizat in Spiritu-Sancto. *Per columbam diſcitur, quia Hic eſt. Et tu eius poteſtate putas te baptizari, cuius miniſterio baptizaris.*

CAPVT VII.

DE SACRAMENTORVM MINISTRIS, ET CONDITIONIBVS

Ad eorum adminiſtrationem Requiſitis.

ARTICVLVS I.

De certorum Miniſtrorum Inſtitutione.

CErtos eſſe Sacramentorum Miniſtros, Fidei Propoſitio eſt, *Lutheri* errori oppoſita, qui Chriſtianos omnes eſſe æqualiter Sacerdotes, ſiue eandem in verbo, & Sacramento quocunque habere poteſtatem, pertinaciter aſſeruit. Hunc errorem proſcripſit Eccleſia in Concilio Tridentino congregata, Seſſione 7. Canone 10. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus ſacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem; Anathema ſit.* Dicitur *in omnibus* Sacramētis, quia laici Miniſtri ſunt Baptiſmi in caſu neceſſitatis: Et contrahentes Matrimonium eſſe illius Sacramenti Miniſtros plerique Theologi aſſerunt. Scripturę Sacrę omninò cōſonus eſt canon Tridentinus. Conſtat enim ex Apoſtolo ad *Rom.* 12. 1. ad *Corin* 12. & ad *Ephes.* 4. diuerſa eſſe membra in Eccleſia, quę *Non omnia eundem actum habent*. Non omnes eſſe Apoſtolos, aut Prophetas, non omnes Doctores, non omnes Paſtores. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquā Aaron. Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret: Sed qui locutus eſt ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Nec omnibus à Chriſto dictum eſt, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* (Matt. vltimo) Et *Hoc facite in meam commemorationem* (Luc. 22.) Et, *Accipite Spiritum-Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt* (Ioan. 20.)

Præterea Sacerdotium Chriſtianum fidelibus omnibus non conuenire, ſed certis Miniſtris ad regendam Eccleſiā ex Chriſti inſtitutione ordinatis, Traditio docet, cuius teſtes locupletiſſimi *S. Ignatius Martyr* in Epiſtolis ad *Epheſios*, ad *Magneſianos*, ad *Trallianos*, ad *Philadelphios*, ad *Smyrnæos*, & *Polycarpum*, ex Codice Medicæo editis; *Tertullianus* Lib. *De Præſcriptionibus Hæreticorum*, Cap 41. *S. Cyprianus*, qui paſſim in Epiſtolis Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Hyppodiaconos, Lectores, tum à ſe mutuò, tum à plebe diſtinguit, Epiſtolà 34 35 52. & Lib. De Lapſis; *S. Optatus Mileuitanus* Lib. 2 ſcribens: *Certa membra ſua habet Eccleſia, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, & turbam Fidelium.* Sanct. Epiphanius, Hæreſi 49. quæ eſt Pepuzianorum; *Sanct. Ioannes Chryſoſtomus* Libro 3 De Sacerdotio *Sanct. Hieronymus*, Epiſtolà 1. ad Heliodorum, & Dialogo contra Luciferianos, *Sanct. Auguſtinus* Epiſtolà 128. aliàs 180. *ad Honoratum*. Denique Concilium Carthaginenſe 4. quoslibet Fideles indiſcriminatim omnium Sacramentorum Miniſtros à Chriſto non eſſe inſtitutos docet, cùm ſolemnem Ritum tradit Ordinationis Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, &c. non ab alio quàm ab Epiſcopo celebrandum Poſſent, & aliorum Patrum, & Conciliorum teſtimonia proferri, ſed iſta ſufficiunt ad Hæreticorum errorem profligandum.

His porrò non fauent verba *Sanct. Petri*, Epiſt. 1. Cap. 2.

Et ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini, domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum.·:·:·Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis: Vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. Quibus geminum eſt illud Apocalypſis 5. *Feciſti nos Deo noſtro Regnum, & Sacerdotes.* Hæc enim de Sacerdotio impropriè dicto, & generali intelligenda ſunt, quo quiſque Chriſtianus ſpiritales hoſtias Deo offerre, eique ob eius beneficia laudes perſoluere, & gratias agere poteſt: Non autem de Sacerdotio ſpeciali, & propriè dicto, cuius muneris eſt ſacrificium propriè dictum Chriſtianæ Religionis, ſcilicet Euchariſtiam offerre; eam & alia Sacramenta Chriſtianis adminiſtrare, verbum Dei prædicare, & Eccleſiam regere. Sanè *Exodi* 19. idem dicitur de Hebræis, quod *Sanct. Petrus* Chriſtianis tribuit: *Et vos eritis mihi in Regnum Sacerdotale, & gens ſancta, hæc ſunt verba, quæ loqueris ad filios Iſrael:* Et tamen omnes Iſraelitæ non erant propriè Sacerdotes, ſed ſolum filij, & poſteri Aaron. Neque etiam alius eſt Sanct. Ioannis in Apocalypſi ſenſus. Regnum enim cum Sacerdotio vterque Apoſtolus coniungit. Vnde ſicut Chriſtiani omnes, & ſinguli non ſunt propriè Reges, ſed impropriè, & myſticè, ita nec ſunt propriè Sacerdotes, ſed ſpiritali quodam ſenſu, vt *Sanct. Auguſtinus* explicat Lib. 20. *De Ciuitate Dei*, Cap. 10. *Adiunxit atque ait:* Sed erunt Sacerdotes Dei, & Chriſti, & regnabunt cum eo mille annis: *Non vtique de ſolis Epiſcopis, & Præsbyteris dictum eſt, qui propriè iam vocantur in Eccleſia Sacerdotes: Sed ſicut omnes Chriſtianos dicimus propter myſticum Chriſma, ſic omnes Sacerdotes, quoniam membra ſunt vnius Sacerdotis. De quibus Apoſto-*
1. Petri 2. 9. *lus Petrus*, PLEBS, *inquit*, SANCTA, REGALE SACERDOTIVM. In eumdem ſenſum exponere liceat *Tertullianum* Lib. *De Exhortatione Caſtitatis*, Cap. 7. *Nonne*, inquit, *& laici Sacerdotes ſumus? Scriptum eſt, Regnum quoque nos, & Sacerdotes Deo, & Patri ſuo fecit. Differentiam inter Ordinem, & plebem conſtituit Eccleſiæ authoritas, & honor per Ordinis conſeſſum ſanctificatus: adeò vbi Eccleſiaſtici Ordinis non eſt conſeſſus, & offers, & tinguis, & Sacerdos es tibi ſolus.* Quamquam etiam dici poſſit, *Tertullianum*, cum hunc Librum ſcripſit, *Hominem Eccleſiæ non fuiſſe:* Et iam ad Montaniſtarum caſtra defeciſſe. Cæterum Lib. *De Præſcriptionibus Hæreticorum*, Cap 41. Sacerdotalia Munera Plebi conuenire non poſſe, aut demandari docet: *Ipſæ mulieres hæreticæ* (inquit) *quàm procaces, quæ audeant docere, exorciſmos agere, forſitan & tingere. Ordinationes eorum temerariæ, leues, inconſtantes. Nunc Neophytos collocans, nunc ſæculo obſtrictos, nunc apoſtatas noſtros, vt gloriâ eos obligent, quia veritate non poſſunt. Nuſquam facilius proficitur, quàm in caſtris rebellium, vbi ipſum eſſe illic promereri eſt. Itaque alius hodie Epiſcopus, cras alius: Hodie Diaconus, qui cras Lector: Hodie Presbyter, qui cras laicus. Nam & laicis Sacerdotalia Munera iniungunt.*

Sacramenta autem non per Angelos, ſed per homines diſpenſari Deus in Eccleſia voluit: Quia tota virtus Sacramentorum à Paſſione Chriſti deriuatur; quę eſt Chriſti, ſecundùm quod eſt homo: Cui naturâ conformantur homines, non autem Angeli; ſed potius ſecundùm Paſſionem dicitur *Medico ab Angelis minoratus*; (Heb 11.) Et ideò ad homines pertinet diſpenſare Sacramenta; & In eis miniſtrare, non autem ad Angelos. Vnde *Hebr.* 1. dicitur: *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum.* Sciendum tamen, quòd ſicut Deus virtutem ſuam non ita alligauit Sacramentis, quin poſſit ſine Sacramentis illorum effectum conferre: Ita etiam virtutem ſuam non ita alligauit Eccleſiæ Miniſtris, quin etiam Angelis poſſit virtutem attribuere miniſtrandi Sacramenta. Et quia boni Angeli ſunt Nuntij veritatis, ſi aliquod Sacramentale Miniſterium à bonis Angelis perficeretur, eſſet ratum habendum, quia deberet conſtare hoc fieri voluntate diuinâ: Sicut quædam Templa dicuntur Angelico Miniſterio conſecrata. *Si verò* Dœmones, qui ſunt ſpiritus mendacij, aliquod Sacramentale Miniſterium exhiberent, non eſſet ratum habendum. Ita differit, ac docet *S. Thomas* 3. P. Q. 64. A. 7.

ARTICVLVS II.

De Miniſtrorum Fide, & Probitate.

PROPOISTIO I.

Sacramentorum virtus, & efficacia ex Miniſtrorum fide, & probitate non pendet: Adeòque ab Hæreticis, Schiſmaticis, & impijs hominibus adminiſtrata, nihilominus valida ſunt, modò materia, & forma eſſentialis, cum debita intentione adhibeantur.

EX Scriptura Sacra, & Traditione pars vtraque Propoſitionis probatur. *Ioannis* enim 1. dicitur: *Qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu-Sancto.* Quibus verbis ſignificatur, Sacramentorum effectum ex virtute Chriſti ea inſtituentis, & in eis operantis, non autem ex fide, vel probitate Miniſtrorum pendere. Non enim Miniſtri Eccleſiæ iuſtificationis noſtræ ſunt authores, ſed Deus, ſecundùm illud ad Rom. 8. *Deus eſt, qui iuſtificat.* Præterea idem probatur ex Apoſtolo 1. ad *Corinth.* 1. vbi reprehendit eos, qui de Miniſtris gloriabantur, à quibus Euangelium audiuerant, aut Sacramenta acceperant: *Significatum eſt mihi de vobis* (inquit) *quia contentiones ſunt inter vos. Hoc autem dico, quod vnuſquiſque veſtrûm dicit: Ego quidem ſum Pauli: Ego autem Apollo: Ego verò Cephæ, ego autem Chriſti. Diuiſus eſt Chriſtus? Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis?* Et Cap. 3. *Cum ſit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundùm hominem ambulatis? Cum enim quis dicat: Ego quidem ſum Pauli; alius autem: Ego Apollo: Nonne homines eſtis? Quid igitur eſt Apollo? Quid verò Paulus? Miniſtri eius cui crediſtis, & vnicuique ſicut Dominus dedit. Ego plantaui, Apollo rigauit: Sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat: Sed qui incrementum dat Deus.·:·:·Dei enim ſumus adiutores: Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis.* Et Cap. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Ex quibus certum, & exploratum eſt, quemadmodum arboribus nihil ob eorum improbitas, quorum manu ſatæ ſunt: Ita nihil vitij alienâ culpâ contrahi illis poſſe, qui malorum hominum miniſterio Chriſto inſiti ſunt.

Idem Dogma Catholicum ex Traditione probatur. Cum enim *Agrippinus* Carthaginenſis Epiſcopus, *S. Cypriani* Deceſſor, *Primus omnium mortalium contra diuinum Canonem, contra vniuerſalis Eccleſiæ Regulam, contra ſenſum omnium Conſacerdotum; contra morem atque inſtituta Maiorum*, baptizatos ab Hæreticis rebaptizandos eſſe cenſuiſſet; atque eius authoritate *Sanct. Cyprianus*, cæterique Affricani Epiſcopi, & *Firmilianus*, alijque Orientales, nouam illam opinionem, ſeu verius errorem adoptaſſent, & totâ ingenij contentione propugnarent; illi in Concilijs Affricanis, iſti in Iconienſi, & Synadenſi, aſſeruiſſent, ac Decretis firmaſſent, Extra Eccleſiam ab Hæreticis baptizatos rebaptizandos eſſe; immò hanc rebaptizationem non eſſe cenſendam; ſiquidem Baptiſma, aliáque Sacramenta ab Hæreticis collata, & adminiſtrata, nulla, & irrita eſſent: *Sanct. Stephanus Primus* Romanus Pontifex errorem damnauit, atque Traditionem oppoſuit nouitati, *Nihil nouandum* ſcribens, *niſi quod traditum erat*; vt *Vincentius Lirinenſis* commemorat in Commonitorio 1. Cap. 9. Cum verò *Agrippini* ſententia non ſolùm quibuſdam Catholicis occaſionem præbuiſſet erroris, ſed etiam *Hæreticis formam ſacrilegij* (vt loquitur idem Author) cum ſcilicet Donatiſtæ Schiſmatis malum hæreſi cumulantes, pertinaciter aſſererent, Baptiſma extra Eccleſiam, quam ad ſuas partes, factionémque reſtringebant, collatum, nullum & Irritum eſſe: Eóque nomine Catholicos ad eas deficientes rebaptizarent, Eccleſia hanc Hæreſim damnauit in *Pleuario totius orbis Concilio*, cuius ſæpè meminit *Sanct. Auguſtinus* In Libris contra Donatiſtas; Quod quidem an Arelatenſe Primum fuerit, an verò Nicænum, inter Eruditos diſputatur. Arelatenſe 1. Canone 8. eâ de re Ita ſtatuit: *De Afris, quòd propriâ lege ſuâ vtuntur, vt rebaptizent, placuit vt ſi ad Eccleſiam aliquis de hæreſi venerit, interrogent eum Symbolum: Et ſi peruiderint*

rint eum in Patre, & Filio, & Spiritu-Sancto baptizatum, manus ei tantùm imponatur, vt accipiat Spiritum-Sanctum. Quòd ſi interrogatus non reſponderit hanc Trinitatem, baptizetur. Concilium autem Nicænum Canone 8. Nouatianus cum ſolà manuum impoſitione recipiendos decernit, & in Clero permanere. *De his*, inquit, *qui ſe nominant Catharos, id eſt, mundos, ſi aliquando venerint ad Eccleſiam Catholicam, placuit ſancto & magno Concilio, vt impoſitionem manus accipientes, ſic in Clero permaneant.* Et Canone 19. ſolos Paulianiſtas baptizari iubet, cùm ad Eccleſiam redeunt, vtpote qui Baptiſmum verbis euangelicis non conferrent. *De Paulianiſtis* (inquit) *ad Eccleſiam Catholicam confugientibus, definitio probata eſt, vt baptizentur omnimodis.* Quas Canones *S. Hieronymus* ſpectans in Dialogo aduersùs Luciferianos, ait: *Synodus Nicæna omnes Hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis: Et quod maius eſt, Epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, Presbyterij gradum ſeruat.* Statuit igitur Eccleſia in Concilijs Arelatenſi & Nicæno, Baptiſmi, & Ordinis Sacramenta, collata ab Hæreticis & Schiſmaticis Miniſtris cum materia & ſub forma debità, rata & valida eſſe, nec iterari debere, cùm ad Eccleſiam ex hæreſi & ſchiſmate redirent; ſed per ſolam manus impoſitionem recipi, & Eccleſiæ reconciliari oportere.

Dogma illud fidei confirmant *Optatus Mileuitanus* Lib. 5. contra Parmenianum, *S. Hieronymus* Dialogo aduersùs Luciferianos, Cap. 9. *Innocentius I.* Epiſt. 2. ad *Victricium* Rothomagenſem Epiſcopum, Cap. 8. & *S. Auguſtinus* paſſim in Libris contra Donatiſtas. Docet ille Baptiſmum ab Hæreticis & Schiſmaticis collatum,

Lib. 1. De Baptiſmo, cap. 13. *Non eſſe Baptiſmum Schiſmaticorum vel Hæreticorum, ſed Dei & Eccleſiæ. vbicunque fuerit inuentus, & quocunque tranſlatus. Eccleſia quippe omnes per Baptiſmum parit, ſiue apud ſe, id eſt ex vtero ſuo; ſiue extra de ſe ſemine viri ſui. Sed & Eſau de vxore natus, propter fraternam diſcordiam ſeparatus eſt à populo Dei. Et Aſer per vxoris quidem poteſtatem, ſed ex ancilla natus, propter fraternam concordiam terram promiſſionis accepit. Vnde & Iſmaëli, vt ſepararetur à populo Dei, non obfuit mater ancilla, ſed obfuit fraterna diſcordia: & non profuit poteſtas vxoris, cuius magis filius erat, quia per ipſius iura coniugalia & in ancilla ſeminatus erat, & ex ancilla ſuſceptus. Sicut apud iſtos Eccleſiæ iure quod eſt in Baptiſmo, naſcuntur quicumque naſcuntur: Sed ſi concordent cum fratribus, per vnitatem pacis veniunt ad terram promiſſionis, non de materno vtero rurſus eijciendi, ſed in paterno ſemine agnoſcendi* . . .

Lib. 3. De Bapt. cap. 15. *Sacramenta, ſi eadem ſunt, vbique integra eſſe* docet, *etiamſi prauè intelliguntur, & diſcordioſè tractantur: Sicut ſcriptura ipſius Euangelij, ſi eadem ipſa eſt, vbique integra eſt, etiamſi innumerabili falſarum opinionum varietate aſſeratur.* . . . Fornicationem Iſraelitici populi,

Cap. 19. ſeu defectionem à Deo, quam Dominus *Oſee* 2. 5. arguendo prodebat, non effeciſſe vt eorum eſſent Sacramenta, quæ non erant eorum, ſed Dei, qui loquens ad fornicariam dicit, illa omnia ſua eſſe, vnde ipſe Dominus etiam quos mundauit à lepra, ad eadem Sacramenta miſit, vt offerrent pro ſe Sacrificium Sacerdotibus; quia nondum eis ſucceſſerat ſacrificium, quod ipſe poſt in Eccleſia voluit celebrari pro illis omnibus, quia illis omnibus Ipſe prænuntiabatur: *Quantò magis nos Sacramenta Noui Teſtamenti apud quoslibet Hæreticos vel Schiſmaticos inuenientes, non debemus ipſis tribuere, nec quaſi non agnita reprobare; ſed quamuis apud fornicariam mulierem dona viri legitimi agnoſcere, & verbo veritatis illam fornicationem emendare, quæ propria eſt impudicæ mulieris; non illa dona culpare, quæ propria ſunt Domini miſerantis?*

Lib. 4. cap. 1. Docet, Eccleſiam paradiſo comparatam indicare nobis poſſe quidem, eius Baptiſmum homines etiam foris accipere, ſed ſalutem beatitudinis extra eam neminem vel percipere, vel tenere. *Nam & flumina de fonte paradiſi, ſicut Scriptura teſtatur, etiam foras largiter manauerunt: Nec tamen in Meſopotamia, vel in Ægypto, quò illa flumina peruenerunt, eſt felicitas vitæ, quæ in paradiſo commemoratur. Ita fit vt cùm paradiſi aqua ſit extra paradiſum, beatitudo tamen non ſit niſi intra paradiſum. Sic ergo Baptiſmus Eccleſiæ poteſt eſſe extra Eccleſiam, munus autem beatæ vitæ nonniſi intra Eccleſiam reperitur.*

Cap. 16. Quæcumque ipſius Eccleſiæ habentur, extra Eccleſiam non valere ad ſalutem. *Sed aliud eſt* (inquit) *non habere, aliud non vtiliter habere. Qui non habet, eſt baptizandus vt habeat: Qui autem non vtiliter habet, vt vtiliter habeat, corrigendus. Nec adultera eſt aqua in Baptiſmo Hæreticorum: Quia nec ipſa creatura, quam Deus condidit, mala eſt, nec verba euangelica in quibuslibet errantibus reprehendenda ſunt, ſed error illorum in quo adultera eſt anima, etſi à legitimo viro Sacramenti habeat ornamentum.* Hæreticos *Baptiſmum legitimum habere, ſed* Lib. 4. c. 17. *non legitimè habere. Quiſquis enim eum & in vnitate catholica, & eo dignè viuens habet, & legitimum & legitimè habet: Quiſquis autem vel in ipſa Catholica, ſicut palea commixta frumento; vel extra, ſicut palea vento ſublata, habet, hunc Baptiſmum legitimum quidem habet, ſed non legitimè. Ita enim habet, quemadmodum vtitur: Non autem legitimè vtitur qui eo contra legem vtitur; quod facit omnis qui baptizatus perditè viuit, ſiue intus, ſiue foris. Quapropter ſicut de Lege dixit Apoſtolus, Bona eſt Lex, ſi quis eâ legitimè vtatur; ita de Baptiſmo rectè* Cap. 8. *dicere poſſumus, Bonus eſt Baptiſmus, ſi quis eo legitimè vtatur. Et ſicut non faciebant tunc vt Lex bona non eſſet, aut omninò nulla eſſet, qui eâ non legitimè vtebantur: Sic nullo modo facit, vt Baptiſmus bonus non ſit, aut omninò Baptiſmus non ſit, quiſquis eo, ſiue quia in hæreſi, ſiue quia in peſſimis moribus viuit, non legitimè vtitur. Et ideo cùm vel ad vnitatem Catholicam, vel ad vitam tanto Sacramento dignam conuertitur, non aliud baptiſma incipit habere legitimum, ſed illud ipſum incipit habere legitimè.*

Obſeruat *S. Cypriano*, alijſque egregijs viris Antiſtitibus Chriſti viſum eſſe, Non eſſe poſſe apud Hæreticos vel Schiſmaticos Baptiſmum Chriſti, *Quia non diſtinguebatur Sacramentum ab effectu vel vſu Sacramenti.* Lib. 6. c. *Et quia eius effectus atque vſus in liberatione à peccatis, & cordis rectitudine apud Hæreticos non inueniebatur, ipſum quoque Sacramentum non illic eſſe putabatur.*

Baptiſma & apud Hæreticos verum eſſe probat hoc modo: *Si non eſſet Baptiſma vnum & verum niſi in Eccle-* Cap. 9. *ſia, non vtique eſſet in eis, qui ab vnitate diſcedunt. Eſt autem in eis; nam id non recipiunt redeuntes, non ob aliud niſi quia non amiſerant recedentes* . . *Aliud eſt autem ibi non eſſe, aliud nullum habere ſalutis effectum. Venientibus enim ad catholicam pacem prodeſſe incipiunt, quæ foris iuerunt, ſed non proderant.* Quo ſenſu *S. Hieronymus* in Cap. 4. Epiſtolæ ad Epheſios ait, *Hæreticos non habere baptiſmata, ſed in vna Chriſti Eccleſia fontem eſſe vitalem.* Baptiſma quippe ab Hæreticis vel Schiſmaticis collatum non ſanctificat adultos propter hæreſim vel ſchiſma, aut communionem cum Hæreticis vel Schiſmaticis. Sic etiam intelligitur *Innocentius I.* Epiſt. 18. negans Hæreticos per Sacramenta dare plenitudinem Spiritus-Sancti. Nam eorum *Baptiſma ratum eſſe* pronuntiat, *quod in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti perficitur; nec tamen Spiritum-Sanctum eos habere ex illo Baptiſmate, illiſque Myſterijs.* Sic intelligendus *S. Leo* Epiſt. 125. aliàs 75. ad *Leonem Auguſtum*, vbi de Eccleſiæ Alexandrinæ ſtatu poſt necem *Proterij* Epiſcopi ait: *Per crudeliſſimam viteiſſimamque ſæuitiam omne illic cæleſtium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta eſt Sacrificij oblatio, defecit Chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere Myſteria.* Iure nimirum ac legitimè Sacramenta non adminiſtrabantur ab Hæreticis, ſacrilegis, parricidis, alienæ ſedis peruaſoribus, in Eccleſia Sanctiſſimi Præſulis ſanguine pollutà, quamuis ipſa Sacramenta integra & rata eſſent. Siue, conferebantur quidem Sacramenta, ſed non res Sacramentorum, vt loquitur *S. Thomas*. Sic S. *Fulgentius*, Lib. *De Fide ad Petrum*, Cap. 36. *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, extra Eccleſiam baptizatis, ſi ad Eccleſiam non redierint, Baptiſmo cumulari perniciem.* Sic S. *Gregorius* Lib. 3. Dialogorum, Cap. 30. Euchariſtiam ab Ariano conſecratam vocat *Sacrilegam Communionem*, effectum & vſum Sacramenti, non ipſum Sacramentum ſpectans, ſcilicet Chriſti Corpus ſub ſpeciebus contentum. Sic *Pelagius* Papa, apud Gratianum, 24. Quæſt. 1. Cap. *Schiſma*, negat eſſe *Corpus Domini, quod Schiſmaticus conficit*; quoad fructum ſcilicet, ac ſignificationem corporis myſtici, ſiue vnitatis Fidelium. *Noli* (inquit) *quaſi nulla ſchiſmaticorum atque Eccleſiæ differentia ſit, velle indifferenter vtrorumque Sacrificijs ſociari. Non eſt Chriſti*

Cor-

Corpus, quod Schiſmaticus conficit. Nec enim diuiſum eſſe Chriſtum poterit quiſquam ſine Apoſtoli reprobatione confingere. Vnam, quæ Chriſti corpus eſt, conſtat eſſe Eccleſiam: Quæ in duo, vel in plura diuidi non poteſt.

Pars altera Propoſitionis, Virtutem nempè ac efficaciam Sacramentorum ex Miniſtrorum probitate non pendere, ſed ab improbis & flagitioſis adminiſtrata valida ac rata eſſe, pariter docent SS. Patres. *Gregorius Nazianzenus* Oratione 40. in Sanctum Baptiſma. *Ne*, inquit, *Concionatoris aut baptizantis auctoritatem inquiras. Alius horum Iudex eſt, ac rerum obſcurarum explorator: Quandoquidem homo faciem, Deus autem cor intuetur. Tibi autem quiuis ad purgationem ſatis idoneus eſt, qui modò inter probatos cenſeatur, ac non apertè condemnatus ſit, atque ab Eccleſia alienus. Qui curatione indiges, in indices iudicium ne arripe, nec eorum à quibus purgaris dignitates excute, nec inter genitores delectum habe.·. Sint duo annuli, alter aureus, alter ferreus, atque ambo eamdem Imperatoris imaginem inſculptam habeant, ac deinde ceram imprimant; quid tandem hoc ſignum ab illo ſigno differret? Nihil. Materiam in cera internoſce, quamlibet ſingulari ſolertiâ ſis. Dic vtrum è duobus ſignis aureo annulo, vtrum ferreo expreſſum ſit, quoque modo vnum idemque ſignum exiſtat. Diſcrimen enim in materia eſt, non in ſigno. Sic tibi quoque omnes qui baptizandi munere funguntur, idonei habeantur. Quamuis enim alius alij vitæ probitate antecellas, eadem tamen baptiſmi vis eſt.*

S. Ioannes Chryſoſtomus Homiliâ 8. In Epiſt. 1. ad Corinthios. *Contingit quidem Principes eſſe malos & ſceleratos, eos autem qui illorum parent imperio, bonos & moderatos: & laicos quidem in pietate vitam agere, Sacerdotes autem in improbitate ac nequitia: & neque futurum eſſet Baptiſma, nec Corpus Chriſti, nec oblatio per illos, ſi vbique dignitatem ac merita requireret gratia. Nunc autem per indignos Deus ſolet operari, neque Baptiſmatis gratia quidquam læditur à vita Sacerdotis. Nam qui accipit, minùs eſſet habiturus.·. Hæc autem dico, ne quiſpiam ex ijs qui adſtant, de vitâ Sacerdotis curioſè inquirens, offendatur in Myſterijs quæ peraguntur. Nihil enim affert Sacerdos ad ea quæ ſunt propoſita, ſed vniuerſum eſt opus Dei virtutis, & ille eſt qui nobis exhibet Myſteria.*

S. Ambroſius Lib. *De his qui Myſterijs initiantur*; Cap. 5. *Non merita perſonarum, ſed officia conſideranda ſunt Sacerdotum.*

S. Auguſtinus Lib. 3. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 10. *Non eſt aqua profana & adultera, ſuper quàm nomen Dei inuocatur, etiamſi à profanis & adulteris inuocetur: Quia nec ipſa creatura, nec ipſum nomen adulterum eſt. Baptiſmus verò Chriſti verbis euangelicis conſecratus, & per adulteros, & in adulteris ſanctus eſt, quamuis illi ſint impudici & immundi: Quia ipſa eius ſanctitas pollui non poteſt, & Sacramento ſuo diuina virtus adſiſtit, ſiue ad ſalutem benè vtentium, ſiue ad perniciem malè vtentium. An verò Solis, vel etiam lucernæ lux, cùm per cænoſa diffunditur, nihil inde ſordium contrahit, & Baptiſmus Chriſti poteſt cuiuſquam ſceleribus inquinari?*

Idem Lib. 2. *Contra Litteras Petiliani*, Cap. 47. *Memento Sacramentis Dei nihil obeſſe mores malorum hominum, quò illa vel omninò non ſint, vel minùs ſancta ſint; ſed ipſis hominibus, vt hæc habeant ad teſtimonium damnationis, non ad adiutarium ſanitatis.*

Idem Lib. 3. *Contra Creſconium*, Cap. 8. *Creſconio*
„ dicenti, Dei quidem eſſe dare incrementum; ſed
„ ſicut qui plantat & rigat, nonniſi colonus fidelis
„ & diligens quæritur, ſic etiam in Sacramento
„ Baptiſmatis nonniſi fidelem iuſtiſſimum opera-
„ rium adhiberi; ita reſpondet: *Quaſi verò quod in-*
„ *fidelis colonus plantauerit, propter eius infidelitatem non germinet vis ſeminis, & fecunditas terræ cælique temperies hanc efficaciam diuinitus non acceperint, vt ad propagandos fructus plantatorem vel rigatorem operarium tantummodo expectent, quâ mente operetur, quâ laboret intentione non curent, vtrum dominum agri fideliter diligat, an ſua non illius lucra conquirat.*

Idem Tractatu 5. in Ioannem: *Quomodo dicitis quia vos baptizatis, & Ioannes dicit*, Hic eſt qui baptizat? *Sed Miniſtros, inquiunt, tanti Iudicis iuſtos oportet eſſe, per quos baptizatur. Et ego dico, & omnes dicimus, Quia iuſtos oportet eſſe tanti Iudicis Miniſtros: Sint Miniſtri iuſti ſi volunt; ſi autem noluerint eſſe iuſti qui Cathedram Moyſi ſedent, ſecurum me fecit Magiſter meus, de quo Spiritus eius dixit*, Hic eſt qui baptizat.·. *Si fuerit Miniſter iuſtus, computo illum cum Paulo, computo illum cum Petro.·. Quid enim dicit Palus?* Ego plantaui, Apollo ri- “ 1.Cor.3.6.
gauit, ſed Deus incrementum dedit. Neque qui “
plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui in- “
crementum dat Deus. *Qui verò fuerit ſuperbus* “
Miniſter, cum zabulo computatur: Sed non contaminatur donum Chriſti, quod per illum fluit purum, quod per illum tranſit liquidum, venit ad fertilem terram: Puta quia ipſe lapideus eſt, quia ex aqua fructum ferre non poteſt: & per lapideum canalem tranſit aqua, tranſit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generat, ſed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus Sacramenti ita eſt vt lux: & ab illuminandis pura excipitur, & ſi per immundos tranſeat, non inquinatur. Et infra: *Baptiſmum dedit Iudas, & non baptizatum eſt poſt Iudam; dedit Ioannes, & baptizatum eſt poſt Ioannem: Quia ſi datus eſt à Iuda Baptiſmus, Chriſti erat: Qui autem à Ioanne datus eſt, Ioannis erat. Non Iudam Ioanni, ſed Baptiſmum Chriſti etiam per manus Iudæ datum Baptiſmo Ioannis etiam per manus Ioannis dato rectè præponimus. Etenim dictum eſt de Domino antequam pateretur, Quia baptizabat plures quàm Ioannes: deinde adiunctum eſt*, Quamuis ipſe non baptizaret, ſed Ioann.4.
Diſcipuli eius. *Ipſe, & non ipſe: Ipſe poteſtate, illi miniſterio: Seruitutem ad baptizandum illi admouebant; poteſtas baptizandi in Chriſto permanebat. Ergo baptizabant Diſcipuli eius: Quos ergo baptizauit Iudas, non ſunt iterum baptizati; & quos baptizauit Ioannes, iterum baptizati ſunt? Planè iterum, ſed non iterata Baptiſmo. Quos enim baptizauit Ioannes, Ioannes baptizauit: Quos autem baptizauit Iudas, Chriſtus baptizauit. Sic ergo quos baptizauit ebrioſus, quos baptizauit homicida, quos baptizauit adulter, ſi baptiſmus Chriſti erat, Chriſtus baptizauit. Non timeo adulterum, non ebrioſum, non homicidam: Quia columbam adtendo, per quam mihi dicitur*, HIC EST QVI BAPTIZAT. In eadem ſententia reſpondet *Nicolaus I.* ad Conſulta Bulgarorum, Cap. 15. & 71. Vtramque Propoſitionis partem confirmat *S. Thomas* 3. P. Quæſt. 64. Art. 5. & 9.

Quamobrem Concilium Conſtantienſe & *Martinus V.* Articulum 4. *Ioannis Witcklef* iure merito damnarunt, his verbis conceptum: *Si Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat.* Et Concilium Tridentinum, Canone 12. Seſſionis 7. ita definiuit: *Si quis dixerit Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modò omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſeruauerit, non conficere aut conferre Sacramentum; Anathema ſit.* Et Canone 4. de Baptiſmo: *Si quis dixerit Baptiſmum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, cum, intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum; Anathema ſit.*

Obijcitur aduersùs primam Propoſitionis partem *S. Cypriani* auctoritas, varijs in locis aſſerentis, nullum & irritum eſſe Baptiſma, quod extra Eccleſiam ab Hæreticis vel Schiſmaticis ſuſcipitur: Quam etiam opinionem frequentiſſimo totius Africæ Concilio confirmauit.

Reſpondetur, *S. Cyprianum* vel errorem depoſuiſſe, vel Paſſionis ac Martyrij falce purgaſſe, vt ait *S. Auguſtinus*, Lib. 2. *De Baptiſma* Contra Donatiſtas, Cap. 4. & Lib. 1. Cap. 18. id enim ſenſit atque propugnauit *S. Cyprianus*, veritate per Concilij Plenarij definitionem nondum eliquatâ: Cuius Concilij, & totius Eccleſiæ auctoritas, *S. Cypriani*, & Conciliorum eius auctoritati præponenda eſt, vt oſtendit *S. Auguſtinus* Lib. 2. *De Baptiſmo*, Cap. 1. & 2. Non eſt itaque obijcienda *S. Cypriani* auctoritas ad Baptiſmi ab Hæreticis collati repetitionem: ſed eius exemplum ſequendum eſt ad vnitatis conſeruationem, vt ſæpè reſpondit *S. Auguſtinus*, contra Donatiſtas agens.

Obijciuntur Canones Apoſtolorum 45. & 46. quorum

prior

prior his verbis conceptus eſt: *Epiſcopum vel Presbyterum, qui Hæreticorum Baptiſmum vel Sacrificium admiſerit, deponi iubemus. Quæ eſt enim conuentio Chriſti cum Belial? Vel quæ pars eſt fideli cum infideli?* Poſterior verò his verbis: *Epiſcopus vel Presbyter, eum qui verè habet Baptiſmum ſi de integro baptizauerit, vel ſi eum qui ab impijs pollutus eſt non baptizauerit, deponatur, vt qui irrideat mortem & crucem Domini, & non diſcernat Sacerdotes à falſis Sacerdotibus.*

Reſpondetur, Canones illos non eſſe ab Apoſtolis conditos, nec doctrinam Apoſtolicam continere: Videri autem Eruditis à Concilio Iconienſi editos, in quo ſuum & Africanorum de baptizandis Hæreticis errorem vindicatum fuiſſe teſtatur *Firmilianus* in Epiſtola ad *S. Cyprianum*. Decreta autem illa tranſcripſit, & Collectioni ſuæ inſeruit Canonum illorum Compilator, qui falsò Apoſtolorum nomine inſcripti ſunt. Vel ſecundò poteſt reſponderi, primi Canonis ſenſum eſſe, non licere Sacramenta ab Hæreticis recipere, quamuis ab ijs confecta & adminiſtrata rata ſint & valida: Senſum verò alterius Canonis eſſe, baptizandum eſſe eum qui „ ab impijs pollutus eſt, id eſt, verbis Euangelicis non baptizatus. Nam Hæreticorum quidam in collatione Sacramentorum formam Eccleſiæ non ſeruant: & tales neque Sacramentum conferunt, neque rem Sacramenti: Quidam verò ſeruant Eccleſiæ formam: & tales conferunt quidem Sacramentum, ſed non conferunt rem Sacramenti, ſi manifeſtè ab Eccleſia præciſi ſint; quia hoc ipſo quòd aliquid accipit Sacramenta ab eis, peccat; & per hoc impeditur ne effectum Sacramenti conſequatur (inquit *S. Thomas*.) Art. 9. ad 2. Atque ita intelligendus eſt *S. Athanaſius* Oratione 3. *Contra Arianos*, cùm ait: *Quî quæſo, non plané vanum ac inutile fuerit Baptiſma quod ab illis datur, cùm id nonniſi ſpecies ſit, ac inane ſimulacrum, ipſique ea re nihil ſolidæ opis afferunt ad pietatem. . . Inutilem poſſident aquam, adeò vt qui ab illis aſperguntur, ſordeſcant potiùs prauâ religione, quàm redimantur.* Accedit, quòd procliue admodum fuerit, vt Ariani de Filio Dei malè ſentientes, eumque in ordinem creaturarum redigentes, errorem ſuum in Baptiſmi formam transfunderent, eiuſque integritatem violarent, vt ibidem ſignificat S. Athanaſius. *In periculum veniunt* (inquit) *ne amittant integritatem Myſterij, loquor autem de Baptiſmate.* De Hæreticis qui formam legitimam Baptiſmi non ſeruabant, æquum fuerit *S. Cyrilli Hieroſolymitani* verba explicare, in Præfatione Catecheſeon: *Vnus Dominus, & vna Fides, & vnum Baptiſma. Nam ſoli Hæretici rebaptizantur: Siquidem priùs illud non erat Baptiſma.* Obſcurior eſt *S. Baſilij* ſententia in Epiſtola Canonica ad *Amphilochium* Canone 1. & Epiſtola 2. Canone 47. Veriſimile Viris pleriſque Eruditis videtur, illum, & Cappadocum Eccleſiam, adhuc fuiſſe in errore *Firmiliani* de rebaptizandis Hæreticis, quem à Plenaria Synodo damnatum non intelligebat, hanc Quæſtionem diſciplinæ eſſe putans, quæ in varijs Eccleſijs varia eſſe poſſet, ſaluâ dogmatis veritate. Sed Eccleſiæ vniuerſalis Iudicium priuatæ cuiuſuis Patris, aut Eccleſiæ particularis opinioni anteponendum eſt, ſecundùm Regulam à *Vincentio Lirinenſi* traditam, qui Patribus monet credendum eſſe hac lege: *Vt quicquid vel omnes, vel plures vno eodemque conſenſu, manifeſtè, frequenter, perſeueranter, velut quodam ſibi conſentiente Magiſtrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmauerint, id pro indubitato, certo, ratóque habeatur: Quicquid verò quamuis ille ſanctus ac doctus, quamuis Epiſcopus, quamuis Confeſſor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes ſenſerit, id inter proprias, & priuatas, & occultas opiniunculas à communis & publicæ generalis ſententiæ auctoritate ſecretum ſit.* Cæterùm de hac Controuerſia plura dabit Diſſertatio noſtra 23. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 3.

Obijcitur illud Eccleſiaſtici 24. *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio illius?*

Reſpondetur, hunc locum perperam detorqueri ad Baptiſmum ab Hæreticis aut improbis Miniſtris collatum: Literalem illius ſenſum eſſe, ſi quis iuxta Legem abluitur & purgatur ab immunditia contracta ex contactu cadaueris, & mox iterum tangit mortuum, nihil ei prodeſt ſua lotio: Quo ſignificatur, nihil prodeſſe expiationem peccati, ſi quis illud iterum committat: Vnde ſequitur, *Sic homo qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? Orationem illius quis exaudiet?*

Secundò, ſi Baptiſmo locus ille accommodetur, cum *S. Auguſtino* reſpondemus, Eum qui à peccatore baptizatur, *Non baptizari à mortuo. Viuit enim Chriſtus, iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur, de quo dictum eſt,* Ipſe eſt qui baptizat in Spiritu-Sancto. *Baptizantur autem à mortuis, qui baptizantur in idolorum templis. Non enim & ipſi à Sacerdotibus ſuis ſe accipere arbitrantur ſanctificationem quam putant, ſed à Dijs: Qui quoniam homines fuerunt, & ita mortui ſunt, vt neque ſuper terras, neque in regno cœli ſint, verè ipſi à mortuis baptizantur: & ſi quo alio modo iſta Sanctæ Scripturæ verba veraciter quæri, ac ſalubriter diſcuti & intelligi poſſint. Nam ſi hoc loco mortuum intellexero peccatorem baptizatorem, eadem illa conſequitur abſurditas, vt quiſquis etiam à latente impio fuerit baptizatus, tanquam à mortuo baptizatus, inaniter lotus ſit. Non enim ait, Qui baptizatur à mortuo manifeſto: Sed abſolutè dicit, A mortuo.* Ita reſpondet *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Contra Parmenianum* Cap. 10. Lib. 1. *Contra Litteras Petiliani*, Cap. 9. Lib. 2. *Contra Creſconium* Cap. 24. 25. & 26. & Lib. 4. *De Baptiſmo*, Cap. 34.

Obijciuntur verba *S. Auguſtini* Lib. 3. *De Baptiſmo*, Cap. 18. de malis Miniſtris dicentis, *Remiſſam peccatorum non dabant.*

Reſpondetur, Malos Miniſtros non remittere peccata proprio nomine, ſed nomine Chriſti, & Eccleſiæ, cuius perſonam gerunt, ſi tamen nullus ex parte ſuſcipientium Sacramenta interponatur obex. *Sicut miſit me Pater* (inquit) *& ego mitto vos. Hæc cùm dixiſſet, inſufflauit, & ait illis: Accipite Spiritum-Sanctum, Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quæ ibidem *S. Auguſtinus* ſic explicat: *Ergo ſi perſonam gerebant Eccleſiæ, & ſic eis hoc dictum eſt, tanquam ipſi Eccleſiæ diceretur; pax Eccleſiæ dimittit peccata, & ab Eccleſiæ pace alienatio tenet peccata, non ſecundùm arbitrium hominum, ſed ſecundùm arbitrium Dei, & orationes Sanctorum ſpiritualium. . . Petra enim tenet, petra dimittit. Columba tenet, columba dimittit. Vnitas tenet, vnitas dimittit. Pax autem huius vnitatis in ſolis bonis eſt, vel iam ſpiritualibus, vel ad ſpiritualia concordi obedientiâ proficientibus. In malis autem non eſt, ſiue foris tumultuentur, ſiue intus cum gemitu tolerentur, & baptizent & baptizentur. . . Nam nonniſi Præpoſitis, & Euangelica Lege ac Dominica Ordinatione fundatis licet baptizare: Numquid tales erant, qui fundos inſidioſis fraudibus rapiebant, & vſuris multiplicantibus fœnus augebant? Arbitror enim quia illi Dominica Ordinatione fundati ſunt, quibus cùm formam daret Apoſtolus, ait:* Non auarum, non turpilucrum. Ad Titum. *Tales tamen ipſius Cypriani temporibus baptizabant, quos Coepiſcopos ſuos fuiſſe cum magno gemitu confitetur, & cum magnâ tolerantiæ mercede perpetitur. Remiſſam tamen peccatorum non dabant; quæ per orationes ſanctorum, id eſt, per columbæ gemitus datur, quicumque baptizet, ſi ad eius pacem illi pertinent quibus datur. Non enim raptoribus & fœneratoribus diceret Dominus; Si cui dimiſeritis, peccata, dimittentur illi; ſi cui tenueritis, tenebuntur.*

At, inquies, quomodo Excommunicati perſonam Eccleſiæ gerere poſſunt, cùm ſint ab ea ſeparati?

Reſpondetur, Illos Eccleſiæ perſonam gerere, quatenus Sacramenta ſecundùm eius intentionem diſpenſant, quamuis eius membra non ſint. Nam *Poteſtas miniſtrandi Sacramenta pertinet ad ſpiritualem characterem, qui indelebilis eſt: Et ideò per hoc quòd aliquis ab Eccleſia ſuſpenditur, vel excommunicatur, vel etiam degradatur, non amittit poteſtatem conferendi Sacramentum, ſed licentiam vtendi hâc poteſtate: Et ideò Sacramentum quidem confert, ſed tamen peccat conferendo: Et ſimiliter ille qui ab eo accipit Sacramentum: & ſic non percipit rem Sacramenti, niſi fortè per ignorantiam excuſetur;* (inquit *S. Thomas* 3. P. Quæſtione 64. Articulo 9. in Reſponſione ad tertiam Obiectionem.)

REGV-

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

A malis Miniſtris, quandiu ab Eccleſia tolerantur, id eſt, niſi Sententiâ iuridicè latâ & promulgatâ excommunicati ſint vel ſuſpenſi, aut notorij Clericorum percuſſores, recipere licet Sacramenta.

COnſtat Propoſitio ex *Martini* 5. Romani Pontificis Conſtitutione in Concilio Conſtantienſi edita, quę incipit, *Ad euitanda*, & ex antiquiore *Nicolai* 1. Reſponſo ad Conſulta Bulgarorum 71. cuius hæc ſunt verba: *Seiſcitantibus vobis, ſi à Sacerdote, qui ſiue comprehenſus eſt in adulterio, ſiue de hoc famâ ſolâ reſperſus eſt, debeatis Communionem ſuſcipere, necne: Reſpondemus, Non poteſt aliquis quantumcumque pollutus ſit, Sacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum exiſtunt. Nec poteſt ſolis radius per cloacas & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere: Proinde qualiſcumque Sacerdos ſit; quæ ſancta ſunt coinquinare non poteſt. Idcircò ab eo, vſqueqnò Epiſcoporum iudicio reprobetur, Communio percipienda eſt: Quoniam mali bona miniſtrando ſe tantummodo lædunt: Et cerea fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat; & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. Sumite igitur intrepidè ab omni Sacerdote Chriſti Myſteria, quoniam omnia in fide purgantur. Fides enim eſt quæ vincit hunc mundum; & quia non dantis, ſed accipientis ſit, docente S. Hieronymo, ad credendum in omni anima Baptiſmum eſſe perfectum, & in omni Sacerdote Corpus Chriſti eſſe perfectum. Qui rursùs Sacræ Scripturæ concordans ait: Priùs quàm audias, ne iudicaueris quemquam, atque ante probationem accuſationis illatæ, neminem à tua communione ſuſpendas; quia non ſtatim qui accuſatur, reus eſt; ſed qui conuincitur, criminoſus.*

Idem confirmatur auctoritate & ratione *S. Thomæ*, 3. P. Quæſtione 64. Articulo 6. ad ſecundum. *Qui ad Sacramenta accedit, ſuſcipit Sacramenta à Miniſtro Eccleſiæ, non in quantum eſt talis perſona, ſed in quantum eſt Miniſter Eccleſiæ: Et ideò quandiu ab Eccleſia toleratur in Miniſterio, ille qui ab eo ſuſcipit Sacramentum non communicat peccato eius; ſed communicat Eccleſiæ, quæ eum tanquam Miniſtrum exhibet.*

REGVLA II.

Parochianis, vrgente neceſſitate, non ſolùm recipere, ſed & petere Sacramenta licet à Parocho ſuo, quantumcumque malo, ſi ſit ab Eccleſia toleratus.

LIcet enim cuique vti iure ſuo: Qui autem petunt Sacramenta à Parochis ſuis, aut ab alijs, quibus illorum diſpenſatio ex officio incumbit, iure ſuo vtuntur. Si tamen nouerint illos à peccato non receſſuros, & ſacrilegium in ipſa Sacramentorum adminiſtratione commiſſuros, & ab alijs legitimâ poteſtate præditis Sacramenta non minùs commodè recipere poſſint; lege charitatis tenentur ab ijs petere, Parocho prætermiſſo, ne iure ſuo cum alterius ſpiritalis diſcrimine vtantur, & peccandi occaſionem proximo præbeant.

Hanc Regulam confirmat *S. Thomas*, in 4. *Sententiarum*, Diſtinctione 24. Quæſtione 1. Articulo 3. Quæſtiuncula 5. ad tertium. *Quandiu* (inquit) *Miniſter Eccleſiæ, qui eſt in mortali, ab Eccleſia ſuſtinetur, ab eo Sacramenta recipere eius ſubditus debet; quia ad hoc eſt ei obligatus: Sed tamen præter neceſſitatis articulum non eſſet tutum, quòd eum induceret ad aliquod ſui Ordinis exequendum, durante tali conſcientiâ, quòd ille in mortali peccato eſſet; quam tamen deponere poſſet, quia in inſtanti homo à diuinâ gratiâ emendatur.*

REGVLA III.

Sacramenta petere non licet ab improbo Miniſtro, qui nec Parochus eſt, nec paratus eſt ea adminiſtrare.

NVllum enim ius habes petendi Sacramenta ab eiuſmodi Miniſtro, nec ille voluntatem habet conferendi. Quamobrem petitione tuâ illum ad peccatum impellis; atque ita præbes offendiculum fratri, pro quo Chriſtus mortuus eſt.

REGVLA IV.

A Miniſtris improbis, & miniſtrare volentibus, petere ac recipere licet Sacramenta, ſi neceſſitas vrgeat.

TVnc enim ſufficiens ac legitima ratio eſt, cur eorum malâ voluntate ad bonum ſpiritale nobis neceſſarium vtamur: Quemadmodum pauperi licet pecuniam fœneratitiam petere & accipere à fœneratore, qui commodare ad vſuram paratus eſt: Cùm eius peccato non præbeat occaſionem, ſed eo dumtaxat ad miſeriam ſuam ſubleuandam vtatur; vt docent Theologi, præeunte *S. Thoma*, *Secunda Secundæ*, Quæſtione 78. Articulo 4.

REGVLA V.

In caſu extremæ neceſſitatis, licet petere & ſuſcipere Baptiſmi, & Pœnitentiæ Sacramenta à malis Miniſtris, quamuis ab Eccleſia non toleratis.

DE Baptiſmo teſtem habemus *S. Auguſtinum* Lib. 1. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 2. *Si quem fortè*, (inquit) *coëgerit extrema neceſſitas, vbi Catholicum, per quem accipiat, non inuenerit, & in animo pace Catholicâ cuſtoditâ, per aliquem extra vnitatem Catholicam poſitum acceperit, quod erat in ipſa Catholica vnitate accepturus; ſi ſtatim etiam de hâc vitâ emigrauerit, non eum niſi Catholicum deputamus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cùm ſe Catholicæ congregationi etiam corporali præſentia reddiderit, vnde numquam corde diſceſſerat, non ſolùm non improbamus quod fecit, ſed etiam ſecuriſſimè veriſſimèque laudamus: Quia præſentem Deum credidit cordi ſuo, vbi vnitatem ſeruabat; & ſine ſancti Baptiſmi Sacramento, quod vbicumque inuenit, non hominum ſed Dei eſſe cognouit, noluit ex hâc vitâ migrare.*

De Pœnitentia, Concilij Tridentini declarationem habemus, Seſſione 14. Cap. 7. Omnibus promiſcuè Sacerdotibus licere, Pœnitentes quoslibet, in articulo mortis, à quibuslibet peccatis & cenſuris abſoluere. *Piè admodum* (inquit) *ne hâc ipsâ occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque adeò omnes Sacerdotes quoslibet Pœnitentes à quibuſuis caſibus & cenſuris abſoluere poſſunt.*

Si tamen ex ſuſceptione Sacramentorum ab Hæreticis vel Schiſmaticis graue ſcandalum oriretur, & Catholicis præberetur occaſio non temerè credendi per huiuſmodi ſuſceptionem approbari hæreſim vel ſchiſma; eàque ratione Miniſtris Hæreticis, vel Schiſmaticis concilianda præuideretur auctoritas, & plures ex Catholicis ad eorum partes defecturos; non liceret adulto homini ab ipſis petere aut recipere Sacramenta, Baptiſmum etiam vel Pœnitentiam; Quia Baptiſmi voto, & contritione de peccatis poſſet conſulere ſaluti ſuæ: Nec Sacramenta recipere teneretur cum diſpendio fraternæ ſalutis, & Eccleſiæ damno. At ſi baptizandus eſſet infans in vitæ diſcrimine poſitus, nec alius præter hæreticum hominem Baptiſmi Ritum, formamque noſſet, illum offerre huiuſmodi Miniſtro baptizandum oporteret. Nullius enim offenſionis & ſcandali hâc in hypotheſi præberetur occaſio.

REGVLA VI.

Extra caſum neceſſitatis, non licet petere & ſuſcipere Sacramenta ab Hæreticis, Schiſmaticis, aut improbis Miniſtris, ab Eccleſia non toleratis.

ITa docet *S. Auguſtinus*, loco ſuperiùs indicato. *Si quis autem* (inquit) *cùm poſſit in ipſa Catholica accipere, per aliquam mentis peruerſitatem eligit in Schiſmate baptizari: Etiamſi poſtea venire ad Catholicam cogitat, quia certus eſt ibi prodeſſe Sacramentum, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe autem non poteſt, proculdubio peruerſus & iniquus eſt, & tantò pernicioſiùs, quantò ſcientiùs. Ita enim non dubitat rectè illic accipi, ſicut non dubitat illic prodeſſe etiam quod alibi acceperit.*

REGV-

R E G V L A XII.

Sacramentorum Miuiſtri aaimum ab omni peccati mortalis labe purum diligeater coaſeruare debeat.

ITa monet Concilij Tridentini Catechiſmus: *Sanctitatem igitar ſacrarum rerum Miaiſtri inprimis ſectentur, purè ad Sacramenta miniſtranda accedaat, atque ita ſe ad pietatem exerceant, vt ex eorum frequenti tractatioae & vſa vberiorem in dies gratiam, adiuuante Deo conſequaatar.*

Idem docet *S. Carolus Borromæus*, in Ioſtructionibus; *Parochus* (ioquit) *omniſque Sacerdos, cuius eſt Sacrameata admiaiſtrare, meminiſſe debet Sancta ſe tractare, omniqae fere temporis momento paratum eſſe oportere ad tam ſanctæ Admiaiſtrationis muuas. Quamobrem is, cùm alios per Sacrameata purget atque illumiaet, hoc maximè ſtudebit, vt ipſe vitam purè, castè ac religioſè agat, mentemque item & animum ab omni peccati labe purum, adiutrice Dei gratiâ, conſeruet diligenter. Nam etſi Sacramenta diuinam quidem virtutem, quæ illis ineſt, numquam amittunt; tamen impurè ea miniſtraatibus æternam mortem afferuut. Itaque primùm ſollicitè & intimè recogitare debet, an alicuius peccati mortalis, (quod ſanctiſſima cautione Sacerdos vitare debet) ſibi coaſcius ſit. Quòd ſi reum ſe eſſe aouit, priùs ſacramentali Confeſſione ſe expiare ſtudebit. Coatritionem certè habere quàm diligentiſſimè curet.*

Eâ de re egregium extat Concilij Aquenſis anno 1685. celebrati Decretum. *Cùm* (inquit) *Sacramenta omaia à Chriſto Domino ſalutis aoſtræ causâ inſtituta ſiat, atque ex illius ſanguine pretioſiſſimo vim ſumpſeriat: ad virtutis culmea omni animi pietate, ſanctitate ac religione coatendere is profectò debet, cui illa tractanda ſiat vel miniſtranda. Parochi igitur, omneſque alij, ad quos cuiuſuis Sacramenti Admiaiſtratio ſpectat, quàm diligentiſſimè videant ne lethalis peccati labe infecti, dum aliorum ſaluti ſtudent, ſibi æternæ ſint damnationis Miniſtri.*

A R T I C V L V S III.

De Intentione Miniſtri.

INtentio in ſubiecta materia, eſt actio ſeu propoſitum voluntatis, quâ Miniſter Sacramentum conferre deliberat & ſtatuit. Triplex eſt, habitualis, actualis, & virtualis, (vt Theologi de Schola loquuntur.) *Habitualis*, eſt prompta quædam facilitas operandi ex habitu ſeu infuſo, ſeu acquiſito: ſiue voluntas operis faciendi nullatenus in actionem influens, imò de qua nulla eſt cogitatio vel memoria. *Actualis* eſt præſens animi applicatio & attentio ad opus quod agitur. *Virtualis*, ea eſt quæ ex actualis intentione præcedente; nec per contrariam intentionem, aut notabilem temporis moram interrupta, in opere perſeuerat.

P R O P O S I T I O I.

Intentio interior & ſincera faciendi quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in Miniſtris Sacramentorum, vt valida ſint & rata.

HÆc Propoſitio dogma fidei eſt, à *Martino V.* Pontifice Maximo in Concilio Conſtantienſi confirmatum. Suſpectus ſcilicet de Hæreſibus à Concilio damnaris homines inter alia interrogari iubet, *An credant quòd malus Sacerdos cum debita materia, & forma, & intentione faciendi quod facit Eccleſia, verè conficiat, verè Baptizet, & verè conferat alia Sacramenta.*

Idem docet *Eugenius Quartus* io ſuo Decreto poſt Concilium Florentinum, vbi ſeptem Sacramentis nominatim recenſitis, ait: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & perſonâ Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.*

Idem confirmat *Leo X.* hunc inter alios *Lutheri* Articulos duodecimum damnans: *Si Sacerdos non feriò, ſed ioco abſolueret; ſi tamea credat ſe eſſe abſolutum, veriſſimè eſt abſolutus.*

Id ad fidem pertinere, declarauit Concilium Tridentinum, Seſſione 7. Canone 11. *Si quis dixerit, in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia; Anathema ſit.* Et Seſſione 14. Cap. 6. *Non debet Pœnitens adeò ſibi de ſua fide blandiri, vt etiamſi nulla illi adſit contritio, aut Sacerdoti animus feriò agendi, & verè abſoluendi deſit, putet tamen ſe propter ſolam ſuam fidem, verè & coram Deo eſſe abſolutum.* Et Canone nono: *Si quis dixerit, Abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti; modò tantùm credat ſe eſſe abſolutum; aut Sacerdos non feriò, ſed ioco abſoluat. Anathema ſit.*

Iſta porrò doctrina in Sacra Scriptura & Traditione fundata eſt, ex quibus conſtat Miniſtros Sacramentorum à Deo conſtitutos eſſe, vt ſint Myſteriorum Dei diſpenſatores: *Sic uos* (inquit) *exiſtimet homo vt Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei*: 1 Cor. 4. Sed Myſteriorum diſpenſatores dici non poſſunt, niſi intentionem habeant propriè dictam & ſinceram. Quiſquis enim conſtituitur diſpenſator, prudenter agere debet, proindeque ex rationis iudicio, adeòque cum libera & propriè dicta intentione.

Nec leue rationum pondus eſt, quibus hæc doctrina confirmatur.

Primò, Sacramentorum adminiſtratio actio humana eſſe debet: Vt enim Chriſtus homines conſtituit Sacramentorum Miniſtros, ita voluit Sacramentorum adminiſtrationem eſſe actionem humanam: Sed actio humana eſſe non poteſt, niſi fiat cum intentione propriè dicta, interiori, & ſincera: Non eſt enim humana, niſi ſit libera: Nec libera eſt, niſi fiat ex rationis iudicio & cum intentione voluntatis. Atque hinc petitur diſcriminis ratio inter Sacramentum, & frumentum, aut pharmacum, ad quorum vim nihil conferunt agricola aut Medicus; & tam prodeſſe poſſunt, ſi fortuitò aut caſu ſe offerant, quàm ſi conſultò offerant. At Deus Sacramentorum adminiſtrationem voluit eſſe actionem humanam, adeòque ex deliberata voluntate & intentione exerceri.

Secundò, Quoties actio aliqua varios ad fines referre poteſt, ad vnum non determinatur, niſi qui illam præſtat ita velit, & ita ſe velle ſignificet: Sed actio ſacramentalis varios ad fines referri poteſt: Infans enim aquâ poteſt abluì, vel ad munditiem corporis, vel ad ſanitatem, vel per iocum: Quamobrem neceſſe eſt vt determinetur ad ſacramentalem effectum per intentionem abluentis: & hæc intentio verbis ſacramentalibus exprimitur, cum dicit Miniſter, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.*

Tertiò, Id intercedit diſcriminis inter inſtrumentum viuens & liberum, & inanimatum ac neceſſarium, quòd inanimatum vel neceſſarium mouetur, neque ſe mouet: Vnde ſolâ principalis agentis motione ad agendum determinatur, viuens autem & liberum mouetur & mouet: Vnde non ſolùm eget principalis agentis motione, ſed præterea ſeſe ad agendum determinare debet: Atqui Miniſtri Sacramentorum ſunt Chriſti Saluatoris inſtrumenta, non inanimata aut neceſſaria, ſed viuentia & libera. Quamobrem inter adminiſtrandum Sacramenta ſeſe debent ad agendum determinare; quod intelligi non poteſt, niſi cùm intentione interiori, propriè dicta, ſinceraque agant.

Quartò, Vt Sacramentum validè conferatur, qui illud adminiſtrat gerere ſe debet vt Chriſti & Eccleſiæ Miniſtrum: Sed niſi quis velit facere quod facit Eccleſia, non ſe gerit vt Chriſti & Eccleſiæ Miniſtrum: Eſt enim Eccleſiæ Miniſter, qui præſcriptis ab ea legibus obtemperat: Iis autem obtemperat, qui facere vult quod facit Eccleſia. Contra verò, qui non vult facere quod facit Eccleſia, legibus Eccleſiæ non paret, neque proinde vt illius Miniſtrum ſe gerit.

Ex his colligitur, eum qui iocosè ac ſcurriliter Sacramenti Ritum celebrat, Sacramentum non conficere, nec validè adminiſtrare. Vnde *Lutheri* & *Caluini* error, Sacramēta per iocum, non feriò adminiſtrata nihilominus rata eſſe aſſerentium, à Sacra Synodo Tridentina dānatus eſt.

Fruſtra obijcitur, Baptiſmum ab *Athanaſio* puero pueris cum eo ludentibus adminiſtratum, ab *Alexandro* Epiſcopo Alexandrino fuiſſe approbatum. Ratum etiam fuiſſe Baptiſmum, quem *Geneſius* in theatro mimi perſonam gerens ad Chriſtianæ Religionis deriſionem ſibi adminiſtrari voluit.

quòd

repeti cum quibuſcumque verbis, à Caluiniſmo aut alijs Hæreſibus ſimiliter baptizantibus ad noſtras Eccleſias tranſeuntibus, ne de Anabaptiſmo redarguamur. Idem à Concilio Remenſi anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo-tertio decretum eſt. Idem à Turonenſi, eodem anno. Idem à Concilio Aquenſi anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo-quinto. Idem à Toloſanno anno milleſimn quingenteſimo nonageſimo. Idem à Synodo Ebroicenſi Diœceſana anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo-ſexto, cuius hæc ſunt verba: *Antea inter doctos ac pios viros dubitatum fuit, an Baptiſma à Caluiniſtis adminiſtratum pro vero credi deberet, quoniam non haberent intentionem baptizandi in remiſſionem peccatorum: Aut ſi baptizati paruuli ab ipſis, cùm repræſentantur Eccleſiæ, iterum eſſent aquâ perfundendi, ſaltem „ ſub conditione aſſueta*, Si tu non es baptizatus, Ego „ te baptizo. *Ante deciſionem Apoſtolicæ Sedis Romanæ licuit fortaſſe eaique in ſuo ſenſu abundare. Verùm quoniam poſt habitam de hac difficultate diſputationem & inquiſitionem, felicis recordationis* PIVS QVINTVS *definiuit verum eſſe Baptiſma, quo vterentur Caluiniſtæ, adhibentes formam & materiam inſtitutam à Chriſto, cum intentione generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit; licet errarent in particulari interpretatione, & ſingulari intentione, ſicut alij fere omnes Hæretici errarunt vel circa intelligentiam formæ Baptiſmalis, vel circa aliquem eius effectum: Ob baptizatos ab ipſis Caluiniſtis non eſſe iterum tingendos ſub conditione ∴ Quam Definitionem idem* PIVS *Pontifex ante quinque vel ſex annos per Breue, ac per Internuntium Apoſtolicum dignatus fuit Nobis atque alijs, qui tum Lutetiæ Pariſiorum fungebamur Concionatorum officio, ſignificare, atque inhibere, ne aliter doceremus. Ne igitur permittamus poſt Declarationem Sedis Apoſtolicæ tam manifeſtum errorem in noſtra Diœceſi inoleſcere: Interdicimus omnibus Curatis & Preſbyteris, ſub pœna Suſpenſionis ipſo facto, & ſuſpicionis de Schiſmate atque Hæreſi, ne allatos ad ſe pueros iam baptizatos à Caluiniſtis audeant iterum tingere ſub illa conditione: Sed ſine vlla lotione perficiant in ipſis omnes Ritus Baptiſmatis ab illis omiſſos.*

PROPOSITIO III.

Vt ratum ſit Sacramentum, non ſufficit Intentio habitualis, neque neceſſaria eſt actualis; ſed ſufficit virtualis.

ADminiſtratio namque Sacramenti debet eſſe actus humanus ex deliberatione & iudicio rationis procedens: Ab intentione porrò habituali, qualis in ebrijs aut dormientibus eſſe poteſt, non procedit actio deliberata, adeóque non ſufficit, vt ratum ſit Sacramentum. Actualis autem neceſſaria non eſt, (quamuis optanda ſit, & ſtudioſè curare debeat Sacramenti Miniſter, vt hanc intentionem habeat.) Quantumlibet enim quis attentus ſit operi, cui vacat, in eius poteſtate non eſt omninò poſitum, ne mens eius alijs cogitationibus interdum diſtrahatur. Virtualis autem ſufficit ad perfectionem Sacramenti; *Putà cùm Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Eccleſia: Vnde ſi poſtea in ipſo exercitio actûs cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum*; (Inquit S. *Thomas* 3. part. quæſtione 64. articulo 8. in Reſponſione ad tertiam Obiectionem.) Habitualem quidem intentionem ſufficere, eo loci apud S. *Thomam* legimus: Sed vel mendum eſt Scribarum & Typographurum, qui ex virtuali habitualem fecerunt: Vel habitualem pro virtuali poſuit Angelicus Doctor, iuxta uſum ſui temporis, quo omnis intentio quæ actualis non erat, à pleriſque Theologis habitualis vocabatur; & quia intentio virtualis in modum habitûs perſeuerat, licet ſupponat actum præcedentem.

Id vt planiùs intelligatur, obſeruandum eſt, intentionem voluntatis diſtingui ab attentione mentis: & ſi res propriùs expendatur, ſæpè contingere poteſt, vt ceſſet actualis mentis attentio, actuali voluntatis intentione perſeuerante. Agit enim voluntas ad modum inclinationis: *Amor meus, pondus meum*. Vnde cùm voluntas propenſione ſua fertur ad rem aliquam faciendam, etiamſi meos non attendat, dici poteſt eſſe in eo qui agit actualem rei agendæ intentionem. Ita qui ambulat, & cum amico colloquitur, mente aduertit ad eas res de quibus inſtituta eſt confabulatio, & ſæpè de ambulatione non cogitat, cùm tamen ambulare actu velit. Sic etiam in Sacramenti Miniſtro fieri poteſt, vt ceſſet attentio mentis, perſeuerante intentione voluntatis.

Obſeruandum tamen eſt, intentionem illam abſolutam eſſe oportere, non conditionatam: Quia intentio conditionata propria dicta, quæ conditionem de futuro apponit, Sacramenti ſuſpendit effectum: Siquidem efficax eſſe non poteſt, donec adimpleta ſit conditio.

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

Si quis Ritum à Chriſto inſtitutum, & ab Eccleſia celebratum atque frequentatam in Adminiſtratione Sacramenti ſeruauerit, nec vllo tunc prodiderit indicio feriò ſe non agere, aut contrariam intentionem habere intentioni Eccleſiæ; poſtea autem ſignificet ſe nullam intentionem habuiſſe conficiendi Sacramenti; non ſtatim iterandum Sacramentum eſt, verbi gratiâ Baptiſmus, aut Ordinatio, etiam ſub conditione; ſed conſulendus eſt Epiſcopus; &, ſi neceſſe ſit, Sedes Apoſtolica, eiuſque exſpectandum Iudicium.

QVamuis enim Catholicæ Fidei dogma ſit, intentionem propriè dictam requiri, vt Sacramentum validum ſit ac ratum, Theologi tamen Catholici diſſentiunt in modo explicandi qualis intentio illa eſſe debeat, quam omnes neceſſariam eſſe fatentur. Quidam *Catharini* ſententiam amplectuntur & propugnant, ſcilicet, Ratum eſſe perfectúmque Sacramentum quotieſcumque Miniſter intentionem habet celebrandi ac perficiendi Ritum externum, eo modo quo ab Eccleſia celebratur & perficitur. *Ambroſio Catharino* in ea ſententia præiuiſſe probant *Præpoſitiuum*, *Petrum Cantorem*, *Robertum Pullum* S. R. E. Cardinalem, *Magiſtrum Sententiarum* vbi de Matrimonio agit, S. *Thomam* 3. part. quæſt. 64. articulo 8. *Petrum Paludanum*, *Sylueſtrum Prieratem*, *Marium Scribonium* in Panalithia, Surbonæ celeberrimos Profeſſores, *Contenſonium* in *Theologia Mentis & Cordis*. A Concilio Tridentino damnatam non fuiſſe ſententiam *Catharini*, aliorúmque Theologorum, opinantium, *Sacramento, quò ratum ſit, ſufficere in Miniſtro voluntatem feriò agendi, & obeſſe tantummodo jocum, quem Sacramentum ſuſcipiens cognoſcere poſſit*; vt teſtatur probatiſſimus Concilij Hiſtoricus Cardinalis *Palauicinus* libro 10. cap. 6. & libro 12. cap. 10. *Catharinum*, poſtquam Concilij definitio promulgata eſt, ſua in ſententia conſtantem fuiſſe, nequ id ipſi quemquam tunc temporis vitio vertiſſe. Habita eſt enim ſeptima Concilij Seſſio die tertia Maij anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo-ſeptimo: *Catharinus* autem, qui tum ſcripſerat Opuſculum *De Miniſtri Intentione*, illud poſtea prælo mandari curauit cum cæteris ſuis Operibus Romæ anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo-ſecundo. Tantùm verò abeſt, vt ea occaſione in aliquam erroris ſuſpicionem venerit, quin potiùs cùm eſſet Minoritanus Epiſcopus, ad Conſenſem Archiepiſcopatum à *Iulio III.* Pontifice Maximo poſtea tranſlatus eſt. *Catharini* mentem non eſſe aſſecutos Theologos pleroſque, qui illam impugnant, addunt eius Vindices. Diſtinguunt enim verò Impugnatores *Catharini* duplicem intentionem, vnam interiorem & propriè dictam, quæ eſt deliberatus voluntatis actus; aliam exteriorem & impropriè dictam, quæ nihil aliud eſt quàm actio exterior; quæ quidem intentio dicitur, quia intentionis ſignum eſt: Non eſt autem intentio niſi impropriè loquendo, quia nullum includit voluntatis actum. Hac diſtinctione præmiſſâ ſupponunt, non aliam ab *Ambroſio Catharino* & Theologis, qui illum ſecuti ſunt, intentionem in Miniſtro poſtulari, niſi exteriorem illam & impropriè dictam. Quod ſi ita eſſet, falſa eſſet, nec in fide tuta ſententia illa. In Concilio namque Tridentino definitum eſt, Neceſſariam eſſe in Miniſtro Sacramentorum intentionem faciendi quod facit Eccleſia: Cùmque verba Canonum in proprio ac germano ſenſu accipi debeant, dogma fidei eſt neceſſariam eſſe intentionem Miniſtri propriè dictam,

vt validum ſit ac ratum Sacramentum. Cùm ergo actio exterior, quæ intentionis ſignum eſt, non ſit intentio niſi impropriè dicta; qui poſtularet tantùm in Miniſtro actionem exteriorem, nec aliud intelligeret nomine intentionis exterioris, ille certè à Concilij doctrina omninò recederet, proximéque accederet ad damnatum Hæreticorum errorem. Verùm aliam prorſus eſſe *Catharini* & aliorum Theologorum ipſi conſentientium opinionem, conſtat ex ipſius Opuſculo, & ex Cardinali *Palauicino* in Concilij Tridentini Hiſtoria. Poſtulant ſcilicet in Miniſtro veram ac propriè dictam intentionem, quæ exterior dici poteſt ratione obiecti, quia ſpectat Ritum externum, qui ſacer & religioſus eſt, celebrandum eo modo quo ab Eccleſia celebratur: Sed quæ reuera interior eſt ratione principij, cùm ſit deliberatus voluntatis actus. Diſcrimen itaque inter Hæreticorum errorem & *Catharini* ſententiam in eo poſitum eſt, quòd Hæreticis ſufficere videatur qualiſcumque Ritus externi celebratio, etiam quæ omninò ludicra & iocoſa eſſet, intentionémque excluderet faciendi quod facit Eccleſia: *Catharinus* verò, & ipſi conſentientes Theologi ſeriam Sacramenti celebrationem poſtulent, cum qua ſemper coniunctam eſſe volunt intentionem internam, propriéque dictam, faciendi quod facit Eccleſia. Vnde *Marcus Antonius de Dominis* lib. 5. *de Republica Eccleſiaſtica*, cap. 12. §. 12. & 13. vbi peruerſum Hæreticorum dogma adſtruit, *Catharinum* à ſua ſententia prorſus alienum eſſe agnoſcit, & neceſſariam omninò intentionem Miniſtri propugnare.

Itaque (inquiunt Theologi qui probabilem putant & vt talem ſequuntur *Catharini* ſententiam) ſi perditus Sacerdos declaret, ſe numquam habuiſſe intentionem baptizandi pueros ſibi oblatos; & tamen in Adminiſtratione Baptiſmi vſus materia & forma legitima, ac ſeriò baptizauerit, Baptiſmus non videtur iterandus. Fuit enim in ipſo vera ac ſincera intentio operis, quod exercere ſeriò non potuit abſque voluntate & intentione faciendi quod facit Eccleſia, quamuis peruerſa fuerit & ſacrilegia intentio operantis. Fuit ergo in eo velleitas quædam non baptizandi, ſed vicit abſoluta baptizandi voluntas; Siquidem lubens volens ac ſeriò celebrauit quod celebrat Eccleſia, Ritum ſcilicet ſacrum, quo Sacramentum conficitur & adminiſtratur; quamuis non eo fine quem intendit Eccleſia. Non eadem autem eſſet ratio, ſi diceret ſe nolle baptizare, & tamen Ritum externum perageret; quia circumſtantia illa ſeu declaratio exterior ſignificaret ipſum ſeriò non agere: Quamobrem nullus eſſet Baptiſmus ab illo collatus, ſed eſſent abſque conditione baptizandi, quos tinxiſſet. Id illuſtrant exemplis. Vt enim qui coram Iudice iuramentum ſeriò profert, licet apud ipſum lateat peruerſa intentio ſe ipſum non obligandi, & poſtea dicat quòd olim neſcio quia, *Iuraui lingua, mentem iniuratam teneo*: Nihilominus iuriſiurandi religione deuinctus eſt: Idemque docent Theologi de ijs qui aut votum ſolemne palam emiſerunt; aut coram Parocho & teſtibus ſe in Matrimonium conſentire ſignificarunt, niſi vi aut metu in virum conſtantem cadente externam illam conſensûs ſignificationem expreſſam fuiſſe vel extortam probetur: Ita qui ſeriò celebrauit ac perfecit Ritum externum Sacramenti, prout in Eccleſia celebratur, quamuis poſtea dicat ſe contrarium cogitaſſe, aut voluiſſe, confecit Sacramentum, quod proinde iterandum non eſt. Sic Procurator qui Mandatum habet à Principe contrahendi Matrimonium cum Sponſa illius abſente; quamuis ipſi Procuratori diſpliceat hic contractus, conſenſúmque ſuum interiùs non præbeat; ſi tamen ſubſcribat, conſenſúmque verbis de præſenti coram Parocho & teſtibus exprimat, Matrimonium validum, ratum ac legitimum cenſetur; nec ipſi poſtea fides adhibetur aſſerenti ſe non conſenſiſſe. Sic

Eſter. 6. *Aman* ille perfidus, dum actionem à Rege *Aſſuero* præceptam exequebatur, vt teneret equum *Mardochæi*, & clamaret, *Sic honorabitur quem voluerit Rex honorare*, verè Mardochæum honorabat, quia lubens volens ac ſeriò exercebat actionem ad honorandum *Mardochæum* à Rege præſcriptam; quamuis contraria, ſed intus latente, & quam ob metum Regis ac Reginæ exteriùs ſignificaré iam non audebat, intentione *Mardochæum* inhonorare vellet: Sed velleitas potiùs erat inhonorandi, quàm abſoluta voluntas; ſiquidem abſolutè volebat facere quod Rex iuſſerat. Ita qui Ritum omnem Sacramenti ſeriò exſequitur, ſicut illum Chriſtus inſtituit, & celebrat Eccleſia, vult facere quod Eccleſia facit; nec ipſi fides adhibenda eſt, & ſtatim iterandum Sacramentum, ſi poſtea dicat, ſe baptizare, confirmare, conſecrare, abſoluere, aut ordinare noluiſſe: Quia velleitatem non conficiendi & adminiſtrandi Sacramentum vicit abſoluta voluntas conficiendi & adminiſtrandi, quam totius Ritus Sacramentalis perfectione teſtatus eſt.

Huic opinioni fauere illis videtur *S. Thomas* 3. part. quæſtione 64. articulo 8. vbi hanc proponit Obiectionem: *Non poteſt homini eſſe nota intentio alterius: Si igitur intentio Miniſtri requiritur ad perfectionem Sacramenti, non poſſet homini ad Sacramentum accedenti eſſe notum quòd Sacramentum ſuſcepiſſet, & ita non poſſet habere certitudinem ſalutis, præcipuè cùm quædam Sacramenta ſint de neceſſitate ſalutis.* Cui Obiectioni ſic reſpondet: *Dicendum, quòd circa hoc eſt duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum; ſed hunc defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad Sacramentum, ſupplet Chriſtus qui interiùs baptizat; in adultis autem qui intendunt Sacramentum ſuſcipere, ſupplet illum defectum fides & deuotio. Sed hoc* (inquit) *ſatis poſſet dici quantùm ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis: Sed quantùm ad Characterem, non videtur quòd per deuotionem accedentis poſſit ſuppleri, quia Character numquam imprimitur niſi per Sacramentum. Et ideò alij meliùs dicunt, quòd Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ cuius eſt Miniſter: In verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti; niſi contrarium exteriùs exprimatur ex parte Miniſtri vel recipientis Sacramentum.*

Et Articulo 10. *Intentio Miniſtri* (inquit) *poteſt peruerti dupliciter: Vno modo reſpectu ipſius Sacramenti; putà cùm aliquis non intendit Sacramentum conferre, ſed deriſoriè aliquid agere: & talis peruerſitas tollit veritatem Sacramenti; præcipuè quando ſuam intentionem exteriùs manifeſtat. Alio modo poteſt peruerti intentio Miniſtri quantùm ad id quod ſequitur Sacramentum; putà ſi Sacerdos intendat aliquam fœminam baptizare vt abutatur ea, vel ſi intendat conficere Corpus Chriſti, vt eo ad veneficia vtatur: Et quia priùs non dependet ex poſteriori, inde eſt quòd talis intentionis peruerſitas veritatem Sacramenti non tollit, ſed ipſe Miniſter ex tali intentione grauiter peccat.*

Cùm tamen alij Theologi ſententiam *Catharini* reijciant, in eâque hypotheſi, quam exprimit Regula, cuius in explicatione verſamur, iterandum cenſeant Sacramentum ſaltem ſub conditione quòd id tutius ſit nulliſque periculo obnoxium videatur, conſultiùs eſſe exiſtimo, ſi quando caſus emerſerit in Regula expreſſus, vt Sacerdotes in hac ambiguitate quæſtionis Epiſcopum rogent quid facto ſit opus: Epiſcopus verò, ſi res moram patiatur, & neceſſe iudicet, Sedem Apoſtolicam conſulat, ad quam *Maiores Eccleſiæ Cauſas*, & *Difficiliores Quæſtiones*, Fidem aut Diſciplinam ſpectantes, referendas eſſe conſtat ex ſacris Canonibus, & conſuetudine ſemper in Eccleſia obſeruata, vt confirmat *Innocentius III.* cap. *Maiores*, Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*. Secundùm autem Iudicium & Reſponſum Romani Pontificis, iterandum erit, ſub conditione, vel ſine conditione, aut non iterandum in huiuſmodi hypotheſi Sacramentum.

Hanc Regulam confirmo Ferrandi Carthaginenſis Diaconi doctiſſimi verbis ad *Seuerum* Scholaſticum Conſtantinopolitanum ſcribentis de Quæſtione difficili quâ tunc fatigabatur Eccleſia, doctis omnibus indoctiſque in varias partes ſciſſis. *Interroga* (inquit) *Prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cuius ſana Doctrina conſtat Iudicio Veritatis, & fulcitur Munimine Auctoritatis. Interroga plurimos per diuerſa terrarum loca Pontifices, quibus ſcientia cæleſtium præceptorum diuinitus inſpirata famam grandem ſui cum veneratione collegit. Iſtos nec vituperaberis ſi conſulas adhuc incertas: & laudaberis, ſi ſequaris veraciter doctus. A me autem ſic expete debitum charitatis, ne incurrere ſuadeas culpam temeritatis.*

REGV-

REGVLA II.

Peruerſa Intentio Miniſtri ſuſcipientibus Sacramenta non nocet, cùm illam ignorant, eiúſque peccato non communicant.

DOctrina eſt *S. Thomæ* 3. part. Quæſtione 64. Articulo 10. *Peruerſa Intentio* (inquit) *peruertit opus intendentis, non autem opus alterius. Et ideò ex peruerſa Intentione Miniſtri peruertitur id quod agit in Sacramentis, in quantum eſt opus eius; non in quantum eſt opus Chriſti, cuius eſt Miniſter. Et eſt ſimile, ſi Miniſter alicuius hominis prauâ intentione deferret pauperibus eleemoſynam, quam Dominus rectâ intentione mandaret.* Vnde ſi perditus Sacerdos, & magicis artibus deditus, pactóque execrando diabolo obligatus, ſeriò quidem baptizauerit infantes ſibi oblatos, perfundens aquâ In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs-Sancti, & verum ac ſinceram voluntatem habuerit exercendæ exterioris illius cæremoniæ quâ baptizans Eccleſia vtitur, eámque reuera exercuerit per ſpeciem hominis eò illum dirigentis quò Eccleſia dirigit; ſed tamen intentionem habuerit, quoties baptizauit, infantes ſibi oblatos deuouendi diabolo: Pueris illis non nocuit ſacrilega intentio Miniſtri: illos enim per Baptiſmum Deo conſecrauit Chriſtus, Qui BAPTIZAT; conſecrauit *Columba*, id eſt, Eccleſia, quorum nomine Miniſter baptizauit; neque vim verborum Euangelicorum, quæ integra ſeriò protulit, fruſtrare potuit. Idem eſt de alijs Sacramentis iudicium. Vnde *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Homiliâ 85. in Ioannem ait: *Neque Angelus, neque Archangelus quidquam in his quæ à Deo data ſunt efficere poteſt: Sed Pater, & Filius, & Spiritus-Sanctus omnia facit. Sacerdos & linguam & manus præbet. Neque enim iuſtum eſt propter alterius malitiam ad ſalutis noſtræ ſymbola fide accedentes offendi.* Et *S. Auguſtinus* libro 7. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, cap. 63. & alibi, non dubitat quin illi Baptiſmum habeant, *Qui vbicumque, & à quibuſcumque illud verbis Euangelicis conſecratum, ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide acceperint*: Adeóque prauam Miniſtri intentionem ijs non nocere cenſet, qui Sacramenta ſuſcipiunt, nec illius peccatis communicant. Et hæc ſemper fuit Eccleſiæ conſuetudo, vt ad pronuntiandum de veritate Sacramenti expenderetur vtrum Miniſtri legitimam adhibuiſſent materiam, verbáque præſcripta protuliſſent, atque Ritum omnem à Chriſto inſtitutum, eo modo quo ab Eccleſia celebratur perfeciſſent: Nullatenus verò quæſitum eſt, an recta vel praua fuiſſet baptizantium intentio. Reijcitur in Concilio Nicæno Baptiſma Paulianiſtarum, quia (vt poſtea obſeruauit *Innocentius I.*) In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs-Sancti non baptizabant. Interrogatus Sanctus *Leo* de ijs, qui inter Hæreticos baptizati ſunt, reſpondet Epiſtola ſecunda, aliàs nonageſima ſecunda ad *Ruſticum* Narbonenſem Epiſcopum, cap. 18. *Non ſe iſti baptizatos neſciunt, ſed cuius fidei fuerint qui ipſos baptizauerunt, ſe neſcire profitentur. Vnde quoniam quolibet modo formam Baptiſmatis acceperunt, baptizandi non ſunt: Sed per Manus impoſitionem, inuocata virtute Spiritûs-Sancti, quam ab Hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi ſunt.* Eadem difficultas propoſita fuit *Nicolai I.* Cui reſpondit cap. 104. ad Conſulta Bulgarorum: *A quodam Iudæo neſcitis vtrum Chriſtiano an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum conſulitis. Hi profectò ſi in nomine Sanctæ Trinitatis, vel tantùm in nomine Chriſti, ſicut in Actibus Apoſtolorum legitur baptizati ſunt, conſtat eos non eſſe denuò baptizandos.* Eccleſia igitur ſemper credidit peruerſam Miniſtrorum intentionem ſuſcipientibus Sacramenta non nocere, ſi eam ignorent, vel eorum peccatis non communicent.

REGVLA III.

Quamuis actualis Intentio ad valorem Sacramenti non ſit neceſſaria, ſed virtualis ſufficiat; tamen grauiter peccat Sacramentorum Miniſter, ſi ſtudium omne ac diligentiam non adhibeat ne ab intentione actuali diſtrahatur.

QVam vt habeat continuam ac perſeuerantem, operæ pretium eſt vt Monita *S. Caroli Borromæi*, in Inſtructionibus de Sacramentis, exequatur.

Antequàm ad Sacramentum adminiſtrandum accedat, *Paululum ſaltem in ſacræ actionis quam ſuſcepturus eſt meditatione attentè verſabitur. Atque vt & ipſe ſanctè miniſtret; & cui miniſtrabit, piè ſalutaritérque percipiat (niſi cùm neceſſitas eum feſtinare cogit) genibus flexis ad Altare paululum orabit.*

Et præterea, ne titubanter quidquam in Miniſtratione agat, quamuis Ordinem miniſtrandi, cæremoniáſque ritè teneat, antea tamen quàm miniſtret, attentè ex Libro religioſâ animi intentione, quæ agenda ſunt, recognoſcet.

De Libro preces, & Sacramentorum formulas, cæteráque pro ratione eorum, quæ miniſtrabit, rectè leget: Nec verò memoriæ quæ plerúmque labitur, confidat.

Sacramenti quod miniſtrabit, vim, rationem, vſum, ſalutaréſque fructus, prout temporis ac perſonæ ratio, & præſentium multitudo tulerit, diligenter explicabit, præſertim Catechiſmi Romani doctrinis.

Dum verò ad miniſtrandum proficiſcitur, animi meditatione attentus erit ad rem, quam ſanctè acturus eſt: Piè Pſalmos & Orationes ſtatas recitabit. Nihil quidquam cum alio colloquetur, niſi neceſſitatis causâ, & quàm breuiſſimè: Neque ſalutationibus in via vacabit.

Sacramentum præterea aliquod cùm miniſtrat, vt id magna cum religione præſtet, ſingula verba quæ ad illius formam, rationémque pertinent, omni animi attentione & pietate diſtinctè pronuntiabit, & clara item voce, vt ab ijs audiri poſſit, quibus miniſtratur.

Sacras item Preces ſanctè grauitérque dicat. Solemnes præterea alios Ritus Cæremoniáſque ita decenter obſeruabit, vt veluti ante oculos ponere videatur eximia illa dona, quæ in eo Sacramento continentur.

Ita verò demum in omni Sacramenti Adminiſtratione ſe geret, vt non actione ſolùm totâ, ſed vultu etiam illos qui adſunt incitet ad pietatem ac deuotionem.

Sacramenti Miniſtrationem cùm aggreditur, id intendat, idque ſibi agere proponat, quod Chriſtus Dominus inſtituit, & Sancta Mater Eccleſia intendit, atque agit.

In ipſa verò Miniſtratione, animo mentéque defixus erit in cogitatione Sacramenti quod miniſtrat, idque, quantùm fieri poteſt, ſtudioſè curabit.

CAPVT VIII.

DE SACRAMENTORVM CÆREMONIIS.

CÆREMONIA eſt Ritus religioſus & externus, vel à Chriſto, vel ab Apoſtolis, vel ab Eccleſia inſtitutus, quo vel Sacrificium decentiùs & ſolemniùs celebretur, vel Sacramentũ deuotiùs & ſanctiùs adminiſtretur.

PROPOSITIO I.

A primis vſque Eccleſiæ temporibus illud ſemper ſeruatum eſt, vt Sacramenta ſolemnibus quibuſdam Cæremonijs adminiſtrarentur.

PRæter S. *Dionyſium* lib. *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, cap. 2. id teſtatur *Tertullianus* lib. *De Corona Militis*, vbi Cæremonias complures in Baptiſmi, & Euchariſtiæ Sacramentis celebrandis ab Eccleſia tam tum vſurpatas, ad Apoſtolicam Traditionem refert. *Ergo quæramus*, inquit, *an & Traditio niſi ſcripta non debeat recipi? Planè negabimus recipiendam, ſi nulla exempla præiudicent aliarum obſeruationum, quas ſine vllius Scripturæ inſtrumento, ſolius Traditionis titulo, & exinde conſuetudinis patrocinio vindicamus. Denique vt à Baptiſmate ingrediar, Aquam adituri ibidem, ſed & aliquantò prius in Eccleſia ſub Antiſtitis manu conteſtamur nos renuntiare Diabolo, & pompæ, & Angelis eius. Dehinc ter mergitamur, ampliùs aliquid reſpondentes quàm Dominus in Euangelio determinauit. Inde ſuſcepti, lactis & mellis concordiam prægustamus, exque ea die lauacro quotidiano per totam hebdomadam abſtinemus. Euchariſtiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum à Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quàm Præſidentium ſumimus. Oblationes pro Defunctis, pro Natalitijs annua die facimus .·. Ad omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum .·. frontem Crucis ſignaculo terimus. Harum & aliarum eiuſmodi diſciplinarum, ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam inuenies: Traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſeruatrix.*

Exorciſmi quoque ante Baptiſmum vſurpari ſoliti meminit S. *Cyprianus* Epiſt. 76. ad Magnum: *Mare autem illud* (in quo ſubmerſus eſt Pharao) *ſacramentum*
" *Baptiſmi fuiſſe, declarat Beatus Apoſtolus Paulus di-*
" *cens:* Nolo enim vos ignorare fratres, quia Patres
" noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare
" tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in
" nube & in mari. *Et addidit dicens:* Hæc autem omnia figuræ noſtræ fuerunt. *Quod hodie etiam geritur, vt per Exorciſtas voce humana & poteſtate diuinâ flagelletur, & vratur, & torqueatur diabolus: Et cùm exire ſe, & homines Dei dimittere ſæpe dicat, in eo tamen quod dixerit fallat, & id quod per Pharaonem priùs geſtum eſt, eodem mendacia obſtinationis & fraudis exerceat. Cùm tamen ad aquam ſalutarem, atque ad Baptiſmi ſanctificationem venitur, ſcire debemus & fidere, quia illic diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus diuinâ indulgentiâ liberatur.*

Idem Epiſtolâ 63. ad *Cæcilium*, in ſacrificando Calice Domini aquam vino miſcendam probat, quia id Chriſtus docuit & fecit, & Apoſtoli annuntiauerunt: Et myſticam huius Cæremoniæ rationem aperit, quia populus per aquam ſignificatur, per vinum Chriſti Sanguis. *Quando autem in Calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit, copulatur & coniungitur.*

S. Cyrillus Hieroſolymitanus Cæremonias in Sacramentorum celebratione ſuis temporibus vſurpatas explicat Catecheſibus Myſtagogicis. Catecheſi 1. De Baptiſmo: *Primùm*, inquit, *ingreſſi eſtis in porticum domus Baptiſterij, & ſtantes verſus Occidentem, mandari vobis audiſtis, vt porrectâ manu tanquam præſenti Satanæ renuntiaretis.*

Catecheſi 2. *Deinde verò iam exuti, exorcizato oleo à ſummis capillis ad infimos vſque peruncti eſtis, & participes effecti fructiferæ illius oleæ Ieſu Chriſti .·. Nam vt inſufflationes Sanctorum, & nominis Dei inuocatio, tanquam vehementiſſima quædam flamma vrit dæmones, & in fugam conuertit, ſic & exorcizatum hoc oleum per orationem, Deique inuocationem talem virtutem conſequitur, vt non modò ardentia peccatorum veſtigia expurget, verùm etiam omnes inuiſibiles Dæmones repellat. Poſtea deducebamini ad Sanctum diuini Baptiſmi Lauacrum, quemadmodum Chriſtus à Cruce ad deſtinatum ſepulchrum ducebatur. Atque nunc vnuſquiſque interrogabatur an crederet in nomen Patris, & Filij, & Spiritûs-Sancti, & confeſſi eſtis ſalutarem confeſſionem, & merſi ter in aqua, rurſus emerſiſtis, atque ita per hæc ſymbola triduanam Chriſti ſignificaſtis ſepulturam.*

Catecheſi 4. *Ita ſanè exutis veſtibus antiquis, & ijs quæ ſunt ſecundùm Spiritum, alba indutis, perpetuò iam in albis incedere oportet.*

Catecheſi 5. de Cæremonijs in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio frequentaris hæc habet: *Clamat Sacerdos:* Surſum corda. *Verè enim circa illam maximè tremendam horam ſurſum ad Deum corda leuare neceſſe eſt, & non deorſum ad terram, terrenáque negotia deprimere .·. Vos deinde reſpondetis:* Habemus ad Dominum, *Aſſentientes ei profitendo. Nullus autem ſic conſiſtat, vt ore quidem dicat:* Habemus ad Dominum, *Mente verò circa vitæ huius curas vagetur. Dicit deinde Sacerdos:* Gratias agamus Domino .·. *Ad hæc vos ſubijcitis:* Dignum & iuſtum eſt. *Cùm enim nos Deo gratias agimus, dignum profectò & iuſtum opus facimus: Ille autem non iuſtum, ſed ſupra iuſtum agens, tantis nos affecit beneficijs .·. Facimus deinde mentionem cæli & terræ, & maris, ſolis & lunæ, & ſyderum, ac vniuerſæ creaturæ tam ratione præditæ, quàm irrationalis; tam iſtius quæ videtur, quàm illius quæ ſub aſpectum noſtrum non cadit, Angelorum, Archangelorum, Virtutum, Dominationum, Principatuum, Poteſtatum, Thronorum, & Cherubim faciem operientium, quaſi diceremus illud Dauidis,* Magnificate Dominum mecum. *Commemoramus etiam illa Cherubim, quæ in Spiritu-Sancto cernebat Iſaias circumſtantia thronum Dei, ac alijs quidem duabus faciem velantia, atque dicentia.* Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus "
Deus Sabaoth: *Propterea enim traditam nobis hanc Seraphicam Theologiam recitamus, vt in illa cæleſti melodia cum ſupra mundana Militia communicemus .·. Deinde verò poſtquam confectum eſt illud ſpirituale Sacrificium & ille cultus incruentus ſuper ipſa Propitiationis Hoſtia, obſecramus Deum pro omni Eccleſiarum pace, pro tranquillitate Mundi, pro Regibus, pro Militibus, pro ſocijs, pro ægrotis, & afflictis, pro his omnibus qui egent auxilio; indigemus autem omnes. Cùm hoc Sacrificium offerimus, poſtea facimus mentionem etiam eorum qui ante nos obdormierunt; primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, vt Deus orationibus illorum ſuſcipiat preces noſtras. Deinde pro defunctis Sanctis Patribus & Epiſcopis; deinde pro omnibus oramus qui inter nos vitâ functi ſunt, maximum credentes Animarum iuuamen, pro quibus offertur obſecratio Sancti illius & tremendi, quod in Altari poſitum eſt Sacrificij .·. Poſtea dicitis illam Orationem quam Saluator ſuis Diſcipulis tradidit, cum pura conſcientia Patrem nuncupantes Deum "
atque dicentes:* PATER noſter qui es in cœlis .·. *Sa- "
cerdos autem poſtea dicit:* Sancta Sanctis. *Sancta ſcilicet ea quæ in Ara propoſita ſunt, Aduentu Spiritus-Sancti ſanctificata, Sancti & vos cùm ſitis Sancto-Spiritu donati: Atque ita Sancta Sanctis conueniunt. Vos deinde reſpondetis: Vnus Sanctus, Vnus Dominus Ieſus Chriſtus .·. Accedens autem ad Communionem, non expanſis manuum volis accede, neque cum disiunctis digitis, ſed ſiniſtram veluti ſedem quamdam ſubijcias dextræ quæ tantum Regem ſuſcepturu eſt, & concauâ manu ſuſcipe Corpus Chriſti, dicens, Amen. Sanctificatis ergo diligenter oculis tam ſancti Corporis contactu, communica. Caue autem ne quid inde excidat tibi .·. Tum verò poſt*

Commu-

Communionem Corporis Chriſti, accede & ad Calicem Sanguinis illius, noa extendent manus, ſed pronus adorationis in modum, dicens, Amen. Poſtremò expletâ Orationo, Deo gratias age, qui te taatis Myſterijs dignum reddidit. Retiaete bas Traditiones.

S. Baſilius lib. *De Spirita-Sancto*, cap. 27. Dogmata & inſtituta ennmerans, quæ ex Apoſtolorum Traditione non ſcriptâ, ſed in myſterio, id eſt, in occulto commiſſa recepimus, ait: *Si conſuetudines quæ ſcripta proditæ aoa ſunt, tamquam haud multùm babentes momenti conemur reijcere, imprudentes grauiſſimum detrimentum Euangelio inferemus, imò potiùs ipſam fidei prædicationem ad audum nomen contrabemus. Quod genus eſt, vt id quod eſt primum & vulgatiſſimum commemorem, vt Signo Crucis eos qui ſpem collocarunt in Chriſtum ſigaemus, quis ſcripto docuit? Vt ad Orientem verſi precemar. quæ nos docuit Scriptara? Inuocatioais verba, cùm conficitur Panis Eucbariſtiæ & poculum benedictionis, quis Sanctorum in ſcripto nobis reliquit? Nec enim his contenti ſumus quæ commemorat Apoſtolus aut Euangelium, verùm alia quoque & ante, & poſt dicimus, tamquam multùm babentia momeati ad Myſterium, quæ ex Traditioae citra ſcriptum accepimus. Conſecramus autem Aquam Baptiſmatis, & Oleum Vnctionis, præterea ipſum qui Baptiſmum accipit, ex quibus ſcriptis? Noaue à tacita ſecretáque Traditione? Ipſam porrò Olei inunctionem quis ſermo ſcripto proditus docuit? Iam ter immergi hominem, vnde ex Scriptura bauſtam? Reliqua item quæ ſunt in Baptiſmo, veluti renuatiare Satanę & Angelis eius, ex qua Scriptara babemus? Nonne ex minimè publicata & arcana hac Traditione;*

S. Auguſtinus pluribus in locis probat Infantes originali peccato inquinatos eſſe, ex Exorciſmis, Inſufflatione & Abrenuntiatione in Baptiſmi ſolemni adminiſtratione ab Eccleſia frequentari ſolitis. Sic lib. 1. *De Peccatorum Meritis & Remiſſione*, cap. 34. *Quid de ipsâ formâ Sacramenti loquar! Vellem aliquis iſtorum qui contraria ſapiuat, mibi baptizandum paruulum afferret. Quid in illo agit Exorciſmus meas, ſi in familia diaboli non tenetur? Ipſe certè mibi fuerat reſponſurus pro eodem paruulo quem geſtaret, quia ille pro ſe reſpondere aon poſſet. Quomodo ergo dicturus erat eum renuatiare diabolo, cuius in eo nibil eſſet? Quomodo conuerti ad Deum, à quo aon eſſet auerſus? Credere inter cętera remiſſionem peccatorum, quæ illi uulla tribueretur?* Et lib. 6. *Contra Iuliaaam*, cap. 5. loquens de peccati originalis propagatione, ait: *Sed etſi nullâ ratione indagetur, nullo ſermone explicetur; verum tamen eſt quod antiquitus veraci fide Catbolica prædicatur & creditur per Eccleſiam totam; quæ filios Fidelium nec exorcizaret, nec exſufflaret, ſi non eos de poteſtate tenebrarum & à Principe mortis erueret: Quod in Libro meo, cui velut reſpondes, à me poſitum eſt: Sed id tu commemorare timuiſti, tamqaam ipſo ab orbe toto exſufflandus eſſes, ſi huic exſufflatioai quâ Princeps Mundi & à paruulis eijcitur foras, contradicere voluiſſes.* Signi Crucis, orationis, & ſalis, quibus Catechumeni ad Baptiſmum præparabantur, alibi meminit. Lib. 2. *De Peccatorum Meritis & Remiſſioni*, cap. 26. *Noa vniuſmodi eſt ſanctificatio: Nam & Catechumenas ſecundùm quemdam modum ſuum per ſignum Chriſti & orationem manus impoſitioais puto ſanctificari: Et quod accipant, quamais uon ſit Corpus Chriſti, ſanctum eſt tamen, & ſanctius quàm cibi quibus alimur, qaoaiam Sacramentum eſt.* Et lib. *De Catechizandis Rudibus*, cap. 26. *His dictis, iaterrogandus eſt an bæc credat, atque obſeruare deſideret.*

Sale Benedicto. *Quod cùm reſpoaderit, ſolemniter vtique ſigaandas eſt, & Eccleſiæ more tractandus. De Sacramento* * *ſanè qaod accipit, cùm ei bene commendatum fuerit, ſignaeula quidem rerum diuinarum eſſe viſibilia, ſed res ipſas inuiſibiles in eit honorari; uec ſic babeadam illam ſpeciem benedictione ſanctificatam, quemadmodum babetar in vſu quolibet: dicendum etiam quid ſignificet & ſermo ille qaem audiuit, quid in illo condiat, cuius illa res ſimilitudinem gerit.* Et lib. 1. Confeſſionum, cap. 11. *Audieram eaim ego adhuc paer de vita æternâ nobis promiſſa per bumilitatem Domini Dei noſtri deſcendeatis ad ſuperbiam noſtram, & ſignabar jam ſigno crucis eius, & condiebar eius ſale jam inde ab vtero matris meæ.*

Quamobrem cùm *S. Auguſtinus* Cæremonias interdum improbare videtur, intelligendus eſt de cęremonijs ab Eccleſia non approbatis, ſed à priuatis hominibus contra Eccleſiæ conſuetudinem introductis. Id patet ex Epiſtola illius 55. olim 119. ad Ianuarium. *Quod autem*, inquit, *inſtituitur præter conſuetudinem, vt quaſi obſeruatio ſacrameati ſit*, approbare non poſſum, *etiamſi multa huiuſmodi propter nonnullarum vel ſanctarum, vel turbulentarum perſonarum ſcandala deuitanda, liberiùs improbare aon audeo. Sed hoc nimis doleo, quòd multa quæ in Diainis Libris ſaluberrimè præcepta ſunt, minùs curantur; & tam multis præſumptionibus ſic plena ſunt omnia, vt grauiùs corripiatur qui per Octauas ſuas terram nudo pede tetigerit, quàm qui meatem vinolentiâ ſepelierit. Omnia itaqae talia quæ neque Sanctarum Scripturarum auctoritatibus contineatur, nec in Concilijs Epiſcoporum ſtatata inueaiuntur, nec conſuetudiae vaiuerſæ Eccleſiæ roborata ſuat, ſed pro diaerſorum locorum diuerſis moribas innumerabiliter variantar, ita vt vix aut omninò nanquam iauenìri poſſint cauſæ qaas in eis inſtitaendis homines ſecuti ſunt, vbi facultas tribuitur, ſine vlla dubitatione reſecanda exiſtimo. Qaamais eaim neque hoc inueniri poſſit, quomodo coatra fidem ſint: Ipſam tamea Religionem, quam pauciſſimis & manifeſtiſſimis celebrationum Sacramcatis miſericordia Dei eſſe liberam voluit, ſeruilibus oaeribus premunt, vt tolerabilior ſit conditio Iudæorum, qui etiamſi tempus libertatis uon agnouerunt, legalibus tamea ſarcinis, noa bumanis præſumptionibus ſubijciuntur. Sed Eccleſia Dei iater multam paleam multáque zizania conſtituta, multa tolerat, & tamen quæ ſunt contra fidem vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit.*

PROPOSITIO II.

Cęremoniarum vſus in Sacramentorum Admiaiſtratione vtiliſſimus eſt, optimiſqae ratioaibus nititur.

PRimò enim adhibentur Cęremoniæ ad maiorem Sacramentis venerationem conciliandam. Secundò, ad Sacramentorum effectus magis declarandos. Tertiò, ad mentem in ſpiritualium rerum contemplationem erigendam, fidémque & charitatem excitandam. Ita docet Concilij Tridentini Catechiſmus cap. *De Sacramentis in genere*, §. 18. *Meritò quidem à primis vſque Eccleſiæ temporibus illud ſemper ſeruatum eſt, vt Sacramenta ſolemnibus quibuſdam cęremonijs miniſtrarentar. Primùm enim maximè decait ſacris Myſterijs eam Religioais cultum tribaere, vt Sancta Sancti tractare videremur. Præterea, quæ Sacramento efficiaatar, cęremoniæ ipſæ magis declaraat, ac veluti aate oculos ponant, & earum rerum ſanctitatem in animos Fidelium altiùs imprimunt. Deinde verò mentes illorum, qui eas iatuentar & diligenter obſeruant, ad ſublimiam rerum cogitationem erigunt, fidémque in eis & charitatem excitant: Quò maior cura & diligentia adhibenda erit, vt Fideles vim cęremoniaram, quibus ſingala Sacrameata conficiantar, cognitam & perſpectam babeant.* Quæ doctrina ex ipſamet Synodo Tridentina deſumpta eſt, Seſſione 22. cap. 5. *Cùm natara* (inquit) *hominum ea ſit, vt aon facilè queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum diuinarum meditatioaem ſuſtolli; propterea pia Mater Eccleſia Ritas quoſdam, vt ſcilicet quædam ſummiſſa voce, alia verò elatiore, in Miſſa pronuntiarentur, inſtituit. Cęremonias item adhibuit, vt myſticas benedictiones, luminaria, thymiamata, veſtes, aliáque id genas multa, ex Apoſtolica Diſciplina & Traditione, quò & maieſtas tanti Sacrificij commendetar, & mentes Fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentar.*

Fruſtra quis obijceret, Cæremonias à Paganorum & Iudæorum Religionibus ſumptas eſſe: Nam etſi Pagani & Iudæi Ritus aliquos noſtris affines habuerint, non rectè colligitur illos reijci debere prout ab Eccleſia vſurpantur; ſiquidem totus ille externi cultus apparatus ex obiecto & fine æſtimandus eſt, atque ex Religionis, in quâ frequentatur, veritate. Sacrificia habuerunt Ethnici, Ritúſque ſuos; habuerunt & Iudæi; ſed illi Idolis & Dœmonibus, iſti Deo vero Sacrificia obtulerunt, Ritúſque ſuos illius cultui dedicarunt. Cæremonias quaſdam à Iudæis olim frequentatas vſurpat Eccleſia, ſed ob alium finem, ad cultum ſcilicet Chriſto Saluatori tribuendum, quem illæ venturum prænuntiabant.

bant. Sanè ſi reijciendæ eſſent vniuerſim cęremoniæ, quia non ſolùm à Iudæis, ſed etiam ab Ethnicis vſurpatę ſunt, reijcienda eſſent pari iure Sacramēta, quia Ethnici Diaboli æmulatione ſimiles quoſdam Ritus celebrarunt. Vt enim ait *Tertullianus* lib. *De Præſcriptionibus Hæreticorum*, cap. 40. *Diabolus, cuius ſunt partes interuertendi veritatem, ipſas quoque res Sacramentorum diuinorum Idolorum Myſterijs æmulatur. Tingit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos: expoſitionem delictorum de lauacro repromittit: & ſi adhuc memini, Mithra ſignat illic in frontibus milites ſuos: Celebrat & panis oblationem, & imaginem reſurrectionis inducit, & ſub gladio redimit coronam. Quid quod & Summum Pontificem vnius nuptijs ſtatuit? Habet & Virgines, habet & Continentes? Cæterùm ſi Numæ Pompilij ſuperſtitiones reuoluamus, ſi Sacerdotalia officia, inſignia, & priuilegia, ſi ſacrificalia miniſteria & inſtrumenta, & vaſa ipſorum ſacrificiorum, ac piaculorum & votorum curioſitates conſideremus, nonne manifeſtè Diabolus moroſitatem illam Iudaicæ Legis imitatus eſt? Qui ergo ipſas res de quibus Sacramenta Chriſti adminiſtrantur, tam æmulanter affectauit exprimere in negotijs idololatriæ, vtique & idem & eodem ingenio geſtit & potuit inſtrumenta quoque diuinarum rerum & Sanctorum Chriſtianorum, ſenſum de ſenſibus, verba de verbis, parabolas de parabolis, profanæ & æmulæ fidei attemperare.* Audiendus ea de re & S. *Auguſtinus* lib. 20. Contra *Fauſtum*, cap. 21. *Tantùm* (inquit) *intereſt inter Sacrificia Paganorum & Hebræorum, quantùm inter imitationem errantem, & præfigurationem præuuntiantem. Sicut autem non ideò contemnenda vel deteſtanda eſt virginitas Sanctimonialium, quia & Veſtales Virgines fuerunt, ſic non ideò reprehendenda Sacrificia Patrum, quia ſunt & Sacrificia Gentium: Quia ſicut inter illas virginitates multùm diſtat, quamuis nihil aliud diſtet niſi quæ cui voueatur atque reddatur; ſic inter Sacrificia Paganorum & Hebræorum multùm diſtat, eo ipſo quòd hoc ſolùm diſtat, quæ cui fiat immolata & oblata: Illa ſcilicet ſuperbæ impietati Dæmoniorum idipſum ſibi ob hoc arrogantium, quo haberentur Dij, quia diuinus honor eſt Sacrificium; illa verò vni Deo, vt illi offerretur ſimilitudo promittens veritatem Sacrificij, cui erat offerenda ipſa reddita veritas in Paſſione Corporis & Sanguinis Chriſti.*

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

Cęremoniæ ab Eccleſia receptæ & approbatæ, & in ſolemni Sacramentorum Adminiſtratione adhiberi ſolitæ, nec contemni, nec à Miniſtris pro libito omitti; aut in nouas alias priuatâ auctoritate mutari poſſunt.

NOn poſſunt, inquam, contemni: Quia cùm à Chriſto, vel ab Apoſtolis, vel ab Eccleſia, auctore Spiritu-Sancto traditæ & inſtitutæ ſint, huiuſmodi contemptus in Chriſtum ipſum, in Spiritum-Sanctum, in Apoſtolos, in Eccleſiam redundaret. Non poſſunt, ſeclusō neceſſitatis articulo, prætermitti: Quamuis enim rei naturam non attingant, adeóque nihil de vera Sacramenti ratione imminui credendum ſit, ſi quando omittantur (vt docet Catechiſmus Concilij) quoniam tamen Eccleſia illarum vſum præſcribit ac præcipit, lethaliter peccant, qui illas conſultò prætermittunt, vt potè Eccleſiæ, cui Chriſtus morem gerere iubet, præceptum in re graui violantes. Non poſſunt priuatâ auctoritate à Miniſtris aut Paſtoribus immutari, ob eamdem rationem. Meritò itaque Sacra Synodus Tridentina Seſſione 7. hanc noſtram Propoſitionem Canone 13. vt fidei dogma confirmauit. *Si quis dixerit, receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſolemni Sacramentorum Adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à Miniſtris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; Anathema ſit.* Hinc Concilium Burdigalenſe anno 1582. celebratum: *Ne* (inquit) *Sacerdotum in Sacris tractandis negligentia & incuria Populi pietatem imminuat, præcipimus vt præſcriptas à Maioribus noſtris in Sacramentis adminiſtrandis Cæremonias non ſolùm diligenter, ſed etiam ſummâ cum animi attentione & religione obſeruent, nihil omninò addentes, nihil detrahentes.*

REGVLA II.

CAuere autem debent Preſbyteri, ne vllum Sacramentum conficiant, ac ne quidem Confeſſiones audiant, niſi ſuperpelliceo, ſtolâque eius coloris, qui Sacramento adminiſtrando congruat, ac habitu Sacerdotali induti ſint, niſi aliud poſtulet vrgens neceſſitas; vt S. *Carolus Borromæus* præcipit in Inſtructionibus, vtque ſtatuunt Synodi, Rothomagenſis 1581. Remenſis 1583. Aquenſis 1585.

REGVLA III.

V*T autem Sacramentis debitus religionis cultus, etiam externus, ab ijs tribuatur qui ea ſuſcipiunt: Non patiuntur quemquam ad illa ſuſcipienda accedere, niſi exteriori quoque habitu, veſtiúmque modeſtiâ, debitam illis venerationem præ ſe ferat.* Curabunt igitur, *Vt viri armis depoſitis, vtque mulieres rectè velato capite accedant; vt omnes veſtitu, & toto corporis habitu modeſto humilitatem Chriſtianam præ ſe ferant.* Curabunt etiam *Pro loco & tempore, & perſonarum ordine, vt idem faciant, quicumque dum Sacramentum miniſtratur, aliquod officium præſtant, vt pote Patrini & Paranymphi.*

Monebunt id quoque reliquos omnes qui adſunt, *Vt remoto inani colloquio, actúque indecenti, piè ac deuotè, vt debent, interſint capite aperto, mente etiam ipſi reputantes cæleſtia illa dona, quæ Sacramentorum virtute Fidelibus impartiuntur.* Ita *S. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus.

Et Synodus Aquenſis anno 1585. *Sedulò Parochi videbunt, ne ad Sacramenta quæuis aliquem admittant, niſi armis depoſitis, modeſtóque habitu, ac compoſito corporis geſtu aliquod reuerentiæ interioris indicium exteriori cultu præ ſe ferat, & fidei noſtræ ſaltem initia recitare nouerit.*

TRACTATVS II.

DE BAPTISMO.

BAPTISMI doctrinam populo Chriſtiano frequenter inculcandam rectè præmonet Concilij Tridentini Catechiſmus vtpote quòd Sacramentorum omnium primum ſit, non quidem dignitatis ordine, ſed neceſſitatis: Vnde & *Ianua Sacramentorum* nuncupatur; ſine quo nullum ad cętera Sacramenta hominibus ius eſt, cùm ad Eccleſiam, Chriſtíque homiliam non pertineant. A Baptiſmo enim *Incipit omnis fidei origo, & ad ſpem vitę ęternę ſalutaris ingreſſio, & purificandis ac viuificandis Dei ſeruis diuina dignatio* (vt loquitur *S. Cyprianus*.) Hinc Apoſtolus non ſolùm frequenter, ſed grauibus verbis, & Spiritu Dei plenis, eius Myſterij memoriam renouat, diuinitatem commendat, atque in eo Redemptoris noſtri mortem, ſepulturam, & reſurrectionem nobis ante oculos, tum ad contemplandum, tum ad imitandum conſtituit. Rom. 6. 3. 4. 5. *An ignoratis quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem: Vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* 1. Cor. 6. 10. 11. *Nolite errare: Neque fornicarij, neque Idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces, Regnum Dei poſſidebunt. Et hæc quidam fuiſtis; ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & in Spiritu Dei noſtri.* Et cap. 12. 13. *Etenim in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi.* Ad Galat. 111. 26. 27. *Omnes filij Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Ad Ephes. 5. 25. 26. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret,*

S. Cyprian. Epiſt. 71.

mun-

mundans Lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit ſancta & immaculata. Hinc tot Baptiſmi apud SS. Patres elogia, præcipuè apud *S. Gregorium Nazianzenum*, Oratione 40. *Baptiſmus* (inquit) *eſt ſplendor animarum, vitæ in melius mutatio, conſcientiæ ad Deum interrogatio. Baptiſmus infirmitatis noſtræ adiumentum. Baptiſmus carnis eſt abiectio, Spiritus aſſectatio, Verbi participatio, figmenti correctio, peccati diluuium, lucis communicatio, tenebrarum oppreſſio. Baptiſmus vehiculum ad Deum, peregrinatio cum Chriſto, fidei adminiculum, mentis perfectio, cæleſtis Regni clauis, vitæ commutatio, ſeruitutis depulſio, vinculorum ſolutio, compoſitionis in meliorem ſtatum conuerſio. Quid plura commemorare attinet? Baptiſmus omnium Dei beneficiorum præſtantiſſimũ & magnificentiſſimũ.*

CAPVT I.

DE NATVRA BAPTISMI.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Baptiſmus?

BAPTISMVS, Græcum nomen eſt, [Greek], id eſt, *lauare*. In ſacris Literis non ſolùm eam ablutionem ſignificat, quæ cum Sacramento coniuncta eſt, ſed etiam omne ablutionis genus, 2. Eſdræ 4. 23. *Non deponebamus veſtimenta noſtra: Vnuſquiſque tantùm nudabatur ad baptiſmum*. Marci 7. 3. *Phariſæi, & omnes Iudæi, niſi crebrò lauerint manus, non manducant, tenentes traditiones Seniorum: & à foro niſi baptizentur, non comedunt: & alia multa ſunt, quæ tradita ſunt illis ſeruare, baptiſmata calicum, & vrceorum, & æramentorum, & lectorum*. Apoſtolus Hebr. 9. 9. 10. de Lege Moſaica loquens, *Iuxta quam*, inquit, *munera & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſſunt iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruientem, ſolummodo in cibis, & in potibus, & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs carnis vſque ad tempus correctionis impoſitis*. Id nomen quandóque ad paſſionem translatum eſt, Marci 10. 38 *Poteſtis bibere Calicem, quem ego bibo, aut baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari?* Luc. 12. 50. *Baptiſmo autem habeo baptizari: & quomodo coarctor donec perficiatur?* 1. Corint. 15. 29. *Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi omninò mortui non reſurgant? Vt quid & baptizantur pro illis?* Apud Eccleſiæ tamen Scriptores Baptiſmi nomen non quamuis corporis ablutionem vulgò ſignificat, ſed cum Sacramento coniunctam, & cum præſcripta verborum forma celebratam: Quâ quidem ſignificatione Apoſtoli ex Chriſti Domini inſtituto frequentiſſimè vſi ſunt, S. Paulus *Rom. 6. 3. 4. 1. Cor. 6. 2 Gal. 3. 27. Epheſ. 5. 26. Coloſſ. 21. 12.* & S. Petrus *Epiſt. 1. Cap. 3. 21.*

Multis præterea nominibus Baptiſmus à Patribus inſignitus eſt. *Sacramentum fidei* vocatur à S. *Ambroſio* lib. *de Spiritu-Sancto*, cap. 3. & à S. *Auguſtino* Epiſt. 98. olim 23. ad *Bonifacium* Comitem, quia hoc Sacramentum ſuſcipientes vniuerſam Chriſtianę Religionis fidem profitentur. Quæ profitendi fidem ante Baptiſmum conſuetudo ab Apoſtolicis temporibus originem ducit. Eunuchus à *Philippo* Chriſtianæ Fidei ſummam edoctus *Act.* 8. ait: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et reſpondens ait: Credo, Filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum. Et juſſit ſtare carrum: & deſcenderunt vterque in aquam Philippus & Eunuchus, & baptizauit eum.* Vocatur *Illuminatio* à *Clemente Alexandrino* lib. 1. *Pædagogi*, cap. 6. à Synodo Laodicena Canone 45. S. *Cyrillo Hieroſolymitano* in Catecheſibus Illuminatorum, S. *Gregorio Nazianzeno* Oratione 39. & 40. *in Sancta Lumina*, ſiue in Baptiſmũ Chriſti, S. *Ioanne Chryſoſtomo* Homilia ad Baptizandos, & in cap. 6. Epiſtolæ ad Hæbræos, vbi Apoſtolus ait: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus-Sancti .·. & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad Pœnitentiam* Et cap. 10. 32. *Rememoramini autem priſtinos dies, in quibus illuminati, magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum:* Tempus nimirum quo baptizati erant, ſignificans: Quia fide, quam in Baptiſmo profitemur, corda noſtra illuminantur. S. *Chryſoſtomus* in Oratione ad baptizandos, *Expurgationem* vocat, quia expurgamus vetus fermentum, vt ſimus noua conſperſio, vt loquitur Apoſtolus 1. *Cor.* 5. tum *Sepulturam*, tum *Crucem Chriſti*, quia Saluatoris noſtri mortem & ſepulturam repræſentat; tum *Plantationem*, quia ab infelicibus Gentium vepretis in fertile Eccleſiæ ſolum transferimur: & hæ quidem appellationes ex Epiſtola S. *Pauli* ad Romans cap. 6. deriuatæ ſunt. A S. *Dionyſio* lib. *de Eccleſ. Hierar.* cap. 2. vocatur *Principium Sanctiſſimorum Mandatorum*, quia veluti Ianua eſt, quâ in Chriſtianæ vitæ ſocietatem ingredimur, atque ab eo diuinis præceptis obtemperandi initium facimus. Vocatur etiam *Circumciſio* à S. Ioanne Chryſoſtomo, ſpiritualis vtique, quòd in locũ Iudaicę Circumciſionis ſuffectus ſit. Quod nomen ſumptum eſt ex Apoſtolo ad Coloſſ. 2. 2. *In quo & circumciſi eſtis Circumciſione non manufacta in expoliatione corporis carnis, ſed in Circumciſione Chriſti, conſepulti ei in Baptiſmo.* Dicitur *Donum*, teſte S. *Gregorio Nazianzeno*, quia ijs qui nihil priùs contulerunt, datur. *Vnctio*, quia in eo Reges & Sacerdotes myſtico quodam modo conſecramur, vt ſpiritales hoſtias Deo per Ieſum Chriſtum offeramus. *Indumentum*, quia ignominiæ noſtræ velamen eſt, & in eo expoliantes veterem hominem, cum actibus ſuis, induimus Nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis; induimus (inquam) Dominum Ieſum Chriſtum, vt loquitur Apoſtolus. *Sigillum*, quia baptizati non ſolùm fide & Crucis ſigno aduerſùs dœmonum impetus egregiè muniuntur, verùm etiam dominico Charactere in animâ impreſſo ad imperium Chriſti pertinere intelliguntur. Vocatur *Innouatio, Sacramentum vitæ nouæ, Vnda genitalis, Natiuitas ſecunda, Lauacrum regenerationis & renouationis, Generationis Sacramentum, Vitale Lauacrum.* Naturâ enim ex Ephe. 2. 3.
Adam *filij iræ* naſcimur: Per Baptiſmum verò in Chriſto filij miſericordiæ renaſcimur: Siquidem *Dedit hominibus* Ioann. 1.
poteſtatem filios Dei fieri, ijs qui credunt in nomine eius, qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.

Quamobrem definitur Baptiſmus in Catechiſmo Concilij Tridentini, *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo*. Ex verbis Domini apud Ioannem cap. 3. 5. & Apoſtoli ad Epheſios 5. 26. hæc definitio coaleſcit. Saluator enim ait: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei:* & Apoſtolus cùm de Eccleſia loqueretur: *Mundans* (inquit) *eam lauacro aquæ in verbo vitæ*. Vel, ſecundùm Magiſtrum Sententiarum, & S. Thomam: *Baptiſmus eſt ablutio corporis exterior ſub forma præſcripta verborum*. Non enim aqua ipſa, quæ ad conficiendum Baptiſmum in fonte aſſeruatur, Sacramentum eſt: Sed tunc Sacramentum Baptiſmi dicendum eſt, cùm aqua ad abluendum aliquem, additis verbis quæ à Domino inſtituta ſunt, adhibetur. Vnde minùs commoda eſt illa Baptiſmi definitio, quam tradit *Hugo à S. Victore* lib. 2. *De Sacramentis*, par. 6. cap. 1. *Baptiſmus eſt aqua diluendis criminibus ſanctificata per verbum Dei*. Cùm enim (inquit S. *Thomas* 3. p. q. 66. art. 1.) Sacramenta Nouæ Legis ſanctificationem quãdam operentur; ibi perficit Sacramentum, vbi perficitur ſanctificatio: In aqua autem non perficitur ſanctificatio, ſed eſt ibi quædam ſanctificationis virtus inſtrumentalis; non permanens, ſed fluens in hominem, qui eſt verè ſanctificationis ſubiectum: Et ideò Sacramentum non perficitur in ipſâ aquâ, ſed in applicatione aquæ ad hominem, quæ eſt ablutio. Hæc igitur certis & ſolemnibus verbis ex Domini Saluatoris inſtituto adhibitis, Sacramentum Baptiſmi eſt. Res & Sacramentum eſt Character Baptiſmalis: Res (inquam) eſt per exteriorem ablutionem ſignificata; & ſignum Sacramentale interioris iuſtificationis. Res tantùm Sacramenti, eſt ipſa hominis iuſtificatio, quæ ita ſignificatur, vt rei alterius ſignum non ſit. Sacramentum tranſit, nimirum ablutio & verborum euangelicorum prolatio. Sacramentum ſimul & res Sacramenti, ſcilicet character, ita permanet, vt de-

vt deleri & excidere numquam poſſit. Res Sacramenti, ſcilicet iuſtificatio, permanet quidem, ſed ita vt amitti poſſit. (2. Cor. 4. 7.) *Theſaurum enim iſtum habemus in vaſis fictilibus, vt ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis.*

ARTICVLVS II.

De Materia Baptiſmi: Et inſignibus einſdem Figuris.

DVplex Baptiſmi materia diſtinguitur à Theologis; remota, & proxima. Remota, eſt aqua vera & naturalis; proxima eſt ablutio.

PROPOSITIO I.

Veram & naturalem aquam eſſe neceſſariam, ſolámque legitimam Baptiſmi materiam, dogma Fidei eſt.

CErtiſſimum namque eſt ex Scriptura Sacra, & continua Traditione. Ait Chriſtus Ioan. 3. 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-Sancto non poteſt introire in Regnum Dei.* Act. 8. 38. 37. 38. *Dum irent per viam* Philippus & Eunuchus, *venerunt ad quamdam Aquam: Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? ∴ Et deſcenderunt vterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizauit eum. Cùm autem aſcendiſſent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum.* Act. 10. 47. *Reſpondit Petrus: Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur hi, qui Spiritum-Sanctum acceperunt, ſicut & nos? Et iuſſit eos baptizari in nomine Ieſu Chriſti.* Epheſ. 5. 25. 26. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans Lauacro aquæ in verbo vitæ.* Hæbr. 10. 22. *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientiâ malâ, & abluti corpus aquâ mundâ, teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem.* I. Petri 3. 20. 21. *Expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cùm fabricaretur Arca: In qua pauci, id eſt, octo animæ ſaluæ factæ ſunt per Aquam. Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit Baptiſma.* Verba autem Scripturæ Sacræ in proprio ſenſu intelligenda eſſe, cùm nullum inde ſequitur abſurdum contra fidem, vel charitatem Dei & proximi; & maximè cùm lex fertur, aut Sacramentum inſtituitur, certiſſima eſt Theologorum ſententia. Inſcitè igitur & impiè *Caluinus* in verbis Chriſti, *Niſi quis renatus fuerit ex Aquâ & Spiritu-Sancto, &c.* Aquæ nomen ad ſenſum metaphoricum detorſit, eo nomine Spiritum-Sanctum intelligens. Nam præter quàm quod ſenſum prorſus ineptum Chriſti Domini ſententiæ affingit, hunc ſcilicet, *Niſi quis renatus fuerit ex Spiritu-Sancto, & Spiritu-Sancto non poteſt introire in Regnum Dei:* Communem Eccleſiæ ſenſum de vera & naturali aquâ ad Baptiſmum neceſſariâ confirmant, atque ita hunc locum explicant Veteres Patres, *Iuſtinus* in Apologia quæ vulgò 2. inſcribitur, *Tertullianus*, Lib. De Baptiſmo, *Cyprianus* lib. 3. *Teſtimoniorum ad Quirinum*, cap. 25. *Ambroſius* lib. 3. *De Spiritu-Sancto*, cap. 11. *Hieronymus* in Cap. 16. Ezechielis, *Gregorius* vterque, *Nazianzenus* & *Nyſſenus*, in Orationibus de Baptiſmo, *Ioannes Chryſoſtomus*, *Auguſtinus*, *Cyrillus Alexandrinus*, & quotquot *S. Ioannis* Euangelium Commentarijs illuſtrarunt.

Quòd verò à Ioanne Baptiſta dictum eſt de Chriſto (Matth. 3. 11.) venturo: *Ipſe vos baptizabit in Spiritu-Sancto & igni:* Id nullo modo de Baptiſmi materia intelligendum eſt, ſed vel ad intimum Spiritus-Sancti effectum, quo ſanctificamur & regeneramur in Baptiſmo, vel certè ad Miraculum referri debet, quod die Pentecoſtes apparuit, cùm Spiritus-Sanctus è cœlo in Apoſtolos ignis ſpecie delapſus eſt: De quo alio loco Chriſtus Dominus prædixit: (Act. 1. 5.) *Quia Ioanes quidem baptizauit Aquâ, vos autem baptizamini Spiritu-Sancto non poſt multos hos dies.*

Idem à Domino tum figuris, tum Prophetarum oraculis ſignificatum, ex Scripturis Sacris animaduertimus. Et primùm quidem tecta Baptiſmi figura in eo fuit, quod de Spiritu Dei in prima rerum origine dicitur: (Geneſ. 1.) *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Eo enim ſignificatum fuit, Spiritum Domini, quemadmodum aquas eis incubando fœcundas effecit, vt ex ijs piſces & alites naſcerentur: Ita ad noui orbis inſtaurationem & ædificationem Eccleſiæ, eaſdem ſic aliquando fœcundas rediturum, vt eius virtute aquis impreſſa homines Deo renaſcerentur.

Quâ de re *Tertullianus*, lib. de Baptiſmo, ait: *Habes, home, imprimis ætatem venerari aquarum, quòd antiqua ſubſtantia; dehinc dignationem, quòd diuini Spiritus ſedes, gratior ſcilicet ceteris tunc elementis. Nam & tenebræ totæ adhuc ſine cultu ſiderum informes, & triſtis abyſſus, & terra imparata, & cælum rude: Solus liquor, ſemper materia perfecta, læta, ſimplex, de ſuo pura, dignum vectaculum Deo ſubijciebat.* Deinde vbi plura in laudem huius elementi congeſſit: *Vereor* (inquit) *ne laudes aquæ, potiùs quàm Baptiſmi rationes videar congregaſſe, licèt eò pleniùs docerem non eſſe dubitandum, ſi materiam quam in omnibus rebus & operibus ſuis Deus diſpoſuit, etiam in Sacramentis proprijs parere fecit: Si quæ vitam terrenam gubernat, & in cæleſti procurat, ſed ea ſatis erit præcerpſiſſe, in quibus & ratio Baptiſmi recognoſcitur prima illa, quæ iam tunc etiam ipſo habitu prænotabatur ad Baptiſmi figuram, Dei Spiritum qui ab initio ſuperuectabatur, ſuper aquas intinctorum moraturum. Sanctum autem, vtique ſuper ſanctum ferebatur, aut ab eo quod ſuperferebatur, id quod ferebat, ſanctitatem mutuabatur. ∴ Ita de Sancto ſanctificata natura aquarum, & ipſa ſanctificare concepit. Nemo dicat, Nunquid ipſis enim aquis tingimur, quæ tunc in primordio fuerunt? Non vtique ipſis, niſi ex eâ parte quâ genus quidem vnum, ſpecies verò complures. Quod autem generi attributum eſt, etiam in ſpecie redundat. Ideòque nulla diſtinctio eſt, mari quis, an ſtagno, flumine, an fonte, lauacro, an alueo diluatur. Nec quidquam refert inter eos quos Ioanes in Iordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit. Niſi & ille Spado, quem Philippus inter vias fortuitâ aquâ tinxit, plus ſalutis aut minùs retulit. Igitur omnes aquæ de priſtina originis prærogatiuâ Sacramentum ſanctificationis conſequuntur, inuocato Deo. Superuenit enim ſtatim Spiritus de cælis, & aquis ſupereſt, ſanctificans eas de ſemetipſo, & ita ſanctificatæ, vim ſanctificandi combibunt. Quamquam ad ſimplicem actum competat ſimilitudo, vt quoniam vice ſordium delictis inquinamur, aquis abluamur. Sed delicta, ſicut non in carne comparent, quia nemo ſuper cutem portat maculam idololatriæ aut ſtupri, aut fraudis: Ita eiuſmodi in ſpiritu ſordent, qui eſt auctor delicti. Spiritus enim dominatur, caro famulatur: Tamen vtrumque inter ſe communicant reatum, ſpiritus ob imperium, caro ob miniſterium. Igitur medicatis quodammodo aquis per Angeli interuentum, & ſpiritus in aquis corporaliter diluitur, & caro in eiſdem ſpiritualiter mundatur.* De eadem figura *S. Hieronymus* Epiſt. 83. ad Oceanum: *Solus Spiritus Dei in aurigæ modum ſuper aquas ferebatur, & naſcentem Mundum in figura Baptiſmi parturiebat.* Diluuium etiam, (Geneſ. 6.) quo Mundus purgatus eſt, quòd multa malitia hominum eſſet in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum, Baptiſmatis figuram & ſimilitudinem geſſiſſe, *S. Petrus* in priori Epiſtolâ cap. 3. oſtendit. *In Arca* (inquit) *pauci, id eſt, octo animæ ſaluæ factæ ſunt per Aquam. Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit Baptiſma.* Quemadmodum enim diluuium totum mundum vaſtauit, demergens quidem omnes homines carnis deditos, & verbo Dei incredulos, ſolùm verò Noë iuſtitiæ præconem, Deóque credentem, cum eius familia per Arcam liberans: Ita & in Baptiſmo quicquid eſt Mundi & carnalium vitiorum ſubmergitur, abſorbetur, deletur: Seruantur autem pauci illi electi, qui Crucis ligno per fidem inhærentes, à Deo vocantur vt ſint hæredes Iuſtitiæ. Tempore diluuij, ſoli credentes per Aquam ſalui facti ſunt, cæteris propter infidelitatem ſuam pereuntibus: Tempore Legis Euangelicæ, pereuntibus infidelibus, ſoli Fideles per Baptiſma ſaluantur. Noë ab impiorum conſortio non eſt liberatus niſi per diluuium: Nemo planè ab omni peccato liberatur, niſi per Baptiſmum. *Noë cum ſuis per aquam & lignum liberatur: Sicut familia Chriſti per Baptiſmum Crucis Paſſione ſignatum. ∴ Præter Arcam omnis caro, quam terra ſuſtentabat, diluuio conſumpta eſt: Quia præter Eccleſiæ ſocietatem Aqua Baptiſmi quamuis eadem ſit, non ſolùm valet ad ſalutem, ſed potiùs valet ad perniciem* (inquit *S. Auguſtinus* lib. 12. *Contra Fauſtum*, cap. 14. & 17.) *Quemadmodum poſt aquas diluuij, quibus iniquitas antiqua purgata eſt, poſt Baptiſmum (vt ita dixerim) Mundi, cæleſtis iræ, præco columba pacem adnuntiauit demiſſa ex Arca, & cum olea reuerſa: Quod ſignum etiam apud Nationes paci prætenditur: E-*

dem

dem diſpoſitione ſpiritalis effectus, terræ, id eſt, carni noſtræ, emergenti de Lauacro poſt vetera delicta, columba Sancti-Spiritus aduolat, pacem Dei adferens, emiſſa de cœlis, vbi Eccleſia eſt Arcâ figurata .·. *Sed Mundus rurſus delinquit* .·. *Itaque igni deſtinatur, ſicut & homo qui poſt Baptiſmum delicta reſtaurat, vt hoc quoque in ſignum admonitionis noſtræ debeat accipi*; (inquit *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 8.)

Maris Rubri tranſitum Aquæ Baptiſmi ſignificationem habuiſſe, *S. Paulus* ad Corinthios ſcribens expoſuit, Epiſt. 1. Cap. 10. *Nolo* (inquit) *vos ignorare, fratres, quoniam Patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes Mare tranſierunt; & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube & in mari* .·. *Hæc autem in figura facta ſunt noſtri*. Quibus verbis ſignificat Apoſtolus, Iſraëlitas ideò dici baptizatos in Nube & in Mari, quia figura erant eorum qui in Aqua & Spiritu baptizantur. Nubes Populum Dei, & ante
Exod. 13. Num. 14. Maris ingreſſum, & poſt egreſſum deduxit, donec ad Terram promiſſam perueniret: Illi interdiu calorem temperabat, noctu eidem prælucebat. Spiritus-Sanctus Eccleſiæ Catechumenos ad Baptiſmum perducit, & poſt Baptiſmum dux pariter illis eſt, donec ad cœleſtem Patriam perueniant. Regeneratis nimium concupiſcentiæ carnalis æſtum temperat, eóſque in rerum aduerſarum nocte ſui Numinis luce recreat & corroborat, ne deficiant. Mare verò Rubrum Aquæ Baptiſmi figuram prætulit, quæ ex Chriſti Sanguine vim ſuam & efficaciam habet omnem: Per quam traijcientes veri Iſraëlitæ, qui relictâ Ægypto Chriſtum ducem ſequi geſtiunt, liberantur à poteſtate myſtici illius Pharaonis, diaboli ſcilicet, cui priùs ad Baptiſma vſque miſeram ſeruierant ſeruitutem: Qui cum omnibus vitijs quaſi exercitu quodam ſuo Baptiſmi Aquis obruitur ac demergitur. Verùm quemadmodum illa Nubis obumbratio, Mariſque Rubri tranſitus non prohibebat, quin terribilem in modum à Deo plecterentur in deſerto, qui nouis quotidie ſceleribus, & ingrati animi vitio iram illius aduerſùs ſemetipſos concitabant, affectuque reuertebantur in Ægyptum: Ita Baptiſmus non prohibet quin grauiſſimis ac æternis obnoxij ſint ſupplicijs, qui baptizati ſunt, & illuminati, donumque cœleſte guſtauerunt, & parti-
Hebr. 6. cipes facti ſunt Spiritus-Sancti, (vt loquitur Apoſtolus) ſi in vetera ſcelera iterum prolabantur. Hanc figuram ſpectat *S. Cyprianus* Epiſt. 76. ad *Magnum*, ſcribens: *Diaboli nequitiam pertinacem vſque ad Aquam ſalutarem valere, in Baptiſmo verò omne nequitiæ ſuæ virus amittere. Quod exemplum cernimus in Rege Pharaone, qui diu reluctatus, & in ſuâ perfidia demoratus, tamdiu reſiſtere potuit & præualere, donec ad Aquam veniret: Quò cùm veniſſet, & victus eſt, & extinctus. Mare autem illud Sacramentum Baptiſmi fuiſſe, declarat Beatus Apoſtolus Paulus*. Et *S. Hieronymus* Epiſt. 83. ad Oceanum: *Pharao cum exercitu ſuo, nolens Populum Dei exire de Ægypto, in typo Baptiſmatis ſuffocatur. Et in Pſalmis de interfectione illius ſcribitur: Tu confirmaſti in virtute tua mare: Contribulaſti capita draconum in aquis: Tu confregiſti capita draconis.*

In Iordanis Aqua Baptiſma noſtrum pariter præmonſtratum eſt, cùm *Naaman* Syrus eo in flumine ſepties lotus, à lepra ſua mundatus eſt: Spiritu-Sancto præſignificante, Gentes omnes à peccatorum maculis ac fœditate per ſeptiformem eiuſdem Numinis gratiam & operationem in Baptiſmo purgandas & curandas. Qua de re *S. Ambroſius* Lib. 4. in Lucam: *Diſce* (inquit) *Baptiſmi gratiam ſalutaris: Qui leproſus merſerat, Fidelis emerſit. Diſce ſpiritalia Sacramenta ſignari: Corporis remedium petitur, mentis adquiritur, Abluitur caro, affectus abluitur. Non enim magis corporis quàm mentis lepram video fuiſſe mundatam; quando poſt Baptiſmum veteris erroris colluuione deterſa, negat ſe Dijs alienis hoſtias, quas ſpoponderat Domino, litaturum.*

Præclara quoque Baptiſmi figura fuit, quæ Hieroſolymis erat, Probatica Piſcina, in quam qui deſcendiſſet *Poſt motionem Aquæ* ab Angelo, *ſanus fiebat à quacumque detinebatur infirmitate*. De qua *S. Ioannes Chry-*
Ioan. 5. 4. *ſoſtomus* Homilia 35. in Ioannem: *Non temerè* (inquit) *nec abs re hæc, ſed futura nobis tamquam imagine & figurâ quâdam deſcribuntur, ne res nimiùm incredibilis & inexpectata, accedente fidei virtute multitudinis animos offenderet. Quænam igitur hæc deſcriptio? Futurum erat Baptiſma plenum maximæ poteſtatis & gratiæ, purgaturum peccata, pro mortuo viuum effecturum* .·. *Primùm igitur pollutiones corporum, inde varia morborum genera per Aquam ſanantur: Siquidem cùm vellet Deus appropinquantis Baptiſmatis fidem nos erudire, non ſolùm pollutionis, ſed etiam morbos per Aquam expulit* .·. *Et quemadmodum huius aquæ natura per ſe non ſanabat, ſiquidem ſemper ſanaſſet, ſed duntaxat cùm ab Angelo mouebatur: Ita & in nobis non ſimplex aqua operatur, ſed cùm Spiritûs gratiam accepit, omnia abluit peccata. Iuxta hanc Piſcinam iacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium Aquæ motum. Verùm tunc infirmitas corporis ſanari volentem impediebat; nunc vnuſquiſque poteſtatem habet accedendi. Non enim Angelus Aquam mouet, ſed Angelorum Dominus totum perficit. Iam non habet excuſationis locum infirmus, non habere ſe hominem qui ſibi opitularetur, neque dum venit, alium deſcendere: Sed licet vniuerſus Mundus accedat, non conſumitur gratia, neque virtus deficit, ſed eadem ſemper permanet. Vt enim ſolares radij ſingulis diebus illuminant, neque ex multa ſui communicatione vis illorum minuitur: Ita, imò longè minùs Spiritûs operatio ob accipientium multitudinem remittitur. Hoc autem factum eſt, vt qui in Aqua corporis morbos ſanari poſſe didiciſſent, in eo aliquandiu exercitati animi morbos per Aquam curari poſſe faciliùs crederent*. Et ante S. Chryſoſtomum *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 1. *Figura iſta medicinæ corporalis ſpiritalem Medicinam canebat, eâ formâ, quâ ſemper carnalia in figura ſpiritalium antecedunt. Proficiente itaque hominibus gratiâ Dei, plus Aquis & Angelo acceſſit. Qui vitia corporis remediabant, nunc ſpiritum medentur: Qui temporalem operabantur ſalutem, nunc æternam reformant: Qui vnum ſemel anno liberabant, nunc quotidie Populos conſeruant, deleta morte per ablutionem delictorum. Exempto ſcilicet reatu, eximitur & pœna*. Lege *S. Ambroſium* Lib. *De his qui Myſterijs initiantur*, Cap. 4.

Alius Baptiſmi typus habetur *Ioannis* 9. vbi Chriſtus *Expuit in terram, & fecit lutum ex ſputo, & liniuit lutum ſuper oculos* Cæci nati, & dixit ei: *Vade laua in natatoria Siloë (quod interpretatur* MISSVS) *Abijt ergo, & lauit, & venit videns*. Baptiſmum hoc Miraculo adumbratum obſeruant *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homilia 56. in Ioannem, *S. Ambroſius* Epiſt. 73. & *S. Auguſtinus* Tractatu 44. in Euangelium *S. Ioannis*. Chriſtus ſcilicet, qui miſſus eſt à Patre, & qui niſi eſſet miſſus, nemo noſtrûm eſſet ab iniquitate dimiſſus, fecit lutum, cùm Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: Hominémque à natiuitate cæcum per peccatum originis, Baptiſmatis Aquis illuminauit.

Ad ſalutarem Baptiſmi Aquam indicandam atque exprimendam pertinere aquas illas nemo dubitet, de quibus Iſaiæ 12. 3. *Haurietis aquas in gaudio de Fontibus Saluatoris; & dicetis in die illa, Confitemini Domino, & inuocate nomen eius*. Et Cap. 52. 15. *Iſte aſperget gentes multas*. Et Cap. 55. 1. *Omnes ſitientes venite ad aquas*. De quibus item Ezechielis 36. 25. *Et effundam ſuper vos Aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, & ab omnibus idolis veſtris mundabo vos. Et dabo vobis cor nouum, & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri*. Item Cap. 47. *Et ait ad me, Aquæ iſtæ, quæ egrediuntur ad tumulos ſabuli Orientalis, & deſcendunt ad plana deſerti, intrabunt mare, & exibunt, & ſanabuntur aquæ. Et omnis anima viuens quæ ſerpit, quòcunque venerit torrens, viuet, & erunt piſces multi ſatis, poſtquam venerint illuc Aquæ iſtæ, & ſanabuntur, & viuent omnia, ad quæ venerit torrens. Et ſtabunt ſuper illas piſcatores, ab Engaddi vſque ad Engallim ſiccatio ſagenarum erit; plurimæ ſpecies erunt piſcium eius, ſicut piſces maris magni, multitudinis nimiæ*. De ijſdem *Zachariæ* 13. 1. prædicitur: *In die illa erit fons patens domus Dauid, & habitantibus Ieruſalem in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ*.

Ex his omnibus refellitur error tum veterum Hæreticorum, qui Baptiſmum Aquæ repudiabant, ſcilicet *Manichæorum*, *Seleuci* & *Hermiæ*, & *Paulicianorum*; ſed & *Caluini*, qui hæc verba, *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua*, &c. ad metaphoricum ſenſum detorquere auſus eſt. Quos omnes ſacra Synodus Tridentina Canone 2. de Baptiſmo perculit: *Si quis dixerit, Aquam veram & naturalem non eſſe de neceſſitate Baptiſmi; atque ideò verba illa Domini noſtri Ieſu Chriſti*, Niſi quis " S. Auguſt. Lib. De Hæreſ. Cap. 46 & 59 Philaſtrius, Euthymius in Panopl. p. 2. Tit. 22.

renatus

„ renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, *Ad metaphoram deterſerit ; Anathema ſit.*

Cur porrò ad Baptiſmum conficiendum aquâ potiùs nos vti voluerit Deus, quàm aliâ materiâ, ratio multiplex affertur à Theologis. Prima petitur ex naturâ Baptiſmi, qui regeneratio eſt in ſpiritualem vitam: Ad quam repræſentandam nihil aptius aquâ reperiri potuit, cui generandi vis conuenire maximè videtur. Nam & ſemina ex quibus generantur omnia, non ipſa magis animantia quàm plantæ, humida ſunt, & ad aquam pertinent. Qua etiam ex cauſa non defuere Philoſophi, qui rerum omnium principium Aquam eſſe dicerent. Secunda ratio petitur ex effectibus Baptiſmi, quibus ſignificandis egregiè congruunt Aquæ proprietates. Vt
S. Thom. 3. p. quæſt. 66. art. 3. enim Aqua ſordes abluit, ita etiam Baptiſmi vim atque efficientiam, quo peccatorum maculæ eluuntur, optimè demonſtrat. Quemadmodum aqua frigore ſuo calorem nimium temperat; ita gratiæ Baptiſmatis ſignificandæ aptiſſima eſt, quâ cupiditatum ardor magna parte reſtinguitur. Tertia ratio ſumitur ex Myſterijs Chriſti quibus iuſtificamur: Quibus quidem repræſentandis idonea eſt Aqua. Vt enim ait *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homiliâ 24. in Ioannem: *Sicut in quodam ſepulchro, in aqua ſubmergentibus nobis capita, vetus homo ſepelitur, & ſubmerſus deorſum occultatur; & deinde nouus rurſus aſcendit.* Quarta ratio ſumitur ex neceſſitate Baptiſmi: Quia enim hoc Sacramentum omnibus ad conſequendam vitam erat neceſſarium, idcircò Aquam, quæ ſemper præſto eſt, atque ab omnibus facilè parari poteſt, illius materiam Deus eſſe voluit. Quinta ratio petitur ex Paganorum ſuperſtitionibus, qui profana Luſtrationum ſuarum Myſteria in aquis, auctore diabolo Dei æmulo conſtituerunt. Quamobrem Deus Aquam Baptiſmatis ſui Myſterio conſecrauit, vt diabolum ſugillaret, ac idololatriam euerteret. Quâ de re *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 5. *Sed enim Nationes extraneæ ab omni intellectu ſpiritualium poteſtatum eâdem efficaciâ Idolis ſuis ſubminiſtrant. Sed viduis aquis ſibi mentiuntur. Nam & ſacris quibuſdam per Lauacrum initiantur, Iſidis alicuius, aut Mithræ. Ipſos etiam Deos ſuis lauationibus efferunt. Cæterùm villas, domos, templa totáſque vrbes aſpergine circumlatæ Aquæ expiant paſſim. Certè ludis Apollinaribus & Eleuſinijs tinguntur; idque ſe in regenerationem, & impunitatem periuriorum ſuorum agere præſumunt. Item penes Veteres quiſquis ſe homicidio infecerat, purgatrice Aqua ſe expiabat. Igitur ſi de ſola natura Aquis, quòd propria materia ſit abluendi, in auſpicia emundationis blandiuntur, quantò id veriùs Aquæ præſtabunt per Dei auctoritatem, à quo omnis natura earum conſtituta eſt? Si religione Aquam medicari putant, quæ potior Religio quàm Dei viui? Quo agnito, hîc quoque ſtudium Diaboli cognoſcimus res Dei æmulantis, cùm & ipſe Baptiſmum in ſuis exercet. Quid ſimile? Immundus emundat, perditor liberat, damnatus abſoluit? Suam videlicet operam deſtruet diluens delicta, quæ inſpirat ipſe. Hæc quidem in teſtimonium poſita ſunt repellentibus fidem, ſi minimè credunt rebus Dei, quarum adſectationibus apud Æmulum Dei credunt. An non & aliàs ſine vllo Sacramento immundi Spiritus Aquis incubant, adſectantes illam in primordio diuini Spiritûs geſtationem? Sciunt opaci quique fontes, & auij quique riui, & in balneis piſcinæ, & euripi in domibus vel ciſternæ & putei, qui rapere dicuntur, ſcilicet per vim Spiritûs nocentis. Nam & Apepnictes, & Lymphatos, & Hydrophobos vocant, quos aquæ necauerunt, aut amentiâ vel formidine exercuerunt? Quorſum iſta retulimus? Ne quis duriùs credat Angelum Dei Sanctum aquis in ſalutem hominis temperandis adeſſe, cùm Angelus malus profanum commercium eiuſdem elementi in perniciem hominis frequentet.*

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

EX his colligitur, in qualibet aqua quouis modo
S. Thom. art. 4. tranſmutatâ, dummodò non ſoluatur ſpecies aquæ, poſſe fieri Baptiſmum, non autem ſi ſoluatur aquæ ſpecies. Quamobrem adhiberi poteſt ad Baptiſmum, aqua Maris, aqua pluuia, aqua ſolaribus radijs calefacta, aqua fluminis turbida ex terreſtrium partium mixtione, aqua per cineres transfuſa, ſiue lixiuium, aquæ ſulphureorum balneorum, aut aliæ minerales; aqua decoctionis carnium, piſcium, vel herbarum, ſi facta non ſit tanta reſolutio corporum lixatorum in aquâ, vt liquor plus habeat de aliena ſubſtantia, quàm de aqua. At aquæ ex vite, vel ex roſis, alijſue corporibus per Artem Chymicam expreſſæ, non ſunt materia Baptiſmi, vti nec ceruiſia, vinum, liquores alij.

REGVLA II.

NVlla neceſſitas aut ratio efficere poteſt, vt validus ac ratus ſit Baptiſmus in alia materia quàm in aqua ſimplici collatus; quia materia hæc eſſentialis eſt, à Chriſto præſcripta.

Friuolum verò & inane eſt, quod objicitur ex *Stephani II.* Romani Pontificis Reſponſis ad Monachos Britanniaci Monaſterij, Cap. 2. *Si in vino quis, propterea quòd aquam non inueniebat, omninò periclitantem infantem baptizauit, nulla ei exinde adſcribatur culpa: Infantes ſic permaneant in Baptiſmo:* Primò, quia huius Reſponſi non ſatis authentica nec certa extant monumenta: Secundò, quia veriſimile eſt ineptam conſtructionem ſic emendari debere: *Nulla ei adſcribitur culpa, ſi Infantes ſic permaneant.* Vnde ſequitur: *Nam ſi præſens adfuit aqua, ille Presbyter excommunicetur, & pœnitentiæ ſubmittatur, quia contra Canonum ſententiam agere præſumpſit.* Non igitur Baptiſmum talem ratum habuiſſe cenſendus eſt *Stephanus II.* (ſi genuinum eius Reſcriptum eſt) Quia non fuerat interrogatus de valore Baptiſmi, quem nemo ſanæ mentis dubitare poterat planè irritum eſſe ac nullum; ſed de culpâ vel pœna baptizantis. Hunc porrò nullâ pœna plectendum eſſe reſpondet, quia cùm aliud non poſſet in extremo periculo, id per ſimplicitatem fecit, quod poſtea potuit elapſo periculo emendari, nec in cauſa fuit cur infantes poſtea baptizati non ſint aqua, quæ ſola Baptiſmi materia eſt.

REGVLA III.

QVamuis autem aqua ſimplex, quæ nihil aliud admixtum habet, materia ſit apta ad Baptiſmum conficiendum, quoties iſtius Sacramenti adminiſtrandi neceſſitas occurrit; tamen ab antiquis temporibus in Eccleſia obſeruatum eſt, vt cum ſolemnibus cæremonijs Baptiſmus conficitur, Sacrum etiam Chriſma addatur, quo Baptiſmi effectum, vnctionem ſcilicet Spiritus-Sancti magis declarari perſpicuum eſt. Conſecrationis aquæ Baptiſmatis per Orationem Sacerdotis, & chriſmatis admixtionem meminere *S. Dionyſius* Lib. de Eccleſ. Hierar. *S. Cyprianus* Epiſt. ad Ianuarium, *S. Baſilius* in Pſal. 28. *Gregorius Nyſſenus* Oratione De Baptiſmo, *S. Ambroſius* Lib. 1. *De Sacramentis*, Cap. 2. & 3. *Victor Vitenſis* Lib. 1. *De Perſecutione Vuandalica*, Vetus *Ordo Romanus* in Officio Sabbathi Sancti, *Seuerus Alexandrinus* Libro De Ritibus Baptiſmi, *Alcuinus* Lib. *De Diuinis Officijs*, Cap. 19. *Gregorius Turonenſis* Lib. De Miraculis, *Hincmarus* in Vita S. Remigij, &c. Ex Eccleſiæ autem Latinæ vſu conſecrata eſſe debet aqua Sabbatis Paſchæ aut Pentecoſtes, quæ ſtata ſuere tempora Baptiſmi ſolemni ritu adminiſtrandi, ex veteri diſciplina, de qua *Tertullianus* Lib. De Baptiſmo, Cap. 19. *Siricius* PP. Epiſt. ad *Himerium* Tarraconenſem Epiſcopum. *S. Leo* Epiſt. 16. olim 4. ad Epiſcopos Siciliæ, vbi & hanc *Apoſtolicam Regulam* vocat; Gelaſius Epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ, Concilium Autiſiodorenſe Canone 18. Matiſconenſe 2. Can. 3. Pariſienſe 6. P. 1. Cap. 7. & 33. Meldenſe Canone 48. Triburienſe Cap. 12. &c. Qua de re *S. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus: *Parochus*, loquit, *animaduertet, vt aqua, (quæ materia Sacramenti Baptiſmi eſt) non ſolùm vera naturaliſque ſit, ſed etiam eo ipſo anno, quemadmodum ſanctè cautum eſt, benedicta in Sabbato ſancto Paſchæ Reſurrectionis Domini, aut Sabbato Pentecoſtes.*

Quòd ſi intra annum, præ temporis diuturnitate aliáue cauſa illam corrumpi contigerit, in Sacrarium prope Fontem Parochus projiciet: ſtatimque & Fontem purgabit, & verò ſi in Vrbe eſt, ad Metropolitanam; ſi in Diœceſi, ad Plebanam Eccleſiam veniet, vnde proprio vaſculo nitido aquam baptiſmalem accipiat, in Parochialémque Eccleſiam ſecretò ferat: Vbi quamprimùm in Fontem effundet, baptiſmalique aquæ allatæ tantùm etiam aquæ puræ, nitidæ &

recen-

recentis addet, quantùm ſatis erit. Hoc ipſum quoque præſtabit, ſi etiam aqua baptiſmalis per annum aliquo modo defecerit.

Et quoniã interdũ accidit, vt in ſumma hyeme aqua baptiſmalis vi frigoris conglaciet, aut gelida nimis fiat, tunc vt aliquo calore liquefacta, aut calefacta, vſui ad baptizandum infantem eſſe poſſit, aliam aquam vaſe mundo calefactam immiſceri licet, quæ aqua calefacta longè paucior erit, quàm illa quæ benedicta eſt. Qua in re etiam cauebit Sacerdos, ne quid aliud commiſceat, quàm aquam puram & naturalem, quamuis calidam.

Ne verò temeraria manus abutatur aquâ baptiſmali ad ſuperſtitionem & perniciem, Sacerdos Fontem ex præſcripto benè communitum, ſerâ etiam clauique claudet, quam ne Clerico quidem committens, apud ſe cuſtodiet perpetuò. Quod pluribus etiam Concilijs Prouincialibus, & Diœceſanis Statutis pene omnibus ſancitum eſt.

PROPOSITIO II.

Ad valorem Baptiſmi perinde eſt an Ablutio fiat immerſione, effuſione aquæ, vel aſperſione.

S. Thom. 3. p. qu. 66. art. 7. ASſumitur enim aqua in Sacramento Baptiſmi ad vſum ablutionis corporalis, per quam ſignificatur interior ablutio peccatorum: Ablutio autem fieri poteſt per aquam, non ſolùm immerſione, ſed etiam aſperſione vel effuſione. Immerſioni quidem fauet illud Apoſtoli Rom. 6. *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus: Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem.* Immerſio enim ſepulturam Chriſti magis repræſentat. Vnde hic baptizandi modus fuit olim frequentior, & vt ait *S. Thomas*, laudabilior. Effuſioni fauet illud *Ezechielis 36. Effundam ſuper vos aquam mundam*. Aſperſioni illud Iſaiæ 52. 15. *Iſte aſperget gentes multas*. Et ad Hebr. 10. *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aquâ mundâ.* Atque his duobus modis ſepultura Chriſti etiam adumbratur, licèt obſcuriùs: Quocunque enim modo fiat ablutio, corpus hominis, vel aliqua pars eius aquæ ſupponitur; ſicut corpus Chriſti ſub terra poſitum fuit. Altero autem ex his poſterioribus modis Baptiſmum adminiſtratum fuiſſe ab Apoſtolis credere par eſt, cùm vna die tria millia, altera quinque millia hominum Chriſti fidem ac Baptiſmum ſuſceperunt. (*Act.* 2.)

Confirmatur ex *S. Cypriano* Epiſt. 76. ad *Magnum*, qui ab ipſo quæſierat, Vtrum illi qui in infirmitate & languore baptizati fuerant, qui propterea *Clinici* vocabantur, habendi eſſent legitimi Chriſtiani, eò quòd aqua ſalutari non loti eſſent, ſed perfuſi. Reſpondet S. Cyprianus: *Nos quantùm concipit Mediocritas noſtra, æſtimamus in nullo mutilari & debilitari poſſe beneficia diuina, nec minùs aliquid illic poſſe contingere, vbi plena & tota fide & dantis & ſumentis accipitur, quod de diuinis muneribus hauritur. Neque enim ſic in Sacramento ſalutari delictorum contagia, vt in lauacro carnali & ſæculari ſordes cutis & corporis abluuntur, vt aphronitris, & cæteris quoque adiumentis, & ſolio & piſcinâ opus ſit, quibus ablui & mundari corpuſculum poſſit. Aliter pectus credentis abluitur, aliter mens hominis per fidei merita mundatur. In Sacramentis ſalutaribus neceſſitate cogente, & Deo indulgentiam ſuam largiente, totum credentibus conferunt diuina compendia. Nec quemquam mouere debet, quòd aſpergi vel perfundi videatur ægri, cùm gratiam dominicam conſequuntur; quando Scriptura Sancta per Ezechielem Prophetam loquatur & dicat:* Et aſpergam ſuper vos aquam mundam, mundabimini ab omnibus immunditijs veſtris.·.· *Item in Numeris:* Et homo qui fuerit immundus vſque ad veſperam, hic purificabitur die tertio, & die ſeptimo, & mundus erit. Si autem non fuerit purificatus die tertio & die ſeptimo, non erit mundus, & exterminabitur anima illa de Iſraël, quoniam aqua aſperſionis non eſt ſuper eum ſparſa.·.· *Vnde apparet, aſperſionem quoque aquæ inſtar ſalutaris lauacri obtinere.·.· Et idcircò quantùm fide concipere & ſentire nobis datur, mea ſententia hæc eſt, vt Chriſtianus iudicetur legitimus, quiſquis fuerit in Eccleſia lege & iure fidei diuinam gratiam conſecutus. Aut ſi aliquis exiſtimat nihil eos conſecutos, eò quòd aqua ſalutari tantùm perfuſi ſint, ſed inanes & vacui ſunt, non decipiantur, vt ſi incommodum languoris euaſerint, & conualuerint, baptizentur. Si autem baptizari non poſſunt, qui iam Baptiſmo Eccleſiaſtico ſanctificati ſunt; cur in fide ſua, & Domini indulgentiâ ſcandalizentur? An conſecuti ſunt quidem gratiam dominicam, ſed breuiore & minore menſura muneris diuini ac Spiritus-Sancti, vt habeantur quidem Chriſtiani, non ſint tamen cæteris adæquandi? Quin imò Spiritus-Sanctus non de menſura datur, ſed ſuper credentem totus infunditur. Nam ſi dies omnibus æqualiter naſcitur, & ſi Sol ſuper omnes pari & æquali luce diffunditur; quantò magis Chriſtus Sol & dies verus in Eccleſia ſua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur?* Addi poteſt *Stephani II.* Reſponſum, qui interrogatus, An liceret cum concha, aut cum manibus infanti in infirmitate poſito aquam ſuper caput infundere, & ſic baptizare? Reſpondet: *Hoc Baptiſma, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis peractum fuerit, firmiter permanebit, præſertim cùm & neceſſitas expoſcit vt & ille qui ægritudine detentus eſt, hoc modo renatus, particeps Regni Dei efficiatur.*

REGVLA PRAXIM SPECTANS.

HAc in re vnuſquiſque Eccleſiæ ſuæ Ritum ſequi debet, nec ab eo diſcedere abſque peccato poteſt, niſi neceſſitas cogat. Quandoque autem poteſt imminere neceſſitas propter paucitatem aquæ; vel propter debilitatem Miniſtri, qui ſuſtentare non valet baptizandum; vel propter debilitatem baptizandi, cui fortè mortis periculum ex immerſione imminet. Quamobrem his in caſibus omitti poteſt immerſio, quamuis Eccleſiæ vſu frequentata, & Ritualibus Libris præſcripta, & effuſione, vel aſperſione Baptiſmus adminiſtrari: Modò tamen aqua tangat immediatè corpus, & eâ quantitate, vt quis moraliter cenſeatur ablutus; & caput, quod ſenſuum omnium principium eſt & radix, aquâ perfundatur, aut certè ſcapulæ, vel pectus, ſi graue nocumentum ex capitis ablutione timeretur. Quamquam & alterius cuiuſuis partis perfuſio ſufficere videatur *S. Thomæ*, cùm infans ex vtero matris nondum egreſſus, ſecundùm partem aliquam, puta brachium aut pedem foras prodit, & mortis periculum imminet: Quæ tamen opinio non erat ab omnibus recepta, vt ipſe teſtatur 3. p. quæſt. 68. art. 11. ad 4. *Expectanda eſt*, inquit, *totalis egreſſio pueri ex vtero ad Baptiſmum, niſi mors immineat: Si tamen primò caput egrediatur, in quo fundantur omnes ſenſus, debet baptizari periculo imminente: Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit ſicut in capite, videtur quibuſdam quòd propter dubium, quacunque aliâ parte corporis ablutâ, puer poſt perfectam natiuitatem ſit baptizandus ſub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo*, &c. Et id certè tutius omninò eſt, & in praxi ſequendum, ſecundùm Inſtructiones *S. Caroli Borromæi*, De Baptiſmi Adminiſtratione: *Si fœtus* (inquit) *ex vtero matris, quæ in partu periculosè laborat, vel manu, vel pede, vel aliâ aliquâ parte extans, ob neceſſitatem in ea ipſa parte ab obſtetrice baptizatus eſt; cùm ſuperſtes erit, ſub conditione baptizetur, adhibitis cæteris Baptiſmi cæremonijs. Si verò in capite quod primùm ex vtero prodijt, baptizatus eſt, formâ rite ſeruatâ; quando ſuperuixerit, ad Eccleſiam deferatur, cui tantùm reliquæ Cæremoniæ adhibeantur, quæ ad ſolemnitatem Baptiſmi attinent.*

PROPOSITIO III.

Vnica vel trina Immerſione perfici poteſt Baptiſmus, quamuis trina Immerſio priſcæ Traditioni & antiquis Eccleſiæ Moribus magis conueniat.

AD Baptiſmum enim per ſe neceſſaria eſt ablutio, modus autem ablutionis accidentarius eſt (inquit 3. p. qu. 66. art. 8.
S. Thomas) Quamobrem legitimus eſt vnius vel trinæ immerſionis vſus; quia vnica immerſione ſignificatur vnitas mortis Chriſti, & vnitas Deitatis; trina autem immerſione ſignificatur triduum Sepulturæ Chriſti, & etiam Trinitas perſonarum. Sed diuerſis ex cauſis quandoque vnica, quandoque trina immerſio ab Eccleſia præſcripta eſt. Nam propter illorum Hæreticorum errorem, qui non baptizabant in nomine Patris & Filij & Spiritus-Sancti, ſed in Commemorationem mortis Chriſti &

ſti & vna quidem immerſione, vnius immerſionis ritus improbatus eſt, non quidem in ſe, ſed ratione abuſûs, & hæreſeos cui patrocinabatur, & cuius ſolennis veluti profeſſio cenſeri poterat, vt conſtat ex Canone quinquageſimo ex ijs qui Apoſtolici falsò nuncupantur: *Si quis Presbyter aut Epiſcopus non trinam immerſionem vnius Myſterij celebret, ſed ſemel mergat in Baptiſmate (quod dari à quibuſdam dicitur in morte Domini) deponatur: Nan enim nobis dixit Dominus: In Morte mea baptizate, ſed, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* In execrationem verò erroris Schiſmaticorum vel Hæreticorum hominum rebaptizantium, vel Deitatem in tribus perſonis diuidentium, in Concilio Toletano 4. Canone 6. ſtatutum eſt, vt vnica immerſio in Baptiſmo vſurparetur. *Propter vitandum Schiſmatis ſcandalum* (inquit) *vel hæretici dogmatis vſum, ſimplam teneamus Baptiſmi Merſionem; ne videantur apud nos qui tertiò mergunt, Hæreticorum probare aſſertionem, dum ſequuntur & morem. Et ne fortè cuiquam ſit dubium huius ſimplicis myſterium Sacramenti, videat in eo Mortem & Reſurrectionem Christi ſignificari: Nam in aquis merſio, quaſi in infernum deſcenſio eſt, & rurſus ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem Diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi: Vnitatem, dum ſemel immergimus; Trinitatem, dum In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti baptizamus.* Vniformem Baptiſmi Ritum Synodus Toletana in Eccleſia Hiſpanienſi eſſe ſanxit, vnicam immerſionem: Agnouit tamen & profeſſa eſt trinâ etiam immerſione Baptiſmum legitimè celebrari, quod antea reſponderat *S. Gregorius* Pontifex Maximus *Leandro* Hiſpalenſi Epiſcopo, Lib. 1. Epiſt. 41. cuius hæc ſunt verba: *De trina verò Merſione Baptiſmatis, nil reſponderi verius poteſt, quàm quod ipſi ſenſiſtis: Quia in vna fide nihil officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quòd tertiò mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus, vt dum tertiò infans ab aquis educitur, Reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quòd ſi quis fortè etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione æſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit, baptizando ſemel in aquis mergere: Quia dum in tribus perſonis vna ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in baptiſmate in aquam vel ter vel ſemel immergere, quandò & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt Diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc huc vſque ab Hæreticis infans in baptiſmate tertiò mergebatur, fiendum apud vos eſſe non cenſeo: Ne dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant, dùmque quòd faciebant faciunt, ſe morem noſtrum viciſſe glorientur.* Immerſione igitur trinâ vel vnicâ æquè perficitur Baptiſmus. Sed tamen Eccleſiæ ſuæ Ritum ſeruare quiſque debet, quem citra graue peccatum contemnere aut mutare non poteſt.

Refertur apud Gratianum Diſt. 4. De Conſecratione, Cap. Si quis.

Ibidem, Cap. Propter.

Eadem Diſtinct. Cap. Trina.

Priſcæ nihilominus Traditioni & antiquis Eccleſiæ moribus ac diſciplinæ conuenire magis trinam immerſionem, conſtat ex *S. Dionyſio* Lib. *De Eccleſ. Hierar.* Cap. 2. *Tertulliano* Lib. *Aduersùs Praxeam*, Cap. 26. Lib. *De Corona Militis*, Cap. 3. ex *S. Baſilio* Lib. *De Spiritu-Sancto* Cap. 27. Ex *S. Chryſoſtomo* Homil. De Fide; *S. Hieronymo* in Dialogo Aduersùs Luciferianos; *S. Ambroſio* Lib. 2. *De Sacramentis*, Cap. 7. *S. Auguſtino* Homil. 2. ad *Neophytos*, vt refertur apud *Gratianum* Diſt. 4. *De Conſecr.* Cap. *Poſtquam*, & ex *Pelagio*, Papa, ibidem, Cap. *Multi*, cuius hæc ſunt verba: *Multi ſunt qui in nomine ſolummodo Christi, vna etiam immerſione ſe aſſerunt baptizare. Euangelicum verò præceptum ipſo Domino Deo & Saluatore noſtro Ieſu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trinâ etiam merſione, ſanctum Baptiſma vnicuique tribuere; dicente Domino Diſcipulis ſuis: Ite, baptizate omnes Gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Sed quamuis ad *Traditionem* trinæ immerſionis ritum referant *Tertullianus S. Baſilius*, & *S. Hieronymus*; Quamuis ad Christi Domini præceptum *S. Chryſoſtomus* & *Pelagius* Papa, non ſequitur trinam immerſionem eſſe neceſſariò vſurpandam, aut Baptiſmum vna immerſione, vel etiam effuſione aut aſperſione aquæ collatum, non eſſe ratum ac legitimum. Nam Patribus ſolemne fuit veteres Eccleſiæ ſuæ conſuetudines Traditionum nomine exornare. Vnde *S. Hieronymi* ſcitum eſt: *Vnuſquiſque conſuetudinem Eccleſiæ ſuæ legem Apoſtolicam arbitretur*. Deinde, Traditionum Apoſtolicarum duplex genus eſt: Aliæ Fidei, aut Moralis Chriſtianæ ſpectant dogmata; Aliæ Ritus ad ſolemnem Sacramentorum adminiſtrationem inſtitutos, & merè extrinſecos atque accidentarios. Primi ordinis Traditiones nec ab Eccleſia ipſa mutari poſſunt aut omitti: Secundi verò ordinis, poſſunt ab ea mutari ob rationes fidei vel vnitatis bonum ſpectantes. Vt enim ait *Tertullianus* Lib. *De Virginibus Velandis*, Cap. 1. *Regula quidem fidei vna omninò eſt, ſola immobilis & irreformabilis.·.· Hac lege fidei manente, cætera iam diſciplinæ & conuerſationis, admittunt nouitatem correctionis, operante ſcilicet & proficiente vſque in finem gratiâ Dei. Quale eſt enim vt diabolo ſemper operante & adijciente quotidie ad iniquitatis ingenia, opus Dei aut ceſſauerit, aut proficere deſtiterit? Cùm propterea Paracletum miſerit Dominus, vt quoniam humana mediocritas omnia ſimul capere non poterat, paulatim dirigeretur, & ordinaretur, & ad perfectum perduceretur diſciplina, ab illo Vicario Domini Spiritu-Sancto.* Secundi iſtius generis eſt trinæ immerſionis Ritus. Ab Apoſtolis quidem traditus eſt, ſed cùm Baptiſmo extrinſecus ſit, accidentarius, & ad ſolemnitatem dumtaxat pertinens, in Eccleſiæ poteſtate fuit, in qua reſidet Auctoritatis Apoſtolicæ plenitudo, hunc Ritum immutare ob grauiſſimas rationes, fidei aut vnitatis bonum ſpectantes, eodem Spiritu dirigente, quo afflati Apoſtoli illum, aliósque Ritus tradiderunt.

Addiderim, vtrumque Ritum, trinæ vel vnius immerſionis, effuſionis, vel aſperſionis, ab Apoſtolis traditum cenſeri ac dici poſſe, cùm Eccleſia, Traditionum iudex & interpres optima, vtrumque vt legitimum & ſufficientem admiſerit. *Non poſſumus reſpuere conſuetudinem, quam damnare non poſſumus, vt potè non extraneam, quia non extraneorum, cum quibus ſcilicet communicamus ius pacis, & nomen fraternitatis. Vna nobis & illis fides, vnus Deus, idem Christus, eadem ſpes, eadem Lauacri Sacramenta. Semel dixerim, vna Eccleſia ſumus. Ita noſtrum eſt, quodcumque noſtrorum eſt*, (inquit *Tertullianus* Cap. 2. Libri mox laudati) Adde quoſdam ex illis Baptiſmi Ritibus, quos *Tertullianus* & *S. Hieronymus* Traditionum nomine cohoneſtant, à multis retro ſæculis obſoletos eſſe, vt *Lactis & mellis concordiam prægustare ad infantiæ ſignificationem.*

S. autem *Ioannes Chryſoſtomus*, & *Pelagius* Papa trinam immerſionem ad præceptum Domini retuliſſe non videntur ratione ſui, ſed ratione rei ſignificatæ, trium ſcilicet Sanctiſſimæ Trinitatis Perſonarum, in quarum nomine Baptiſmum conferri iuſſit Chriſtus. *Omnibus Myſterijs* (inquit S. Chryſoſtomus) *veluti ſigillum imponens Dominus, in tribus Merſionibus aquæ vnum Baptiſma Diſcipulis ſuis tradidit, dicens:* EVNTES, *docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Et ita *Pelagij* teſtimonium explicat *S. Thomas* in Reſponſione ad ſecundum argumentum: *Dicendum* (inquit) *quòd Pelagius Papa intelligit trinam immerſionem eſſe de mandato Chriſti in ſuo ſimili, in hoc ſcilicet quòd Christus præcepit baptizari In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Addi poteſt verba ipſa *Pelagij* non ſignificare quòd trina immerſio à Christo Domino in Euangelio præcepta ſit, quòd manifeſtè falſum eſt: Sed tantùm quòd admoneat nos Chriſti præceptum, iubentis Baptiſmum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti conferri, vt trinam immerſionem frequentemus, ceu illi præcepto magis conformem.

ARTICVLVS III.

De Forma Baptiſmi.

PROPOSITIO VNICA.

Perfecta & abſoluta Baptiſmi forma hæc eſt: EGO *te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.*

1 ITa enim à Domino & Saluatore noſtro Traditum eſt, cùm Apoſtolis præcepit Matthæi 28. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Quod Traditio, teſtéſque Traditionis Patres vniuerſi confirmant. Vnius *Iuſtini* Martyris verba aſcribo, Apologia pro Chriſtianis, quæ

S. Thom. 3. p. qu. 66. art. 5. & 6.

ſecunda inſcribitur: *Quicumque* (inquit) *perſuaſi fuerint, & crediderint vera eſſe quæ à nobis traduntur & dicuntur, ac viuere ſe ita poſſe receperint, orare ieiunantes, & petere à Deo priorum peccatorum remiſſionem docentur, nobis cum illis vnà & orantibus & ieiunantibus. Deinde eò adducuntur à nobis vbi aqua eſt; atque eo regenerationis modo quo ipſi regenerati ſumus, regenerantur. Nam In nomine rerum cunctarum parentis & Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & Spiritus-Sancti, in aqua tum lauantur.* Hinc *S. Auguſtinus* Lib. 4. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 15. ait, *Baptiſmum verbis Euangelicis conſecrari.* Et Lib. 6. Cap. 25. *Certa illa euangelica verba ſunt quibus non poteſt baptiſmus conſecrari, tantùm valens, vt per illa ſic euacuentur quæcumque in prece vitioſa contra Regulam fidei dicuntur, quemadmodum dæmonium Chriſti nomine excluditur.* Et infra: *Deus adeſt verbis euangelicis ſuis, ſine quibus Baptiſmus Chriſti conſecrari non poteſt.·.· Cæterùm quis neſciat, non eſſe Baptiſmum Chriſti, ſi verba euangelica quibus Symbolum conſtat, illic defuerint? Sed faciliùs inueniuntur Hæretici qui omninò non baptizent, quàm qui non illis verbis baptizent. Ideòque dicimus, Baptiſmum Chriſti, id eſt, verbis euangelicis conſecratum, vbique eundem eſſe, nec hominum quorumlibet & qualibet peruerſitate violari.* Et Lib. 3. Cap. 15. expreſſiùs dixerat: *Si euangelicis verbis, & In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Marcion Baptiſmum conſecrabat, integrum erat Sacramentum.*

Ex illo verbo Chriſti, legem de Baptiſmo promulgantis, *Baptizantes*, Catholica Eccleſia diuinitus edocta optimè intellexit, in huius Sacramenti formā actionem Miniſtri exprimendam eſſe: quod quidem fit cùm dicitur, *Ego te baptizo*. At quoniam præter Miniſtros, tum illius perſonam qui baptizatur, tum principalem cauſam cuius virtute peragitur Sacramentum, ſignificare oportebat, idcircò illud pronomen *Te*, & diſtincta diuinarum perſonarum nomina adduntur, vt abſoluta Sacramenti forma ijs verbis concludatur, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*.
Ioann. 1. 33. Neque enim ſula Filij perſona, de quo *Ioannes* ait: *Hic eſt qui baptizat;* ſed ſimul omnes Sanctæ Trinitatis Perſonæ ad Baptiſmi Sacramentum operantur.

3 Quod autem *in Nomine*, non *in Nominibus* dictum eſt, hoc planè declarat vnam Trinitatis naturam & diuinitatem. Etenim hoc loco Nomen ad perſonas non refertur, ſed diuinam ſubſtantiam, virtutem & poteſtatem, quæ vna & eadem eſt in tribus perſonis, ſignificat. Vnde SS. Patres *Athanaſius*, *Hilarius*, *Gregorius Nazianzenus*, & alij, ex euangelicis illis verbis, quibus forma Baptiſmi conſtat, trium Perſonarum diuinitatem, æqualitatem, conſubſtantialitatem efficaciſſimè probauerunt, ea præſertim ratione quòd in nullius vnquam creaturæ nomine Baptiſmum conferri poſſe docuerit ſemper Eccleſia. Hinc *Pelagius I.* Pontifex Maximus in Confeſſione Fidei ſuæ miſſa ad *Childebertum* Regem Chriſtianiſſimum, Epiſt. 16. *In nomine*, inquit, *non nominibus, vt & vnum Deum per indiſtinctum diuinæ Eſſentiæ nomen oſtenderet, & Perſonarum diſcretionem ſuis demonſtraturam proprietatibus edoceret. Quia dum tribus vnum Deitatis nomen eſt, æqualitas oſtenditur perſonarum*, &c.

4 Baptiſmum porrò conferri cum explicita & diſtincta trium perſonarum Sanctiſſimæ Trinitatis inuocatione Chriſtus inſtituit, tum quia Baptiſmus Sacramentum fidei eſt, cuius præcipuum obiectum eſt Myſterium adorandæ Trinitatis: Tum quia regenerationis gratiam tres Perſonæ diuinæ coniunctim & indiuiſim operantur: Tum quia per Baptiſmum fœdus & ſocietatem inimus cùm ijſdem adorandis Perſonis, *Vt ſocietas noſtra ſit cum Patre, & Filio, & Spiritu-Sancto.* (vt loquitur Apoſtolus) In Baptiſmo ſcilicet adoptionem filiorum recipimus, & myſtica regeneratione conſequimur, *Vt filij Dei nominemur & ſimus*. Efficitur Chriſti membrum, qui Eccleſiæ Caput eſt, ac per hoc vnum cum illo. *Vnus enim homo Chriſtus Caput & Corpus* (vt ſæpè repetit *S. Auguſtinus*.) Quod etiam ſignificat Apoſtolus his verbis 1. ad Corinthios 12. 12. *Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum ſint multa, vnum tamen corpus ſunt: Ita & Chriſtus. Etenim in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus.* Et, *Quotquot in Chriſtum baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Per Baptiſmum denique conſecramur Templa Spiritus-Sancti; quò pertinet illud Apoſtoli 1. ad Corinth. Cap. 3. 16. *Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus, Templum enim Dei Sanctum eſt, quod eſtis vos.* His de cauſis Baptiſmum conferri Chriſtus edixit *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.*

REGVLÆ PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

IRritus eſſet Baptiſmus, ſi quis baptizaret *In Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis*, tribus Perſonis expreſsè non inuocatis. Item ſi quis copulatiua coniunctione in disiunctiuam mutata, diceret: *Ego te baptizo in Nomine Patris vel Filij*. Item ſi quis baptizaret *In nomine Genitoris & Geniti, & Spirati*, ſeu *ab vtroque Procedentis*. *Sicut* enim *Aqua ſumitur ad Baptiſmum, quia eius vſus eſt communior ad abluendum, ita ad ſignificandum tres Perſonas in forma Baptiſmi aſſumuntur illa nomina, quibus communiùs conſueuerunt nominari Perſonæ* (inquit *S. Thomas* in Reſponſione ad ſeptimum argumentum) *Nec in alijs Nominibus perficitur Sacramentum.*

REGVLA II.

Irritus pariter eſſet Baptiſmus in Chriſti ſolius nomine collatus.

VT enim ait *Didymus* Lib. 2. De Spiritu-Sancto: *Licet quis poſſit exiſtere ſaxei (vt ita dicam) cordis, & penitus mentis alienæ, qui ita baptizare conetur, vt vnum de præceptis Nominibus prætermittat, tamen ſine perfectione baptizabit.* Et *Pelagius* Papa in Reſcripto ad *Gaudentium* Epiſcopum (vt refertur Diſt. 4. *De Conſecratione*, Cap. *Si reuera*) hæc habet: *Si hi qui in locis Dilectioni tuæ vicinis commorari dicuntur, ſe ſolummodo in Nomine Domini baptizatos fuiſſe confitentur; ſine cuiuſcunque dubitationis ambiguo, eos ad Fidem Catholicam venientes, in Sanctæ Trinitatis nomine baptizabis.* Idem confirmat *Zacharias* Papa, cuius verba referuntur eadem Diſt. Cap. *In Synodo*; quibus approbat Anglicanæ cuiuſdam Synodi Decretum, *Vt quicunque ſine inuocatione Trinitatis merſus fuiſſet, Sacramentum regenerationis non haberet.* Quod omninò verum eſſe ait: *Quia ſi lotus in fonte Baptiſmatis quis fuerit ſine inuocatione Trinitatis, perfectus Chriſtianus non eſt, niſi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti fuerit baptizatus.* Ibidem, Cap. *Hi verò*, quod ex *S. Gregorio* ſumptum eſt, baptizari iubentur Hæretici, qui in Trinitatis nomine minimè baptizati ſunt, ſicut Bonoſiani, & Cataphryges. Quibus Pontificum Decretis præponderare non debet quod legitur Cap. *A quodam*, ex Reſponſis *Nicolai I.* ad Conſulta Bulgarorum: *A quodam Iudæo, neſcitis vtrum Chriſtiano, an Pagano, multos in Patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de ipſis agendum conſulitis: Hi profectò ſi in nomine Sanctæ Trinitatis, vel tantùm in Nomine Chriſti (ſicut in Actibus Apoſtolorum legitur) baptizati ſunt (Vnum quippe idemque eſt vt S. ait Ambroſius) rebaptizari non debent.* Duo quippe in illa Reſponſione habentur: Primùm, Virum illum, de quo dubitabatur an Iudæus eſſet, an Paganus, Miniſtrum Baptiſmi eſſe potuiſſe, nec iterandum Baptiſmum ab ipſo collatum, modò in trium Perſonarum Sanctiſſimæ Trinitatis nomine baptizauerit; qua de re duntaxat fuerat à Bulgaris interrogatus Pontifex. Secundum, Baptiſmum etiam ab huiuſmodi viro adminiſtratum ratum eſſe, etiamſi in ſolius Chriſti Nomine collatus fuerit: Qua de re non fuerat interrogatus. Prima pars Reſponſionis eſt Oraculum Sedis Apoſtolicæ, ex Eccleſiæ ſenſu, ſecundùm Traditionem prolatum. Pars altera ſcitum eſt *Nicolai* vt priuati Doctoris, ex proprio ſenſu, & opinione, quam *S. Ambroſij* teſtimonio niti exiſtimauit, ſcriptum. Quod minimè ſequendum eſt: Alioqui non ſolùm Apoſtoli in Nomine tantùm Domini noſtri Ieſu Chriſti baptizaſſent, Spiritus-Sancti afflatu, vt nomen Chriſti Ieſu magis celebraretur (vt quidam probabile putant) ſed

ipſius

ipſios etiam *Nicolai I.* temporibus, & modò, ratus fuiſſet Baptiſmus eſſetque, in Chriſti ſolius Nomine collatus: Adeòque diſpenſatio, quam Apoſtolis datam volunt, vt in Chriſti tantùm Nomine baptizarent, illis propria non fuiſſet.

At (inquies) legimus Actuum 2.38. Cap. 10.48. Cap. 19.5. quoſdam *In nomine tantùm Ieſu Chriſti baptizatos*. Et *S. Hilarius* Lib. De Synodis in fine, ait, Apoſtolos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti baptizare iuſſos, tantùm in Ieſu nomine baptizauiſſe. *S. Ambroſius* Lib. 1. *De Spiritu-Sancto*, Cap. 3. aſſerit, *Quemadmodum in Chriſti nomine plenum eſſe legimus Baptiſmatis Sacramentum, ita Sancto tantùm Spiritu nuncupato, nihil deeſſe ad Myſterij plenitudinem: Quia qui vnum dixerit, Trinitatem ſignauit. Si Chriſtum dicas, & Deum Patrem à quo vnctus eſt Filius, & ipſum qui vnctus eſt Filium, & Spiritum quo vnctus eſt, deſignaſti. Scriptum eſt enim: Hunc Ieſum à Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu-Sancto.*

Reſpondetur, Apoſtolos dici baptizaſſe tantùm in Nomine Domini Ieſu, id eſt, Baptiſmo à Chriſto inſtituto, & ab illo vim & efficaciam omnem habente: Sic enim vox iſta, Nomen, vſurpatur in Scripturis, Act. 4. 7. *In qua virtute, aut in quo Nomine feciſtis hoc vos*, 5. 20. *In Nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti quem vos crucifixiſtis*. Luc. 24. 27. *Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & prædicari in Nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum in omnes gentes*. Cùm ergo S. Lucas in Actis ait: Quoſdam ab Apoſtolis in Nomine tantùm Domini Ieſu Chriſti fuiſſe baptizatos, ijs verbis ſignificat Baptiſmum, non qui à *Ioanne*, ſed qui à Chriſto Domino traditus eſſet: Tametſi à communi & vſitata formâ, quæ diſtincta trium Perſonarum nomina continet, Apoſtoli non diſcederent. Confirmatur hæc Reſponſio ex Act. 19. vbi *S. Paulus* Diſcipulos quoſdam Epheſi ſic allocutus dicitur: *Si Spiritum-Sanctum accepiſtis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi Spiritus-Sanctus eſt, audiuimus. Ille verò ait: In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt: In Ioannis Baptiſmate. Dixit autem Paulus: Ioannes baptizauit Baptiſmo Pœnitentiæ populum, dicens: In eum qui venturus eſſet poſt ipſum, vt crederent, hoc eſt, in Ieſum. His auditis, baptizati ſunt in Nomine Domini Ieſu.* Ita hæc Scripturæ loca intellexit *S. Cyprianus*, Epiſt. 63. referens quod Act. 2. dixit S. Petrus: *Baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in Nomine Ieſu Chriſti*, illudque explicans: *Ieſu Chriſti* (inquit) *mentionem facit Petrus, non quaſi Pater omitteretur, ſed vt Patri quoque Filius adiungeretur. Denique vbi poſt Reſurrectionem à Domino Apoſtoli ad Gentes mittuntur, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritûs baptizare Gentiles iubentur. Quomodo ergo quidam dicunt, Foris extra Eccleſiam, imò & contra Eccleſiam, modò in Nomine Ieſu Chriſti, vbicunque & quomodocunque Gentilem baptizatum remiſſionem peccatorum conſequi poſſe; quando ipſe Chriſtus gentes baptizari iubeat in plenâ & adunatâ Trinitate?*

Ita *S. Baſilius* Lib. *De Spiritu Sancto*, Cap. 12. *Neminem verò* (inquit) *in fraudem inducat illud Apoſtoli, quòd nomen Patris, & Spiritus-Sancti mentionem, in Baptiſmatis commemoratione frequenter omittit: Neque ideò pu-*
„ *tes harum vocum vſum eſſe indifferentem.* Quicunque
„ *(inquit)* in Chriſtum baptizati eſtis, Chriſtum in-
„ duiſtis. Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, in mor-
„ tem illius baptizati eſtis. *Siquidem Chriſti appellatio, totius Deitatis eſt profeſſio: Quippe quæ ſimul declarat & Deum qui vnxit, & Filium qui vnctus eſt, & Spiritum-Sanctum qui eſt vnctio, quemadmodum à Petro*
„ *in Actis didicimus.* Ieſum Nazarenum, quem vn-
„ xit Deus Spiritu Sancto. *Videtur tamen interdum & Spiritus tantùm in Baptiſmate feciſſe mentionem Apo-*
„ *ſtolus.* Omnes *(inquit)* in vno corpore, & in vno
„ Spiritu baptizati ſumus. *His illud conſonat.* Vos
1 Cor. 12. Act. 1. „ baptizabimini in Spiritu-Sancto. *At non ideò quis dixerit perfectum eſſe Baptiſma, in quo ſolo Spiritus nomen inuocatum eſt. Oportet enim inuiolabilem manere Traditionem, quæ in viuifica gratia data eſt: Eo quòd qui liberauit de corruptione vitam noſtram, poteſtatem nobis renouationis dedit: Quæ poteſtas cauſam habet ineffabilem, & in Myſterio reconditam, ſed magnam animabus ſalutem conferentem, vt quidquam addere vel detrahere, planè ſit ab æterna vita excidere. Proinde ſi in Baptiſmo ſeparare Spiritum à Patre & Filio, vt periculoſum eſt baptizanti, ita Baptiſmum accipienti inutile, quomodo nobis tutum fuerit à Patre & Filio diſtrahere Spiritum? Fides ac Baptiſma duo ſunt modi parandæ ſalutis, inter ſe cognati & inſeparabiles. Nam fides perficitur per Baptiſmum, Baptiſmus verò fundamento fidei nititur; & vtraque res per has voces impletur. Sicut enim credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum-Sanctum, ſic & baptizamur in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.*

Ita *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Contra Maximinum Arianorum Epiſcopum*, Cap. 27. *Dicis in Perſona Spiritus Sancti non poſſe ſuſcipi quod de Filio dictum eſt*, Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. *Et hoc ideò dicis, vt quibus potueris, perſuadeas, quod vobis malè perſuaſum eſt, Spiritum-Sanctum non eſſe Creatorem: Quaſi legeris, Omnia per ipſum facta ſunt ſine Spiritu-Sancto: Aut, Omnia per neminem facta ſunt, niſi per ipſum. Quamquam ſi & tale aliquid legeres, ſic Spiritum-Sanctum ab hac operatione quâ conſtituta eſt creatura, credere non deberemus excluſum; ſicut Filius non* 1. Cor. 2.
excluditur ab ea ſcientia de qua dictum eſt, Quæ Dei “ ſunt, nemo ſcit niſi Spiritus Dei. *Si autem quia non* “ *eſt nominatus, quòd etiam per illum facta ſit creatura, quando de Filio dictum eſt*, Omnia per ipſum facta ſunt, *Ideò putas Dei Spiritum non eſſe Creatorem: Procul dubio nec in eius Nomine poteris baptizatos dicere,* Act. 2. 38.
quibus ait Petrus: Agite Pœnitentiam, & baptize- “
tur vnuſquiſque veſtrûm in Nomine Domini Ieſu “
Chriſti, *quia non ait*, & Spiritus-Sancti: *Nec in Patris nomine, quia nec ipſe ibi eſt* nominatus. *Si autem etiam non nominatis Patre & Spiritu-Sancto, in Nomine Ieſu Chriſti iuſſi ſunt baptizari; & tamen intelliguntur non baptizati niſi in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti: Cur non ſic audis de Filio Dei*, Omnia per “ ipſum facta ſunt; *Vt & non nominatum intelligas ibi etiam Spiritum-Sanctum?*

Nec alia *S. Hilarij* mens eſt. Scopus enim illius erat oſtendere, multa in Scripturis reperiri, ex quibus imperiti capiunt occaſionem errandi; eò quòd inter ſe repugnantia videantur: Tametſi reuera concordent, quale eſt quòd Apoſtoli *Matth.* vltimò iuſſi ſunt baptizare *In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*, qui tamen leguntur in Actis tantùm in Nomine Ieſu baptizaſſe, id eſt, tum in vno ipſius amerito, tum eo dumtaxat Baptiſmo, quem ipſe inſtituerat.

Nec etiam alia mens eſt *S. Ambroſij*, qui id vnum probandum ſibi ſumit, quando in Scripturis aliqua operatio tribuitur vni Perſonæ, alias propterea non excludi, ſed intelligi. *Sed fortaſſe* (inquit) *aliquis dicit, Quâ ratione cùm dixerit ex Patre omnia, & per Filium omnia, de Spiritu-Sancto tacuerit, & hinc cupiat præiudicium comparare? Quòd ſi pergit malitioſè interpretari, quàm multis inuenietur locis prædicatam Spiritus-Sancti poteſtatem, in quibus vel de Patre, vel de Filio nihil Scriptura expreſſerit, ſed intelligendum reliquerit? Nunquid ergo cùm gratia Spiritûs prædicatur, Dei Patris, aut Vnigeniti Filij denegatur? Non ita: Quia ſicut Pater in Filio, & Filius in Patre, ita Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum-Sanctum qui datus eſt nobis. Et ſicut qui benedicitur in Chriſto, benedicitur in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti; quia vnum Nomen eſt, Poteſtas vna: Ita etiam vbi operatio aliqua diuina aut Patris, aut Filij, aut Spiritus-Sancti deſignatur, non ſolùm ad Spiritum Sanctum, ſed etiam ad Patrem refertur & Filium; nec ſolùm ad Patrem, ſed etiam ad Filium refertur & Spiritum.* Cùm ergo addit: *Quemadmodum in Chriſti nomine plenum eſſe legimus Baptiſmatis Sacramentum; ita etiam Spiritu-Sancto tantùm nuncupato nihil deeſt ad Myſterij plenitudinem*: Senſus eſt, vbi legitur Baptiſmus in Nomine Chriſti datus, intelligendum eſſe datum in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti. Et ſimiliter cùm dicitur datus in Spiritu-Sancto. Cùm enim qui vnum dixerit, Trinitatem ſignauerit: Scriptura Sacra Baptiſmum in vnius Perſonæ Nomine collatum referens, intelligendum relinquit aliàs Perſonas pariter fuiſſe in Baptiſmi forma nominatas. Atque hanc eſſe *S. Ambroſij* mentem, Lib. De Spiritu-Sancto. Cap. 11.
ex *S. Baſilio* confirmatur, cuius ſenſus ac ſententias ſuas fecit: Tum ex ipſo *Ambroſij* Libro *De ijs qui Myſterijs initiantur*, Cap. 4. *Credit* (inquit) *etiam Catechumenus in Crucem Domini Ieſu, quia & ipſe ſignatur: Sed niſi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-*

ritus-Sancti, remiſſionem non poteſt accipere peccatorum, nec ſpiritalis gratiæ munus haurire.

Præterea, *S. Ambroſius* ipſo Libro *De Spiritu-Sancto*, Cap. mox laudato, ita Baptiſmum in Nomine Ieſu Chriſti interpretatur, vt ijs verbis Baptiſmum ſignificari doceat, non qui à *Ioanne*, ſed qui à Chriſto Domino traditus eſt, quamuis formam à Chriſto præſcriptam ſeruarent. *Et illi* (inquit) *qui negauerant ſe ſcire Spiritum-Sanctum, quamuis baptizatus ſe dicerent in Ioannis Baptiſmate, baptizati ſunt poſtea: Quia Ioannes in remiſſionem peccatorum, in aduenientis Ieſu, non in ſuo baptizabat Nomine. Et ideò Spiritum neſciebant, quia nec Baptiſmum in Chriſti nomine, ſicut Ioannes baptizare ſolebat, acceperant. Ioannes enim licet non baptizaret in Spiritu, tamen & Chriſtum prædicabat & Spiritum ...: Baptizati ſunt itaque in Nomine Ieſu Chriſti: Nec iteratum eſt in his Baptiſma, ſed nouatum. Vnum enim Baptiſma.* Ita *S. Ambroſium* explicat Tridentini Concilij Catechiſmus.

His adde rationem *S. Thomæ* 3. p. quæſt. 3. art. 6. *Sacramenta* (inquit) *habent efficaciam ab inſtitutione Chriſti: Et ideò ſi prætermittatur aliquid eorum quæ Chriſtus inſtituit circa aliquod Sacramentum, efficacia caret; niſi ex ſpeciali diſpenſatione Eius, qui virtutem ſuam Sacramentis non alligauit. Chriſtus autem inſtituit Sacramentum Baptiſmi dari cum inuocatione Trinitatis: Et ideò quicquid deſit ad plenam inuocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptiſmi. Nec obſtat quòd in Nomine vnius Perſonæ intelligitur alia (ſicut in nomine Patris intelligitur Filius) aut quòd ille qui nominat vnam ſolam Perſonam, poteſt habere rectam fidem de tribus: Quia ſicut ad Sacramentum requiritur materia ſenſibilis, ita & forma ſenſibilis. Vnde non ſufficit intellectus, vel fides Trinitatis ad perfectionem Sacramenti, niſi ſenſibilibus verbis Trinitas exprimatur: Vnde & in Baptiſmo Chriſti (vbi fuit origo ſanctificationis noſtri Baptiſmi) adfuit Trinitas in ſenſibilibus ſignis; ſcilicet Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus-Sanctus in columba.* Vnde cùm ait S. Doctor in Reſponſione ad primum, Apoſtolos ex ſpeciali reuelatione in Chriſti nomine baptizaſſe, Reſponſio hypothetica eſt, & ſecundùm Catechiſmum Concilij intelligenda, cuius hæc ſunt verba: *Quòd ſi etiam aliquando tempus fuiſſe dicendum eſt, cùm Apoſtoli in Nomine tantùm Domini Ieſu Chriſti baptizarent: Id quidem Spiritus-Sancti afflatu eos feciſſe, exploratum nobis eſſe debet, vt initio naſcentis Eccleſiæ Ieſu Chriſti nomine prædicatio illuſtrior heret, diuinaque & immenſa eius poteſtas magis celebraretur. Quanquam dubium fortaſſe videri poteſt, an huiuſmodi formâ Apoſtoli aliquem baptizauerint, ſi Ambroſij & Baſilij grauiſſimorum Patrum auctoritatem ſequi volumus, qui ita Baptiſmum in Nomine Ieſu Chriſti interpretati ſunt, vt dixerint ijs verbis ſignificari Baptiſmum, non qui à Ioanne, ſed qui à Chriſto traditus eſſet; tametſi à communi & vſitata forma quæ diſtincta trium Perſonarum nomina continet Apoſtoli non diſcederent.*

REGVLA III.

MVltò minùs ratum eſt Baptiſma *In Nomine Dei & Sanctæ Crucis* collatum, quamuis illum approbare videatur *S. Bernardus* Epiſt. 340. (Si tamen hæc *S. Bernardi* Epiſtola eſt) Huic enim Abbatis Sanctiſſimi priuatæ opiniunculæ præualet Traditio, & Patrum ſententia cæterorum, quibus nec ſe præponi ipſe voluiſſet: Ac demum Eccleſiæ in Synodo Tridentina iudicium Canone 4. De Baptiſmo: *Si quis dixerit, Baptiſmum qui datur ab Hæreticis in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum; Anathema ſit.*

REGVLA IV.

NOn ſolùm tres Perſonæ Trinitatis in forma Baptiſmi proprijs nominibus exprimendæ ſunt, ſed & actio Miniſtri, dicendo, *Ego te baptizo*: Cùm enim ablutio hominis varios ob fines fieri poſſit, neceſſe eſt vt Baptiſmi formâ exprimatur ad quid fiat. Id autem ſatis non explicant hæc verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*; cùm in ſancto huiuſmodi Nomine omnia facere debeamus, vt docet Apoſtolus ad Coloſſenſes 3. Ideóque actus baptizantis neceſſariò exprimendus eſt. At vox illa, *Ego*, non eſt ita neceſſaria, vt ſine illa Sacramenti ratio non conſtet, cùm eius vis contineatur in verbo, *Baptizo*: Imò verò in Eccleſia Græca variatâ dicendi ratione prætermitti conſueuit; propterea quòd nullam fieri oportere Miniſtri mentionem iudicarunt ad vitandum antiquum illorum errorem, qui digniorem ac meliorem eſſe Baptiſmum à ſanctioribus Miniſtris collatum cenſebant, dicentes: *Ego ſum Pauli, ego verò Cephæ*: Ex quo factum eſt vt in Baptiſmo hâc forma paſſim vtantur: *Baptizatur ſeruus Chriſti, in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*: A quibus tamen perfectè Sacramentum miniſtrari declarauit *Eugenius IV.* in Decreto ad Armenos. At ſi non exprimatur actus Baptiſmi vel modo noſtro, vel Græcorum, non perficitur Sacramentum.

Stephanus quidem *Tornacenſis* poſtea Epiſcopus, tunc verò *S. Euurtij* Aurelianenſis Abbas, à *Pontio Claromontano* Epiſcopo poſt annum 1170. conſultus an Baptiſma puero collatum à Patre his verbis, *In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, his omiſſis, *Ego te baptizo*, validum eſſet, reſpondit validum ac ratum eſſe, neque hunc nec alios, quos Aluerni in extrema neceſſitate ita baptizare, ſeu (vt vulgò dicitur) *Vndeiare* ſolebant, eſſe rebaptizandos; Quia Chriſtus non præcepit Apoſtolis vt dicerent, *Ego te baptizo*, ſed ſolùm vt baptizarent In Nomine Patris; & Filij, & Spiritus-Sancti: Et Patres ac Pontifices Baptiſmum *In Nomine Patris & Filij & Spiritus-Sancti* collatum, ſeu *Verbis Euangelicis conſecratum* (vt paſſim loquitur *S. Auguſtinus*) approbant, à quocumque & vbicumque conferatur. *Clauſulam* (inquit) *quæ à baptizantibus ſolet & debet dici, ſcilicet*, Ego te baptizo, *ſummâ reuerentiâ deoſculor, ſummo ſtudio amplector. Eam Mater Eccleſia ſic induxit, vt eſſet de ſolemnitate Miniſterij, non de ſubſtantia Sacramenti. Nam ſi aliud dixerimus, abſque medio conſitebimur damnatos; quos in neceſſitatis articulo à Laicis nouimus baptizatos. Hoc enim ſolùm dicere ſolent qui litteras ignorantes paruulus vndaizant.* En nome Patres, & Files, & Eſperites-Sanctes, *In quibus verbis eandem virtutem ineſſe quàm in Latinis ſyllabis idem ſignificantibus, & credimus & fatemur.* Verùm nec id conſtanter aſſeruit *Stephanus Tornacenſis*; & ſententiæ *Mauritij Pariſienſis* Epiſcopi ſuam poſtponi voluit: *Opiniones* (inquit) *profundo, non aſſertiones, paratus ſummi & Catholici viri Domini Pariſienſis ſequi veſtigia.* At *Mauritius Pariſienſis* de eadem Quæſtione à *Pontio Claromontano* ſententiam rogatus, Baptiſmum irritum eſſe reſpondit, in cuius forma hæc verba, *Ego te baptizo*, omiſſa eſſent. *In quem modum* (inquit) *forma Baptiſmi tradi vel recipi debeat, Scripturarum diuinarum auctoritate, & Sanctorum Patrum teſtimonio traditum habemus in hunc modum:* Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti: *Et tanta eſt horum verborum viuacitas, vt nihil immutari, nihil innouari oporteat. Niſi verò tota hæc verba ſimul à quocumque & quacumque lingua proferantur, Baptiſmum eſſe non credimus. Qui ergo præſentium lator in ſubmerſione filij ſui*, Ego te baptizo, *ſilait, & tantùm*, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, *protulit, Baptiſmus non fuit: Et ideò puer ille baptizandus eſt, quia Baptiſmum nequaquam ſuſcepit.* Et poſtea id Decretali confirmauit *Alexander III.* Pontifex Maximus (vt refertur Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*) his verbis, *Si quis puerum ter in Aqua immerſerit, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Amen; & non dixerit; Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Amen; non eſt puer baptizatus.*

Epiſt. 1. 4. Edit. P. Du Molinet.

REGVLA V.

SImul ab eo qui baptizat, non ante, aut poſt ablutionem, verba Sacramenti, quæ formam continent; ſed eodem tempore quo ablutio ipſa peragitur, pronuntianda ſunt. Et ſi eò conuenirent duo, quorum vnus eſſet mutus, qui non poſſet proferre verba, & vnus carens manibus, qui non poſſet exercere actum, non poſſent ambo ſimul baptizare, vno dicente verba, & alio exercente actum. Poſſunt autem, ſi neceſſitas exigit, plures ſimul baptizari; quia nullus eorum reciperet niſi vnum Baptiſmum: Sed tunc dicendum eſſet, *Ego baptizo vos*; nec eſſet mutatio formæ, quia *Vos* nihil eſt aliud

quàm

quàm *Te & te*. At ſi plures vnum baptizarent, dicendo, *Nos te baptizamus*, irritum fore Sacramentum videtur. His enim verbis ſignificatur plures eâ inteotione conueoire, vt vnum Baptiſma conferant: Quod quidem videtur eſſe contra rationem Miniſterij: Hnmo enim non baptizat oiſi vt Miniſter Chriſti, & vicem eius gerens: Vnde ſicut vnus eſt Chriſtus, ita oportet eſſe vnum Miniſtrum qui Chriſtum repræſentet: Propter quod Apoſtolus ait ad Epheſ. 4. *Vuus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma*. Et ideò contraria intentio videtur excludere Baptiſmi Sacramentum. Si verò vterque diceret, *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*, vterque exprimeret ſuam inteotinnem, quaſi ipſe ſingulariter Baptiſmum conferret. Quod contingere poſſet orta inter Miniſtros contentinne, ex qua vterque aliquem baptizare conaretur. Et tunc maoifeſtum eſt, illum qui prior verba proferret, collaturum Baptiſmi Sacramentum: Alium verò nihil effecturum: Et ſi verba proferre aggrediatur, obnnxium fore pœnis rebaptizantium. Si autem ſimul & eodem tempore ambo verba proferant, & hominem immergant, aut aſpergant, puniendi erunt ob modum præpoſterum & illicitum baptizandi, nnn nb iterationem Baptiſmi: Et vterque, quaotùm in ſe eſt, baptizaret; Nec traderent aliud & aliud Sacramentum, ſed Chriſtus qui eſt vnus, interiùs baptizans, vnum Sacramentum per vtrumque conferret. *Ita S. Thomas* 3. p. quæſt. 66. art. 5. ad 4. & quæſt. 67. art. 6.

REGVLA VI.

Baptizare ſe ipſum nemo poteſt, tum qoia Baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio; diſtinctio autem eſſe debet inter perſonam generantem & genitam: Tum quia mutaretur ſubſtantia formæ, dicendn, *Ego baptizo me*. Quamobrem *Innocentius III.* Pontifex Maximus Epiſcopo Metenſi reſpondens, vt habetur Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*, Cap. *Debitum*, ait: *Sanè intimaſti, quòd quidam Iudæus in mortis articulo conſtitutus, cùm inter Iudæos tantùm exiſteret, iu aquam ſe ipſum immerſit diceudo*, Ego baptizo me in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Amen ∴ *Reſpondemus, quòd cùm iuter baptizatum debeat eſſe diſcretio, ſicut ex verbis* „ *Domini colligitur dicentis Apoſtolis*; Ite, baptizate om„nes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus„Sancti; *memoratus Iudæus eſt deuuò ab alio baptizandus: Vt oſtendatur, quòd alius eſt qui baptizatur, & alius qui baptizat: Ad quod etiam deſignandum, ipſe Chriſtus non à ſe ipſo, ſed à Ioanne voluit baptizari: Quamuis ſi talis coutiuuò deceſſiſſet, ad cœleſtem patriam protinus euolaſſet propter Sacramenti fidem, etſi nou propter fidei Sacramentum*.

REGVLA VII.

Prnnomen *Ego*, quamuis abſque peccato prætermitti non poſſit, ad ſubſtantiam formæ non pertinet, vti nec verbum, *Amen*.

REGVLA VIII.

Pronomen *Te*, ita neceſſarium eſt, vt qui tantùm diceret, *Baptizo*, nihil conficeret. Si tamen loco illios pronominis, *Ego*, Miniſter dicat, *Nos baptizamus*, aut loco *Te*, dicat, *Baptizo vos*, ad dignitatem perſonæ exprimendam, ratus erit baptiſmus, cùm ſenſus ooo mutetur. Idem eſto iudicium, ſi verbum actiuum in paſſiuum mutetur; vt ſi dixerit, *Baptizaris à me*. Sic tamen immutari verba non poſſunt abſque graui peccato, quamuis mutatio ſit accideotaria.

REGVLA IX.

Latinus formam Græcorum ſtodiosè adhibens, *Baptizatur N. ſeruus Chriſti in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*: Lethalis peccati reus eſt: At Baptiſmus validus eſt & ratus. Eccleſiæ ſuæ Ritum quiſque ſequi tenetur: Sed ratum eſt Sacramentum, ſi formæ ſubſtaotia ſeruetur.

REGVLA X.

Si qois loco illius verbi, *Baptizo*, dixerit, *Abluo, lauo, immergo, aquâ tingo*; validus eſt baptiſmus, mndò Sacramentalem abiutinnem intendat, quam inſtituit Chriſtus, & Eccleſia vſurpat: Alioqui ſi communem ablutionem dumtaxat intenderet ad corporis ſordes abſtergendas, ad ſanitatem, ad refrigerationem, nihil conficeret Mioiſter. Grauiter tamen peccat, ſi verbum euaogelicum, *Baptizo*, mutare aggrediatur.

REGVLA XI.

Si loco, harum vocum *In nomine*, dicat, *In nominibus*, nullus eſt Baptiſmus, quia his verbis, *In nomiue*, ſignificatur vnitas eſſentiæ, maieſtatis, poteſtatis, operationis io tribus Perſonis Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ diuiſa ſignificatur his verbis, *In uominibus*. Si quis præpoſitionem *In* prætermitteret, oihil cooficeret.

REGVLA XII.

Si quis addat formæ Baptiſmi aliqua verba formæ ſenſum non immutantia, ratus erit Baptiſmus. Sic validum eſſe Baptiſmum collatum ſub ea verborum formulâ, quam refert *Seuerus* Patriarcha Alexandrinus Lib. *De Ritibus Baptiſmi*, in Bibliotheca Patrum ediro, minimè dubium eſt: *Baptizatur talis N. in uomine Patris, Amen, & Filij Amen, & Spiritus-Sancti, ad vitam ſæculi ſæculorum*. Idem eſtn iudicium de fnrma quam Æthinpes adhibent: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Saucti Paracleti. Ameu*.

REGVLA XIII.

Baptiſmus ita collatus: *Ego te baptizo in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filij, ego te baptizo in nomine Spiritus-Sancti*: Nnnnullis inualidus videtur, hnminémque ſic baptizatum ſub conditione rebaptizandum, quia vnitas formæ interrupta eſt. Mihi certè ratus ac validus videretur, ſicut *Stephanus II.* Pontifici Maximo ratus ac validus viſus eſt, qui ſic à ruſtico Preſbytero fuerat collatus: *In nomine Patris mergo, & Filij mergo, & Spiritus-Sancti mergo*. Nec vnitatem formæ cenſerem interruptam, ſicut interruptam non ſenſit eo caſu Summus Pnntifex. Peccati tameo lethalis reus eſſet, qui ita baptizaret.

REGVLA XIV.

Baptiſmus collatus ſub hac forma: *Ego te baptizo cum Patre, & Filio, & Spiritu-Sancto*: nullus eſſet: Sicut & nullus miraculn comprobatus eſt, quem Deuterius Ariaous Epiſcopus conferre aggreſſus eſt *Barbæ* cuidam Conſtantinopoli, dicens: *Baptizatur Barba, iu nomine Patris, per Filium, in Spiritu-Sancto*: Vt refert *Theodorus Lector* Lib. 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*. Quamobrem Baptiſmus à muliere Itala his verbis collatus: *Io ti battezo col Padre, col Figliolo, col lo Spirito-Santo*; abſque hæſitatione improbandns erat, & puer ſub legitima verborum forma baptizandus.

CA-

CAPVT II.

DE BAPTISMO IOANNIS.

BAptiſmus *Ioannis* Veteri Teſtamento ad exitum vergente inſtitutus eſt vt *Præcurſorium Sacramentum* Baptiſmi Chriſti (inquit *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Contra Litteras Petiliani*, Cap. 56.) vt ſcilicet Chriſtus à Ioanne baptizaretur, atque ita Baptiſmum conſecraret. Secundò, vt Chriſtus manifeſtaretur in Iſraël. Vnde ipſe de Chriſto ait Ioannis 1. *Vt manifeſtetur in Iſraël, propterea veni ego in aqua baptizans*. Tertiò, vt *Ioannes* per ſuum Baptiſmum Chriſti Baptiſmum non ſolùm adumbraret, ſed ad illum homines præpararet tripliciter, ſcilicet inducendo ad fidem Chriſti: Aſſuefaciendo ad Ritum Baptiſmi Chriſti: Diſponendo per Pœnitentiam ad effectum Baptiſmi Chriſti: *Et qui prædicando factus eſt Præcurſor Chriſti, etiam baptizando Præcurſor eius fieret imitatione Sacramenti* (inquit *S. Gregorius* Homiliâ 7. in Euangelia.) An verò Baptiſmus *Ioannis* eandem vim habuerit, eamdémque gratiam contulerit, quam Baptiſmus Chriſti, caput eſt inter Caluinianos & Orthodoxos controuerſū.

PROPOSITIO VNICA.

Baptiſmum Ioannis eamdem vim cùm Baptiſmo Chriſti non habuiſſe, dogma fidei eſt.

PRobatur ex ſummo quatuor Euangeliſtarum conſenſu, ipſiúſque *Ioannis* apud illos teſtimonio. Nam *Matth.* 3. ad eos qui ad ſe veniebant baptizandi, ne plus aliquid accepturos ſe putarent, quam reuera accepturi eſſent, hæc verba dirigit: *Ego quidem baptizo vos aquâ in pœnitentiam: Qui autem poſt me venturus eſt, fortior me eſt, cuius non ſum dignus calceamenta portare: Ipſe vos baptizabit in Spiritu-Sancto & igni*. Et *Marci* Cap. 1. *Ego baptizaui vos aquâ, ille verò baptizabit vos Spiritu-Sancto*. Lucæ 3. *Exiſtimante autem Populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Ioanne, ne fortè ipſe eſſet Chriſtus: Reſpondit Ioannes dicens omnibus: Ego quidem aquâ baptizo vos: Veniet autem fortior me, cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamentorum eius: Ipſe vos baptizabit in Spiritu-Sancto, & igni*. Ioannis 1. 26. *Ego baptizo in aquâ; Medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis. Ipſe eſt qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt, cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam corrigiam eius calceamenti .·.·. Qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, Hic eſt qui baptizat in Spiritu-Sancto*. Ex quibus verbis manifeſtum eſt diſcrimen illud primum inter Baptiſmum *Ioannis*, & Baptiſmum Chriſti, quòd *Ioannis* Baptiſmus ſolùm corpus ablueret ac mundaret aquâ: Baptiſmus verò Chriſti homines interiùs per Spiritum-Sanctum à peccatis ablueret, gratiáque diuinæ adoptionis donaret. Diſcrimen illud confirmatur ex his Sanctiſſimi Præcurſoris verbis Ioannis 3. *Qui eſt de terra, de terra eſt, & de terra loquitur. Qui de cœlo venit, ſuper omnes eſt*. Illorum enim verborum ſenſus eſt, totum *Ioannis* Miniſterium cùm Miniſterio Chriſti collatum, terrenum eſſe, & cœleſtis gratiæ vacuum. Vnde *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 10. *Nos porrò* (inquit) *quantula fide ſumus, tantulo & intellectu poſſumus æſtimare, diuinum quidem eum Baptiſmum fuiſſe, mandato tamen, non & poteſtate, quod & Ioannem à Domino miſſum legimus in hoc munus, cæterùm humanum conditione. Nihil enim cœleſte præſtabat, ſed cœleſtibus præminiſtrabat, Pœnitentiæ ſcilicet præpoſitus, quæ eſt in hominis* (vtique diuinitus adiuti) *poteſtate .·.·. Aut daret, & Spiritum-Sanctum, & remiſſionem delictorum, ſi cœleſtis fuiſſet. Sed neque peccatum dimittit, neque Spiritum indulget niſi Deus ſolus. Etiam ipſe Dominus, niſi priùs aſcenderet ad Patrem, aliter negauit Spiritum deſcenſurum. Id quòd Dominus nondum conferebat, ſeruus vtique præſtare poſſet? Adeò poſteà in Actis Apoſtolorum inuenimus, quoniam qui Ioannis Baptiſmum habebant, non accepiſſent Spiritum-Sanctum, quem ne auditu quidem nouerant. Ergo non erat cœleſte, quod cœleſtia non exhibebat. Agebatur itaque Baptiſmus Pœnitentiæ quaſi candidatus remiſſionis, & ſanctificationis in Chriſto ſubſecuturæ. Nam quòd prædicabat Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem delictorum, in futuram remiſſionem enuntiatum eſt. Siquidem Pœnitentia antecedit, remiſſio ſubſequitur, & hoc eſt viam præparare: Qui autem præparat, non idem ipſe perficit, ſed alij perficiendum procurat. Ipſe profitetur ſua non eſſe cœleſtia, ſed Chriſti*, *dicendo:* Qui de terra eſt, de terra loquitur: Qui de ſupernis venit, ſuper omnes eſt. *Item in ſola ſe Pœnitentia tingere, venturum mox qui tingeret in Spiritu & igni. Scilicet quia vera, & ſtabilis aquæ fides quâ tingitur in ſalutem, ſimulata autem, & infirma igni tingitur in iudicium.*

S. Ioannes Chryſoſtomus Homiliâ 10. in Matthæum, explicans quomodo *Ioannes* prædicauerit Baptiſma Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum: *Quamquam* (inquit) *remiſſionem hoc Baptiſma non habeat, ſed hoc munus illius baptiſmatis erat, quod poſtea Chriſtus inſtituit. In hoc enim vna ſepulti ſumus, & vetus homo noſter tunc ſimul crucifixus eſt, & ante Crucem nuſquam prorſus extitit remiſſio peccatorum. Siquidem vbique ipſius hoc Sanguini deputatur. Idem enim illud Paulus affirmans:* Sed emundati, *inquit*, eſtis, ſed ſanctificati eſtis, *Non per Baptiſma Ioannis, ſed* In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Spiritu Dei noſtri. *Et alibi ipſe dicit:* Ioannes quidem prædicauit Baptiſmum Pœnitentiæ: *& non ait, Remiſſionis: Sed vt crederent in Aduenientem poſt eum. Cum enim nondum pro peccatis Mundi hoſtia fuiſſet oblata, cum necdum Spiritus-Sanctus deſcendiſſet, quomodo remiſſio peccatorum facta diceretur? .·. Ita illud Baptiſma alterius, id eſt, Chriſti præparatio eſt.* Et Homil. 11. *Poſtquam baptiſmatis ſui profeſſus eſt ſimplicitatem, nec quidquam illud ampliùs habere monſtrauit, quam vt eos ad Pœnitentiam duceret: Non enim dixit, In aqua remiſſionis, ſed Pœnitentiæ: Tum demum ponit etiam Chriſti Baptiſma ineffabilium donorum liberalitate cumulatum.* Hæc enim verba, *ipſe vos baptizabit in Spiritu-Sancto, & igni*, ſignificant *Indulgentiam peccatorum, interitúmque pœnarum, iuſtificationem, ſanctificationem, liberationem, filiorum adoptionem, fraternitatem, cohæreditatem, communionémque Chriſti, & Sancti Spiritus dona largiſſima.*

[1. Cor. 6.] [Act. 1.] [Luc. 3.]

S. Ambroſius Lib. 2. in *Lucæ* Euangel. explicans illa verba, *Ego vos aqua baptizo*, & Baptiſmum *Ioannis* cum Baptiſmo Chriſti comparans: *Aliud* (inquit) *fuit Baptiſma Pœnitentiæ, aliud Gratiæ eſt.*

S. Hieronymus Dialogo Aduersùs Luciferianos: *Ioannis* (inquit) *Baptiſma non tam peccata dimiſit, quàm Baptiſma Pœnitentiæ fuit in remiſſionem peccatorum, id eſt, in futurum remiſſionem, quæ eſſet poſtea per ſanctificationem Chriſti ſubſecutura. Scriptum eſt enim:* Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans Euangelium Pœnitentiæ in remiſſionem Peccatorum. *Et poſt modicum:* Et baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata ſua. *Vt enim ante Præcurſor Domini ipſe, ſic & Baptiſma eius præuium dominici Baptiſmatis fuit.* Qui de terra eſt (*aiebat*) terrena loquitur: Qui de ſupernis venit, ſuper omnes eſt. *Et iterum:* Ego baptizo vos in aqua: Ille baptizabit vos in Spiritu-Sancto. *Si autem Ioannes, vt confeſſus eſt ipſe, non baptizauit in Spiritu, conſequenter neque peccata dimiſit, quia nulli hominum ſine Spiritu-Sancto peccata dimittuntur. Aut ſi contentioſè argumentaris, ideò Ioannis Baptiſma dimiſiſſe peccata, quia de cœlis fuit: Edoce quid ampliùs in Chriſti baptiſmate conſequamur, quod peccata dimittit, & liberat à gehenna. Quod à gehenna liberat, perfectum eſt. Perfectum autem Baptiſma non eſt, niſi quod in cruce & reſurrectione Chriſti eſt. Ita tu peruersè religioſus, dicente ipſo Ioanne,* Illum oportet creſcere, me autem minui: *Dum ſerui Baptiſmo, plus quàm habuit, tribuis, Dominicum deſtruis, cui nihil ampliùs relinquis.*

[Marc. 1.] [Ioann. 3.] [Luc. 3.]

S. Auguſtinus Lib. 5. De Baptiſmo contra Donatiſtas, Cap. 10. *Si Baptiſmo*, inquit, *Ioannis peccata dimittebantur, quid ampliùs præſtare potuit Baptiſmus Chriſti eis quos Apoſtolus Paulus poſt Baptiſmum Ioannis Chriſti Baptiſmo voluit baptizari?* Idem Tractatu 4. in Ioannem: *Quid profuit Baptiſmus Ioannis? Fratres, mei, ſi profuit aliquid, & modò maneret, & baptizarentur homines Baptiſmo Ioannis, & ſic venirent ad Baptiſmum Chriſti. Sed quid ait?* Vt manifeſtaretur Iſraëli: *Id eſt, Populo Iſraël vt manifeſtaretur Chriſtus, venit baptizare in Aqua. Accepit miniſterium Baptiſmatis Ioannes in aqua Pœnitentiæ, parare viam Domino, non exiſtens Dominus: At vbi cognitus eſt Dominus ſuperfluo ei via parabatur; qui cognoſcentibus ſe ipſe factus eſt via: Itaque non durauit diu Baptiſmus Ioannis.* Enchiridij Cap 49. *Non renaſcebantur, qui baptiſmate Ioannis baptizabantur, à quo ipſe baptizatus eſt: Sed quodam præcurſorio illius miniſterio, qui dicebat*, Parate viam Domino, *huic vni in quo ſolo renaſci poterant, parabantur. Huius enim Baptiſmus eſt non in aquâ tantùm, ſicut fuit Ioannis, verùm etiam in Spiritu-Sancto; vt de illo Spiritu regeneretur quiſquis in Chriſtum credit, de quo Chriſtus generatus regeneratione non egnit.* Legatur, & Libro 2. *Contra Litteras Petiliani*, Cap. 37. Lib. *De Vnitate Eccleſiæ* Cap. 21. Lib. *De Vnico Baptiſmo*, Cap 7. Sermone 210. aliàs 75. *De Diuerſis*, Et Epiſt. 93. aliàs 48. *Ad Vincentium Rogatiſtam*, Cap. 11.

S. Cyrillus Alexandrinus Lib. 2. In *Ioannem*, p. 156. & 157. illos mentis inopes aſſerit, & contra Eccleſiæ dogmata inſurgere, qui dicere auderent nullum eſſe diſcrimen baptiſmatis Chriſti, & baptiſmatis Ioannis. *Idem non eſſe Baptiſma Ioannis, cum eo quòd à Saluatore noſtro factum eſt*, aſſerit: *Proximam tamen eſſe, & circa ipſum, vt doceret præparationem quamdam & rudimentum eſſe perfectionis. Quemadmodum ergo Lex Moſayca vmbram habere dicitur futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum: Ita quoque de Baptiſmo illo in pœnitentiam cenſendum eſt.*

S. Gregorius Homiliâ 7. in Euangelia: *Ioannes* (inquit) *non in Spiritu, ſed in aqua baptizat: Quia peccata ſoluere non valens, baptizatorum corpora per aquam lauat, ſed tamen mentem per veniam non ſanat.*

Diſcrimen alterum inde petitur, quod Baptiſmus S. *Ioannis* ab ipſo denominatus fuerit, quia ſcilicet in eo nihil agebatur, quod vires *Ioannis* excederet: Quamuis à Deo inſtitutus eſſet quoad Ritum, ſiquidem *Ioannes* à Deo miſſus erat vt baptizaret. Baptiſmus autem nouæ Legis non denominatur à Miniſtro: Quia illius effectus, nempè ſpiritualis regeneratio, ex aqua, & Spiritu-Sancto, baptizantis vires prætergreditur. Quamobrem ſolius Chriſti dicitur, qui interius baptizat in Spiritu-Sancto. *Quoniam ergo* (inquit *S. Auguſtinus* Tractatu 5. in Ioannem) *acceperat Ioannes Baptiſmum, qui propriè Ioannis diceretur, Dominus autem Ieſus Chriſtus noluit Baptiſmum ſuum alicui dare, non vt nemo baptizaretur Baptiſmo Domini, ſed vt ſemper ipſe Dominus baptizaret: Id actum eſt, vt & per Miniſtros Dominus baptizaret, id eſt, vt quos Miniſtri Domini baptizaturi erant, Dominus baptizaret, non illi: Aliud eſt enim baptizare per miniſterium, aliud per poteſtatem. Baptiſma enim tale eſt, qualis eſt ille in cuius poteſtate datur; non qualis eſt ille, per cuius miniſterium datur. Talis erat Baptiſmus Ioannis, qualis Ioannes, Baptiſmus iuſtus tanquàm iuſti, tamen hominis. Tale autem Baptiſma Domini, qualis Dominus: ergo Baptiſma Domini diuinum, quia Dominus Deus.*

Tertium diſcrimen inter Baptiſmum *Ioannis*, & Baptiſmum Chriſti eſt, quod baptizatos Ioannis Baptiſmate, Chriſti Baptiſmo initiari neceſſe eſſe, vt gratiam, & ſalutem æternam conſequerentur, non è contrario. Act. 1. 45. *In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt: In Ioannis Baptiſmate. Dixit autem Paulus: Ioannes baptizauit Baptiſmo Pœnitentiæ populum, dicens: In eum, qui venturus eſſet poſt ipſum, vt crederent, hoc eſt, in Ieſum. His auditis baptizati ſunt in nomine Domini Ieſu.* Quamobrem *S. Auguſtinus* Lib. 5. De Baptiſmo contra Donatiſtas, Cap. 10. ex hoc ipſo Actuum loco probans Chriſti Baptiſma præſtantius eſſe Baptiſmo *Ioannis*, ait: *Dominus Ieſus Chriſtus tali Baptiſmo mundat Eccleſiam, quo accepto nullum alterum requiratur. Ioannes autem tali Baptiſmo prætingebat, quo accepto eſſet Baptiſma etiam Dominicum neceſſarium; non vt illud repetatur, ſed vt eis qui Baptiſmum Ioannis acceperant, etiam Chriſti Baptiſmus, cui viam præparabat ille, traderetur. Si enim Chriſti humilitas commendanda non eſſet, nec Baptiſmo Ioannis opus eſſet: Rurſum ſi in Ioanne finis eſſet, poſt Ioannis Baptiſma Chriſti Baptiſmate opus non eſſet, Sed quia Finis legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti: Ab illo demonſtratum eſt ad quem pergeretur; ad hunc cùm peruentum fuerit permaneretur. Idem igitur Ioannes, & celſitudinem Domini prædicauit, cum eum ſibi longè præpoſuit; & humilitatem, cum eum tanquàm infimum baptizauit. Sed ſi Ioannes Chriſtum ſolùm baptizaſſet, melioris Baptiſmi Ioannes diſpenſator fuiſſe putaretur quo ipſe Chriſtus ſolus tinctus eſſet, quam Chriſti eſt quo Chriſtiani tinguntur: & rurſus ſi omnes priùs Baptiſmo Ioannis, & deinde Chriſti baptizari oporteret, minùs plenus minùſque perfectus Chriſti Baptiſmus meritò videretur, qui non ſufficeret ad ſalutem. Quocirca, & Baptiſmo Ioannis baptizatus eſt Dominus, vt ſuperbas hominum ceruices ad ſalutare ſuum Baptiſma flecteret; & non ſolus illo baptiſmate tinctus eſt, ne hoc ipſo ſuperius illud oſtenderet, quod eo ſolus ipſe baptizari meruiſſet; & vltra illud perſeuerare non ſinit, ne hoc vnum quo ipſe baptizat, indigere præcedente aliquo videretur.*

His concinit *S. Thomas* 3. P. Q. 38. A. 3.

Meritò itaque Sacra Synodus Tridentina primum hunc de Baptiſmo Canonem contra Hæreticos edidit: *Si quis dixerit, Baptiſmum Ioannis habere eamdem vim cùm Baptiſmo Chriſt., Anathema ſit.*

Obijcitur illud Marci 1. 4. *Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Et Luc. 3. 3. *Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* At Scriptura Sacra non aliter loquitur de Baptiſmo Chriſti. Nam S. Petrus ait, Act. 2. *Baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in remiſſionem peccatorum veſtrorum.* Et in Symbolo Conſtantinopolitano confitemur. *Vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.*

Præterea, Veterum Patrum plerique remiſſionem peccatorum per Baptiſmum *Ioannis* datam aſſerunt. *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi Myſtagocica 2. *Nemo itaque exiſtimet Baptiſma tantùm remiſſionis peccatorum, verum etiam adoptionis filiorum ſeſe accipere, ſicut Ioannis Baptiſmus ſolam peccatorum condonationem præſtabat.* Et Catecheſi 2. *Illuminatorum*: De illis qui baptizabantur à *Ioanne* ait: Primùm *oſtendebat vulnera, deinde ille medicamenta apponebat, & credentes liberabat ab igne æterno.*

S. Baſilius Lib. 1. *De Baptiſmo*, Cap. 2. *Baptiſmus Ioannis*, inquit, *nulla prorſus factâ dilatione, per gratiam Dei, & Chriſti ipſius, ſimul atque acceſſerat quis, & peccata ſua quantacumque, & qualiacumque fuiſſent, confeſſus fuerat, in Iordanis flumine baptizabatur, & conſeſtim peccatorum remiſſionem accipiebat.*

S. Ambroſius Lib. 1. *De Spiritu-Sancto*, Cap. 3. Ioannem baptizaſſe pariter docet. *In remiſſionem peccatorum.*

Aurelius Prudentius, Catamerinon Hymno 7. de *Ioanne* ita canit:

Hortator ille primus, & doctor nouæ
Fuit ſalutis: Nam ſacrato in flumine
Veterum piatas lauit errorum notas;
Sed tincta poſtquam membra defecauerat,
Cœlo refulgens influebat Spiritus.
Hoc ex Lauacro labe dempta criminum
Ibant renati, non ſecùs quàm ſi rudis
Auri recoctum vena pulchrum ſplendeat.

Reſpondetur, nullibi de *Ioanne* dici in Scriptura Sacra quod baptizauerit in remiſſionem peccatorum, ſed quod prædicauerit Baptiſma Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum. Remiſſio itaque peccatorum ad *Ioannis* Baptiſmum non refertur ab Euangeliſtis, ſed ad Pœnitentiam à Sancto Præcurſore prædicatam, cuius profeſſione & actione homines præparabat ad remiſſionem peccatorum per Baptiſmum Chriſti conſequendam. Ita vtriuſque Euangeliſtæ teſtimonium explicant.

Ter-

Tertullianus Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 10. *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Homil. 10. in Matthæum; *S. Hieronymus* Dialogo Aduerſùs Luciferianos, *S. Ambroſius* Lib. 2. in Euang. S Lucæ; & *S. Auguſtinus* Lib. 5. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 10 Venerabilis *Beda* in Cap. 1. S. Marci, & *S. Thomas* 3. P. Q. 38. A. 3. in Reſponſione ad primum argumentum.

Patres verò laudati ſic explicari poſſunt, vt remiſſionem peccatorum *Ioannis* Baptiſmus in ſpe dederit, non in re; vel ex opere operantis, non ex opere operato; id eſt, ratione adiunctæ Pœnitentiæ, ad quam homines hortabatur, non per ſe; vel denique diſponendo, non efficiendo. Vt, vt eſt, Patres illi Baptiſmo Chriſti vim maiorem, & excellentiorem tribuunt, quam Baptiſmo *Ioannis*, quod vnum ad fidem pertinet. *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* donationem Spiritus-Sancti, & adoptionem filiorum *Ioannis* Baptiſmo non tribuit, ſed vni
Catech. 11. Myſtag. Baptiſmo Chriſti. *Nos verò* (inquit) *de Chriſti Baptiſmo certi ſumus, quod ita vt eſt peccatorum ablutio, ſic & donum Sancti-Spiritus conciliat, ſic & Chriſti Paſſionum imaginem gerit.* Nec per ſe valuiſſe ait ad liberandum homines ab æterna damnatione, ſed ratione tantùm
Catech. 12. Illum. prædicationis, quâ illos ad Pœnitentiam inflectebat, & ad Chriſti fidem præparabat. *Ac ſi velis* (inquit) *hoc tibi probari, quod Baptiſmus Ioannis ab igne comminationis liberabat, audi ipſum dicentem*, Genimina *viperarum, quis monſtrauit vobis fugere à futura ira?* Et infrà: *Magnus Ioannes, ſed quid is ad Dominum? Bonus ille qui in aqua baptizabat, ſed quid ad illum qui baptizabat in Spiritu, & igne?*

S. Baſilius Baptiſmum quidem *Ioannis* extollit ſuper Moſaïcum Baptiſma, ſeu purificationes Veteris Legis, ſed longè poſtponit Baptiſmo Chriſti. Subdit enim: *Domini verò Baptiſma omnem humanam rationem ſuperat, & gloriam habet quodcunque humanum deſiderium ac votum excellentem, ac maiore gratia, & virtutis ſupereminentia reliqua ſuperat, quam Solis ſplendor cæteras ſtellas excellit. Si verò Sanctorum dicta ad memoriam reuocentur, adhuc exactiùs illam incomparabilem Dominici Baptiſmatis excellentiam commendabunt.*

S. Ambroſius Ioannem baptizaſſe ait in remiſſionem peccatorum à Chriſto dandam: *Ioannes* (inquit) *In remiſſionem peccatorum, in aduenientis Ieſu, non in ſuo baptizauit Nomine.*

Prudentius, ſi Spiritum-Sanctum in *Ioannis* Baptiſmo influere ait, & per illum homines renaſci, ipſi Ioanni contradicit, dicenti: *Ego baptizo vos Aquâ: Ille vos baptizabit in Spiritu-Sancto, & igni:* Et Poëtica libertate minimè probandâ prætergreditur Theologiæ metas, intra quos Muſam ſuam coercere debuiſſet, ac loqui cùm Scriptura, & Patribus.

Hunc Articulum abſoluamus *S. Auguſtini* verbis Lib. 5. *De Baptiſmo*, Cap. 10. *Quapropter quamquam ita credam baptizaſſe Ioannem in Aqua Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, vt ab eo baptizatis in ſpe remitterentur peccata, reipſa verò in Domini Baptiſmo id fieret: Sicut Reſurrectio quæ exſpectatur in finem, ſpe in nobis facta eſt, ſicut dicit Apoſtolus*, quia ſimul nos excita- „ Epheſ. 2. 6.
uit, & ſimul ſedere fecit in cœleſtibus. *Et idem dicit*, „ Rom. 8. 24.
Spe enim ſalui facti ſumus. *Nam & ipſe Ioannes cùm* „ Matth. 3. 11.
dicat, Ego quidem baptizo vos in aqua, in Pœniten- „ Ioan. 1. 29.
tiam, in remiſſionem peccatorum: *Dominum vi-* „
dens ait, Ecce Agnus Dei ecce qui tollit pecca- „
ta Mundi. *Tamen ne quiſque contendat etiam in Baptiſmo Ioannis dimiſſa eſſe peccata, ſed aliquam ampliorem ſanctificationem eis quos iuſſit Paulus denuò baptizari, per Baptiſmum Chriſti eſſe collatam, non ago pugnaciter.*

C A P V T VIII.

DE INSTITVTIONE BAPTISMI.

PROPOSITIO I.

Baptiſmus ante Chriſti Paſſionem inſtitutus eſt.

PRobatur. Apoſtoli ante Paſſionem Domini baptizarunt; non Baptiſmo *Ioannis* ſed Chriſti: Siquidem ipſi Chriſto tribuitur Baptiſmus ab illis collatus; *Ioanni* potiùs tribuendus, ſi *Ioannis* Baptiſma contuliſſent. Ioannis 3. 22. *Poſt hæc venit Ieſus, & Diſcipuli eius in terram Iudæam: Et illic demorabatur cùm eis, & baptizabat.* Baptizaturus erat Chriſtus in Spiritu-Sancto, & igni, ſecundùm teſtimonium *Ioannis*: Qui ergo Chriſto tribuitur Baptiſmus, alius erat à *Ioannis* Baptiſmo in aqua tantùm collato. Præterea orta eſt æmulatio inter Diſcipulos *Ioannis*, & Chriſti, occaſione Baptiſmi, nullatenus futura, ſi Ioannis Baptiſma vtrique contuliſſent. Ibidem Verſ. 25. & 26. *Facta eſt autem Quæſtio ex Diſcipulis Ioannis cùm Iudæis de Purificatione. Et venerunt ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* Et Ioannis 4. 1. *Vt ergo cognouit Ieſus, quia audierunt Phariſæi, quòd Ieſus plures Diſcipulos facit, & baptizaret quàm Ioannis (quamquam Ieſus non baptizaret, ſed Diſcipuli eius) reliquit Iudæam.* Diſcipuli ergo Chriſti Baptiſma eius nomine, authoritate, & mandato conferebant: Adeóque illud erat Chriſti Baptiſma: Quamobrem ante Saluatoris Paſſionem inſtitutum cenſeri debet.

Confirmatur ex *S. Auguſtino* Epiſtolâ 265. aliàs 108. ad *Seleucianam*, hanc Quæſtionem tractante. *Vtrumque autem de Domino ſcriptum eſt, & quia* baptizabat „ plures quàm Ioannes, *Et quia* Ipſe non baptiza- „ bat, ſed Diſcipuli eius, *Vt intelligeremus, & Ipſum quidem baptizaſſe præſentiâ maieſtatis, non tamen Ipſum baptizaſſe manibus ſuis. Ipſius enim erat Baptiſmi Sacramentum; ad Diſcipulos autem baptizandi miniſterium pertinebat.* Id confirmat Tractatu 15. in *Ioannem*.

Probatur ſecundò: Qui erant ab Apoſtolis ante Paſſionem Domini baptizati, non leguntur iterum poſt Chriſti Paſſionem baptizati; ſicut de illis qui *Ioannis* Baptiſmate baptizati erant, *S. Lucas* teſtatur *Act.* 19. Baptiſmum ergo Chriſti, non *Ioannis* ab ipſius Domini Ieſu Diſcipulis acceperant.

Confirmatur ex *S. Auguſtino* Tractatu 5. in Ioannem. *Baptiſmum Chriſti das* (inquit) *ideò non poſt te baptizatur: Poſt Ioannem ideò baptizatum eſt; quia non Chriſti Baptiſmum dabat, ſed ſuum: Quia ſic acceperat, vt ipſius eſſet. Non ergo tu melior quàm Ioannes: Sed Baptiſmus qui per te datur, melior quàm Ioannis. Ipſe enim Chriſti eſt, iſte autem Ioannis. Et quod dabatur à Paulo, & quod dabatur à Petro, Chriſti eſt: Et ſi datum eſt à Iuda, Chriſti erat. Dedit Iudas, & non baptizatum eſt poſt Iudam; dedit Ioannes, & baptizatum eſt poſt Ioannem: Quia ſi datus eſt à Iuda Baptiſmus, Chriſti erat; qui autem à Ioanne datus eſt, Ioannis erat. N[illegible] Iudam Ioanni, ſed Baptiſmum Chriſti etiam per Iudæ manus datum, Baptiſmo Ioannis etiam per manus Ioannis dato rectè præponimus. Etenim dictum eſt de Domino antequam pateretur; quia baptizabat plures quàm Ioannes: Deinde adiunctum eſt; Quamuis Ipſe non baptizaret, ſed Diſcipuli eius: Ipſe, & non ipſe: Ipſe poteſtate, illi miniſterio: Seruitutem ad baptizandum illi admouebant, poteſtas baptizandi in Chriſto permanebat. Ergo baptizabant Diſcipuli eius, & ibi adhuc erat Iudas inter Diſcipulos eius: Quos ergo baptizauit Iudas, non ſunt iterum baptizati: Et quos baptizauit Ioannes, iterum baptizati ſunt? Planè iterum, ſed non iterato Baptiſmo. Quos enim baptizauit Ioannes, Ioannes baptizauit: Quos autem baptizauit Iudas, Chriſtus baptizauit.*

Tertullianus quidem Libro *De Baptiſmo*, Cap. 11. *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homiliâ 3. in Ioannem, *Euthymius*, & *Theophylactus*, cenſent Chriſti Domini Diſcipulos non alio quàm *Ioannis* Baptiſmate ante illius Paſſionem baptizaſſe; ſed longè probabilior eſt *S. Auguſtini* ſententia in Scriptura fundata.

At, inquies, Quomodo Apoſtoli baptizarunt Ba-

ptiſmo Chriſti, quem ipſos recepiſſe Scriptura non teſtatur? Certè ſolo *Ioannis* tinctos Baptiſmate *Tertullianus* docet.

Reſpondetur, Quamuis non ſit conſequens, vt alios baptizare non poſſit, qui Chriſti Baptiſmate non eſt initiatus: Et probabiliter dicere potuerit *Tertullianus*, Apoſtolis. *Vel primæ adlectionis, & exinde indiuiduæ familiaritatis prærogatiuam compendium Baptiſmi contuliſſe, cum ſequebantur illum, qui credenti cuique ſalutem pollicebatur*: Probabiliorem tamen eſſe, & omninò anteponendam *S. Auguſtini* ſententiam, aſſerentis Apoſtolos, prius quàm à Chriſto ad baptizandum mitterentur, ab ipſo Saluatore fuiſſe baptizatos, etſi id Scriptura non expreſſerit. Quam tamen id innuiſſe cenſet. Eà de re mentem ſuam exponit in Epiſt. *Ad Seleucianam* ſupra laudatà. *Rectè*, inquit, *dici poteſt, quia cùm Petrus nogauit Dominum, nondum fuerant Apoſtoli baptizati, non tamen Aqua, ſed Spiritu-Sancto. Hoc enim eis dixit poſtquam reſurrexit, & conuerſatus eſt cùm eis*, Ioannes quidem „ baptizauit Aqua, vos autem baptizabimini Spiritu- „ Sancto, quem & accepturi eſtis non poſt multos hos dies.∴ *Si autem dicimus aquâ non fuiſſe baptizatus, metuendum eſt ne grauiter in eis erremus, ne demus hominibus authoritatem contemnendi Baptiſmum, quem vſque adeò non contemnendum ipſa Apoſtolica diſciplina commendat, vt Cornelius Centurio, & ij qui cùm illo erant, etiam accepto Spiritu-Sancto, fuerint baptizati. Sicut antiqui Iuſti ſi non circumciderentur, non erat eis peccatum; poſtea verò iuſſit Deus, vt circumcideretur Abraham eiuſque poſteritas, iam ſi non fieret, graue peccatum fuit; ſic etiam poſtquam Dominus Chriſtus in Eccleſia ſua Sacramentum Noui Teſtamenti pro Circumciſione carnis ſanctum Baptiſmum dedit, & apertiſſimè dixit*. Si quis non renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, non intrabit in regnum cœlorum, *Iam non debemus quærere, quando quiſque fuerit baptizatus; ſed quoſcunque legimus in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, pertinere ad Regnum cœlorum, non niſi baptizatos intelligere debemus: Niſi fortè quos anguſtia Paſſionis inuenit, & nolentes negare Chriſtum, antequam baptizarentur, occiſi ſunt, quibus ipſa Paſſio pro Baptiſmo deputata eſt. Sed nunquid hoc poſſumus de Apoſtolis dicere, qui vſque adeò largum tempus habuerunt quo baptizarentur, vt alios etiam baptizauerint? Sed non omnia quæ facta ſunt, etiam ſcripta inueniuntur, verumtamen facta eſſe ex cæteris documentis probantur. Scriptum eſt quando baptizatus ſit Apoſtolus Paulus, & ſcriptum non eſt, quando baptizati ſint alij* Act. 9. *Apoſtoli; verumtamen etiam ipſos baptizatos intelligere debemus: Quemadmodum ſcriptum eſt quando baptizatæ* Act. 8. *ſint plebes Eccleſiarum in Ieruſalem, & Samaria; quando autem baptizatæ ſint aliæ plebes gentium, quibus Apoſtoli Epiſtolas miſerunt, non eſt vtique ſcriptum, & tamen etiam ipſas baptizatas vtique minimè dubitamus propter il-* Ioann. 3. *lam Domini ſententiam*, Niſi quis renatus fuerit ex „ Aqua, & Spiritu-Sancto, non intrabit in Regnum „ cœlorum. Idem docet Epiſtolâ 44. aliàs 163. ad *Glorium, Eleuſium, & Felices*, & Libro 3. *De Anima & eius Origine*, Cap. 9.

Eidem ſententiæ *S. Ambroſius* ſuffragatur in *Apologia David*, Cap. 9. *Quâ gratiâ Petrus, qui ante fuerat baptizatus, interrogatur, poſtquam viſus eſt Dominum negaſſe: Simon Ioannis diligis me? Dixit ei: Vtique tu ſcis, Domine, quia ego diligo te*.

PROPOSITIO II.

Chriſtus tunc Baptiſmum inſtituit, cum à Ioanne in Iordane baptizatus eſt.

CVm enim Sacramenta vim conferendi gratiam ex inſtitutione ſua habeant: Tunc videtur aliquod Sacramentum inſtitui, quando virtutem accipit producendi ſuum effectum: Hanc autem virtutem accepit Baptiſmus, quando Chriſtus eſt baptizatus: Vnde tunc verè Baptiſmus inſtitutus fuit, cum ipſe à *Ioanne* baptizatus, ſanctificandi virtutem Aquæ tribuit. Teſtatur enim *S. Gregorius Nazianzenus*, eo tempore aquæ vim generandi, in ſpiritualem ſcilicet vitam, datam eſſe. Sic habet Oratione 38. in Natiuitatem Chriſti. *Quidem paulò poſt, & Ieſum purgatione mea in Iordane purgari videbis, vel potiùs aquas purgatione ſuâ purificare*. Et Oratione 39. Chriſtum baptizari ait, *Vt totum veterem Adam ſepeliat in aquis: Ante hos verò, & propter hos Iordanem: Nimirum vt ſpiritus & caro erat, ſic etiam per Spiritum, & Aquam initians*. Idemque confirmat vetus Auctor Sermonis 6 in Epiphania Domini, olim inter Auguſtinianos 29. De Tempore, nunc 136. in Appendice, *Quia*, inquit, *per vniuerſum Mundum Sacramentum Baptiſmi humano generi opus erat, omnibus aquis benedictionem dedit, quando in Iordanis alueum vnicâ ac ſingulari pietate deſcendit. Tunc enim Chriſtum Dominum non tam lauit vnda, quàm lota eſt∴ Adtactu membra tinguntur, & fluenta ditantur: Vitalem gratiam non corpus ex flumine, ſed flumen mutuatur ex corpore*. Sic & *S. Ambroſius*, Lib. 11. in *Lucam* §. 83 *Baptizatus eſt ergo Dominus, non mundare aquas; vt ablutæ per carnem Chriſti, quæ peccatum non cognouit, Baptiſmatis ius haberent. Et ideò qui ad Chriſti Lauacrum venerit, peccata depoint*.

Ex eo confirmatur Propoſitio noſtra, quod in Chriſti Baptiſmo Sanctiſſima Trinitas, in cuius Nomine Baptiſma conficitur, Numen ſuum præſens declarauit. Vox enim Patris audita eſt: Filij Perſona aderat: Et Spiritus-Sanctus in columbæ ſpecie deſcendit: Præterea cœli aperti ſunt, quo nobis iam per Baptiſmum licet aſcendere. Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 39. A. 5. 6. & 7. & Concilij Tridentini Catechiſmus. Præclara ſunt quæ habet S. Doctor A. 5. *Chriſtus* (inquit) *baptizari voluit, vt ſuo Baptiſmo conſecraret Baptiſmum quo nos baptizaremur: Et ideò in Baptiſmo Chriſti eadem monſtrari debuerunt, quæ pertinent ad efficaciam noſtri Baptiſmi. Circa quam tria ſunt conſideranda: Primò quidem principalis virtus, ex qua Baptiſmus habet efficaciam; quæ quidem eſt virtus cæleſtis: & ideò baptizatos Chriſto apertum eſt cælum, vt oſtenderetur quòd de cætero cæleſtis virtus Baptiſmum ſanctificaret. Secundò, operatur ad efficaciam Baptiſmi fides Eccleſiæ, & eius qui baptizatur. Vnde & baptizati fidem profitentur, & Baptiſmus dicitur Fidei Sacramentum. Per Fidem autem inſpicimus cæleſtia, quæ ſenſum, & rationem humanam excedunt: Et ad hoc ſignificandum Chriſto baptizato aperti ſunt cæli. Tertiò, quia per Baptiſmum Chriſti aperitur nobis introitus Regni cæleſtis, qui primo homini præcluſus fuerat per peccatum: Vnde baptizato Chriſto aperti ſunt cæli, vt oſtenderetur quòd baptizatis patet via in cælum: Poſt Baptiſmum autem neceſſaria eſt homini iugis oratio ad hoc quòd cælum introeat. Licet enim per Baptiſmum remittantur peccata, remanet tamen fomes peccati nos impugnans interius, & mundus, & dæmones qui impugnant exteriùs: Et ideò dicitur Luc. III. Quod* Ieſu baptizato, & orante, apertum eſt cœlum, *Quia ſcilicet Fidelibus neceſſaria eſt oratio poſt Baptiſmum*. Vnde Venerabilis *Beda* in Cap. 3 S. Lucæ ait: *Ad nos informandos Ieſus baptizatus oraſſe memoratur, quibus poſt Lauacrum Baptiſmi, vt aula cæli pandatur, non otioſè viuendum, ſed precibus eſt inſiſtendum*.

Quibuſdam tamen Theologis non ignobilibus placet, Chriſtum in Iordane quidem ſignificationem quamdam exhibuiſſe eius, quod in Baptiſmo à ſe inſtituendo fieri deberet: Quia Trinitatis repræſentatio facta voce Patris ſuper Filium, cum deſcenſu Spiritus-Sancti in ſpecie columbæ, ſignificabat in Nomine, & virtute Trinitatis à peccatis purgandos eſſe, & ſanctificandos qui Chriſti Baptiſmate deinceps abluerentur: Quin & ipſe Chriſtus, cuius corpus lauabatur in Iordane, ſignificabat Eccleſiam, quæ eſt corpus eius, abluendam Baptiſmo ipſius: Sed tunc demum Baptiſmum ſuum inſtituiſſe, cum ait Nicodemo: *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*. Ioan. 3. Idque ſatis Textu Euangelico videtur ipſis confirmari, ſiquidem Dominus ſtatim poſt illud cùm Nicodemo colloquium procedens ad executionem inſtitutionis factæ, Diſcipulos miſit ad baptizandum. Vnde *S. Bernardus* Epiſtolâ 77. Siue Tractatu ad *Hugonem De S. Victore*, hæc verba Saluatoris vocat *Præceptum vitæ, & cæleſte edictum, Noui Myſterij decretum, ſed adhuc ſecretum*, & minimè obligans, niſi poſt ſufficientem eius promulgationem. Sed tamen veriùs cenſeo tunc quidem commendatam Baptiſmi neceſſitatem ac virtutem, non tamen tunc inſtitutum fuiſſe. Vt, vt eſt, inter Theologos conuenit hoc Sacramentum

mentum ante Chriſti Paſſionem inſtitutum fuiſſe; ita tamen vt à Paſſione, quæ omoium Chriſti actionum tanquàm finis erat, & efficientiam omnem hauſerit. Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 66. A. 2. ad 1.

PROPOSITIO III.

Obligatio Bnptiſmi non cœpit niſi poſt Mortem, & Reſurrectionem Chriſti, ac ſufficientem Legis Euangelicæ promulgationem.

NAm in Paſſione Chriſti conſummata ſunt, & finem habuerunt Veteris Legis Sacramenta, quæ vmbræ erant, & figuræ Sacrameotorum Nouæ Legis, quæ ipſis ſucceſſere: Et per Baptiſmum conformatur homo Paſſioni, & Reſurrectioni Chriſti, in quantum moritur peccato, & incipit nouam Iuſtitię vitam. Quamobrem oportuit Chriſtum priùs pati, & reſurgere, quam hominibus indiceretur neceſſitas configurandi ſe morti, & Reſurrectioni eius. Vnde poſt Reſurrectionem Apoſtolis præcepit, vt Legem Baptiſmi promulgarent, ac exeqoerentur: *Euntes* (inquit) *docete omnes Gentes, bnptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*. Id auctoritate *S. Petri*, confirmatur Epiſt. 1. Cap. 1. 3. *Regenerauit nos*, inquit, *in ſpem viuam per Reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis*. Et ex *S. Paulo* ad Epheſ. 5. de Eccleſia ita loquente: *Seipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam Lauacro aquæ in verbo vitæ*. Ex his enim colligitur, vtrumque Apoſtolum Baptiſmi obligationem ad tempus, quod Mortem, & Reſurrectionem Domiui cooſecutum eſt, retuliſſe. Nullo modo igitur dubitandum eſt, quio illa verba Saluatoris, *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu-Sancto, Non poteſt introire in Regnum Dei*, idipſum tempus ſpectauerint, quod poſt Paſſionem, & Reſurrectionem futurum erat. Ea ſcilicet Legis poſitiuæ ratio eſt, vt non niſi promulgata obliget: Cùm itaque Baptiſmus non naturali, ſed poſitiuâ taotùm lege diuinâ præceptus ſit, ſequitur homines ad eum ſuſcipiendum non fuiſſe priùs obligatos, quam Lex de illo à Saluatore lata ad hominum notitiam perueniret, quod ſufficienti promulgatione per Apoſtolorum Prædicationem factum eſt. Quamuis enim renaſci ex Spiritu-Sancto ſemper, & omninò fuerit neceſſarium; modus tamen renaſcendi per Aquam non fuit neceſſarius, niſi Circumciſione per Chriſti Mortem abrogatâ, & Euangelica Lege pleoè promulgata, Baptiſmique præcepto palam ſignificato. Id confirmat *S. Bernardus* in Tractatu ad *Hugonem de S. Victore*, vbi quemdam refellit aſſerentem, Neminem abſque Baptiſmo ſalutem æternam conſequi potuiſſe, ex quo primùm à Domino dictum eſt, *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*.

S. Thomas Ibidem in Corpore articuli.

Matth. 28. 19. Marc. 16. 15.

Ioann. 3. 5.

CAPVT IV.

DE BAPTISMI NECESSITATE.

PRæmittendum eſt, triplicem vulgò Baptiſmum à Theologis diſtingui: Baptiſmum aquæ, Baptiſmum flaminis ſeu deſiderij, & Baptiſmum ſanguinis. Baptiſmum aquæ ſuperiùs definiuimus. Baptiſmus flaminis, eſt vera cordis contritio includens votum Baptiſmi. Baptiſmus ſanguinis eſt Martyrium pro Chriſto toleratum, antecedens Baptiſmum aquæ: & vicem eius ſupplens. Hæc autem duo poſtrema Baptiſmata (inquit S. Thomas) includuntur in Baptiſmo aquæ, qui efficaciam habet, & ex Paſſione Chriſti, & ex Spiritu-Sancto: Vnde hæc diuiſio non tollit vnitatem Baptiſmatis. Conueniunt autem hæc duo cùm Baptiſmo aquæ, non in ratione ſigni, ſed in effectu Baptiſmatis, remiſſione ſcilicet originalis peccati, & ſpiritali regeneratione: Et ideò non ſunt Sacramenta.

S. Thomas 3. p. q. 66. art. 11.

PROPOSITIO I.

Omnibus hominibus Baptiſmi Lex à Domino præſcripta eſt, non ſolùm ijs qui adulta ſunt ætate, ſed etiam infantibus; ita vt niſi per Baptiſmi gratiam Deo renaſcantur, in ſempiternam miſeriam, & interitum à parentibus, ſiue illi Fideles, ſiue illi infideles ſint, procreentur.

PRopoſitio iſta dogma fidei eſt, quod probatur ex illis Chriſti verbis Ioannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*. Cuius rationem reddens, ſubdit: *Quod natum eſt ex carne, caro eſt; & quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt*. Quaſi dicat, Nemo niſi ſpiritualis poteſt ingredi Regoum Dei: Omoes autem ex carnali natiuitate carnales ſunt: Niſi igitur per Spiritum-Sanctum ſpirituales efficiantur, non poterunt intruire in Regnum Dei: Quandoquidem caro propriâ vi ſpiritualis euadere non poteſt. Sic autem à Deo conſtitutum eſt, vt nemo ſpiritualis fiat oiſi per Baptiſmum Aquę. Omnes itaque lege Baptiſmi tenentur; ita vt ſine Baptiſmo aquæ renaſci, & ad Regnum Cœlorum ac vitam æternam peruenire non poſſint. Et hæc ratio eam legem ad paruulos etiam pertinere probat, qui (vt *S. Ioannis* verbis vtar) *ex ſanguinibus, & voluntate carnis, & voluntate viri*, nati ſunt. Nam & eo loco ea natiuitas opponitur natiuitati, quæ ex Deo eſt, ſicut hìc natiuitas ex carne natiuitati ex Spiritu. Significat ergo, quicquid carnali natiuitate, hoc eſt, ex viro, & fœmina natum eſt, hoc ipſo carnem eſſe, adeóque Regnum Cœlorum ingredi non poſſe: *Quia Caro, & Sanguis Regnum Dei non poſſidebunt*: Opus ergo eſſe vt renaſcatur ex Spiritu, vt fiat ſpiritus, diuinæ conſors naturæ, ac ſi demum Deo coniungi poſſit in Regno Cœlorum. Cum itaque infantes omnes, & ſinguli ex carne tantùm ſiot, conſequens eſt noo priùs Regnum Dei iogredi eos poſſe, quàm fuerint regenerati ex aqua, & Spiritu-Sancto.

Ioann. 1.

Nec verò ea lex exceptionem vllam patitur eorum qui ex parentibus fidelibus nati ſunt, cum omnes peccatum origiuale ex Adamo, in quo omnes homines vnus homo fuerunt, carnali generatione trahant, quod à Regnum Cœlorum in perpetuum excludit, niſi ſpirituali regeneratione dimittatur. Nam & Dauid ſe *In iniquitatibus conceptum* queritur (Pſalm. 50. 7.) Et Iob *Nec infantem, cuius eſt vnius diei vita ſuper terram, mundum à ſorde*, ſiue à peccato immunem eſſe clamat. Et Apoſtolus ad Romanos 5. 12. *Propterea ſicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo omnes peccauerunt*. Et verſ. 17. & 18. *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum: Multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iuſtitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Ieſum Chriſtum. Igitur ſicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: Sic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitę*. Et 2. Ad Corinthios 5. 14 *Si vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt: & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus*. Et ad Epheſios 2. 3. *Eramus naturâ filij iræ, ſicut & cæteri*. Hæc Scripturæ oracula Eccleſia in hunc ſenſum interpretatur. & intelligenda declarat, Seſſione 5. Tridentinæ Synodi, Canonibus 2. 3. & 4.

Nullam etiam exceptionem patiuntur alia Scripturæ loca, quibus neceſſitas Baptiſmi expreſſa eſt. Matthæi 28. 19. *Euntes ergo docete omnes Gentes: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*. Marci 16. 15. 16. *Euntes in Mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: Qui verò non crediderit, condemnabitur*.

Propterea credendum eſt, noluiſſe Chriſtum Dominum Baptiſmi Sacramentum, & gratiam pueris denegari, de quibus dicebat: *Sinite paruulos, & nolite prohibere eos ad me venire, talium eſt enim Regnum cœlorum*; Quos amplexabatur, ſuper quos manus imponebat, & quos benedicebat. Præterea, cum legimus totam ali-

Matth. 19. 14. Marc. 10. Luc. 18.

quam familiam à S. Paulo baptizatum eſſe, vt *Stephanæ domum* (1. Cor. 1. 16.) perſpicuum eſt, pueros etiam qui ex illa familia erant, ſalutari Fonte ablutos eſſe. Denique Circumciſio, quæ figura fuit Baptiſmi, pueris octauo die adminiſtrabatur: Ac quibus Circumciſio manufactu in exſpoliatione corporis carnis proderat ad ſalutem; iiſdem Baptiſmum, qui eſt Circumciſio Chriſti non manufactu, prodeſſe minimè dubium eſt.

Probatur ſecundò Propoſitio noſtra ex vniuerſæ Eccleſiæ authoritate, & conſuetudine. Hæc enim ab Apoſtolicis temporibus Baptiſmum omnibus omninò hominibus, etiam infantibus, ad ſalutem æternam neceſſarium eſſe docuit, & ſemper infantes baptizauit. Teſtis eſt *S. Cyprianus* Epiſtolâ 59. *Ad F dum*, ita ſcribens: *Quantum verò ad cauſam Infantium pertinet, quos dixiſti intra ſecundùm, vel tertium diem, quo nati ſunt, conſtitutos baptizari non oportere, & conſiderandam eſſe legem Circumciſionis antiquæ, vt intra octauum diem eum qui natus eſt baptizandum, & ſacrificandum non putares; longè aliud in Concilio noſtro omnibus viſum eſt. In hoc enim quod tu putabas eſſe faciendum, nemo conſenſit: Sed vniuerſi potiùs iudicauimus nulli hominum nato miſericordiam Dei, & gratiam denegandam. Nam cùm Dominus in Euangelio ſuo dicat*: Filius hominis non venit animas hominum perdere, ſed ſaluare: *quantum in nobis eſt, ſi fieri poteſt, nulla anima perdenda eſt*. Et infrà: *Propter quòd neminem putamus à gratia conſequenda impediendum eſſe ea lege, quæ iam ſtatuta eſt, nec ſpiritualem Circumciſionem impediri carnali Circumciſione debere, ſed omnem omninò admittendum eſſe ad gratiam Chriſti; quando & Petrus in Actis Apoſtolorum loquatur, & dicat*: Dominus mihi dixit, Neminem hominum communem dicendum, & immundum. *Cæterum ſi homines impedire aliquid ad conſecutionem gratiæ poſſet; magis adultos, & prouectos, & maiores natu poſſent impedire peccata grauiora. Porrò autem ſi etiam grauiſſimis delictoribus, & in Deum multùm ante peccantibus, cum poſtea crediderint, remiſſa peccatorum datur, & à Baptiſmo atque à gratia nemo prohibetur; quantò magis prohiberi non debet Infans, qui recens natus nihil peccauit, niſi quòd ſecundùm Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit? Qui ad remiſſam peccatorum accipiendum hoc ipſa faciliùs accedit, quod illi remittuntur non propria, ſed aliena peccata? Et idcircò, Frater Chariſſime, hæc fuit in Concilio noſtra ſententia, A Baptiſmo atque à gratia Dei, qui omnibus miſericors, & benignus, & pius eſt, neminem per nos debere prohiberi. Quod cùm circa vniuerſos obſeruandum ſit atque retinendum: Magis circa infantes ipſos, & recens natos obſeruandum putamus, qui hoc de ope noſtra ac de diuina miſericordia plus merentur, quod in primo ſtatim natiuitatis ſuę ortu plorantes, ac flentes nihil aliud faciunt, quàm deprecantur.*

Teſtis *Origenes* Lib. 5. in Caput 6. Epiſtolæ ad Romanos: *Numquid* (inquit) *nuper editus paruulus peccare potuit? Et tunc habet peccatum pro quo hoſtia iubetur offerri, à quo mundus negatur quis eſſe, etſi vnius diei fuerit vita eius. De hoc ergo etiam Dauid dixiſſe credendus eſt illud, Quia in peccato concepit me mater mea.* Iob. 14. *Secundùm hiſtoriam enim nullum matris eius declaratur peccatum. Pro hoc, & Eccleſia ab Apoſtolis Traditionem ſuſcepit, etiam paruulis Baptiſmum dare. Sciebant enim illi quibus Myſteriorum ſecreta commiſſa ſunt diuinorum, quia eſſent in omnibus genuinæ ſordes peccati, quæ per aquam, & Spiritum ablui deberent.*

Teſtes ſunt, *Siricius* Pontifex Maximus Epiſtolâ ad *Himerium* Tarraconenſem Epiſcopum, Africana Eccleſia in Concilio Carthaginenſi congregata, in Epiſtolâ Synodica ad *Innocentium I.* Pontificem Maximum, Synodus Mileuitana in Epiſtolâ ad eumdem; ipſe *Innocentius I.* in Epiſtolâ ad Patres Africanos; *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 166. aliàs 28 Libro 1. *De Peccatorum Meritis*, Cap. 32. Libro 10. *De Geneſi ad Litteram*, Libro 4. *De Baptiſmo*, Cap. 23. & 24. Sermone 294. *De Baptiſmo Paruulorum*, aliàs 14 *De Verbis Apoſtoli*, & Epiſtolâ 524. aliàs 105. ad *Sixtum*.

Quamobrem rectè Tridentina Synodus Canones 5. 12 & 13. de Baptiſmo, contra Pelagianorum, Caluiniſtarum, & Anabaptiſtarum Hæreſes edidit.

Si quis dixerit, Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem, Anathema ſit.

Si quis dixerit, Neminem eſſe baptizandum, niſi ea ætate quâ Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo, Anathema ſit.

Si quis dixerit paruulos, eo quòd actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo inter Fideles computandos non eſſe; ac propterea cùm ad annos diſcretionis peruenerint, eſſe rebaptizandos; aut præſtare omitti eorum Baptiſma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ, Anathema ſit.

Obijciunt Hæretici, Pueros ex parentibus fidelibus natos ſanctos eſſe, adeòque ſine Baptiſmo poſſe ſaluari. Sanctos autem eſſe probant ex his verbis Apoſtoli 1. ad Corinthios 7. 14. *Filij veſtri immundi eſſent, nunc autem ſancti ſunt*. Et quia pertinent ad pactum, quod Deus pepigit cùm *Abrahamo* Geneſ. 17. dicens: *Ero Deus tuus, & ſeminis tui*.

Reſpondetur, Fidelium filios *Sanctos* ab Apoſtolo vocari, quaſi ſanctitati deſtinatos à parentibus, quorum ſtudio ac diligentiâ baptizantur, & per Sacramentum regenerationis ſanctificantur, ac in Religione Chriſtiana educantur: Quod etiam fit, quando coniugum alter infidelis eſt, & cùm fideli coniuge cohabitare conſentit abſque contumelia Creatoris. Tunc enim & *Vir infidelis ſanctificatus eſt per mulierem fidelem, & ſanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem*: Id eſt, perſæpe contingit, vt infidelis ad fidem conuertatur ex conuictu, & conſuetudine cùm coniuge fideli; & filijs ex illo matrimonio natis Baptiſmus à parente fideli procuratur. Quod Apoſtolus ſignificat his verbis: *Alioquin filij veſtri immundi eſſent; nunc autem ſancti ſunt*. Sicut ergo hæc Apoſtoli verba, *Sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem*, &c. Nemo tàm infideliter intelligit, quodlibet in his verbis intelligat, vt ob hoc exiſtimet etiam maritum non Chriſtianum, quia Chriſtiana fuerit vxor eius, neque iam baptizari oportere, & ad peccatorum remiſſionem iam perueniſſe, & in Regnum cœlorum abſque Baptiſmo intraturum, quia ſanctificatus dictus eſt ab vxore: Ita ſanctitas, quæ fidelium filijs, aut alterutro parente fideli natis tribuitur, quæcunque illa ſit, non valet ad dimittenda peccata, niſi Chriſtiana, & Eccleſiaſtica inſtitutione efficiuntur fideles. Non enim vnius modi eſt ſanctificatio. Nam & Catechumeni ſecundùm quemdam modum ſuum per ſignum crucis, per orationem, & manus impoſitionem, & ſalis benedicti deguſtationem ſanctificantur: & tamen iſta ſanctificatio Catechumeni, ſi non fuerit baptizatus, non ei valet ad intrandum Regnum cœlorum, aut ad peccatorum remiſſionem. Sanctos igitur dixit fidelium filios, aut ex altero parente fideli natos Apoſtolus, quaſi *Candidatos fidei*, & ab idololatriæ ſordibus puros. Ita hunc locum explicant *Tertullianus* Lib. 2. Ad Vxorem, *S. Hieronymus* Epiſtolâ 153. ad Paulinum, *S. Auguſtinus* Lib. 1. *De Peccatorum Meritis, & Remiſſione*, Cap. 26. & Lib. 3. Cap. 12. & Sermone 294. *De Baptiſmo paruulorum*. Sicut ergo quo tempore vigebat Circumciſio, de circumciſo qui naſceretur, circumcidendus fuit: Sic nunc de baptizato, qui natus fuerit, neceſſariò baptizandus eſt. Nam *Renouati parentes non ex primitijs nouitatis, ſed ex reliquijs vetuſtatis carnaliter gignunt: & filij ex parentum reliquâ vetuſtate toti vetuſti, & in peccati carne propagati, damnationem veteri homini debitam Sacramento ſpiritualis regenerationis, & renouationis euadunt*. (inquit *S. Auguſtinus*.) Neque enim in parentibus fidelibus ſanctificati dici poſſunt: Quia *Sicut generatio carnis peccati per vnum Adam in condemnationem trahit omnes, qui eo modo generantur, ſic generatio Spiritus gratiæ per vnum Ieſum Chriſtum ad iuſtificationem vitæ æternæ ducit omnes qui eo modo prædeſtinati regenerantur. Sacramentum autem Baptiſmi profectò Sacramentum regenerationis eſt. Quocirca ſicut homo qui non vixerit, mori non poteſt; & qui mortuus non fuerit, reſurgere non poteſt: Ita qui natus non fuerit, renaſci non poteſt. Ex quo conficitur, Neminem in ſuo parente renaſci potuiſſe non natum. Oportet autem vt ſi natus fuerit, renaſcatur, quia Niſi quis natus fuerit denuo, non poteſt videre Regnum Dei. Oportet igitur vt Sacramento regenerationis, ne ſine illo malè de hac vita exeat, etiam paruulus imbuatur.* Lib. 1. de Peccat. mer. & remiſſ. c. 17.

Quod ſpectat pactum à Deo cùm Abrahamo, & eius poſteris ſancitum, nemo diffiteri poteſt illud ad eos dumtaxat pertinere, qui verè filij ſunt Abrahami: At filij Fidelium

dellum non ſunt filij Abraham carnali generatione, ſed regeneratione ſpirituali. *Nou enim per Legem promiſſio Abrahæ ant ſemini eius facta eſt, ſed per iuſtitiam fidei:* Nec *Qui filij carnis, hi filij Dei:* Sed *Qui ex fide ſunt, ij ſunt filij Abrahæ, & benedicentur cùm fideli Abraham ∴ Quia ex fide iuſtificnt Gentes Deus ∴ Omnes enim filij Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* (inqnit Apoſtolus) Tunc ergo incipimus filij eſſe Abrahæ, cum incipimus eſſe fideles: Quod paruuli non conſequuntur niſi per Baptiſmum. *Quis eum ueſciat, credere eſſe infantibus baptizari, non credere autem non baptizari?* (inquit *S. Auguſtinus* Lib. 1 *De Peccntorum Meritis, & Remiſſione*, Cap 27) Id ergo non habent ex carnali natiuitate, quâ ex parentibus fidelibus orti ſunt: *Fiunt enim, non naſcuntur Chriſtiani.*

[Margin: Ad Rom. 4. 13. & 9. 8. ad Gal. 3. 8 — Tertullianus Apolog. c. 5.]

Obijciunt Anabaptiſtæ: Baptiſmi Sacramentum non niſi credentibus adminiſtrari debet, ſecundùm illud Chriſti oraculum: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: Qui verò non crediderit, coudemnabitur.* Neqne Baptiſmus prodeſſe poteſt ſine fide; ſiquidem, vt dicitur Ioannis III. *Qui nou credit, iam iudicatus eſt:* Atqui infantes non credunt: Baptizari ergo non debent.

[Margin: Marci 16.]

Reſpondetur, Infantes cùm Baptiſmo offeruntur, non credere quidem fide propriâ, ſed credere fide aliena, ſponſorum ſcilicet qui pro ipſis reſpondent, & Matris Eccleſiæ. Qui enim aliena voluntate, ſcilicet Adami protoparentis, peccauerunt, alienâ fide per gratiam ſecundi Adam, Chriſti Saluatoris, iuſtificari, & viuificari poſſunt, vt *Vbi abundauit delictum, ſuperabundet gratia.* Fulcitur hæc Reſponſio *S. Auguſtini* auctoritate, Epiſtolâ 118. aliàs 23. ad Bonifacium Epiſcopum, Libro 1. *De Peccatorum Meritis*, Cap. 13. Libro 4. *De Baptiſmo*, Cap. 24. & Lib. 3. *De Libero Arbitrio*, Cap. 24.

[Margin: Rom. 5. 20.]

Idem Sermone 176. aliàs 10. De Verbis Apoſtoli: *Nullus*, inquit, *hominum in iſta, quæ ex Adam defluit maſſn mortalium, nullus omninò hominum non ægrotus, nullus ſiue gratia Chriſti ſnnatus. Quid de paruulis pueris, ſi ex Adam ægroti? Nam & ipſi portantur ad Eccleſiam: & ſi pedibus illuc currere non poſſunt, alienis pedibus currunt, vt ſanentur. Accommadat illis Mater Eccleſia aliorum pedes vt veniant, aliorum cer vt credaut, aliorum linguam, vt fnteantur: Vt quoniam quòd ægri ſunt nlio peccante prægrauantnr, ſic cùm hi ſani ſuut, nlio pro eis confitente ſaluentur. Nemo ergo vobis ſnſurret doctrinas. Hoc Eccleſia ſemper habuis, ſemper tenuit: Hoc à Maiorum fide percepit: Hoc vſque in finem perſeuernnter cuſtodie.* Sermone denique 294. *De Baptiſmo Paruulorum*, aliàs 14. De Verbis Apoſtnli: *Ad verba* (inquit) *alienn ſanatur, quin ad factum alienum vulneratur. Credit in Ieſum Chriſtum? Fit interrogatio: reſpondetur, Credit. Pro non loquente, pro ſileute, pro flente, & flendo quodam modo, vt ſubueniatur orante, reſpondetur, & valet. An etiam hoc Serpens ille perſuadere conatur, quia non valet? Abſit à cerdibus qualinmcunque Chriſtianorum. Ergo reſpondetur, & valet. Conſpiratioue quadam communicat Spiritus; credit in altero, quia peccauit in nltero. An verò inueuit vitam præſentis ſæculi, quem parturiuit infirmitns? & non inuenit vitam futuri ſæcnli, quem parturiuit charitas? ∴ Credit in altero, qui peccauit in nltero: dicitur, Credit; & valet, & inter fideles baptizatos computatur. Hoc habet auctoritas Matris Eccleſiæ, hoc fundatus veritatis obtinet canon: Contrn hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quiſquis nrietat, ipſe confringitur.*

[Margin: Fortiſſime. ...]

Ita & *S. Bernardus* Sermone 66. in Cantica: *Quid enim* (inquit) *ſi infans pro ſe loqui non poteſt, pro quo vox ſnnguinis fratri ſui, & talis fratris clamat ad Deum de terra? Aſtat & clamat nihilominus Mater Eccleſin. Quid tamen infans? Nonne & ipſe videtur tibi inhiare quodammodo fontibus Saluatoris, vociferari ad Deum, ſuiſque vagitibus clamitare, Domine vim patior, reſponde pro me? Flagitat auxilium grntiæ, quia vim patitur à umura. Clnmat innocentia miſeri, clamat ignorantia paruuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo clamaut hæc omnia, Sanguis Fratris, Fides Matris, deſtitutio miſeri, & miſerin deſtituti. Et clamatur ad Patrem. Porrò Pater ſe ipſum negare non poteſt, Pater enim eſt. Nemo mihi dicat, quia non habet fidem, cui mater Eccleſia impertit ſuam, inuoluens illi in Sacramento, quouſque idoneus fiat proprio nou tantùm ſenſu, sed & aſſenſn euolutam purámque percipere. Numquid breue pallium eſt, vt non poſſit ambos cooperire? Magna eſt Eccleſiæ fidei. Nuuquid minor fide Chananææ Mulieris, quam conſtat & filiæ ſufficere potuiſſe, & ſibi? Nunquid miner fide illorum, qui Paralyticum per regulas demittentes, animæ illi ſimul & corporis obtinuere ſalutem? ∴ Qui hæc credit, facilè huic perſuadebitur meritò Eccleſiam præſnmere non ſalùm paruulis baptizatis in ſua fide ſalutem, ſed etiam interfectis pro Chriſto infantibus caronam Martyrij. Quæ cùm itn ſint, nullum præiudicium ſuſtinebunt regenerati de eo quod dictum eſt,* " Sine fide impoſſibile eſt placere. Deo; *cùm ſiue fide* " *non ſint, qui in teſtimonium fidei Baptiſmi grntiam perceperunt. Sed neque de eo quod item dictum eſt,* Qui ve- " rò non crediderit, condemnabunt. *Quid enim crede-* " *re eſt, niſi fidem habere?* Credunt paruuli, antequam baptizentur, ſed alienâ fidem, quam ore Patrinorum, & Matris Eccleſiæ profitentur. Credunt cùm baptizantur, quia fidei Sacramentum ſuſcipiunt. Nam *Credere eſt infantibus baptizari*, vt loquitur *S. Auguſtinus*. Credunt poſt Baptiſmum fide propriâ, ſed habituali, non actuali. Fidem enim, ſpem & charitatem cùm gratia ſanctificante in Baptiſmo recipiunt, vt habetur in Clementina. *De Summa Trinitate, & Fide Catholicn*, ex Concilio Viennenſi. Quam doctrinam *S. Auguſtinus* tradit pluribus in locis, quamuis hoc fidei habitualis Scholaſticum nomen non vſurpet. Sermone 294 *De Baptiſmo Paruulorum*, aliàs 14. De Verbis Apoſtoli: *Vbi*, (inquit) *ponis paruulos baptizatos? Profectò in numero credentium. Nam ideò, & conſuetudine Eccleſiæ antiquâ, canonicâ, fundatiſſimâ, paruuli baptizati fideles vocantur. Et ſic de his quærimus, Iſte infnns Chriſtianus eſt? Reſpondetur, Chriſtianus. Catechumenus, an Fidelis? Fidelis; vtique à fide, fides à credendo. Inter credentes igitnr baptizatos paruulos numerabis: Nec iudicare vllo modo aliter audebis, ſi non vis eſſe npertè Hæreticus. Ergo ideò habeut vitam æternam; quia* Qui credit in Filium, habet vitam æternam. *Noli eis ſine iſtn fide, & ſine iſto Sncramento huius fidei, promittere vitam æternam.*

[Margin: Matth. 15. Matth. 9.]

Idem Epiſtolâ 98 olim 23. ad *Bonifacium* Epiſcopum, vbi præmiſit, Sacramenta quamdam ſimilitudinem earum rerum, quarum Sacramenta ſunt, habere, propter quam earum nomina accipiunt, ſubdit: *Sicut ergo ſecundùm quemdam modum Sacramentum Corporis Chriſti Corpus Chriſti eſt, Sacrameutum Sanguinis Chriſti Sangnis Chriſti eſt, ita Sacrnmentum fidei fides eſt. Nihil eſt autem aliud credere, quàm fidem habere. Ac per hoc cùm reſpondetur paruulus credere, qui fidei nondum habet affectum, reſpondetur fidem habere propter fidei Sncramentum, & conuertere ſe ad Deum propter canuerſionis Sacrameutum, quia & ipſn reſponſio nd celebrationem pertinet Sacramenti. Itaque paruulum etſi nondum fides illa quæ in credentium voluntate conſiſtit, iam tamen ipſius fidei Sacrameutum fidelem facit. Nam ſicut credere reſpondetur, itn etiam fidelis vocntur, non rem ipſa mente nnnuendo, ſed ipſius rei Sacramentum percipiendo.*

Et Epiſtolâ 187. aliàs 57. Ad *Dardanum*, docet Chriſtum in paruulis baptizatis habitare. Chriſtus autem per fidem in cordibus hominum habitat, vt ait Apoſtolus. *Dicimus ergo*, inquit, *in baptizatis paruulis, quamuis id neſciunt, habitare Spiritum-Sanctum. Sic enim eum neſciunt, quamuis ſit in eis, quemadmodum neſciunt, & mentem ſuam; cuius in eis ratio, qun vti nondum poſſunt, velut quædam ſcintilla ſopita eſt, excitanda ætntis acceſſu ∴ Habitare nutem ideò & in talibus dicitur, quin in eis occultè ngit, vt ſint templum eius; idque in proficientibus, & proficiendo perſeuerantibus perficis.* Cap. 8.

At (inquietis) Quâ ratione fit, vt infantibus in Baptiſmo proſit parentum fides, cum poſt Baptiſmum non noceat illis parentum impietas, eos Dæmonum ſacris initiantium?

Reſpondet *S. Auguſtinus* Bonifacio Epiſcopo, qui hanc ipſi propoſuerat. Quæſtionem, Epiſtolâ 98. aliàs 23. *Tantam illius Sacramenti, hoc eſt, Baptiſmi ſalutnris eſſe virtutem in ſanctn compage corporis Chri-*

[Margin: Cap. Quæris diſt. 4. de Conſecrat.]

ſti, vt ſemel generatus per aliorum carnalem voluptatem, cum ſemel regeneratus fuerit per aliorum ſpiritalem voluntatem, deinceps non poſſit vinculo alieaæ iaiquitatis obſtringi, cui nullâ voluatate conſentit. Et anima *enim* patris „ mea eſt, *inquit*, & anima filij mea eſt. Anima quæ „ peccaoerit, ipſa morietur. *Non autem peccat ipſa, eam „ parentes ei omninò neſcienti, vel quilibet alius adhibet ſacrilegia dæmoniorum. Sed ideò ex Adam traxit, quod Sacramenti illius gratiâ ſolueretur, quia nondum erat anima ſeparatim viuens, id eſt, altera anima, de qua dice-„ retur*, Et aoima patris mea eſt, & anima filij mea „ eſt. *Iam itaque cùm homo in ſe ipſo eſt, ab eo qui genuit alter effectus, peccato alterius ſine ſua conſenſione non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum, quia vnus erat cùm illo, & in illo à quo traxit, quando quod traxit admiſſum eſt. Non autem trahit alter ab altero, quando ſua vnoquoque propriâ vitâ viuente, iam eſt vnde dicatur*, Anima quæ peccauerit, Ipſa morietur. *Vt autem poſſet regenerari per officium voluntatis alienæ, cum offertur conſecrandus, facit hoc vnus Spiritus, ex quo regeneratur oblatus. Non enim ſcriptum eſt; Niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, aut ex offerentium, vel miniſtrantium fide; ſed*, Niſi qois renatus fuerit ex aqua, & Spiritu-Sancto. *Aqua igitur exhibens forinſecùs Sacramentum gratiæ, & Spiritus operans intrinſecùs beneficium gratiæ, ſoluens vinculum culpæ, reconcilians bonum naturæ, regenerant hominem in vno Chriſto, ex vno Adam generatum. Regenerans ergo Spiritus in maioribus offerentibus, & paruulo oblato renatóque communis eſt: Ideò per hanc ſocietatem vnius eiuſdémque Spiritus prodeſt offerentium voluntas paruulo oblato. Quando autem in paruulum maiores peccant, offerentes eum atque obligare conantes dæmonum ſacrilegis vinculis, non eſt anima vtrorumque communis, vt etiam culpam poſſint habere communem. Non enim ſic communicatur culpa per alterius voluntatem, quemadmodum communicatur gratia per Sancti-Spiritus vnitatem.*

PROPOSITIO II.

Baptiſmum Aquæ in adultæ ætatis hominibus ſupplet Baptiſmus flaminis, ſeu perfecta cordis conuerſio cùm voto Baptiſmi, quando illos à ſuſceptione Sacramenti neceſſitas excludit.

PRomittit enim verò Deus ſalutem pœnitentibus, credentibus, Deum inuocaotibus. Pſalmo 50. 19. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies*. Ezechielis 18. 21. 22. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt ∴ omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor*. Iſaiæ 28. Ioëlis 12. Epiſt. Ad Romanos 10. 11. 13. *Omnis qui credit in illum, non confundetur ∴ Omnis enim quicumque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit*. Præterea, *Cornelium*, & alios, Spiritum-Sanctum accepiſſe antequam baptizarentur, *Act.* 10. legimus. Votum itaque Baptiſmi perfectæ conuerſioni coniunctum iuſtificare hominem poteſt, & Baptiſmi vicem ſupplere.

Idem affirmant SS. Patres; *Ambroſius* In Oratione *De Obitu Valentiniani Imperatoris*, qui Baptiſmum quidem expetiuerat, ſed certas ob cauſas diſtulerat, volens ab ipſo *Ambroſio* baptizari; & morte fuerat interceptus, antequam ad illum perueniret. *Ventrem meum doleo* (inquit) *quoniam quem in Euangelio eram generaturus, amiſi; ſed ille non amiſit gratiam quam popoſcit ∴ Audio vos dolere quòd non acceperit Sacramenta Baptiſmatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis eſt niſi voluntas, niſi petitio? Atqui etiam dudum hoc votum habuit, vt antequam in Italiam veniſſet, initiaretur, & proximè baptizari ſe à velle ſignificauit. Et ideò præ cæteris cauſis me accerſendum putauit. Non habet ergo gratiam quam deſiderauit? Non habet quam „ popoſcit? Et quia popoſcit, accepit? Et vbi illud „ eſt*; Iuſtus, quacumque morte præuentus fuerit, „ anima eios in refrigerio erit? ∴ *Quod ſi Martyres ſuo abluuntur ſanguine, & hunc ſua pietas abluit, & voluntas*. Deinde ad Auguſtum Defunctum Sermonem conuertens: *Non quicumque Te* (inquit) *ſed Chriſtus illuminauit gratiâ ſpirituali. Ille Te baptizauit, quia humana Tibi officia defuerunt. Plus adeptus es, qui minora Te amiſiſſe credebas*. Quamobrem cùm ait Idem *Ambroſius* Lib. *De his qui Myſterijs initiantur*, Cap 4. *Credit Catechumenus; ſed niſi baptizatus fuerit, remiſſionem non poteſt accipere peccatorum*: De illio intelligendus eſt, qui Baptiſmum datâ opportunitate ſuſcipere negligit: Vel de eo quòd accidit, vt plurimum, noo in articulo neceſſitatis.

Ezech. 18. 4.

Sap. 4.

S. Auguſtinus Libro 4. *De Baptiſmo contra Donatiſtos*, Cap. 22. & 23. *Baptiſmi ſanè vicem aliquando implere paſſionem, de Latrone illo, cui non baptizato dictum eſt*, Hodie mecum eris io Paradiſo, *non leue documentum idem Beatus Cyprianus aſſumit: Quod etiam atque etiam conſiderans, inuenio non tantùm paſſionem pro nomine Chriſti id quod ex Baptiſmo deerat poſſe ſupplere, ſed etiam fidem conuerſionémque cordis, ſi fortè ad celebrandum Myſterium Baptiſmi in anguſtijs temporum ſuccurri non poteſt. Neque enim Latro ille pro nomine Chriſti crucifixus eſt, ſed pro meritis facinorum ſuorum: Nec quia credidit paſſus eſt, ſed dum patitur credidit. Quantum itaque valeat etiam ſine viſibili Sacramento Baptiſmi, quod ait Apoſtolus*, Corde creditur ad iuſtitiam, ore “ autem confeſſio fit ad ſalutem; “ *In illo Latrone declaratum eſt. Sed tunc impletur inuiſibiliter, cùm miniſterium Baptiſmi non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit. Nam multò magis in Cornelio, & in amicis eius, quam in illo Latrone poſſet videri ſuperfluum, vt aquâ etiam tingerentur, in quibus iam donum Spiritus-Sancti, quod nonniſi baptizatos alios accepiſſe Sancta Scriptura teſtatur, certò quoque indicio quòd illis temporibus congruebat, cum linguis loquerentur, eminuerat. Baptizati ſunt tamen: Et in hoc facto Apoſtolica exſtat authoritas. Vſque adeò nemo debet in quolibet prouectu interioris hominis, ſi fortè ante Baptiſmum vſque ad ſpiritalem intellectum pio corde profecerit, contemnere Sacramentum quòd Miniſtrorum opere corporaliter adhibetur, ſed per hoc Deus hominis conſecrationem ſpiritaliter operatur*. Et Cap. 25. *Quibus rebus omnibus oſtenditur, aliud eſſe Sacramentum Baptiſmi, aliud conuerſionem cordis, ſed ſalutem hominis ex vtroque compleri: Nec ſi vnum horum defuerit, ideò putare debemus conſequens eſſe, vt & alterum deſit; quia & illud ſine iſto poteſt eſſe in infante, & hoc ſine illo potuit eſſe in Latrone, complente Deo ſiue in illo, ſiue in iſto, quod non ex voluntate defuiſſet: Cùm verò ex voluntate alterum horum defuerit, reatu hominem inuolui. Et Baptiſmus quidem poteſt ineſſe vbi conuerſio cordis non fuerit: Conuerſio autem cordis poteſt quidem ineſſe non percepto Baptiſmo, ſed contempto non poteſt. Neque enim vllo modo dicenda eſt conuerſio cordis ad Deum, cum Dei Sacramentum contemnitur.*

Rom. 10.

Tria *S. Auguſtinus* docet: Primò fidem conuerſionémque cordis, quæ votum ſaltem implicitum Baptiſmi continet, ex Dei miſericordia Sacramenti vicem ſupplere, cum illius Miniſterium neceſſitatis articulus excludit. Secundò, cum Sacramentum ipſum ex voluntate hominis defuerit, quod contingit vt plurimum extra neceſſitatis articulum, Baptiſmum non ſuppleri Sacramenti deſiderio. Qui enim Baptiſmum non ſuſcipit, cum poteſt, vel contemptûs, vel certè negligentiæ reus eſt: Quorum vtrumque cùm perfecta cordis conuerſione minimè cohæret. Atque hoc ſenſu ait Libro 2 *De Peccatorum Meritis, & Remiſſione*, Cap. 26. *Sanctificatio Catechumeni, ſi non fuerit baptizatus, non ei valet ad intrandum Regnum Cœlorum, aut ad peccatorum remiſſionem*. Et Tractato 13. in Ioannem: *Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat: Non illi dimittitur, niſi cùm venerit ad Baptiſmum. Quomodo non caruit Populus Iſraël populo Ægyptiorum, niſi cùm veniſſet ad Mare Rubrum: Sic preſſurâ peccatorum nemo caret, niſi cùm ad fontem Baptiſmi venerit*. Præmittit Chriſtum Dominum *Ioannis* Baptiſmo baptizari voluiſſe, *Ne quis arrogans quòd habeat abundantiam alicuius gratiæ, dedignetur baptizari Baptiſmo Domini ∴ Quia multi contempturi erant Baptiſmum, eo quòd iam maiore gratiâ præditi viderentur, quam viderent alios Fideles. Verbi gratiâ, iam continenter viuens Catechumenus, contemneret coniugatum, & diceret ſe meliorem quàm ille ſit Fidelis. Ille Catechumenus poſſet dicere in corde ſuo, Quid mihi opus eſt Baptiſmum accipere, vt hoc habeam quod & iſte, quo iam melior ſum? Ne ergo ceruix iſta præcipitaret quoſdam de meritis iuſtitiæ ſuæ plurimùm elatos, baptizari voluit Dominus à ſeruo, tanquàm alloquens filios capitales.*

Exod. 14. 17.

pitales. Quid vos extollitis? Quid erigitis, quia habetis, illo prudentiam, illc doctrinam, ille caſtitatem, ille fortitudinem patientiæ? Nunquid tantùm habere poteſtis, quantùm ego qui dedi? Et tamen ego baptizatus ſum à ſeruo, vos dedignamini à Domino. Ad frangendam ergo Catechumenorum quorumdam ſuperbiam, cùm hæc præmiſiſſet *S. Auguſtinus*, hanc rationem ſubdit: *Quantumcunque enim Catechumenus proficiat, adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat, &c.* Id ſpectans quod vtplurimùm euenit, & extra neceſſitatis articulum Quamuis autem Deus miſericordiâ ſua ſubueniat ijs, qui ad ipſum verè conuerſi fide & charitate perfectâ Baptiſmum deſiderant, cùm in anguſtijs temporum ipſis per Sacramenti adminiſtrationem ſuccurri non poteſt; nihilominus grauiſſimè peccant Eccleſiæ Miniſtri, qui ſuam præſentiam commiſſo gregi tempore perſecutionis, aut aliàs ſubtrahunt, ſuúmque Fidelibus miniſterium negant. Quia illos qui ſine Baptiſmi vel Pœnitentiæ Sacramentis moriuntur, quantùm in ipſis eſt, præcipites agunt in damnationem: Maximè cùm perfectam cordis contritionem, qualis extra Sacramentũ eſt neceſſaria, nemo ſibi polliceri poſſit. Adde, paruulos, qui in illis anguſtijs ſine Baptiſmo decedunt, certiſſimè perire, quia ipſi aliter quàm per Baptiſmum ſuccurri non poteſt. Hoc ſenſu accipienda ſunt *S. Auguſtini* verba ad *Honoratum* Epiſcopum ſcribentis, Epiſtola 228. aliàs 180. *An non cogitamus, cùm ad iſtorum periculorum peruenitur extrema, nec eſt poteſtas vlla fugiendi, quantus in Eccleſia fieri ſoleat ab vtroque ſexu, atque ab omni ætate concurſus, alijs Baptiſmum flagitantibus, alijs Reconciliationem, alijs etiam Pœnitentiæ ipſius actionem, omnibus conſolationem, & Sacramentorum confectionem & erogationem? Vbi ſi Miniſtri deſint, quantum exitium ſequitur eos, qui de iſto ſæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati? Quantus eſt etiam luctus Fidelium ſuorum, qui eos ſecum in æternæ vitæ requie non habebunt?* Tertiò docet *S. Auguſtinus*, etiam ijs qui ante Baptiſmum perfectâ cordis conuerſione iuſtificati fuerint, Baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſpiritualem *Conſecrationem*, ſiue ad Dominicum Characterem recipiendum.

Noſtram Propoſitionem confirmat & *S. Bernardus* Epiſtola ſeu Tractatu Ad *Hugonem De S. Victore* Cap. 2. *Porrò*, inquit, *in maiori ætate quiſquis poſt vulgatum vbique Baptiſmi remedium renuit iam baptizari, generali originalique maculæ addit & ex proprio crimen ſuperbiæ, duplicem ſecum portans iuſtiſſimæ damnationis cauſam, ſi ſic de corpore exire contigerit. Tamen ſi ante exitum reſipuerit, & voluerit, & petierit baptizari, ſed mortis præoccupatus articulo fortè obtinere nequiuerit, dum non deſit fides recta, ſpes pia, charitas ſincera, propitius ſit mihi Deus, quia huic ego ob ſolam aquam, ſi deſuerit, nequaquam omninò poſſum deſperare ſalutem, nec vacuam credere fidem, nec confundere ſpem, nec excidere charitatem, tantùm ſi aquam non contemptus, ſed ſola prohibeat impoſſibilitas.* Id *SS. Ambroſij* & *Auguſtini* auctoritate vbi confirmauit: *Ab his* (inquit) *duabus columnis (Auguſtinum loquor & Ambroſium) crede mihi, difficilè auellor. Cum his, inquam, me errare aut ſapere fateor: credens & ipſe ſolâ fide hominem poſſe ſaluari, cum deſiderio percipiendi Sacramentum: Si tamen pio adimplendi deſiderio mors anticipans, ſeu alia quæcumque vis inuincibilis obuiarit. Vide etiam ne fortè ob hoc Saluator cùm diceret,*
„ Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit, *cautè*
„ *& vigilanter non repetierit*: Qui verò baptizatus non
„ fuerit; *Sed tantùm*, Qui verò non crediderit, con-
„ demnabitur; *Nimirum innuens ſolam interdum fidem ſufficere ad ſalutem, & ſine ipſa ſufficere nihil.* Paulus
1. Cor. 12. „ *dicit*: Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spi-
„ ritu-Sancto. *Hunc ergo qui in articulo mortis non ſolum inuocat Dominum Ieſum, ſed ipſius quoque toto deſiderio expetit Sacramentum, dicemus aut non loqui in Spiritu-Sancto, & falſus erit Apoſtolus, aut & cum Spiritu-Sancto damnari? Saluatorem habet habitantem per fidem in corde, & in ore per confeſſionem, & cum Saluatore damnabitur? Pro certo cùm non aliunde Martyrium niſi ex fidei merito illam obtinuerit prærogatiuam, vt ſingulariter vice Baptiſmi ſecurè ſuſcipiatur, non video cur non ipſa æquè & ſine Martyrio apud Deum tantumdem poſſit, cui & ſine Martyrij probamento proculdubio innoteſcit. Poſſit ſanè tantumdem, dixerim, quantùm ad ſalutis ſpectat obtentum, non autem ad meriti cumulum, quo indubitanter Martyrium*
1. Ioann. 3. Matth. 5. „ *antecellit. Legimus:* Omnis qui odit fratrem ſuum homicida eſt; *& item*: Qui viderit mulierem ad concu- „
piſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo. *Quid* „
planiùs quàm voluntas pro facto reputetur, vbi factum excludit neceſſitas? Niſi fortè putetur in malo quàm in bono efficacior inueniri voluntas apud Deum qui Charitas eſt: Et promptior eſſe ad vlciſcendum quàm ad remunerandum miſericors & miſerator Dominus. Quomodo is qui alieno debito ſe teneri fortè in extremis poſitus recolit, ſi deſit vnde perſoluat, ſolâ nihilominus Pœnitentia & cordis contritione obtinere veniam creditur, ne iam pro eo damnetur: Sic ſola fides & mentis ad Deum conuerſio, ſine effuſione ſanguinis, & ſine perfuſione aquæ, ſalutem ſine dubio operatur volenti, ſed non valenti prohibente mortis articulo baptizari. Et ſicut nullâ illi Pœnitentiâ remittitur peccatum, ſi, cùm poſſit, non reſtituit ablatum, ſic & huic nulla proderit fides, ſi cùm poſſit, non percipit Sacramentum. Quamquam & fidem conuincitur non habere perfectam, ſi negligit. Vera enim & plena fides vniuerſa præcepta complectitur: Eſt autem hoc vnum, ipſúmque præcipuum ex præceptis. Meritò ergo non fidelis, ſed planè rebellis atque contemptor reputabitur, quiſquis obedire renuerit. Quomodo denique fidelis, qui Deo contemnit Sacramentum? Sanè infantes, quia hanc, prohibente ætate, non poſſunt habere fidem, hoc eſt, cordis ad Deum conuerſionem, conſequenter nec ſalutem, ſi abſque Baptiſmi perceptione moriuntur.

Quamobrem nulla ratio habenda eſt Capitis, *Catechumenorum*, 37. Diſt. 4. *De Conſecratione*, quod ſub nomine *S. Auguſtini* laudatur, cùm reuera ſit *Gennadij* Lib. *De Eccleſiaſticis Dogmatibus*, Cap. 74. cuius hæc ſunt verba. *Catechumenum, quamuis in bonis operibus defunctum, vitam æternam habere non credimus, excepto Martyrio.* Hanc enim doctrinam, niſi explicetur, reſpuit Eccleſia. Vnde *Innocentius III* Cap. *Debitum*, Extra, *De Baptiſmo*, de Iudæo non verè baptizato, ſed tamen vehementi Baptiſmi deſiderio flagrante pronuntiat, *Quòd ſi continuò deceſſiſſet, ad Patriam protinus euolaſſet, propter Sacramenti fidem, etſi non propter fidei Sacramentum.* Et Cap. *Apoſtolicam*, Extra, *De Presbytero non baptizato*, aſſerit, eum, *Quia in Sanctæ Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauerit, ab originali peccato ſolutum, & Cœleſtis Patriæ gaudium eſſe adeptum.*

Concilium denique Tridentinum Seſſione 6. *De Iuſtificatione*, Cap. 4. primam iuſtificationem impij ita deſcribit. *Iuſtificatio eſt translatio ab eo ſtatu in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ & adoptionis filiorum Dei per ſecundum Adam Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum: Quæ quidem translatio poſt Euangelium promulgatum ſine Lauacro regenerationis, aut eius voto, fieri non poteſt.*

Addiderim ſuffragium *S. Thomæ* 3. P. Q. 68. A. 2. *Sacramentum* (inquit) *Baptiſmi poteſt alicui deeſſe: Vno modo, & re, & voto; quod contingit illis qui nec baptizantur, nec baptizari volunt; quod manifeſtè ad Sacramenti contemptum pertinet, quantùm ad illos qui habent vſum liberi arbitrij: Et ideò hi quibus hoc modo deeſt Baptiſmus, ſalutem conſequi non poſſunt; quia nec ſacramentaliter nec mentaliter Chriſto incorporantur, per quem ſolum eſt ſalus: Alio modo poteſt Sacramentum Baptiſmi alicui deeſſe re, ſed non voto; ſicut cùm aliquis baptizari deſiderat, ſed aliquo caſu præuenitur morte, antequam Baptiſmum ſuſcipiat: Et talis ſine Baptiſmo actuali ſalutem conſequi poteſt, propter deſiderium Baptiſmi, quod procedit ex fide per dilectionem operante: per quam Deus interiùs hominem ſanctificat, cuius potentia Sacramentis viſibilibus non alligatur.* Id confirmat ex *S. Auguſtino* Quæſtione 58. in *Leuiticum*, dicente: *Inuiſibilem ſanctificationem quibuſdam adfuiſſe & profuiſſe ſine viſibilibus Sacramentis; viſibilem verò ſanctificationem, quæ fit Sacramento viſibili, ſine inuiſibili poſſe adeſſe, ſed non poſſe prodeſſe.* Locum verò *Gennadij* ſupra laudatum, quem ſibi obiecerat, ita exponit, vt Catechumenum in bonis operibus defunctum ſtatim quidem ad vitam æternam peruenire neget, quia Baptiſmi deſiderium quantumcumque feruens ab omni reatu pœnæ hominem non liberat, cùm plena huiuſmodi & vniuerſalis liberatio à culpa & pœna ſit effectus Baptiſmi actu ſuſcepti, & Martyrij, de quo propterea *Gennadius* ait: *In Martyrio omnia Sacramenta Baptiſmi complentur.* Sed tamen *Gennadium* non negare quin Catechumeni fide per dilectionem operante cum Baptiſmi deſiderio coniunctâ iuſtificentur. Lau-

dat

dat etiam *S. Thomas* verba *S. Ambroſij* in Oratione De Obitu Valentiniani.

Obijcitur, Legem à Chriſto de Baptiſmo latam, exceptionem non pati: *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.*

Reſpondetur, Nullam exceptionem à nobis afferri ab hac lege probè intellectâ. Neminem enim hominem in Regnum Cœlorum introire poſſe aſſerimus ſine Baptiſmo in re vel in voto. Hunc autem eſſe legis ſenſum ex Scriptura Sacra, Traditione, & Eccleſiæ interpretatione probamus. Et certè *Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor;* (vt dicitur 1. *Regum* 16.) Qui autem deſiderat per Baptiſmum regenerari ex Aqua & Spiritu-Sancto, corde quidem regeneratus eſt, licet non corpore, ſicut & Apoſtolus ait ad Roman 2 quòd *Circumciſio cordis eſt in Spiritu, non in littera, cuius laus non ex hominibus, ſed ex Deo eſt.*

PROPOSITIO III.

Martyrium vicem Baptiſmi ſupplere, certiſſimum eſt.

ID colligitur ex verbis Chriſti Matth. 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Et Matth. 16. *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniat eam.* Ioann. 15. *Maiorem hâc dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.*

Confirmatur teſtimonijs Patrum: *Tertulliani* Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 16. *Eſt quidem nobis* (inquit) *etiam ſecundum Lauacrum, & ipſum, ſanguinis ſcilicet, de quo Dominus: Habeo, inquit, Baptiſmo tingui, cùm iam tinctus fuiſſet. Venerat enim per aquam & ſanguinem, ſicut Ioannes ſcripſit, vt Aquâ tingueretur, Sanguine glorificaretur, proinde nos faceret aquâ vocatos, ſanguine electos. Hos duos Baptiſmos de vulnere perfoſſi lateris emiſit, quatenus qui in ſanguinem eius crederent, aquâ lauarentur: Qui aquâ lauiſſent, etiam ſanguinem potarent. Hic eſt Baptiſmus qui Lauacrum & non acceptum repræſentat, & perditum reddit.* Et *Scorpiaci* Cap. 7. *Propriè Martyribus nihil iam reputari poteſt, quibus in Lauacro ipſa vita deponitur. Sic dilectio operit multitudinem delictorum, quæ Deum ſcilicet diligens ex totis viribus ſuis, quibus in Martyrio decertat; ex tota anima ſua, quam pro Deo ponit, hominem Martyrem excudit.*

S. Cypriani, Epiſtolà 73. Ad *Iubaianum*, ſcribentis, Catechumenos, antequam in Eccleſia baptizentur, in confeſſione nominis Chriſti apprehenſos & occiſos, *Nec priuari Baptiſmi Sacramento, vtpote qui baptizentur glorioſiſſimo & maximo Sanguinis Baptiſmo, de quo & Dominus dicebat, Habere ſe aliud Baptiſma baptizari. Sanguine autem ſuo baptizatos, & Paſſione ſanctificatos conſummari, & diuinæ pollicitationis gratiam conſequi, declarat in Euangelio idem Dominus, quando ad Latronem in ipſa Paſſione credentem & confitentem loquitur, & quod ſecum futurus ſit in Paradiſo pollicetur.*

Idem in Præfatione Libri *De Exhortatione Martyrij*, ad *Fortunatum*, ita ſcribit: *Nos tantùm qui Domino permittente primum Baptiſma credentibus dedimus, ad aliud quoque ſingulos præparemus, inſinuantes & docentes hoc eſſe in Baptiſma in gratia maius, in poteſtate ſublimius, in honore pretioſius: Baptiſma in quo Angeli baptizant, Baptiſma in quo Deus & Chriſtus eius exultant, Baptiſma poſt quod nemo iam peccat, Baptiſma quod fidei noſtræ incrementa conſummat, Baptiſma quod nos de Mundo recedentes ſtatim Deo copulat. In aquæ Baptiſmo accipitur peccatorum remiſſa; in ſanguinis corona virtutum.*

S. Cyrilli Hieroſolymitani, Catecheſi 3 *Si quis non baptizatur* (inquit) *ſalutem non habet præter ſolos Martyres qui vel ſine aqua Regno cæleſti potiuntur.*

S. Baſilij, Lib. *De Spiritu-Sancto*, Cap. 16. Sunt *Nonnulli* (inquit) *qui in certaminibus pro pietate, reuera, non imitatione Chriſti mortem perpeſſi, nihil huiuſmodi ſacramentis quæ ſunt in aqua opus habuerunt ad ſalutem, nimirum in proprio baptizati ſanguine.*

S. Auguſtini Lib. 13. *De Ciuitate Dei*, Cap. 7. *Quicumque* (inquit) *etiam non percepto regenerationis Lauacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantùm eis valet ad dimittenda peccata, quantùm ſi abluerentur ſacro fonte Baptiſmatis. Qui enim dixit*, Si quis non renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, non intrabit in Regnum cœlorum, *Alia ſententiâ iſtos fecit exceptos, vbi non minùs generaliter dixit*, Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in cœlis eſt. *Et alio loco:* Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam *Hinc eſt quod ſcriptum eſt:* Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius. *Quid enim pretioſius quam mors, per quam fit vt & delicta omnia dimittantur, & merita cumulatiùs augeantur?* Et Lib. 1. *De Origine Animæ*, Cap. 9. *Nemo fit membrum Chriſti, niſi aut Baptiſmate in Chriſto, aut morte pro Chriſto.* Suffragantur alij Patres, *S. Ambroſius* Oratione De Obitu Valentiniani, *S. Proſper* Epigrammate 87. *S. Fulgentius* Lib. *De Fide ad Petrum*, Cap. 3. & 30. *S. Bernardus*, Tractatu *Ad Hugonem De S. Victore.* His ſubiungendus eſt *S. Thomas* 3 P. Q 71. A. 11.

Ioann. 3. 5. — Matth. 10 32. — Matth. 16. 25. — Pſal. 115. 15.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

EX his colligitur primò, ad Baptiſmi ſuſceptionem omnes & ſingulos homines obligari: Siquidem ad illud tenentur, ſine quo ſalutem conſequi non poſſunt. Porrò nullus ſalutem conſequi poteſt, niſi per Chriſtum Vnde ad Rom. 5. ſcribit Apoſtolus: *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ.* Et Act. 4. dicitur: *Non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Ad hoc autem datur Baptiſmus vt homo per ipſum regeneratus, incorporetur Chriſto, factus membrum ipſius: Vnde dicitur ad Galat. 3. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis:* Vnde manifeſtum eſt, ad Baptiſmum ſuſcipiendum omnes teneri.

S. Thomas 3. P. Q. 68 A. 1.

REGVLA II.

COlligitur ſecundò, quòd etſi infantes ſint incapaces præcepti, ac propterea ad illos directè non pertineat præceptum de Baptiſmo ſuſcipiendo; tenentur tamen parentes illorum, aut curatores, ad Baptiſmum illis procurandum: Quia illis ita neceſſarius eſt ad ſalutem, vt nullo alio remedio ſuppleri in illis poſſit, niſi Martyrio pro Chriſto. Neque enim per ſignum crucis, neque per inuocationem Trinitatis, nec per fidem aut votum parentum illis ſuccurri poteſt ſecundùm ordinem à Deo ſtatutum. Cùm enim ait Chriſtus, *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritu-Sancto, non poteſt introire in Regnum cœlorum;* vtique nullum excipit, non infantem, non aliqua præuentum neceſſitate.

S. Thomas 3. P. Q. 67. A. 1. in Corp. & ad 1. Q. 68. A. 1. Q. 73 A. 3. Quodlibeto 6. Q. 3. A. 4.

REGVLA III.

COlligitur tertiò, Baptiſmum puerorum non eſſe differendum: Tum quia non expectatur in eis maior inſtructio, aut plenior conuerſio: Tum propter periculum mortis, quod teneræ adeo ætati ſemper timendum eſt. Neque *S. Gregorij Nazianzeni* conſilium cæteris Patribus, & Eccleſiæ placuit, vt ſcilicet puerorum Baptiſmus vſque ad triennium differretur, donec reſpondere poſſent: Quamuis & ipſe eâdem Oratione 40 periculum imminens mortis excipiat, quod ſi occurrat, vult eos ſine mora baptizari. Multò minùs probata eſt Tertulliani priuata ſententia Lib. *De Baptiſmo*, Cap 18. ſcribentis: *Pro cuiuſque perſonæ conditione ac diſpoſitione, etiam ætate, cunctatio Baptiſmi vtilior eſt, præcipuè tamen circa paruulos. Quid enim neceſſe eſt Sponſores etiam periculo ingeri? Quia & ipſi per mortalitatem deſtituere promiſſiones ſuas poſſunt, & prouentu malæ indolis falli. Ait quidem Dominus*, Nolite prohibere illos ad me venire. *Veniant ergo dum adoleſcunt, veniant dum diſcunt, dum quò veniant docentur; fiant Chriſtiani, cùm Chriſtum noſſe potuerint. Quid feſtinat innocens ætas ad remiſſionem peccatorum? Cautiùs agetur in ſæcularibus, vt cui ſubſtantia terrena non creditur, diuina credatur. Norint petere ſalutem, vt petenti dediſſe videaris. Non minore de cauſa innupti quoque procraſtinandi, quibus tentatio præparata eſt, tam virginibus per maturitatem, quàm viduis per vocationem, donec aut nubant, aut continentiæ corroborentur.* Hanc (inquam) *Tertulliani* ſententiam improbauit Eccleſia Africana in Concilio habito *S. Cypriani* tempore, & infantes à partu recentes baptizari voluit, ne octauo

qui-

quidem die expectato, vt ex eius ad *Fidam* Epiſtola notauimus. Non eſt itaque differendus paruulorum Baptiſmus propter expectandos Suſceptores & Patrinos, ne dum in vana ad Baptiſmum pompa apparanda tempus ineptè teritur, animas Chriſti Sanguine redemptas, maximo grauiſſimóque periculo, è quo emergere numquã poſſint, exponant; vt in Synodis pleríſque ſtatutum eſt, Remenſi 1583. Senonenſi 1524. Pariſienſi 1557. Lingonenſi 1404. Bituricenſi 1584. Burdigalenſi 1582. Et Aquenſi 1585. Quæ pœnam Excommunicationis decernit in eos, qui Baptiſmum filiorum ſuorum vltra diem octauum diſtulerint. Statuta pleráque Synodalia vltra diem tertium differri vetant; inter alia, Statuta Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis *Franciſci Harlæi*, anno 1673. edita, Cap. 11. & parentibus ſi qui huic Decreto obtemperare neglexerint, aditu Eccleſiæ & Sacramentorum vſu interdici iubent, donec parnerint, poſtquam ter priuatim, ter publicè & canonicè, tribus Dominicis moniti ſuerint, & res cum Archiepiſcopo communicata. Placuit olim Concilij Secundi Matiſconenſis Patribus, vt Inſantes extra Sabbatum Sanctum Paſchæ non baptizarentur, excepto mortis periculo: Sed melior diſciplina præualuit. Concilium Colonienſe 2. anno 1550. celebratum, Cap 14. ſtatuit vt Paſtores & Concionatores adhortentur populum, vt paruulos natos inſtante Feſto Paſchæ ſeruent baptizandos in Vigiliam Paſchæ & natos Feſto Pentecoſtes inſtante, ad Sabbatum vſque Pentecoſtes, ſi tamen nullum immineat vitæ periculum. Idem ſtatuit *S. Carolus Borromæus* de ijs qui intra vrbanę Parochialis Eccleſiæ fines à Sabbato-Sancto vſque ad Sabbatum in Albis, & à Sabbato Vigiliæ Pentecoſtes vſque ad Sabbatum proximum nati, baptizandi ſunt; vt ad Cathedralem Eccleſiam, cui pro obſeruantiæ officio, veteriſque inſtituti vſu, ſtatis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur, ab Epiſcopo baptizandi; ſi modò cuiquam ob mortis periculum, in Porachiali Eccleſia, quæ propriùs abeſt, Baptiſmum ſtatim miniſtrare neceſſe non ſit. Ita ſtutuit Concilium Prouinciale Mediolanenſe 4. P. 2. & repetitur in Inſtructionibus *S. Caroli* De Baptiſmi Adminiſtratione. Sed eà in re quiſque ſuæ diſciplinam Eccleſiæ ſequatur. Nam (vt ait *Tertullianus* Lib. *De Baptiſmo*, Cap 20.) *Omnis dies Domini eſt, omnis hora, omne tempus habile Baptiſmo: Si de ſolemnitate intereſt, de gratiâ nihil refert.* Hortandi ſunt igitur magnoperè Fideles, vt liberos ſuos, *Cum primùm id ſine periculo facere liceat*, ad Eccleſiam deferendos, & ſolemnibus Cęremonijs baptizandos curent (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus.)

Apud Bochellum Lib. 8. Decret. Eccleſ. Gallic. Tit. 3. De Baptiſmo.

Synodicon Pariſienſe.

Cap. 3.

REGVLA IV.

COlligitur quartò, Adultis Baptiſmum differri poſſe; cùm Baptiſmi ſuſcipiendi propoſitum, & malè actæ vitæ Pœnitentia ſatis illis futura ſit ad gratiam Iuſtitiam, ſi repentinus aliquis caſus impediat quo minùs Baptiſmum ſuſcipiant: Contra verò, hæc dilatio aliquas vtilitates afferat. Primùm enim, quoniam ab Eccleſia diligenter prouidendum eſt, ne quis ad hoc Sacramentum ficto & ſimulato animo accedat, eorum voluntas, fides, & mores, qui Baptiſmum petunt, magis explorantur atqne perſpiciuntur: cuius rei causâ in Concilio Agathenſi, Canone 25. decretum legimus, vt qui ex Iudæis ad Fidem Catholicam veniunt, octo menſes inter Catechumenos verſentur, antequã illis Baptiſmus conferatur. Secundò, in fidei doctrina, quam profiteri debent, & Chriſtianæ vitæ inſtitutionibus perſeſectiùs erudiuntur & exercentur. Denique maior reuerentia Sacramento conciliatur, ſi çonſtitutis tantùm Paſchæ & Pentecoſtes diebus ſolemni cæremonia Baptiſmum ſuſcipiant. Verùm ſi iam fidei Myſteria plenè perceperint, & ad Chriſtianę Legis pręcepta ſeruanda ſe paratos exhibeant, nullà interpoſità morà baptizandi ſunt, ſicut *Philippus* Reginæ Candacis *Eunuchum*, & S. Petrus *Cornelium* ſtatim atque Baptiſmum poſtularunt, baptizauere (vt refertur *Act.* 8. & 10.) Infirmis etiam, aut in mortis periculo conſtitutis, Baptiſmi tempus nunquam differendum eſt. Vnde *S. Leo* Epiſtolâ 16. aliàs 4. *Ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos*, vbi Baptiſmum in ſolis Paſchatis & Pentecoſtes Solemnitatibus adminiſtrari præcipit adultis, ſubdit: *Ita ad has duas Feſtiuitates incolumium & in pacis ſecuritate degentium libera vota differimus: Vt in mortis periculo, in obſidionis diſcrimine, in perſecutionis anguſtijs, in timore naufragii, nullo tempore hoc veræ ſalutis ſingulare præſidium cuiquam denegemus.*

REGVLA V.

COlligitur quintò, Peccare Catechumenos, cùm vltra tempus ab Eccleſia conſtitutum Baptiſmum differunt, niſi ex cauſa neceſſaria, & licentia Pręlatorum Eccleſiæ: cùm ſcriptum ſit, *Eccleſiaſtici*, Cap. 5. 8. *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem.* Perſecta autem conuerſio in noua per Baptiſmum generatione poſita eſt. Præterea, quò ſeriùs ad Baptiſmum veniunt, eò diutiùs ipſis carendum eſt cæterorum Sacramentorum vſu & gratiâ, quibus Chriſtiana Religio colitur, cùm ad ea ſine Baptiſmo aditus nemini patere poſſit. Tertiò, maximo fructu, quem ex Baptiſmo percipimus, ſe ipſos priuant, nempè remiſſione peccatorum, & diuinâ gratiâ, cuius ope & auxilio in poſterum etiam peccata vitare poſſint, iuſtitiámque & innocentiam tueri. Quamobrem Patres vehementer inuecti ſunt in eos, qui Baptiſmum differebant, præſertim *S. Baſilius* in Exhortatione ad Baptiſmum, *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 40 *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homiliâ 1. in Acta, & Concilium Neocæſarienſe Canone 12. *Clinicos*, id eſt, in ægritudine baptizatos, ad Sacerdotium prouehi vetat, quòd fides eorum *Non ex propoſito, ſed ex neceſſitate deſcendat:* Niſi fortè *propter ſequens ſtudium, & fidem, & hominum raritatem*, cùm ipſis Epiſcopus duxerit diſpenſandum.

CAPVT V.

DE MINISTRO BAPTISMI.

PROPOSITIO I.

Sacerdos eſt proprius & ordinarius Miniſter Baptiſmi.

S. Thomas 3. P. Q. 67. A. 2.

PRimi & ſecundi ordinis Sacerdotes, Epiſcopi nimirum & Presbyteri Populi Chriſtiani regimini, & Parochialium Eccleſiarum adminiſtrationi præfecti, quos S. Thomas *Minores Principes Eccleſiæ* vocat, & 72. Diſcipulorum Succeſſores, Sacerdotis nomine hîc exprimuntur ac deſignantur; quibus datum eſt vt iure ſuo, non extraordinaria aliqua poteſtate, baptizandi munus exerceant. Ijs ſcilicet in Apoſtolis præceptum eſt à Domino, Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. Hinc *S. Hilarius* in Pſalm. 67. de Eunucho Reginæ Candacis ait, quòd Sacramentum Baptiſmi adeò impatientis cupiditate deſiderij prænenerit, vt à Diacono *Miniſterium Apoſtolici Officij* ſalutis ſuæ cupidus exigeret. Baptiſmum Apoſtolici, hoc eſt, Sacerdotalis Officij miniſterium vocat. *S. Iſidorus* Baptiſmum *ſolis Sacerdotibus traditum* Lib. 2. *De Officijs Eccleſiaſticis*, Cap. 24. aſſerit, cuius verba in Cap. *Conſtat*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, tranſcripta ſunt. Quod *Eugenius IV.* in Decreto de Inſtructione Armenorum confirmat, & ex perpetuo Eccleſiæ vſu certum eſt. Quod autem iure ſuo id exerceant ſecundi ordinis Sacerdotes, ita vt præſente etiam Epiſcopo Baptiſmum adminiſtrare poſſint, inde probat *S. Thomas*, quòd Sacerdotes ad Euchariſtiam conſecrandam inſtituti ſint, quæ Sacramentum eſt Eccleſiaſticæ pacis, & vnitatis, ſecundùm illud Apoſtoli 1. Cor. 10. *Vnus panis, & vnum corpus multi ſumus omnes qui de vno Pane, & de vno Calice participamus.* Per baptiſmum

autem

autem homo ſit particeps Eccleſiaſticæ vnitatis, & ius accipit ad Menſam Domioi accedendi: Quamobrem ſicut ad Sacerdotem pertinet Euchariſtiæ conſecratio, ita & ſolemnis Baptiſmi adminiſtratio. Quòd ſi aliquandò Patres Presbyteris ſioe Epiſcopi venia baptizandi ius permiſſum non eſſe dixeruot, vt *Tertullianus* Lib. De Baptiſmo, *S. Hieronymus* in Dialogo aduersùs Luciſerianos, *S. Leo* Epiſt. aliàs 88. Ad vniuerſos Germaniarum & Galliarum Epiſcopos, ſeu alius Author huius Epiſtolæ quæ de Chorepiſcoporum ſiue Presbyterorum Priuilegio inſcribitur, Concilium Hiſpalenſe 2. Canone 7. Id de ſolemoiori Baptiſmo, qui in Paſchate & Peotecoſte adminiſtrari conſueuerat, intelligendum monet Concilij Tridentini Catechiſmus. Aut certè ad honorem & reuerentiam Epiſcopi ea diſciplina olim obſeruata eſt, vt Presbyter eo præſeote Mioiſterium ipſum quod ex Ordine illi competit, niſi eius iuſſu non exerceret. Epiſcopi ergo qui Apoſtolorum locum in Eccleſia tenent & vices geruot, baptizare & ipſi, vt & *S. Paulus* interdum fecit, cùm volent, poſſunt. Sed quia maiora eis onera incumbunt, quæ ad eorum officium peculiariter pertinent, docendi videlicet ac orandi; quemadmo-
Act. 6. 1. Cor. 1. 14. 17. Act. 10. 48. 1. Cor. 1. 17. dum aiunt etiam Apoſtoli: *Nos autem orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus*: Baptizandi prouincia ſecundi ordiois Sacerdotibus commiſſa eſt. Vnde Apoſtolus Petrus *Cornelium* familiámque eius, quos ipſe docuerat, per alios *baptizari iuſſit*. Et Paolus: *Non miſit me*, inquit, *Chriſtus baptizare, ſed euangelizare*.

DOCVMENTA PRAXIM SPECTANTIA.

QVamois autem Baptiſmus vbicumque & à quocuoqoe verbis euangelicis conſecratus validus ſit & ratus, neque neceſſe ſit ad eſſentiam Sacramenti io publico Eccleſiæ cœtu baptizare, & intra domeſticos parietes baptizari poſſit infans in mortis periculo conſtitutus: Sacris tamen Canonibus ſancitum eſt, & Eccleſiæ Diſciplinâ præſcriptum atque vſurpatum, ne extra Parochialem Eccleſiam ſolemni Ritu baptizandi offerantur infantes, excepto neceſſitatis articulo Ita Concilium Colonienſe 2. anno 1549. Cap. 15. neminem ab ea lege excipiens præter Regum & Principum filios, *Quibus valeat ſecundùm Concilium Vienneaſe deferri*. Vide Clementinam vnicam *De Baptiſmo*. Ita Synodus Turonenſis anno 1583. Synodus Pariſienſis 1557. Remenſis 1583. Burdigalenſis anno 1582. Aquenſis 1585. cuius hæc ſunt verba: *Curatus, Sacerdoſue extra neceſſitatis caſam, illis pœnâ Excommunicationis propoſitâ, ne ad domum cuiuſdam etiam Magaatis ad Baptiſmum miniſtrandum accedat: Neceſſitas autem illa intelligatar, quæ mortem infantis mina-*
P. 2. De iis quæ pertinent ad Sacramentum Baptiſmi. *tur*. Seruandum itaque illud Concilij Mediolanenſis Prouincialis 4 ſub *S. Carolo Borromæo* Decretum: *Videat Parochus, vbi primùm infans Baptiſmi causâ ad ſe delatus eſt, an ſuæ Parochiæ ſit: Quem ſi alienæ eſſe uouit, eum niſi inſtante neceſſitate non baptizet, ſed ad Parochum proprium, à quo baptizetur, deferri iubeat*. Articulum neceſſitatis antiquo Canone pariter exceptum legimus, quem cum alijs octo edidit *Surius* poſt Canones Synodi Quini-ſextæ ex vetuſto Codice Monaſterij S Bauonis in Belgio: *Si paruulus ægrotans ad quemlibet Presbyterum Baptiſmi gratiâ de cuiuslibet Parachia allatus fuerit, ei Baptiſmi Sacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc muuus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſque Baptiſmi gratiâ mortuus fuerit, nouerit ſe illum, qui eum uou baptizauit, pro eius Anima rationem redditurum*. Ille ergo lethalis peccati reus eſt, cuius culpâ puer abſque Baptiſmi Sacrameoto moritur.

Conueniens autem eſt, vt Sacerdos ieiunus, & mane Baptiſmi Sacramentum adminiſtret, oiſi neceſſitas aliter poſtulet. Nec verò ante ortum, neque poſt occaſum Solis, niſi itidem neceſſitate vrgente, vt monet *S. Carolus*. Sed ea in re cuiuſque Eccleſiæ mores, & Epiſcoporum Statuta ſeruentur.

PROPOSITIO II.

Diacoais iure ſuo, & ſine Epiſcopi aut Parochi conceſſione, abſque vrgeute neceſſitate nunquam tribuendâ, Baptiſmum ſolemni Ritu adminiſtrare non licet.

S. Thomas 3. P. Q. 67. Art. 1. CVm enim Diaconi, vt eorum nomen ſonat, Sacerdotum Miniſtri ſint, ad illos non pertinet Sacramentum aliquod iure ſuo, & quaſi ex proprio officio adminiſtrare, ſed miniſterium adhibere Sacerdotibus in Sacramentorum Adoiniſtratione, adeóque in ipſo Baptiſmo. Propoſitio confirmatur auctoritate *Gelaſij I.* Romani Pontificis in Epiſtolà ad Epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, Cap. 9. ex qua refertur io Decreto Gratiaoi, Cap. *Diaconos*, Diſt. 93. cuius hæc ſunt verba: *Diaconos propriam conſtituimus obſeruare menſuram*. . . *Abſque Epiſcopo vel Presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis Ordinibus fortaſſe longiùs conſtitutis neceſſitas extrema compellat*. Idem habetur Cap *Conſtat*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ex *S. Iſidoro Hiſpalenſi* Lib. 2. *De Officijs*, Cap 24.

Quod autem Diaconis committi poſſit Baptiſmi ſolemnis Adminiſtratio, colligitur ex his verbis, quæ ab Epiſcopo in eorum Ordinatione dicuntur: *Diaconum oportet miniſtrare ad Altare; baptizare, & prædicare*, & ex Concilio Illiberritano Canone 77. cuius hæc ſunt verba: *Si quis Diaconus regens Plebem, ſine Epiſcopo vel Presbytero aliquas baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit: Quòd ſi ante de ſeculo receſſerit, ſub fide qua quis crediderit, poterit eſſe iuſtus*. At ſi abſque veniâ Epiſcopi aut Parochi ſolemnem Baptiſmi Adminiſtrationem Diaconus vſurpet, lethale crimine admittit, & Irregularitatem incurrit, vt colligitur ex Cap. *Si quis*, 1. *De Clerico non ordinato miniſtrante*, quod *Hormiſdæ* Papæ oomine inſcribitur: *Si quis baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abijciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*.

PROPOSITIO III.

Omnes & ſinguli, etiam de Populo, ſiue mares, ſiue fœminæ, quamcumque illi ſectam profiteantur, cogente neceſſitate, ſine ſolemnibus cæremonijs baptizare poſſunt.

1 ID cùm molta veterum Patrum & Conciliorum Decreta confirmatunt (inquit Concilij Tridentini Catechiſmus) tum verò à Sacra Synodo Tridentina *Anathema* io eos ſancitum eſt, qui dicere audeant, *Bap-* Seſſ. 7. Can. 4.
tiſmum, qui etiam datur ab Hæreticis in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſmum.

Propoſitionem noſtram, quam *Eugenius IV.* io Decreto poſt Concilium Floreotioum edito pro Armenorum Inſtructione, quoad omnes partes aſſerit, *Tertullianus* de Laïcis affirmat, Libro *De Baptiſmo*, Cap. 17. *Dandi quidem* (inquit) *habet ius Summus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus. Dehinc Presbyteri & Diaconi; non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt. Alioquin etiam Laïcis ius eſt: quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt. Niſi Epiſcopi iam, aut Presbyteri aut Diaconi vocantur diſcentes. Domini ſermo non debet abſcondi ab vllo. Proinde & Baptiſmus, æquè Dei cenſus, ab omnibus exerceri poteſt: Sed quantò magis Laïcis diſciplina verecundiæ & modeſtiæ incumbit? Cùm ea Maioribus competant, ne ſibi adſumant dicatam Epiſcopis officium Epiſcopatûs. Æmulatio Schiſmatum mater eſt. Omnia licere dixit Sanctiſſimus Apoſtolus, ſed non omnia expedire. Sufficiat ſcilicet, in neceſſitatibus vtaris, ſicubi aut loci, aut temporis, aut perſonæ conditio compellit. Tunc enim conſtantia ſuccurrentis excipitur, cùm vrget circumſtantia periclitantis. Quoniam reus erit perditi hominis, ſi ſuperſederit præſtare quod liberè potuit*. Mulieribus baptizandi ius *Tertullianus* ibidem negat, quod Laïcis maribus concedit, ſed ea io re mioimè audiendum, antiquiſſimus Eccleſiæ vſus probat.

Concilium Illiberritanum Canone 38. Laïcis pariter ius baptizandi neceſſitate cogente aſſerit: *Peregrè nauigantes* (inquit) *aut ſi Eccleſia in proximo non fuerit, poſſe Fidelem qui Lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum Catechumenum: Ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per Manûs Impoſitionem perficiat*. Cùm ait Concilium, poſſe *Fidelem, qui Lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus*, adminiſtrare Baptiſmum vrgente neceſſitate, Ioſideles ab adminiſtratione Baptiſmi non excludit (quamquam res non fuerit ſemper ita perſpicua & explorata an baptizare & ipſi poſſent)

ſed

ſed maximè optandum ſignificat vt fidelis ſit, & monogamus Miniſter Baptiſmi in extrema etiam neceſſitate; & fidelem infideli, monogamum bigamo præponendum. Quid ergo deceat, non quid ad valorem Sacramenti ſit neceſſarium, Synodus his verbis ſignificat.

S. Auguſtinus Libro 2. Contra Epiſtolam Parmeniani, Cap. 13. Baptiſmum à Laïco in neceſſitate datum approbat. *Quamquam* (inquit) *& ſi laïcus aliquis pereunti dederit neceſſitate compulſus, quod cùm ipſe acciperet, quomodo dandum eſſet addidicit; neſcio an piè quiſquam dixerit eſſe repetendum. Nulla enim cogente neceſſitate ſi fiat, alieni muneris vſurpatio eſt: Si autem neceſſitas vrgeat, aut nullum, aut veniale delictum eſt. Sed & ſi nulla neceſſitate vſurpetur, & à quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit non poteſt dici non datum, quamuis rectè dici poſſit illicitè datum. Illicitam autem vſurpationem corrigit reminiſcentis & pœnitentis affectus. Quòd ſi non correxerit, manebit ad pœnam vſurpatoris quod datum eſt, vel eius qui illicitè dedit, vel eius qui illicitè accepit, non tamen pro non dato habebitur, neque vllo modo per deuotum Militem, quod à priuatis vſurpatum eſt, Signum Regale violabitur*. Idem probatur ex Cap. *Diaconos*, Diſt. 93. quod ex *Gelaſio* Papa in Epiſtolâ ad Epiſcopos Lucaniæ ſumptum eſt: & ex Cap. *Conſtat*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, quod ex *S. Iſidoro* depromptum: Vtrobique enim de Baptiſmi adminiſtratione dicitur, hanc *Laïcis Chriſtianis plerúmque permitti, ne quiſpiam ſine remedio ſalutari de hoc ſæculo euocetur*. Item ex Cap. *Ad limina*, quod ex *Ioanne VIII.* ſumptum Cauſa 3. Quæſt. 2. Is de *Stephano* quodam, qui cogente neceſſitate filium ſuum baptizauerat, & propterea Lemouicenſis Epiſcopi Sententiâ ſeparatus fuerat ab vxore, ſic reſpondet: *Inculpabile iudicandum dicimus, quod neceſſitas intulit. Nam hoc baptizandi opus Laïcis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem, ſi neceſſe fuerit, facere liberè conceditur. Vnde ſi ſupra dictus genitor filium ſuum corpore morientem aſpiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, ſacri vndâ baptiſmatis lauit vt eum de poteſtate Auctoris mortis & tenebrarum eriperet, & in Regnum Chriſti iam regnaturum ſine dubitatione tranſmitteret, bene feciſſe laudatur. Et idcircò ſuæ vxori ſibi iam legitimè ſociatæ impunè, quamdiu vixerit, iudicamus manere coniunctum: Nec ob hoc contra præfatas auctoritates diuinas aliquatenus ſeparari debere.*

Id confirmat *S. Thomas* 3. P. Q. 67. Art. 3. hac ratione: *Ad miſericordiam eius qui vult omnes ſaluos fieri, pertinet, vt in his quæ ſunt de neceſſitate ſalutis homo de facili remedium inueniat: Inter omnia autem Sacramenta maximæ neceſſitatis eſt Baptiſmus, qui eſt regeneratio hominis in vitam ſpiritualem; quia pueris aliter omninò ſubueniri non poteſt; & adulti non poſſunt aliter quàm per Baptiſmum plenam remiſſionem conſequi & quantùm ad culpam, & quantùm ad pœnam: Et ideò vt homo circa remedium tam neceſſarium defectum pati non poſſit, inſtitutum eſt vt materia Baptiſmi ſit communis, ſcilicet aqua, quæ à quolibet facilè haberi poteſt; & Miniſter Baptiſmi etiam quicumque ſit non ordinatus; ne propter defectum Baptiſmi homo ſalutis ſuæ diſpendium patiatur.*

Non poſſunt tamen Laïci ſolemnes cæremonias in Baptiſmo adhibere, non quòd maioris ſint dignitatis, ſed quòd minoris neceſſitatis, & ad ſolemnitatem dumtaxat pertineant; Adeòque peragi non poſſunt à Laïco, ſed ſolùm à Sacerdote, cuius eſt ſolemniter baptizare.

2 Mulieres vrgente neceſſitate poſſe baptizare, laudati iam Canones probant, cùm Laïcis id permiſſum dicant abſque ſexûs diſcrimine. Et reuera *In Chriſto non eſt maſculus neque fœmina*, vt ait Apoſtolus, *Coloſſ.* 3. Quamobrem ſicut maſculus Laïcus

Ioan. 1. baptizare poteſt quaſi Miniſter Chriſti, de quo *Ioannes*, ait, *Hic eſt qui baptizat*; ita etiam fœmina. Vnde *Vrbanus* Papa, Cap. *Super quibus*, Causâ 30. Quæſt. 3. ſic reſpondet: *Super quibus conſulit nos tua Dilectio, hoc videtur nobis ex ſententia reſpondendum, vt & Baptiſmus ſit, ſi inſtante neceſſitate fœmina virum in nomine Trinitatis baptizauerit. Et quòd ſpiritualium parentum filij, vel filiæ, ante vel poſt compaternitatem geniti, poſſunt legitimè coniungi, præter illam perſonam, per quam Compatres ſunt effecti*. Id confirmatur ex omnium Synodorum Decretis, quibus cautum eſt, vt nulla mulier ad publicum obſtetricis munus recipiatur, niſi baptizandi perita.

Concilium quidem Carthaginenſe 4. Canone 99. & Canone 110. Mulieres à docendi & baptizandi miniſterio excludunt his verbis: *Mulier quamuis docta & ſancta, viros in conuentu docere non præſumat.*

Mulier baptizare non præſumat.

Sed de publica & ſolemni adminiſtratione baptiſmi intelligendi ſunt hi Canones. Sicut ergo mulieri non permittitur publicè docere; poteſt tamen priuatâ doctrinâ vel monitione aliquem inſtruere: Ita non permittitur ei publicè & ſolemniter baptizare, ſed tamen poteſt baptizare in neceſſitatis articulo.

3 Ab infidelibus ſiue non baptizatis hominibus adminiſtrari poſſe Baptiſmum, conſtat ex Cap. *Romanus*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, quod ex *S. Iſidoro* ſumptum eſt. *Romanus Pontifex* (inquit) *non hominem iudicat qui baptizat, ſed Spiritum Dei ſubminiſtrare gratiam Baptiſmi, licet Paganus ſit qui baptizat*. Item ex Cap. *A quodam*, eadem Diſt. quod eſt *Nicolai I.* ad Conſulta Bulgarorum reſpondentis: *A quodam Iudæo* (inquit) *neſcitis vtrum Chriſtiano an Pagano, multos in veſtra Patria baptizatos aſſeritis, & quid de ijs ſit agendum conſulitis: Hi profectò ſi in Nomine Sanctæ Trinitatis baptizati ſunt, conſtat eos non eſſe denuò baptizandos*. Hanc Quæſtionem ſuis temporibus nondum finitam *S. Auguſtinus* in Concilio finiri optauit, interimque ſe in ea ſententia eſſe profeſſus eſt, quam exprimit Propoſitio noſtra. Sic enim habet Libro 2. contra Epiſtolam *Parmeniani*, Cap. 12 *Hæc quidem alia quæſtio eſt, vtrum & ab his, qui nunquam fuere Chriſtiani, poſſit Baptiſmus dari: Nec aliquid temerè inde affirmandum eſt ſine auctoritate tanti Concilij, quantùm tantæ rei ſufficit*. Et Libro 7. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 53. *Solet etiam quæri, vtrum approbandum ſit Baptiſma, quod ab eo qui non accepit, accipitur, ſi fortè hoc curioſitate aliqua didicit quemadmodum dandum ſit. Sed nobis tutum eſt in ea non progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico Regionali Concilio cœpta, nullo Plenario terminata ſunt: Id autem fiduciâ ſecuræ vocis aſſerere, quod in gubernatione Domini Dei noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti, vniuerſalis Eccleſiæ conſenſione roboratum eſt. Verumtamen ſi quis fortè me in Concilio conſtitutum, vbi talium rerum Quæſtio verſaretur, non præcedentibus talibus quorum ſententias ſequi mallem, vrgeret, vt dicerem quid ipſe ſentirem: Si eo modo affectus eſſem, quo eram cùm iſta dictarem; nequaquam dubitarem habere eos Baptiſmum, qui vbicumque, & à quibuſcumque illud verbis Euangelicis conſecratum, ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſent: Quamquam eis ad ſalutem ſpiritualem non prodeſſet, ſi charitate caruiſſent, quâ Catholicæ inſererentur Eccleſiæ.*

Id Confirmat *S. Thomas* 3. P. Q. 67. Articulo 5.

Quamobrem ſi qui Canones Baptiſmum à Paganis collatum reijcere, ac irritum declarare videntur, de illis ſunt intelligendi, qui Baptiſmi formam, & Eccleſiæ ritum non ſeruant. Ita Cap. *Quos à Paganis*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, Cap. 52. quod eſt *Gregorij III* adBoniſacium Epiſcopum * ſcribentis: *Quos* (inquit) *à Paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, vt denuò baptizes in nomine Trinitatis, mandamus*. Vnde Libro 5. Capitu- Epiſt. 1.
larium, Cap. 6 habetur: *Si quis baptizatus eſt à Presbytero non baptizato, & Sancta Trinitas in ipſo Baptiſmo inuocata fuit, baptizatus eſt, ſicut Sergius Papa dixit. Impoſitione verò manûs indiget. Gregorius Epiſcopus Romanus, & Iohannes Sacellarius ſic ſenſerunt*. Deſumptum eſt ex Capitulari Compendienſi *Pippini* Regis anno Chriſti 757. in generali Populi Conuentu condito. Repugnat Cap 94. Libri 5. vbi legitur: *Si Presbyter ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes quos priùs baptizauit*. Eodemque modo legitur apud *Burchardum*, Lib. 4. Cap. 74. & apud *Iuonem* P. 1. Cap. 268. ſed præter quàm quod refertur ex Concilio apud Compendium, vbi non extat, hanc clauſulam, *Et omnes quos priùs baptizauit*, irreptitiam eſſe veriſimilius eſt. Certè expungendam meritò iudicarunt *Gratianus*, apud quem non legitur *Cauſa* 1. *Quæſt*. 1. Cap. 60. *Si Presbyter*, & Collectores Decretalium, qui eam non habent Libro 3. Tit 43. *De Presbytero non baptizato*, Cap. 1. *Si quis Presbyter*. Ipſeque Pontifex *Innocentius III.* ibidem, Cap. *Veniens*, idem Caput, *Si quis Presbyter*, deſcribit &

laudat

laudat abſque illa Clauſula. Denique *Antonius Auguſtinus* in Notis ad primam Collectionem Decretalium, pronuntiat illam rectè omiſſam eſſe à *Bernardo Papienſi*, & à *S. Raymundo*.

De illis etiam Paganis, qui Baptiſmum verbis Euangelicis non adminiſtrarunt, intelligendum eſt Caput 401. Libri ſeptimi Capitularium, vbi ſic legitur: *Præcipimus, vt qui à Paganis baptizati ſunt, denuò à Chriſti Sacerdotibus in Nomine Sauctæ Trinitatis baptizentur, & poſtea ab Epiſcopis chriſmeatur, quia aliter Chriſtiani nec dici, nec eſſe poſſunt.* Item illud *Gregorij III.* Epiſtolà 1. ad *Bonifacium*, Cap. 5. *Eos etiam qui ſe dubitant fuiſſe baptizatos, vel qui à Presbytero Ioui mactante, & carnes immolatitias veſcente baptizati ſunt, vt rebaptizentur præcipimus.* Quod Libro 7. Capitularium inſertum eſt, Cap. 405.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

PEccant Laici, ſiue viri, ſiue mulieres, Baptiſmum extra caſum neceſſitatis adminiſtrantes: Imò & Clerici quicumque ſiue Minores, ſiue Maiores, præter proprium Parochum, vel Sacerdotem, cui hanc ille prouinciam demandauerit.

Et illud quidem peccatum ex genere ſuo mortale eſt: Tum quia *Vſurpatio eſt alieni muneris* (vt loquitur *S. Auguſtinus* Lib. 2 *Contra Epiſtolam Parmeniani*, Cap. 13.) Tum quia præceptum Eccleſiæ in re graui violatur: Tum quia peccatur contra reuerentiam Sacramento debitam.

REGVLA II.

PEccant grauiter ob eaſdem rationes, qui pueros alteri quàm proprio Parocho, vel Sacerdoti, cui hanc ille prouinciam commiſerit, baptizandos offerunt, & multò magis ſi Laico, mulieri, Hæretico, aut non baptizato, extra caſum neceſſitatis.

Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 67. Art. 3. ad Primum, Art. 4. ad tertium, & Art. 5. in corpore.

REGVLA III.

HIc ordo à Fidelibus in Baptiſmo conferendo, cùm neceſſitas cogit, omninò ſeruandus eſt, vt mulier ſi viri adſint; Laicus item præſente Clerico; tum Clericus coram Sacerdote, Baptiſmi Adminiſtrationem ſibi non ſumant.

Ita *S. Thomas* Art. 4. Concilij Tridentini Catechiſmus, & *S. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus Baptiſmi. *Illud verò cauendum eſt* (inquit) *quod etiam Parochus, prout occaſio tulerit, accuratè monebit, vt ne fœmina viro præſente; neque rurſus Clericus præſente Subdiacono; hicque itidem coram Diacono; nemoque præterea eorum coram Sacerdote baptizare audeat: Ipſe autem norit ſibi licere baptizare, etiam præſente ſuo Epiſcopo. Et quoniam ſi vel à muliere, vel à Laico ſecùs fit, graue peccatum admittitur, id etiam monebit.* Ita etiam Synodus Senonenſis anno 1524. Carnotenſis anno 1526. & Pariſienſis anno 1557.

REGVLA IV.

OBſtetricibus autem, quæ baptizare conſueuerunt, formamque Baptiſmi tenent, baptizare quidem neceſſitate vrgente permittitur, etiam præſente Laico, qui huius Sacramenti conficiendi planè ignarus rudiſque ſit.

Ita *S. Carolus*, & Catechiſmus Concilij. *Verùm* (inquit Sanctus Cardinalis) *grauiſſimè Parochus monebit, quàm grauiter illæ peccent, ſi quando mortis neceſſitate non cogente, Baptiſmum miniſtrare audent. Quamobrem illud etiam interdum opportunè nuntiabit, vt cùm mulier prope paritura ægrè ſe habet, de eiuſque partu timetur, ſtudeat imprimis Parochum in tempore accerſere: Aut, ſi eum habere non poteſt, aliquem ex Eccleſiaſticis Miniſtris; aut denique virum Laicum baptizandi peritum in promptu habere: Vt ne obſtetricibus fœminis, niſi in ſumma neceſſitate, cui aliter prouideri nullo modo poteſt, baptizandi locus vnquam detur.*

REGVLA V.

PArentes autem omninò caueant, ne liberos ſuos baptizent abſque manifeſta neceſſitate, cùm ſcilicet alij quoquo modo apti non adſunt, & periculi vrget neceſſitas: Quod ipſe etiam monebit, prout vſu aliquando venerit.

Ita *S. Carolus Borromæus* in *Inſtructionibus Baptiſmi*; Synodus Lingonenſis 1404. Carnotenſis 1526 Pariſienſis 1557. quarum Decreta refert *Bochellus* Lib. 2. *Decretorum Eccleſiæ Gallicanæ*, p 165.

REGVLA VI.

BAptizandi formulam Curatus non ſolùm ex Catechiſmi Romani præcepto generatim, ſed etiam priuatim, ac præcipuè obſtetricibus, in Eccleſia tamen planè oſtendat ac tradat, quam etiam an illæ rectè teneant, aliquando eodem loco accuratè videat, ac diligenter quærat. Obſtetrices officium ne præſtent, niſi per Vicarium foraneum, ſi in Diœceſi ſunt; at verò in Vrbe per eum, cui Epiſcopus id curæ dederit, ſcripto probatæ ſint idoneæ ad Sacramentum Baptiſmi, cùm neceſſe erit, miniſtrandum. Quæ autem probata eſt, curet quoad fieri poteſt, cùm baptizarit, vt duæ ſaltem mulieres, ac mater præſertim, ſi poteſt, teſtes præſentes adſint, qui in baptizando verba ab ea prolata audiant. Parochus verò cum perquiret an infans baptizatus ſit, diligenter obſtetricem, & teſtes etiam de verbis prolatis interroget, vt ſibi conſtet, an Baptiſmi forma rectè adhibita ſit, an verò ſecùs, quamobrem oporteat infantem à ſe baptizari.

Ita Synodus Aquenſis anno 1585.

CAPVT VI.

DE SVSCEPTORIBVS SIVE PATRINIS.

PROPOSITIO VNICA.

Præter Sacramenti Miniſtros, Suſceptores etiam ſiue Patrini ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine ad Baptiſmum conuenienter adhibentur.

HAnce conſuetudinem ab Apoſtolicis temporibus arceſſendam, colligitur ex *S. Dionyſio* Lib. *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, Cap 7. *Diuinis noſtris Ducibus*, inquit, (id eſt Apoſtolis) *in mentem vetus, & viſum eſt ſuſcipere Infantes ſecundùm iſtum ſanctum modum, quod naturales pueri parentes traderent puerum cuidam docto in diuinis Pedagogo, & reliquum ſub ipſo puer ageret ſicut ſub diuino Patre, & ſalutationis ſanctæ ſuſceptore.* Hunc autem Patrem ſpiritualem ſiue Suſceptorem nomine pueri Abrenuntiationes & Fidei Profeſſionem edere; ac ſi dicat: *Profiteor me huic puero, cùm per ætatem intelligere Sacra poterit, diuinis meis inſtitutionibus perſuaſurum, vt Aduerſarij nuntium omninò remittat, & diuina promiſſa profiteatur & exoluat. Nihil ergo abſurdum eſt ſi ad diuinum inſtitutum puer adducitur, cum Ducem ac Sponſorem habeat, qui illum rerum diuinarum ſcientiam doceat, & ab Aduerſarijs ſartum tectum tueatur & cuſtodiat.*

Eiuſdem conſuetudinis antiquitatem probant *Tertulliani* verba Lib. *De Baptiſmo*, Cap. 18. *Quid enim neceſſe eſt Sponſores etiam periculo ingeri?* Item Auctor Quæſtionum ad Orthodoxos inter Opera *S. Iuſtini*, Quæſt. 56. & *S. Auguſtinus* Epiſt 98. aliàs 23. ad *Bonifacium* Epiſcopum, cuius hæc verba refert: *Interrogamus eos à quibus offeruntur* paruuli, *& dicimus, Credit in Deum?*

De

De illa ætate quæ vtrum ſit Deus, ignorat: Reſpondent, Credit: Et ad cætera ſic reſpondetur ſingula quæ quærun-tur. Ibidem *S. Auguſtinus* ait: *Offeruntur quippe ad percipiendam ſpiritualem gratiam, non tam ab eis quorum geſtantur manibus, quamuis & ab ipſis, ſi & ipſi boni fideles ſunt, quàm ab vniuerſa ſocietate Sanctorum atque Fidelium.* Apud *Gratianum* Diſt. 4. *De Conſecratione*, Cap. *Vos ante*, 105. hæc veluti *S. Auguſtini*, cuius reuera non ſunt, laudantur: *Vos ante omnia tam mulieres quàm viros, qui filios in Baptiſmo ſuſcepiſtis, moneo, vt vos cognoſcatis Fideiuſſores apud Deum extitiſſe pro illis, quos viſi eſtis de ſacro Fonte ſuſcipere. Ideòque ſemper eos admonere, vt caſtitatem cuſtodiant, iuſtitiam diligant, charitatem teneant.. Ante omnia Symbolum & Orationem Dominicam ipſi tenete, & illis, quos ſuſcepiſtis de ſacro Fonte, oſtendite.* Ibidem Cap. *In Catechiſmo*, ex *Hygini* Papæ Pſeudepigraphis hæc leguntur: *In Catechiſmo, & in Baptiſmo, & in Confirmatione vnus Patrinus fieri poteſt, ſi neceſſitas cogit. Non eſt tamen conſuetudo Romana, ſed per ſingulos ſinguli ſuſcipiunt.* Cap. *Non plures*, nomine *Leonis* Papę ibidem laudatum ſic habet: *Non plures ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem accedant, quàm vnus, ſiue vir, ſiue mulier. In Confirmatione quoque idipſum fiat.*

Conſuetudinis huius ac Ritus conuenientiam probat *S. Thomas* 3. P. Q. 67. Art 7. & ex eo Concilij Tridentini Catechiſmus, hunc in modum: Baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio, per quam filij Dei naſcimur, de qua ita loquitur Petrus: *Sicut modò geniti infantes rationabile ſine dolo lac concupiſcite.* Vt igitur poſtquam aliquis in hanc lucem editus eſt, Nutrice & Pædagogo indiget, quorum ope atque operà educetur, ac doctrina & bonis artibus erudiatur: Ita etiam neceſſe eſt, vt qui ex Baptiſmi fonte vitam ſpiritualem viuere incipiunt, alicuius fidei & prudentiæ committantur, à quo Chriſtianæ Religionis præcepta haurire, ad omnémque pietatis rationem inſtrui poſſint, atque ita paulatim in Chriſto adoleſcere, donec tandem viri perfecti iuuante Domino euadant: Cùm præſertim Paſtoribus, qui publicæ Parochiarum adminiſtrationi & curationi præpoſiti ſunt, tantùm temporis non ſuperſit, vt priuatam illam curam pueros in fide erudiendi ſuſcipere poſſint.

Petris.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

SVſceptorum ſiue Patrinorum partes ſunt, ſi id parentum opera minùs præſtare poſſit, puerum qui Chriſto per Baptiſmum gignitur, cùm primùm rationis vſum habere cæperit, tam Baptiſmi ſuſcepti, quàm profeſſæ in Baptiſmo fidei admonere, ſimúlque prouidere, vt eiuſdem fidei elementis, veríque Dei cognitione & cultu Catholicè inſtituatur, & moribus Chriſtianis informetur. Ante omnia autem Symbolum Fidei, Orationem Dominicam & Decalogum filiolos ſuos docere debent.

Ita *S. Carolus* in Concilio Mediolanenſi 1. & in *Inſtructionibus Baptiſmi*, Concilium Senonenſe 1524. Synodus Pariſienſis 1557. Bituricenſis 1584. Concilium Burdigalenſe 1582. Remenſe 1583. & Concilij Tridentini Catechiſmus. Hàc autem potiſſimùm lege ſunt obſtricti, cùm neceſſitas imminet; ſicut eo tempore & loco, in quo baptizati inter Infideles nutriuntur, vel ex parentibus Hæreticis, aut ad Religionem Catholicam recens conuerſis, & eam ficto forſan animo profeſſis, nati ſunt. *Sed vbi nutriuntur inter Catholicos Chriſtianos*, & ex parentibus probatæ fidei ſunt geniti, *Satis poſſunt ab hac cura excuſari Patrini; præſumendo quòd à ſuis parentibus diligenter inſtruantur: Si tamen quocunque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundùm ſuum modum ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere.* Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 67.
„ Art. 8. Parochus, autem grauibus verbis eos commo-
„ nefaciet, quorum filiolos animaduerterit Doctrinæ
„ Chriſtianæ Scholas non frequentare, puerilibus inep-
„ tijs ac vitijs deditos eſſe; aut in rebus humanis, puta
„ in paſcendo grege ita perpetuò occupatos, vt ne Feſtis
„ quidem diebus ad Miſſam accedant. Ita *S. Carolus* in
„ Inſtructionibus.

REGVLA II.

SPiritualis cognatio Matrimonium contrahendum impediens, & dirimens contractum oritur inter Suſceptores ſiue Patrinos, ac baptizatum ipſum, & illius Patrem ac Matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem ac Matrem. Vnde Eccleſia prouidere volens ne inter plures huiuſmodi affinitates contraherentur, quæ impedirent quò minùs legitimo Matrimonij vinculo hominum inter homines ſocietas latiùs diffunderetur, ſtatuit ne plures baptizatum de ſacro Fonte ſuſcipiant, ſed vnus tantùm, ſiue vir, ſiue mulier, vel ad ſummum vnus & vna.

Id conſtat ex Cap. *Veniens*, Extra, *De Cognatione ſpirituali*; & ex Concilio Tridentino Seſſione 24. *De Reformatione Matrimonij*, Cap. 2. cuius hæc ſunt verba: *Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonium: In quibus vel non ſine magno peccato perſeueratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque Sancta Synodus huic incommodo prouidere, & à cognationis ſpiritualis impedimento incipiens, ſtatuit vt vnus tantùm ſiue vir, ſiue mulier, iuxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum vnus & vna baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant; inter quos & baptizatum ipſum, & illius Patrem & Matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique Patrem ac Matrem tantùm, ſpiritualis Cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab ijs, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, vt baptizatum de ſacro Fonte ſuſcipiant; & eum vel eos tantùm ad illum ſuſcipiendum admittat, & in Libro eorum nomina deſcribat; doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantià vllà excuſari valeant. Quòd ſi alij, vltra deſignatos, baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant; Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus. Si Parochi culpâ vel negligentiâ ſecùs factum fuerit, arbitrio Ordinarij puniatur. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, Confirmantem & Confirmatum, illiúſque Patrem & Matrem, ac Tenentem non egrediatur: Omnibus inter alias perſonas huius ſpiritualis Cognationis impedimentis omninò ſublatis.*

Plures ſunt iſtius Decreti partes: Primò, vnum Patrinum, vel vnam Matrinam ſufficere declarat ad baptizatum è ſacro Fonte ſuſcipiendum. Secundò, duos admitti poſſe, quorum vnus maſculus ſit, altera fœmina, quæ conſuetudo obtinuit. Tertiò, plures admitti vetat. Tertiò, ſpiritualem Cognationem contrahi inter Patrinos & Matrinas, & baptizati Patrem ac Matrem: Ex quâ fit vt nec Patrinus filiolæ ſuæ, vel eius Matri; nec Matrina filiolo ſuo aut eius Patri nubere poſſit. Contrahitur eadem ſpiritualis Cognatio inter baptizantem & baptizatum, ac baptizati Patrem & Matrem: Ita vt ſi Laicus quiſpiam, cogente etiam neceſſitate puellam baptizaret, nec illam, nec illius Matrem Coniugem vnquam habere poſſit. Et ſi inter huiuſmodi Perſonas commercium aliquod carnale intercedat; præter fornicationis malitiam, peccatum illud ſingularem deformitatem ac grauitatem ſpiritualis inceſtûs habebit, in Confeſſione Sacramentali neceſſariò exprimendam. Quartò, declarat Concilium, ſpiritualem illam Cognationem contrahi dumtaxat ab vno vel vna, vel ab vno & vna, qui ad baptizatum de ſacro Fonte ſuſcipiendum deſignati & admiſſi, ipſum obtulerint, pro eo reſponderint, & tetigerint, cùm baptizatur. Quod Pontificio Diplomate Beati Pontificis *Pij V.* quod incipit, *Cùm illius vicem*, anno 1566. confirmatum eſt. Nihil autem refert ad iſtam Cognationem contrahendam, ſiue domi ſine cæremonijs, ſiue in Eccleſia ſolemni Ritu Baptiſmus adminiſtretur, modò Patrini deſignati ſint, & baptizandum offerant ac teneant, eiuſque curam ſuſcipiant. Vnde Laicus qui puellam domi in articulo neceſſitatis baptizauit, nec ipſi, nec eius Matri nubere poteſt, vt reſpondet *S. Antoninus*, P. 3. Tit. 1. Cap. 15. Si verò non vt Patrini, ſed vt homines neceſſitati ſeruientes, teneant baptizandum, nullam cognationem contrahunt. Idem eſto iudicium de illis, qui puero iàm domi propter mortis periculum baptizato Patrini deſignantur, qui de ſolemnibus Cæremonijs ſupplendis aſſiſtant, ac nomen etiam imponant. *Spiritualis enim Cognatio non contrahitur niſi per aliquod Sacramentum* (inquit *S. Thomas*, Quæſt. 56. Supplementi, Art. 2.) Eadem ratio eſt & de Procuratore, qui alterius nomine baptizandum è ſacro Fonte ſuſcipit: Spiritualem enim Cognationem ille non contrahit,

ſed

ſed is cuius agit nomine, & cuius habet Mandata. Quintò declarat Concilium, alios à deſignatis Patrinis, qui baptizandum tennerint vel tetigerint, nullam Cognationem contrahere, omnibúſque Conſtitutionibus in contrarium derogat, inter alias Capiti *Quamuis*, *De Cognatione ſpirituali*, in Sexto. Declarat Sextò Concilium, Cognationem ſpiritualem pariter contrahi in Sacramento Confirmationis inter Confirmantem & Confirmatum, Illiúſque Patrem ac Matrem, & Suſceptorem. Declarat denique huius ſpiritualis Cognationis impedimenta inter alias Perſonas eſſe omninò ſublata. Quæ igitur olim intercedebat ſpiritualis Cognatio inter Patrem baptizati, & vxorem Patrini, vel inter duorum Compatrum filios, per quorum alterum ad Compaternitatem peruentum eſſet, ſecundùm Caput *Ita*, *§. Eſt inter*, Cauſâ 30 Quæſt. 3. & Cap. *Poſt ſuſceptum ibidem*; ſecundùm Caput *Martinus*, & Cap *Tua nos*, Extra, *De Cognatione ſpirituali*, & Cap. *Nedum*, necnon Cap. *Quamuis*, eodem Titulo, in Sexto, Tridentini Concilij Decreto ſublata eſt.

S. Thomas, Q.56 Supplementi A 4. reſpondet Cognationem ſpiritualem tranſire à viro in vxore carnaliter cognitam ante Compaternitatem, & Art. 5. aſſerit eamdem tranſire ad filios carnales Patris ſpiritualis: Sed reſpondet Doctor Angelicus ſecundùm Ius antiquum & Diſciplinam in Eccleſia ſuo tempore receptam: Nunc verò poſt Decretum Concilij Tridentini, quo antiquis illis Canonibus derogatum eſt, res aliter ſe habet. Vnde ſi maritus & vxor aliquem ex ſacro Fonte ſimul ſuſcipiaut, iure coniugij vti poſſunt ſicut priùs, vt declarauit *Pius V.* laudato Diplomate, *Cùm illius vicem*. Nihil etiam prohibet quin filiolus vxorem aut filiam ſui Patrini in Matrimonium accipiat.

In Synodis Lingonenſibus annis 1404. & 1424. celebratis vetitum eſt ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrenda, necnon ſub pœna 20. ſolidorum Turonenſium, ne plures quàm duo Patrini, vnus ſcilicet maſculus & vna fœmina, puero de ſacro Fonte ſuſcipiendo manum admoueant.

REGVLA III.

Pater & Mater baptizati Patrinorum officio in illius Baptiſmo fungi non debent, niſi cogat neceſſitas.

Sicut enim alia eſt generatio ſpiritualis à carnali, ita etiam debet eſſe alia diſciplina, ſecundùm illud *S. Pauli* ad Hebræos 12. *Patres quidem carnis noſtræ habuimus eruditores, & reuerebamur eos, non multò magis obtemperabimus Patri Spirituum, & viuemus?* Et ideò alius eſſe debet Pater ſpiritualis à carnali, niſi neceſſitas contrarium exigat. Qui filium ſuum ex ſacro Fonte ſuſceperit, vel ipſum baptizauerit, extra caſum neceſſitatis, niſi excuſet ignorantia, ſpiritualem contraxit cum vxore Cognationem; ex quâ fit vt coniugale debitum ab ipſa petere non poſſit: Idémque eſto iudicium de vxore quæ filium ex Baptiſmo ſuſceperit, vel ſalutari Lauacro luſtrauerit. Debitum tamen reddere tenetur, quia ex vnius culpa non debet alter commodum aliquod reportare. Ita *S. Thomas*, Quæſt. 56. Supplementi, Art. 5. Capite quidem *Peruenit*, Cauſâ 30. Quæſt. 5. decernitur, viros & mulieres, qui *Sabbatho Paſchali*, *præ magno Populorum incurſu*, *proprios filios ex Lauacro ſancto* ſuſceperant, à thoro coniugali ſeparandos eſſe. Verùm huic Capiti ex Pſeudepigrapha *Deus dedit* Papæ Epiſtola deſumpto, derogant, Cap. *Dictum eſt*, ex Concilio Cabilonenſi 2 Cap. 35. cuius hæc ſunt verba: *Dignum duximus, vt ſi quæ mulier filium ſuum deſidiâ, aut fraude aliqua coram Epiſcopo tenuerint ad confirmandum, propter fallaciam ſuam, aut propter fraudem, quamdiu viuet, agat Pœnitentiam: A viro tamen ſuo non ſeparetur.* Et Cap. *De his*, ibidem, quod ex Epiſtola *Nicolai I.* ad *Rodulfum* Bituricenſem Epiſcopum ſumptum eſt, quo decernitur, ſeparandos non eſſe ab vxoribus, qui filios vxoris ſuæ de viro priori in Confirmatione tenuerint, ſi inſcientiâ id fecere. Et Cap *Noſſe*, legitur eiuſdem Pontificis Reſponſum Salonitano Epiſcopo datum, quo vxorem, quæ filiaſtrum ſuum de ſacro Fonte leuauit, à viro non eſſe ſeparandam, declaratur. *Quos ideò* (inquit) *iungi poſſe decernimus, quia ſecundùm ſacros Canones, niſi amborum conſenſu, nullius Religionis obtentu debet coniux dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens vxoris exitium, quæ habens odio virum, vel infirmitatem eius non conſiderans, quaſi cauſâ pietatis operiatur impietatem.* Ibidem, Cap. *Ad Limina*, refertur *Ioannis VIII.* Reſponſum *Anſelmo* Lemouicenſi Epiſcopo datum, quo *Stephanum* quemdam, qui filium ſuum in periculo mortis conſtitutum, neceſſitate cogente, abſentibus ſcilicet Sacerdotibus, baptizauerat, ab vxore non eſſe ſeparandum declarat. Denique, Cap. *Si vir*, Extra, *De Cognatione ſpirituali*, habetur Reſponſum *Alexandri III.* Salernitano Epiſcopo datum, quo declarat Compaternitatem inter coniuges ſiue ex malitia, ſiue ex ignorantia ſuperuenientem, Coniugium non diſſoluere, nec vſum Matrimonij prohibere. *Nobis videtur* (inquit) *quòd ſiue ex ignorantiâ, ſiue ex malitia id fecerint, non ſunt ab inuicem ſeparandi: Nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſeruandam poſſint induci: quia ſi ex ignorantia id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur: Si ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.*

REGVLA IV.

"AD ſuſcipiendum ex Sacro Fonte puerum non ſunt admittendi ſimul vir & vxor, nec excommunicati, interdicti, publici criminis rei, infaméſue, puta Concubinarij vſurarij, ebrioſi, qui cum inimicis reconciliari nolunt, &c. Qui Paſchalis Confeſſionis, & Communionis officio perfuncti non fuerint: Nec pueri natu minores quatuordecim annis, aut puellæ duodecim; Nec qui ſanâ mente non ſunt; nec præterea illi qui Symbolum Fidei, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, rudimentáque Fidei Chriſtianæ ignorauerint: De quibus interrogare eos debet Parochus, ſi ea de re dubitet.

Ita *S. Carolus Borromæus* in Concilio Prouinciali Mediolanenſi 5. Synodus Pariſienſis 1557. Rothomagenſis anno 1581 Aquenſis 1585. Burdigalenſis 1581 Remenſis 5585. Burdigalenſis 1582. Remenſis 1583 Quâ de re Libro 6. Capitulariſum Cap. 582. ita etiam ſancitum eſt, *Placuit vt inſtruantur Fideles, qui paruulos de ſacro Fonte ſuſcipere cupiunt, vt intelligant & vim eiuſdem Sacramenti, & quid pro alijs ſpoponderunt, vel pro quo fideiuſſores extiterunt, & ſciant ſe nullo modo antè aliorum patres efficere, quàm ſupra dicta diſcant, & intelligant ſeu reddant. Et ſi fideiuſſores pro terreno lucro damnari ſolent, quantò magis pro diuino Iure, ne damnentur, cauere oportet? Illi tamen ab his officijs remouendi ſunt, ne alios de ſacro Fonte in Baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum Spiritus-Sancti Donum aliorum Patrini exiſtant, qui & Communione Canonica priuati, & publicæ Pœnitentiæ ſunt ſubacti, donec per Pœnitentiam ſatisfactionis reconciliationem mereantur; vel etiam illi qui tale peccatum commiſſum habent, pro quo publicæ Pœnitentiæ plectendi & ligandi ſunt.* Quod ex Concilio Pariſienſi 6. Libro 1. Cap. 34. tranſcriptum eſt.

REGVLA V.

ADmitti etiam non debent Patrini, qui nondum Confirmationis Sacramentum ſuſceperint.

Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi Synodus Bituricenſis 1584. Aquenſis 1585. & aliæ, ac Rituale Romanum. Audiendus ea de re *S. Antoninus* 3. P. Tit. 14. Cap 3. §. 5. *Naſcitur homo* (inquit) *in eſſe ſpirituali per Baptiſmum, & viuit vtique vitâ gratiæ, ſed adhuc eſt quaſi debilis in vita ſpirituali, ſed per Confirmationem vel Chriſmationem confirmatur, quaſi perueniens ad ætatem robuſtam, vt poſſit bellare, & fortia agere. Vnde vt debilis accedens baptizandus, ad hoc debet ſuſtentari ab alio, qui tamen ſit Chriſmatus. Nam debilis non eſt idoneus ad ſuſtentandum debilem, ne ambo ſimul cadant.*

REGVLA VI.

EA etiam ratione cohortando Parochus habebit, vt ne peregrini, hoſpites ignoti, & ij denique Compatres adhibeantur, quorum domicilium cùm longè abſit, veriſimile non eſt conſuetudinem inter baptizatum, eoſque ita futuram, vt ſuſcepti muneris functionem in eo inſtruendo præſtare poſſint.

Ita

Ita *S. Carolus* . Multò minùs admittendi ſunt Hæretici, aut Schiſmatici , vt ſtatuit Concilium Moguntinum relatum cap. *In Baptiſmate*, diſt.4. *De Conſecratione*, & Concilium Remenſe 1583 quod Sacerdoti præcipit, vt roget *clara voce omnes , qui puerum baptizandum ad Eccleſiam comitati ſunt , vel ſaltem Patrinum & Matrinam , num quid velint viuere ac mori in Eccleſia Catholica, Apoſtolica, & Romana ; abnuentéſque ab officio ſuſcipiendi repellat* .

REGVLA VII.

P*Arochus præmonebit accuratè parentes paulò ante Baptiſmi Adm. inſtructionem , vt Compatres tales diligant , quales eos eſſe oportet , qui & vitæ exemplis , Chriſtianâ diſciplinâ , caſtiſque moribus alios inſtruere debent . Itaque in hoc delectu , non nobilitatis , non diuitiarum , non potentiæ ; non auctoritatis , non poteſtatis , non amicitiæ , non cuiuſue alterius commodi , emolumentiue rationem habebunt ; ſed eos potiùs ſeligent , qui filiorum animæ magis conſulere , quàm qui inopiæ ſubuenire poſſunt* . Verba ſunt *S. Caroli* in Concilio 1. Prouinciali, & in *Inſtructionibus Baptiſmi* .

REGVLA VIII.

AD pueros è Sacro Baptiſmi Fonte ſuſcipiendos admitti non debent Monachi, aliiue Regulares , aut Moniales; vt habetur Cap. *Non licet*, diſt. 4. *de Conſecratione*, quod ex Concilio Antiſiodorenſi cap.25. ſumptum eſt: *Non licet Abbati vel Monacho de Baptiſmo ſuſcipere filios , nec Commatres habere* . Et cap. *Monachi*, eadem diſt. *Monachi ſibi Compatres , Commatréſue non faciant , nec oſculentur fœminas* . Regulares pariter excludunt ab officio Patrinorum Concilium Matiſconenſe 2. anno 588. Concilium Remenſe 1583. Bituricenſe 1584. exceptâ cauſâ neceſſitatis ; Synodus Aquenſis 1585. & S. *Carolus* in *Inſtructionibus Baptiſmi* . Excludit etiam *Clericos ſæculares Sacris initiatos* idem Sanctus Archipræſul. Synodus Aquenſis mox laudata idem ſtatuit : *Compater ne adhibeatur Regularis aliquis , nec paſſim Clericus ſæcularis Sacris initiatus , aut Beneficium Eccleſiaſticum obtinens* . Synodus Remenſis anno 1583. *Conuenire iudicamus , vt Epiſcopus in propria Diœceſi , Parœcus in ſua Parœcia , & initiatus Sacris Ordinibus in ſuæ reſidentiæ vel Beneficij loco pueros de ſacro Fonte non ſuſcipiant* . Quæ quidem Diſciplina conueniens eſſet, ſed quod ſpectat Clericos ſæculares Sacris Ordinibus initiatos, & Epiſcopos, non eſt vniuerſim recepta & obſeruata .

REGVLA IX.

PArochis prohibitum eſt, ne baptizandis ea nomina imponi ſinant, quæ turpia aut ridicula ſunt , quæue impiorum & impurorum hominum memoriam referant , ſed eorum qui ob veræ pietatis ac ſanctæ Religionis, virtutiſque Chriſtianæ laudem , Sanctorum numero adſcripti ſunt : Vt & in ipſo vitæ ingreſſu cum Ethnicis ne nomen quidem commune habere velle Fideles proteſtentur ; & ipſi infantes etiam cùm ætate proceſſerint , nominum ſimilitudine ad eorum, à quibus accepta ſunt, imitationem excitentur, & propterea quos imitari ſtudeant , eoſdem quoque frequentiùs precentur ; ac ſperent eos ſibi potiſſimùm ad ſalutem tum animi, tum corporis Aduocatos fore. Nomina quoque Sanctorum Patrum Veteris Teſtamenti affectare, Hæreticorum eſt. Quocirca feriò Parochi admoneant huiuſmodi nominum cupidos, vt quo maiori gratiâ & lumine Nouum Teſtamentum præſtat Veteri, ſic longè eſſe decentius Sanctorum Apoſtolorum & Diſcipulorum Chriſti , atque aliorum qui eorundem ſanctitatem imitati ſunt, nomina Infantibus imponi .

Ita ſtatuunt Concilium Burdigalenſe 1582. Remenſe 1583. Bituricenſe 1584. Synodus Aquenſis 1585. & *S. Carolus* in *Inſtructionibus Baptiſmi* .

REGVLA X.

P*Atrinos ſacrum Chriſma attingere , Parochus non patietur . Neque item infanti , eiúſue parentibus quidquam Baptiſmi tempore ab iis donari : Neque , vt Canone vetitum eſt , quidquam pecuniæ ſibi dari . Infantem propterea quem Baptizauerit , ſupra Altare non collocabit ; Ne inde Compatrum muneribus redimatur . Nec Compatres , Commatriue linteola ad Baptiſmum adhibita , tangenda aut oſculanda exhiberi ſinet* Verba ſunt *S. Caroli* in Inſtructionibus, & in Concilio primo Prouinciali .

CAPVT VII.

DE SVSCIPIENTIBVS BAPTISMVM,

Et conditionibus ex illorum Parte neceſſarijs.

PROPOSITIO I.

Omnis homo capax eſt Baptiſmi , ſiue adultus , ſiue puer , ſiue vir , ſiue mulier .

HÆc Propoſitio euidens eſt ex Oraculo Chriſti, Matth. vltimo: *Euntes docete omnes gentes , baptizantes eos in Nomine Patris , & Filij , & Spiritus-Sancti* . Repetantur ea quæ Articulo 6. dicta ſunt de Baptiſmi neceſſitate reſpectu omnium hominum tam infantium , quàm adultorum .

Adde *S. Fulgentij* ſententiam ex libro illius *De Fide ad Petrum* cap. 27. relatam cap. *Firmiſſimè*, Diſt. 4. *De Conſecrat*. cuius hæc ſunt verba : *Firmiſſimè tene , & nullatenus dubites , non ſolùm homines iam ratione vtentes , verùm etiam paruulos , qui ſiue in vteris matrum viuere incipiunt , & ibi moriuntur , ſiue cùm de matribus nati , ſine Sacramento Sancti Baptiſmatis , quod datur in nomine Patris , & Filij , & Spiritus-Sancti , de hoc ſeculo tranſeunt , ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos : Quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt , originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione & natiuitate traxerunt* .

Adde *Innocentij III.* verba , Extra , Cap. *Maiores* , *De Baptiſmo & eius effectu* , ſcribentis ad Arelatenſem Archiepiſcopum : *Baptiſmus Circumciſioni ſucceſſit . Cùm ergo Circumciſio tam adultis quàm paruulis ex præcepto Domini conferetur : Ne Baptiſmus , qui ſucceſſit loco ipſius , & generalior tamen exiſtit , cùm tam viri quàm fœminæ baptizentur , minoris videatur effectus , tam adultis quàm paruulis eſt conferendus . Sicut enim ſine diſtinctione quælibet Moſaica Lex clamabat*, Anima cuius præputij caro circumciſa non fuerit , peribit de populo ſuo: *Ita nunc indiſtinctè lex intonuit Euangelica* , Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-Sancto, non intrabit in Regnum Dei; *Ab hac generalitate nec ſexum , nec ætatem excludens* .

Nulla porrò ex parte Infantium neceſſaria eſt ad Baptiſmum ſuſcipiendum diſpoſitio , vt conſtat ex Capite *Mater*, diſt.4. *de Conſecratione*, quod ex *S. Auguſtino* libro 1. *De Peccatorum Meritis & Remiſſione* , ſumptum eſt .

PROPOSITIO II.

Infans in vtero Matris adhuc exiſtens baptizari non poteſt .

REgenerari enim & renaſci nemo poteſt , niſi primò naſcatur . Cùm itaque Baptiſmus ſit ſpiritualis regeneratio, baptizari nemo poteſt priùs quàm ex vtero naſcatur. Principium iſtud eſt S *Auguſtini* Epiſtolâ 187. aliàs 57. ad *Dardanum* , cuius hæc ſunt verba: *Nemo naſcitur , niſi operante concupiſcentiâ carnali , quæ tracta eſt ex primo homine qui eſt Adam : & nemo renaſcitur niſi operante gratiâ ſpirituali , quæ data eſt per ſecundum hominem: qui eſt Chriſtus . Quapropter ſi ad illum naſcendo pertinemus , ad hunc renaſcendo , nec renaſci quiſquam poteſt antequam natus ſit , profectò ille ſingulariter natus eſt , cui renaſci opus non fuit , quia non ex peccato in quo nunquam fuit , tranſitum fecit .·. Hoc igitur excepto , non video quomodo ædificentur homines in domum Dei ad habendum in ſe inhabitantem Deum , niſi cùm fuerint renati , quod non poſſunt eſſe antequã nati .·. Quòd ſi quis*

dicat jam natum eſſe hominem, etiam cùm adhuc eſt in vtero matris, quia dictũ eſt de prægnante Virgine Dei Matre, Quod in ea natum eſt de Spiritu-Sancto eſt, *nunquidnam huic natiuitati accedit ſecunda natiuitas? Alioquin non erit jam ſecunda, ſed tertia: Dominus autem cùm hinc loqueretur,* Niſi quis renatus, *inquit,* &c. *eam ſcilicet computans primam natiuitatem quæ fit matre pariente, non concipiente, neque prægnante, quæ fit ex ea, non quæ in ea. Neque enim renatum dicimus quem mater peperit, tanquam iterum natus ſit, qui jam ſemel natus fuerat in vtero: Sed illa natiuitate non computatâ quæ grauidam facit, natus dicitur homo partu, ne poſſit renaſci ex aqua & Spiritu. Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in vtero poteſt, quoniam reſtat illi adhuc naſci, renaſcitur ergo antequam naſcatur, quod fieri nullo modo poteſt.*

Præterea, Corpus baptizandi aquâ perfundi neceſſe eſt, cùm Baptiſmus ſit ablutio quædam: Corpus autem Infantis antequam naſcatur ex vtero, non poteſt aquâ perfundi, niſi fortè dicatur ablutionem baptiſmatis, quâ corpus matris lauatur, ad filium in vtero exiſtentem peruenire: Sed id verè dici non poteſt; tum quia anima pueri, ad cuius ſanctificationem ordinatur Baptiſmus, diſtincta eſt ab anima matris; tum quia corpus pueri animati iam eſt formatum, adeóque à corpore matris diſtinctum: Et ideò Baptiſmus quo mater baptizatur, non redundat in prolem in vtero matris exiſtentem. Vnde S. *Auguſtinus* ait Libro 6. Contra *Iulianum*, cap. 5. *Si ad matris corpus id quod in ea concipitur, pertinet, ita vt eius pars imputetur, non baptizaretur infans, cuius mater baptizata eſt aliquo mortis vrgente periculo, cùm eum geſtaret in vtero: Nunc verò cùm ipſe etiam baptizetur, non vtique ad maternum corpus, cùm eſſet in vtero pertinebat.* Quamobrem nullo modo infantes in maternis vteris exiſtentes baptizari poſſunt. Ita ratiocinatur S. *Thomas* 3. p. quæſt. 68. art. 11.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

EXpectanda eſt igitur totalis egreſſio pueri ex vtero, vt baptizetur, niſi mors immineat: Si tamen primò caput egrediatur, in quo fundatur omnes ſenſus, debet baptizari periculo imminente, & non eſt poſtea rebaptizandus, ſi perfectè naſci contigerit. Idemque faciendum eſt, quæcumque alia pars egrediatur; periculo imminente, vt docent S. *Thomas* & S. *Carolus* in Inſtructionibus, Tit. *De ijs quæ Parochus caret cùm timetur de partu*, vbi hæc præſcribit: *Quoniam de improuiſo periculum partus incidit, hoc etiam Parochus aliquando monebit, vt obſtetrix aliáue mulier in partu præſens, ſi quando aliquam in parturiendo ita laborantem animaduerterit, vt fœtus periculum mortis probabile, antequam integrè naſcatur, immineat, vbi primùm aliquod membrum vitalem motum habens ex matris vtero extare videbit, illud aquâ perfundens, aſpergénſue, nullo nomine impoſito baptizet, dicens, Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* Ita etiam ſtatuit Synodus Lingonenſis anno 1404. & Synodus Senonenſis 1524. Sed meminiſſe iuuat dubium Baptiſmum S. *Carolo* aliiſque videri, cùm puer vel manu vel pede, vel aliqua alia parte ex matris aluo prodeunte aquâ perfuſus eſt & baptizatus: Ideòque ſub conditione baptizandum, cùm omninò egreſſus fuerit, ſi vixerit.

REGVLA II.

SI quando autem in partu mulier obierit, hoc fieri admonebit Parochus, vt vterus aperiatur, indéque fœtus eductus, ſi viuus, quamprimùm baptizetur. Id verò magna cautione fiat, vt & is viuus ex vtero extrahatur, & tunc in primis cùm mater verè mortua eſt, ne pro ſalute filij mater occidatur.

Ita S. *Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi. Synodus Lingonenſis 1404. ijs qui ad tam pium opus incidendi mox mortuæ matris vterum, in quo infans moueri ſentitur, & ipſum extrahendi ac baptizandi conſilium & iuuamen præſtiterint, 40. dies de iniunctis eis Pœnitentijs relaxat. Ita Odo Pariſienſis Epiſcopus in Statutis Synodalibus, Synodus Senonenſis 1524. & Pariſienſis 1557. Ita S. *Thomas* Quæſtione & Articulo ſupra laudatis, in Reſponſione ad tertium: *Non ſunt* (loquit) *facienda mala, vt veniant bona, vt dicitur* Rom. 3. *Et ideò non debet homo occidere matrem, vt baptizet puerum: Si tamen mater mortua fuerit viuente prole in vtero, debet aperiri, vt puer baptizetur.*

REGVLA III.

INfantes qui mortui naſcuntur, baptizari non debent etiamſi in ijs ad pia quædam loca à ſimplicibus aut ſuperſtitioſis mulierculis delatis motus aliquis aut calor ab extrinſeco ortus, aliudue ſignum æquiuocum vitæ appareat. Si tamen euidens ſignum vitæ ipſos ad vitam rediiſſe probaret, baptizandi eſſent.

Ita *Philippus* Lingonenſis Epiſcopus in Synodo anni 1452. *Multoties infantes qui naſcuntur, & quibus non eſt vita aut anima, per aliquos ignaros baptizantur, qui credunt vitam & animam habere, quia videntur moueri ad motum ignis, & propter calorem, qui ſolet fieri circa tales pueros in certis Eccleſijs, ſeu locis pijs noſtrarum Ciuitatis & Diœceſis, in quibus conſueuerunt tales deferri, ſub ſpe quòd per interceſſionem & meritu Sanctorum vitam & animam recuperent. Statuimus & ordinamus, quòd de cætero nullus tales infantes præſumat baptizare, niſi conſtet per euidentia ſigna, quòd infans de ſe ipſo moueatur, non autem moueatur propter calorem ignis, aut alterius accidentis.*

Ita *Guido* Lingonenſis etiam Epiſcopus in Synodo anno 1455. *Conſtitutionem Domini Philippi noſtri Prædeceſſoris renouantes, damnamus, & penitus reprobamus abuſum illum, quo paſſim & indifferenter temporibus retroactis fuerunt infantuli ex vtero matrum ſuarum ſuffocati, qui vulgariter dicuntur Mortui nati, quorum etiam aliqui fuerunt ad Eccleſiam delati, certis diebus ac noctibus coram Imaginibus Sanctorum appoſiti, à principio frigidi & tanquam baculus rigidi: Sed per ignem carbonum, & quandoque cereorum ac lampadum accenſarum molles effecti, in quibus color rubeus ad tempus, & ſanguis fluens à naribus apparuit: Quorum etiam aliqui ſudare ſuper orificio ſtomachi viſi ſunt, & venas temporales, & frontis ac circa collum aliquantiſper mouere, alterum oculorum aperire & claudere, flatum à naribus calidum emittere, à quo plumæ naſo impoſitæ aſſufflantur: Perfuſi ſacri baptiſmatis vndâ, & deinde in Cemeterijs Eccleſiaſticis fuerant tumulati. Hos igitur & ſimiles abuſus de cetero ſub Excommunicationis pœna, & emendæ arbitrariæ, per noſtras Ciuitatem & Diœceſim diſtrictiùs fieri prohibemus: Inhibentes ne Sacramentum aliquibus conferatur, nec etiam in Eccleſiaſtico Cemeterio tumulentur aliqui, quos veriſimiliter conſtiterit vitâ naturali aut miraculosâ caruiſſe. Et quia ſunt quædam mulieres ſe de præmiſſis abuſibus propter quæſtum intromittentes, ipſis hoc facere de cetera inhibemus; prohibemúſque omnibus, ne tales mulieres ad talia de cetero in ſuis Eccleſijs recipiant ſeu admittant. Sed ne Laici ex hac prohibitione ſcandalizati remaneant, volumus quòd cùm prædicta occurrerint, ad Curatos ſingulorum locorum ſpecialis habeatur recurſus.*

REGVLA IV.

PRægnantis mulieris parentes & domeſticos, prout opportunitas feret, Parochus admoneat, vt pro fœtu qui in vtero eſt, Deum aſſiduè ac feruenter precentur, vt ille incolumis in lucem edatur, ac Baptiſmi gratiam percipiat, ne ſine Sacramento ſalutis decedat. Et quod piæ deuotionis eſt, id quoque, prout vſu venerit, admoneat, vt tempori pariendi propinqua mulier ad Eccleſiam accedat, vbi pro ea præſente Sacerdos oret. Mulier autem eo nomine cùm veniet, piè ac deuotè ad Altare maius benedictionem ſuſcipiet.

Ita S. *Carolus* in *Inſtructionibus*. Ipſam etiam adhortari debet, vt ad Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta accedat, propter pericula quæ parentibus accidunt.

REGVLA V.

Circa Monſtrorum Baptiſmum cautio maxima eſt adhibenda.

DE monſtrorum humanorum Baptiſmo S. *Carolus* ita decernit in Inſtructionibus Baptiſmi. *Si quan-*

quando Monſtrum humanum Baptiſmo offertur, videndam eſt antequam baptizetur, an vna perſona ſit, an verò duæ: Tum maſculúſne ſit, an fœmina. Si que re perſpectâ dubium eſt an ſint duo, vtpotè quia duo capita non habet, nec pectora bene diſtincta; vnus intentione certâ, neque vagâ, ſimpliciter baptizetur: Alter verò, ſeu alij ſub conditione: Si non es baptizatus, &c. *Si verò quia duo capita, pectora duo, aut corpora etiam diſtincta in Monſtro apparent, homines duos eſſe perſpicuum eſt, ſinguli ſimpliciter baptizentur. Quòd ſi mortis periculum in mora erit, numero plurali baptizentur:* Ego vos baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti. *Sin autem vna perſona eſt, vtpote vnum tantum caput habens, tanquam vnus baptizetur, etiamſi alia membra plura geminatáue habeat. At verò Monſtrum quod hominis ſpeciem non præ ſe fert, non baptizetur, niſi primùm Archiepiſcopus vel Epiſcopus conſulatur: De cuius etiam conſilio agetur, quod ſupra de Monſtro humano dictum eſt, ſi tempus dabitur.* Si autem dubitetur an ſit homo, baptizari debet ſub conditione, dicendo: *Si tu es homo, ego te baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.*

PROPOSITIO III.

Pueri Iudæorum, & aliorum Infidelium inuitis parentibus baptizari non debent: Quamuis collatus ipſis Baptiſmus ſit ratus ac validus.

HAnc Propoſitionem probat S. *Thomas Secunda Secundæ*, Quæſt. 10. art. 12. & 3. part. Quæſt. 68. art. 10. Primò ex Eccleſia conſuetudine in omnibus ſequenda, quæ nunquam id probauit: Secundò, quia id iuſtitiæ naturali repugnaret, cùm puer quandiu vſum rationis non habet, ſit ſub cura parentum, cui ſubtrahi non poteſt ſine violatione iuris naturalis: Aliunde ſi parentibus Infidelibus relinquerentur baptizati, fides in periculum veniret. *Maximam* (inquit) *habet auctoritatem Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſemper eſt in omnibus æmulanda: Quia & ipſa doctrina Catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctoritatem habet: Vnde magis ſtandum eſt auctoritati Eccleſiæ, quàm auctoritati vel Auguſtini, vel Hieronymi, vel cuiuſcunque Doctoris. Hoc autem Eccleſiæ vſus numquam habuit quòd Iudæorum filij inuitis parentibus baptizarentur, quamuis fuerint retroactis temporibus multi Catholici Principes potentiſſimi, vt Conſtantinus & Theodoſius, quibus familiares fuerunt ſanctiſſimi Epiſcopi, vt Syluester Conſtantino, & Ambroſius Theodoſio: Qui nulla modo prætermiſiſſent ab eis impetrare, ſi hoc eſſet conſonum rationi. Et ideò periculoſum videtur hanc Aſſertionem de nouo inducere, vt præter conſuetudinem in Eccleſia hactenus obſeruatam, Iudæorum filij inuitis parentibus baptizentur.* Rationem arceſſit alteram ex iure naturali, quod violaretur: Pueri enim nondum rationis compotes, *Secundùm jus naturale ſunt ſub cura parentum, quamdiu ipſi ſibi prouidere non poſſunt: Vnde etiam & de pueris Antiquorum dicitur, quòd ſaluabantur in fide parentum: Et ideò contra juſtitiam naturalem eſſet, ſi tales pueri inuitis parentibus baptizarentur, ſicut etiam ſi aliquis habeat vſum rationis baptizaretur inuitus.* Tertiam rationem petit ex periculo fidei: *Si enim pueri nondum vſum rationis habentes Baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cùm ad perfectam ætatem venirent, facilè poſſent à parentibus induci, vt relinquerent quod ignorantes ſuſceperunt, quod vergeret in fidei detrimentum.*

At (inquies) Qui poteſtate ſua abutitur, eâ iure priuari poteſt: Et quilibet prohibere poteſt ne iniuria & vis manifeſta inferatur innocenti: Parentes porrò nolentes baptizari filios ſuos, abutuntur poteſtate ſuâ in illorum perniciem, multò magis quàm ſi ipſos occiderent: Licet itaque ipſos ſubtrahere parentibus, & illis inuitis baptizare.

Reſpondetur, Eum qui iure ſuo ac poteſtate abutitur, eo priuari poſſe ab illis quibus ſubeſt: Parentes autem infideles qui filios ſuos baptizari nolunt, abutuntur quidem iure ſuo contra legem Fidei & Religionis, in quâ nemini homini adhuc ſubduntur, à quo emendari & plecti poſſint: Non abutuntur tamen iure ſuo contra ordinem iuſtitiæ naturalis aut politicæ, ſicut abuterentur parentes qui filios ſuos occidere vellent. Quamobrem poſſent illi auctoritate publicâ ſubtrahi parentibus, vt eorum ſaluti conſuleretur: Imò & quilibet ipſis in extremo periculo conſtitutis poſſet ſuccurrere, cùm vitæ damnum reſarciri non poſſit: Sed tamen ipſis eripi, vel eorum curæ ſubtrahi non poſſunt vt baptizentur: Quia nec in extremo ſalutis periculo conſtituti cenſentur propter ſolam Baptiſmi dilationem, niſi mora immineat; & accedere ipſi poſſunt ad Baptiſmum, cùm ad ætatem adultam peruenerint. Confirmatur ex S. *Thomæ* Reſponſione ad primum: *A morte* (inquit) *corporali non eſt aliquis eripiendus contra ordinem iuris ciuilis; puta, ſi aliquis à ſuo Iudice condemnetur ad mortem, nullus debet eum violenter à morte eripere: Vnde nec aliquis debet irrumpere ordinem iuris naturæ, quo filius eſt ſub cura Patris, vt eum liberet à periculo mortis æternæ.*

EXCEPTIONIS PRAXIM SPECTANTES.

REGVLA I.

Filij infidelium, qui aliquando fidem ſuſceperant, ſed ab ea defecerunt, inuitis parentibus poſſunt baptizari.

CVm enim ex parentibus Chriſtianis, ideóque Eccleſiæ ſubiectis naſcantur, ipſi pariter Eccleſiæ ſubiecti ſunt: Cúmque parentes fidem ac legem Chriſtianam in Baptiſmo profeſſi, ad ſacrum & ſolemne pactum ſeruandum cogi poſſint, filios etiam illorum baptizare licet, quantumuis parentes repugnent.

REGVLA II.

Pueri Infidelium, qui ſunt Chriſtianorum ſerui, non ſolùm ſeruitute ciuili, ſicut Iudæi ſunt ſerui Chriſtianorum Principum, quorum in ditionibus tolerantur; ſed ſeruitute pœnali, ſiue mancipia, poſſunt inuitis parentibus baptizari.

CVm enim ſeruitus iure gentium ſit introducta, iam non ſub parentum cura & regimine, ſed ſub Domini poteſtate exiſtunt, qui vt ipſos vendere, donare, & quò voluerit mittere poteſt; ita & Baptiſmum inconſultis & inuitis parentibus illis procurare.

REGVLA III.

PVerum in extremo vitæ periculo conſtitutum, & de cuius temporali ſalute deſperatum eſt, inuitis parentibus baptizare licet; tum quia de illius æterna ſalute pariter deſperatum eſt, niſi baptizetur: Tum quia mors ipſum parentibus eripit potiùs quàm Miniſter Baptiſmi.

REGVLA IV.

Alterutro parentum conſentiente, puer baptizari poteſt, quantumuis repugnet alter.

CVm enim huiuſmodi conſenſus ab eo datus ſit qui ius habet, cedátque in fauorem Religionis, & ſpiritalem vtilitatem pueri, eo abſque hæſitatione vtendum eſt. Ita Concilium Toletanum 3. ſub *Reccaredo Rege*, Canone 14. *Suggerente Concilio, id glorioſiſſimus Dominus noſter Canonibus inſerendum præcipit, vt Iudæis non liceat Chriſtianas habere vxores, vel concubinas: Sed & ſi qui filij ex tali coniugio nati ſunt, aſſumendos eſſe ad Baptiſmum.* Ita Toletanum 4. Concilium ſub *Siſenando* Rege, Canone 63. *Iudæi qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab Epiſcopo ciuitatis ipſius, vt ſi cum eis permanere cupiunt, Chriſtiani efficiantur. Quòd ſi admoniti noluerint, ſeparentur: Quia non poteſt Infidelis in eius permanere coniugio, quæ jam in Chriſtianam tranſlata eſt fidem. Filij autem qui ex talibus nati exiſtunt, fidem atque conditionem matris ſequantur.* Ita denique *Gregorius IX.* Argentinenſi Epiſcopo reſpondens, (vt cap. *Ex Litteris*, Extra, *De Conuerſione Infidelium*, refertur) de puero quadrienni, quem Pater ex Iudaiſmo ad Chriſtum conuerſus, ſibi aſſignari in iudicio poſtulauit, ad Fidem Catholicam perducendum, quantumuis vxor in Iudaïca perfidia pertinax repugnaret: *Cùm autem filius in Patris poteſtate conſiſtat, cuius ſequitur familiam & non matris: Et*

in ætate tali quis non debeat apud eas remanere perſonas, de quibus poſſit eſſe ſuſpicio, quòd ſaluti vel vitæ inſidientur illius; & pueri poſt triennium apud Patrem non ſuſceptum ali debeant, & morari; matérque pueri, ſi eum remanere contingeret apud eam, poſſet illum adducere ad infidelitatis errorem, in fauorem maximæ Fidei Chriſtianæ reſpondemus, Patri eundem puerum aſſignandum.

REGVLA V.

PVeri à parentibus Infidelibus ſiue Iure, ſiue Iniuriâ ſeparati, & tanta locorum intercapedine diſſiti, vt parentes eos recipere non poſſint, nec ijs prouidere, poſſunt illis inconſultis baptizari, pro illorum arbitrio qui ipſos in clientelam, & curam ſuum receperunt.

REGVLA VI.

Pueri Infidelium, vt primùm rationis vſum attigerunt, inuitis parentibus baptizari poſſunt.

TVnc enim *Quantùm ad ea quæ ſunt iuris diuini vel naturalis, incipiunt ſuæ poteſtatis eſſe: Et ideò propria voluntate, inuitis parentibus, poſſunt Baptiſmum ſuſcipere, ſicut & Matrimonium contrahere: Et ideò tales licitè moneri poſſunt & induci ad Baptiſmum ſuſcipiendum:* (inquit S. *Thomas* 3.p. qu.68. art.10.)

REGVLA VII.

Pueri Iudæorum, & aliorum Infidelium, inuitis parentibus baptizati, ab illis ſeparandi ſunt, propter peruerſionis periculum.

ITa Synodus Toletana 4. Canone 60. & ex ea Caput *Iudæorum*, diſt.28. quæſt.1. *Iudæorum filios vel filias, ne parentum vltro inuoluantur erroribus, ab eorum conſortio ſeparari decernimus, deputatos aut Monaſterijs, aut Chriſtianis viris ac mulieribus Deum timentibus: Vt ſub eorum conuerſatione cultum fidei diſcant, atque in melius inſtituti, tam in moribus quàm in fide proficiant.*

PROPOSITIO IV.

Amentes & furioſi à natiuitate aut à pueritiâ perpetuò his morbis laborantes, baptizari poſſunt ſicut infantes: Qui verò amentiâ, vel furore ex interuallis laborant, non ſunt baptizandi, niſi Baptiſmum ante amentiam vel furorem, aut in lucidis interuallis poſtulauerint.

ITa docet *Innocentius III.* cap *Maiores*, Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*, cuius hæc ſunt verba: *Dormientes autem & amentes, ſi priùs quàm amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perſiſterent: Quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare: Et ſi fuerint ſic immerſi, Characterem non ſuſcipiunt Sacramenti: ſecùs autem ſi priùs Catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi* (id eſt Baptiſmum ſuſcipiendi) *Vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit Eccleſia baptizare. Tunc ergo Characterem Sacramentalis imprimit operatio, cùm obicem contrariæ voluntatis non inuenit obſiſtentem.*

Ita etiam *S. Thomas* 3. part. qu. 68. art. 12. *Circa amentes, & furioſos eſt diſtinguendum. Quidam enim ſunt à natiuitate tales, nulla habentes lucida interualla; in quibus etiam nullus vſus rationis apparet: Et de talibus, quantùm ad Baptiſmi ſuſceptionem videtur eſſe idem judicium ac de pueris, qui baptizantur in fide Eccleſiæ. Alij verò ſunt amentes, qui ex ſana mente, quam habuerunt priùs, in amentiam inciderunt: Et tales ſunt iudicandi ſecundùm voluntatem quam habuerunt, dum ſanæ mentis exiſterent: Et ideò ſi tunc in eis apparuit voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, debet eis exhiberi in furia & amentia conſtitutis, etiamſi tunc actu contradicant: Alioquin ſi nulla voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum in eis apparuit, dum ſanæ mentis eſſent, non ſunt baptizandi. Quidam verò ſunt, qui etſi à natiuitate fuerint furioſi vel amentes, habent tamen aliqua lucida interualla, in quibus rectâ ratione vti poſſunt: Vnde ſi tunc baptizari voluerint, baptizari poſſunt etiam in amentia conſtituti: Et debet eis tunc Sacramentum conferri, ſi periculum timeatur: Alioquin melius eſt, vt tempus expectetur in quo ſunt ſanæ mentis; vt deuotiùs ſuſcipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi interualli non appareat in eis voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, baptizari non debent in amentia conſtituti. Quidam verò ſunt, qui etſi non omninò ſanæ mentis exiſtant, in tantum tamen ratione vtuntur, quòd poſſunt de ſua ſalute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem: Et de talibus idem eſt iudicium, ſicut de his qui ſanæ mentis exiſtunt, qui baptizantur volentes, non autem inuiti.* Qui autem lethargico ſopore ſunt correpti, *Non ſunt baptizandi niſi periculum mortis immineat, ſi* tamen *priùs in eis voluntas apparuit ſuſcipiendi Baptiſmum:* Sicut *S. Auguſtinus* libro 4. *Confeſſionum*, cap.4. narrat de Amico ſuo, qui *Baptizatus eſt neſciens*, propter periculum mortis. Idem docet Concilij Catechiſmus.

Confirmatur ex Concilio Carthaginenſi 3. Canone 34. ſtatuente: *Vt ægrotantes, ſi per ſe reſpondere non poſſunt, cùm voluntatis eorum teſtimonium hi qui ſui ſunt, periculo proprio dixerint, baptizentur.* Refertur Diſt. 4 *De Conſecratione*, cap. *Ægrotantes*. Et ex Concilio Arauſicano 1. Canone 12. *Subitò*, inquit, *obmuteſcens, prout ſtatus eius eſt, baptizari, aut Pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis aut præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.* Et Canone 13. *Amentibus quæcumque pietatis ſunt conferenda.*

PROPOSITIO V.

Energumeni Catechumeni baptizandi ſunt vrgente neceſſitate, aut datâ opportunitate.

ITa ſtatuit Concilium Arauſicanum 1. Canone 15. *Energumenis Catechumenis, quantùm vel neceſſitas exegerit, vel opportunitas permiſerit, de Baptiſmate conſulendum.* Et antiquius Arauſicano Illiberritanum Canone 37. *Eos qui à Spiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet.* Timotheus Alexandrinus Epiſcopus ad Interrogationem ſecundam, Energumenos in exitu tantùm è vita baptizandos reſpondet, niſi antè ab immundo Spiritu liberati fuerint.

PROPOSITIO VI.

Ad Baptiſmum adultorum neceſſarius eſt baptizandorum conſenſus, ſeu intentio ſuſcipiendi Baptiſmum, quæ ſaltem præceſſerit, & per actum contrarium non fuerit reuocata.

BAptizandum enim interrogat Sacerdos, *Vis baptizari?* Et reſpondet, *Volo*. Et pueris quidem valet, cùm alij pro eis reſpondent, quia ipſi reſpondere non poſſunt: *At ſi pro eo qui reſpondere poteſt, alius reſpondeat, non itidem valet* (inquit *S. Auguſtinus* libro 4. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, cap. 24.) Si quis tamen minis, terroribus, plagis compulſus, Baptiſmum poſtulet, quamuis ſecundùm quid nolens dicatur, non ideò abſolutè inuitus eſt, ſed abſolutam habet voluntatem, quamuis minis & terroribus excitatam. Ac de huiuſmodi homine *S. Auguſtinus* intelligendus eſt, Tractatu 26. in Ioannem: *Intrare quiſquam Eccleſiam poteſt nolens, accedere ad Altare poteſt nolens, accipere Sacramentum poteſt nolens: Credere non poteſt niſi volens.* Quamquam de Euchariſtia potiùs, quàm de Baptiſmo, locus iſte fortaſſis explicandus ſit: Alia autem ratio eſt Euchariſtiæ, quæ in re permanente conſiſtit: Hanc enim recipere poteſt abſolutè nolens, quamuis non proſit niſi volenti, &, vt par eſt, diſpoſito: Alia ratio Baptiſmi, & aliorum Sacramentorum, quæ conſiſtunt in vſu, ſeu applicatione ad recipientem: Hæc enim humano modo recipi non poſſunt, niſi conſentiat is qui recipit.

Idem probatur ex *Innocentio III.* Cap. *Maiores*, Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*, cuius hæc ſunt verba: *Id eſt Religioni Chriſtianæ contrarium, vt ſemper inuitus & penitus contradicens, ad recipiendam & ſeruandam Chriſtianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter inuitum & inuitum, coactum & coactum, alij non*

abſur-

abſurdè diſtinguunt? Quòd is qui terroribus atque ſupplicijs violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptiſmi ſuſcipit Sacramentum, talis (ſicut & is qui ficté ad Baptiſmum accedit) Characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum; & ipſe tanquam conditionaliter volens, licèt abſolutè non velit, cogendus eſt ad obſeruantiam Fidei Chriſtianæ: In quo caſu debet intelligi Decretum Concilij Toletani, vbi dicitur, quòd Qui jampridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt, ſicut factum eſt temporibus Religioſiſſimi Principis Siſebuti: Quia jam conſtat eos Sacramentis diuinis aſſociatos, & Baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & Chriſmate unctos eſſe, & Corporis Domini extitiſſe participes: Oportet etiam vt fidem, quam neceſſitate ſuſceperant, tenere cogantur: Ne nomen Domini blaſphemetur, & fides, quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille verò qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec Characterem ſuſcipit Sacramenti; Quia plus eſt expreſſè contradicere, quàm minimè conſentire.

Concil. Tolet. 4. Can. 56.

Confirmatur ratione S. *Thomæ*, 3. part. quæſt. 68. „ art. 7. Per Baptiſmum aliquis moritur veteri vitæ „ peccati, & Incipit quamdam vitæ nouitatem; ſe„ cundùm illud Roman. 6. *Conſepulti ſumus Chriſto per Baptiſmum in mortem, vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vi„ tæ ambulemus*. Et ideò ſicut ad hoc vt homo moriatur „ veteri vitæ, requiritur, ſecundùm S. *Auguſtinum*, in „ habente vſum liberi arbitrij voluntas qua eum vete„ ris vitæ pœniteat; ita requiritur voluntas quæ in„ tendat vitæ nouitatem, cuius principium eſt ipſa ſu„ ſceptio Sacramenti: Et ideò ex parte baptizati requi„ ritur voluntas ſeu intentio ſuſcipiendi Sacramentum. Quæ ſi defuerit adultæ ætatis homini, rebaptizandus eſt.

Lib. 3. Homiliarum, Homilia vltima.

CONSECTARIVM PROPOSITIONIS.

QVamuis autem ratus ſit ac validus Infidelium Baptiſmus, qui minis, terroribus, ac pœnis compulsi, Baptiſmum poſtularunt & tandem conſentientes receperunt, illíque ad fidem ſeruandam & Chriſtianè viuendum cogi poſſint: Alienum tamen eſt ab Eccleſiæ ingenio & diſciplinâ, vt ſic Baptiſmum ſuſcipiendum compellantur. Prædicatione, & ſuaſionibus, non minis & terroribus homines ad Chriſtianam Religionem adduci Chriſtus voluit. Vnde *Tertullianus* ait: *Non eſt Religionis cogere Religionem*. Et S. *Gregorius*, Epiſtolâ 52. libri 2. *Paſtores* (inquit) *facti ſumus, non percuſſores. Et egregius Prædicator dicit:* Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. *Noua verò atque inaudita eſt iſta Prædicatio, quæ verberibus exigit fidem*. Hinc Concilium Toletanum 4. ſub Rege *Siſenande*, Præſide S. *Iſidoro* Hiſpalenſi Archiepiſcopo celebratum, Canone 57. *de Iudæis* (inquit) *hoc præcepit Sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre*: Cui enim vult Deus miſeretur, & quem vult indurat. *Non enim tales inuiti ſaluandi ſunt, ſed volentes, vt integra ſit forma juſtitiæ. Sicut enim homo proprij arbitrij voluntate ſerpenti obediens perijt; ſic vocante gratia Dei, propriæ mentis conuerſione homo quiſque credendo ſaluatur. Ergo non vi, ſed libera arbitrij facultate, vt conuertantur ſuadendi ſunt, non potiùs impellendi*. Refertur, cap. *De Iudæis*, Diſt. 45. Aliena igitur ab Eccleſiæ ingenio lex illa Vuiſigothorum libro 12. tit. 3. *Cùm Veritas ipſa petere & pulſare nos doceat, præmonens quòd Regnum Cælorum vim patitur, in nullo eſt dubium, quòd ille indultæ gratiæ manus abhorreat, qui ad eam procedere ardenti animo non feſtinat. Proinde ſi quis Iudæorum, de his ſcilicet qui nondum ſunt baptizati, aut ſe baptizare diſtulerit, aut filios ſuos vel famulos nullo modo ad Sacerdotem baptizandos remiſerit, vel ſe ſuóſque de Baptiſmo ſubtraxerit, & vel vnius anni ſpatium poſt Legem hanc editam quiſpiam illorum ſine gratia Baptiſmi tranſierit; horum omnium tranſgreſſor, quiſquis ille repertus fuerit, & centum flagella decaluatus ſuſcipiat, & debita mulctetur exilij pœna. Res tamen eius ad Principis Poteſtatem pertineant; qualiter ſi incorrigibilem durior eum cuſtodierit, vita, perpetuò in ejus, cui eas Princeps largiri voluerit, poteſtate permaneant*. Hanc Legem, aliaſque contra Iudæos ab *Eruigio* Rege latas approbarunt & confirmauerunt Concilium Toletanum 12. Canone 9. & Concilium Toletanum 13. Canone etiam 9. Toletanum 16. ſub *Egica* Rege Canone 1. & 17.

1. Ad Timot. 4.

Canone 8. Quæ poſtrema Synodus Legem confirmauit ab *Egica* Rege editam de Iudæis perpetuâ ſeruitute plectendis, *Eò quòd non ſolùm contra ſuam pollicitationem, ſuorum Rituum obſeruatione, tunicam fidei, quâ eos per vndam ſacri Baptiſmatis induit Sancta Mater Eccleſia maculauerint, ſed & Regni faſtigium ſibi per conſpirationem vſurpare maluerint*. Et filios eorum vtriuſque ſexus, à ſeptimo anno, ſeparari decernit à perfidis parentibus, & Chriſtianis nutriendos tradi: Et maſculos Chriſtianis fœminis; fœminas Chriſtianis viris connubio coniungi. Deníque tam filijs, quàm parentibus, Iudaïcæ Superſtitionis cæremonias obſeruare prohibet. Mores illos in Hiſpaniarum Eccleſijs viguiſſe negari non poteſt, Epiſcopis Eccleſiaſticam Diſciplinam ad nutum Regum ſuorum flectentibus; ſed ſaniorem fuiſſe vt & antiquiorem Diſciplinam de Iudæis ad fidem Chriſtianam & Baptiſmum non cogendis, perſpicuum eſt ex Concilio Toletano 4. & hanc ſolam Eccleſiæ Romanæ *Cæterarum Eccleſiarum Matri & Magiſtræ* fuiſſe probatam, conſtat non ſolùm ex *Innocentio III.* cap. *Maiores*, ſupra laudato, ſed etiam ex *Clemente III.* Extra, *De Iudæis*, cap. *Sicut Iudæi*, cuius hæc ſunt verba: *Statuimus vt nullus inuitos vel nolentes Iudæos ad Baptiſmum venire compellat*. Fauet S. *Thomas*, Secunda Secundæ, qu. 10. art. 8.

PROPOSITIO VII.

Fides ad conſequendam Baptiſmi gratiam maximè neceſſaria eſt adultis.

PRobatur ex Chriſti verbis, *Marci* vltimo: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur*. Item ex Apoſtolo ad Hebræos 11. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, Quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*. Et Actorum 8. refertur quòd cùm Eunuchus Philippo dixiſſet, *Ecce aquam, quis prohibet me baptizari?* Philippus dixit: *Si credis ex toto corde, licet: Et reſpondens ait: Credo Filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum*.

Confirmatur ex Eccleſiæ conſuetudine, quæ baptizandos ſemper interrogauit an crederent; & ex antiqua Diſciplina tradendi Symbolum Competentibus, quod ſtata ante Baptiſmum die redderent, ſiue memoriter in Eccleſia ex editiore loco in conſpectu Populi Fidelis recitarent. Quâ de re legendus S. *Auguſtinus* libro 8 *Confeſſionum*, cap. 2. vbi *Victorini* Baptiſma deſcribit; Sermonibus 212. aliàs 75 *De Diuerſis*, 213. aliàs 119. *De Tempore*, 214. & 215. & Sermone ſeu Libro primo *de Symbolo ad Cathecumenos*. Item Caput, *Ante*, & cap. *Symbolum*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, quorum primum ex Concilij Bracharenſis 2. Canone 1. alterum ex Concilij Agathenſis, Canone 13. ſumptum eſt. Primum ſic habet: *Ante viginti dies Baptiſmi, ad purgationem Exorciſmi Catechumeni concurrant: in quibus viginti diebus Symbolum, quod eſt,* Credo in Deum Patrem omnipotentem, *ſpiritualiter edoceantur*. Alterum verò ſic habet: *Symbolum etiam placuit ab omnibus Eccleſijs vna die, id eſt, ante octo dies Dominicæ Reſurrectionis, publicè in Eccleſia Competentibus prædicari*, Item caput, *Baptizandos*, quod ex Concilio Laodiceno, Canone 46. ſumptum eſt: *Baptizandos oportet Fidei Symbolum diſcere, & Quintâ Feriâ vltimæ Septimanæ vel Epiſcopo, vel Preſbyteris reddere*. Idem habetur cap. *Non liceat*, eadem Diſtinctione. Idem confirmatur ex Capite, *Prima*, quod ex S. *Auguſtini* Homiliâ 3. *Ad Neophytos* ſumptum Indicatur. *Deſcendiſtis in Fontem Sacrum, fontem redemptionis, fontem ſanctificatum virtute cæleſti. In hoc ergo Fonte, antequam vos toto corpore tingeremus, interrogauimus. Credis in Deum Patrem omnipotentem? Reſpondiſtis, Credo. Rurſus interrogauimus; Credis & in Ieſum Chriſtum Filium ejus, qui natus eſt de Spiritu-Sancto, ex Maria Virgine? Reſpondiſtis ſinguli, Credo. Iterum interrogauimus: Credis & in Spiritum-Sanctum? Reſpondiſtis ſimiliter, Credo. Hoc autem fecimus juxta Domini noſtri Saluatoris imperium: Qui cùm ad Patrem in cælum aſcenderet, Apoſtolis mandauit dicens:* Euntes docete omnes gentes, bapti„ zantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-San„ cti. *Quod autem interrogauimus, Credis Sanctam Eccle„ ſiam, Remiſſionem peccatorum, carnis Reſurrectionem?*

permittuntur accedere: Qui vtique ſecundùm iſtorum ſententiam omnes admitterentur , niſi antiquum & robuſtum Morem Sancta Eccleſia retineret, ex illa ſcilicet liquidiſſima veritate venientem, qua certum habet, Quoniam

Gal. 5. 21. 1. Cor. 6. 10. „ qui talia agunt , Regnum Dei non poſſidebunt ,
„ *Et niſi egerint ab his mortuis operibus pænitentiam , accedere ad Baptiſmum non ſinuntur: Si autem ſubrepſerint, niſi vel poſtea multi egerint, ſalui eſſe non poſſunt. Sed ebrioſi, auari, maledici, & ſi quæ alia vitia damnabilia apertis factis conuinci redarguique non poſſunt; præceptis tamen & Catechiſmis validiſſimè flagellantur, atque omnes tales mutata in melius voluntate ad Baptiſmum videntur accedere.*

Et cap. 20. *Quantùm attinet igitur ad doctrinam ſalubrem veritatis, ne cuiquam mortifere peccato pernicioſiſſima ſecuritas detur, vel etiam peſtilentioſiſſima tribuatur auctoritas, iſte curationis ordo eſt, vt baptizandi credant in Deum Patrem, & Filium, & Spiritum-Sanctum , eo ritu quo Symbolum traditur; & à mortuis operibus agant Pænitentiam, omniúmque ſe omninò præteritorum remiſſionem in Baptiſmo accepturos eſſe non dubitent: Non vt peccare liceat, ſed vt peccaſſe non noceat; vt ſit facti remiſſio , non permiſſio faciendi. Tunc verè dici poteſt etiam ſpiritaliter*, Ecce ſanus factus es, iam noli peccare. *Quod Dominus de corporali ſanitate ideò dixit, quoniam ſciebat ei, quem ſaluum fecerat, meritis peccatorum illum etiam carnis accidiſſe languorem. Hi autem ei homini, qui & baptizandus adulter ingreditur, & baptizatus adulter egreditur, miror quomodo dici exiſtiment*, Ecce ſanus factus es. *Quis enim grauis & exitiabilis morbus erit, ſi adulterium ſanitas erit?*

Confirmatur ex eodem Sancto Doctore, Sermone 351. *De Vtilitate agendæ Pænitentiæ* , aliàs 50. inter Homilias quinquaginta , Cap. 2. vbi tres actiones Pœnitentiæ diſtinguit, in Eccleſia Dei vſitatas. *Vna eſt quæ nouum hominem parturit, donec per Baptiſmum ſalutare omnium præteritorum fiat ablutio peccatorum: Vt tanquam puero nato dolores tranſeant, quibus viſcera vrgebantur ad partum, & triſtitiam lætitia conſequatur. Omnis enim qui iam arbiter voluntatis ſuæ conſtitutus eſt, cùm accedit ad Sacramentu fidelium, niſi eum pæniteat vitæ veteris, nouam non poteſt inchoare. Ab hac pænitentia cùm baptizantur, ſoli paruuli ſunt immunes: Nondum enim vti poſſunt libero arbitrio .·. Cęterorum hominum nullus tranſit ad Chriſtum, vt incipiat eſſe quod non erat, niſi eum pænitent fuiſſe quod erat.* Eadem pęnè habet Sermone 352. aliàs 27. inter Homilias quinquaginta. Huc pertinet mos Confeſſionis Baptiſmo præmittendæ ex veteri Eccleſiæ diſciplina , cuius teſtes ſunt *Tertullianus* lib. de Baptiſmo, cap. 19. *Cyrillus Hiereſol.* Catech. 1. Myſtag. *S. Gregorius Nazianz.* Orat. 40. *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homil. 10. in Matthæum, & alij: At hæc confeſſio non erat Sacramentalis, ſed actus pœnitentiæ virtutis; Deo, non Sacerdoti neceſſariò facta , generalis, quâ ſe Catechumeni peccatores profitebantur, & peccata deflebant , non particularis , quâ peccata ſingillatim exponerent; vt docet *S. Thomas* 3. p. quæſt. 68. art. 6.

Peccatoribus voluntatem peccandi & propoſitum perſeuerandi in peccato habentibus, Sacramentum Baptiſmi non eſſe conferendum Probat *S. Thomas* 3. part.
„ quæſt. 68. art. 4. multiplici ratione: Primò quia per
„ Baptiſmum homines Chriſto incorporantur, ſecun-
„ dùm illud ad Galatas 3. *Quicumque in Chriſto*
„ *baptizati eſtis , Chriſtum induiſtis :* Quamdiu autem
„ aliquis habet voluntatem peccandi, non poteſt eſ-
„ ſe Chriſto coniunctus , ſecundùm illud 2. ad Co-
„ rinth. 6. *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate* .
„ Secundò, quia in operibus Chriſti & Eccleſiæ nihil
„ debet fieri fruſtra : Fruſtra autem eſt, quod non
„ pertingit ad finem, ad quem eſt ordinatum: Nullus
„ autem habens voluntatem peccandi , ſimul poteſt à
„ peccato mundari , ad quod ordinatur Baptiſmus;
„ quia hoc eſſet ponere contradictoria ſimul. Tertiò,
„ quia in Sacramentalibus ſignis non debet eſſe ali-
„ qua falſitas: eſt autem ſignum falſum, cui res ſigni-
„ ficata non reſpondet ; Ex hoc autem quòd aliquis
„ lauandum ſe præbet per Baptiſmum, ſignificatur quòd
„ ſe diſponat ad interiorem ablutionem : Quod non
„ contingit in eo qui habet propoſitum perſeuerandi
„ in peccato. Vnde manifeſtum eſt, quòd talibus
Sacramentum Baptiſmi non eſt conferendum . “
Et in Reſponſione ad ſecundum ait , quòd Spi- “
ritualis Medicus, ſcilicet Chriſtus, operatur dupli- “
citer; Vno modo interiùs per ſe ipſum ; & ſic præpa- “
rat voluntatem hominis, vt bonum velit, & malum “
odio habeat: Alio modo operatur per Miniſtros, ex- “
teriùs adhibendo Sacramenta; & ſic operatur per- “
ficiendo exteriùs id quod eſt interiùs inchoatum: Et “
ideò Sacramentum Baptiſmi non eſt exhibendum ni- “
ſi ei, in quo interioris conuerſionis aliquod ſignum “
apparet; ſicut nec medicina corporalis adhibetur “
infirmo, niſi in eo aliquis motus vitalis naturæ ap- “
pareat, Hinc probati diu Cathecumini ex veteris Eccleſiæ diſciplina: Hinc variæ ipſorum claſſes, *Audientium*, *Competentium*, *Electorum*, *Audientes* Catecheſibus inſtruebantur in Eccleſiâ , & Fidem ac Legem Chriſtianam docebantur , & exorciſmis interim purgabantur . *Competentes*, datis nominibus Baptiſmum ſimul petebant, ipſiſque Symbolum tradebatur . *Electi* adhibita inquiſitione diligenti de fide & moribus per ſcrutinium , ad Baptiſmum admittebantur . Hinc Nicænum Concilium Catechumenos in graue aliquod peccatum lapſos tribus annis inter Audientes verſari, deinde cum Catechumenis orare ſanxit Canone 14.

Deinde Concilium Tridentinum Seſſione 6. cap. 6. explicans modum præparationis ad iuſtificationem , in adultis neceſſariæ, docet neceſſe eſſe, vt *Deum tanquam omnis iuſtitiæ fontem diligere incipiant; ac propterea moueantur aduersùs peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam Pænitentiam, quam ante Baptiſmum agere oportet*: Proponántque *ſuſcipere Baptiſmum , inchoare nouam vitam , & ſeruare diuina mandata* . Inanis itaque Baptiſmus, ſi iuſtitiæ & ſalutis gratiam ſpectamus, in eo futurus eſt , qui *Secundùm carnem ambulare , non ſecundùm Spiritum* , cogitat : etſi , quod ad Sacramentum pertinet, perfectam eius rationem ſine vlla dubitatione conſequitur , ſi modò, cùm ritè baptizatur, in animo habeat id accipere, quod à Sancta Eccleſia adminiſtratur. Rom 8. 1.

DOCVMENTVM AD MORVM INFORMATIONEM.

HÆc ſæpè meditari Fideles oportet; primùm quidem vt ſummam Dei bonitatem admirentur & laudent, qui nihil tale merentibus , tam ſingulare & diuinum Baptiſmi beneficium ſolâ ſuâ miſericordiâ adductus tribuit, innumera hominum multitudine in infidelitatis tenebris relictâ . *Eramus* (inquit Apoſtolus) Ad Epheſ. 2. *naturâ filij iræ, ſicut & cęteri: Deus autem qui diues eſt in miſericordiâ, propter nimiam charitatem ſuam quâ dilexit nos, & cùm eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto (cuius gratiâ eſtis ſaluati) & conreſuſcitauit, & conſedere fecit in cœleſtibus in Chriſto Ieſu: Vt oſtenderet in ſæculis ſuperuenientibus abundantes diuitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper nos in Chriſto Ieſu . Gratiâ enim eſtis ſaluati per fidem, & hoc non ex vobis , Dei enim donum eſt, non ex operibus , vt ne quis glorietur. Ipſius enim ſumus factura , creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus*. In gratiarum 1. Petr. 1. itaque actione omnibus vitæ noſtræ diebus perſeuerantes, cùm Apoſtolorum Principe dicamus: *Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti , qui ſecundùm miſericordiam ſuam magnam regenerauit nos in ſpem viuam, per Reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem & incontaminatam , & immarceſcibilem, conſeruatam in cœlis.*

Secundò hæc ſibi ante oculos proponere frequenter debent, vt cogitantes quàm aliena eſſe debeat ab omni Catechiſ. Concil. crimine eorum vita, qui tanto munere ornati ſunt, officij ſui eſſe intelligant, vt quotidie tam ſanctè & religioſè traducere vitam ſtudeant, perinde ac ſi ea ipſa die Baptiſmi Sacramentum & gratiam conſecuti eſſent. Audiant vocem gratiæ intus in corde inſonantem : *Iam* Epheſ. 4. *non ambuletis, ſicut & Gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui, tenebris obſcuratum habentes intellectum , alienati à vita Dei, per ignorantiam quæ eſt in illis , propter cæcitatem cordis ipſorum, qui deſperantes , tradiderunt ſemetipſos impudicitiæ , in operationem immunditiæ omnis, in auaritiam. Vos autem non ita didiciſtis Chriſtum,*

ſi tamen illum audiſtis, & in ipſo edocti eſtis, ſicut eſt veritas in Ieſu, deponere vos ſecundùm priſtinam conuerſationem veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ, & induite Nouum Hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis ∴ Et nolite contriſtare Spiritum-Sanctum Dei, in quo ſignati eſtis in Ephes. 5. *diem redemptionis ∴ Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate: Fructus autem lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate: Probantes quid ſit beneplacitum Deo: & nolite communicare operibus infructiferis tenebrarum, magis autem redarguite ∴ Secundùm eum qui vocauit vos, Sanctum, & ipſi in* 1. Pet. 2. *omni conuerſatione ſancti ſitis; quoniam ſcriptum eſt: Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum ∴ Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis, in fraternitatis amore ſimplici ex corde inuicem diligite attentiùs: Renati non ex ſemine corruptibili, ſed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis in æternum. Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum & ſimulationes, & inuidias, & omnes detractiones, ſicut modò geniti infantes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite: Vt in eo creſcatis in ſalutem: Si tamen guſtaſtis quoniam dulcis eſt Dominus ∴ Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis: Vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: Qui non conſecuti miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſecuti.*

CAPVT VIII.

DE EFFECTIBVS BAPTISMI.

PROPOSITIO I.

Primus ac præcipuus effectus Baptiſmi, eſt cuiuſcumque peccati, ſiue à primis parentibus origine contracti, ſiue à nobis commiſſi, plena & perfecta remiſſio.

ID à Prophetis prænuntiatum eſt; eò enim ſpectat illud Ezechielis oraculum cap. 36. 25. 26. *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, & ab vniuerſis idolis veſtris mundabo vos. Et dabo vobis cor nouum, & Spiritum nouum ponam in medio veſtri.* Quod de Baptiſmo & remiſſione omnium peccatorum per admirabilem illius virtutem datâ explicant S. *Cyprianus* Epiſt. 76. S. *Hieronymus* & *Theodoretus* in Commentarijs. Idem prænuntiauit *Zacharias*; cap. 13. 1. *In die illa erit Fons patens domui Dauid, & habitantibus Ieruſalem in ablationem peccatoris & menſtruatæ.* Item Michæus cap. 7. 19. *Reuertetur, & miſerebitur noſtri: Deponet iniquitates noſtras, & proijciet in profundum maris omnia peccata noſtra.* Idem probant Noui Teſtamenti oracula: Ait enim Apoſtolorum Princeps (Act. 2.) *Baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in remiſſionem peccatorum.* Et *Ananias* ad *Saulum.* (Act. 22.) *Baptizare, & ablue peccata tua.* Et ipſe *S. Paulus* Ad Rom. 6. *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem: Vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus ∴ Hoc ſcientes, quia vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, & vltra non ſeruiamus peccato. Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à peccato.* Et poſtea concludit: *Ita & vos exiſtimate, vos mortuos quidem eſſe peccato, viuentes autem Deo, in Chriſto Ieſu Domino noſtro.* Ex quo patet (inquit S. *Thomas* 3. part. quæſt. 69. articul. 1.) quòd per Baptiſmum moritur homo vetuſtati peccati, & incipit viuere nouitati gratiæ: Omne autem peccatum ad priſtinam vetuſtatem pertinet: Vnde conſequens eſt, vt omne peccatum per Baptiſmum tollatur. Et 1. ad *Corinthios* 6. poſt longam grauiorum peccatorum enumerationem, ſubijcit: *Et hæc quidam fuiſtis: Sed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & in Spiritu Dei noſtri.* Quibus verbis luculenter & inuictè probatur, non ſolùm radi, vel tegi, ſeu non imputari peccata hominibus baptizatis, ſed verè, plenè, ac perfectè remitti, deleri, condonari. Id Eccleſia in Symbolo Symboli Conſtantinop. profitetur: *Confiteor vnum Baptiſma in Remiſſionem peccatorum.* Id multis figuris adumbratum S. *Ambroſius* docet lib. *De Initiandis*, cap. 2. Prima eſt Diluuium: *Vides aquam?* (inquit) *vides lignum? Columbam aſpicis, & dubitas de Myſterio? Aqua eſt ergo quâ caro mergitur, vt omne abluatur peccatum. Sepelitur illic omne vitium. Lignum eſt, in quo ſuffixus eſt Dominus Ieſus,* Genes. 6. *cùm pateretur pro nobis. Columba eſt, in cuius ſpecie deſcendit Spiritus-Sanctus, qui tibi pacem animæ, tranquillitatémque mentis inſpirat. Coruus eſt figura peccati, quod exit & non reuertitur, ſi in te quoque iuſti cuſtodia & forma ſeruetur.* Altera Baptiſmatis figura eſt tranſitus Hebræorum per Mare Rubrum, *In quo Ægyptius perijt, & Hebræus euaſit. Quid enim aliud in hoc quotidie Sacramento docemur, niſi quia culpa mergitur, & error aboletur: Pietas autem & innocentia tuta manet?* Exod. 14. Tertia figura eſt mundatio *Naaman* Syri à lepra, qui à puella ex captiuis Iſraëlitis monitus quòd eſſet Propheta in Iſraël, qui poſſet eum à lepræ contagione mundare, in Iudæam venit ad *Eliſæum*, cuius mandato cùm ſepties Iordanis aquâ ſe abluiſſet, ita à lepra mundatus eſt, vt caro eius caro pueri videretur. 4. Reg. 5. *Illa puella ex captiuis, iunior eſt ex Gentibus congregatio, id eſt, Eccleſia Domini, depreſſa ante captiuitate peccati, quando libertatem adhuc gratiæ non habebat, cuius conſilio vanus ille populus Nationum verbum audiuit Propheticum, de quo ante diu dubitauit: Poſtea tamen vbi credidit exequendum, ablutus eſt ab omni contagio vitiorum.*

Aliorum Patrum teſtimonia, quibus Catholicum iſtud Dogma confirmatur, deſcribere non eſt opus: Sequentia ex S. *Auguſtino* ſufficient. Lib. 1. *Contra duas Epiſtolas Pelagianorum*, Cap. 13. *Dicimus Baptiſma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere, nec vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quaſi raſorum in capite capillorum, vnde creſcant iterum reſecanda peccata. Nam & iſtam ſimilitudinem comperi ſuæ illos* * *adhibere calumniæ, tanquam hoc nos ſentiamus atque dicamus.* Pelagianos. Et lib. 3. cap. 3. *Baptiſmus abluit peccata omnia, prorſus omnia, factorum, dictorum, cogitatorum, ſiue originalia, ſiue addita, ſiue quæ ignoranter, ſiue quæ ſcienter admiſſa ſunt* Idem confirmat libro 1. *de Peccatorum Meritis & Remiſſione*, cap. 15. & *Enchiridij*, cap. 64.

S. Auguſtinum ſecutus S. Gregorius Epiſt. 30. Libri 9. hanc veritatem confirmat his verbis: *Si qui ſunt qui dicunt peccata in Baptiſmate ſuperficie tenus dimitti, quid eſt hoc prædicatione infidelius, in qua ipſum fidei Sacramentum feſtinant ſoluere? ∴ Qui ergo dicit, peccata in Baptiſmate funditus non dimitti, dicat in Mari Rubro Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos, fateatur neceſſe eſt peccata in Baptiſmate funditus mori: Quia nimirum plus valet in abſolutione noſtra veritas, quàm vmbra veritatis. In Euangelio Dominus dicit:* Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed mundus eſt totus. *Si igitur peccata in Baptiſmate funditus minimè dimittuntur, quomodo is qui lotus eſt, mundus eſt totus? Totus enim mundus dici non poteſt, cui de peccato aliquid remanſit.*

Id etiam in Concilijs definitum eſt. Concilium Florentinum definit, *Illorum Animas; qui poſt Baptiſma ſuſceptum nullam omninò peccati maculam incurrerunt, in Cœlum mox recipi, & intueri clarè ipſum Deum trinum & vnum ſicuti eſt.* Et *Eugenius IV.* in Decreto poſt Concilium edito: *Huius quoque Sacramenti,* (inquit) ſcilicet Baptiſmi, *effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis & actualis.* Tridentina denique Synodus Seſſione 5. Canone 5. *Si quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam,*

tiam , quæ in Baptiſmote confertur , reatum originalis peccati remitti negat ; aut etiam aſſerit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet ; ſed illud dicit tantùm radi , aut non imputari , Anathema ſit . In renatis enim nihil odit Deus : Quia nihil eſt damnationis ijs qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per Baptiſmum in mortem ; qui non ſecundùm carnem ambulant , ſed veterem hominem exeuntes , & nouum , qui ſecundùm Deum creatus eſt , induentes , innocentes , immaculati , puri , innoxij , ac Deo dilecti effecti ſunt , hæredes quidem Dei , cohæredes autem Chriſti ; ita vt nihil prorſus eos ab ingreſſu Cœli remoretur.

Obijcitur Hæretici , Peccata in Iuſtificatione impij tegi dumtaxat & non imputari , non verò tolli ac perfectè deleri : Quod probari contendunt his verbis Pſalmi 31. *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates , & quorum tecta ſunt peccata . Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum.* Quod Apoſtolus videtur confirmare 2. ad Corinth. 5. *Deus erat in Chriſto Mundum reconcilians ſibi , non reputans illis delicta ipſorum.*

Reſpondetur , Deum tegere & non imputare peccata , quatenus ipſa delet , ac verè remittit , ſicut Medicus vulnera tegendo ſanat & auſert : Non autem ita tegere , vt maneant & viuant. Nihil enim Deo eſt abſconditum , nihil conſpectum eius fugit , niſi quod non Hebr. 4. eſt , cùm *Omnia nuda* ſint *& aperta oculis eius* (vt ait Apoſtolus) Quamobrem peccata reſpectu ipſius tecta dici non poſſent , niſi penitus delerentur . Hinc *S. Auguſtinus* locum illum explicans, Enarratione 2. in Pſalmum 31. *Cooperta ſunt* (inquit) *peccata , tecta ſunt , abolita ſunt . Si texit peccata Deus , noluit aduertere ; ſi noluit aduertere , noluit animaduertere ; ſi noluit animaduertere , noluit punire ; ſi noluit punire , noluit agnoſcere maluit ignoſcere .* Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates , & quorum tecta ſunt peccata . *Nec ſic intelligatis quod dixit , Peccata cooperta ſunt , quaſi ibi ſint & viuant . Tecta ergo peccata quare dixit ? Vt non viderentur .·.* Et infra : *Deus tegat vulnera , noli tu . Nam ſi tu tegere volueris erubeſcens , Medicus non curabit . Medicus tegat & curet , emplaſtro enim tegit . Sub tegmine Medici ſanatur vulnus , ſub tegmine vulnerati celatur vulnus .* Sanè cum loca Scripturæ Sacræ obſcuriora ex illis explicari debeant quæ clariora ſunt , peccata non alio ſenſu tegi , & non imputari, ſunt intelligenda, quàm quia delentur & auferuntur , ſecundùm Scripturæ Sacræ oracula ſuperiùs laudata , & alia quæ proferri poſſunt , ſcilicet illud Pſalmi 50. *Dele iniquitatem meam . Amplius laua me ab iniquitate mea , & à peccato meo munda me . Cor mundum crea in me Deus , & Spiritum rectum innoua in viſceribus meis .·. Aſperges me hyſſopo , & mundabor , lauabis me , & ſuper niuem dealbabor* . Iſaiæ 43. *Ego ſum , ego ſum ipſe , qui deleo iniquitates tuas propter me* . Micheæ 7. *Quis Deus ſimilis tui , qui aufers iniquitatem ?* Ioannis 1. *Ecce Agnus Dei , ecce qui tollit peccata Mundi* . Ioannis 13. *Iam vos mundi eſtis .·. Qui lotus eſt , non indiget niſi vt pedes lauet , ſed eſt mundus totus .* Epiſt. ad Rom. Cap. 8. *Nihil ergo nunc damnationis eſt ijs qui ſunt in Chriſto Ieſu , qui non ſecundùm carnem ambulant .* 1. Ioann. 1. *Si in luce ambulamus , ſicut & ipſe eſt in luce , ſocietatem habemus ad inuicem : Et Sanguis Ieſu Chriſti Filij eius emundat nos ab omni peccato .*

Non magis fauet Hæreticorum errori laudatus Apoſtoli locus . Si quidem eatenus Deum hominibus delicta ipſorum non reputare ſignificat, quatenus eos ſibi reconciliat, id eſt, ex inimicis amicos facit . Reconciliationem autem ampliùs aliquid ſignificare quam ſolam negationem imputationis peccati , conſtat ex verbis eiuſdem Apoſtoli ad Coloſſenſes Cap. 2. ſcribentis: *Et vos cùm mortui eſſetis in delictis , & præputio carnis veſtræ , conuiuificauit cum illo , donans vobis omnia delicta : Delens quod aduerſùs nos erat chirographum Decreti , &c.*

Obijciunt ſecundò , concupiſcentiam manere in hominibus baptizatis : At concupiſcentia peccatum eſt, ſecundùm Apoſtolum Cap. 7. Epiſtolæ ad Romanos : *Video* (inquit) *aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ , & captiuantem me in lege peccati , quæ eſt in membris meis* . Ibidem : *Non quod volo bonum , hoc facio ; ſed quod nolo malum , hoc ago . Si autem quod nolo , illud facio : Iam non ego operor illud , ſed quod habitat in me peccatum* . Cùm itaque Baptiſmus non tollat concupiſcentiam , omnia peccata non delet.

Reſpondetur , In baptizatis quidem manere concupiſcentiam , ſed eam verè peccati rationem non habere : Peccatum autem ab Apoſtolo vocari , quia ex peccato relicta eſt, & ad peccatum inclinat. Ita Synodus Tridentina Seſſione 5. Canone 5. *Manere autem in baptizatis concupiſcentiam vel fomitem , hæc Sancta Synodus fatetur , & ſentit : Quæ cùm ad agonem relicta ſit , nocere non conſentientibus , ſed viriliter per Chriſti Ieſu gratiam repugnantibus non valet : Quia imò qui legitimè certauerit , coronabitur . Hanc concupiſcentiam , quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat , Sancta Synodus declarat Eccleſiam Catholicam nunquam intellexiſſe peccatum appellari , quòd verè & propriè in renatis peccatum ſit , ſed quia ex peccato eſt , & ad peccatum inclinat . Si quis autem contrarium ſenſerit ; Anathema ſit.*

Catholicam hanc doctrinam *S. Auguſtinus* explicat Libro 2. *De Peccatorum Meritis & Remiſſione* , Cap. 28. *Hæc autem lex peccati , de qua dicit Apoſtolus* , Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore , *Non ſic manet in membris eorum qui renati ſunt , tanquam non ſit eius facta remiſſio , vbi omnino plena & perfecta fit remiſſio omnium peccatorum , omnibus inimicis interfectis , quibus ſeparabamur à Deo : Sed manet in vetuſtate carnis tanquam ſuperatum & peremptum , ſi non illicitis conſenſionibus quodammodo reuiuiſcat , & in regnum proprium dominationémque reuocetur . Ab hac autem vetuſtate carnis vſque adeò Spiritûs vita diſcernitur , in cuius nouitate baptizati per Dei gratiam renaſcuntur , vt tales in præſenti non ſolùm in peccato , ſed etiam nec in carne eſſe dicantur* . Refertur , Cap. *Non ex quo* , Diſt. 4. *De Conſecratione.*

Et Libro 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum , ad *Bonifacium* , Cap. 13. *Sed de iſta concupiſcentia carnis* (inquit) *falli eos credo , vel fallere , cum qua neceſſe eſt , vt etiam baptizatus , & hoc ſi diligentiſſimè proficit , & Spiritu Dei agitur , piè mente confligat . Sed hæc etiamſi vocetur peccatum , non vtique quia peccatum eſt , ſed quia peccato facta eſt , ſic vocatur : Sicut Scriptura manus cuiuſque dicitur , quòd manus eam fecerit . Peccata autem ſunt , quæ ſecundùm carnis concupiſcentiam vel ignorantiam illicitè fiunt , dicuntur , cogitantur , quæ tranſacta etiam reos tenent , ſi non remittantur . Et iſta ipſa concupiſcentia carnis in Baptiſmo ſic dimittitur , vt quamquam tracta ſit à naſcentibus , nihil noceat renaſcentibus . Ex quibus tamen ſi filios carnaliter gignunt , rurſus trahetur , rurſúſque & nocitura naſcentibus , niſi eadem formâ renaſcentibus remittatur , & inſit nihil obfutura vitæ futuræ , quoniam reatus eius generatione tractus , regeneratione dimiſſus eſt : Et ideò iam non ſit peccatum , ſed ſic vocetur , ſiue quòd peccato facta ſit , ſiue quòd peccandi delectatione moueatur , etſi ei vincente delectatione iuſtitiæ non conſentiatur . Nec propter ipſam , cuius iam reatus lauacro regenerationis abſumptus eſt , dicunt in Oratione baptizati ,* Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris : *Sed propter peccata quæ fiunt , ſiue in eius conſenſionibus , cùm ab eo quod libet vincitur quod placet , ſiue cùm per ignorantiam malum quaſi bonum placet . Fiunt autem ſiue operando , ſiue loquendo , ſiue , quod facillimum atque celerrimum eſt , cogitando .*

Quod autem concupiſcentia non ſit verè peccatum , niſi prauis eius motibus conſentiatur , probant hæc Apoſtoli verba ad Rom. 6. *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore , vt obediatis concupiſcentijs eius* . Quod præceptum tunc impletur , quando concupiſcentiæ ad peccatum ſollicitanti conſenſus non præbetur . Item illa ad *Rom.* 8. vbi cùm de inuoluntarijs concupiſcentiæ motibus Capite præcedenti diſſeruiſſet , ita colligit : *Nihil ergo damnationis eſt ijs qui ſunt in Chriſto Ieſu , qui non ſecundùm carnem ambulant* , Id eſt , qui Chriſto ſunt inſiti per Baptiſmum , & in eo regenerati, quamuis ſentiant pugnam carnis perduellis aduerſùs ſpiritum , ab omni prorſus peccato mundi ſunt , nulliſque pœnæ obnoxij , quæ ab aditu regni cœlorum illos remoretur, quamdiu ſecundùm carnem non ambulant, id eſt, quamdiu motibus concupiſcentiæ aduerſùs rationem inſurgentibus non conſentiunt. Vnde ſubiungit : *Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis , viuetis.* Nam Spiritu facta carnis mortificare, eſt carnis motibus & deſiderijs ad illicita prouocantibus non conſentire, ſed reſiſtere.

ſtere. Idem probant verba *S. Iacobi*, Cap. 1. Epiſtolæ Catholicæ, ſcribentis: *Vnuſquiſque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus: Deinde concupiſcentia cùm conceperit, parit peccatum*. Quibus verbis (inquit *S. Auguſtinus* Libro 6. contra Iulianum, Cap. 5.) *Partus à pariete diſcernitur. Pariens enim eſt concupiſcentia, partus peccatum. Sed concupiſcentia non parit niſi conceperit, non concipit, niſi illexerit, hoc eſt, ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis aſſenſum. Quod ergo aduersùs eam dimicatur, hoc agitur ne concipiat pariátque peccatum.*

At (inquiunt) Apoſtolus ad Romanos 7. 7. ait: *Concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret*, Non concupiſces: Igitur concupiſcentia eſt verè peccatum, vtpotè Lege Dei prohibita.

Reſpondetur, *S. Paulum* his verbis non ipſam concupiſcendi vim, ſed voluntatis vitium prauis concupiſcentiæ motibus conſentientis & cedentis, intelligi voluiſſe. Concupiſcentia enim quæ ex peccato eſt, nihil aliud eſt, niſi animi appetitio, naturâ ſuâ rationi repugnans: Qui tamen motus, ſi voluntatis conſenſum aut negligentiam coniunctam non habeat, à vera peccati natura longè abeſt. Obſeruandum autem, præceptum iſtud, *Non concupiſces*, ſi ratione finis ſpectetur, qui eſt omnimoda & perfecta de cupiditate victoria, in eo poſita vt nulli concupiſcentiæ motus ſentiantur, vt nulla omninò carnis aduersùs ſpiritum pugna ſit, in hac vitâ non impleri; ſed in gloria, cùm abſorpta erit mors in victoriâ: Sed impleri tamen etiam dum in hac mortali carne viuimus, ſi ſpectetur ratione mediorum, quæ ſola ſub præceptum cadunt: Media illa ſunt, pugna aduersùs domeſticum hoſtem, negatio conſenſus, vigilantia ne ſubrepat, factorum carnis mortificatio: Quæ cùm in noſtra poteſtate ſint, adiuuante Deo, cuius gratia Iuſtis, qua vincere poſſint tentationes, non deeſt, rei ſumus, ſi illa non adhibeamus. At cùm non ſentire motus illos inteſtinos rebellis concupiſcentiæ non ſit in noſtra poteſtate, non ideò rei ſumus, quia illos ſentimus. Hinc *S. Auguſtinus* Epiſt. 196. aliàs 200. *Ad Aſellicum* ſcribit: *Nunc ergo vbi dicitur*, Iam non ego operor illud, ſed quod in me habitat peccatum, *De concupiſcentia carnis dicitur, quæ operatur in nobis motus ſuos, etiam quando eis non obedimus, dum non regnat peccatum in noſtro mortali corpore ad obediendum deſiderijs eius, nec exhibemus membra noſtra arma iniquitatis peccato: In qua iuſtitia nondum conſummata perſeueranter proficientes, ad eius conſummationem quandoque veniemus, vbi peccati concupiſcentia non cohibenda atque frænanda, ſed nulla ſit. Hoc enim Lex poſuit dicendo*, Non concupiſces, *non quòd hîc valeamus, ſed ad quod proficiendo tendamus.*

Objiciunt: Concupiſcentia non eſt à Deo, vt docet *S. Ioannes*, Epiſt. 1. Cap. 2. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ: Quæ non eſt ex Patre, ſed ex Mundo eſt*. At omnia ſunt à Deo præter peccatum: Igitur concupiſcentia eſt verè peccatum.

Reſpondetur: Non ſolùm à Deo non eſſe peccatum, ſed id quod per ſe ad peccatum inclinat, & peccati fœtus eſt, patris deformitatem & maledictionem præ ſe ferens. Concupiſcentia autem & peccati proles eſt, ſua inordinatione & tumultuarijs aduersùs rationem motibus deformis: Et ad peccatum inclinat, non extrinſecùs tantùm ſuggerendo quod malum eſt, vt diabolus & eius miniſtri: Neque tantùm per accidens & occaſione datâ, ſicut vinum, aurum, & forma mulieris conſpecta ſolicitant ad peccatum, ſed per ſe & naturâ ſuâ, prauis ſcilicet motibus & tumultibus inteſtinis aduersùs rationis ordinem & imperium excitatis: Quibus quidem ſolus deſit conſenſus ad veri peccati rationem. Quamobrem concupiſcentiam non eſſe donum Dei, non eſſe à Patre, malum eſſe, & *S. Auguſtinus* contra *Iulianum* Pelagianum propugnat Libro 4. Cap. 14. Et tamen hanc peccatum eſſe negat tum alibi ſæpè, cùm Libro 1. *De Nuptiis & Concupiſcentia*, Cap. 23. *Ipſa quidem concupiſcentia* (inquit) *iam non eſt peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non conſentitur, atque vt ea perpetrentur, à Regina mente, membra non dantur: Vt ſi non fit quod ſcriptum eſt*, Non concupiſcas; *fiat ſaltem quod alibi legitur*, Poſt concupiſcentias tuas non eas. *Sed modo quodam loquendi peccatum vocatur, quòd & peccato facta eſt, & peccatum, ſi vicerit, facit. Sic autem vocatur peccatum, quia peccato facta eſt, cùm iam in regeneratis non ſit ipſa peccatum; ſicut vocatur lingua locutio quam facit lingua; & manus vocatur ſcriptura quam facit manus. Itemque ſic vocatur peccatum, quia peccatum ſi vincit, facit: Sicut vocatur frigus pigrum, non quòd à pigris fiat, ſed quòd pigros faciat.* Et Cap. 25. explicans, *Quomodo iſta concupiſcentia carnis maneat in regenerato, in quo vniuerſorum facta eſt remiſſio peccatorum*; reſpondet: *Dimitti concupiſcentiam carnis in Baptiſmo, non vt non ſit, ſed vt in peccatum non imputetur. Quamuis autem reatu ſuo iam ſoluto, manet tamen, donec ſanetur omnis infirmitas noſtra proficiente renouatione interioris hominis de die in diem, cùm exterior induerit incorruptionem. Non enim ſubſtantialiter manet ſicut aliquod corpus, aut ſpiritus, ſed affectio eſt quædam malæ qualitatis ſicut languor. Non ergo aliquid remanet quod non remittatur, cùm ſit, ſicut ſcriptum eſt,* Pſal. 102.
Propitius Dominus omnibus iniquitatibus noſtris: "*Sed donec fiat & quod ſequitur*, Qui ſanat omnes languores tuos, qui redimit de corruptione vitam tuam, *Manet in corpore mortis huius carnalis concupiſcentia*. Manet (inquam) vt materia exercendæ virtutis. In cuius rei figura dictum eſt *Iudicum III.* Capite: *Hæ ſunt gentes quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Iſraëlem, & poſtea diſcerent filij eorum certare cum hoſtibus, & haberent conſuetudinem præliandi.*

PROPOSITIO II.

In Baptiſmo pœnæ omnes peccatis debitæ à Deo benignè condonantur.

OMnibus enim in Chriſtum credentibus perſuaſum eſſe debet, quod à *S. Paulo* ſcriptum eſt: In Baptiſmo Chriſto nos commori (Ad Romanos 6.) *Si mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia etiam viuemus cum eo*. S. Thom. 3. p. q. 68. art. 5.
Per virtutem ergo Baptiſmi communicatur homini Paſſio Chriſti ad remedium ac ſi ipſe paſſus & mortuus eſſet. Quoniam verò Paſſione ſua Chriſtus pro peccatis totius Mundi ſatisfecit, poſtea quàm per Baptiſmum ipſius membra facti ſumus, non aliter, ac magis etiam hac ſatisfactione Chriſti liberamur à pœnis omnibus, quæ peccatis noſtris debebantur, quàm ſi ipſi pœnas eaſdem ſuſtinendo pro illis ſatisfeciſſemus. Quod tamen de ſolis alterius ſæculi pœnis intelligi debet: Has enim & non alias morte ſua Chriſtus aboleuit. Hinc *S. Auguſtinus* Libro 2. *De Peccatorum Meritis & Remiſſione*, Cap. 28. ait: *Si poſt Baptiſmum continuò conſequatur ab hac vitâ migratio, non erit omninò quod obnoxium hominem teneat, ſolutis omnibus quæ tenebant*. Quod & Florentina Synodus, & Tridentina Seſſione 5. Canone 5. velut Dogma Fidei credendum propoſuerunt.

Confirmatur ex Eccleſiæ ſenſu & diſciplina, quæ ſemper intellexit, ſine maxima Sacramenti iniuria fieri non poſſe, vt ei qui Baptiſmo expiandus ſit, eiuſmodi pietatis officia, quæ SS. Patres opera ſatisfactionis vocarunt, eo nomine imponantur. Nec verò Propoſitio noſtra veteris Eccleſiæ conſuetudini aduerſatur, quæ Catechumenos orationibus, vigilijs, abſtinentia, ieiunijs, continentia ab vxoribus, aliiſque pietatis & humilitatis operibus exercebat, vt teſtantur *S. Iuſtinus* Martyr Apologia 2. *Tertullianus* Libro *De Baptiſmo*, Cap. 20. *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 40. quæ inſcribitur in Sanctum Lauacrum; *S. Auguſtinus* Libro *De Fide & Operibus*, Cap. 6. Concilium Carthaginenſe 4. Canone 85. *S. Gregorius* Libro 7. Epiſtola 24. Indict. 1. ex qua ſumptum eſt Caput, *Ne quod abſit*, Diſt. 4. *De Conſecratione*. Neque enim ad ſatisfactionem propriè dictam inſtitutum illud pertinebat, quamuis *Tertullianus* ſatisfactionis nomine loco mox laudato abutatur: Sed ad corrigendos prauos mores & affectus, ad excitandam contritionem & deuotionem, ad impetrandum ne Baptiſmi effectus impedirentur; ad *Præſtruenda ſubſecuturis tentationibus munimenta*, vt *Tertullianus* loquitur: Vt denique diſcerent qualis vita congrua eſſet, tanto, quod ſuſcepturi erant, Sacramento, vt ait *S. Auguſtinus*.

Verùm quamuis à ſatisfactionis operibus ſint immunes qui Baptiſmum ſuſcipiunt, quia plenè & perfectè participes ſunt Paſſionis Chriſti, qui pro omnium hominum peccatis cumulatè Patri ſatisfecit; non tamen ſoluun-

ſoluontur obligatione ſatisfaciendi hominibus pro iniurijs illatis, alienaque bona reſtituendi. Nam *Reſtituere malè ablata proximis, & ſatisfacere de iniurijs illatis, eſt ceſſare à peccando; quia hoc ipſum quod eſt detinere aliena, & proximum læſum non placare, eſt peccatum: Et ideò peccatoribus baptizatis iniungendum eſt quod ſatisfaciant proximis, & quòd deſiſtant à peccato; non eſt autem eis iniungendum, quòd pro peccatis præteritis aliquam pœnam patiantur*; (inquit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 68. art. 5. in Reſponſione ad tertiam Obiectionem.)

Quamquam verò in Baptiſmo pœnæ peccatorum condonentur; ab eo tamen pœnarum genere, quæ ciuilibus Iudicijs ob graue aliquod ſcelus luendæ ſunt, nemo liberatur. *In pœnis* ſcilicet *quæ iudicio humano inferuntur, non ſolùm attenditur quâ pœnâ ſit homo dignus quoad Deum, ſed etiam in quo ſit obligatus adhuc quoad homines, quos iuſtum eſt ædificari de pœna, ſicut ſunt ſcandalizati de culpa. Vid tamen talibus Princeps poſſet pœnam indulgere* (inquit *S. Thomas* quæſt. 69. art. 2. in Reſponſione ad 3.)

Neque etiam ſerui per Baptiſmum à ſeruitute liberantur; ſola enim ſeruitus peccati per Baptiſmum ſoluitur, non ciuilis, non pœnalis, quæ iure gentium introducta eſt. Vnde Apoſtolus 1. ad Corinthios 6. 21. *Vnuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat. Seruus vocatus es? Non ſit tibi curæ.·.· Qui enim in Domino vocatus eſt ſeruus, libertus eſt Domini.* Et 1. ad Timoth. 6. 1. *Quicumque ſunt ſub iugo ſerui, dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Domini & doctrina blaſphemetur.* Decet tamen vt Chriſtiani Domini ſeruos Baptiſmate initiatos manu mittant & libertate donent, aut certè non iam vt ſeruos tantùm, ſed vt fratres habeant. Vnde Apoſtolus *Philemonem* rogat vt ſuſcipiat *Oneſimum iam non vt ſeruum, ſed pro ſeruo chariſſimum fratrem.*

PROPOSITIO III.

Quamuis poſt Baptiſmum pœnæ huius vitæ remaneant, ſcilicet concupiſcentiæ motus, infirmitas corporis, morbi, dolorum ſenſus, moriendi neceſſitas, miſeriæ omnes, quæ vſitato apud Theologos nomine pœnalitates vocantur; Baptiſmi tamen virtute ab his liberabuntur Iuſti in Reſurrectione.

NOluit Deus Optimus Maximus vt his incommodis & miſerijs ſtatim per Baptiſmum in hac etiam mortali vita careremus, & ad perfectum illum fœlicis vitæ gradum, in quo Adam primus humani generis parens ante peccatum collocatus fuerat Sancti Lauacri virtute ſubitò transferremur, tribus de cauſis, quas ex *S. Thoma* exponit Concilij Tridentini Catechiſmus. Prima eſt, quòd nobis, qui per Baptiſmum Chriſti corpori coniuncti, atque eius membra effecti ſumus, plus aliquid dignitatis tribuendum non erat, quàm ipſi Capiti noſtro tributum eſſet: Chriſtus autem quamuis à ſuæ conceptionis exordio plenitudinem gratiæ & veritatis habuerit, tamen humani corporis fragilitatem & infirmitatem non ante depoſuit quàm Paſſionis tormenta & mortem pertulit, ac deinde ad immortalis vitæ gloriam reſurrexit: Quamobrem & Chriſtiani gratiam & iuſtitiam in Baptiſmo conſecuti, corpus tamen habent fragile, variiſque incommodis obnoxium, in quo pro Chriſto pati poſſint, vt tandem poſt mortem rediuiui beata immortalitate donentur. Vnde Apoſtolus ad *Romanos* 8. ſcribit: *Quòd ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in vobis: Qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.* Et infra: *Ipſe Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei. Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti: Si tamen compatimur, vt & conglorificemur.*

1. p. qu. 69 art. 5.

Ratio altera cur tot infirmitatibus & miſerijs etiam poſt Baptiſmum obnoxij ſimus, eſt vt inde ſegetem & materiam virtutis habeamus. Nam ſi patienti animo vitæ incommoda omnia toleremus & contra concupiſcentiam perduellem pro virili pugnemus, vt eam redigamus ſub rationis imperium, victoriæ coronam accipiemus, & dicere poterimus cum Apoſtolo 2. Ad Timot. 4. 7. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus Iudex.* Quamquam enim *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis*: Tamen *Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: Quæ autem non videntur, æterna ſunt.* Ad Rom. 8. 18. 2. Ad Corint. 4. 17.

Tertia ratio eſt, quia ſi per Baptiſmum, præter dona cœleſtia quibus anima ornatur, corporis etiam bona tribuerentur, periculum eſſet ne plures homines ad Baptiſmum potiùs accederent propter præſentis vitæ commoda, quàm propter gloriam vitæ æternæ. *Si autem in hac vita tantùm ſperantes ſumus in Chriſto, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus* (inquit Apoſtolus 1. Cor. 15.)

Ab his tamen pœnis & incommodis Iuſti liberandi ſunt in Reſurrectione, quando *mortale hoc induet immortalitatem* idque virtute Baptiſmi olim accepti conſequentur. Quæ fœlicitas etſi ad hoc vſque tempus differatur, non propterea Chriſti donum minùs potens eſt Adami peccato: Sicut enim victor capiens hoſtem atrociſſimum, non ſtatim ipſum interficit, ſed patitur cum dedecore & dolore aliquantulum viuere: Ita Chriſtus huius vitæ miſerias aliquamdiu viuere permiſit in renatis, vt ſint exercendæ virtutis materia, indeque virginitatis, doctrinæ & prædicationis, Martyrij lauream, fortitudinis, continentiæ, patientiæ Chriſtianæ, aliarúmque virtutum palmas metant: Eas autem in Reſurrectione perimet, cùm *Nouiſſimè deſtruetur inimica mors.* 1. Cor. 15. 1. Corint. 15. 26.

Hanc doctrinam confirmat *S. Auguſtinus* Enchiridij Cap. 66. *Magis* (inquit) *propter futurum iudicium fit remiſſio peccatorum. In hac autem vita vſque adeò valet quod ſcriptum eſt,* Graue iugum ſuper filios Adam à die " exitûs de ventre matris eorum vſque in diem ſe- " pulturæ in matrem omnium: *Vt etiam paruulos vi-* " *deamus poſt Lauacrum regenerationis diuerſorum malorum* Eccli. 40. 1. *afflictione cruciari: Vt intelligamus, totum quod ſalutaribus agitur Sacramentis, magis ad ſpem venturorum bonorum, quàm ad retentionem vel adeptionem præſentium pertinere.* His gemina ſunt quæ habet Libro 21. *De Ciuitate Dei*, Cap. 14. & 15. Et Libr. 3. Contra duas Epiſtolas Pelagianorum, ad *Boniſacium*, Cap. 3. *Baptiſmus abluit quidem peccata omnia.·.· Sed non aufert infirmitatem, cui regeneratus reſiſtit, quando bonum agonem luctatur; conſentit autem, quando ſicut homo in aliquo delicto præoccupatur: Propter illud gaudens in actione gratiarum, propter hoc autem gemens in allegatione orationum. Ibi dicens*, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? *Hic dicens*, Dimitte nobis debita noſtra. *Propter illud dicens*, Diligam te Domine virtus mea: *Propter hoc dicens*, Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. *Propter illud dicens*; Oculi mei ſemper ad Dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos: *Propter hæc dicens*, Turbatus eſt præ ira oculus meus. *Et innumerabilia, quibus Diuinæ Literæ plenæ ſunt, quæ alternis vicibus, vel exultando de Dei bonis, vel mærendo de noſtris malis à filijs Dei dicuntur ex fide, quandiu adhuc filij ſunt etiam ſæculi pro vita huius infirmitate, quos tamen à filijs diaboli non ſolùm Lauacro regenerationis, ſed ipſius etiam quæ per dilectionem operatur, fidei probitate diſcernit; quia Iuſtus ex fide viuit. Hæc eſt autem infirmitas cum qua vſque ad corporis mortem defectu & profectu alternante contendimus: Magnique intereſt quid vincat in nobis, donec regeneratione alia conſumetur, de quâ Dominus dicit*: In regeneratione cùm ſederit fi- " Matth. 19. lius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos " ſuper ſedes duodecim. *Regenerationem quippe hoc loco* " *ambigente nullo, nouiſſimam reſurrectionem vocat: Quam Paulus quoque Apoſtolus & adoptionem & redemptionem nuncupat, dicens*: Sed etiam nos ipſi primitias " Rom. 8. Spiritûs habentes, & ipſi in nobis ingemiſcimus " adoptionem expectantes, redemptionem corporis " noſtri. *Nunquid non per Lauacrum ſanctum regenerati, adoptati, & redempti ſumus? Et tamen reſtat regeneratio, adoptio, redemptio, quam in fine venturam nunc patienter expectare debemus, vt tunc filij huius ſæculi ex nulla parte iam ſimus. Quiſquis igitur baptiſmati derogat,*

gat, quod modo per illud percipimus, corrumpit fidem. Quiſquis autem iam nunc ei tribuit quod quidem per ipſum, ſed tamen poſtea accepturi ſumus, amputat ſpem. Nam ſi à me quiſquam quæſierit, Vtrum per Baptiſmum ſalui facti fuerimus, negare non potero, dicente Apoſto-
„ *lo*: Saluos nos fecit per Lauacrum regenerationis &
Ad Tit. 3. „ renouationis Spiritus-Sancti. *Sed ſi quæſierit, Vtrum per idem Lauacrum omni prorſus modo iam nos fecerit ſaluos: Reſpondebo, Non ita eſt. Idem quippe item dicit*
Rom. 8. „ *Apoſtolus*: Spe enim ſalui facti ſumus. Spes autem „ quæ videtur, non eſt ſpes: Quod enim videt quis, „ quid ſperat? Si autem quod non videmus ſperamus, „ per patientiam expectamus. *Salus ergo hominis in baptiſmate facta eſt, quia dimiſſum eſt quod peccatum à parentibus traxit, vel quicquid etiam propriè ante Baptiſmum peccauit. Salus verò hominis tanta eſſe poterit, vt peccare omninò non poſſit.*

DOCVMENTVM AD MORVM INFORMATIONEM.

QVamuis autem in nobis maneat concupiſcentia poſt Baptiſmum ſuperſtes, plurimæque tentationes ingruant inter huius vitæ miſerias, Chriſtianus tamen animum deſpondere non debet, ſed vigilare & fortiter pugnare, de diuinæ gratiæ adiutorio piè confidens. Qui enim nos de Ægypto liberauit, qui peccata noſtra velut hoſtes inſequentes in baptiſmate merſit, extinxit, aderit in viâ quantumuis difficili & periculoſâ. *Quid ergo* (inquit S. Auguſtinus) *putas defuturam tibi auxiliatorem in via, eum qui te eruit de vetuſta captiuitate? Nouos tuos inimicos non compeſcit, qui te à vetuſtis hoſtibus liberauit? Tantùm intrepidus tranſi, intrepidus ambula, obediens eſto: Noli amaricare Moyſi illi, cuius typum ille portabat in hac obedientiâ, Fateor, non deſunt hoſtes. Sicut enim non deerant qui ſequerentur fugientes, ita non deerant qui impedirent ambulantes. Prorſus, Cariſſimi, figuræ noſtræ fuerunt. Interim in te non ſit quod contriſtes Moyſen: Noli eſſe aqua amara, quam poſt Mare Rubeum non potuit ille populus bibere. Erat enim & ibi tentatio. Et tamen iſta quando eueniunt, quando amaricat populus, oſtendimus eis Chriſtum, quæ pro illis tulerit, quomodo pro eis ſanguinem fuderit: & miteſcunt, tanquam nobis lignum in aquam mittentibus. Planè hoſtem aduerſantem itineri tuo Amalech habebis. Tunc intrabat Moyſes, tunc extendebat manus: & vbi deponebat manus, conualeſcebat Amalech; vbi extendebat manus, deficiebat Amalech. Et tuæ manus extentæ ſint, deficiat Amalech tentator, & huius itineris impeditor: Eſto vigil & ſobrius in orationibus, in operibus bonis, non tamen præter Chriſtum, quia extenſio illa manuum Chriſti Crux fuit. In illa extenditur Apoſtolus, cùm dicit*, Mundus mihi crucifixus eſt, &
Gal. 6. 14. ego Mundo. *Ergo deficiat Amalech, vincatur, & non impediat tranſitum Populi Dei. Si dimittis manus à bono opere, à Cruce Chriſti, præualebit Amalech. Tamen noli omni modo aut continuò te fortem putare, aut penitus deſperando deficere. Alternatio enim illa defectûs & fortitudinis in manibus ſerui Dei Moyſi, fortè alternatio tua fuit. Aliquando enim in tentationibus deficis, ſed non ſuccumbis. Deponebat ille paululum manus, non omninò ruebat.* Si dicebam, Motus eſt pes meus, ecce miſericordia tua, Domine, adiuuabat me. *Noli ergo timere: Adeſt in itinere Auxiliator, qui in Ægypto non de-*
Psal. 93. 18. *fuit Liberator. Noli timere, aggredere viam, præſume ſecurus. Aliquando ille deponebat manus, aliquando erigebat; tamen victus eſt Amalech. Rebellare potuit, ſuperare non potuit.* Verba ſunt *S. Auguſtini* Sermone 352. aliàs 27. inter Homilias quinquaginta.

PROPOSITIO IV.

Alter effectus Baptiſmi eſt regeneratio ſeu renouatio, per Gratiam ſanctificantem, virtutum infuſarum ac donorum comitatu inſtructam.

REmiſſionem peccatorum, pœnarúmque in futuro ſæculo ipſis debitarum, quâ fit vt à poteſtate tenebrarum baptizati eripiantur, ſequitur effectus alter, quo transferuntur in Regnum Chriſti, & adoptionem filiorum Dei, ac vitæ æternæ hæreditatem. Eſt autem regeneratio, quæ & renouatio, iuſtificatio ſanctificatio in Scriptura Sacra vocatur, de qua Apoſtolus ad Titum 3. *Saluos nos fecit per Lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus-Sancti*. Et 1. Corinth 6. *Sed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis*. De qua Chriſtus in Euangelio: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-* Ioann. 3.
Sancto non poteſt introire in Regnum Dei. Tum regenerationis huius ac ſecundæ natiuitatis rationem exponens: *Quod natum eſt* (inquit) *ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex Spiritu ſpiritus eſt. Non mireris quia dixi tibi: Oportet vos naſci denuò*. Quibus verbis docet Chriſtus, Quemadmodum ex ſanguinibus & voluntate carnis, & voluntate viri, id eſt, ex concupiſcentia carnali, naſcuntur homines carnaliter, vt ipſi ſic nati carnales ſint; ita ex Spiritu-Sancto per aquam homines renaſci ſpiritualiter, vt ipſi ſic renati ſpirituales ſint. Hic igitur effectus regeneratio ſimul & renouatio vocatur; quia Baptiſmi virtute in nouam vitam à priore quam in vetuſtate peccati agebat planè diuerſam homo primùm mutatur, & quodammodo gignitur, iuxta illud quod ſcribit *S. Petrus* Epiſt. 1. Cap. 2. *Sicut modò geniti infantes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite*, Vnde *S. Leo* Sermone 63. qui eſt 14. *De Paſſione Domini*, ait: *Ipſe eſt cui non ſolùm glorioſa Martyrum fortitudo, ſed etiam omnium renaſcentium fides in ipſa Regeneratione compatitur. Dum enim renuntiatur diabolo, & creditur Deo; dum in nouitatem à vetuſtate tranſitur; dum terreni hominis imago deponitur, & cœleſtis forma ſuſcipitur; quædam ſpecies mortis, & quædam reſurrectionis interuenit, vt ſuſceptus à Chriſto, Chriſtúmque ſuſcipiens, non idem ſit poſt Lauacrum, qui ante Baptiſmum fuit, ſed corpus Regenerati, fiat caro Crucifixi*. Hæc autem nouitas & regeneratio Spiritûs poſita eſt *In iuſtitia & ſanctitate veritatis*, (vt loquitur Apoſtolus ad Epheſios 4.) id eſt, in vera coram Deo iuſtitia & ſanctitate, per quam Chriſtum induimus, eíque conformamur ac ſimiles efficimur, per quam in filios Dei, & hæredes Regni cœleſtis adſcribimur & adoptamur. Vnde Apoſtolus ad Galatas 3. 26. ſcribit: *Omnes filij Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. Et ad Romanos 8. 16. 17. *Ipſe Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei. Si autem filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti.*

Poſterior iſte locus Apoſtoli priorem explicat. Quid enim eſt, *Chriſtum induiſtis?* Hoc eſt, Id facti eſtis quod Chriſtus eſt. *Caput enim & membra vnus eſt Chriſtus* (vt ſæpè *S. Auguſtinus* inculcat) Chriſtus eſt Filius Dei: Quod ille natura eſt, hoc vos per gratiam adoptionis facti eſtis, filij Dei. Chriſtus eſt hæres regni cœlorum: Vos quoque non veſtro, ſed illius merito facti eſtis hæredes Regni cœlorum. Qui veſte aliqua induitur, protegitur & contegitur eâ, & apparet ſub colore veſtis illius, occultato colore proprio: Ad eumdem modum, qui Chriſtum induitur, protegitur & contegitur à Chriſto, neque iam apparet in eo peccatum quod fuit ante, vtpotè in aqua baptiſmatis, velut Pharao in Mari Rubro ſubmerſum & peremptum; ſed ſola iuſtitia & innocentia Chriſti. Et ſicut lignum accenſum induitur ignem, & virtutis eius fit particeps: Ita baptizatus in Chriſto induitur Chriſtum, & virtutum eius fit particeps. Non ampliùs dicitur filius Adam, neque reus eſt peccati eius, verùm dicitur filius Dei, frater Chriſti: Dicitur hæres Dei, cohæres Chriſti: Dicitur ſanctus, innocens, immaculatus, non ſuam, ſed Chriſti iuſtitiam indutus, hoc eſt, non quam à ſe ipſo habet, quámue ſuo merito conſecutus; ſed quàm à Chriſto acceptam, illius meritis eſt adeptus. Neque enim audiendi ſunt Hæretici, qui nos eâ iuſtitiâ, qua Deus ſiue Chriſtus iuſtus eſt, extrinſecùs dumtaxat nobis imputata, ſeu per fidem apprehenſa, iuſtos dici volunt, quorum error à Sacra Synodo Tridentina damnatus eſt Canone 10. Seſſionis ſextæ: *Si quis dixerit homines ſine Chriſti iuſtitia, per quam nobis meruit, iuſtificari; aut per eam ipſam formaliter iuſtos eſſe, Anathema ſit*. Et Canone 11. *Si quis dixerit, homines iuſtificari vel ſolâ imputatione iuſtitiæ Chriſti, vel ſola peccatorum remiſſione, excluſâ gratiâ & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum-Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat; aut etiam gratiam quâ iuſtificamur, eſſe tantùm fauorem Dei;*

Anathe-

Anathema ſit. Audiendi (inquam) non ſunt, qui iuſtitiam noſtram eſſe quiddam extra nos affirmant, nihil vt in nobis eſſe velint, vnde iuſti dicamur: Quaſi dicat aliquis parietem album eſſe, non ea quæ ipſi parieti, ſed quæ mihi, vel veſti meæ inſit, albedine: Aquam feruentem calidam eſſe, non eo qui ipſi aquæ, ſed qui igni inſit calore. Poteſtne dici vel cogitari quidquam abſurdius? Quis vnquam ita delirantem audiuit aliquem, vt alicuius rei formam eſſe diceret, quæ non rei ipſi ineſſet? Pugnat itaque cum ipſa ratione, ſi quis dicat, iuſtitiam Dei, vel Chriſti, quæ nobis non ineſt, cauſam eſſe formalem iuſtificationis noſtræ. Neque minùs pugnat cùm Scripturâ Sacrâ, quæ iuſtitiam noſtram eſſe docet gratiam Dei nobis gratis donatam & infuſam, quâ noua creatura, qua lux in Domino, qua diuinæ conſortes naturæ facti ſumus; & charitatem in cordibus noſtris à Spiritu-Sancto in nobis inhabitante diffuſam 2. ad Corinthios 5. *Si qua ergo in Chriſto noua creatura*. Ad Galatas 6. *In Chriſto Ieſu neque Circumciſio aliquid valet; neque præputium, ſed noua creatura*. Ad Epheſios 5. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Ad Titum 3. *Secundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit per Lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus-Sancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum; vt iuſtificati gratiâ ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ*. Ad Romanos 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum-Sanctum qui datus eſt nobis*. Hæc Gratia *& veritas per Ieſum Chriſtum facta* (Ioann. 1.) *quâ renouamur ſpiritu mentis noſtræ*, (Ad Coloſſ. 3.) *Vt ſicut portauimus imaginem* hominis *terreni, portemus & imaginem cœleſtis* (1. ad Corinth. 15.) *Exſpoliantes* nos *veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes Nouum, eum qui renouatur in agnitionem, ſecundùm imaginem eius qui creauit illum*. Chriſtum ergo induere dicuntur baptizati, non quomodo veſtem quis induit extrinſecùs tantùm ſibi admotam, ſed quomodo idem Apoſtolus ſcribit ad Coloſſenſes 3. *Induite vos ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam*. Hoc autem eſt quod alijs verbis apertiùs dictum eſt ad Epheſ. 4. *Induite nouum hominem qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis*. Chriſtum ergo induit qui baptizatur, quia per Baptiſmum ea gratia donatur, qua Chriſto ſimilis efficiatur, & diuinæ conſors naturæ, vt loquitur *S. Petrus* Epiſt. 2. Cap. 1. *Per quem* (inquit) *maxima & pretioſa nobis promiſſa donauit; vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ: Fugientes eius, quæ in mundo eſt, concupiſcentiæ corruptionem*.

Neque verò aliud ſignificat Apoſtolus 1. ad Corinthios 1. de Chriſto ſcribens: *Qui factus eſt nobis à Deo ſapientia, & iuſtitia, & redemptio*. Et 2. ad Corinth. 5. *Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iuſtitia Dei in ipſo*. Non enim Chriſtus dicitur *Iuſtitia noſtra*, quaſi iuſtitia illius nobis imputata & per fidem apprehenſa iuſti ſimus; ſed quia noſtræ iuſtitiæ auctor eſt, & exemplar, & cauſa meritoria; ſicut dicitur fortitudo noſtra (*Pſal. 17.*) Salus noſtra (*Pſalm. 26.*) Patientia noſtra (*Pſalm. 70.*) non quòd illius fortitudine, ſalute, patientia, formaliter (vt ita loquar) fortes, ſalui, patientes ſimus; & fortitudo, ſalus, patientia noſtra nihil ſint intrinſecum in nobis: Sed quia fortitudo, ſalus, patientia noſtra non ſunt in nobis tanquam ex nobis, ſed effectus & dona Dei ſunt. Eodem ſenſu dicimur effici *Iuſtitia Dei* in Chriſto, quia Iuſtitiæ Dei participes ſumus, ſicut Chriſtus factus pro nobis peccatum dicitur, quia carnem aſſumpſit ſimilem carni peccati. Vel dicimur facti iuſtitia Dei in Chriſto, id eſt, facti ſumus iuſti meritis Chriſti: Sicut baptizati dicuntur alibi ab eodem Apoſtolo, *Lux in Domino*, quia ſunt à Chriſto & meritis eius illuminati, & *de tenebris in admirabile lumen* illius vocati. Vel denique dicimur iuſtitia Dei in Chriſto; quia cùm ipſe ſit caput noſtrum, & quod ſuum eſt nobis dici, quod noſtrum eſt ſibi tribui voluerit, quia *Caput & membra vnus eſt Chriſtus*, dicimur iuſtitia Dei in Chriſto, quia ille Dei iuſtitia eſt: Non autem dicimur iuſtitia Dei in nobis, quaſi ſola iuſtitiæ illius per fidem apprehenſio, aut externa imputatio nos iuſtificet. Neque enim Chriſtus ſola iuſtitiæ Dei imputatione, ſed intrinſeca ſanctitate iuſtus eſt, qua vnctus dicitur à Deo præ participibus ſuis. Sic è contrario Chriſtus dicitur factus pro nobis peccatum, non quod verè peccatum admiſerit, ſed quia caput noſtrum eſt, & peccata noſtra ea ratione ſibi tribuit, pro quibus fideiuſſor eſſe voluit. *Poſuit enim in eo Deus iniquitatem omnium* noſtrûm, vt ait Propheta. Iſa. 53. 6. Et Pſalmo 21. Dauid ipſum introducit ex perſona membrorum ſuorum dicentem: *Longè à ſalute mea verba delictorum meorum*. Denique iuſtitia Dei & Chriſti nos iuſtos eſſe, non hoc ſenſu quaſi nihil ſit in nobis quo iuſti ſimus, ſed quia hoc ipſum quo iuſti ſumus, non ex nobis eſt, imò Dei donum eſt, SS. Patres perſpicuè & conſtanter docuerunt, præſertim *S. Auguſtinus* Libro *De Spiritu & Littera*, Cap. 9. explicans illa verba Apoſtoli (Ad Rom. 10.) *Iuſtitia Dei manifeſtata eſt*. Sic enim habet: *Non dixit, Iuſtitia hominis, vel iuſtitia propriæ voluntatis, ſed Iuſtitia Dei, non qua Deus iuſtus eſt, ſed quâ induit hominem cùm iuſtificat impium. Lex quidem hoc ipſo quòd iubendo & minando & neminem iuſtificando ſatis indicat dono Dei iuſtificari hominem per adiutorium Spiritûs*. Subdit Apoſtolus: *Iuſtitia autem Dei per fidem Ieſu Chriſti*; hoc eſt, per fidem qua creditur in Chriſtum. *Sicut autem* (inquit S. Auguſtinus) *ita fides Chriſti dicta non eſt quâ credit Chriſtus: Sic illa iuſtitia Dei non quâ iuſtus eſt Deus. Vtrumque enim noſtrum eſt, ſed ideò Dei & Chriſti dicitur, quòd eius nobis largitate donatur*. Idem Cap. 11. eiuſdem libri, explicans hæc Apoſtoli verba Rom. 1. 14. *Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem*, &c. ait: *Hæc eſt iuſtitia Dei, quæ in Teſtamento Veteri velata, in Nouo reuelatur: Quæ ideò iuſtitia Dei dicitur, quòd impertiendo eam iuſtos facit, ſicut Domini eſt ſalus quâ ſaluos facit*. Et Cap. 18. explicans hæc verba 2. Cor. 5. *Vt nos ſimus iuſtitia Dei in ipſo*, ait: *Hæc eſt illa iuſtitia Dei, non quâ ipſe iuſtus eſt, ſed quâ nos ab eo facti*. Et Cap. 31. *Vnde ergo iſta dilectio, id eſt charitas per quam fides operatur, niſi vnde illam fides ipſa impetrauit? Neque enim eſſet in nobis, quantacumque ſit in nobis, niſi diffunderetur in cordibus noſtris per Spiritum-Sanctum qui datus eſt nobis. Charitas quippe Dei dicta eſt diffundi in cordibus noſtris, non qua nos ipſe diligit, ſed qua nos facit dilectores ſuos: Sicut iuſtitia Dei, qua iuſti eius munere efficimur; & Domini ſalus, qua nos ſaluos facit; & fides Ieſu Chriſti, quâ nos fideles facit. Hæc eſt iuſtitia Dei, quam non ſolùm docet per Legis præceptum, verùm etiam dat per Spiritus donum*. Idem Enarratione 2. in Pſalmum 30. explicans illa verba, *In tua iuſtitia erue me*, ait: *Eſt enim iuſtitia Dei, quæ & noſtra fit cùm donatur nobis. Ideò autem Dei iuſtitia dicitur, ne homo ſe putet à ſe ipſo habere iuſtitiam. Sic enim dicit Apoſtolus Paulus: Credenti in eum qui iuſtificat impium (Quid eſt, qui iuſtificat impium? Qui ex impio facit iuſtum:) deputatur fides eius ad iuſtitiam*. Et Sermone 1. in Pſalm. 70. ad illa item verba, *In tua iuſtitia erue me*, hæc habet: *Non in mea, ſed in tua: Si enim in mea, ero ex illis de quibus ille ait*, Ignorantes Dei iuſtitiam, & ſuam volentes conſtituere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. *Ergo* In tua iuſtitia, *non in mea. Quia mea quid? Præceſſit iniquitas. Et cùm ero iuſtus, tua iuſtitia erit: Quia iuſtitiâ mihi abs te datâ iuſtus ero; & ſic erit mea, vt tua ſit, id eſt, abs te mihi. In eum enim credo qui iuſtificat impium, vt depu-* Rom 4. *tetur fides mea ad iuſtitiam. Erit ergo & ſic iuſtitia mea; non tamen tanquam propria mea, non tanquam à me ipſo mihi data: Sicut putabant illi qui per litteram gloriabantur, & gratiam reſpuebant. Nam dictum eſt alio loco*, Iudica me Domine ſecundùm iuſtitiam meam. *Sed* Pſal. 7. 9. *reuoca ad Apoſtolum*, Quid enim habes quod non ac- 1. Corint. 4. 7. cepiſti? *Et ſic dic iuſtitiam tuam, vt memineris quòd acceperis eam, & non eam inuideas accipientibus*. Idem Sermone 169. aliàs 15. De Verbis Apoſtoli: *Magis* (inquit) *commendat quod dicit, Nos eſſe iuſtitiam, quàm dicendo nos eſſe iuſtos: Ita tamen vt cùm iuſtitiam dicit eſſe, iuſtos intelligamus. Non enim ſumus illa incommutabilis iuſtitia cuius participes facti ſumus: Sed quemadmodum dicitur, Magna ibi iuuentus eſt, pro multis iuuenibus; ſic dicitur iuſtitia, vt intelligantur iuſti. Audite hoc ipſum euidentiùs, eodem dicente Apoſtolo*, Vt nos, 2. Cor. 5. 21. *inquit*, ſimus iuſtitia Dei in ipſo. *Nos ſimus iuſtitia, non noſtra, ſed Dei; ab illo accepta, non à nobis aſſumpta; impartita, non vſurpata; donata, non rapta.* Et infra: *Iuſtitia ſit, ſed ex gratia ſit, à Deo tibi ſit, non tua ſit. Sacerdotes tui* (inquit) *induantur iuſtitiam. Veſtis*

accipi-

accipitur, non cum capillis naſcitur, pecora de ſuo veſtiuntur. Hanc prædicat Apoſtolus Paulus: A Deo tibi ſit. Geme vt impetres, plora vt impetres, crede ut impetres.·.·Totum eſt ex Deo: Non tamen quaſi dormientes, non quaſi non conemur, non quaſi vt non velimus. Sine voluntate tua non erit in te iuſtitia Dei. Voluntas quidem non eſt niſi tua, iuſtitia non eſt niſi Dei. Eſſe poteſt iuſtitia Dei ſine voluntate tua, ſed in te eſſe non poteſt præter voluntatem tuam.·.· Eris opus Dei, non ſolum quia homo es, ſed etiam quia iuſtus es. Melius eſt iuſtum eſſe, quàm te hominem eſſe. Si hominem te fecit Deus, & iuſtum tu te facis, meliùs aliquid facis quàm fecit Deus. Sed ſine te fecit te Deus. Non enim adhibuiſti aliquem conſenſum vt te faceret Deus. Quomodo conſentiebas, qui non eras? Qui ergo fecit te ſine te, non te iuſtificat ſine te. Ergo fecit neſcientem, iuſtificat volentem. Tamen ipſe iuſtificat, ne ſit iuſtitia tua. Quod quidem ad adultos ſpectat: Nam infantes ſine propriæ voluntatis actu per Baptiſmum iuſtificantur: Sed tamen vtrique iuſtitiâ inhærente, & per Christi merita illis infuſâ regenerantur & renouantur. Hinc *S. Bernardus* Tractatu *De erroribus Abailardi*, aliàs Epiſtolâ 190. ad *Innocentium II.* Pontificem Maximum, Cap. 6. *A primo homine*, inquit, *manauit delictum, à ſummo cœlo egreſſio gratiæ. Vtrumque à parente, illud à primo, iſta à ſummo. Terrena natiuitas perdit me, & non multò magis generatio cœleſtis conſeruat me? Nec vereor ſic erutus de poteſtate tenebrarum, repelli à Patre luminum, iuſtificatus gratis in Sanguine Filij eius.·.· Iuſtum me di-*
Rom. 10. 4. „ *xerim, ſed illius iuſtitia: Quænam ipſa?* Finis legis „ Chriſtus, ad iuſtitiam omni credenti. *Denique* Qui „ factus eſt nobis, *inquit*, iuſtitia à Deo Patre. *Quæ ergo mihi iuſtitia facta eſt, mea non eſt? Si mea traducta culpa, cur non & mea indulta iuſtitia? Et ſanè mihi tutior donata, quàm innata: Nam iſta quidem gloriam habet, ſed non apud Deum: Illa autem cùm ſit ſalutis efficax, materiam non habet gloriandi niſi in Domi-*
Ioa. 10. 15. „ *no. Nam &* Si iuſtus fuero, *inquit*, non leuabo
1. Cor. 4. „ caput; *Ne videlicet reſponſum accipiat:* Quid *habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?*

Huiuſmodi porrò iuſtitiam in gratia ſanctificante & charitate per Spiritum-Sanctum in cordibus diffuſa poſitam, ipſi etiam infantibus per Baptiſmum conferri, *S. Auguſtinus* non ſemel docet. Libro ſcilicet primo *De Peccatorum Meritis*, Cap. 9. aſſerit, Chriſtum dare fidelibus *Occultiſſimam Spiritûs ſui gratiam, quam latenter infundit & paruulis*. Et Lib. *De Gratia & Libera Arbitrio*, Cap. 22. De Infantibus, qui quando baptizantur, obluctari ſolent: *Et tamen*, inquit, *hæret etiam in reluctantibus gratia*. Idem Epiſtola 98. aliàs 23. Ad *Boniſacium* Epiſcopum: *Semel perceptam Chriſti gratiam in Baptiſmo paruulus non amittit, niſi propriâ impietate, ſi ætatis acceſſu tam malus euaſerit*. Et infra: *Offeruntur paruuli ad percipiendam ſpiritalem gratiam.*

His adde inſignem *S. Ioannis Chryſoſtomi* locum ex Homiliâ ad Neophytos, quâ Baptiſmi effectus exponit. *Ecce*, inquit, *libertatis ſerenitate perfruuntur, qui tenebantur paulò ante captiui: Et ciues Eccleſiæ ſunt, qui fuerunt in peregrinationis errore: & iuſtitiæ in ſorte verſantur, qui fuerunt in confuſione peccati. Non enim tantùm ſunt liberi, ſed & ſancti: Non tantùm ſancti, ſed & iuſti: Non ſolùm Iuſti, ſed & filij: Non ſolùm filij, ſed & hæredes: Non ſolùm hæredes, ſed & fratres Chriſti: Non tantùm fratres Chriſti, ſed & cohæredes, Non tantùm cohæredes, ſed & membra: Non tantùm membra, ſed & templum: Non tantùm templum, ſed & organa Spiritûs. Vides quot ſint Baptiſmatis largitates: Et nonnulli deputant cœleſtem gratiam in peccatorum tantùm remiſſione conſiſtere: Nos autem honores computauimus decem. Hâc de cauſâ etiam infantes baptizamus, cùm non ſint coinquinati peccatis* (propriæ nimirum voluntatis & actionis) *vt eis detur vel addatur ſanctitas, iuſtitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Chriſti, vt ſint eius membra*. Hunc *S. Ioannis Chryſoſtomi* locum totidem verbis refert *S. Auguſtinus*, Libro 1. *Contra Iulianum*, Cap. 6.

Gratiæ ſanctificanti, quæ in Baptiſmo infunditur, nobiliſſimus omnium virtutum additur comitatus. Quare cùm Apoſtolus ad *Titum* ſcribens Cap. 3. ait: *Saluos nos fecit per Lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus-Sancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum:* His verbis, *effudit in nos abundè*, ſignificat Spiritum-Sanctum in Baptiſmo dari, non ſolùm ad remiſſionem peccatorum, ſed etiam ad copiam virtutum, vt explicat Concilij Tridentini Catechiſmus. Hinc à *S. Cypriano* Baptiſmus vocatur *Mors criminum, vita virtutum*. Hinc Auctor Librorum *De Vocatione Gentium*, Lib. 1. Cap. 18. *Origo* (inquit) *veræ vitæ, veræque iuſtitiæ in regenerationis eſt poſita Sacramento; vt vbi homo renaſcitur, ibi etiam ipſarum virtutum veritas oriatur*. Denique tam paruulis quàm adultis in Baptiſmo conferri *Gratiam informantem & virtutes*, docet Concilium Viennenſe, quod contrariam ſententiam à quibusdam olim Scholaſticis propugnatam improbauit ac reiecit. Et Concilium Tridentinum Seſſione 6. Cap. 7. eamdem doctrinam tradit. *Quamquam* (inquit) *nemo poſſit eſſe Iuſtus, niſi cui merita Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti communicantur: Id tamen in hac impij Iuſtificatione fit, dum eiuſdem ſanctiſſimæ Paſſionis merito per Spiritum-Sanctum Charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iuſtificantur, atque ipſis inhæret: Vnde in ipſa iuſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Ieſum Chriſtum, cui inſeritur, fidem, ſpem, & charitatem. Nam fides, niſi ad eam ſpes accedat & charitas, neque vnit perfectè cum Chriſto, neque corporis eius viuum membrum efficit.·.· Hanc fidem ante Baptiſmi Sacramentum ex Apoſtolorum Traditione Catechumeni ab Eccleſia petunt, cùm petunt fidem vitam æternam præſtantem; quam ſine ſpe & charitate fides præſtare non poteſt.*

At (inquies) ſi tantâ virtutum copiâ in Baptiſmo homines inſtructi ſunt & ornati, cur ab ipſa pueritia quidam ita procliues ſunt ad malum? Cur tanta cum repugnantia, tanta cum difficultate, & labore virtutum actus exercent?

Reſpondetur, Virtutes Dei beneficio paruulis in Baptiſmo donatas *Quoad habitum* duntaxat, *non pro illo tempore quoad vſum*, vt habetur in Clementina *De Summa Trinitate & Fide Catholica*, Concilio Viennenſi approbante edita, continuo ſtudio & exercitatione excolendas eſſe, vt difficultas ſuperetur, quæ ex acerrima cupiditatis pugna aduerſùs ſpiritum poſt Baptiſmum relicta eſt, & ad peccatum illicit ac prouocat. Neque enim ita renouatur homo, vt repente omni virtutum genere inſtructus, deinceps ſine omni prorſus peccato viuere poſſit, quod erat Pelagianorum Dogma; contra quos *S. Hieronymus* Dialogo 1. Cap. 8. ſcribit: *Si Baptiſma ſtatim iuſtum faceret, & omni plenum iuſtitia, nequaquam Apoſtolus Neophytum refutaret: Sed Baptiſmus vetera peccata conſcindit, nouas virtutes non tribuit*. Quamobrem Chriſtiana inſtitutione, & parentum ac magiſtrorum diſciplina pueri indigent, vt virtutum habitus in illis veluti quieſcentes & ſopiti excitentur: Qua deficiente, ac vanitate ſæculi animum occupante, contingit eas citò ac facilè deperdi. Hinc etiam catechizandi ſunt quamuis fidei habitum infuſum habeant, vt quid credendum ſit nouerint, aliàs numquam actu credent. Nam *Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine prædicante?* (inquit Apoſtolus) *Ergo fides ex* Rom. 10.
auditu, auditus autem per verbum Chriſti. Hinc & de adultis, qui Baptiſmum in ægritudine conſtituti ſuſceperunt, ſtatuit Leodicæna Synodus Canone 46. Vt *Sani facti Fidei Symbolum edoceantur, vt nouerint quâ donatione digni ſint habiti*. Quem Canonem cum alijs in Codice Canonum ſuorum tranſcripſit Eccleſia Romana. In hac tamen difficultate virtutes exercendi, quam baptizati experiuntur, in iſta carnis aduerſùs ſpiritum contentione, animo frangi, aut debilitari ipſos non decet; cùm Dei benignitate freti, ſpe niti debeant, fore vt quotidiana rectè viuendi exercitatione, *Quæcumque pudica ſunt,* Philipp. 4.
quæcumque iuſta, quæcumque ſancta, eadem etiam facilia & iucunda videantur (vt monet Concilij Tridentini Catechiſmus.)

PROPOSITIO V.

Baptiſmo ſequens omnis renouatio quodammodo tribuitur: Non ita tamen vt ſola Baptiſmi recordatio per fidem ſufficiat ad remiſſionem omnium peccatorum, quæ poſt Baptiſmum committuntur, & nullo alio Sacramento ſit opus.

PRior pars Propoſitionis huius à Sancto *Auguſtino* pluribus in locis aſſeritur, ſcilicet Libro 1. *De Nu-*

ptijs &

ptijs & Concupiſcentia, Cap. 33. & 34. vbi cùm præmiſiſſet, *Eadem regeneratione quæ nunc fit per ſacrum Lauacrum, vſque in finem cuncta mala hominis purgari* Epheſ. 5. *atque ſanari*; ſubdit: *Sic enim accipiendum eſt quod ait* „ *idem Apoſtolus*: Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſe„ metipſum tradidit pro eo, vt eam ſanctificaret, mun„ dans eam Lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet ſibi „ ipſe glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam „ aut rugam, aut aliquid einſmodi. *Sic* (inquam) *accipiendum eſt, vt eodem Lauacro regenerationis & verbo ſanctificationis omnia prorſus mala hominum regeneratorum mundentur atque ſanentur, non ſolùm peccata, quæ omnia nunc remittuntur in Baptiſmo; ſed etiam quæ poſteriùs humanâ ignorantiâ vel infirmitate contrahuntur: Non vt Baptiſma, quoties peccatur, toties repetatur; ſed quia ipſo, quod ſemel datur, fit, vt non ſolùm antea, verùm etiam poſtea quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur*. Et infrà: *Ac per hoc non ſolùm omnia peccata, ſed omnia prorſus hominum mala, Chriſtiani Lauacri ſanctitate tollantur, quo mundat Eccleſiam ſuam Chriſtus, vt exhibeat eam ſibi non in iſto ſæculo, ſed in futuro, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi*. Idem docet Libro *De Peccato Originali contra Pelagium, & Cæleſtium*, Cap. 39. & 40.

Et Libro 6. *Contra Iulianum*, Cap. 18. *Nullo modo reprehenditur Baptiſma, quia aſſeritur curatio quæ fit poſt Baptiſma: Quia potiùs totum per hoc Baptiſmum actam eſt, id eſt, ut & à præteritis languoribus ſanaretur, & à futuris incipiat, ſtudeat, mereatúrque ſanarè. Ita Baptiſmus totius fit cauſa ſanitatis, per quod & incipitur omnis ſanitas, & impletur. Nempè dicuntur hæc magna conſenſione veritatis, nulla reprehenſione Baptiſmatis.*

Epiſtola denique 185. aliàs 50. Ad *Bonifacium* Comitem: *Quicquid ab eis, qui poſt acceptum Baptiſmum hîc viuunt infirmitate humana contrahitur quantumcumque culparum, propter ipſum Lauacrum dimittitur. Neque enim aliquid prodeſt non baptizato dicere, Dimitte nobis debita noſtra.*

His *S. Auguſtini* locis abutuntur Hæretici, vt ſola Baptiſmi recordatione per fidem remitti omnia peccata poſt Baptiſmum commiſſa pertinaciter propugnent, & omnem ſubſequentem renouationem ſic eſſe Baptiſmo tribuendam, vt nullo alio Sacramento ſit opus. At non ea *S. Auguſtini* mens eſt, qui & Sacramenti Pœnitentiæ neceſſitatem, ex Scriptura Sacra probatam, pluribus in locis apertè confirmat, & alia poſt Baptiſmum curatione opus eſſe, vt propriæ actionis peccata ſanentur, diſertè aſſerit Epiſtola 98. aliàs 23. Ad *Bonifacium* Epiſcopum. *Semel*, inquit, *perceptam paruulus Chriſti gratiam non amittit, niſi propriâ impietate, ſi ætatis acceſſa tam malus euaſerit. Tunc enim etiam propria incipiet habere peccata, quæ non regeneratione auferantur, ſed alia curatione ſanentur*. Et Eccleſia *S. Auguſtini* doctrinam venerata, Hæreticorum errorem proſcripſit in Concilio Tridentino, Seſſione 7. Canone 10. *De Baptiſmo*, cuius hæc ſunt verba: *Si quis dixerit, Peccata omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, ſola recordatione & fide ſuſcepti Baptiſmi vel dimitti, vel venialia fieri; Anathema ſit.*

Renouationem igitur omnem, remiſſionémque peccatorum poſt Baptiſma commiſſorum ipſi Baptiſmo tribuendam meritò cenſet *S. Auguſtinus*, eo modo quo natiuitati, & his quæ à parentibus accepimus, tribuitur & acceptum fertur ſubſequens corporis incrementum, robur & perfectio virilis, morborúmque ſanatio, quæ tamen nec ſtatim, nec abſque externis adminiculis proueniunt. Natura enim ſeu naturales facultates initio acceptæ hæc operantur quidem, ſed non abſque nutrimento, motu, arte medica, & ſimilibus adiumentis. Imò & mortuum quempiam à Chriſto ad vitam reuocatum, vitam debere parentibus rectè dixeris, quamuis iſtud vitæ reuocatæ beneficium propriè Chriſto debeat. Ad hunc igitur modum Baptiſmo poſteriorum peccatorum remiſſio, ſpiritualis vita per Pœnitentiam recuperata, & omnis operum ſequentium fructus tribuitur; quia & per Baptiſmum prima vita data fuerat, & niſi Baptiſmus præceſſiſſet, nullus eſſet eorum, quæ poſtea adhibentur, fructus aut effectus: Quemadmodum in corpore humano nulla eſſe poteſt per pharmacum ſanitatis operatio, niſi natura ipſa ſimul operetur: Imò nec vita reſtituitur per miraculum, niſi quæ priùs inerat per naturam. Atque hunc *S. Auguſtini* ſenſum eſſe, conſtat ex Cap. 33. Libri 1. *De Nuptijs & Concupiſcentia*, vbi poſt verba ſuperiùs laudata mox ſubdit: *Quid enim prodeſſet vel ante Baptiſmum Pœnitentia, niſi Baptiſmus ſequeretur; vel poſtea, niſi præcederet? In ipſa quoque Dominica Oratione, quæ quotidiana eſt noſtra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur*, Dimitte nobis debita noſtra, *Niſi ab eis, qui baptizati ſunt, diceretur? Itemque eleemoſynarum largitas, & beneficentia quantalibet cui tandem ad dimittenda ſua peccata prodeſſet, ſi baptizatus non eſſet? Poſtremò regeneratorum ipſa felicitas, vbi non habebit Eccleſia maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi; vbi nihil reprehenſionis, nihil ſimulationis erit; vbi non ſolùm reatus, ſed nec concupiſcentia erit vlla peccati, quorum erit, niſi baptizatorum?*

PROPOSITIO VI.

Illuminatio, & bonorum operum fæcunditas ſunt effectus Baptiſmi.

SPiritualis enimuerò renouationis pars quædam eſt illuminatio per fidem. Vnde baptizatos Apoſtolus Epiſt. ad Hebræos Cap. 6. Illuminatos vocat. *Impoſſibile eſt enim eos, qui ſemel ſunt illuminati*, &c. Et Cap. 10. *Rememoramini priſtinos dies, in quibus illuminati*, Veteres etiam Patres Baptiſmum *Illuminationis Sacramentum* appellant, *S. Dionyſius* Libro *De Eccleſiaſtica Hierarchia*, Cap. 2. *Clemens Alexandrinus* Lib. 1. *Pædagogi*, Cap. 6. *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* in Catechesibus Illuminatorum, *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 39 *S. Ambroſius*, Libro 1. *De Pœnitentia*, Cap. 2. *S. Ioannes Damaſcenus*, Libro 4. *De Fide Orthodoxa*, Cap. 10. Id ſignificauit Chriſtus miraculo in gratiam Cæci nati edito. Qui à Chriſto inunctus, lumen priùs non recepit, quàm in Piſcina Siloë, Baptiſmi noſtri figura, oculos lauiſſet. Gratias igitur agamus Deo Patri, *Qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine: qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in Regnum filij dilectionis ſuæ*, (vt ſcribit Apoſtolus 1. Ad Coloſſenſes 1. 12.) Et virtute annuntiemus eius, *Qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumen ſuum*, (vt ait Apoſtolorum Princeps, Epiſt. 1. Cap. 2. 9.)

Bonorum autem operum fæcunditate hominem per Baptiſmum donari, ſignificat illud Pſalmi 22. *Super aquam refectionis educauit me*: Quod de Aqua Baptiſmi, *Quo reficiantur qui integritatem viréſque amiſerant*, S. Auguſtinus explicat. Theodoretus pariter intelligit *Regenerationis aquam, in qua qui baptizatur, dum gratiam expetit, ſenectute peccati exuitur, & pro ſene iuuenis efficitur*. Ita interpretatur & Caſſiodorus: *Refectionis aqua*, inquit, *eſt Baptiſmi Lauacrum, quo anima ſterilis ariditate peccati, ad bonos fructus inferendos diuinis muneribus irrigatur*. Huc refert *S. Auguſtinus* Libro 2. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 6. illud ex *Canticis Canticorum*, Cap. 4. Eccleſiæ accommodatum: *Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis*. Sic enim locum iſtum explicat: *Neſcio quomodo ſuauiùs intueor Sanctos, cùm eos quaſi dentes Eccleſiæ video præcidere ab erroribus homines, atque in eius corpus emollitâ duritiâ quaſi demorſos manſóſque transferre. Oues etiam iucundiſſimè agnoſco detonſas; oneribus ſæcularibus tanquam velleribus poſitis, & aſcendentes de Lauacro, id eſt, de Baptiſmate, creare omnes geminos, id eſt, duo præcepta dilectionis, & nullam eſſe ab iſto ſancto fructu ſterilem video.*

PROPOSITIO VII.

Baptiſmus imprimit Characterem, ex quo fit vt iterari abſque ſacrilegio non poſſit.

PRimam Propoſitionis partem probauimus ſatis Tractatu *De Sacramentis in genere*, Cap. 5. art. 3. Vnicum hîc addemus *S. Auguſtini* teſtimonium ex Tractatu 6. in Epiſtolam 1. S. Ioannis. *Ecce* (inquit) *accepit Sacramentum Natiuitatis homo baptizatus, Sacramentum habet, & magnum Sacramentum, diuinum, ſanctum, ineffabile. Conſidera quale: Vt nouum hominem faciat dimiſ-*

dimiſſione omnium peccatorum. Attendat tamen in cor ∴ Videat ſi habet charitatem, & tunc dicat, Natus ſum ex Deo. Si autem non habet, Characterem quidem impoſitum habet, ſed deſertor vagatur.

Secunda pars Propoſitionis ex Decreto *Eugenij IV.* poſt Concilium Florentinum, & ex Concilio Tridentino Seſſione 7. Canone 9. de Sacramentis in genere, probatur, cuius hæc ſunt verba: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi Characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpiritale & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt; Anathema ſit.*

Idem probat Traditio Apoſtolica, & vſus Eccleſiæ perpetuus, quæ baptizatos ab Hæreticis propter hanc rationem non eſſe rebaptizandos cenſuit; qua de re copioſè ac luculenter ſcripſit *S. Auguſtinus* in Libris contra Donatiſtas. Ex cuius etiam ad *Maximum* Epiſtola ſumptum eſt Cap. *Rebaptizare*, Diſt. 4. *De Conſecrat.* cuius hæc ſunt verba: *Rebaptizare Hæreticum hominem omninò peccatum eſt: Rebaptizare autem Catholicum, immaniſſimum ſcelus eſt.* Hinc *S. Leo*, Epiſtola 135. aliàs 37. Ad *Neonem* Rauennatem Epiſcopum ſcribit: *Scimus quidem inexpiabile eſſe facinus, quoties iuxta Hæreticorum Dogma, contra SS. Patrum inſtituta, cogitur aliquis Lauacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante ſententiâ, quæ nobis vnam prædicat in Trinitate Deitatem, vnam in Fide Confeſſionem, vnam in Baptiſmate Sacramentum.* Et Epiſtola 129. aliàs 79. Ad *Nicetam* Aquileienſem Epiſcopum: *Hanc regulam, vt ſcitis, ſeruandam in omnibus Eccleſijs prædicamus, vt Lauacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo*: Vnus Dominus,
Epheſ. 4. „ vna Fides, vnum Baptiſma. *Cuius ablutio nullâ iteratione temeranda eſt, ſed ſola ſanctificatio Spiritus-Sancti inuocanda eſt: Vt quod ab Hæreticis nemo accipit, à Catholicis Sacerdotibus conſequatur.* Quam ob rem eos, qui metu vel errore ſunt rebaptizati, Pœnitentiæ publicæ ſubijci iubet. *His qui ad iterandum Baptiſmum vel metu coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe contra Catholicæ Fidei Sacramentum egiſſe cognoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram non niſi per Pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant vnitatem; tempora pœnitudinis, tuo conſtituente iudicio, prout conuerſorum animos perſpexeris eſſe deuotos: Pariter etiam habeas ſenilis ætatis intuitum, & periculorum quorumque aut ægritudinis reſpicieas neceſſitates.* Pœnam quoque Irregularitatis cùm in rebaptizantes, tum in rebaptizatos ſacri Canones decernunt, Cap. *Quibus*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ex Pœnitentiali *Theodori Cantuarienſis* ſumptum. Cap. *Eos*, ibidem, ex *Felicis III.* Pontificis Maximi Epiſtola prima. Cap. *Licet*, Extra, *De Baptiſmo, & eius effectu*, quod eſt *Innocentij III.* in Concilio Generali Lateranenſi, contra Græcos Schiſmaticos, qui baptizatos à Latinis aliquando rebaptizare auſi fuerant, excommunicationis & depoſitionis ab officio & beneficio pœna decernitur: *Si quis autem tale quid præſumpſerit, Excommunicationis mucrone percuſſus, ab omni Officio & Beneficio Eccleſiaſtico deponatur.* Denique Cap. *Ex Litterarum*, Extra, *De Apoſtatis*, de iuniori Acolytho, qui Presbytero rebaptizanti miniſterium præbuerat, *Alexander III.* Abbati *S. Genouefæ* reſpondet, Illum *Ad Superiores Ordines* non eſſe promouendum, ſi facinus ſit *Publicum*: Niſi vitam Religioſam profiteri voluerit, cuius gratia cum ipſo diſpenſari valeat. Si verò ſit *Occultum*, promoueri poſſe, & crimen ſuum dignis Pœnitentiæ fructibus expiare. Legibus etiam Imperatorum crimen rebaptizationis vindicatum eſt, & pœna Capitis in Rebaptizantes lata, Tit. *Ne Sanctum Baptiſma iteretur*, in Cod. Iuſtiniani. Nec mirum, cùm occulta quadam Dei inſpiratione homines iterationem Baptiſmi execrentur, vt obſeruat *S. Auguſtinus* Libro 5. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 4. *Sic*, inquit, *homines occultâ neſcio quâ inſpiratione Dei deteſtantur, ſi quis iterum Baptiſma accipiat, quem vbi cumque iam acceperat; vt ijdem ipſi Hæretici, cùm inde diſputant, frontem confricent, & prope omnes eorum Laici, qui apud eos inueterauerunt, & animoſam pertinaciam aduerſùs Catholicam ſuſceperunt, hoc ſolùm illic ſibi diſplicere fateantur: Et multi, qui propter adipiſcenda aliqua commoda ſæcularia, vel incommoda deuitanda, tranſire ad eos volunt, occultis conatibus ambiant, vt hoc eis quaſi peculiari & domeſtico beneficio præſtetur, ne rebaptizentur: Et nonnulli cæteris eorum vanis erroribus & falſis criminationibus aduerſùs Catholicam Eccleſiam credentes, hoc vno reuocentur vt eis ſociari nolint, ne rebaptizari cogantur. Quem ſenſum hominum omnia penitus corda occupantem Donatiſtæ metuentes, maluerunt recipere Baptiſmum, qui apud Maximianiſtas, quos damnauerant, datus eſt, & eo modo ſibi linguas præcidere & ora oppilare, quàm denuò baptizare tot homines Muſticanæ & Aſſuritanæ & aliarum plebium, quas cum Feliciano & Prætextato, & cæteris à ſe damnatis & ad ſe redeuntibus ſuſceperunt.* Quamuis autem ratio quædam cur Baptiſmus iterari non poſſit, quibus alijs Sacramentis Characterem imprimentibus ſit communis, quòd nimirum conſecratione quadam conferatur: Tamen propriæ quædam & peculiares ſunt ipſi Baptiſmo rationes, ob quas iterari non poteſt, quas exponit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 66. art. 9. Primò, quia Baptiſmus eſt ſpiritualis regeneratio. Quemadmodum igitur naturali virtute ſemel tantùm generamur, & in lucem edimur, ita ſemel regenerari poſſumus per Baptiſmum. Vnde *S. Auguſtinus* in illud Ioannis 5. *Nunquid poteſt homo in ventrem matris ſuæ iteratò introire, & renaſci?* ait: *Sic tu intellige Natiuitatem ſpiritus, quomodo intellexit Nicodemus natiuitatem carnis: Quomodo enim vterus non poteſt repeti, ſic nec Baptiſmus.* Secundò, quia in morte Chriſti baptizamur, per quem morimur peccato, & reſurgimus in nouitatem vitæ. Rom. 6. *An ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem, vt quomodo Chriſtus reſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* At *Chriſtus* (vt ibidem Apoſtolus ait,) *reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Quod enim mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel: Quod autem viuit, viuit Deo.* Et nos igitur ſemel dumtaxat per Baptiſmum Chriſto commori poſſumus. Hinc ad Hebræos 6. idem Apoſtolus ſcribit: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati* ∴ (id eſt baptizati) *rurſus renouari ad Pœnitentiam* ∴ (id eſt baptizari) *rurſum crucifigentes in ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes* (ipſa videlicet Baptiſmi iteratione.) Quamuis autem Euchariſtiæ Sacrificium & Sumptio, quæ in mortis Chriſti commemorationem inſtituta eſt, frequenter iterentur; non ſequitur quod Baptiſmus poſſit iterari. Alia enim ratione vtrumque illud Sacramentum Dominicæ Mortis & Paſſionis repræſentatio eſt. *Nam in Baptiſmo commemoratur mors Chriſti, in quantum homo Chriſto commoritur, vt in nouam vitam regeneretur: Sed in Sacramento Euchariſtiæ commemoratur mors Chriſti, in quantum ipſe Chriſtus paſſus exhibetur nobis quaſi Paſchale conuiuium, ſecundùm illud 1. Cor. 5.* Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: Itaque epulemur: “ *Et quia homo ſemel naſcitur, multoties autem cibatur; ſemel tantùm datur Baptiſmus, multoties autem Euchariſtia* (inquit *S. Thomas.*) Tertia ratio petitur ex vilitate peccati originalis, in cuius præcipuè remedium inſtitutus eſt Baptiſmus: Quamobrem ſicut originale peccatum ſemel tantùm contrahitur; ita Baptiſmus ſemel tantùm ſuſcipi poteſt. Hinc Eccleſia in Symbolo, *Vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum* ſe credere palam profitetur.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

Non iteratur Baptiſmus, cùm baptizantur illi, quorum Baptiſma incertum eſt.

Ea ſemper fuit Eccleſiæ doctrina & vſus, vt conſtat ex Concilio Carthaginenſi quod quintum vocant, cuius Canon 62. eſt in Codice Eccleſiæ Africanæ his verbis conceptus: *Item placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem de traditis ſibi Sacramentis idonei reſpondere, abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum fratres noſtri conſuluerant, quia multos tales à Barbaris redimunt.* Idem conſtat ex *S. Leone* Cap. Placuit, Diſtinct. 4. De Conſecrat.

Epiſto-

Epiſtolâ 2. aliàs 92. ad *Ruſticum* Narboneoſem Epiſcopum cuius Quæſt. 16. erat *De his, qui à parentibus Chriſtiani paruuli derelicti ſunt, & vtrum baptizati ſint, non poteſt inueniri, an debeant baptizari?* Ad quam ſic reſpondet Sanctus Pontifex: *Si nulla exiſtant indicia inter propinquos & familiares, nulla inter Clericos atque vicinos, quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuiſſe doceantur, agendum eſt vt renaſcantur: Ne manifeſtè pereant, in quibus, quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit vt videatur iteratum.* Ad Quæſtionem verò ſequentem de his qui paruuli ab hoſtibus capti ſunt, & non ſe ſapiunt baptizatos, ſed ſciuot ſe aliquoties ad Eccleſiam à parentibus ductos, ita reſpondet: *Qui autem poſſunt meminiſſe quòd ad Eccleſiam veniebant cum parentibus ſuis; poſſunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed ſi hoc etiam ab ipſorum memoria alienum eſt, conferendum eis videtur, quod collatum eſſe neſcitur: Quia non temeritas interuenit præſumptionis, vbi eſt diligentia pietatis.* Idem Pontifex à *Neona* Rauennate Epiſcopo conſoltos de paruulis, qui in captiuitatem venerunt, & Baptiſmum non reminiſcuntur ſe conſecutos, reſpondet, baptizandos eſſe, ſi oullum de illorum Baptiſmo teſtimonium, habitâ inquiſitione diligenti haberi poſſit. *Eadem ergo, quæ in ſenſum noſtrum diuinâ inſpiratione venerunt, frequens etiam fratrum firmauit aſſenſus. In primis itaque prouidere debemus, ne dum ſpeciem quamdam cautionis tenemus, in damnum regenerandarum incidamus Animarum. Quis enim ita ſit ſuſpicionibus ſuis deditus, vt verum eſſe definiat, quod omni manifeſtatione ceſſante, ex opinione ambigua ſuſpicatur? Cùm itaque Baptiſmi ſui nihil recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, qui ſciat conſecratum, nihil eſt in quo peccatum poſſit obrepere, cùm in hac parte conſcientiæ ſuæ nec ille reus ſit qui conſecratur, nec ille qui conſecrat .·. Quoniam non poteſt in iterationis crimen venire, quod factum eſſe omninò neſcitur. Atque ideò quoties perſona talis inciderit, ſolicitâ primùm examinatione diſcutite, & longo tempore, niſi foreò ſupremus finis immineat, indagate, vtrum nemo ſit penitus qui teſtimonio ſuo iuuare poſſit ignorantiam neſcientis. Et cùm conſtiterit hunc, qui Baptiſmatis indiget Sacramenta, ſola inaniter ſuſpicione prohiberi, accedat intrepidus ad conſequendam gratiam, cuius in ſe nullum ſcit eſſe veſtigium. Nec vereamur huic ſalutis ianuam aperire, quam nunquam ante docetur ingreſſus.*

Cap. Si nulla extant, eodem Tit.

Cap. Cùm itaque Diſt. 4. De Conſecratione.

Ita *S. Gregorius Magnus* Lib. 12. Epiſt. 31. *Quoties tam de Baptiſmo vel Confirmatione, quàm de Eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis, nec teſtibus ratio habetur vtrum baptizati vel Confirmati, ſiue Eccleſiæ conſecratæ ſunt, vt baptizentur tales ac confirmentur, atque Eccleſiæ canonicè dedicentur, ne talis dubitatio ruina Fidelibus fiat: Quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indicijs oſtenditur rite peractum.* Eodem modo reſpondit *Gregorius III.* Bonifacio Epiſcopo: *Paruulos, qui à parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati ſint, ignorant, hoc vt baptizare debeas ſecundùm Patrum Traditionem, ſi non fuerit qui teſtificetur, ratio poſcit.*

Cap. Paruulos, Diſt. 4. De Conſecrat.

R E G V L A II.

DE illo qui natus de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos eſt fideliter conuerſatus, tam violenter præſumitur quòd fuerit baptizatus, vt hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec euidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.

Ita reſpondet *Innocentius III.* Cap. *Veniens*, Extra, *De Presbytero non baptizato.*

R E G V L A III.

QVamois eos de quorum Baptiſmo dubitatur baptizari voluerint veteres Patres & Synodi, etiam ſine appoſita conditione, vt conſtat ex laudatis Concilij Carthaginenſis 5. *S. Leonis*, & *Gregorij III.* teſtimonijs; & id diu in vſo fuerit: Poſtea tamen conſultius viſum eſt illos, quorum Baptiſmus incertus aut dubius erat, ſub conditione baptizare: Quam diſciplinam primus inuexiſſe nonnollis videtur *Alexander III.* vt habetur Cap. *De quibus*, Extra, *De Baptiſmo & eius effectu*, cuius hæc ſunt verba: *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo: Sed ſi nendum baptizatus es, Ego te baptizo, &c.* Sed huius formulæ conditionalis vſum antiquiorem eſſe conſtat ex Lib. 6. Capitularium, Cap. 184. cuius hæc ſunt verba: *De quibus dubium eſt vtrum ſint baptizati, an non, omnimodis abſque vllo ſcrupulo baptizentur, his tamen verbis præmiſſis: Non te rebaptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, Baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs-Sancti.*

R E G V L A IV.

AB Hæreticis, præſertim Lutheranis & Caluiniſtis, ſub legitima verborum formâ in publico cœtu baptizati, ſub conditione baptizari non debent; Quicquid io contrarium dicaot *Molanus* & *Syluius*, Synodum 2. Prouincialem Mechlinienſem eiuſdemque Eccleſiæ Paſtoralia laudantes, quæ ab Hæreticis baptizatos, ſub conditione baptizari præſcribunt.

Syluius in 3. P. Qu. 66. Art. 9. Quæſito 8.

Baptizandos enim etiam ſub conditione non eſſe, *Pius Quintus* Pontifex Maximus reſpondit; idque ſecundùm illius Breue prohibitum eſt à Synodis Ebroicenſi 1576. Rothomagenſi 1581. Remenſi 1583. Turonenſi eodem anoo, Aquenſi 1585. & Toloſana 1590. Id conſonum omoinò eſt veteri diſciplinæ, cuius teſtis eſt *S. Gregorius* Lib. 9. Epiſt. 61. ex quo Cap. *Ab antiqua*, & Cap. *Hi verò*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, hæc habentur: *Ab antiqua Patrum inſtitutione didicimus, vt qui apud Hæreſim in Trinitatis nomine baptizantur, cùm ad ſanctam Eccleſiam redeunt, aut vnctione Chriſmatis, aut Impoſitione manûs, aut ſolâ Profeſſione Fidei, ad ſinum matris Eccleſiæ reuocentur. Vnde Arianos per impoſitionem manûs Occidens, per vnctionem verò ſancti Chriſmatis ad ingreſſum ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ Oriens reformat: Monophyſitas verò, & alios, ex ſola vera Confeſſione recipit: Quia ſanctum Baptiſma, quod ſunt apud Hæreticos conſecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cùm vel illi per Impoſitionem manûs Spiritum-Sanctum acceperint, vel iſti propter Profeſſionem veræ Fidei ſanctæ & vniuerſalis Eccleſiæ viſceribus fuerint vniti. Hi verò Hæretici, qui in Trinitatis nomine minimè baptizantur, ſicut ſunt Bonoſiani & Cataphrygæ (quia & illi Chriſtum Dominum non credunt, & iſti Sanctum-Spiritum peruerſo ſenſu eſſe quemdam prauum hominem Montanum credunt; quorum ſimiles multi ſunt) & alij tales, cùm ad ſanctam Eccleſiam veniunt, baptizantur: Quia Baptiſma non fuit, quod in errore poſiti, in Sanctæ Trinitatis nomine minimè perceperunt.*

R E G V L A V.

INfantes ab Obſtetricibus baptizandi peritis domi baptizati, ſub conditione baptizari non debent: Quicquid in contrariom dicat *Syluius*, Paſtorale Mechlinienſe, & Synodum Yprenſem ſub *Martino Rythouio* laudans.

Syluius ibid. Quæſito 2.

Quibus opponimus *S. Carolum* io Inſtructionibus Baptiſmi, qui formâ illâ baptizandi ſub conditione tunc dumtaxat vtendum monet, *Cùm re diligenter perquiſitâ, dubium relinquitur, aut certè non apparet,* infantem, aliumue qui Baptiſmo offertur, *baptizatum eſſe: Vt de expoſitis, inuentiſque paruulis dubitari atque ignorari ſæpè numero ſolet. Quòd ſi re accuratè inueſtigata, exploratum habuerit, illum formâ ſeruatâ baptizatum eſſe, caueat omninò ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat: Cùm ſacrilegium committat, ſi contrà fecerit; & illud impedimentum contrahat, quod Sacri Canones Irregularitatem vocant.* Idem docet Concilij Tridentini Catechiſmus: *Diligenter* (inquit) *à Paſtoribus aliqua prouidenda ſunt, in quibus ferè quotidie non ſine maxima Sacramenti iniuria peccatur. Neque enim deſunt, qui nullum ſcelus admitti poſſe arbitrentur, ſi quemuis ſine delectu cum adiunctione illa baptizent: Quare ſi infans ad eos deferatur, nihil prorſus quærendum putant, an is priùs ablutus fuerit; ſed ſtatim ei Baptiſmum tribuunt: Quin etiam quamuis exploratum habeant, domi Sacramentum adminiſtratum eſſe, tamen ſacram Ablutionem in Eccleſia, adhibitâ ſolemni cæremonia, cum adiunctione repetere non dubitant: Quod quidem ſine ſacrilegio facere non poſſunt: & eam maculam ſuſcipiunt, quam diuinarum rerum Scriptores Irregularitatem vocant: Nam ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate,*

vitate, in illis tantùm permittitur, de quibus re diligenter perquiſitâ, dubium relinquitur an Baptiſmum rite ſuſceperint: Aliter verò nunquam fas eſt, etiam cum adiunctione, Baptiſmum alicui iterum miniſtrare. Idem ſtatuit Concilium Remenſe anno 1583. *Parœcus antequam baptizet infantem, diligenter inquirat, num ſit perfuſus aquâ, & qua, quibuſque verbis: & ſi iam baptizatus fuerit, & verba ſacramentalia pronuntiata (de quo ſufficienti duorum ſaltem teſtimonio Sacerdoti conſtare debet) non baptizetur iterum, ne ſub conditione quidem.* Idem ſtatuit Synodus Carnotenſis 1526. & Aquenſis 1585.

R E G V L A VI.

*PArochus, cùm ſæpe aliàs, prout locus, tempus, perſonarumque conditio tulerit, tum maximè cùm expoſitum baptizat, hoc grauiter mouebit, vt omnes, quicumque ſint, caueant ſuos aut alienos filios exponere, niſi vrgens magnaque neceſſitas * id facere cogat: Tuncque, ſi fieri poteſt, ne exponant in compitis, viâ, alione loco, vbi facilè perirent, ſed in hoſpitalibus, locisue ſpeciatim eo nomine conſtitutis; ac præterea collo appensâ alligatâue infantis qui exponitur ſchedulâ, aut notâ aliâ indicante nomen, & Baptiſmum, ſi baptizatus eſt.*

Neceſſitas vrgens, egeſtas ſcilicet grauiſſima, aut famæ periculum graue.

Verba ſunt *S. Caroli* in *Inſtructionibus Baptiſmi*, Tit. *De ijs, quæ Parochus antequam Infans in Eccleſiam ad Baptiſmum deferatur, curet, ac præmoneat.* Infantes expoſiti, de quorum Baptiſmo dubitatur, ſub conditione baptizandi ſunt. De his Canon 3. Concilij Londonienſis anno 1200. tempore *Innocentij III.* ita ſtatuit: *De Baptiſmate vel Confirmatione ſi dubitetur, ſacrorum Canonum Statuta ſequentes, ſtatuimus vt conferatur, quia non dicitur iteratum, quod non ſcitur fuiſſe collatum. Ideòque baptizentur expoſiti, de quorum Baptiſmo dubitatur; ſiue inueniantur cum ſale, ſiue ſine ſale.* Et *S. Carolus* in Synodo Diœceſana 3. *Infans expoſitus, ſi illum baptizatum eſſe non conſtet, baptizetur, hac tamen verborum formula: Si tu es baptizatus, ego non te baptizo: & ſi nondum es baptizatus, ego te baptizo, &c.* Cæterùm quamuis tolerabiliùs filios exponant parentes vrgente graui neceſſitate, quàm perimant, tamen grauiſſimum crimen eſt huiuſmodi expoſitio, niſi grauiſſima neceſſitas excuſet, periculumque vitetur vitæ ac ſalutis æternæ infantis, vt monet *S. Carolus* mox laudatus.

R E G V L A VII.

PResbyter non baptizatus, baptizari debet, ac deinde ordinari, ſi velit, cùm nulla fuerit non baptizati Ordinatio, vt qui nullum ius alia Sacramenta ſuſcipiendi haberet. Si de eius Baptiſmate meritò dubitetur, ſub conditione baptizandus eſt, atque ſimili conditione ordinandus. Si ſit Epiſcopus, pariter ordinandi ſunt ſub conditione omnes quos ordinauit; vt habetur Cap. *Si quis*, & Cap. *Veniens*, Extra, *De Presbytero non baptizato.*

P R O P O S I T I O VIII.

Poſtremus effectus Baptiſmi eſt Regni cœleſtis, quod peccato interclusum erat, apertio.

CVm enim impedimenta remoueat, quibus ab aditu Regni Cœleſtis homo remouetur, ſcilicet culpam & reatum pœnæ, cœlum priùs interclusum vnicuique noſtrûm patefacere iure optimo dicitur. Quod in Saluatoris Baptiſmo ſignificatum eſt, cùm *Aperti ſunt cœli* (Matth. 3. 16. Marc. 1. 10. Luc. 3. 21.) Quo de myſterio & miraculo Venerabilis *Beda* in Cap. 1. *S. Marci* ita ſcribit: *Quòd poſt Baptiſma cœlos apertos vidit, noſtri vtique gratiâ factum eſt, quibus poſt Lauacrum vndæ regeneratricis ianua panditur regni cœleſtis, quæ peccantibus quondam Protoplaſtis ac paradiſo eiectis, toti generi humano (interpoſitis Cherubim & flammeo gladio) clauſa eſt. Extinguitur namque flamma hæc vnicuique Fidelium, dum aquis vitalibus tingitur; adeò vt ſi percepta fide Sacramenta puro corde & corpore ſeruauerit, ſtatim ſolutus carne, Regna poſſit intrare cœleſtia.* Hinc *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 40. Baptiſmum *Cœleſtis Regni clauem* vocat.

P R O P O S I T I O IX.

Chriſtiani per Baptiſmum non ſolius Fidei, ſed vniuerſæ Legis Chriſti ſeruandæ debitores ſunt.

HÆc Propoſitio dogma fidei eſt, contra Hæreticos, qui ſolam Fidem homini baptizato ad æternam ſalutem conſequendam ſufficere volunt, à Sacra Synodo Tridentina finitum, Seſſione 7. Canone 7. *De Baptiſmo*, cuius hæc ſunt verba: *Si quis dixerit baptizatos per Baptiſmum ipſum ſolius tantùm fidei debitores fieri, non autem vniuerſæ legis Chriſti ſeruandæ; Anathema ſit.* Et Seſſione 6. *De Iuſtificatione*, Canone 19. *Si quis dixerit, Nihil præceptum eſſe in Euangelio præter fidem, cætera eſſe indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera: Aut decem præcepta nihil pertinere ad Chriſtianos; Anathema ſit.* Canone 20. *Si quis hominem iuſtificatum, & quantumlibet perfectum, dixerit non teneri ad obſeruantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ, ſed tantùm ad credendum: Quaſi verò Euangelium ſit nuda & abſoluta promiſſio vitæ æternæ, ſine conditione obſeruationis mandatorum; Anathema ſit.* Et Canone 21. *Si quis dixerit, Chriſtum Ieſum à Deo hominibus datum fuiſſe vt Redemptorem, cui fidant: Non etiam vt Legiſlatorem cui obediant; Anathema ſit.*

Hanc Fidei veritatem Chriſti oracula probant. Matth. 7. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum cœlorum: Sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in Regnum cœlorum. Multi dicent mihi in illa die; Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia nunquam noui vos: Diſcedite à me, qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram, & deſcendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: Fundata enim erat ſuper petram. Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam: & deſcendit pluuia, venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Et Matth. 19. Adoleſcenti interroganti, *Quid boni faciam, vt habeam vitam æternam?* Non reſpondit, *Crede tantùm:* Sed, *Si vis ad vitam ingredi, ſerua Mandata.* Quod etiam in Baptiſmi Ritu dicitur baptizandis, Fidem, quæ vitam æternam præſtet, poſtulantibus. Et Matth. 25. non ex ſola fide, ſed maximè ex operibus homines ſe iudicaturum teſtatur, cùm dicet Electis: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum à conſtitutione mundi: Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare*, &c. Denique Matth. vltimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti: Docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis.*

Idem fidei dogma probatur ex *S. Paulo* Rom. 6. *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem: Ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Et Cap. 8. *Ipſe Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro quòd ſumus filij Dei. Si autem filij, & hæredes: Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti: Si tamen compatimur, vt & conglorificemur. Exiſtimo enim quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Item 2. ad Corinthios 4. *Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Idem probatur ex Epiſtola *S. Iacobi*, Cap. 1. *Eſtote* (inquit) *factores verbi, & non auditores tantùm, fallentes voſmetipſos. Quia ſi quis auditor eſt verbi, & non factor, hic comparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo: Conſiderauit enim ſe, & abijt, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. Qui autem perſpexerit in legem perfectam libertatis, & permanſerit in ea, non auditor obliuioſus factus, ſed factor operis: Hic beatus in facto ſuo erit.* Et paulò poſt: *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hæc eſt: Viſitare*

tare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo. Et Cap. 2. *Quid proderit, fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit fides ſaluare eum? Si autem frater & ſoror nudi ſint, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini, & ſaturamini: Non dederitis autem eis, quæ neceſſaria ſunt corporis, quid proderit? Sic & fides ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa. Sed dicet quis: Tu fidem habes, & ego opera habeo, oſtende mihi fidem tuam ſine operibus: & ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam vnus eſt Deus: Benè facis: & Dæmones credunt, & contremiſcunt. Vis autem ſcire, ô homo inanis, quoniam fides ſine operibus mortua eſt? Abraham Pater noſter nonne ex operibus iuſtificatus eſt, offerens Iſaac filium ſuum ſuper Altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides conſummata eſt? Et ſuppleta eſt Scriptura* Geneſ. 15. 6. *dicens: Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, & amicus Dei appellatus eſt. Videtis quoniam ex operibus iuſtificatur homo, & non ex fide* Ioſue 2. 4. *tantùm? Similiter & Rahab meretrix, nonne ex operibus iuſtificata eſt, ſuſcipiens nuntios, & aliâ viâ eijciens? Sicut enim corpus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita & fides ſine operibus mortua eſt.*

Perſpicuam adeo ex ſacrarum Litterarum teſtimonijs veritatem, ſuffragijs Patrum confirmare non eſt opus. Eorum loca indicare ſatis erit ſtudioſis. Legant *S. Irenæum* Lib. 1. Cap. 20. vbi hunc *Simonis Magi* errorem refert ac damnat, quod *Saluari homines per gratiam* diceret, *non ſecundùm operas iuſtas*. Legant *Clementem Alexandrinum* Lib. 5. Stromatum, *S. Gregorium Nazianzenum*, Oratione 40. *S. Hilarium* Canone 7. in Matthæum, *S. Ioannem Chryſoſtomum* Homiliâ 25. in Matthæum, & Homiliâ 28. & 29. in Epiſtolam ad Romanos, *S. Hieronymum* ad illa *Iſaiæ* verba Cap. 26. *Murus & antemurale ponetur in ea*, vbi murum fidei, antemurale bonorum operum interpretatur, nec ſufficere fidem aſſerit, *Niſi bonis operibus confirmetur*. Et in Cap. 4. *Oſee* ad illa verba, *Per dulces ſermones decipiunt infelices:* Cùm enim, inquit, viderint aliquot delinquentes, aiunt: *Nihil aliud quærit Deus niſi fidei veritatem: Quam ſi cuſtodieritis, non curat quid agatis.* Diceres eum Lutheranos indigitaſſe. Legant & *S. Auguſtinum* toto Libro *De Fide & Operibus*, præſertim Cap. 14 & 22. *S. Cyrillum Alexandrinum* Lib. 10. in Ioannem, &c. Cùm autem opera ad iuſtificationem & ſalutem inutilia interdum aſſerunt, loquuntur de operibus legis abſque fide factis; non de operibus ex fidei per charitatem operantis radice ſuccreſcentibus. Ita intelligendi *Origenes* in Cap. 3. & 4. Epiſtolæ ad Romanos, *S. Hilarius* Canone 8. in Matthæum, vbi fidem ſolam iuſtificare aſſerunt; *S. Baſilius* in Homilia *De Humilitate*, & *S. Chryſoſtomus* Homiliâ 3. in Epiſtolam ad Titum.

Objiciunt Proteſtantes; Fidem ſolam abſqoe operibus ad iuſtificationem ſufficere; adeòque ad vitam æternam Iuſtis repromiſſam. Propoſitionem ſuam probant ex verbis Apoſtoli ad Romanos 3. dicentis: *Vbi eſt gloriatio tua? Excluſa eſt. Per quam legem? Factorum? Non: Sed per legem fidei. Arbitramur enim iuſtificari hominem per fidem, ſine operibus legis.* Et ad Galatas 2. *Scientes autem quòd non iuſtificatur homo ex operibus legis niſi per fidem Ieſu Chriſti: & nos in Ieſu Chriſto credimus, vt iuſtificemur ex fide Chriſti, & non ex operibus legis.* Et ad Epheſios 2. *Gratiâ eſtis ſaluati per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum eſt: Non ex operibus, vt ne quis glorietur.*

Reſpondetur, Apoſtolum his verbis à iuſtificatione tantùm excludere opera legis, quæ non fiunt ex fide, ſiue quæ fidem præcedunt, & fiunt ex ſolis liberi arbitrij viribus, non autem ex gratia Chriſti. Vocat ergo Apoſtolus legem operum, per quam habetur rerum agendarum nuda cognitio: Legem fidei vocat ipſam fidem, quâ velut lege impellitur homo ad quærendam à Deo iuſtitiam; qoemadmodum concupiſcentia vocatur lex peccati, quia ad peccatum inclinat. Per eam fidei legem excluditur Iudæi gloriatio de operibus, quæ ſola cognitione legis adiutus facit: Quia opera illa ante fidem facta, inania ſunt. *Lex factorum*, ſecundùm interpretationem *S. Auguſtini*, Libro *De Spiritu & Littera*, Cap. 14. eſt ea quæ iubet quid ſit faciendum: *Lex fidei*, eſt ipſa fides, qoæ impetrat gratiam faciendi. Itaque lex vtraque requirit opera; ſed lex factorum continet præceptum; lex fidei auxilium. Lex factorum præſtat vt cognoſcamus: Lex fidei facit vt faciamus. *Quod operum lex* (inquit) *minando imperat, hoc fidei lex credendo impetrat. Illa dicit*, Non concupiſces: *Iſta dicit*, " Cùm ſcirem quia nemo poteſt eſſe continens niſi " Deus dederit, adij Dominum & deprecatus ſum. " *Ipſa eſt illa ſapientia, quæ pietas vocatur, quâ colitur Pater luminum, à quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum. Colitur autem ſacrificio laudis actionisque gratiarum, vt cultor eius non in ſe ipſo, ſed in illo glorietur. Ac per hoc, lege operum dicit Deus, Fac quod iubeo: Lege fidei dicitur Deo, Da quod iubes. Ideò enim iubet lex, vt admoneat quid faciat fides: Iſt eſt, vt cui iubetur, ſi nondum poteſt, ſciat quid petat: Si autem continuò poteſt, & obedienter facit, debet etiam ſcire quo donante poſſit.* Lex igitur fidei non excludit virtutes cæteras, earumque actus ad iuſtificationem præparatorios, vt timoris, ſpei, charitatis, pœnitentiæ; vel illius comites, & cum ipſa, quatenus fides viua eſt, fœderatas; imò illas virtutes, & earum opera complectitur, quia *Fides* eſt *quæ per charitatem operatur*, (vt ait Apoſtolus) Fidem autem charitate & Galat. 5. 6. operibus ex charitate profectis deſtitutam ita nihil prodeſſe aſſeuerat, vt dicat: *Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum.* 1 ad Cor. 13. Vbi autem hæc fidelis charitas operatur, ſine dubio benè viuitur. *Plenitudo enim legis eſt charitas.* Cùm ergo dicit Apoſtolus, *Iuſtificari hominem per fidem ſine operibus legis*, non hoc agit *Vt percepta ac profeſſa fide opera iuſtitiæ contemnantur, ſed vt ſciat ſe quiſque per fidem poſſe iuſtificari, etiamſi legis opera non præceſſerint. Sequuntur enim iuſtificatum, non præcedunt iuſtificandum* (inquit S. Auguſtinus) *Nequaquam ergo mens incauta fallatur, vt ſe exiſtimet Deum cognouiſſe, ſi eum fide mortuâ, hoc eſt ſine bonis operibus confiteatur more dæmonum: Et ideò ſe iam non dubitet ad vitam æternam eſſe venturum; quia Dominus dicit: Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te vnum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Lib. De Fide & Operibus, cap. 14. & 22. Ioann. 17. 3. *Venire quippe etiam illud debet in mentem, quod ſcriptum eſt: In hoc cognoſcimus eum, ſi mandata eius ſeruauerimus. Qui dicit quia cognouit eum, & mandata eius non ſeruat, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.* 1. Ioann. 2. 4.

Objiciunt Hæretici, Fidem plerumque in Scriptura Sacra ſolam nominari, exigi, commendari, vbi de iuſtitia ac ſalute agitur. Matth. 9. & Lucæ 7. *Fides tua te ſaluam fecit.* Luc. 8. 50. *Crede tantùm, & ſalua erit.* Ioannis 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius.* Ioannis 3. *Qui credit in Filium, habet vitam æternam.* Ex quibus confici putant, ſolam fidem ad iuſtificationem & ſalutem ſufficere.

Reſpondetur, Chriſtum, vbi ait, *Crede tantùm & ſalua erit*, Iuſtificatione peccatoris non loqui, ſed de miraculo patrando in excitatione defunctæ ad vitam: Fidem autem ſolam interdum ſufficere ad miracula impetranda non diffitemur, ſiquidem ad fidem confirmandam eduntur; non ad eius, qui illa obtinet, ſanctitatem comprobandam. In alijs autem locis, quamquam ſola fides nominetur, non eſt conſequens ſufficere ſolam. Alioquin cùm ſola ſpes, vel ſolus timor, aut dilectio ſola, aut non eleemoſyna, aut ſolus Baptiſmus interdum nominentur, Ad Rom. 8. *Spe ſalui facti ſumus.* Eccli. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Luc. 7. *Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.* Tob. 10. *Eleemoſyna à morte liberat.* Ad Tit. 3. *Saluos nos fecit per Lauacrum regenerationis.* Cùm (inquam) hæc ſola in ſingulis locis laudatis commemorentur, ſequeretur virtutes illas ſeorſim ſumptas, aut eorum actus, vel ſolum Baptiſmum, abſque fide, ad ſalutem & vitam æternam ſufficere. Eodem ſenſu exponenda ſunt iſta loca, Ioannis 3. *Vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Act. 10. *Huic omnes Prophetæ teſtimonium perhibent, remiſſionem peccatorum accipere omnes qui credunt in eum.* Act. 13. *In hoc omnis qui credit, iuſtificatur.* Ad Rom. 1. *Euangelium virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti.* Hæc enim ſolùm ſignificant, Fidem Chriſti, & Euangelium omnibus hominibus ad ſalutem data eſſe, ita vt nemo iuſtificetur, & ſalutem æternam conſequatur, niſi credat: Sed

F 2 non

non excluduntur opera ex fide facta, cùm ea fides intelligatur, quæ per charitatem operatur.

Objiciunt Hæretici loca Apoſtoli, quibus hominem gratis iuſtificari & ſaluari aſſerit, non ex operibus. Ex quibus colligunt, ſolam fidem ad iuſtificationem & ſalutem efficere. Ad Rom. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundùm gratiam, ſed ſecuudùm debitum: Ei autem qui non operatur, credenti autem in eum qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam.* Et ad Epheſ. 2. *Gratiâ eſtis ſaluati per fidem, non ex operibus.*

Reſpondetur, Hominem ideò dici ab Apoſtolo iuſtificari gratis, *Quia nihil eorum quæ iuſtificationem præcedunt, ſiue fides, ſiue opera, ipſam iuſtificationis gratiam promeretur: Si enim gratia eſt, iam non ex operibus: Alioquin, vt idem Apoſtolus (inquit) Gratia iam non eſt gratia.* Ita Tridentina Synodus Seſſione 6. *De Iuſtificatione*, Cap. 8. Hinc itaque colligi non poteſt, hominem ſola fide iuſtificari & ſaluari. Sicut enim iuſtificatio & ſalus æterna gratuitæ ſunt, quamuis fidem neceſſariò poſtulent, ac per eam obtineantur, quia fides eſt ex gratiâ: Ita licet, pœnitentiam, charitatem, virtutes alias, earumque opera exigant, nihilominus gratuitæ ſunt: Cùm hæc omnia ſint gratiæ partus ſicut ipſa fides. Hæc doctrina eſt *S. Auguſtini* Epiſtolâ 194. aliàs 105. Ad *Sixtum*, vbi cùm præmiſiſſet: *Sed nec ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetrat. Neque enim nullum eſt meritum fidei:* Continuò explicat quomodo meritum iſtud cum gratuita iuſtificatione non pugnet. *Reſtat igitur* (inquit) *vt ipſam fidem vnde omnis iuſtitia ſumit initium, non humano, quod iſti extollunt, tribuamus arbitrio, nec vllis præcedentibus meritis, quoniam inde incipiunt bona quæcumque ſunt merita; ſed gratuitum donum Dei eſſe fateamur, ſi gratiam veram, id eſt, ſine meritis cogitamus... Opera quippe bona fiunt ab homine; fides autem fit in homine, ſine qua illa à nullo fiunt homine. Omne enim quod non eſt ex fide, pec-*
Rom. 14. 23. *catum eſt.* Epiſtolâ 186. aliàs 106. ad Paulinum: *Iuſtificati igitur ex fide pacem habemus ad Deum per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum: Iuſtificati autem gratis per gratiam ipſius, ne fides ipſa ſuperba ſit. Nec dicat ſibi,* Si ex fide, quomodo gratis? *Quod enim fides meretur, cur non potiùs redditur, quàm donatur? Non dicat iſta homo fidelis, quia cùm dixerit, Vt merear iuſtificationem, habeo fidem; reſpondetur ei,* Quid enim habes quod non accepiſti? *Cùm ergo fides impetrat iuſtificationem, ſicut*
1 Cor. 4. 7. *vnicuique Deus partitus eſt etiam ipſius menſuram fidei, non gratiam Dei aliquid meriti præcedit humani, ſed ipſa gratia meretur augeri, vt aucta mereatur perfici, comitante, non ducente; pediſſequa, non præuia voluntate.*

Objiciunt illud Apoſtoli ad Gal. 5. *Quod ſi Spiritu ducimini, non eſtis ſub Lege.*

Reſpondetur, Homines qui Spiritu ducuntur, non eſſe ſub lege, *Quâ tanquam Pædagogo perducantur ad gratiam iuſtificantem*, quâ legem implere poſſint; ſine cuius gratiæ Spiritu Lex *Littera eſt occidens, quæ reos potiùs præuaricationis tenet quàm iuſtificat impios:* (Quo ſenſu & idem Apoſtolus ait alibi: *Iuſto lex non eſt poſita.*) Non eſſe ſub Lege terrente, cogente, puniente; quia legem ſponte implent amore iuſtitiæ, non timore pœnæ: Sed tamen ſub Lege ſunt dirigente, præcipiente, obligante, cuius præcepta per ſubminiſtrationem Spiritûs-Sancti, cuius charitas in eorum cordibus diffuſa eſt, cum incredibili ſuauitate & delectatione perficiunt. Vel, Non ſunt ſub lege, quatenùs lex gratiam excludit, ſeu gratiæ adiutorio deſtituitur: Sunt tamen ſub lege, quatenùs lex per gratiam impletur. *Sicut enim prima hominis vita eſt ante legem, cùm nullâ nequitiâ & malitiâ prohibetur, neque vllâ ex parte prauis cupiditatibus reſiſtit; quia non eſt qui prohibeat: Sic ſecunda eſt ſub lege ante gratiam, quando prohibetur quidem & conatur à peccato abſtinere ſe; ſed vincitur; quia nondum iuſtitiam propter Deum & propter ipſam iuſtitiam diligit, ſed eam ſibi vult ad conquirendum terrena ſeruire. Itaque vbi viderit ex alia parte ipſam, ex alia commodum temporale, trahitur pondere temporalis cupiditatis, & relinquit iuſtitiam; quam propterea tenere conabatur, vt haberet illud quod ſe nunc videt amittere. Tertia eſt vita ſub gratia, quando nihil temporalis commodi iuſtitiæ præponitur: Quod niſi charitate ſpiritali, quam Dominus exemplo ſuo docuit, & gratiâ donauit, fieri non poteſt. In hâc enim vitâ etiamſi exiſtant deſideria carnis de mortalitate corporis, tamen mentem ad conſenſionem peccati non ſubiugant.* Ait igitur Apoſtolus: *Quòd ſi Spiritu ducimini, non eſtis ſub lege:* Vt intelligamus *Eos eſſe ſub Lege, quorum ſpiritus ita concupiſcit aduersùs carnem, vt non ea quæ volunt faciant; id eſt, non ſe teneant inuicti in charitate iuſtitiæ, ſed à concupiſcente aduersùs ſe carne vincantur; non ſolùm ea repugnante legi mentis eorum, ſed etiam captiuante illos ſub lege peccati, quæ eſt in membris mortalibus.* Addit autem Apoſtolus enumeratis operibus ſeu fructibus Spiritus, *Aduersùs huiuſmodi non eſt lex:* Vt intelligamus *Illos ſub Lege poſitos, in quibus iſta non regnant. Nam in quibus hæc regnant, ipſi Lege legitimè vtuntur, quia non eſt illis Lex ad coercendum poſita: Maior enim & præpollentior delectatio eorum iuſtitia eſt.* Sic explicat hunc Apoſtoli locum *S. Auguſtinus* in *Expoſitione Epiſtolæ ad Galatas*, ad Cap. 5.

DOCVMENTVM AD MORVM INFORMATIONEM.

B*Aptiſmus ad imitationem Chriſti, adeòque ad bona opera Chriſtianos obligat.*

Eſt enim Paſſionis eius applicatio perfecta, *Qui dedit* Ad Tit. 2.
ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Sic participes Chriſti ſumus, vt Apoſtolus ſcribit *ad Hebræos*, Cap. 3. *Participes enim Chriſti effecti ſumus: Si tamen initium ſubſtantiæ eius vſque ad finem firmum retineamus.* Ita ſanctificationi noſtræ adlaboramus, quæ Dei voluntas eſt. 1. Ioannis 3. *Nunc filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Et omnis qui habet hanc ſpem in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille Sanctus eſt.* Non loquitur *S. Ioannes* de ſanctificatione & iuſtitiâ quam in Baptiſmo accepimus, ſed de eâ quâ, ſanctificati iam & abluti per Lauacrum, nos ad omnem pietatem exercemus: Et quem induti ſumus Chriſtum per Sacramenti ſuſceptionem, eum induimus per vitæ ipſius imitationem: Vt quemadmodum ei ſimiles eſſe optamus in gloria, ſic priùs ei pro modulo noſtro ſimiles eſſe contendamus in ſanctitate & iuſtitiâ: Eâ iuſtitiâ de qua ſcribit idem *S. Ioannes* Apocal. 20. *Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc:* De qua *S. Paulus* 2. Corinth. 7. *Has ergo habentes promiſſiones, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritûs, perficientes ſanctificationem in timore Dei.* Tunc autem iuſtificatur adhuc qui iuſtus eſt, cùm qui per Lauacrum regenerationis ſanctificatus eſt, aſpiciens in Auctorem fidei & conſummatorem Ieſum, omni genere vitæ ſuæ præſtat, quod in Baptiſmo profeſſus eſt: Sacris Ieſu veſtigijs incedit, & quemadmodum ille ambulauit, ipſe etiam ambulat. Ad quod nos hortatur Apoſtolus ad Epheſ. 5. ſcribens: *Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi, & ambulate in dilectione.* Quid autem eſt, in quo Chriſtum imitari nos oporteat? Nunquid in virtute faciendi miracula? Num in ſapientia? Num in potentia & maieſtate? Nequaquam: Sed in dilectione. *Ambulate*, inquit, *in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos.* Chriſtianiſmum Imitationem Chriſti definit *S. Baſilius:* Et Cap. 15. Libri *De Spiritu-Sancto*, ſcribit: *Hanc ob cauſam fuit aduentus Chriſti in carne, euangelicæ conuerſationis prodita forma, afflictiones, crux, ſepultura, reſurrectio, vt homo qui ſaluus fit per imitationem Chriſti, veterem illam adoptionem quâ in ius filiorum aſcitus fuerat, recipiat. Itaque neceſſarium eſt ad vitæ perfectionem Chriſtum imitari, non ſolùm exemplis, quæ in vita demonſtrauit, lenitatis, modeſtiæ, ac patientiæ, verùm etiam mortis illius, ſicut Paulus ait: Configuratus morti eius, ſi quo modo occurram ad reſurrectionem quæ eſt ex mortuis.* Philipp. 3.

S. Gregorius Nazianzenus, Oratione 40. Baptiſmi gratiam ad omne nos virtutum ac bonorum operum genus inuitare oſtendit. *Habes* (inquit) *beneficium, quod te multorum Mandatorum ſubmoneat: Ne contemptim prætereas. Pauper acceſſit? in mentem tibi veniat ex quàm graui paupertate ad quantas diuitias prouectus es. Pane carens aut potu, atque etiam fortaſſe Lazarus quiſpiam ad domus tuæ fores prouolutus? Moueat te myſtica Menſa, ad quam acceſſiſti: Moueat*

uat te Panis ille cuius particeps factus es, Calix ille quem accepiſti, cùm Chriſti paſſionibus initiareris. Peregrinus ad genua tua procubuit, domo carens, aduena? Per hunc eum excipe, qui propter te peregrinatus eſt, idque in ſuis regionibus, quique per gratiam in te immigrauit, teque ad cæleſte domicilium pertraxit.·. Ægrotus proſtat ac foucius? Moueat te ſanitas tua, & vulnera quibus te Chriſtus liberauit. Si videris nudum, operi eum, tuum incorruptionis indumentum, hoc eſt, Chriſtum honore proſequens. Gal. 3. *Quotquot enim in Chriſtum baptizati ſumus, Chriſtum induimus.·. Si debitorem nactus ſis ad pedes tuos ſe abijcientem, ſyngrapham omnem tam iuſtam quàm iniuſtam concerpe: Decem illa talentorum millia, quæ tibi Chriſtus remiſit, in memoriam reuoca. Noli te acerbum minoris debiti exactorem præbere, & quidem conſeruis, cùm tibi à Domino maior ſumma condonata ſit: Ne humanitatis quoque illius, quam tibi in exemplum propoſitam haudquaquam imitatus es, pœnæ à te expetantur. Sic te compara, vt Lauacrum non modò corpus, ſed imaginem quoque abluat; non modò peccata eluat, ſed mores etiam emendet; non modò priſtinas vitæ ſordes abſtergat, verùm fontem ipſum quoque expurget: Non hoc tantùm in animo tibi inſculpas, vt opes honeſtis rationibus quæras, ſed etiam vt honeſtè inopiam ſubeas, aut, quod leuiſſimum eſt, malis artibus quæſitas deponas. Quid enim tibi profuerit ita peccati veniam impetraſſe, vt tamen ei, quem læſeris, damnum non ſarciatur: Cùm tu duplici ſcelere conſtrictus tenearis, quia ſceleratis artibus facultates tuas auxiſti, altero quia partas opes retines. Ita quamuis illa tibi noxa condonata ſit, hâc tamen hodiernâ die adhuc implicaris. Hodie enim apud te aliena res eſt. Ideòque minimè ſublatum & extinctum eſt peccatum, ſed tempore ſolùm interciſum.*

Chriſtianum nomen obligationem imitandi Chriſtum nobis imponere, *S. Leo* non ſemel inculcat Sermone 24. ſiue 5 in Natiuitate Domini. *Fruſtra* (inquit) *appellamur Chriſtiani, ſi imitatores non ſimus Chriſti: Qui ideò ſe viam dixit eſſe, vt conuerſatio Magiſtri, forma eſſet diſcipuli; & illam humilitatem eligeret ſeruus, quam ſectatus eſt Dominus.* Et Sermone 60. qui 2. eſt in Reſurrectione Domini: *Crux Chriſti, quæ ſaluandis eſt impenſa mortalibus, & Sacramentum eſt, & exemplum. Sacramentum, quo virtus impletur diuina; exemplum, quo deuotio incitatur humana: Quoniam captiuitatis iugo erutis etiam hoc præſtat redemptio, vt eam ſequi poſſit imitatio. Nam ſi mundana ſapientia ita in ſuis gloriatur erroribus, vt quem ſibi quiſque ducem elegerit, eius opiniones & mores, atque omnia inſtituta ſectetur: Quæ nobis erit communio Nominis Chriſti, niſi vt ei inſeparabiliter vniamur, qui eſt, vt ipſe* Ioan. 14. 6. *inſinuauit,* Via, & Veritas, & Vita? *Via ſcilicet conuerſationis ſanctæ, Veritas Doctrinæ diuinæ, & Vita beatitudinis ſempiternæ.*

Præclarè *Saluianus*, Lib. 3. *De Gubernatione Dei*, hoc argumentum tractat. *Licèt* (inquit) *omnes admodum filij membra parentum eſſe videantur, non putantur tamen membra eorum eſſe, à quibus affectu cœperint diſcrepare: Quia morum degenerantium prauitate pereunt in talibus beneficia naturæ. Quo fit, vt etiam nos qui Chriſtiani eſſe dicimur, perdamus vim tanti nominis vitio prauitatis. Nihil enim omninò prodeſt nomen ſanctum habere ſine moribus: Quia vita à profeſſione diſcordans abrogat illuſtris tituli honorem per indignorum actuum vilitatem. Vnde cùm penè nullam Chriſtianorum omnium partem, penè nullum Eccleſiarum omnium angulum non plenum omni offenſione & lethalium peccatorum labe videamus, quid eſt in quo nobis de Chriſtiano nomine blandiamur? Cùm vtique hoc ipſo magis per nomen ſacratiſſimum rei ſimus, quia à ſancto nomine diſcrepamus. Nam & ideò plus ſub Religionis titulo Deum lædimus, quia poſiti in Religione peccamus.* Tantùm enim abeſt, vt omni ſtudio, omni conatu iuſſa Dei faciamus, vt potiùs contra id faciamus, quod iubemur. *Iubet enim Deus vt omnes nobis inuicem cari ſimus: Omnes autem nos mutuâ infeſtatione laceramus. Iubet Deus vt cuncti egentibus ſua tribuant: Cuncti admodum aliena peruadunt. Iubet Deus vt omnis qui Chriſtianus eſt, etiam oculos caſtos habeat: Quotuſquiſque eſt qui non ſe luto fornicationis inuoluat? Et quid plura? Graue & luctuoſum eſt, quod dicturus ſum: Ipſa Eccleſia, quæ in omnibus debet eſſe placatrix Dei, quid eſt aliud quàm exacerbatrix Dei? Aut præter pauciſſimos quoſdam, qui mala fugiunt, quid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, quàm ſentina vitiorum?*

Et Libro 4. *Nihil nobis prodeſt quòd Lex eſt bona, ſi vita noſtra & conuerſatio non eſt bona. Lex enim bona, muneris eſt Chriſti: Vita non bona, criminis noſtri. Imò hoc magis culpabiles ſumus, ſi Legem bonam colimus, & mali cultores ſumus. Quin potiùs nec cultores, ſi mali: Quia cultor dici non poteſt, malus cultor. Neque enim colit, qui rem ſanctam non ſanctè colit. Ac per hoc accuſatrix noſtri eſt Lex ipſa quam colimus.·. Id ipſum quod cultus Dei videtur, iniuria eſt.·. Et ideò ſanctiſſimè Apoſtolicum illud ad omnem dicitur Chriſtianorum: Qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deum inhonoras. Nomen enim Dei per vos blaſphematur inter gentes. Cuius ergo criminis rei ſint Chriſtiani, ex hoc vno intelligi poteſt, quia Dei nomen infamant.* De illis ſcilicet à Gentibus dici poteſt: *Vbi eſt Lex Catholica quam credunt? Vbi ſunt pietatis & caſtitatis præcepta, quæ diſcunt? Euangelia legunt, & impudici ſunt: Apoſtolos audiunt, & inebriantur: Chriſtum ſequuntur, & rapiunt: Vitam improbam agunt, & probam legem habere ſe dicunt.·.· In nobis Chriſtus patitur opprobrium: In nobis patitur Lex Chriſtiana maledictum. De nobis enim dicitur: Ecce quales ſunt, qui Chriſtum colunt: Falſum planè illud eſt quod aiunt, ſe bona diſcere, quod iactant ſe ſanctæ legis præcepta retinere. Si enim bona diſcerent, boni eſſent. Talis profectò Secta eſt, quales & Sectatores: Hoc ſunt abſque dubio, quod docentur. Apparet itaque & Prophetas, quod habeat impuritatem docere; & Apoſtolos, quos legunt, nefaria ſanxiſſe; & Euangelia quibus imbuuntur, hæc quæ ipſi faciunt, prædicare. Poſtremò, Sancta à Chriſtianis fierent, ſi Chriſtus Sancta docuiſſet. Æſtimari itaque de cultoribus ſuis poteſt ille qui colitur.* Vbi nunc florens illa primitiui Chriſtianiſmi facies? *Neſcio*, Mater Eccleſia, *quomodo pugnante contra temetipſam tuâ felicitate, quantùm tibi auctum eſt populorum, tantùm penè vitiorum: Quantum tibi copiæ acceſſit, tantùm diſciplinæ receſſit: Et proſperitas venit quæſtuum cum magno fœnore detrimentorum. Multiplicatis enim fidei populis, fides imminuta eſt, & creſcentibus filijs Mater ægrotat: Factaque es, Eccleſia, profectu tuæ fœcunditatis infirmior, atque acceſſu relabens, & quaſi viribus minùs valida. Diffudiſti ſiquidem per omnem Mundum religioſi nominis membra, Religionis vim non habentia: Ac ſic eſſe cœpiſti turbis opulens, fide pauper: Quantò ditior multitudine, tantò egentior deuotione; largior corpore, anguſtior mente; eademque, vt ita dixerim, & in te maior, & in te minor: Nouo penè & inaudito genere proceſsûs & receſsûs, creſcens ſimul & decreſcens. Vbi enim eſt nunc eximia formæ tuæ, & totius corporis pulchritudo? Vbi illud de viuis virtutibus tuis diuinorum apicum teſtimonium dicens:* Multitudinis Credentium erat cor vnum, & anima vna, & nemo Act. 4. quidquam ex eo quod poſſidebat, ſuum eſſe dicebat. *Cuius tu tunc, ô dolor & lamentatio! lectionem tantùm habes, virtutem non habes: Cui quantùm ſcientiâ, tantùm interim conſcientiâ abes.*

Concilij Aquiſgranenſis ſub *Ludouico Pio* anno 816. celebrati Cap. 114. huius Conſectarij doctrinam confirmat. *Propter quorumdam ſimplicium verba* (inquit) *qui religioſis & eruditis viris ſeſe admonentibus ac redarguentibus plerumque obijcere ſolent, ſolos Monachos Scripturarum Sanctarum præcepta obſeruare debere; operæ pretium duximus quædam Euangelica atque Apoſtolica quambreuiſſimè ad medium deducere præcepta: Vt hæc huiuſcemodi imperiti homines audientes, hiſque aurem cordis accomodantes, intelligant quæ ſibi, quæ Monachis conueniant obſeruare præcepta. Qui enim mente, & corpore vult contemnere ſæculum, & pauperem ſequi* Matth. 19. *Chriſtum, audiat ipſum dicentem in Euangelio:* Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: Et veni, ſequere me. *Et iterum:* Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut agros propter me, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. *Ad Diſcipulos autem:* Vos qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Iſrael. *Hæc & huiuſmodi præcepta ſolis ſpecialiter congruunt Monachis, & quantò ſingularia, tantò & præcipua. Dicit etiam idem Saluator generaliter omnibus:*

nibus: Omnis qui venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. [Luc. 14.] *Et iterum:* Qui amat filium aut filium ſuper me, non eſt me dignus. [Matth. 10.] *Et*, Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. *Et iterum:* Qui non renuntiauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. *Et iterum:* Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. [Matth. 7.] *Et iterum:* Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: Alioquin mercedem non habebitis apud Patrem veſtrum. [Matth. 6.] *Item:* Theſaurizate vobis theſauros in cœlo, vbi nec ærugo nec tinea demolitur. [Luc. 21.] *Item:* Attendite vobis, ne fortè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ. [Matth. 5.] *Item:* Dico autem vobis, Nolite reſiſtere malo. *Et*, Diligite inimicos veſtros: Benefacite his qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos. *Item:* Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit, Racha, reus erit Concilio. Qui dixerit, Fatue, reus erit gehennæ ignis. *Item:* Nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram. Sit autem ſermo veſter, Eſt, eſt; Non, non. [Matth. 12.] *Item:* Omne verbum otioſum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. [Luc. 6.] *Item:* Si quis te percuſſerit in dextera maxilla, præbe illi & alteram. *Item:* Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt. [Matth. 18.] *Item*, Si peccauerit in te frater tuus, dimitte ei ſepties; & non ſolùm ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties. *Item*, Si non remiſeritis hominibus de cordibus veſtris, nec Pater veſter cœleſtis dimittet vobis peccata veſtra. [Matth. 6.] *Item*, Quærite primùm Regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. *Et cuidam Diuiti:* Si, *inquit*, vis ad vitam ingredi, ſerua mandata, *id eſt*, Non homicidium facies, Non adulterabis, Non furtum facies, Non falſum teſtimonium dices, Non concupiſces rem proximi tui: Honora patrem tuum & matrem tuam, & Diliges proximum tuum ſicut te ipſum. [Matth. 19.] *Et cuidam Legis Doctori ſe interroganti, quod eſſet mandatum magnum in Lege, ait:* Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua: Hoc eſt maximum & primum mandatum. Secundum autem ſimile eſt huic: Diliges proximum tuum ſicut te ipſum. In his duobus mandatis tota Lex pendet, & Prophetæ. [Rom. 13.] *Paulus quoque Apoſtolus dicit:* Qui diligit proximum, Legem impleuit, &c. [1. Theſſal. 5.] *Item*, Patientes eſtote ad omnes, videte ne quis malum pro malo alicui reddat, ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini inuicem & in omnes. Hæc enim eſt voluntas Dei. Omnia autem probate, quod bonum eſt tenete, ab omni ſpecie mali abſtinete vos. *Item*, Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, & auaritiam. [Coloſſ. 3.] *Item*, Induite vos viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem. *Item*, Nolite mentiri inuicem. [Epheſ. 4.] *Item*, Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite. *Item*, Eſtote inuicem benigni, miſericordes, donantes inuicem, ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis. [Epheſ. 5.] *Item*, Omnis amaritudo, & ira, & indignatio & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis, cum omni malitia. *Item*, Fornicatio, & omnis immunditia, aut auaritia, non nominetur in vobis, ſicut decet Sanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas. [1. Cor. 6.] *Item*, An neſcitis quia iniqui Regnum Dei non poſſidebunt? Nolite errare, Deus non irridetur: Quia neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces Regnum Dei poſſidebunt. *Item*, Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, non habet hæreditatem in Regno Chriſti & Dei. [Epheſ. 5.] *Item*, Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. [1. Cor. 4.] *Item*, Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum. [Hebr. 12.] *Item ad Timotheum*, Diſcedat omnis ab iniquitate, qui nominat nomen Domini. [2. Ad Timoth. 2.] *Apoſtolus quoque Ioannes ait:* [1. Ioann. 2.] Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: Quia ſi quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo. *Item:* Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. *Item*, Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt: & omnis homicida non habet vitam æternam in ſe manentem. [1. Ioann. 3. Iacob. 4.] *Iacobus autem Apoſtolus ait:* Quicumque voluerit amicus eſſe ſæculi huius, inimicus Dei conſtituitur.·.· *Propter eos, quos ſupra memorauimus, hæc pauca breuiter annumerare ſtuduimus, qui inſipienter aſſerunt ſolos Monachos arctam ſectari debere viam, cùm vtique Dominus arctam & anguſtam viam dicat eſſe, quæ ducit ad vitam, & nemo niſi per eam in vitam ingredi poſſit æternam. Nam ſolùm igitur Monachis & Clericis, verùm etiam omnibus qui Chriſtiano cenſentur vocabulo, per hanc arctam & anguſtam intrandum eſt viam* .·.·. *Oportet itaque omnes, qui iuxta Apoſtolum, in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtumque induimus, in nouitate vitæ ambulare, ſemperque ante oculos ponere Pactum, quod cum Deo in Baptiſmate fecimus, vbi abrenuntiauimus Satanæ, & omnibus pompis eius, & omnibus operibus eius. Quod Pactum tunc irritum fit, cùm in fide quis permanendo, vitijs, aut à fide exorbitando, idolorum cultibus, aut hæreſum erroribus implicatur. Quia ergo, ſicut ſcriptum eſt, Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem, & fragilitas humana poſt Baptiſmi gratiam peccatorum ſordidatur illecebris: eademque peccata Baptiſmatis iteratione deleri nequaquam poſſunt; neceſſe eſt vt pœnitentiæ lamentis, & eleemoſynarum largitionibus, & cæteris bonorum operum executionibus quàm celerrimè deleri procurentur. Et quia vnus eſt Pater noſter, & Magiſter, & Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma, vna Mater ſancta Eccleſia, inſtanter & vigilanter ab omnibus certandum eſt, quamquam diuerſorum donorum modis curratur, qualiter vnà ad ſupernam Ieruſalem matrem noſtram tendamus, quò ſine fine cum Domino viuere mereamur. Illud quoque ſciendum, quòd quantò quiſque ſe in præſenti ſæculo pro Chriſto abiectiorem fecerit, tantò magis in futuro feliciorem remunerationem percipiet.*

PROPOSITIO X.

Baptiſmus hominem ab Eccleſiæ Mandatis non liberat.

Dogma fidei eſt. Nam ad Baptizatos pertinent illa Chriſti Oracula Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Et Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Quæ inuictè probant, Leges ab Eccleſia & eius Paſtoribus latas Chriſtianorum conſcientiam obligare. Præterea, Apoſtoli decreuerunt vt Gentiles ad Chriſti fidem conuerſi à carnibus immolatitijs, à ſanguine, & ſuffocato abſtinerent, vt refertur Act. 15. 28. *Viſum eſt Spiritui-Sancto & nobis, nihil vltra vobis imponere oneris, quàm hæc neceſſaria: Vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione.* Et Verſ. 41. narratur quomodo *S. Paulus* perambulabat Syriam & Ciciliam, *Confirmans Eccleſias: Præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum.* Et Cap. 16. legitur quòd *Paulus* & *Timotheus*, cùm pertranſirent ciuitates, *Tradebant eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis & Senioribus, qui erant Hieroſolymis.* Idem 2. ad *Theſſalonicenſes* 3. ſcribit: *Si quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, vt confundatur.* Et ad *Hebræos* Cap. 13. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* Ex quibus colligitur, Eccleſiam & eius Paſtores, ſcilicet Summum Pontificem & Epiſcopos, auctoritatem habere condendi leges obligantes conſcientiam. Adeòque Chriſtianos illis obedientiam debere; nec ab eis ſolui per Baptiſmum, quo Eccleſiæ membra, filij, ciues, & ſubditi fiunt. Quâ poteſtate vſa ſemper Eccleſia eſt ab Apoſtolicis temporibus, vt probant Canones in Concilijs afflante Spiritu-Sancto conditi, & totius Mundi reuerentiâ conſecrati. Quamobrem rectè Tridentina Synodus Seſſione 7. Canone 8. De Baptiſmo, *Lutheri* & *Caluini* errorem Propoſitioni noſtræ contrarium damnat his verbis: *Si quis dixerit, baptizatos liberos eſſe ab omnibus Sanctæ*

Eccle-

Eccleſiæ præceptis, quæ vel ſcripta, vel tradita ſunt; ita vt ea obſeruare non teneantur, niſi ſe ſua ſponte illis ſubmittere voluerint; Anathema ſit.

Objiciunt Hæretici; Populus Chriſtianns in libertatem vocatus eſt, teſte Apoſtolo 2. ad *Corinthios* 3. & ad *Galatas* 4. & 5. At iſti libertati repugnat, ſubiectum eſſe legibus Eccleſiæ, & Paſtorum, ſecundùm illud Apoſtoli 1. ad Corinthios 7. *Pretio redempti eſtis: Nolite fieri ſerui hominum.*

Reſpondetur, Libertatem Chriſtianam, quæ per Chriſti Baptiſmum homini confertur, non eſſe immunitatem ab obſeruatione mandatorum Eccleſiæ, & à Legibus humanis, ſiue Eccleſiaſticis, ſiue Ciuilibus; ſed 1. Libertatem à peccato, vt docet Apoſtolus Cap. 6. Epiſtolæ ad Romanos: *Liberati à peccato, ſerui autem facti Deo, habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam.* 2. Libertatem à ſeruitute & captiuitate diaboli, vt docet Chriſtus, Ioann. 12. *Nunc iudicium eſt Mundi, nunc Princeps huius Mundi eijcietur foras.* Hinc Exorciſmorum, Inſufflationis, & Abrenuntiationum Satanæ, Ritus ſacri in Baptiſmo, ex Apoſtolica Traditione à primis Eccleſiæ ſeculis vſurpati. 3. Libertatem à ſeruitute Legis Moſaicæ, vt docet Apoſtolus, ad *Galat.* 5. Cap. *State, & nolite iterum iugo ſeruitutis contineri: Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit.* Seruos autem hominum nos fieri prohibet Apoſtolus, eo ſenſu, ne ipſis contra Chriſtum, aut præ Chriſto ſeruiamus: Non eo ſenſu vt ipſis iuſtas leges ferentibus, & aliquid legitimè præcipientibus parere non debeamus: Alioquin ſecum ipſe pugnaret, cùm obedientiam Superioribus exhiberi iubeat, *Epheſ. 6. Coloſſ. 3. Hebr. 13.* Boni porrò ſeruiendo alijs liberi ſunt, & mali imperando alijs ſerui ſunt, ſecundùm præclaram illam *S. Auguſtini* ſententiam Lib. 4. *De Ciuitate Dei*, Cap. 3. *Proinde bonus, etiamſi ſeruiat, liber eſt: malus autem, etiamſi regnet, ſeruus eſt; nec vnius hominis, ſed quod eſt grauius, tot dominorum, quot vitiorum. De quibus vitijs cùm ageret Scriptura diuina,* A QVO *enim quis*, inquit, *deuictus eſt, huic & ſeruus addictus eſt.*

Objiciunt verba Chriſti à *S. Matthæo* Cap. 15. 9. relata: *Sine cauſa colunt me, docentes Doctrinas & Mandata hominum.*

Reſpondetur, Mandata hominum diuinis Mandatis contraria, necnon ea quæ inutilia ſunt, & nullum fructum ſiue ſpiritualem ſiue temporalem afferentia, quales erant Phariſaicæ Traditiones, à Chriſto improbari ac reijci; non ea quæ legitima auctoritate, & ob finem æternæ ſalutis, Eccleſiæque ordinem, aut Reipublicæ commune bonum ac tranquillitatem præſcribuntur.

Objiciunt illud *Iſaiæ 33. Deus iudex noſter, Deus legifer noſter:* & illud *Iacobi 4. Vnus eſt Legiſlator.*

Reſpondetur, vnum eſſe Legiſlatorem ſupremum, primarium, nulli alij ſubditum, *Qui poteſt perdere & ſeruare*, vt ait *S. Iacobus*, ſcilicet Dominum Deum noſtrum: At alios eſſe Legiſlatores ſecundarios, illius Vicarios & Miniſtros, Eccleſiæ ſcilicet Paſtores & Principes. Vnde Prouerbiorum 8. ait Æterna Sapientia:

Per me Reges regnant, & Legum conditores iuſta decernunt. Sanè Apoſtolos tuliſſe leges, & mandata quædam Fidelibus dediſſe, confirmatur ex 1. *Corinth.* 14. vbi *S. Paulus* ea quæ ſcribit de ordine & honeſtate in conuentibus Chriſtianorum ſeruanda, Domini Mandata eſſe dicit, vtpote ex poteſtate, quem à Chriſto acceperat, tradita, & illius doctrinæ conſentanea: *Si quis* (inquit) *videtur Propheta eſſe, aut Spiritualis, cognoſcat quæ ſcribo vobis, quia Domini ſunt Mandata.* Et 1. ad Theſſal. 4. *Scitis quæ præcepta dederim vobis.* Præterea, Lex de Bigamis & Neophytis ad Sacerdotium non promouendis, ad *Timoth.* 3. & ad *Tit.* 1. Apoſtolica eſt. Item Leges de Dominica die obſeruanda loco Sabbathi Iudaici, de Ieiunio Antepaſchali, de certis Sacramentorum Ritibus, & alias complures, quæ nec ab Epiſcopis, nec à Concilijs inſtitutæ leguntur, & tamen ſemper in Eccleſia ſunt obſeruatæ, ab Apoſtolis eſſe latas certiſſimum eſt, ſecundum illam *S. Auguſtini* Regulam Lib. 4. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 24. *Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Concilijs inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi Auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Quæ autem non ab ipſis Apoſtolis, ſed à Concilijs Generalibus ſancita, in vniuerſa Eccleſia obſeruantur, non minùs Chriſtianorum conſcientiam obligant; vt colligitur ex eodem *S. Auguſtino* Epiſt. 56. aliàs 118. *Ad Ianuarium*, cuius hæc ſunt verba: *Illa autem quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe ſeruantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel Plenarijs Concilijs, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima Auctoritas, commendata atque ſtatuta retineri, ſicuti quòd Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cælum, & Aduentus de cælo Spiritus-Sancti, anniuerſaria Solemnitate celebrantur, & ſi quid aliud tale occurrit quod ſeruatur ab vniuerſa, quacumque ſe diffundit, Eccleſia.*

At, inquies, *Lex Iuſto non eſt poſita* (vt ait Apoſtolus 1. *Ad Timot.* 1.)

Reſpondetur, Iuſtis non eſſe poſitam legem *per modum coactionis, quia ipſi ſibi ſunt lex, dum oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis*, vt ait idem Apoſtolus ad *Rom.* 2. quamuis ſponte pareant, & amore iuſtitiæ, non timore pœnæ. Cæterùm ſi à iuſtitia deficiant, Legem ipſam violando, vim quoque coactiuam in ipſos exercet. Ita reſpondet *S. Thomas* Prima Secundæ, Quæſt. 96. Art. 5.

Objicitur Caput, *Duæ ſunt*, Cauſa 19. Quæſt. 2. ex *Vrbano* Papa ſumptum: *Qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publicâ conſtringatur:* Lege autem priuatâ Spiritûs-Sancti ducuntur, qui per Baptiſmum filij Dei facti ſunt, & Spiritu Dei agunt: A legibus igitur humanis ſunt liberi.

Reſpondet *S. Thomas*, Legem Spiritûs-Sancti ſuperiorem eſſe omni lege humana: Ideòque viros ſpirituales quatenus *Lege Spiritûs-Sancti ducuntur*, non ſubdi legi *quantùm ad ea quæ repugnant ductioni Spiritûs-Sancti.* Sed *tamen* (inquit) *hoc ipſum eſt de ductu Spiritûs-Sancti, quòd homines ſpirituales legibus humanis ſubdantur*, ſecundum illud *S. Petri* Epiſt. 1. Cap. 2. *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum.*

PROPOSITIO XI.

Reuocandi quidem ſunt homines ad Baptiſmi ſuſcepti memoriam, vt promiſſiones in Baptiſmo factas obſeruent: Sed vi promiſſionum huiuſmodi irrita eſſe Vota omnia poſt Baptiſmum facta, nemo niſi Hæreticus dixerit.

ABrenuntiationem Diabolo & Pompis eius factam, *Votum baptizatorum* vocat *S. Thomas*, Secunda Secundæ, Quæſt. 88. Art. 2. ad primum. Et rectè quidem, cùm ſit promiſſio Deo facta de meliori bono, liberèque fiat, quamuis ſit de neceſſitate ſalutis. *Commune Baptiſmi votum* alibi vocat S. Doctor, nouamque obligationem In 4. Sent. Diſt. 38 Quæſt. 1 Art. 2. Quæſt. 2. ad 1.
ex eo naſci docet: Ac propterea baptizatum eodem genere peccati magis peccare, quàm non baptizatum, iuxta illud Apoſtoli ad Hæbræos 10. *Quantò putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & Sanguinem Teſtamenti pollutum duxerit?* Promiſſionem in Baptiſmo factam votum appellare *S. Auguſtinus* non dubitauit Epiſtolâ 149. aliàs 59. Ad Paulinum: *Vouentur* (inquit) *omnia, quæ offeruntur Deo, maximè Sancti Altaris Oblatio, quo Sacramento prædicatur noſtrum aliud votum maximum, quo nos vouimus in Chriſto eſſe manſuros, vtique in compage corporis Chriſti: Cuius rei Sacramentum eſt quòd* VNVS *Panis, vnum corpus multi ſumus.* Sed communi quadam & latiori ſignificatione, non ſtrictâ, voti nomen *S. Auguſtinus* vſurpat; quatenus promiſſio Deo facta de obſeruantia mandatorum eius, omnes homines obligante, ſeu ſponſio quælibet quâ nos Dei obſequio mancipamus, votum appellari poteſt: Non autem quatenus votum promiſſio eſt perfectioris cuiuſdam boni, ad quod omnes Chriſtiani non tenentur: Quod proinde ſupererogationis opus vocari ſolet. Hæc diſtinctio res non eſt ingenij, ſed doctrinæ, cùm ex *S. Auguſtino* ſumpta ſit, Enarratione in Pſalmum 75. Qui locus vtramque Propoſitionis noſtræ partem probat. Explicans ſcilicet hunc Verſum; *Vouete, & reddite Domino Deo noſtro*, hæc habet: *Quiſque quod poteſt voueat, & reddat. Ne voueatis, & non reddatis: ſed quiſque quod poteſt voueat, & reddat. Non ſitis pigri ad vouendum: Non enim viribus veſtris implebitis. Deficietis, ſi de vobis præſumitis; ſi autem de illo cui vouetis, vouete, ſecuri reddetis. . . . Omnes communiter quid debemus vouere? Credere in illum, ſperare ab illo vitam æternam,*

beo? viuere ſecundùm communem modum. Eſt enim quidam modus communis omnibus. Furtum non facere, non caſtimoniali præcipitur, & nuptæ non præcipitur: Adulterium non facere, omnibus præcipitur: Non amare vinolentiam, qua ingurgitatur anima, & corrumpit in ſe Templum Dei, omnibus æqualiter præcipitur: Non ſuperbiee, omnibus æqualitee præcipitue: Non hominem occidere, non odiſſe fratrem, non aduerſùs aliquem tenere perniciem, omnibus in commune præcipitur. Hoc totum omnes vouere debemus. Sunt etiam vota propria ſingulorum, alius vouet Deo caſtitatem coniugalem, vt præter vxorem ſuam non nouerit aliam: Sic & fœmina, vt præter virum ſuum non nouerit alium. Alij etiam vouent, etſi experti tale coniugium, vltro nihil tale pati, nihil tale concupiſcere aut ſuſtinere: & ipſi vouerunt aliquid maius quàm illi. Alij virginitatem ipſam ab ineunte ætate vouent, vt nihil tale vel experiantur, quale illi experti reliquerunt: & iſti vouerunt plurimùm. Alij vouent domum ſuam eſſe hoſpitalem omnibus Sanctis aduenientibus: Magnum votum vouent. Alius vouet relinquere omnia ſua diſtribuenda pauperibus, & ire in communem vitam, in ſocietatem Sanctorum: Magnum votum vouet. Vouete, & reddite Domino Deo noſtro. *Quiſque quod vouere voluerit, voueat: Illud attendat, vt quod vouerit, reddat. Vnuſquiſque Deo quod vouet, ſi reſpicit retrorſum, malum eſt. Neſcio quæ Caſtimonialis nubere voluit: Quid voluit? Quod & virga qualibet? Quid voluit? Quod & mater ipſius. Aliquid mali voluit? Mali planè. Quare? Quia iam vouerat Domino Deo ſuo. Quid enim dixit de talibus* 1. Timoth. 5. 14. *Apoſtolus Paulus? Cùm dicat Vidua adoleſcentulas nubere, ſi velint; ſed tamen ait quodam loco,* 1. Cor. 7. 40. Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit ſecundùm meum conſilium. *Oſtendit beatiorem, ſi ſic permanſerit; non tamen damnandam; ſi nubere voluerit.* 1. Timoth. 5. 12. *Quid autem ait de quibuſdam quæ „ vouerunt, & non reddiderunt?* Habentes, *inquit*, „ damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. *Quid eſt, primam fidem irritam fecerunt? Vouerunt, & non reddiderunt. Nemo ergo poſitus in Monaſterio Frater dicat, Recedo de Monaſterio, neque enim ſoli qui ſunt in Monaſterio peruenturi ſunt ad Regnum cœlorum, & illi qui ibi non ſunt ad Deum non pertinent. Reſpondetur, Sed illi non vouerunt, tu vouiſti, tu retro reſpexiſti. ∴ Non ſitis pigri qui poteſtis, quibus aſpirat Deus apprehendere gradus meliores: Quia non iſta ideò loquimur, vt non vo„ ueatis, ſed vt voueatis, & reddatis.* Vouete, & red„ dite Domino Deo noſtro. *Iam quia iſta tractauimus, fortè volebas vouere, & modò non vis vouere. Sed quid tibi dixerit Pſalmus, attende. Non dixit, Nolite voue„ re, ſed,* Vouete, & reddite. *Quia audiſti,* Reddite, *non vis vouere? Ergo vouere volebas, & non reddere? Immò vtrumque fac. Vnum fit ex profeſſione tua, aliud ex adiutorio Dei perficietur. Aſpice eum qui te ducit, & non reſpicies retrò vnde te educit. Qui te ducit, ante te ambulat; vnde te educit, poſt te eſt. Ama ducentem, & non te damnat retro reſpicientem.* Idem Sermone 260. aliàs *De Diuerſis* 11. in Octauis Infantium, id eſt, recens baptizatorum habito, ſic ipſos alloquitur: *Quicumque continentiam vouiſtis, reddite quod vouiſtis: quia non exigeretur, ſi non vouiſſetis. Quod potuit licere, non licet: Non quia Nuptiæ damnantur, ſed qui retro reſpicit damnatur.*

Meritò itaque Tridentinum Concilium Seſſione 7. Canone 9. *De Baptiſmo*, Hæreticorum errorem Propoſitioni noſtræ contrarium damnat his verbis: *Si quis dixerit, ita reuocandos eſſe homines ad Baptiſmi ſuſcepti memoriam, vt vota omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, vi promiſſionis in Baptiſmo ipſo iam factæ, irrita eſſe intelligant, quaſi per ea & fidei, quam profeſſi ſunt, detrahatur, & ipſi Baptiſmo; Anathema ſit.*

DOCVMENTVM AD MORVM INFORMATIONEM.

QVàm verò conducibile ſit ad ſalutem, Chriſtianos ad memoriam Promiſſionum in Baptiſmo factarum reuocare, docet Concilium Pariſienſe 6. anno 829. celebratum, Lib. 1. Cap. 9. *Quia* (inquit) *flammeus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis ianuam Paradiſi obice mortalibus immobili oppilauerat, in ſacroſancto Baptiſmatis fonte extinguitur, & eadem ianua credentibus aperitur; omnibus Fidelibus ſtudendum eſt, vt pactionis & ſponſionis, quam cum Deo in Baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant, caueantque ne quibuslibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, non ſolùm eumdem ſibi reaccendant ignem, verùm etiam eumdem immundum ſpiritum, à ſe tempore Baptiſmatis expulſum, cum ſeptenario dæmonum numero ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciant, faciatque illis, vt Dominus ait,* Nouiſſima peiora prioribus: Luc. 11. *Et impleatur in eis quod B. Petrus Apoſtolus ait:* 2. Petr. 2. Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo quod traditum eſt illis, ſancto Mandato; *aptetur que eis illud quod idem ait:* Canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus lota in volutabro luti. *Nulli quippe dubium eſt, quin Religio Chriſtiana Baptiſmum Chriſti fideliter expetat, & ſalubriter percipiat. Sed valde periculoſum eſt, & à Religione Chriſtiana alienum, quòd poſt tanti doni perceptionem vnuſquiſque Fidelis, cùm ad intelligibilem ætatem venit, Myſterium Baptiſmatis diſcere & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundùm illud viuere non ſatagit. Quod periculum & ad negligentiam pertinere Sacerdotum, qui id ſolerter debent annuntiare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt.*

Idem docet *S. Carolus Borromæus* in Inſtructionibus Concionatoris. *De Baptiſmo* (inquit) *cùm loquetur, in eo verſabitur vt deprauatum vitæ morem Fidelium exagitet, qui contra quàm in Baptiſmo ſpoponderint, viuant, & carni, & mundo, pompiſque eius, & Satanæ atque illius operibus; Deo autem mortui ſunt: & quàm laborioſa putent, quæ Dei ſunt; quàm rurſus facilia quæ Mundi, quæ carnis, quæ Satanæ. Quo in genere omnem concionis ſuæ vim Concionator adhibebit.*

Idem docet Concilij Tridentini Catechiſmus P. 1. in expoſitione ſecundi Articuli Symboli, Num. 12. *Parochus fidelem Populum ad eam rationem cohortabitur, vt ſciat æquiſſimum eſſe præ cæteris hominibus, nos, qui à Chriſto nomen inuenimus, Chriſtianique vocamur, & quanta ille in nos beneficia contulerit, ignorare non poſſumus, ob id maximè quòd eius munere hæc omnia fide intelligimus: Æquum eſſe* (inquam) *nos ipſos, non ſecus ac mancipia, Redemptori noſtro ac Domino in perpetuum addicere & conſecrare. Et quidem cùm Baptiſmo initiaremur, ante Eccleſiæ fores id profeſſi ſumus: Declarauimus enim nos Satanæ & Mundo renuntiare, & Ieſu Chriſto totos nos tradere. Quòd ſi vt Chriſtianæ Militiæ adſcriberemur, tam ſancta & ſolemni profeſſione nos ipſos Domino noſtro deuouimus, quo ſupplicio digni erimus, ſi poſtquam Eccleſiam ingreſſi ſumus, Dei voluntatem & leges cognouimus, poſtquam Sacramentorum gratiam percepimus, ex Mundi & Diaboli præceptis vixerimus; perinde ac ſi cum Baptiſmo abluti ſumus, Mundo & Diabolo, non Chriſto Domino ac Redemptori nomen dediſſemus?*

Ad memoriam Promiſſionum in Baptiſmo factarum renouandam plurimùm conducebat Ritus antiquus Anniuerſarium Baptiſmi ſui idem quotannis celebrandi, vt refert *Micrologi De Eccleſiaſticis Obſeruationibus* Auctor Cap. 56. *Romani* (inquit) *Annotinum Paſcha, quaſi Anniuerſarium Paſcha dicunt, quia antiquitus apud illos, qui in priori Paſcha baptizati erant, eadem die ad Eccleſiam conuenere: Suæque Regenerationis anniuerſarium diem cum Oblationibus ſolemniter celebrauerunt. ∴ Sed quamuis huiuſmodi Anniuerſarius à paucis vſpiam obſeruetur, authentici tamen libri ipſum obſeruari debere innuunt, qui nobis lectionem in Euangelium ſub titulo Paſchæ Annotini annuatim præſcribunt. Si enim quilibet ſuum Natalem, quo ad æternam mortem natus eſt, obſeruat: Quantò magis illum obſeruare deberet, quo ad æternam vitam regeneratus eſt?* Eadem habet *Honorius Auguſtodunenſis* Lib. 3. Cap. 133. Inter Capitula *Heraedi* Archiepiſcopi Turonenſis 93. his verbis conceptum eſt: *De Paſcha Annotino, vt commemoretur.* Anno [illegible] Paſchæ Annotini pariter meminerunt *Beletus*, Lib. *De Diuinis Officijs*, Cap. 84. & *Durandus* Lib. 7. *Rationalis Diuinorum Officiorum*, Cap. 1.

CAPVT IV.

DE CÆREMONIIS BAPTISMI.

QVod Apoſtolus de linguarum dono admonuit, cùm ait 1. *Cor.* 14. Sine fructu eſſe, quæ aliquis loquitur, ſi à Fidelibus non intelligantur: Idem ferè de ſacris Cæremonijs dici poteſt. Imaginem enim, & ſignificationem earum rerum præ ſe ferunt, quæ in Sacramento geruntur: Quod ſi illarum ſignificationem Populus fidelis ignoret, non magnus erit earum fructus. Danda eſt igitur Paſtoribus opera, vt eas Fideles intelligant, certòque ſibi perſuadeant, illas eſſe plurimi faciendas, & magno in honore habendas, quamuis neceſſariæ non ſint ad eſſentiam Sacramenti, ſed ad ſolemnitatem dumtaxat pertineant. Id verò ſatis docet tum inſtituentium auctoritas: Pleræque enim ab Apoſtolis; aliæ ab Eccleſia, quæ Spiritu-Sancto regitur, & in qua reſidet Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudo, inſtitutæ ſunt: Tum finis cuius cauſâ Cęremonias adhiberi voluerunt, vt ſcilicet Sacramentum maiori cum religione, ac ſanctitate adminiſtretur, ac veiut ab oculos ponantur admirabiles illius effectus: Immenſáque Dei beneficia in animis Fidelium altiùs imprimantur.

Triplex autem Cæremoniarum Baptiſmi genus eſt. Primum, earum quę ante Baptiſmum: Alterum earum, quæ in Baptiſmo: Tertium, earum quæ poſt Baptiſmum adhibentur.

ARTICVLVS I.

De Cæremonijs Baptiſmum præcedentibus.

1 AQua in primis conſecratur admixto Chriſmate, quod non omni tempore fieri permiſſum eſt, ſed in Peruigilijs Paſchatis, & Pentecoſtes, quibus in Primitiua Eccleſia Baptiſmus adminiſtrari conſueuerat. Quam antiqua ſit hæc Cœremonia, conſtat ex *S. Cypriano*, Epiſt. 70. *Oportet*, inquit *mundari & ſanctificari aquam prius à Sacerdote, vt poſſit Baptiſmo ſuo peccata hominis, qui baptizatur, abluere.* Eiuſdem conſecrationis meminit *Sanct. Baſilius*, eàmque ad arcanam Traditionem refert, Lib. *De Spiritu-Sancto*, Cap. 27. Eiuſdem mentio habetur in Capitularibus, Libro 6. Cap. 77. ex quo refertur Cap. *In ſabbatho*, Diſtinct. 4. *De Conſecration.* cuius hæc ſunt verba: *In ſabbatho Sancto Paſchæ, vel Pentecoſtes, ſi quis velit aquam conſecratam ad aſperſionem in domo ſua recipere, ante Chriſmatis infuſionem recipiat.*

2 Ante fores Eccleſiæ offeruntur, qui Baptiſmo initiandi ſunt, quia *Indigni ſunt, qui more Fidelium domum Dei, antequam Chriſto Domino ſe addixerint, ingrediantur* (inquit *Sanct. Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi.)

3. Nomen deinde imponitur baptizando: Quòd oſtendit, *Eum qui Baptiſmo initiatur, Chriſti Domini ſeruituti addici: Cùm nominis impoſitio ſignum ſit dominij: Quam ob cauſam, cum vellet Deus docere Adam eum Principem, & Dominum eſſe omnium animantium, ad eum illa adduxit, quibus nomina imponeret;* (inquit *S. Carolus*) Sumitur autem nomen ab aliquo Sanctorum cum Chriſto regnantium, vt Chriſtianus nominis etiam ſimilitudine ad virtutis, & ſanctitatis imitationem excitetur, patronumq; ſuum imitari ſtudeat, eum quoque precetur, & aduocatum ſibi ad ſalutem futurum apud Deum ſperet; vt docet Concilij Tridentini Catechiſmus.

4 Tum Sacerdos à baptizando exquirit, quid ab Eccleſia petat, primùmque eum Chriſtianæ Fidei Doctrinâ, quam in Baptiſmo profiteri debet, inſtituit. Actio autem illa vocatur Catechiſmus ex multis interrogationibus conſtans, ad quas per ſe reſpondet baptizandus, ſi adultâ fuerit ætate; ſi autem infans, pro illo reſpondent Patrini, ſolemnémque ſponſionem faciunt. Morem illum
Matth. 28. à Chriſti Domini præcepto manaſſe certum eſt, cum Apoſtolis iuſſerit: *Euntes docete omnes gentes: Baptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti: Docentes eos ſeruare omnia quęcunque mandaui vobis:* Huius Ritus meminit *Sanct. Auguſtinus* Libro *De Fide, & Operibus*, Cap. 6. & 9. & Libro *De Catechizandis Rudibus.*

5 Sequitur Exorciſmus, qui verbo, & exſufflatione peragitur, vt Spiritus immundus à baptizando expellatur; vtque per Sacerdotis miniſterium Spiritui-Sancto cedat fugiens Spiritus malignus. *Nam per peccatum in primo homine lapſi ſumus, & in mortis hæreditatem omnes deuenimus. Facti ſumus humiles mortales, impleti ſumus timoribus, erroribus: Hoc merito peccati; cum quo merito, & reatu naſcitur omnis homo. Ideò ſicut noſtis, & paruuli exſufflantur, & exorcizantur, vt pellatur ab is diaboli poteſtas inimica; quæ decepit hominem, vt poſſideret homines. Non ergo creatura Dei in infantibus exorcizatur, aut exſufflatur: Sed ille ſub quo ſunt omnes, qui cum peccato naſcuntur, eſt enim Princeps peccatorum.* Verba ſunt *Sanct. Auguſtini* Sermone *De Symbolo ad Catechumenos*, ex quibus deſumptum eſt Caput, *Sicut noſtis*, Diſt 4. *De Conſecratione.* Eiuſdem Ritus frequenter meminit idem Sanct. Doctor in Libris aduerſus Pelagianos, tanquam ab vniuerſa Eccleſia Catholica vſurpari, vt peccati originalis reos paruulos naſci probet, ac de poteſtate, & ſeruitute diaboli ad Chriſtum transferri. Legatur Lib. 2. *De Peccato Originali contra Cœleſtium*, Cap. 40. Libro 1. *De Nuptijs, & Concupiſcentia*, Cap. 9. & Lib 2. Cap 29. vbi *Antiquiſſimam Eccleſiæ Traditionem* vocat, *quâ exorcizantur, & inſufflantur paruuli, vt in Regnum Chriſti à poteſtate tenebrarum, hoc eſt Diaboli, & Angelorum eius erati transferantur*, Et Libro 6. contra *Iulianum*, Cap. 5. Eiuſdem Cœremoniæ ante *Sanct. Auguſtinum* meminerunt *Sanct. Cyprianus*, Epiſtolà 76. Exorciſmi velut antiquæ Baptiſmi Cœremoniæ meminerunt *Creſcens à Cirta*, & *Lucius à Thebeſte*, & *Vincentius à Tibari*, in Synodo Carthaginenſi *S. Cypriani* de rebaptizandis Hæreticis: *S. Gregorius Nazianzenus*, Oratione 40. *S. Optatus Milenitanus*, Lib. 4. contra Parmenianum, *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi 1 *S. Ambroſius*, Lib. 1. *De Sacramentis*, Cap. 5. *Cœleſtinus I.* Pontifex Maximus Epiſt. ad Epiſcopos Galliarum, Cap. 12. Significat autem inſuflatio non ſolùm Dęmonis contempti, & irriſi depulſionem, verùm etiam illapſum Spiritus-Sancti, qui nouam vitam homini per Baptiſmum tribuit: Vt qui in creatione aſpirante, ſeu inſufflante Deo factus eſt *In animam viuentem*, in Regeneratione fiat *In ſpiritum viuificantem.*

6 Obſignantur prætereà ſigno Crucis frons, oculi, pectus, aures, humeri: Frons, vt ſignificetur baptizandum nomen dare Chriſto crucifixo, in quo confidat, & quem palam confiteri nunquam erubeſcat: Oculi, vt intelligamus baptizandum præparari ad videndum claritatem Dei: Pectus, vt credat in eum, quia *Corde creditur ad iuſtitiam:* Aures, vt intelligamus eum conſecrari, vt audiat verbum veritatis: Humeri, vt ſuſcipiat iugum ſeruitutis Dei iuxta Chriſti mandatum: *Tollite iugum meum ſuper vos.·.·.· Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* De hoc Ritu *Rabanus* in Canone *Poſtea*, Diſt 4. *De Conſecratione* relatus: *Poſtea ſignatur baptizandus ſignaculo ſanctæ Crucis tam in fronte, quàm in corde: Vt ab eo tempore ipſo Apoſtata Diabolus, in vaſe ſuo priſtino ſuæ interemptionis cognoſcens ſignaculum, iam ſibi deinceps illud ſciat alienum.* Huius Ritus meminere *S. Dionyſius*, Lib. De Eccleſ Hier. *S. Baſilius*, Lib. *De Spiritu-Sancto*, Cap 27. *Sanct. Auguſtinus* Libro *De Catechizandis Rudibus*, Cap. 20. & alibi. Multoties autem baptizandis imprimitur ſignum Crucis, vt intelligamus Baptiſmum à Chriſti Cruce, & Paſſione vim ſuam omnem trahere: Deinde, vt diſcamus nos inuiſibili quodam Charactere per ſignum Crucis exterius impreſſum adhibito ſignari, vt ſupremi Paſtoris oues: Cuius proinde vnius vocem audire, ipſum ad ſaluberrima paſcua ducentem ſequi, & extra ſuum ouile nuſquam diuagari debemus: Denique vt cognoſcamus, nos per Baptiſmum Chriſto cõfixos Cruci, abnegare noſmetipſos, & Crucem noſtram quotidie tollere debere, atque

ita

ita Mundo mori, illius commoda, gloriam, voluptates non amando, vt cum Apoſtolo dicere veraciter poſſimus: *Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi Mundus crucifixus eſt, & ego Mundo.*

7 Sacerdos fuſis orationibus baptizandi capiti manum imponit, vt victimam eſſe ſignificet Deo per Baptiſmum conſecrandam. Huius Ritus meminit *S. Auguſtinus* Lib. 2. *De Peccatorum Meritis, & Remiſſione.* Cap. 26. vbi ait, *Cathecumenos ſecundùm quemdam modum ſuum per ſignum Chriſti, & orationem Manus impoſitionis ſanctificari.*

8 Sal benedictum baptizando guſtandum porrigitur, *Vt per ſal typicum ſapientiæ ſale conditus, fætore careat iniquitatis; & nec à vermibus peccatorum putreſiat, ſed magis illæſus ſeruetur ad maiorem gratiam percipiendam.* Verba ſunt *Rabani Mauri*, Lib. 1. *De Inſtitatione Clericorum*, Cap. 27. ex quo ſumptum eſt Caput *Ex hinc*, Diſt. 4. *De Conſecratione.* Huius Ritus meminerunt *Origenes* Homilia 6. in Ezechielem, Concilium Carthaginenſe 3. Canon. 5. *S. Auguſtinus* Lib. 1. *Confeſſionum*, Cap. 11. & Lib. 2 *De Peccatorum meritis, & Remiſſione*, Cap 26. *S. Iſidorus Hiſpalenſis*, Lib. 2. *De Eccleſiaſticis Officijs.* Cap. 20. vbi à Patribus inſtitutum eſſe ait, vt ſal Catechumenis guſtandum detur, vt condimentum ſapientiæ percipiant, ne deſipiant à ſapore Chriſti, ne retro reſpiciant ſicut Vxor Loth cùm liberaretur à Sodomis, ne malum exemplum ipſi remaneant, & alios condiant, ſicut illa, quæ facta eſt, ſtatua ſalis: Vt cum per fidem Mundo, & actibus, deſiderijſque illius renuntiauerint, affectionis priſtinæ non recordentur, neque ad ſçculi illecebras reuocentur: Quia ſecundùm Saluatoris ſententiam: *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt Regno Dei.* Hinc Chriſtus nos Vxoris Loth meminiſſe iubet, Luc. 17. 32. *Memores eſtote Vxoris Loth.* Omnia denique conſilia, verba, operáque noſtra prudentiæ, ac ſapientiæ cœleſtis ſale reſperſa, & condita eſſe oportere hic Ritus ſignificat. Vnde Chriſtus Marci 9. 48. & 49. *Omnis victima ſale ſalietur. Bonum eſt ſal: Quòd ſi ſal inſulſum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos.* Alludit Chriſtus ad Veteris Teſtamenti ritum, quo nullam niſi ſale conditam victimam offerre fas erat. Atqui Chriſti victimæ ſumus per Baptiſmum ipſi conſecratæ. Quò pertinet illud Venerabilis *Bedæ*, Lib. 2 *in Eſdram*, Cap. 9. ex quo Cap. *Sal Cæleſtis*, Diſt. 4. *De Conſecr.* ſumptum eſt: *Sal cæleſtis ſapientiæ, quo initiantur Catechumeni, in cunctis operum noſtrorum ſacrificijs iubemur offerre.* Hinc etiam Apoſtolus *Coloſſ.* 4. 6. *Sermo veſter ſemper in gratia ſit ſale conditus, vt ſcintis quomodo oporteat vos vnicuique reſpondere.*

9 Nares, & aures baptizandi ſaliua liniuntur, ſtatimque ad Baptiſmi Fontem mittitur, vt quemadmodum

Io. 9. 7. Cçcus ille Euangelicus, quem Dominus iuſſerat oculos luto illitos Siloës aqua abluere, lumen recuperauit, ita etiam intelligamus Baptiſmi eam eſſe vim, vt menti ad cœleſtem veritatem percipiendam lumen afferat, vt explicat Concilij Tridentini Catechiſmus. Huius Ritus meminit *S. Ambroſius* Lib. 1. *De his, qui Myſterijs initiantur*, Cap. 1. *Aperite igitur aures*, inquit, *& bonum odorem vitæ æternæ inhalatum vobis munere Sacramentorum carpite, quod vobis ſignauimus, cum apertionis celebrantes Myſterium diceremus*, Ephpheta, *quod eſt*, Adaperire: *Et venturus vnuſquiſque ad gratiam, quid interrogaretur, cognoſceret; quid reſponderet, meminiſſe deberet. Hoc myſterium celebrauit Chriſtus in Euangelio, ſicut legimus, cum mutum curaret, & ſurdum* Legatur & Cap. 1. Libri 1. *De Sacramentis*: Meminit eiuſdem *Rabanus Maurus*, ex quo Caput *Poſtea*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ſumptum eſt, aitque ſaliua Sacerdotis, & tactu ſignificari, virtutem diuinam per Baptiſmum operari, vt Catechumeno nares aperiantur ad accipiendum odorem notitiæ Dei: Aures ad audiendum mandata Dei: Senſus in intimo corde ad reſpondendum. Siue (vt ait *S. Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi) Nares tanguntur ſaliua Sacerdotis, vt aperiantur *Ad diſcernendum bonum odorem à malo, ſanam doctrinam à corrupta: Aures autem ad audiendum mandata Dei; vt doctrina, quæ de ore Altiſſimi fluxit, per eius aures intret, & ei ſuauiter oleat.* Hoc denique Ritu docemur, omnem rerum caducarum odorem Chriſtianis eſſe reſpuendum, & poſt Chriſtum currendum, vt ei vnicè adhæreamus, iuxta illud Sponſæ cœleſtis: *Trahe me poſt te: Curremus in odorem vnguentorum tuorum:* Nobiſque

Marc. 7.

incumbere, vt virtutum fragrantia *Chriſti bonus odor ſimus Deo.* 2. Cor. 2.

ARTICVLVS II.

De Cçremonijs Baptiſmum Comitantibus.

1 CAtechumenum ad ſacri baptiſmatis Fontem perductum Sacerdos ter conceptis verbis interrogat, *Abrenuntias Satanæ, omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius?* Ille verò, aut eius nomine Patrinus, ad ſingulas interrogationes reſpondet, *Abrenuntio.* Huius Ritus meminere *S. Dionyſius* Libr. *De Eccleſ. Hier.* Cap. 2. *Tertullianus* Lib. *De Corona Militis*, Cap. 3. illumque in exemplum rerum per Traditionem acceptarum affert: *Vt à Baptiſmate ingrediar* (inquit) *Aquam adituri, ſed & aliquantò prius in Eccleſia ſub Antiſtitis manu conteſtamur nos renuntiare Diabolo, & Pompæ, & Angelis eius.* Et Libro *de ſpectaculis*, Cap. 24. Pompam Diaboli definit *Quicquid Dei non eſt, vel Deo diſplicet*, in eòque ordine ſpectacula ipſa collocat. *Quod* autem *in ſacramento fidei eierauimus, neque facto, neque dicto, neque viſu, neque proſpectu participare debemus.* Meminit *S. Ephrem Syrus* in Tractatu ſingulari *De* huiuſmodi *Abrenunciatione*, quo Chriſtianum paucis verbis eiuraſſe oſtendit *Quodcumque appellatur malum*, nec ſolùm capitalibus vitijs, idololatriæ, ſuperſtitionibus, ſed & ſæculi voluptatibus abrenuntiaſſe, *Riſibus, tragicis inclamationibus, aleorum otio, fabularum luſus*, &c. Et Abrenuntiationis huiuſce noſtræ verba in die Iudicij nos iudicatura, vel iuſtificatura. Meminit *S. Baſilius* Lib. *De Spiritu-Sancto*, Cap 27. eiuſque originem ab arcana Traditione repetit. Meminit *S. Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catecheſi Myſtagogica 1. vbi opera Satanæ *Cuiuſuis generis peccata* eſſe docet, quibus renuntiare Chriſtianum neceſſe eſt: Vt cum aliquis fugit tyrannum, arma quoque illius effugere ſtudet, ac nititur. Meminit *S. Ioannes Chryſoſtomus* Homilia 21. Ad Populum Antiochenum: Vbi docet, quod hæc vox ABRENVNTIO, *Confçderatio cum Domino eſt. Nihil hac voce tutius, ſi ipſam per opera exhibeamus.* Chriſtum ſe gerere ſicut illos, qui ſeruos emunt, quos prius interrogant an ipſis ſeruire velint: Ita Chriſtum, qui nos pretioſo ſanguine redemit, prius interrogare an velimus crudelem illum tyrannum, diabolum ſcilicet deſerere. *Non enim coacta, & violenta eſt eius dominatio.* Non teſtes à nobis, non chirographa exigere, ſed hac vna contentum eſſe voce, ſi eam ex animo proferamus: *Abrenuncio tibi Satana, & pompæ tuæ.* Huius vocis rationem in die iudicij nos redditurus: Quam propterea cuſtodiamus neceſſe eſt, *Vt ſaluum tunc reddamus depoſitum. Pompa verò Satanica* (inquit) *ſunt Theatra, Circenſes, & omne peccatum, & dierum obſeruatio, & præſagia.* Meminit *S. Gregorius Nazianzenus*, Oratione 40. vbi docet vim, & facultatem Baptiſmi nihil aliud eſſe, quàm *ſecundæ vitæ, & purioris viuendi rationis pactum cum Deo initum:* Ideòque nihil magis nos timere debere, quàm ne hoc pactum violemus. *Nam cum ad mutua hominum pacta firmanda Deus medius adhiberi ſoleat, quantum periculum eſt, ne fçdera cum Deo ipſo contracta perfregiſſe reperiamur; ac præter alia peccata, ipſius quoque mendacij apud Veritatis tribunal rei peragamur.* Meminit *Sanct. Ambroſius* Lib. *De his, qui Myſterijs initiantur*, Cap. 2. *Ingreſſus es* (inquit) *Regenerationis ſacrarium, repete quid interrogatus ſis, recognoſce quid reſponderis. Renuntiaſti Diabolo, & operibus eius, Mundo, & luxuriç eius, ac voluptatibus. Tenetur vox tua, non in tumulo mortuorum, ſed in Libro viuentium.∴ Præſentibus Angelis locutus es. Non eſt fallere, non eſt negare.∴ Ingreſſus, vt Aduerſarium tuum cerneres, cui renuntiandum mox putares, ad Orientem conuerteris. Qui enim renunciat Diabolo, ad Chriſtum conuertitur, illum directo cernit obtutu.* Lege, & Librum 1. *De ſacramentis*, Cap. 2. Eiuſdem Ritus meminit in pluribus Operum ſuorum locis *S. Auguſtinus*, Epiſt. 194 aliàs 105. *Ad Sixtum*, Cap. 9 Epiſt. 207 olim 107. *Ad Vitalem*, Lib. 1. *De Peccatorum Meritis, & Remiſſione*, Capit. 24. Enarratione in Pſalmum 80. ad illa verba, *Inimici Domini mentiti ſunt ei.* Legendi item Sermones 2. & 4. *De ſymbolo* ad Catechumenos, inter dubios *S. Auguſtini* fœtus ab Editionis Pariſienſis nouiſſimç Doctiſſimis Curatoribus reiecti. Meminit Concilium Pariſienſe Sextum, Lib. 1. Cap. 10. quo Sacerdotes ſæpius inculcare iubet Fidelibus, ne iugo Satanæ, quod reiecerunt, eiuſque domi-

nationi

nationi quam aſpernati ſunt quoquomodo ſuccumbant. *Magna quippè ex parte Chriſtianum decns vileſcit, quando renati in Chriſto, ea quibus in Baptiſmate renuntiauerunt, nec intelligere curans, nec ab his ſe, vt Chriſto polliciti ſunt, abſtinere ſatagunt.∴ Abrenuntiare igitur Diabolo, eſt penitus eum reſpuere, ſpernere, reijcere, eique contradicere, ſeque & vnumquemque ab eo alienare, ſiue aliud quid, quod hoc verbo in hoc ſenſu exprimi poteſt. Opera eius ſunt, quæ vtique operibus Saluatoris contraria exiſtunt. Primùm ſuperbia, cuius ille author eſt, & quæ eum ex Angelo Dæmonem facit, quæ eſt etiam initium omnis peccati, & cætera vitia, quæ ex radice prodeunt ſuperbiæ. Pompa Diaboli hæc eſt, quæ pompa Mundi, id eſt, ambitio, arrogantia, vana gloria, omniſque cuiuslibet rei ſuperfluitas in humanis vſibus: Vnde creſcit elatio, quæ multoties honeſtati ſolet adſcribi; & cętera huiuſmodi, quæ de fonte ſuperbiæ procedere noſcuntur. Hæc & his ſimilia ſunt, quæ vnuſquiſque Fidelis tempore Baptiſmatis à ſe reiecit, Chriſtoque ſe mancipauit, pactumque cum Deo fecit ne penitus ad ea, quibus abrenuntiauit, rediret. Verùm ſi iura humanæ pactionis firmiter conſeruantur, fixius tamen atque feruentius iura tanti pacti, quæ cum Deo facta ſunt, inuiolabiliter ſunt obſeruanda.* Secundùm huius Concilij doctrinam cuiuslibet rei ſuperfluitas in humanis vſibus, ex quâ creſcit elatio, quæ multoties honeſtati ſolet adſcribi, vt ſuperbarum ædium, prætioſæque ſupellectilis magnificentia, veſtium luxus, menſarum lautiorum apparatus, & geniales epulæ, ſpectacula, choreæ, ludi alearum, ad Diaboli pompam pertinent: Quibus omnibus ſi cor humanum magis afficitur quàm ſuę ſalutis curâ, & ſtudio, proculdubio pactum in Baptiſmo cum Deo initum violat, & Diabolo, quem eiurauerat, iterum ſe mancipat. Huius autem Abrenuntiationis Ritus fundamentum habet in oraculo Chriſti, Matth. 6. 24. *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire: Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Non poteſtis Deo ſeruire, & Mammonæ.* Et in verbis Apoſtoli 2. ad Corinthios 6. 14. 15. *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Aut quæ ſocietas luci ad tene-*

Lu. 16. *bras? Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial? Qui autem conſenſus Templi Dei cum Idolis? Vos enim eſtis templum Dei viui, ſicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipſi erunt mihi Populus.*

2 Obſignantur deinde oleo ſacro, figurâ Crucis, pectus & ſcapulæ baptizandi, vt intelligamus eos, qui Baptiſmo initiantur, quaſi *Chriſti Athletas*, ait *Sanct. Ambroſius*, luctam huius ſæculi luctaturos: Solent enim luctantes inungi. Deinde, vt ſciamus *Baptiſmi gratiam non noſtris meritis, ſed Chriſti beneficio, & gratuita miſericordia donari*, quæ oleo ſignificatur. Pręterea, quia oleum eſt medicamenti ſpecies, quandoquidem *Samaritanus infudit in vulnera oleum, & vinum*: Ideò hàc vnctione demonſtrant, *Intima animæ noſtræ vulnera, & morbos hâc medicinâ curari; fomitemque ipſum, quamuis non omnino extinguatur, certè debilitari: Vireſque & robur ſpirituale nobis addi, quo Satanæ, cæruiſque tentationum impetus depellamus. Pectus præterea vngitur, vt intelligamus mentem animumque diuina virtute corroborari. Scapulæ verò, quia dantur homini vires ad iugum Chriſti Domini ferendum. Iungitur ante, & retro, vt vndique muniatur, & confirmetur ad opera bona præſtanda, corde & corpore, voluntate & opere.* Hæc explicatio eſt *Sanct. Caroli Borromæi*, in *Inſtructionibus Baptiſmi*. Huius Ritus meminerunt *Sanct. Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catecheſi Myſtagogicâ 2. *Sanct. Ambroſius*, Lib. 1. *De Sacramentis*, Cap. 2. *Rabanus Maurus*, Lib. 1. *De Inſtitutione Clericorum*, Cap. 27. ex quo Caput *Deinde*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ſumptum eſt, cuius hæc ſunt verba: *A ſacerdote inungitur, vt ſacrum Baptiſma cum fide accepta cuſtodiatur. Vngitur tunc illius pectus de oleo ſanctificato cum inuocatione Sanctæ Trinitatis, vt nullæ reliquiæ latentis Inimici in eo reſideant; ſed in fide Sanctæ Trinitatis mens eius confortetur. Vngitur & inter ſcapulas de eodem oleo, vt vndique muniatur, & ad bona opera facienda per Dei gratiam roboretur.* De eodem Ritu ſic loquitur *Innocentius III.* Cap. *Cum veniſſet*, Extra, *De Sacra Vnctione*, cuius hæc ſunt verba: *In pectore baptizandus inungitur, vt per Sancti-Spiritus Donum abijciat errorem, & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam: Quia Iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas, vt per Spiritus-Sancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat: Quia fides ſine operibus mortua eſt, vt per Fidei Sacramentum ſit munditia cogitationum in pectore, & per operis exercitium ſit fortitudo laborum in ſcapulis, quatenus Fides per dilectionem, ſecundum Apoſtolum, operetur.*

3 Sequitur Fidei Profeſſio. Baptizandus enim de ſummis fidei capitibus, ſeu Articulis Symboli à Sacerdote interrogatus, reſpondet, *Credo*. Huius Ritus meminere *Sanct. Cyrillus Hieroſolym.* Catecheſibus 1. & 2. *S. Ambroſius*, Libr. *De Initiandis*, Cap. 5. & 2. *De Sacramentis*, Cap. 7. cuius hæc ſunt verba: *Interrogatus es, Credis in Deum Patrem omnipotentem? Dixiſti, Credo, & merſiſti, hoc eſt, ſepultus es. Credis in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & in Crucem eius? Dixiſti, Credo, & merſiſti: Ideò, & Chriſto es conſepultus.∴ Tertiò interrogatus es, Credis & in Spiritum-Sanctum? Dixiſti, Credo: Tertiò merſiſti, vt multiplicem lapſum ſuperioris ætatis abſolueret trina Confeſſio. Denique vt vobis afferamus exemplum, Sanctus Apoſtolus Petrus, poſteaquam in Paſſione Domini lapſus videtur infirmitate conditionis humanæ: Quia ter negauerat, poſtea vt illum lapſum aboleret, & ſolueret, tertiò interrogatus à Chriſto, ſi Chriſtum amaret, tunc ille dicit:* Tu noſti Domine, quia amo te. *Tertiò dixit, vt tertiò abſolueretur.* Eiuſdem Ritus meminit *Sanct. Auguſtinus* Libro 8. *Confeſſionum*, Cap. 2. & in Sermonibus ad Catechumenos habitis. Fundatus eſt in Chriſti verbis, *Marci* vltimo, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit*: Et in illis Apoſtoli ad Romanos 10. 10. *Quia ſi confitearis in ore tuo Dominum Ieſum, & in corde tuo credideris, quòd Deus illum ſuſcitauit à mortuis, ſaluus eris. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem* Is. 28. 16. *confeſſio fit ad ſalutem. Dicit enim Scriptura: Omnis, qui credit in illum, non confundetur.* His porrò duobus verbis, *Abrenuntio, & Credo*; ſiue duabus Sponſionibus per illa expreſſis, omnis Chriſtianæ Legis vis, & diſciplina continetur.

4 Cùm iam Baptiſmum adminiſtrare oportet, quærit Sacerdos ab eo, qui baptizandus eſt, *Vis Baptizari?* Quo per ſe, ſi ſit adultus; vel, ſi ſit infans, per Patrinos annuente, ſtatim aqua ſalutari perfunditur *In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*. Ritûs huius rationem affert Concilij Tridentini Catechiſmus. *Quemadmodum* (inquit) *homo ſua voluntate Serpenti obediens, meritò damnatus eſt: Ita Dominus neminem ad ſuorum numerum, niſi voluntarium Militem adſcribi voluit, vt diuinis iuſſis ſponte obtemperans, æternam ſalutem conſequeretur.* Hic Ritus in exemplo Chriſti fundamentum habet, qui Paralyticum ad Piſcinam ſanaturus, illum interrogauit; *Vis ſanus fieri?* Et ſanè, quod de eleemoſynę erogatione dixit Apoſtolus, faciendam eſſe *Non ex triſtitia, aut ex neceſſitate: Hilarem enim datorem diligit Deus*: Id multò potiori ratione affirmandum eſt de ſuſceptione Sacramenti, quâ homo ſe Deo reddit, ac in perpetuum donat, deuouet, mancipat.

ARTICVLVS III.

De Cæremonijs Baptiſmum conſequentibus.

1 ABſoluto Baptiſmate, Sacerdos ſummum baptizati verticem Chriſmate vngit; *vt deſcenſio Spiritus-Sancti ſuper ipſum ad habitationem Deo conſecrandam ſignificetur: Vt intelligat ſe ab eo die Chriſto capiti tanquam membrum coniunctum eſſe, atque eius corpori inſitum, & ea re Regni Chriſti particeps fiat, & à Chriſto Chriſtianus poſſit vocari* (vt ait Rabanus Lib. 1. *De Inſtitutione Clericorum*, Cap. 28. ex quo Cap. *Poſtquam*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ſumptum eſt.) Chriſtus enim à Chriſmate appellatur, quem ſcilicet *Vnxit Deus oleo lætitiæ præ conſortibus* eius, ſiue ipſo *Spiritu-Sancto, & omni plenitudine Diuinitatis, quæ in illo inhabitat corporaliter*, (vt loquitur Apoſtolus) id eſt ſubſtantialiter. Chriſmate caput linitur, quia *Oculi ſapientis in capite eius*: Eòque ſignificatur, quòd *Friget* Eccli. 2. *ſapientia ſine gratiâ: Sed vbi ſapientia acceperit gratiam, tunc opus eius incipit eſſe perfectum* (inquit *Sanct. Ambroſius* Libro 3. *De Sacramentis*, Cap. 1. ex quo ſumptum eſt Cap. *Accepiſti*, Diſtinct. 4. *De Conſecratione*.) Eamdem huius Ritûs affert rationem *Innocentius III.* Cap. *Cum veniſſet*, Extra, *De*

Sacra Vnctione Additque, Vnctionem fieri in capite, *Vt ſit paratus omni petenti de ſide reddere rationem*. Meminit eiuſdem vnctionis *Innocentius I.* Epiſtol. 1. *Ad Decentium*, Cap. 3. Hanc à quibuſdam Presbyteris neglectam cœremoniam obſeruari iuſſit ab omnibus Concilium Arauſicanum 1. Canone 1. ex quo ſumptum eſt Cap *Nullus*, Diſt. 4 *De Conſecratione*, cuius hæc ſunt verba: *Nullus Miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine Chriſmate vſquam debet progredi, quia inter nos placuit ſemel in Baptiſmate chriſmari*, Hunc Ritum à *Sanct. Sylueſtro* Pontifice Maximo inſtitutum affirmant *Amalarius* Libr 1. *De Eccleſiaſticis Officijs*, Cap 27. *Walafridus Strabo* Libro *De Rebus Eccleſiaſticis*, Cap 26. & *Rabanus Maurus* loco ſupra laudato. *Sanct. Iſidorus Hiſpalenſis* Lib. 2. *De Eccleſiaſt. Offic.* cap. 26. & *Yuo Carnotenſis* Sermone 1. *De Sacramentis Neophytorum*, eiuſdem Ritus meminerunt, aiuntque baptizatum, cum de Sacro Fonte aſcenderit, Chriſmate vngi in vertice, *Vt cognoſcat ſe promotam in Regium genus, & Sacerdotale*; ſecundùm illud *Sanct. Petri* Epiſt. 1. cap. 2 *Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta*. Aliam iſtius cœremoniæ rationem affert idem Sanct Præſul Carnotenſis, Sermone 4 *De ſacramentis Dedicationis*, vbi ait, Chriſtianos vnctos in capite poſt Baptiſmum, vt charitas, quæ per Spiritum-Sanctum datur, ſemper abundet in corde, ſecundùm verbum illud Sapientiæ: *Oleum de capite tuo nunquam deficiat*: Vnde & Apoſtolus; *Charitas* (inquit) *diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum-Sanctum, qui datus eſt nobis*. Datum quidem Spiritum-Sanctum, cùm aquis ſalutaribus ablueremur: *Sed ibi ad præteritorum criminum remiſſionem; hic verò ad ædificandam in cordibus noſtris Dei, & proximi charitatem*. Quæ charitas in Chriſti corpore non præfert indigenam alienigenæ, non nobilem ignobili, non virum mulieri, ſed omnes per adoptionem Spiritus facit filios, quicumque per eumdem Spiritum clamant: *Pater noſter, dimitte nobis debita noſtra*. In hoc ergo Chriſti corpore *Ille ſolus habetur ſublimior, qui fuerit in Dei amore potentior*.

Sacris autem canonibus vetitum eſt, Ne chriſma vetus ad Vnctionem Baptiſmalem adhibeatur, ſed nouum iubetur adhiberi, quod ipſi anno Parochi à proprio Epiſcopo, ante Paſchæ ſolemnitatem, non per Minorem clericum, ſed per ſe ipſos, aut per compresbyteros petierint, & acceperint. Ita præſcriptum eſt cap. *Si quis*, ex Concilio Lugdunenſi, & cap. *Presbyteri*, ex Concilio Valentino, relatis Diſt 4. *de conſecratione*.

2 Induit poſtea Sacerdos baptizatum veſte candida, dicens: *Accipe veſtem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt habeas vitam æternam*. Infantibus verò, qui veſtitu non vtuntur, ſudariolum ſeu chriſmale datur: Quod ſymbolum eſt tum Chriſtianæ libertatis, quam per Baptiſmum ſumus conſecuti, erepti de ſeruitute diaboli: Tum glorioſæ Reſurrectionis, ad quam homines per Baptiſmum regenerantur: Nam *Dum ſacramentum impenditur corpori, corpus conſecratur immortalitati* (inquit *Tertullianus*) Tum innocentiæ, & integritatis poſt Baptiſmum ſeruandæ, ſecundùm illud Apoſtoli ad *Roman. 6.* cap. *In nouitate vitæ ambulemus*. Tum denique lætitiæ internæ, & gaudij Spiritus: Sicut enim pulla veſtis triſtitiæ, ſic candida lætitiæ ſignum eſt. De hoc Ritu *Sanct. Ambroſius* Libro *De Initiandis*, cap. 7. *Accepiſti candida veſtimenta, vt eſſet indicium, quòd exueris inuolucrum peccatorum, & indueris innocentiæ caſta velamina*. De eodem *Sanct. Auguſtinus* Sermone 223. aliàs De Diuerſis 81. *Infantes iſti* (inquit) *quos cernitis exterius dealbatos, interiuſque mundatos, qui candore veſtium ſplendorem mentium præſignant, cùm peccatorum ſuorum nocte premerentur, tenebræ fuerunt. Nunc autem, quia mundati ſunt Lauacro indulgentiæ, quia irrigati fonte ſapientiæ, quia perfuſi luce iuſtitiæ: Hic eſt dies, quem fecit Dominus, exultemus & lætemur in eo*. Eaſdem iſtius cœremoniæ rationes afferunt *Rabanus Maurus* Li-
Pſ. 117. 24 bro 1. *De Inſtitutione Clericorum*, cap. 29. ex quo cap. *Poſt Baptiſmum*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, ſumptum eſt; & *Yuo Carnotenſis* ſermone 4. *De ſacramentis Dedicationis*, & ſermone 1. *De ſacramentis Neophytorum*. Olim qui ſabbatho Sancto erant baptizati, per totam hebdomadam albis veſtibus vtebantur, & in Octauis Paſchæ ſanctis ſacrificijs angelico illo habitu aderant. Hinc *Dominica in Albis* nuncupata.

3 Deinde cereus ardens baptizato, ſeu Patrinis illum tenentibus, in manus traditur, quo ſignificatur, quòd Apoſtolus ait ad Epheſ 5. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate: Fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate: probantes quid ſit beneplacitum: & nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum, magis autem redarguite*. Significatur etiam baptizatos implere debere, quod Chriſtus in Euangello iubet: Matth. 5. 16. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt*. Et Luc. 13. 35. *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris*: Vt ſit mundiria caſtitatis in corpore, & lumen veritatis in operatione Præterea, cereus ille ardens, nuptialis inſtar facis eſt, ſymbolum coniunctionis animæ, velut immaculatæ iam virginis cum Chriſto Sponſo, iuxta illud Apoſtoli 2 ad Corinth 11. *Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto*. Quamobrem curare debemus, vt oleo ſpiritali, id eſt, charitate, nuſquam in cordibus noſtris deficiente, lampas noſtra ſemper inextincta ſeruetur, vt veniente Sponſo in die mortis noſtræ, intremus cum ipſo ad Nuptias æternæ felicitatis. Addit *Sanctus Carolus* cereo ardenti ſignificari tres virtutes Theologicas, quæ in Baptiſmo infunduntur, fidem in lumine, charitatem in calore, ſpem in cerei recta altitudine, quæ ſurſum aſcendit; vt ſpes noſtra ad cœlos vſque excitatur, & erigitur. Id præterea, quòd Baptiſmo nobis fit communicatio lucis veræ, quæ Chriſtus eſt, & depulſio tenebrarum: Quam ob cauſam Baptiſmus *ſacramentum Illuminationis*, & baptizati, more loquendi Patrum, *Illuminati* dicuntur. Cereo denique ardente ſignificatur pura intentio, quâ baptizati omnia opera ſua facere debent, vt ei ſoli placeant, cui ſe probauerunt, qui ſcrutatur Ieruſalem in lucernis, & lumen noſtrum etiam examinat, & iudicat Quo de lumine Chriſtus in Euangelio ait, Luc. 11. *Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit: Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit. Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & ſicut lucerna fulgoris illuminabit te*. Oculus ſimplex, eſt recta intentio; corpus, opera. Si intentio pura, & recta ſit, opera ſecundùm ſe bona omni ex parte lucida ſunt; ſi praua intentio, opera alioquin bona tenebræ ſunt. Si aliqua ex parte minus recta ſit intentio, opera aliqua etiam ex parte ſunt tenebris infuſcata. Duo autem requiruntur ad rectam intentionem, *Res & cauſa, id eſt, quid intendas, & propter quid*: (vt monet *Sanct. Bernardus* Sermone 40. in Cantica) *Et ex his duobus Animæ decor, vel deformitas iudicatur: Vt animæ, quæ ambo iſta recta atque pudica habuerit, meritò veraciterque dicatur: Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*. Ani- Cant. 1.
mæ enim facies, mentis intentio; ex qua nimirum rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur. Duæ autem veluti genæ ſunt, obiectum quod intendit, & finis propter quem intendit. Quæ igitur horum altero caruerit Anima, de illa dici non poterit: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*: Sed ex parte deformis erit, cuius alteram faciem, vel inhoneſtas rei, vel cauſæ, ſeu finis turpitudo fœdauerit. *Ergo intendere non in Deum, ſed in ſæculum, ſecularis Animæ eſt, nec vllam prorſus genarum ſpecioſam habentis. Intendere autem quaſi in Deum, ſed non propter Deum; hypocritæ planè Animæ eſt: Cuius etſi vna facies decora videtur, quòd ad Deum qualicumque intentione reſpiciat; ipſa tamen ſimulatio omne in ea decorum exterminat, & magis per totum ingerit fœditatem. Si autem vel ſolùm, vel maximè ob vitæ præſentis neceſſaria ad Deum conuerterit intentionem, non quidem fece hypocriſis putidam, puſillanimitatis tamen vitio dicimus ſubobſcuram, & minus acceptam. Porrò è contrario intendere in aliud quàm in Deum, tamen propter Deum; non otium Mariæ, ſed Marthæ negotium eſt. Abſit autem, vt quæ huiuſmodi eſt, quidquam illam dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectum aſſirmauerim perueniſſe decoris: Quippè quæ adhuc ſolicita eſt, & turbatur erga plurima, & non poteſt terrenorum actuum, vel tenui puluere non reſpergi. Quem tamen citò facilèque deterget*,

get, vel in hora ſanctæ dormitionis, caſta intentio, & bonæ conſcientiæ interrogatio in Deum. Ergo ſolum inquirere Deum propter ipſum ſolum, hoc eſt planè vtramque bipartitæ intentionis faciem habere pulcherrimam, atque id proprium, ac ſpeciale Sponſæ, cui meritò ſingulari prærogatiuâ audire conuenit: PVLCHRÆ *ſunt genæ tuæ ſicut turturis.*

4 Quamuis autem omnes illæ cœremoniæ, ſiue quæ Baptiſmum præcedunt, ſiue quæ comitantur, ſiue quæ ſubſequuntur, non ſint ad ſubſtantiam Sacramenti neceſſariæ, adeòque ſine illis poſſit homo Baptiſmi effectum conſequi, non tamen prætermittendæ ſunt, niſi vrgente neceſſitate. *Et tunc ceſſante periculo debent ſuppleri, vt ſeruetur vniformitas in Baptiſmo. Nec fruſtra ſupplentur poſt Baptiſmum, quia ſicut impeditur effectus Baptiſmi antequam percipiatur; ita poteſt impediri poſtquam fuerit perceptus* (inquit) *Sanct. Thomas* 3. P Q. 71. Art. 3.) Sicut igitur Exorciſmus ab eo, qui baptizandus eſt poteſtatem arcet dœmonis exterius impugnantis, & inſidias ſtruentis, ne præſtet impedimentum Sacramento ſuſcipiendo; Ita poſt Baptiſmum eiuſdem poteſtatem coërcet, ne baptizato noceat; ac dœmoni in Chriſti nomine imperatur, non vt recedat à puero, à quo per Baptiſmum iam excluſus eſt, ſed ne in illum redeat progreſſu temporis, cùm rationis vſum attigerit, vt eum in peccatum pertrahendo gratiâ Baptiſmali ſpoliet. Sic immutanda Exorciſmi verba, cum ſupplentur cœremoniæ Baptiſmi in eo, qui domi vrgente periculo baptizatus eſt, conſtat ex Rituali *Pauli V.*

Præterea, Vnctio Chriſmatis in vertice facta non ſolùm ſignificat aliquid, ſed etiam efficit; *Operatur* enim *conſeruationem gratiæ Baptiſmalis*, ait ibidem *Sanct. Thomas*; non quidem ex opere operato, ſeu per ſe, propriàmque virtutem, ſed ex fide, & pietate Eccleſiæ. In Hæreticis ad Eccleſiam redeuntibus, & extra Eccleſiam baptizatis, cœremonias ſuppleri iubent Concilia, & Rituale Romanum: *Niſi rationabili de cauſa aliter Epiſcopo videatur.* In Gallicana Eccleſia non ſupplentur in ijs, qui ab Hæreſi Caluiniana redeunt, & extra Eccleſiam baptizati ſunt.

ARTICVLVS IV.

Quid agendum à Parocho poſt Adminiſtrationem Baptiſmi.

1 BAptizatorum nomina, necnon Parentum, & Suſceptorum ſiue Patrinorum, cum nota diei, & anni, in Librum referre debet Parochus: Siue illi in Eccleſia cum ſolemnibus cœremonijs, ſiue domi propter neceſſitatis anguſtias baptizati ſint. Ita ſtatuit *Sanct. Carolus* in Concilio Mediolanenſi 4. Ita Concilium Rothomagenſe anno 1581. & Synodus Aquenſis 1585. quod etiam Reges Chriſtianiſſimi *Franciſcus I.* anno 1539. Artic. 51. & 52. & *Henricus III.* In Comitijs Bleſenſibus anno 1579. Artic. 181. Lege latâ ſanxerunt, iuſſeruntque Baptiſmalia Regeſta quotannis ad proximi Prętoris aut Seneſcalli Actuarium à Parocho deferri, in publicis Tabularijs conſeruanda. Baptizatorum nomina in publicas Eccleſiæ tabulas referri, mos antiquus erat, vt meminiſſent ſe nomen dediſſe Chriſto, atque in eius militiam eſſe adſcriptos, & nomina ſua in cœlis eſſe conſcripta.

2 Parochum, pro perſonarum multitudine, ſtatuque, Sermonem habere conuenit, in quo præter cætera, conſiderationem aliquam Chriſtianam explicet de ſolemni ſponſione, quam vnuſquiſque Fidelis in Baptiſmo facit; vt Fideles, qui adſunt, tam ſanctæ promiſſionis recordatione excitati, videant atque exequantur, quæ ſolemniter ſpoponderunt. Ita *Sanct. Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi.

3 Compatres monere debet, ac docere, quæ ſint officij eorum partes, quas pro ſuſceptionis fideiuſſioniſve munere præſtare debent, vt ſcilicet infanti ſemper ſollicitudinem veræ charitatis impendant, curéntque vt is inſtituatur Doctrinæ Chriſtianę rudimentis: Admoneantque vt caſtitatem cuſtodiat; à maledicto, & periurio linguam cohibeat; cantica turpia, & obſcœna non proferat; ſuperbiâ non efferatur, non inuideat; iracundiam odiumve in corde non teneat; & alia id generis. Monere etiam debet de cognatione ſpirituali inter Compatres, & baptizatum, illiuſque patrem, & matrem; ac præterea inter baptizantem, baptizatum, baptizatique patrem, & matrem contracta: & docere quàm mutuis ſanctæ charitatis officijs, & quàm ſincerè, & caſtè in primis huiuſmodi cognatio ſpiritualis colenda ſit. Ita *S. Carolus.*

4 Monere debet ne mater, nutrixve, aut alia quæuis mulier, aut alius quicumque vir, infantem anno ætatis non expleto, in eodem ſecum lecto vnquam teneant. Si infantulos in eodem cum ipſis lecto iacentes ſuffocari contigerit, homicidij reas futuras; etſi non ſuffocentur, mortaliter tamen ipſas peccare propter periculum, in quod tenellorum puppullorum vitam adducunt. Pęnam Excommunicationis in eas ſiue in illos decreuit Concilium Mediolanenſe 4. & hunc ſibi caſum reſeruare meritò conſueuerunt Epiſcopi.

5 Monere debet Parochus, vt puerpera, ſimulátque domo pedem à partu efferet, Eccleſiam Parochialem adeat, vbi benedictionem accipiat. Caueat autem ne ob eam cauſam ipſe puerperæ domum ingrediatur, etiamſi illa aduerſa valetudine laboret. Neque eidem Panem benedictum ſub hoſtiæ forma præbeat. Caueat præterea poſt adminiſtrationem Baptiſmi à commeſſationibus, etiam domi parentum infantis. Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus Baptiſmi.

6 Moneat denique Baptiſmi diem à parentibus notari: Vt quo die infans baptizatus eſt, eum ex inſtituto Patrum, quotannis ardentiori prece, eleemoſynis, ſi per facultates poteſt, omnique charitatis opere atque officio ſpiritaliſque gaudij celebritate recolat: Memor ſe chirographo damnationis deleto, hæreditatis cœleſtis participem in Chriſto Domino factum eſſe. Ita *S. Carolus*, qui & præclara *S. Ambroſij* verba ex occaſione refert: *Repete quid interrogatus ſis; recognoſce quid reſponderis. Renuntiaſti Diabolo, & operibus eius, Mundo & luxuriæ eius, ac voluptatibus. Memor eſto ſermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis.*

TRACTATVS III.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

CVm in Baptiſmo non ſolùm omne peccatum tam originis, quàm propriæ actionis remittatur, ſed & Spiritus-Sanctus in oouam nos regenerans creaturam nobis detur; ſi percepto Baptiſmate ſtatim ex hoc ſæculo migraremus, ſolus Baptiſmus ſufficeret ad æternam ſalutem, móxque Dei viſione, & ſempiterna pace frueremur. Iam verò cum oos, poſt myſticum tranſitum Maris Rubri, in Mundi huius deſerto cum hoſtibus ſalutis noſtræ, carne, Mundo ipſo, & Diabolo ſine intermiſſione dimicare oporteat: Cum caro aduerſus ſpiritum perduellis, cupiditateſq; io ſinu noſtro latentes domeſticum internumque bellum moueant: Mundus *Erroribus, amoribus, & terroribus* ſuis armatus, vt *Sanct. Auguſtinus* loquitur, continuò nos oppugnet: Diabolus mille artibus inſtructus *Tanquam leo rugiens* circumeat, *quærens quem deuoret*: Hanc inituri luctam animo deficeremus, niſi fidecertò perſuaſum nobis eſſet, Chriſtum Redemptorem noſtrum, qui carnem domuit, Mundum vicit, Diabolum huius Mundi Principem foras eiecit, aduerſus tot, & tam graues inſultus alia inſtituiſſe remedia, quibus luctantibus nobis ſubueniret. Sicut ergo in Exodo legimus, filios Iſrael ex Ægypto per Mare Rubrum iam egreſſos, deuictis, ac ſubmerſis etiamoum hoſtibus, tum maximè fuiſſe compluribus alijs Sacramentis roboratós, in primis expanſione nubis in protectionem eorum, & ignis, vt luceret eis per noctem, deinde Panis cœleſtis, ſcilicet Maonæ manducatione, & aqoæ potu, quæ de petra percuſſâ manauit: Ita Chriſtus, qui Veteris Legis figuras impleuit, poſt Baptiſmum pleraque alia Spiritus-Sancti munera, & gratiarum dona oobis reliquit, quibus nos per Baptiſmum reſurgentes ſuſtentat, & confirmat, ne hoſtium impetu rurſus fracti ſuccumbamus. Quæ ſunt cætera Eccleſiæ Sacramenta, in primis verò Confirmatio, & Euchariſtia. De Confirmatione in hocce Tractatu dicendum, cuius Sacramenti naturam, vim ac dignitatem Fidelibus opportunitate datâ explicandam monet Concilij Tridentini Catechiſmus: Vt intelligant, non ſolùm negligendum non eſſe, ſed ſumma cum pietate, & religione ſuſcipiendum, ne ipſorum culpâ, maximóque malo eueniat, vt fruſtra in eos diuinum hoc beneficium collatum videatur.

CAPVT I.

DE CONFIRMATIONIS NATVRA.

ARTICVLVS I.

Vtrum Confirmatio ſit verum Nouæ Legis Sacramentum?

MVltis nominibus Sacramentum iſtud à Patribus, & Authoribus Eccleſiaſticis appellatur. Quædam à materia ſumuntor, quæ eſt Manuum impoſitio, & Chriſma. Sic vocatur *Manus impoſitio à S. Auguſtino* Lib. 3. De Baptiſmo contra Donatiſtas. Cap. 16. à *S. Iſidoro Hiſpalenſi* Libro 2. De Eccleſiaſticis Officijs, Cap 26. *Amalario Fortunato* in Libro eiuſdem argumenti. Cap. 27. *Hugone à S. Victore* Lib. 2. De Sacramentis. P. 7. Cap. 2. *Vnguenti Myſterium* appellatur à *S. Dionyſio* Lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia, Cap. 4. *Sacramentum Chriſmatis à Sanct. Auguſtino* Lib. 2. Contra Litteras Petiliani, Cap. 104. *Chriſma ſpiritualis vnguenti à Theodoreto* Comment. in Cap. 1. Cantici Caoticorum: *Chriſma Sanctum, & Chriſma ſuper cœleſte* à Concilio Laodiceno Canonibus 7. & 48 *Chriſma ſalutis* à *Sanct. Leone* ſermone 4. De Natiuitate Domini. Qoia verò per iſtud Sacramentum ſigoo, & ſigillo crucis in fronte, & impreſſo in aoima charactere, velut Chriſti Milites obſigoamur, *Sigillum quo accipitur Spiritus-Sanctus* vocatur à *S. Cornelio* Papa, & Martyre Epiſtolà ad *Fabium Antiochenum* apud *Euſebium* Lib 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap 43. Ab effectu, qui eſt facere hominem planè, ac perfectè Chriſtianum, vocatur *Perfectio à Sanct. Dionyſio* loco mox laudato, à Concilio Illiberitano Canonibus 38 & 77 à *S Ambroſio* Lib. 3. de Sacrameotis, Cap 2 *Sacramentum plenitudinis gratiæ à S Thoma* 3. P. Q. 72 A. 1. Ab alio tandem effectu, qui eſt ſpiritualis collatio roboris, *Confirmatio* vulgò vocatur; quia per illud Sacramentum Chriſtiani robuſtiores fiunt ad confitendum, & glorificandum nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ad reſiſtendom ſalutis ſuæ hoſtibus: & qoia huius Sacramenti virtute Deus in nobis confirmat, quod Baptiſmo cœpit operari: Noſque ad Chriſtianæ ſoliditatis perfectiooem adducit, vt loquitur Concilij Tridentini Catechiſmus. Ita porrò definiri poteſt: *Confirmatio Sacramentum uoaæ Legis, quo Fideles, ad Chriſti fidem palam, & intrepidè profitendam, Spiritus-Sancti plenitudine roborantur*.

Hanc nihil à Catecheſi differre *Calainus*, eiuſqoe Sectatores aſſerunt, indéque duxiſſe originem tam imperitè quàm impiè finxerunt, quòd olim, qui infantes baptizati erant, cum iam adulti eſſent, ad Epiſcopum adducebantur, vt Fidem Chriſtianam, quam in Baptiſmo ſuſceperant, coofirmarent. Lutherus merâm Baptiſmi Cęremoniam, oon Sacramentum eſſe affirmauit. Horum errores coofixit Tridentina Synodus; ſecundùm quam ſit

PROPOSITIO VNICA.

Confirmatio eſt verum, & propriè dictum Nouæ Legis Sacramentum.

SIgnum enimverò ſenſibile, conſtans ex rebus, & verbis. & operatorium gratiæ ſanctificantis, eſt verum & propriè dictum Sacramentum: Confirmatio autem ſignum eſt ſenſibile, conſtans ex rebus, & verbis. nimirum Impoſitione manuum, & Chriſmatione, iunctis Orationi, & eſt perpetuum, & gratiæ ſanctificantis operatorium: Eſt itaque verum, & propriè dictum Sacramentum.

Minor probatur ex Scriptura primùm, tum ex Traditione. Quod Scripturam ſpectat, Actuum 8 Cap huiuſmodi Manuum impoſitionem orationi iunctam, & Spiritum-Sanctum per eam datum legimus. *Cùm audiſſent Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum, & Ioannem: Qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum-Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Ieſu Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-Sanctum.* Quod quidem non pro ſolis Eccleſię incunabulis inſtitutum, & ad dona exteriora, ſeu gratias gratis datas per ſigna viſibilia conferendas, ſed in perpetuum tempus, ad gratiam ſanctificantem conferendam, probatur ex Traditione, & Eccleſiæ vſu, in qua eandem manuum impoſitionem vſurpatam fuiſſe ſequentibus ſeculis, cum iam gratiæ gratis datæ. puta Donum linguarum, Prophetia, Interpretatio ſermonum, &c. viſibiliter conferri deſiijſſent, ex veterum Patrum teſtimooijs compertum eſt.

Tertulliani. Libro *De Baptiſmo*, Cap. 7. *Exinde egreſſi de Lauacro, perungimur benedicta Vnctione*. De cuius effectu ibidem ſubdit: *In nobis carnaliter currit Vnctio, ſed ſpiritualiter proficit: Quomodo & ipſius Baptiſmi carnalis actus, quia in aqua mergimur; ſpiritualis effectus, quia delictis*

libe-

liberamur. Dehinc manus imponitur per benedictionem aduocans, & inuitans Spiritum-Sanctum.·.·.Et paulò poſt: *Tunc ille Sanctiſſimus Spiritus, ſuper emundata, & benedicta corpora libens à Patre deſcendit ſuper Baptiſmi Aquas, tanquam priſtinam ſedem recognoſceat, conquieſcit, columbæ figurâ delapſus in Dominum, vt natura Spiritus-Sancti declararetur per animal ſimplicitatis, & innocentiæ*. Et infrà: *Quemadmodum poſt aquas diluuij, quibus iniquitas antiqua purgata eſt, poſt Baptiſmum, vt ita dixerim, Mundi, pacem cæleſtis iræ præco columba terris annuntiauit, demiſſa ex Arca, & cum oleâ reuerſa; eademque diſpoſitione ſpiritalis effectus, terræ, id eſt, carni noſtræ emergenti de Lauacro poſt vetera delicta, columba Spiritus-Sancti aduolat, pacem Dei adferens, emiſſa de cælis, vbi Eccleſia eſt Arcâ figurata* En manuum impoſitionem ſuper baptizatos factam, ad profectum ſpiritualem, & infuſionem Spiritus-Sancti. Quamquam autem continenter cum Baptiſmo illa manus impoſitio Spiritum-Sanctum aduocans fieri ſoleret, non ſequitur diſtinctum Sacramentum non fuiſſe. Nam & continenter olim cum Baptiſmo porrigebatur infanti: Quam tamen diſtinctum eſſe Sacramentum ne ipſi quidem Hæretici negant. Præterea, iſti Ritui alios effectus quàm Baptiſmo tribuit *Tertullianus*, adeòque meram Baptiſmi Cæremoniam eſſe non cenſet, ſed diſtinctum planè Sacramentum. Sic enim habet Libro *De Reſurrectione carnis*, Cap 8. *Caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima conſecretur. Caro ſignatur, vt & anima muniatur. Caro Manus impoſitione adumbratur, vt & anima Spiritu illuminetur. Caro Corpore, & Sanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur*.

Idem probatur teſtimonio *S. Cornelij* Romani Pontificis, & Martyris, Epiſtolâ ad *Fabium* Antiochenum ab Euſebio relata Lib. 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, Cap 43 vbi Confirmationem quam dominicum ſignaculum vocat, diſtinguit à reliquis Ritibus, qui iuxta Eccleſiaſticas regulas ſuppleri debebant ijs, qui in lecto fuerant vrgente infirmitate baptizati; ac ſingularem propriumque illi tribuit effectum, ſcilicet Spiritus-Sancti infuſionem. Vbi enim præmiſit Sanct. Cornelius Nouatianum in lecto fuiſſe baptizatum, cum morbo grauiſſimo laboraret, ſubdit: *Sed neque poſtquam liberatus eſt morbo, reliqua percepit, quæ iuxta Eccleſiaſticam Regulam percipi debeat, neque ab Epiſcopo conſignatus eſt. Hoc autem ſignaculo minimè percepta, quomodo Spiritum-Sanctum potuit accipere?*

Idem probatur teſtimonio *Sanct. Cypriani* Epiſtolâ 73. ad *Iubaianum* data, vbi de Samaritanis à *Philippo* Diacono baptizatis ita ſcribit: *Quia legitimum, & Eccleſiaſticum Baptiſmum conſecuti fuerant, baptizari eos vltra non oportabat: Sed tantummodo, quod deerat, id à Petro, & Ioanne factum eſt, vt oratione pro eis habitâ, & manu impoſitâ, inuocaretur & infunderetur ſuper eos Spiritus-Sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manuum impoſitionem Spiritum-Sanctum conſequantur, & ſignaculo dominico conſummentur*. En manus impoſitionem ab Eccleſiæ Præpoſitis, quo nomine *Sanct. Cyprianus* Epiſcopos vbique deſignat, factam ſuper baptizatos, per quam Spiritum-Sanctum conſequuntur. Huius autem Ritus partem quoque fuiſſe vnctionem Chriſmatis, conſtat ex eodem Sanct. Martyre Epiſtola 70. ad Ianuarium. *Vngi* (inquit) *neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, vt accepto Chriſmate, id eſt, Vnctione, eſſe vnctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit. Porrò autem Euchariſtia, & vnde baptizati ynguntur, Oleum in Altari ſanctificatur*.

Idē probatur ex *Optato Mileuitano*, Lib. 7. Contra *Parmenianum*, vbi Spiritum-Sanctum per vnctionem Chriſmatis conferri, eámque vnctionem minimè iterari aſſerit. Quod Sacramento Confirmationis conuenit. *Oleum* (inquit) *ſimplex eſt, & nomen ſuum vnum, & proprium habet: Confectum iam Chriſma vocatur, in quo eſt ſuauitas, quæ cutem conſcientiæ mollit excluſa duritie peccatorum; quæ animum innouat lenem; quæ ſedem ſpiritui-ſancto parat, vt inuitatus illic aſperitate fugatâ libenter inhabitare dignetur*. Et paulò poſt: *Quod à vobis vnctum eſt, tale ſeruamus*. Et infrà: *Sed auxiſtis homines, rebaptizaſtis, iterum vnxiſtis*.

Item ex *Sanct. Paciano* Barcinonenſi Epiſcopo Epiſt. 1. ad *Sympronianum* Nouatianum, vbi abſoluendi poteſtatem ita conceſſam Apoſtolis eſſe docet, vt ad eorum Succeſſores Epiſcopos tranſmiſſa fuerit, & in Eccleſia perpetuò maneat, quia & Baptiſmatis, & Chriſmatis per quod datur Spiritus-Sanctus, poteſtas ad Epiſcopos eſt tranſmiſſa, adeòque Eccleſiæ in perpetuum data. *Quid eſt* (inquit) *illud quod Apoſtolis* dicit: *Quæ ligaueritis, &c. Cur hoc, ſi ligare hominibus, ac ſoluere non licebat? An tantùm hoc ſolis Apoſtolis licet? Ergo & baptizare ſolis licet, & Spiritum-Sanctum dare ſolis, & ſolis gentium peccata purgare: Quia totum hoc Apoſtolis ſolis imperatum eſt*.·.·.*Si ergo & Lauacri, & Chriſmatis poteſtas, maiorum longè Chariſmatum ad Epiſcopos inde deſcendit, & ligandi quoque ius adfuit atque ſoluendi*.

Item ex *Sanct. Ambroſio* Lib. *De Initiandis*, Cap. 7. *Repete* (inquit) *quia accepiſti ſignaculum ſpiritale. Spiritum Sapientiæ, & intellectus, Spiritum conſilij atque virtutis, Spiritum cognitionis atque pietatis, Spiritum ſancti timoris, & ſerua, quod accepiſti. Signauit te Deus Pater, confirmauit te Chriſtus Dominus, & dedit pignus Spiritus in corde tuo, ſicut Apoſtolica lectione didiciſti*. Et Libro 3. *De ſacramentis*, Cap. 2. *Sequitur ſpiritale ſignaculum, quod audiſtis hodie legi: Quia poſt Fontem ſupereſt, vt Perfectio fiat, quando ad inuocationem ſacerdotis Spiritus-Sanctus infunditur. Poſt hæc quid ſequitur? Venire habet ad Altare*.

Idem *Sanct. Hieronymi* teſtimonio probatur in Dialogo aduerſus Luciferianos, vbi Luciferianus ait: *An neſcis Eccleſiarum eſſe morem, vt baptizatis poſtea manus imponantur, & ita inuocetur Spiritus-Sanctus? Exigis vbi ſcriptum ſit? In Actibus Apoſtolorum. Etiamſi Scripturæ authoritas non ſubeſſet, totius orbis in hanc partem conſenſus inſtar præcepti obtineret. Nam & multa alia, quæ per Traditionem in Eccleſijs obſeruantur, authoritatem ſibi ſcriptæ Legis vſurpauerunt*. Reſpondet *Sanct. Hieronymus* ſub nomine Orthodoxi: *Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, vt ad eos, qui longè in minoribus vrbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad inuocationem Sancti-Spiritus manum impoſiturus excurrat*. Et infrà: *Quòd ſi hoc loco quæris, Quare in Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi non accipiat Spiritum-Sanctum quem nos aſſerimus in vero Baptiſmate tribui: Diſce hanc obſeruationem ex ea authoritate deſcendere, quòd poſt Aſcenſum Domini Spiritus-Sanctus ad Apoſtolos deſcendit. Et multis in locis idem factitatum reperimus ad honorem potius Sacerdotii, quàm ad Legis neceſſitatem*. Confirmationem iuris eſſe diuini pronuntiat Luciferianus, *S. Hieronymus* fatetur; ac per manus impoſitionem Epiſcoporum accipi Spiritum-Sanctum. Quod autem ait; ad honorum potius Sacerdotij, quàm ob Legis neceſſitatem multis in locis vſurpatum, vt Epiſcopus in minores vrbes manum impoſiturus excurrat, id Epiſcopalis officij, honoris, ac miniſterij eſſe ſignificat, vt manus imponat ſuper baptizatos: Sed tamen ex legis neceſſitate non eſſe, quaſi Confirmatio neceſſaria ſit ad ſalutem, ſicut neceſſarius eſt Baptiſmus. *Alioqui* (inquit) *ſi ad Epiſcopi tantùm imprecationem Spiritus-Sanctus deſluit, lugendi ſunt, qui in viculis, aut in caſtellis, aut in remotioribus locis per Presbyteros, & Diaconos baptizati ante dormierunt, quàm ab Epiſcopis inuiſerentur*.

At (inquiunt Hæretici) ſi nullâ neceſſitate factum eſt, vt baptizato manus imponeretur in Spiritum-Sanctum (vt S. Hieronymus aſſerit) ſequitur Confirmationem eſſe meram Cæremoniam.

Reſpondetur, Nullâ quidem neceſſitate factum eſſe, vt baptizato manus imponeretur in Spiritum-Sanctum, qui detur in remiſſionem peccatorum, *Quia Baptiſma Chriſti ſine Spiritu-Sancto nullum eſt* (vt S. Hieronymus contra Luciferianos aſſerit) ſed non negat dari Spiritum-Sanctum ad robur per manus impoſitionem Epiſcopi: Quamquam illa non ſit ad ſalutem ſimpliciter neceſſaria neceſſitate medij, eo ſenſu, vt qui ſine illa poſt Baptiſmum è vita migrauerit à ſalute excidat.

Verùm (inquiunt Hæretici) Confirmationem, ſiue illam, quicumque ſit, Ritum impoſitionis manuum ab Epiſcopo, Lege dumtaxat Eccleſiaſtica inſtitutum *Sanct. Hieronymus* aſſerit, ita Luciferianum vrgens: *Sed quale eſt, vt leges Eccleſiæ ad hæreſim transferas?*

Reſpondetur, *Sanct. Hieronymum* his verbis non ſignificare, Confirmationem Lege aliquâ Eccleſiaſticâ fuiſſe inſtitutam, ſed Eccleſiæ Legem, ſecundùm quam Epiſcopus ad minores vrbes manum ſuper baptizatos impoſiturus, ſiue ipſos confirmaturus excurrit, non probare

Ba-

Baptiſmum Chriſti ſine Spiritu-Sancto eſſe poſſe, quod Luciferianus affirmabat. Confirmationem itaque Iuris Diuini ſimul, & Eccleſiaſtici eſſe *S. Hieronymus* cum Luciferiano cenſet, ſiquidem id *In Actibus Apoſtolorum ſcriptum* fatetur, & *Hanc obſeruationem ex ea auctoritate deſcendere, quòd poſt Aſcenſum Domini Spiritus-Sanctus ad Apoſtolos deſcendit.*

Idem ex *Sanct. Auguſtino* probatur Lib. 15. *De Trinitate*: Cap. 26. vbi Spiritum-Sanctum per Fideles deſcendere docet ad inuocationem, & orationem Epiſcoporum manus imponentium. *Quomodo* (inquit) *Deus non eſt, qui dat Spiritum-Sanctum? Immò quantus Deus eſt, qui dat Deum? Neque enim aliquis Diſcipulorum eius dedit Spiritum-Sanctum* (vt cauſa Princeps) *Orabant quippè, vt veniret ſuper eos quibus manus imponebant, non ipſi eum dabant. Quem morem in ſuis Præpoſitis etiam nunc ſeruat Eccleſia.* Idem confirmat Libro 3. *De Baptiſmo*, Cap. 16. Et Tractatu 6. in Epiſtolam 1. *Sanct. Ioannis* Manuum impoſitionem infantibus, hoc eſt recens baptizatis ab Epiſcopo factam Sacramentum vocat, eiuſquè Sacramenti virtutem docet eſſe charitatem per Spiritum Sanctum in cordibus diffuſam. Spiritus verò Sancti præſentiam, non iam per ſigna viſibilia, puta per donum linguarum cognoſci, ſicut Apoſtolicis temporibus factum legimus, ſed per fraternam dilectionem. Tum ita concludit: *Ergo ſi vis noſſe, quia accepiſti Spiritum-ſanctum, interroga cor tuum: Ne fortè ſacramentum habeas, & virtutem ſacramenti non habeas.* Alibi non ſemel Confirmationem deſignans Olei, vel Chriſmatis, vel Vnctionis nomine, illam Sacramentum vocat, ſcilicet Libro 5. *De Baptiſmo*, Cap. 20. *Si ergo* (inquit) *ad hoc valet, quod dictum eſt in Euangelio*, Deus peccatorem non audit, *vt per peccatorem ſacramenta non celebrentur: Quomodo exaudit homicidam deprecantem, vel ſuper aquam Baptiſmi, vel ſuper Oleum, vel ſuper Euchariſtiam, vel ſuper capita eorum quibus manus imponitur?* Lib 2. Contra Litteras Petiliani, Cap. 94. explicans hæc verba Pſalmi 132. *Sicut vnguentum in capite, &c.* ait: *Et in hoc vnguento ſacramentum Chriſmatis vultis interpretari, quod quidem in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut ipſe Baptiſmus* Tractatu denique tertio in Epiſtolam 1. Sanct. Ioannis: *Vnctio ſpiritalis* (inquit) *ipſe Spiritus-ſanctus eſt, cuius ſacramentum eſt in Vnctione inuiſibili.*

Idem confirmat *S. Cyrillus Alexandrinus* Commentario in *Ioëlem*, ad hæc verba: *Et replebuntur areæ tritico, & redundabunt torcularia vino, & oleo.* Vbi inunctione olei per Baptiſmum iuſtificatis gratiam conſummantem conferri docet, idque non minus ſacramentum eſſe, quàm Baptiſmum, & Euchariſtiam. *Data eſt*, inquit, *nobis ceu pluuia aqua viuens ſacri Baptiſmatis: Et tanquam in frumento Panis viuus, & tanquam in vino Sanguis. Acceſſit autem vſus Olei, qui per ſacrum Baptiſma in Chriſto iuſtificatis ad conſummationem confert.*

Idem confirmat *Sanct. Leo*, Sermone 4. De Natiuitate Domini. *Permanete*, inquit, *ſtabiles in fide quam confeſſi eſtis coram multis teſtibus, & in qua renati per Aquam, & Spiritum-ſanctum, accepiſti Chriſma ſalutis, & Signaculum vitæ æternæ.*

Meritò itaque Tridentina Synodus Seſſione 7. Canone 1. damnat hæreticos negantes Confirmationem eſſe verum, & proprium Nouæ Legis Sacramentum: *Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otioſam cæremoniam eſſe, & non potius verum, & proprium ſacramentum; aut olim nihil aliud fuiſſe, quam Catechefim quandam, qua adoleſcentiæ proximi fidei ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant; Anathema ſit.* Et Canone 2. *Si quis dixerit, iniurios eſſe Spiritui-ſancto eos, qui ſacro Confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt; Anathema ſit.*

Obijcitur, Sacramenta Nouæ Legis eſſe à Chriſto inſtituta: Confirmationem autem non videri à Chriſto inſtitutam, ſed ab Eccleſia, vt ſenſerunt *Alexander Halenſis* P 4. Q 24. & *S. Bonauentura* in 4. Sententiarum, Diſt. 7. Q. 1. A 1

Reſpondetur, Quicquid ſenſerint *Alexander Halenſis, & Sanct. Bonauentura*, Confirmationem à Chriſto fuiſſe inſtitutam, non ab Apoſtolis, aut ab Eccleſia: *Quia inſtituere nouum ſacramentum* (inquit S. Thomas) *pertinet ad poteſtatem excellentiæ, quæ competit ſoli Chriſto.* Inſtituit autem in vltima Cœna, Spiritum-Sanctum Apoſtolis promittens, eoſque Ritum huius Sacramenti docens; ſiue poſt Reſurrectionem, loquens cum Apoſtolis de Regno Dei, ac idem promiſſum confirmans: Quamuis iſtud Sacramentum per ſeipſum non adminiſtrauerit, ſicut Euchariſtiam, & Ordinem. Hic *S. Thomæ* ſenſus eſt cùm ait: *Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, non exhibendo, ſed promittendo, ſecundùm illud Ioannis 16.* Si non abiero, " Paracletus non veniet ad vos; ſi autem abiero, mittam " eum ad vos. *Et hoc ideò, quia in hoc ſacramento datur plenitudo ſpiritùs-ſancti, quæ non erat danda ante Chriſti Reſurrectionem, & Aſcenſionem, ſecundùm illud Ioannis 7.* NONDVM *erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus.*

Obijcitur, Effectus, quos Confirmationi tribuimus, ſcilicet nos munire, confirmare, roborare, perficere, Baptiſmo & Euchariſtiç conuenire: Siquidem Spiritus-ſanctus, quem accipimus in Baptiſmo, non eſt Spiritus iners, & ignauus: Et *Panis* Euchariſticus *Cor hominis confirmat*: Et Euchariſtia, teſte S. Cypriano, percipiebatur à Fidelibus ingruente perſecutione, vt ad prælium munirentur. Epiſt. 54. *Non morientibus, ſed viuentibus communicatio à nobis danda eſt: Vt quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione Corporis, & ſanguinis Chriſti muniamus.* Confirmatione igitur ad hunc effectum opus non fuit.

Reſpondetur, Hos effectus tribus illis Sacramentis non eodem modo conuenire. Gratia enim Baptiſmatis non eſt gratia virtutis perfectæ, & virilis, ſed quæ infantili ætati conuenire poteſt. Effectus enim Baptiſmi eſt gratia regenerationis, Innouationis, adoptionis, eſt infantia Chriſtianiſmi, iuxta illud: *Sicut modò geniti infantes.* Gratia Confirmationis eſt gratia plenitudinis, & roboris, & Chriſtiani hominis virilis ætas, iuxta illud 1. Ioannis 2. *Scribo vobis, Iuuenes, quoniam fortes eſtis, & verbum Dei in vobis manet, & viciſtis Malignum.* Gratia Euchariſtica eſt gratia nutriens, & homines ad virilem Chriſtianiſmi ætatem ſpiritaliter prouectos perficiens in ſeipſis. Vnde *Sanct. Thomas* 3. P. Q. 79. A. 1. ad 1. Euchariſtiam comparans cum Sacramento Confirmationis, ait: *Ex efficacia virtutis ipſius eſt, vt gratia augeatur, & vita ſpiritualis perficiatur: Aliter tamen quàm per ſacramentum Confirmationis, in quo augetur, & perficitur gratia ad perſiſtendum contra exteriores impugnationes inimicorum Chriſti: Per hoc autem ſacramentum augetur gratia, & perficitur ſpiritualis vita ad hoc, quòd homo in ſeipſo perfectus exiſtat per coniunctionem ad Deum.* Hinc, ſecundùm priſcam Eccleſiæ Diſciplinam, primo loco adminiſtrabatur Baptiſmus, vt renaſceretur homo: Secundò, Confirmatio, vt ad virilem proueheretur ætatem: Tertiò, Euchariſtia, vt nutriretur iam grandis in vita ſpiritali, iuxta illud, quod à *S. Auguſtino*, ex perſona Chriſti dictum eſt Lib. 7. *Confeſſionum*, Cap. 10 *Cibus ſum grandium, creſce & manducabis me. Nec tu me in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me.*

Plura dabit Diſſertatio noſtra 10. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi II.

ARTICVLVS II.

De Materia Confirmationis.

DE Materia Confirmationis Theologi, & Iuris Canonici Periti diſputant. Quidam Impoſitionem manuum, quidam Chriſmatis vnctionem proximam eſſe Sacramenti iſtius materiam eſſentialem eſſe cenſent, alij vtramque.

PROPOSITIO I.

Impoſitio manuum cum vnctione Chriſmatis coniuncta eſt Materia Confirmationis.

MAnuum impoſitionem eſſe Confirmationis materiam probat Scriptura Sacra Act. 8. *Orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum-ſanctum. . . . . Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-ſanctum.* Item Epiſt. ad Hebræos, Cap. 6. *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectiora feramur, non rurſum iacientes fundamentum Pœnitentiæ ab operibus mortuis, & Fidei ad Deum, Baptiſmatum doctrinæ, Impoſitionis quoque Manuum.* Quam Manuum Impoſitio-

ſitionem de Confirmationis Sacramento Patres plerique tam Græci, quàm Latini interpretantur.

Præterea, Patres per manus impoſitionem Epiſcopalem dari Spiritum-Sanctum in Confirmatione aſſerunt, ſcilicet *Tertullianus* Lib. De Baptiſmo, & Lib. De Reſurrectione Carnis, Cap. 6. *S. Cyprianus* Epiſt. 73. *S. Ioannes Chryſoſtomus* in Cap. 8. Actorum, & in Cap. 6. Epiſtolæ ad Hebræos, *S. Hieronymus* in Dialogo aduersùs Luciferianos, *S. Auguſtinus* Lib. 55. *De Trinitate*, Cap. 26 Lib. 3. De Baptiſmo, Cap. 16. & Tractatu 6. in s. Epiſtolam *S. Ioannis*.

Vnctioni autem Chriſmatis plerique etiam Patres Confirmationis effectum tribuunt. *S. Dionyſius* Lib. De Eccleſia Hierarchia, Cap 4. *Eſt quædam perfectiua operatio* (inquit) *quam Duces noſtri, id eſt, Apoſtoli, Chriſmatis hoſtiam nominant*. Tertullianus Lib. *De Baptiſmo*, vnctionem, & manus impoſitionem coniungit: *Egreſſi*, inquit, *de Lauacro perungimur benedicta vnctione ∴ Dehinc manus imponitur, per benedictionem aduocans, & inuitans Spiritum-ſanctum*. Spiritalis vnctionis, & gratię Chriſti productionem olei etiam vnctioni tribuūt *S. Cyprianus* Epiſt. 70. ad Ianuarium. *Optatus Milenitanus*, Lib. 7. *Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi 3. Myſtagogica dicens: *Chriſti facti eſtis, poſtea quàm Sancti-ſpiritus imaginem recepiſtis ∴ Datum eſt Chriſma, quod imaginem gerit illius quo vnctus eſt Chriſtus: Hoc autem eſt Spiritus-ſanctus ∴ Vos verò vncti eſtis vnguento, facti participes, & conſortes Chriſti ∴ Corpus quidem iſto viſibili vnguento perungitur, anima verò ſancto viuificóque Spiritu ſanctificatur*. Ita *S. Pacianus*, Epiſt. 1. vbi Confirmationem *Chriſma* vocat; & Sermone De Baptiſmo, vbi ait: *Chriſmate Sanctus-ſpiritus ſuperfunditur*. Ita *S. Auguſtinus* Lib. 2. *Contra Litteras Petiliani*, Cap 4. vbi Confirmationem vocat *Sacramentum Chriſmatis*. Ita *Theodoretus* Lib. 4 in Cantica: *Recipientes gratiam inuiſibilem Sanctiſſimi Spiritus vnguento tanquàm in typo*. Et Lib. 3. Hæreticarum Fabularum de Nouatianis loquens: *Iis*, inquit, *qui ab ipſis tinguntur ſacrum Chriſma non præbent*. Ita *S. Cyrillus* Commentario in Ioëlem, *S. Leo Magnus* Sermone 4. *De Natiuitate Domini*, & alij, quos enumerare, & quorum teſtimonia proferre, longioris, & ſuperfluæ operæ foret. *S. Gregorius Magnus* in Sacramentario Manuum impoſitionem, & Chriſmatis vnctionem, vt materiam Confirmationis commemorat. *Pontifex* (inquit) *veniens ad Infantes, tenente Archidiacono Chriſma, inuolutis ſcapulis, & brachijs ex panno lineo, leuatâ manu* ſuâ ſuper capita omnium, dicit: OMNIPOTENS *ſempiterne Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos tuos ex Aqua, & Spiritu-ſancto, quique dediſti eis remiſſionem omnium peccatorum: Emitte in eos ſeptiformem Spiritum tuum Paracletum de cœlis, Spiritum ſapientiæ, & intellectus, Spiritum conſilij, & fortitudinis, Spiritum ſcientiæ, & pietatis. Adimple eos Spiritu timoris tui: Et conſigna eos ſigno Crucis in vitam propitiatus æternam: Per Dominum ∴ Et interrogantibus Diaconis nomina ſingulorum, Pontifex tincto pollice in Chriſmate, facit crucem in fronte vnius, ſimiliter per omnes ſigillatim*. Ordo Romanus idem habet. *Eugenius IV.* in Decreto: *Secundùm Sacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt Chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo quòd odorem ſignificat bonæ famæ*. Concilium denique Tridentinum ſpiritalem virtutem dandi Sanctum-Spiritum ſacro Chriſmati tribuit Canone 2. De Confirmatione ſupra laudato, quem repetere non piget. *Si quis dixerit iniurios eſſe Spiritui-Sancto eos, qui ſacro Confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt; Anathema ſit*. Quamobrem exiſtimare par eſt Chriſma Confirmationis eſſe materiam, non integralem dumtaxat (vt loquuntur) ſed eſſentialem, non minus quàm impoſitionem manuum.

Objiciuntur verba *Innocentij III.* Cap. *Cùm veniſſet*, Extra, *De Sacra Vnctione*, ſcribentis: *Per frontis Chriſmationem deſignari manus impoſitionem Apoſtolorum*: Et *Eugenij IV.* in Decreto de Vnione Armenorum dicentis: *Loco manus impoſitionis datur in Eccleſia Confirmatio*. Ex quibus confici videtur, Manuum impoſitionem non eſſe materiam eſſentialem Confirmationis.

Reſponderi malim huic Objectioni Cardinalis *Bellarmini* verbis quàm meis. Sic autem reſpondet Cardinalis doctiſſimus Lib. 2. *De Sacramento Confirmationis*, Cap. 9. *In primis, non omnia quæ habentur in Decretis aut Concilijs ad Fidem pertinere, ſed ſolùm ea quæ definiuntur: Hoc autem, de quo agimus, non definitur, ſed tantùm obiter dicitur ad rem explicandam. Dico tamen ſecundò, & meliùs ac tutius, Innocentium, & Eugenium non velle dicere, Chriſma eſſe loco impoſitionis manuum, quaſi Apoſtoli non vterentur Chriſmate, & nos non vtamur impoſitione manus: Sed velle dicere, Idipſum quòd Apoſtoli faciebant, cum dicebantur imponere manus, facere Epiſcopos, cum dicuntur confirmare, vel chriſmare. Diſtinguitur enim in his locis, non Ritus, à Ritu ſed modus loquendi à modo loquendi, & perſonæ à perſonis; & denique illa particularis impoſitio manuum ab iſta quæ modò eſt: Siquidem tunc communiter ducebatur hoc Sacramentum Impoſitio manus, nunc dicitur communiter Confirmatio: Præterea illam dabant Apoſtoli, iſtam Epiſcopi: Denique illa erat efficacior, quia cùm effectu interno dabat etiam externum, & cùm gratia gratum faciente dabat etiam dona gratis datæ linguarum, & miraculorum, &c. Hac ergo ratione dici poteſt, id quòd nunc fit eſſe loco eius quod tunc fiebat, licèt ſit idem quoad ſubſtantiam. Et quòd hic ſit ſenſus eorum locorum, probatur dupliciter: Primò, quia Innocentius, & Eugenius non dicunt Chriſma eſſe loco impoſitionis manuum, ſed Sacramentum Confirmationis eſſe loco impoſitionis manuum. At certè Apoſtoli, omnium conſenſu, dabant Sacramentum Confirmationis, ſiue adhibuerint Chriſma, ſiue non. Secundò, quia Innocentius, & Eugenius ibidem dicunt, Epiſcopos eſſe in Eccleſia loco ſeu vice Apoſtolorum: At certè Apoſtoli veri Epiſcopi erant; licèt aliquid etiam ampliùs haberent*. Certè Confirmationem *loco manus impoſitionis* non dari eo ſenſu, vt abolita ſit manus impoſitio, conſtat tum ex Pontificalibus, quibus etiamnum vtimur, quæ Manus impoſitionem retinent, tum ex Eccleſiæ praxi, quæ eamdem vſurpat, tum ex Concilijs *Eugenio IV.* poſterioribus, quæ Confirmationis effectum Manuum impoſitioni tribuunt, ſcilicet ex Moguntino anno 1549. Canone 17. cuius hæc ſunt verba: *Ea verò vt erant à Chriſto promiſſa, ipſis Apoſtolis in die Pentecoſtes exhibita, & ab eiſdem per manus impoſitionem in alios transfundi cœpta, Actus ipſorum ſatis teſtantur. Vnde Eccleſia Catholica Spiritum-Sanctum per manus Epiſcoporum Fidelibus tradendi normam accepit*. Item ex Concilio Remenſi anni 1583. Tit. De Confirmatione: *Quamuis* (inquit) *quiſque per Baptiſmum Catalogo Fidelium ſit adſcriptus; ad diaboli tamen, carnis, mundique tentationes perferendas ac ſuperandas non niſi per impoſitionem manuum Epiſcopi plus roboris, & gratiæ recipit*. Ex Concilio tandem Narbonenſi anno 1609. *Sanctorum Patrum* (inquit) *inſtitutionibus conſtat, nos in Baptiſmo regenerari ad vitam, & poſt Baptiſmum in hoc Sacramento, quo per impoſitionem manuum Epiſcopi Spiritus-ſanctus diffunditur in corda Fidelium, robur atque fortitudinem dari*.

Objicitur, In Euchologijs Græcorum nullam manus impoſitionem præſcribi, nullam ab ipſis in Confirmatione adhiberi: Adeóque meram cęremoniam eſſe, non materiam eſſentialem.

Reſpondetur, In Euchologijs orationem fundendam ſuper confirmandos præſcribi, qua aduocatur, & inuitatur Spiritus-Sanctus: & hæc funditur manum imponendo ſuper illos, quod in Græco Confirmationis Ordine ſubintelligendum eſt, cum *Manus impoſitio* nihil aliud ſit, niſi *Oratio ſuper hominem*, vt S. Auguſtinus loquitur. Si verò abſque vllâ manuum impoſitione Confirmationem adminiſtrent Græci recentiores, illis opponetur non Eccleſiæ tantùm Latinæ, ſed veteris etiam Eccleſiæ Orientalis Ritus, & vſus, cuius teſtes proferuntur locupletiſſimi Firmilianus Epiſt. ad *S. Cyprianum* ita ſcribens: *Quando omnis poteſtas, & gratia conſtituta ſit, vbi præſident Maiores natu, qui & baptizandi, & manum imponendi, & ordinandi poſſident poteſtatem*. Theodoretus in Cap. 6. Epiſtolæ ad Hebræos: *Per manuum Sacerdotalem impoſitionem* (inquit) *Spiritus gratiam accipiunt*. Eulogius Alexandrinus Lib. 2. contra Nouatianos, cuius Excerpta quædam in Bibliothecam ſuam *Photius* tranſcripſit Cod. 280. *Deinde progreſſione factâ* (inquit) *dignior reddi aduentu Sancti-ſpiritus, qui per impoſitionem manuum Apoſtolorum fiebat*. Simeon Theſſalonicenſis Libro de Septem Sacramentis: *A Philippo* (inquit) *baptizati, tanquàm qui ſolùm Baptiſma*

ſuſcepiſſent, Petro ac Ioanne imponentibus manus Spiritum-Sanctum accipiebant. Quod ſanè hoc Sacramentum eſt: Siquidem Impoſitio manuum Unguentum præbebat, vt & in Apoſtolis factum eſt, ac per ipſos in multis alijs.

Denique Chriſmatio quam adhibent Græci, ſine aliqua manuum impoſitione fieri non poteſt, vt Thomas Vualdenſis Tom. 2. *De Sacram.* Cap. 113. *Bellarminus* Lib. 2. *De Confirmatione*, Cap 9. alijque celebres Theologi reſpondent. Certè *Hugo à Sancto Victore*, Lib. 2. *De Sacramentis*, P. 7. Cap. 2. Vnctionem ipſam Manûs Impoſitione peragi ſcribit. *Manus Impoſitio* (inquit) *quæ vſitato nomine Confirmatio vocatur; quâ Chriſtianus vnctione Chriſmatis per impoſitionem manûs in fronte ſignatur.*

Obijcitur, Apoſtolos abſque Chriſmate Confirmationem adminiſtraſſe, cuius Scriptura non meminit, ſed ſolius Manuum impoſitionis: Adeóque Chriſma non eſſe materiam eſſentialem Confirmationis, ſed integrantem dumtaxat ſeu accidentalem.

Reſpondetur, Quamuis Scriptura non meminerit Chriſmatis ab Apoſtolis adhibiti in Confirmationis Sacramento, non ſequi quòd adhibitum non fuerit. Sæpe enim in Scripturis Sacrum Ritum compendio explicari, & ex vna parte reliquas intelligi debere. Exemplum affert *S. Auguſtinus* Lib. *De Fide, & Operibus*, Cap. 9. ex Actuum Apoſtolorum Cap. 8. vbi legimus Eunuchum à *Philippo* baptizatum, cum reſpondiſſet, *Credo Filium Dei eſſe Ieſum*: Cùm tamen de multis alijs interrogatum Eunuchum, aliáque in eius Baptiſmo adhibita fuiſſe, quæ S. Lucas compendio ſtudens non exprimit, certiſſimè ſit credendum. *Si autem* (inquit S. Auguſtinus) *Scriptura tacuit, atque intelligenda dimiſit cætera, quæ cùm illo Spadone baptizando Philippus egit, atque in eo quòd ait*, Baptizauit eum Pilippus, *intelligi voluit impleta omnia, quæ licèt taceantur in Scripturis gratiâ breuitatis, tamen ſerie Traditionis ſcimus implenda: Pari modo etiam in eo quod ſcriptum eſt euangelizaſſe Philippum Spadoni Dominum Ieſum, nullo modo dubitandum eſt, & in illo Catechiſmo dicta eſſe, quæ ad vitam moréſque pertineat eius, qui credit in Dominum Ieſum.* Ita licèt ſolius manus impoſitionis S. Lucas in Actis meminerit, & Chriſmatis vnctionem tacuerit, ſerie tamen Traditionis ab Apoſtolis vſurpatam eſſe conſtat.

Haud tamen diffitemur, Apoſtolos oratione ſua cùm ſola manuum impoſitione, aut interdum etiam ſine illa, Spiritus Sancti ſuper Fideles illapſum impetraſſe: Sed tunc Chriſtus effectum Sacramenti abſque Sacramento conferebat. Aliàs autem Apoſtoli non ſolam manus impoſitionem, ſed Chriſma etiam confirmandis Fidelibus adhibebant; vt docet *S. Thomas* 3. P. Q. 72. A. 2. ad 1.

PROPOSITIO II.

Chriſma quod ſacrum vnguentum eſt ex oleo, & balſamo confectum, conueniens eſt Confirmationis materia.

CHriſma, quod Græcum nomen eſt, quodlibet vnguenti genus apud Scriptores profanos ſignificat; apud Eccleſiaſticos Auctores mixturam quamdam ex oleo, & balſamo. Græci triginta quinque genera aromatum, ſeu herbarum fragrantis odoris admiſcent, cum vini non exigua quantitate. Ex oleo duxtaxat, & balſamo illud conficiunt Latini. Hinc *Venerabilis Beda* ad hæc verba Cantici Canticor. Cap. 1. *Botrus Cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi*, ait: *In vineis Engaddi balſamum gignitur, quod in Chriſmatis confectione liquori oliuæ admiſceri, ac Pontificali Benedictione ſolet conſecrari, quatenus fideles omnes cùm Impoſitione manus Sacerdotalis, qua Spiritus-ſanctus accipitur, hac vnctione ſigneatur.* Idem conſtat, ex Auctore Libri *De Cardinalibus Operibus Chriſti*, inter Opera *S. Cypriani* edito, Sermone De Vnctione Chriſmatis: *Hodie* (inquit) *ſacrum Chriſma conficitur, in quo mixtum oleo balſamum Regiæ, & Sacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem.* Item ex *Eugenij IV.* Decreto, vbi ait, materiam Confirmationis eſſe *Chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ.* Chriſma ex duobus illis confici docent pariter Sacramentarium *S. Gregorij Magni*, Ordo Romanus, Pontificalia omnia Eccleſiarum Occidentalium, in Ordine Cœnæ Domini, & Auctores quicumque de Ritibus, & Officijs Eccleſiaſticis ſcripſerunt.

Neque verò vlla alia materia, quàm Chriſmatis, aptior videri poterat ad illud declarandum, quod hoc Sacramento efficitur. Oleo enim quod pingue eſt, & naturâ ſuâ manat ac diffluit, gratiæ plenitudo exprimitur, quæ hoc Sacramento confertur ad robur ſpirituale; & quæ per Spiritum-ſanctum à Chriſto capite in alios redundat atque effunditur, *Sicut vnguentum quod deſcendit in barbam Aaron, vſque in oram veſtimenti eius: Vnxit enim eum Deus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis*: Ac *De plenitudine eius nos omnes accepimus*. Balſamum verò, cuius odor iucundiſſimus eſt ſecundùm illud Eccli. 24. *Quaſi balſamum non mixtum odor meus*: Significat Fideles, cum Sacramento Confirmationis perficiuntur, vt iam non ſibi ſingulariter viuant, eam virtutum omnium ſuauitatem effundere, vt cum Apoſtolo meritò dicere poſſint. *Chriſti bonus odor ſumus*. Hinc *Dionyſius* Lib. *de Eccleſ. Hierarchia*, Cap. 4. ait: *Vnguenti confectionem concretionem* eſſe quamdam *rerum benè olentium, quæ in ſe magnam vim, & copiam fragrantium qualitatum contineat, cuius qui facti ſunt participes, odorem bonum ex ſe efflant, proportione fragrantis communionis quæ in eis ineſt.* Balſamum præterea incorruptionem præſtat: Quod ad huius Sacramenti virtutem ſignificandam maximè accommodatum videtur, cum planè conſtet Fidelium animos inuiſibili Spiritus-Sancti vnctione, & cœleſtis gratiæ, quæ in Confirmatione tribuitur, ſpirituali balſamo delibutos, facilius à ſcelerum contagione, & putredine ſeruari poſſe. Ita *S. Thomas*, Concilij Tridentini Catechiſmus, & *S. Carolus* in Inſtructionibus Confirmationis.

Pſalm. 132. Pſalm. 44. Ioan. 1.

2. Cor. 2. 15.

Oleum autem oliuarum ad confectionem Chriſmatis adhibere neceſſe eſt (inquit *S. Thomas* 3. P. Q. 72. A. 2. ad 3.) Neque ſufficit oleum nucum, amygdalorum, aut aliud ſimile. *Nam proprietates olei, quibus ſignificatur Spiritus-ſanctus, magis inueniuntur in oleo oliuarum, quàm in quocumque alio oleo. Unde & ipſa oliua ſemper frondibus virens, virorem, & miſericordiam Spiritus-ſancti ſignificat. Hoc etiam oleum propriè dicitur oleum, & maximè habetur in vſu, vbi haberi poteſt. Quilibet autem alius liquor ex ſimilitudine huius oleum nominatur: Nec eſt in vſu communi; niſi in ſupplementum, apud eos quibus deeſt oleum oliuarum. Et ideò hoc oleum ſolùm aſſumitur in vſum huius, & quorundam aliorum Sacramentorum.*

An verò balſamum ſit neceſſarium neceſſitate Sacramenti, ita vt Confirmatio cùm oleo ſolo collata irrita ſit; an præcepti dumtaxat neceſſitate, quemadmodum admixtio aquæ vino in Sacramento Euchariſtiæ, ſub iudice lis eſt, Theologis in varias ſententias abeuntibus. Vnde cùm res incerta ſit, quæſtione minimè finitâ Eccleſiæ iudicio, ſi aliquem oleo ſolo abſque mixtione Balſami ab Epiſcopo inungi contingeret, dubium eſſet Sacramentum, & ſub conditione iterandum, vt colligitur ſaltem ex *Innocentij III.* Decretali, Cap. *Paſtoralis*, Extra, *De Sacramentis non iterandis*, quam partis vtriuſque Theologi ad opinionis ſuæ præſidium trahunt. *Nos conſulere voluiſti* (inquit) *an permitti debeat miniſtrare, qui ſine impoſitione manuum fuerit ad Ordinem Subdiaconatûs aſſumptus. Et ſi Confirmationis Sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non Chriſmate, ſed oleo delinitus. Ad quod breuiter duximus reſpondendum, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum.* Quomodo autem ſuppleri poſſet Balſamum benedictum, niſi noua Chriſmatis vnctione? Siquidem ſeorſim ab Epiſcopo non benedicitur, ſed oleo admixtum. An verò noua Chriſmatio fieret ſine verbis? Sed tamen non iterabitur Confirmatio, ſecundùm mentem *Innocentij III.* Quia, vt idem Pontifex, Cap. *Veniens*, Extra, *De Presbytero non baptizato*, ait: *Non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum.*

Obijcitur, Sacramenti materiam debere eſſe quid ſimplex, & vbique obuium, qualis eſt materia Baptiſmi, & Euchariſtiæ, aqua, panis, & vinum: At Chriſma non eſt quid ſimplex, ſed mixtum ex oleo, & Balſamo; nec facilè à quibuſuis comparari poteſt, cum in ſola Palæſtina oriatur: Non eſt igitur conueniens Confirmationis materia.

Reſ-

Reſpondetur, cum *S. Thoma*, Baptiſmum dari ad ſpiritualem vitam ſimpliciter conſequendam, & ideò competit illi materia ſimplex: *Confirmatio* verò *datur ad plenitudinem conſequendam Spiritus-ſancti, cuius eſt multiformis operatio, ſecundùm illud* Sap 7. *Eſt enim in illa Spiritus intelligentiæ ſanctus, vnicus, multiplex*; & 1. ad Corinth. 2. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus*. Et ideò conueniens eſt vt *Confirmationis materia* ſit *compoſita*. Baptiſmus inſuper Sacramentum eſt abſolutæ neceſſitatis, quamobrem eius materia vbique obuia eſſe debet: *Confirmatio* verò *non eſt tantæ neceſſitatis*: Ideò ſufficit quòd eius materia facilè in omnes orbis Chriſtiani regiones deferri poſſit. Balſamum porrò non ex Palæſtina ſolùm, ſed ex Indijs vtriſque facilè deferri poteſt in regiones omnes in quibus Chriſti nomen colitur.

PROPOSITIO III.

Chriſma benedictum ſeu conſecratum ab Epiſcopo eſſe debet, vt ſit Confirmationis materia.

ITa *Eugenius IV.* in Decreto De inſtructione Armenorum. Hinc à Concilio Tridentino *Sacrum Chriſma* vocatur. Conſecrandi Chriſmatis Ritus Apoſtolicæ Traditionis eſt, cui teſtimonium perhibent veteres Patres, & antiqua Concilia; *S. Dioniſius* Lib. De Eccleſiaſtica Hierarchia, *Tertullianus* Lib. de Baptiſmo, *S. Cyprianus* Epiſt. 70. ſcribens: *Euchariſtia, & vnde baptizati vnguntur oleum, in Altari ſanctificatur*. Optatus Mileuitanus Lib. 7. *S. Baſilius* Lib. De Spiritu-Sancto Cap. 26 dicens, *Conſecramus aquam Baptiſmatis, & oleum Vnctionis*: Quod refert ad Apoſtolicam Traditionem. *S. Cyrillus* Hieroſolymitanus Catecheſi 3. Myſtagogica, cuius hæc ſunt verba: *Quemadmodum Panis Euchariſtiæ poſt Sancti-ſpiritus inuocationem non ampliùs eſt communis, ſed eſt Corpus Chriſti; ſic & Sanctum hoc Vnguentum, non amplius eſt vnguentum nudum, neque commune, poſtquam iam conſecratum eſt; quod Chriſti, & Spiritus-ſancti præſentiam efficit. Quo frons, & alij ſenſus corporis tui ſymbolicè inunguntur: & corpus quidem iſto viſibili Vnguento perungitur, Anima verò Sancto viuificoque Spiritu ſanctificatur*. S. Auguſtinus Tractatu 118. in Ioannem: *Quid eſt* (inquit) *quod omnes nouerunt ſignum Chriſti, niſi crux Chriſti? Quod ſignum niſi adhibeatur ſiue frontibus credentium, ſiue ipſi aquæ ex qua regenerantur, ſiue oleo quo Chriſmate vnguntur, ſiue Sacrificio quo aluntur, nihil eorum ritè perficitur*. Chriſma ab *Epiſcopo* conſecratum eſſe debere confirmant *Innocentius I.* Epiſt. 1. ad *Decentium* Eugubinum Epiſcopum, *S. Gregorius Magnus* in Sacramentario, Ordo Romanus, *Honorius Auguſtodunenſis*, *Rupertus Abbas*, *Amalarius Fortunatus* Lib de Diuinis Officijs, *Arnoldus* Bonæuallis Abbas Lib. *De Cardinalibus Operibus Chriſti*, Euchologia Orientalis, & Pontificalia Occidentalis Eccleſiæ. Conſecrandi Chriſmatis poteſtatem pœnes Epiſcopum eſſe declarant, Conſecrationem illam à Chorepiſcopis, & Presbyteris fieri vetant Concilia, Carthaginenſe 2. Canone 3. Carthaginenſe 3 Canone 36. Toletanum 1. Canone 20 Hiſpalenſe 2 Canone 7. *Montanus* Toletanus Epiſcopus Epiſtolâ ad Paleſtinos, cuius hæc ſunt verba: *Noua præſumptio præſidentium vobis Presbyterorum noſtrorum pulſauit auditus: Si tamen noua tantùm, & non deteſtabilis dici poſſit, quæ ab initio Fidei Catholicæ nunquam, præter nunc, ſubrepſiſſe probatur, vt id quòd per manus Summi Pontificis Trinæ Diuinitatis inuocatio ſanctificare conſueuit, Presbyter ignarus diſciplinæ conficere ſibi Chriſma præſumeret*. Libro 7. Capitularium, Cap 329. Chriſma confectum à Chorepiſcopis non eſſe pro conſecrato habendum declaratur.

Conſecrationis huius neceſſitatem Tridentini Concilij Catechiſmus poſt *S. Thomam* inde repetit, quod Chriſtus Dominus Chriſma contractu ſuo atque vſu non conſecrauerit, ſicut aquam, quæ materia Baptiſmi eſt, contractu ſuo ſanctificauit, cum in Iordane baptizatus eſt à *Ioanne*: Quamobrem neceſſe eſt, vt ſanctis, & religioſis precibus ab Epiſcopo conſecretur, qui Confirmationis ordinarius Miniſter inſtitutus eſt. An verò conſecratio Chriſmatis ab Epiſcopo facta ſit neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ita vt nullum eſſet Sacramentum, quod Chriſmatis non conſecrati, aut Presbyteri non Epiſcopi benedictione ſanctificati inunctione adminiſtraretur, quæſtio eſt inter Theologos controuerſa, quæ quamdiu finita ab Eccleſia non fuerit, dubium cenſendum erit Sacramentum Confirmationis cuius in materiam aſſumptum fortè fuerit Chriſma non conſecratum, aut conſecratum quidem, ſed à ſimplici Preſbytero, non ab Epiſcopo: Maximè cum *Eugenius IV.* in Decreto doceat huius Sacramenti materiam eſſe *Chriſma ab Epiſcopo benedictum*, addátque, quod licèt legatur per Apoſtolicam diſpenſationem factam, vt ſimplex Presbyter Confirmationem conferret, non tamen *Niſi Chriſmate per Epiſcopum benedicto*. Itaque ſi caſus huiuſmodi contingeret, Confirmatio ſub conditione iteranda eſſet.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

CHriſma ex priſco Eccleſiæ More Feria 5. in Cœna Domini conſecrandum eſt.

Huic Mori teſtimonium perhibent *S. Bonifacius* Archiepiſcopus, & Martyr, Epiſt 12. Concilium Meldenſe, Canone 46. Sacramentarium *S. Gregorij Magni*, Ordo Romanus, *S Iſidorus Hiſpalenſis*, Auctor Libri de Diuinis Officijs ſub *Alcuini* nomine, *Rupertus* Abbas, & Cap *Litteris*, Diſt. 3. *De Conſecratione*, quod ſumptum eſt ex Epiſtola ſub *S. Fabiani* Pontificis, & Martyris nomine vulgata. Moris huius conuenientes rationes afferunt, ſcilicèt, 1 Quod ante biduum Paſchæ *Maria* caput, & pedes Domini vnguento perfuderit. 2. Quod quinta Mundi ætate Chriſtus ad nos venerit. Quod ea die Agnus immolatus ſit, & eius ſanguine poſtes obſignati. Addit *S. Thomas*, 3. P Q 72. A. 12. ad 3. diem illum ſatis congruere materijs Sacramentorum præparandis, quo fuit Sacramentum Euchariſtiæ inſtitutum, ad quod omnia alia Sacramenta quodammodo ordinantur.

REGVLA II.

CHriſma quotannis renouandum, & vetus comburendum eſt.

Hinc Presbyteris præceptum, vt ſingulis annis circa Feſtiuitatem Paſchæ ab Epiſcopo proprio Chriſma petant, Concilij Vaſenſis Canone 3. Antiſiodorenſis Canone 6. Liptinenſis Canone 3. &c.

REGVLA III.

PRo Chriſmate, aut Balſamo ad illud conficiendum aliquid à Presbyteris Diœceſanis exigere, ſacri Canones prohibent Epiſcopis, & cæteris Eccleſiæ Miniſtris, ſcilicet Concilij Cabilonenſis 2 Canon 16. Aquiſgranenſis 2. Canon 5. Meldenſis 45. Toletani 11. Canon 8. Barcinonenſis Canon 2. *Et Innocentius III.* Cap. *In tantùm*, Extra, *De Simonia*, vbi refert ac damnat morem quorundam Epiſcoporum Angliæ, qui pro Chriſmate certam conſueuerant accipere pecuniæ quantitatem, non metuentes pœnam canonicam; Vtque Metropolytani ac Primatis ſui correctionem eluderent, ſolutionis tempus anticipabant, recipientes in media Quadrageſima, quod recipere conſueuerant poſt Paſcha: & vt cauſam recipiendi diſſimularent, nomen denariorum variabant, *Denarios, quos priùs Chriſmales, ſecundò Paſchales dicebant, Conſuetudinem mediæ Quadrageſimæ nuncupantes*.

REGVLA IV.

PResbyteri acceptum Chriſma ſub ſigillo, & ſera cuſtodire debent, nec vlli donare, ne ad maleficium, ſuperſtitionem, aut quoſuis vſus profanos aliquis eo abutatur.

Ita iubent *Herardus* Turonenſis Archiepiſcopus Cap. 22. Concilium Moguntinum Can. 27. Turonenſe 3. Canone 20. Synodus Lingonenſis 1404. Senonenſis 1524. Pariſienſis 1557.

REGVLA V.

Chriſmatis Conſecratio Religioſis Ritibus peragitur, quos impiè derident Hæretici.

Primò preces ad Deum funduntur, quod Apoſtoli doctrinæ omninò conſentaneum eſt 1. ad *Timotheum* Cap. 4. ſcribentis: *Sanctificatur per verbum Dei & orationem*. 2. Signum Crucis fit ſuper oleum & balſamum: Sine iſto quippè ſigno nihil conſecrari poſſe docent *S. Ioannes Chryſoſtomus*, Homil. 55. in *Matthæum*, & *S. Auguſtinus*, Tractatu 118. in *Ioannem*. 3. Epiſcopus aliquoties halat ſuper ampullam Chriſmatis, vt illapſum Spiritus-Sancti ſignificet, cuius vim Chriſmati adprecatur: Iſque Ritus ab exemplo Chriſti ſumptus eſt, qui in Apoſtolos inſufflauit, vt Spiritum-Sanctum in eos illabi oſtenderet, Ioann. 20 *Inſufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum-ſanctum*. 4. Chriſma iam conſecratum ab Epiſcopo & Presbyteris genu-flectentibus in hunc modum ſalutatur, *Aue Sanctum Chriſma*. Salutatur (inquam) non adoratur. Nec inſolens eſt aut abſonum res etiam inanimas in ſignum gaudij & gratulationis ſalutare. Sic *S. Andreas* Crucem à longè conſpiciens, ait: *Salue Crux*. Sic *Fortunatus* Chriſti Crucem alloquitur his verbis: *Sola digna tu fuiſti ferre pretium ſeculi*: &, *O Crux aue ſpes vnica*. Salutat etiam diem feſtum Reſurrectionis Dominicæ. *Salue feſta dies toto venerabilis æuo*. Sic *Paula* ſalutauit Bethleem, cùm eam primò vidit, vt refert *S. Hieronymus* Epiſtolâ de eius obitu. Sic *S. Gregorius Nazianzenus*, quando Epiſcopatu ſe abdicauit Conſtantinopolitano, vel dixit Cathedræ. Templo, Domibus Hoſpitalibus, Ciuitati, *Oratione* 32. Salutatio denique huiuſmodi ad Chriſma dirigitur quatenus Chriſti ſymbolum eſt, vt docent *Rupertus* Abbas Lib. 5. *De Diuinis Officijs*, Cap. 18. & *Amalarius Fortunatus* Lib. 1. Cap. 12.

REGVLA VI.

Chriſmatis Iunctio fit in fronte confirmandi, quæ verecundiæ ſedes eſt, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, vel timeat, & præcipuè Crucem eius, quæ *Iudæis eſt ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia*, ſecundùm Apoſtolum: Propterea ſigno Crucis ſignatur, vt miles ſigno Chriſti Ducis.

Has Ritus iſtius rationes afferunt *Innocentius III.* Extra, *De Sacra Vnctione*, *Eugenius IV.* in Decreto, & *S. Thomas* 3. P. Q. 72. A. 9. Eò ſpectant præclara *S. Auguſtini* verba in illum Pſalmi 141. Verſum: *Iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi*, dicentis: *Vſque adeò de Cruce non erubeſco, vt non in occulto habeam Crucem Chriſti, ſed in frontem portem. Multa Sacramenta aliter atque aliter accepimus: Quædam, ſicut noſtis, ore accipimus* (ſcilicet Euchariſtiam:) *Quia verò in fronte erubeſcitur, ipſam ignominiam quodammodo, quam Pagani derident, in loco pudoris noſtri conſtituit. Audis hominem inſultare impudenti, & dicere, Frontem non habet: Quid eſt, Frontem non habet? Impudens eſt. Non habeam nudam frontem, tegat eam Crux Domini mei*. Quamuis autem Græci non ſolam frontem vngant, ſed os, aures, & nares, & pectus, vt conſtat ex *S. Cyrillo Hieroſolymitano*, Catecheſi 3. Myſtagogica, & ex eorum Euchologijs, præcipuè tamen frons vngitur, vnctiones cæteræ quaſi per acceſſionem fiunt.

ARTICVLVS III.

De Forma Confirmationis.

PROPOSITIO VNICA.

Forma Sacramenti Confirmationis eſt Oratio Manuum impoſitioni adiuncta, & ſolemnia verba Chriſmatis inunctioni reſpondentia.

Prima pars Propoſitionis probatur ex Act. 8. *Orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum-ſanctum. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-Sanctum*. Secundò ex *S. Cypriano* Epiſtolâ 73. *Vt qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem ac manus impoſitionem Spiritum-ſanctum conſequantur*. 3. Ex *S. Ambroſio* Lib. 3. *De Sacramentis*, Cap. 2. *Sequitur* (inquit) *ſpiritale Signaculum, quia poſt Fontem ſupereſt, vt Perfectio fiat, quando ad inuocationem Sacerdotis Spiritus-ſanctus infunditur*. 4. Ex *S. Hieronymo* Dialogo aduersùs Luciferianos: *Non abnuo* (inquit) *hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, vt Epiſcopus ad inuocationem Spiritus-ſancti manum impoſiturus excurrat*. Et infrà: *Alioqui ſi ad Epiſcopi tantùm imprecationem Spiritus-ſanctus deſluit, &c.* 5. Ex *S. Auguſtino* Lib 15. *De Trinitate*, Cap. 26. *Neque enim* (inquit) *aliquis Diſcipulorum eius dedit Spiritum-ſanctum. Orabant quippè, vt veniret ad eos quibus manus imponebant, non ipſi eum dabant. Quem morem in ſuis Præpoſitis etiam nunc ſeruat Eccleſia*. 6. Ex *Amalario* Lib. 1. De Officijs, Cap 27. *Vt per Manuum impoſitionem, & orationem detur Spiritus-ſanctus, ſimiliter ab Apoſtolica Auctoritate ſumptum eſt, vt in Actibus Apoſtolorum ſcriptum eſt*: Orationem hanc præſcribunt *S. Gregorij* Sacramentarium, Ordo Romanus, & Occidentalis Eccleſiæ Pontificalia: *Omnipotens ſempiterne Deus; qui regenerare dignatus es hos famulos tuos ex Aqua, & Spiritu-ſancto, quique dediſti eis remiſſionem omnium peccatorum; emitte in eos ſeptiformem Spiritum tuum Paracletum de cælis, &c.* Græcorum Euchologia hanc Orationem præſcribunt: *Benedictus es Domine Deus Omnipotens*, &c. Quæ Spiritum-ſanctum pariter ſuper confirmandos aduocat, & inuitat.

Pars altera Propoſitionis probatur ex *Eugenij IV.* Decreto, vbi hanc formam Confirmationis eſſe docet: *Signo te ſigno crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis: In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti*. A qua non differt ſecundùm ſubſtantiam ea quæ in Ordine Romano refertur his verbis concepta: *Confirmo te, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti*. Et quæ apud *Guillelmum Pariſienſem* Lib. de Sacramentis: *Conſigno te, & cruce confirmo, &c.* Et quæ apud *Seuerum Alexandrinum* Lib. *De Ritibus Baptiſmi* refertur, vt eiuſdem temporibus à Græcis vſurpata: *Chriſmate ſancta ſuauitatis odoris Chriſti Dei, ſigillo veræ Fidei, complemento pignoris Spiritus-ſancti obſignatur N. In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti, ad vitam ſæculi ſæculorum, Amen*. An verò forma illa *Eugenij IV.* Decreto Armenis præſcripta ſit eſſentialis, an integralis dumtaxat, vel accidentaria, Theologi diſputant. Vnde ſi contingeret, vel ſolam Orationem abſque ſolemnibus illis verba illa abſque Oratione in Pontificalibus Libris præſcriptà, proferri ab Epiſcopo, Sacramentum dubium eſſet, totúſque Ritus ſub conditione videretur iterandus, niſi Quæſtionem illam iudicio ſuo finiret Eccleſia. Idem ne dicam de verbis illis ſolemnibus Vnctioni Chriſmatis in Eccleſia Græca reſpondentibus, *Signaculum Donationis Spiritus-Sancti*, prohibet Eccleſia, quæ Ritum confirmandi Græcorum nunquam improbauit, & his verbis Confirmationem ab eorum Epiſcopis etiam Romę Gręcis adminiſtrari patitur. Hæc autem Eccleſię Romanę, vel tacita approbatio plus apud me valet, quàm Theologorum quorumdam ratiunculæ. In huius porrò, & aliorum Sacramentorum Adminiſtratione Ritum Eccleſiæ ſuæ ſeruare tenetur vnuſquiſque Epiſcopus, grauiſſimi alioqui peccati reus futurus.

Obijcitur, hæc verba, *Signo te ſigno Crucis, & Confirmo te Chriſmate ſalutis*, &c. nec in Sacramentario *S. Gregorij*, nec in veteri Ordine Romano, qualis erat *Amalarij* tempore, nec in quibuſdam Pontificalibus antiquis reperiri: Adeòque ad formam integralem, & accidentariam dumtaxat Confirmationis pertinere.

Reſpondetur, Verba illa ſolemnia minimè ſileri in veteribus illis Libris, quod ad formam eſſentialem non pertineant: Sed quòd Veteres ſollicitè cauerent ne ſolemnia illa verba propalarent: Quæ arcani religio multis ſeruata eſt ſeculis. Vnde *Innocentius I.* à *Decentio* rogatus de Confirmationis Sacramento, ita de illius forma loquitur: *Verba verò dicere non poſſum; ne magis prodere videar, quàm ad conſultationem reſpondere*. Hæc arcani religio in huiuſmodi rebus ab Apoſtolicis temporibus ad ſequentia ſæcula propagata eſt. Vnde *S. Dioniſius* Lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia ait: *Conſummatiuas inuocationes*, id eſt, *verba quibus perficiuntur Sacramenta*, (vt *S. Thomas* explicat) *non eſt iuſtum Scripturas interpretantibus, neque myſticum earum, aut in ipſis operatas ex Deo virtutes, ex occulto ad commune adducere: Sed noſtra ſacra Traditio ſine pompa* (id eſt occultè) *vos edocet*.

Hæc autem verba, *Signo te ſigno Crucis, & Confirmo te Chriſmate ſalutis, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti*, congruè vt formam partialem Confirmationis adhiberi, *S. Thomas*, & ex eo Concilij Trid. Catechiſmus inde probant, quod his verbis tria exprimantur, quæ ad hoc Sacramentum ſunt neceſſaria: Primum eſt, cauſa conferens plenitudinem roboris ſpiritualis, quæ eſt Sancta Trinitas, quæ exprimitur his verbis extremo loco poſitis: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus-ſancti*. Alterum eſt robur ipſum ſpirituale, quod per Chriſmatis delibutionem ſacri Fidelibus ad ſalutem tribuitur: Quod his verbis exprimitur: *Confirmo te Chriſmate ſalutis*. Tertium eſt ſignum quo notatur is, qui in Chriſtianæ Militiæ certamen deſcenſurus eſt: Quod ſignificatur his verbis: *Signo te ſigno Crucis*: In quo ſcilicet Rex noſter triumphauit; vt dicitur ad Coloſſenſes 2.

C A P V T II.

DE MINISTRO CONFIRMATIONIS.

PROPOSITIO VNICA.

Sacramenti Confirmationis Miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus, extraordinarius verò Presbyter à pleriſque Theologis probabiliter aſſeritur, alijs reclamantibus.

PRopoſitionis prima pars probatur 1. ex Actis Apoſtolorum, Cap. 8. vbi legimus, cum Samaria verbum Dei accepiſſet, *Petrum & Ioannem* ad eos miſſos eſſe, qui *Orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum-ſanctum: Nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum-Sanctum*. Quo ex loco, necnon ex Capite 19. conſtat, penes Apoſtolos, quorum Succeſſores ſunt Epiſcopi, & non penes alios Miniſtros Baptiſmi, fuiſſe adminiſtrandæ Confirmationis poteſtatem. 2. Ex *S. Cypriano* Epiſt. 73. *Vt qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem ac manuum impoſitionem Spiritum-ſanctum conſequantur, & ſignaculo dominico conſummentur*. 3. Ex Concilio Illiberitano Canone 28. quo Baptiſmum à Laïco in neceſſitate infirmitatis collatum approbat: *Ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per Manus impoſitionem perfici poſſit*. Eodem modo loquitur Canone 77. de eo qui à Diacono plebem regente fuerit baptizatus. 4. Ex *S. Ioanne Chryſoſtomo* in Cap. 8. Actorum Apoſtolorum, dicentis: *Hoc erat Apoſtolis ſingulare. Vnde & præcipuos, & non alios videmus hoc facere*. 5. Ex *S. Hieronymo* qui in Dialogo aduerſus Luciferianos, *Hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem* fatetetur: Et paulò infrà addit: *Quod ſi hoc loco quæris, quare in Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi non accipiat Spiritum-ſanctum∴ Diſce hanc obſeruationem ex ea auctoritate deſcendere, quod poſt Aſcenſum Domini Spiritus-ſanctus ad Apoſtolus deſcendit*. 6. Ex *Innocentio I.* Epiſtolà ad *Decentium* Eugubinum Epiſcopum, Cap. 3. *De Conſignandis verò infantibus* (inquit) *manifeſtum eſt, non ab alio quàm ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem Pontificibus ſolis deberi, vt vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolùm conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum, & Ioannem eſſe directos, qui iam baptizatis traderent Spiritum-ſanctum. Nam Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizent, Chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis cùm tradunt Spiritum Paracletum*. 6. Ex *Innocentio III.* Cap. *Quarto*, Extra, *De Conſuetudine*, cuius hæc ſunt verba: *Peruenit ad audientiam noſtram, quod quidam ſimplices ſacerdotes apud Conſtantinopolim ea ſacra præſumant Fidelibus exhibere, quæ ab Apoſtolorum tempore fuerunt ſolis Pontificibus reſeruata, vt eſt Sacramentum Confirmationis, quod chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre: Ad excuſandas excuſationes in peccatis, ſolam conſuetudinem prætendentes∴ Dilectioni tuæ mandamus, quatenus omnibus Presbyteris diſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumant. Quia licèt non ſint à Fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate, quæ legem non habet, omittere, quam vt ab his quibus ea conferre non licèt, ex temeritate, quæ lege damnatur, non ſine graui periculo inaniter conferantur: Cùm vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu*. 7. Ex *Gregorio IX.* Epiſtolà ad Barenſem Epiſcopum ſcribente: *Chriſmati à ſimplici Sacerdote, Confirmationis munus minimè receperunt, quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum ſunt Epiſcopi Succeſſores, quod per manus impoſitionem Spiritum-ſanctum dabant: Et ideò tam illi, quàm confirmandi de cætero à ſolis Epiſcopis conſignentur*. 8. Ex *Innocentio IV.* in Litteris ad Tuſculanum Epiſcopum, à quo de Ritibus Græcorum fuerat interrogatus: *Soli autem Epiſcopi* (inquit) *conſignent Chriſmate in frontibus baptizatos: Quia huius vnctio non debet niſi per Epiſcopos exhiberi: Quoniam ſoli Apoſtoli, quorum vices gerunt Epiſcopi, per manus impoſitionem, quam Confirmatio, vel frontis Chriſmatio repræſentat, Spiritum-ſanctum tribuiſſe leguntur*. Adde Cap. *Manus*, & Cap. *De his*, Diſt. 4. *De Conſecratione*, quæ deſumpta ſunt ex ijs Epiſtolis, quæ ſub *Euſebij, & Melchiadis* Pontificum venerandis nominibus falsò circumferuntur. Concilium deniq; Tridentinũ hanc veritatem ceu fidei Dogma credendam propoſuit Canone 3. De Confirmatione: *Si quis dixerit ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum, non eſſe ſolùm Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem; Anathema ſit*.

Accedit ratio congrua *S. Thomæ*, quam & Concilij Tridentini Catechiſmus affert. Vltima cuiuſuis operis conſummatio in ſupremo ſeruatur Artifici: Confirmationis autem Sacramentum eſt quaſi vltima conſummatiò Baptiſmi. Per Baptiſmum enim ædificatur homo in domum ſpiritualem, iuxta illud 1. ad Cor. 3. *Dei ædificatio eſtis*: Sed per Sacramentum Confirmationis quaſi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus-Sancti: Quamobrem Sacramenti huius adminiſtratio ad ſolos Epiſcopos, qui ſummam in Eccleſia poteſtatem habent, ordinario iure pertinet.

Pars altera Propoſitionis probatur 1. Ex *S. Gregorio Magno* Lib. 3. Epiſt. 26. ad *Ianuarium* Calaritanum Epiſcopum, quà Præsbyteris Sardiniæ, Vt *Vbi Epiſcopi deſunt, Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate* vngere valeant. Per vnctionem autem frontis, non alia, quàm confirmatoria intelligitur. Præterea, permittere videtur eo loco, quod prohibuerat Epiſt. 9. Libri 3. prohibuerat autem, *Ne presbyteri baptizatos ſignare ſacro in frontibus Chriſmate præſumerent, ſed eos in pectore vngerent, vt Epiſcopi poſtmodum vngere deberent in fronte*: 2. Ex Decreto *Eugenij IV.* cuius hæc ſunt verba: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apoſtolicæ diſpenſationem ex rationabili, & vrgenti admodum cauſa; ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum*. Ad factum *S. Gregorij* proculdubio reſpexit *Eugenius*, legitque in eius Epiſtolà, *baptizatos*, ſicut & Gratianus Diſt. 95. Cap. *Peruenit*, quamuis aliqua Manuſcripta habeant, *Baptizandos*. 3. Ex *S. Thoma* 3. P. Q. 72. A. 11. ad 1. *Papa* (inquit) *in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, ex qua poteſt quædam, quæ ſunt ſuperiorum Ordinum, committere quibuſdam inferioribus; ſicut quibuſdam Presbyteris concedit conferre Minores Ordines, quod pertinet ad poteſtatem Epiſcopalem. Et ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit B. Gregorius Papa quòd ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu ſcandalum tolleretur*. 4. Proferuntur ad huius confirmationem Sententię, & alia Monumenta, ſcilicet ſimplices Presbyteros in Oriente Cõfirmationis Sacramẽtũ ante Schiſma *Photij* adminiſtrare

ſtrare ſolitos, Romana Eccleſia non improbante, vt colligitur ex Epiſtola Encyclica *Photi*, ex *Ratramno* Corbeienſi Monacho Lib. 4. *Contra Græcos*, Cap 7. & ex *Ænea* Epiſcopo Pariſienſi in Reſponſione ad 4. Græcorum obiectionem. Quam Eccleſiæ Græcæ diſciplinam Latina non improbauit Eccleſia, quoties pacem iniuit cùm Græcis Schiſma eiurantibus, maximè in Concilio Lugdunenſi 2. ſub *Gregorio X.* & in Florentino: Siquidem Græcos cùm omnibus Ritibus ſuis recepit. Græcis enim propoſuerat *Eugenius* vndecim Quæſtiones, quarum ſexta his verbis concepta erat: *Quare Pontifices non inungunt ſacro Chriſmate, ſed Sacerdotes, cùm hoc Pontificibus ſit datum? Quæ à Latinis obiecta Mitylenenſis Præſul legitimè ac ſecundùm Canones omnia diſſoluit, præter quam duo, videlicet ſeparationem Matrimonij quoad vinculum, & creationem Patriarchæ extra Conſtantinopolim*; vt habetur in actis 5. Laudantur Priuilegia ſimplicibus Presbyteris de adminiſtranda Confirmatione conceſſa per plurimos Pontifices, ſcilicet *Nicolaum IV. Vrbanum IV. Ioannem XXII. Eugenium IV. Leonem X. Hadrianum VI.* vt fidem faciunt *Vuadingus* in Annalibus Minorum, & Cardinalis *Palauicinus* in Hiſtoria Concilij Tridentini. 6. ad eandem ſententiam confirmandam proferuntur verba *S. Hieronymi* Epiſt. 85. ad *Euagrium* ſcribentis: *Quid facit excepta Ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* Ex quo confici videtur, quicquid Eccleſiaſtici Miniſterij in cæteris Sacramentis eſt, ſimplici Presbytero aut vi Ordinis ſui atque Characteris conuenire, aut eidem committi poſſe. Vnde vetus Auctor Commentariorum in Epiſtolas *S. Pauli*, ſub *S. Ambroſij* nomine olim editorum, in Caput 4. ad Epheſios ſcribit: *Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus.* Idémque teſtatur Auctor Quæſtionum ex vtroque Teſtamento apud *S. Auguſtinum* Queſt. 101. His momentis adductos Tridentinæ Synodi Patres ne Sententiæ Theologorum aſſerentium, ſimplicem Presbyterum extraordinario iure, & Pontificia diſpenſatione, Sacramentum Confirmationis adminiſtrare poſſe quoquo modo præiudicarent, Canoni de iſtius Sacramenti Miniſtro addidiſſe vocem, *Ordinarium*, vt intelligi poſſe innuerent, ſaluà fide, ſimplicem Sacerdotem eſſe Miniſtrum Extraordinarium, obſeruat *Palauicinus Lib. 9. Hiſt. Concil. Trid.* Cap. 7.

Rogabis, An ratione Characteris Sacerdotalis, an ratione Iuriſdictionis à Summo Pontifice conceſſæ, ſacra hæc adminiſtrandæ Confirmationis prouincia ſimplici Sacerdoti conueniat? Primum ſi dixerimus, ſimplex Sacerdos erit Ordinarius huius Sacramenti Miniſter: Si ſecundum, poterit etiam Diacono aut inferiori Clerico committi, ſicut & cætera quæ ſunt Iuriſdictionis.

Reſpondent, Confirmandi poteſtatem inchoatam ratione Characteris Sacerdotalis Presbytero ſimplici conuenire, quæ Pontificia diſpenſatione compleatur, & conſummetur. Vulgaris quidem hæc Reſponſio eſt, ſed quæ minimè ſatisfaciat. Nam ſi ex Charactere Sacerdotij ſimplicis conueniat Presbytero inchoata poteſtas ad Confirmationis adminiſtrationem, cui complementum accedat ex commiſſione Summi Pontificis, cur Epiſcopus Deſignatus, & à Summo Pontifice confirmatus, Confirmationis Sacramentum adminiſtrare non poteſt ante Inaugurationem ſuam; cùm Pontificia Confirmatione Iuriſdictionem omnem Epiſcopalem obtineat? Quod tamen nemo dixerit. Hæc momenta iuncta Summorum Pontificum *Innocentij III. Gregorij IX.* & *Innocentij IV.* Oraculis, ſoli Epiſcopo confirmandi poteſtatem aſſerentibus, grauiſſimos Theologos in eandem ſententiam inclinarunt, quod ſimplex Presbyter Sacramenti Confirmationis Miniſter nequidem extraordinarius vſquam eſſe poſſit; qualibet Romani Pontificis diſpenſatione accedente, ſcilicet *Guillelmum Altiſiodorenſem* Lib. 4. Cap. 3. *S. Bonauenturam, Maiorem, Durandum, Hadrianum* poſtea Summum Pontificem, *Eſtium* in 4 Sententiarum Diſt. 7. *Alfonſum à Caſtro*, Lib. 4. Aduerſùs Hæreſes, verbo *Character*, & verbo *Confirmatio*, *Hieronymum De Sainte beuue* Doctorem, & Profeſſorem Sorbonicum, & alios. Quamobrem cùm hæc etiam opinio probabilis ſit, imò *Durandus* ſcripſerit, *Communius, & probabilius teneri, quod ſolus Epiſcopus eſt Miniſter Sacramenti Confirmationis*: Et *S. Gregorij* factum quo *S. Thomæ* ſententia nititur, non ſit ita certum vt de illo conueniant omnes, propter lectionum varietatem, quibuſdam Codicibus MSS. vocem *baptizandos* habentibus, non *baptizatos*, in Epiſtolis laudatis: Summi fortè Pontifices conſultius ſe facturos iudicabunt, ſi in re tanti momenti abſtineant à concedentis huiuſmodi priuilegijs, & diſpenſationibus de Confirmatione à ſimplici Presbytero adminiſtranda: Ne ſecundùm illam Propoſitionem ab *Innocentio XI.* Pontifice Maximo iure damnatam agere videantur: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conuentio, aut periculum grauis damni incurrendi: Hinc ſententia probabili tantùm vtendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.* Probabiliorem ac tutiorem *S. Thomæ* hac in materia opinionem, Thomiſtæ dicent: At contrariam probabiliorem tutiorémque ex aduerſo contendent alij Theologi. Quamobrem vt ſe res habeat ſpeculatiuè, tutius erit in praxi Confirmationis adminiſtrandæ prouinciam non committere ſecundi Ordinis Sacerdotibus, maximè cùm nulla neceſſitas vrgere poſſit huiuſmodi diſpenſationes concedendi: Siquidem Sacramentum iſtud non eſt abſolutè neceſſarium ad ſalutem: Et æquè facilè eſt Summo Pontifici ſimplicem Sacerdotem Epiſcopatum promouere, eúmque conſecrare, vt ſit Confirmationis Ordinarius Miniſter; ac ipſi priuilegium ſiue diſpenſationem concedere, vt ſit Miniſter Extraordinarius. Summis tamen Pontificibus abſit vt Regulam præſcribere velimus, à quibus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Regulas, aut veterum Regularum interpretationem, & confirmationem, debitâ veneratione, & obedientiâ ſuſcipimus.

R E G V L A I.

EPiſcopus non ſolùm ſacris ſolemnibúſque Pentecoſtes diebus, ſed etiam (ſi ita Ciuitatis ſuæ ingens frequentia multitudoque poſtularit) & Paſchæ Reſurrectionis tempore, & in Aduentu ſacro Domini, & quoties Viſitationem obibit, Sacramentum Confirmationis miniſtret: Et ob eam cauſam ad miniſtrandum ſæpe accurret, quibus in locis Diœceſis opus erit.

Ita ſtatuit Concilium Mediolanenſe V. ſub *S. Carolo Borromæo*.

R E G V L A I I.

CAuere debet Epiſcopus, ne cum adminiſtrandæ Confirmationis munus obit, *Alienæ Diœceſis hominibus de iure non exemptis, qui in ſua Diœceſi domicilium iam non conſtituerint, hoc Sacramentum miniſtret, niſi proprij illorum Epiſcopi conceſſu aut aſſenſu ſcripto. Quo igitur tempore miniſtrat, populum ea ipſa de re Parochos præmonere iubeat.*

Ita ſtatuit Concilium Mediolanenſe 4. ſub *S. Carolo Borromæo*.

CAPVT III.

DE CONFIRMATIONIS EFFECTIBVS.

DVo ſunt Confirmationis effectus, Gratia nempè, & Character, de quibus ſingillatim agendum eſt.

ARTICVLVS I.

De Gratia, primo Confirmationis effectu.

SAcramentum Confirmationis gratiam conferre, & quidem habitualem, & ſanctificantem, extra controuerſiam eſt apud omnes, qui illud Nouæ Legis Sacramentum eſſe credunt, id eſt apud omnes Catholicos. In hoc enim Sacramento, inquit *S. Thomas*, datur Spiritus-Sanctus ad robur, ſicut Apoſtolis datus eſt in die Pentecoſtes, vt legitur *Actuum* 2. & ſicut dabatur baptizatis per impoſitionem manuum Apoſtolorum, vt dicitur *Actuum* 8. & 19. At miſſio ſeu donatio Spiritus-Sancti non eſt niſi cùm gratia gratum faciente: Vnde manifeſtum eſt, quòd gratia gratum faciens confertur in hoc Sacramento: *Non quidem per ſe ad remiſſionem culpæ, ſed augmentum, & firmamentum iuſtitiæ*. Sicut enim ex ipſius nominis ſignificatione compertum eſt, *Hoc Sacramentum datur ad confirmandum quod priùs inueneris; & ideò non debet dari his qui non habent gratiam. Et propter hoc ſicut non datur non baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, niſi per Pœnitentiam reparatis. Vnde dicitur in Aurelianenſi Concilio* 3. ex quo refert *Gratianus* Diſt. 5. *De Conſecratione*, Cap. 6. *Vt ieiuni ad Confirmationem veniant, vt moneantur Confeſſionem facere priùs, vt mundi donum Spiritus-ſancti valeant accipere*. Et tunc *Per hoc Sacramentum perficitur Pœnitentiæ effectus, ſicut & Baptiſmi; quia per gratiam collatam in hoc Sacramento conſequitur pœnitens pleniorem remiſſionem peccati. Et ſi aliquis adultus in peccato exiſtens, cuius conſcientiam non habet, vel ſi etiam non perfectè contritus accedat, dummodo non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento conſequetur* (per accidens, vt Theologi Scholaſtici loquuntur) *remiſſionem peccatorum*. Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 72. A. 7.

Gratiæ ſanctificantis productionem Sacramento Confirmationis expreſsè tribuunt antiqui Patres, ex quibus hauſit S. Thomas. Ita enim *S. Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catecheſi Myſtagogica 3. *Corpus quidem viſibili Vnguento illo perungitur, anima verò Sancto viuificóque Spiritu ſanctificatur*. Ita *S. Auguſtinus* Libro 2. *Contra Litteras Petiliani*, Cap. 104. illa verba Pſalmi 132. *Sicut vngentum in capite*, &c. explicans. *Ergo ad eos qui ſunt fortes in Eccleſia eius, & adhærent ori eius, vt ſine timore prædicent veritatem, ab ipſo Chriſto tanquàm à capite Sanctum deſcendit Vnguentum, id eſt ſanctificatio ſpiritalis*. Quod ad Confirmationis Sacramentum pertinere paulò poſt ſignificat his verbis: *Et in hoc Vnguento Sacramentum Chriſmatis vultis interpretari, quod quidem in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut & ipſe Baptiſmus*. Ita *Theodoretus* in *Cantica Canticorum*, ad Cap. 1. ſcribens: *Qui velut ſigillum quoddam regium ſuſcipiunt ſpiritalis vnguenti Chriſma, recipiunt gratiam inuiſibilem Sanctiſſimi Spiritus vnguento tanquàm in typo*. Ita *S. Iſidorus Hiſpalenſis* Lib. 6. *Originum*, Cap. vltimo: *Sicut* (inquit) *in Baptiſmo peccatorum remiſſio datur; ita per Vnctionem ſanctificatio Spiritus adhibetur*.

Gratia ſingularis, & propria huius Sacramenti eſt gratia conſummationis, gratia perficiens, gratia augmenti, & roboris, gratia denique qua perfecti Chriſtiani ſumus. Gratiam conſummationis vocat *S. Cyprianus* Epiſt. 73. *Quod nunc quoque* (inquit) *apud nos geritur, vt qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem ac manuum impoſitionem Spiritum-Sanctum conſequantur, & ſignaculo dominico conſummentur*. Gratiam perfectionis vocant Illiberitanum Concilium Canone 38. *Ad Epiſcopum* (inquit) *eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſit*. Et *S. Ambroſius* Lib. 3. *De Sacramentis*, Cap. 2. *Sequitur* (inquit) *ſpiritale ſignaculum, quod audiſtis hodie legi, quia poſt Fontem ſupereſt vt Perfectio fiat, quando ad inuocationem Sacerdotis Spiritus-Sanctus infunditur: Spiritus ſapientiæ, & intellectus; Spiritus conſilij, atque virtutis; Spiritus cognitionis atque pietatis; Spiritus-ſancti timoris; ſeptem quaſi virtutes ſpiritus. Et omnes quidem virtutes ad Spiritum pertinent, ſed iſtæ quaſi cardinales ſunt, quaſi principales. Quid enim tam principale quàm pietas? Quid tam principale quàm cognitio Dei? Quid tam principale quàm virtus? Quid tam principale quàm timor Dei? Sicut timor ſæculi infirmitas, ita timor Dei magna eſt fortitudo. Iſtæ ſunt ſeptem virtutes, quando conſignaris. Nam vt ait Apoſtolus ſanctus: Quia multiformis eſt ſapientia Dei, ita multiformis eſt Spiritus-ſanctus, qui habet diuerſas variáſque virtutes*. Ex quibus patet, gratiam perficientem, & Spiritus-Sancti ſeptem donis cumulatam, Sacramento Confirmationis conferri.

Gratiam augmenti ſimul, & roboris vocat *S. Hilarius Arelatenſis* Homiliâ in Pentecoſte. *Quod nunc* (inquit) *in confirmandis Neophytis manus impoſitio tribuit ſingulis, hoc tunc Spiritus-ſancti deſcenſio in credentium populo donauit vniuerſis. Sed quia diximus, quòd Manus impoſitio, & Confirmatio ei, qui iam renatus in Chriſto eſt, conferre aliquid poſſit, fortè cogitat ſibi aliquis: Quid mihi prodeſt poſt Myſterium Baptiſmatis miniſterium Confirmantis? Aut quantùm video, non totum de Fonte ſuſcepimus, ſi poſt Fontem adiectione noui generis indigemus. Non ita eſt, dilectiſſimi: Sic enim exigit militaris ordo, vt cùm Imperator quemcunque in Militum receperit numerum, non ſolùm ſignet receptum, ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturum. Ita in baptizato benedictio illa munitio eſt. Dediſti militem, da ei adiumenta militiæ. Nunquid prodeſt ſi quiſquam parentum magnam paruulo conferat facultatem, niſi prouidere ſtudeat & tutorem? Ita Paracletus regeneratis in Chriſto & conſolator, & tutor eſt. Ideò dicit ſermo diuinus:* Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, in vanum vigilant, qui " Pſal. 126.
cuſtodiunt eam. " *Ergo Spiritus-ſanctus qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in Fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. Quia hic in mundo totâ ætate victuris inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in Baptiſmo regeneramur ad vitam; poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam: In Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur. Ac ſic continuò tranſituris ſufficiunt Regenerationis beneficia; victuris autem neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia*. His gemina ſunt, quæ habentur Cap. *Spiritus-ſanctus*, Diſt. 5. *De Conſecratione*, ſumpto ex ſuppoſititia *Melchiadis* Papæ Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ. Gratiam autem in Confirmatione Spiritus-Sanctus non auget modò, ſed mirabili quadam ratione auget. Hoc autem pulcherrimè indumenti metaphorico nomine Saluator noſter ſignificauit, & expreſſit, cum Apoſtolis ait Luc. 24. *Sedete in ciuitate quoaduſque induamini Virtute ex alto*. Huius autem diuini roboris, & fortitudinis, quæ hoc Sacramento confertur, exemplum longè omnium maximè illuſtre à Sanctis Apoſtolis ſumitur. Illi enim ante Paſſionem, vel ſub ipſam Dominicæ Paſſionis horam adeò infirmi, & remiſſi fuerunt, vt cùm Dominus comprehenſus eſt, ſtatim ſe in fugam coniecerint: Petrus verò, qui Eccleſiæ poſt Chriſtum, & ſub Chriſto petra, & fundamentum deſignatus erat, & ſummam conſtantiam, excelſiſque animi magnitudinem præ ſe tulerat, vnius mulierculæ voce perterritus, ſe Ieſu Chriſti Diſcipulum eſſe, non ſemel aut iterum, ſed tertiò negauerit; ac poſt Reſurrectionem Saluatoris omnes propter metum Iudæorum clauſis ædibus ſe continuerint: Sed vbi poſteà die Sacro Pentecoſtes repleti ſunt in Spiritu-Sancto, facti ſunt viri fortes, conſtantiſſimi, atque ad omne certamen, & pugnam pro fidei confeſſione, & propagatione expeditiſſimi: Ita vt ſumma Apoſtolicæ virtutis contentione vniuerſum orbem terrarum, breui, etiam repugnantibus importuniſſimis hoſtibus, Euangelij luce colluſtrarint.

Gratiam denique quâ perfectè Chriſtiani ſumus, vocat *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi 3. Myſtagogica. *Vt Saluator* (inquit) *poſt Baptiſmum, & illum Spiritus-ſancti aduentum, egreſſus in prælium*

deuicit Aduerſarium: Sic & vos poſt ſacrum Baptiſma, & Chriſma myſticum induti armis Spiritus-ſancti, aduerſùs vobis oppoſitam Poteſtatem conſiſtatis, & præliemini „ *dicentes*: Omnia poſſum in eo qui me confortat Chri- „ ſto .·. *Huius Chriſmatis dono accepto, meritò appellamini Chriſtiani, veram efficientes appellationem in ipſa Regeneratione. Ante enim quàm hæc gratia vobis donata eſſet, non eratis propriè digni eo nomine, ſed pergentes eo vſque progreſſi eſtis, vt efficeremini Chriſtiani*. Ita & Concilium Aurelianenſe 3. apud *Gratianum*, Diſt. 5. *De Conſecratione*, Cap. *Vt ieiuni*, Nunquam (Inquit) *erit Chriſtianus, niſi Confirmatione Epiſcopali fuerit chriſmatus*. Ita, & Cap. *Omnes*, eadem Diſt. quod ex Epiſtola *Vrbano I.* Pontifici & Martyri affectà ſumptum eſt, & pleniùs refertur ab *Iuone Carnotenſi I.* P. Decreti, ſub *Antheri* Papæ nomine: *Omnes Fideles per Impoſitionem manus Epiſcoporum, poſt Baptiſmum accipere debent Spiritum-ſanctum, vt pleni Chriſtiani inueniantur. De Spiritu accipimus, vt ſpirituales efficiamur: Quia Animalis homo non percipit quæ ſunt Spiritus-ſancti Dei: Quia cùm Spiritus-ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam: & conſtantiam dilatatur. De Spiritu-ſancto accipimus, vt ſapiamus inter bonum, & malum diſcernere, iuſta diligere, iniuſta reſpuere; vt inuidiæ ac ſuperbiæ repugnemus; vt luxuriæ ac diuerſis illecebris, & fœdis indigniſque cupiditatibus reſiſtamus. De Spiritu-ſancto accipimus, vt amore æternæ gloriæ, & ardore ſuccenſi, erigere à terrenis mentem ad ſuperna, & diuina valeamus*. Epiſtola 4. ad *Iulium*, & *Iulianum* venerando *S. Clementis* Papæ, & Martyris nomini ſuppoſita: *Omnibus ergo*, inquit, *feſtinandum eſt ſine mora renaſci Deo, & demum conſignari ab Epiſcopo, id eſt, ſeptiformem gratiam Spiritu-ſancti percipere: Quia incertus eſt vniuſcuiuſque exitus vitæ. Cùm autem regeneratus fuerit per aquam, & poſtmodum ſeptiformis Spiritus gratiâ ab Epiſcopo confirmatus: Quia aliter perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poterit, nec ſedem habere inter perfectos*. Concilium Rothomagenſe anni 1581. *Imperfectum, nec omnibus ſuis armis inſtructum militaturum Chriſtianum Maiores noſtri iudicarunt eum, quem non corroboraſſet Confirmationis Sacramentum*. Hinc illæ Anglorum quorundam Propoſitiones à Sacra Facultate Pariſienſi anno 1681. damnatæ ſunt.

1 *Catholicos Chriſmate vnctos in Baptiſmo, licet ab Epiſcopo non confirmatos, perfectos eſſe Chriſtianos in ſenſu Patrum*.

2 *Inſero Anglos Catholicos, qui baptizantur Ritu Catholico, vel qui recipiunt Cęremonias Catholicas Baptiſmi, licèt non fuerint confirmati ab Epiſcopo, fuiſſe & eſſe perfectè Chriſtianos omni modo*.

Sacræ Facultatis Pariſienſis Cenſura his verbis concepta eſt: *Vtraque propoſitio eſt falſa, temeraria, contra ſenſum communem Patrum, in contemptum Sacramenti Confirmationis, & in errorem inducens*.

ARTICVLVS II.

De 7. Donis Spiritus-ſancti, Gratiæ Perficientis comitibus.

DOna Spiritus-Sancti eſſe Fidelibus exponenda, cum Sacramentum Confirmationis ab Epiſcopo adminiſtrandum eſt, opportunè monet *S. Carolus*, vt in tanta diuinorum Munerum gratia progreſſiones ſuas examinent, iuxta illud S. Ambroſij: *Repete quia recepiſti ſignaculum ſpiritale, Spiritum ſapientiæ, & intellectus; Spiritum conſilij, atque virtutis; Spiritum cognitionis, & pietatis; Spiritum-Sancti timoris: Serua quod accepiſti. Signauit te Deus Pater, confirmauit te Chriſtus Dominus, & dedit pignus Spiritus in corde tuo, ſicut Apoſtolica lectione didiciſti*. Dona definiuntur à *S. Thoma* Prima Secundæ, Quæſt. 68. *Perfectiones hominis, quibus diſponitur vt benè ſequatur inſtinctum Spiritus-Sancti*. Enumerantur ab *Iſaia* Cap. 11. vbi de Chriſto ſic vaticinatur: *Et requieſcet ſuper eum Spiritus Domini; Spiritus ſapientiæ, & intellectus; Spiritus conſilij, & fortitudinis; Spiritus ſcientiæ, & pietatis; & replebit eum Spiritus timoris Domini*. De his lege *S. Gregorium Magnum*. Homiliâ 19. in Ezechielem, & *S. Bernardum* Sermone 14. *De Diuerſis*.

§. I.

De Dono Sapientiæ.

DOnum Sapientiæ, eſt habitus ſupernaturalis, quo perficitur ac diſponitur homo, vt ſecundùm motum ac inſtinctum Spiritus-ſancti iudicet de rebus diuinis etiam excellentiori, & extraordinario modo cognitis, quod ſit eis inhærendum, & ab oppoſitis recedendum. Siue, eſt *Rectitudo iudicij tàm in contemplatione diuinorum, quam in ordinatione rerum humanarum, ſecundùm diuinas Regulas, quantum neceſſarium eſt ad ſalutem*; (vt ait *S. Thomas*, Secunda Secundæ Q. 45. A. 5.) Sapientiam, quatenus Spiritus-Sancti donum eſt, in cognitione, & delectatione ſummi boni, id eſt, Dei, poſitum docet Concilij Colonienſis Catechiſmus, ſecundùm *S. Auguſtinum*, qui hanc eſſe cultum Dei pronuntiat *Enchiridij* Cap. 1. *Sicut nemo* (inquit) *à ſe ipſo eſſe poteſt, ita etiam nemo à ſe ipſo ſapiens eſſe poteſt, ſed ab illo illuſtrante, de quo ſcriptum eſt*: Omnis ſapientia à Deo eſt. Eccl. 1.
Hominis autem ſapientia pietas eſt. Habes hoc in Libro Sancti Iob: Nam ibi legitur quòd ipſa Sapientia dixerit homini: Ecce pietas eſt ſapientia. *Si autem quæras quam* Iob. 28.
dixerit eo loco pietatem, diſtinctiùs in Græco reperies θεοσέβειαν, *quæ eſt Dei cultus*. Verè igitur ſapiens eſt eâ ſapientiâ, quæ donum eſt Spiritus-Sancti, qui vni Deo vacat, & ſtudet, in eúmque fertur ſincero affectu, totam fiduciam ac ſpem in illo collocans, ipsúmque ex toto corde, tota anima, tota mente, tota virtute diligens, præterea nihil amans niſi Dei causâ, omnia ad illius gloriam referens. Quo fit vt omnia, quæ in mundo ſunt præ Deo *Tanquam ſtercora* contemnat, *vt* Ad Philip. 3.
Chriſtum lucrifaciat: Quæ ſapientia plena eſt cœleſtis ſuauitatis, per quam guſtamus, *Quia ſuauis eſt Dominus*. Hæc eſt *Sapientia deſurſum deſcendens*, quæ nec viribus naturæ, nec humano ſtudio comparatur, ſed ab vno Deo datur. Vnde *S. Iacobus* Cap. 1. ait: Iacob. 1.
Si quis veſtrûm indiget ſapientiâ, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter. Huic oppoſita eſt ſapientia huius mundi, *Terrena, animalis, diabolica*. Talis erat Philoſophorum ſapientia, qui *Cum rationis lumine Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias* Ad Rom. 1.
egerunt; ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. De quibus idem Apoſtolus 1. ad Corinth. 1. *Scriptum eſt: Perdam ſapientiam ſapien-* Ibid. 19. & 20.
tium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi conquiſitor huius ſæculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius Mundi? Et Cap. 3. *Sapientia huius Mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Scriptum eſt enim: Comprehendam ſapientes in aſtutia eorum. Et iterùm: Dominus nouit cogitationes ſapientium, quoniam vanæ ſunt*. Ioh. 5. Pſal. 93.
De qua Rom. 8. *Qui ſecundùm carnem ſunt, quæ carnis ſunt, ſapiunt: Qui verò ſecundùm Spiritum ſunt, quæ ſunt Spiritus, ſentiunt. Nam prudentia carnis mors eſt: Prudentia autem Spiritus vita, & pax. Quoniam ſapientia carnis inimica eſt Deo: Legi enim Dei non eſt ſubiecta, nec enim poteſt. Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem in carne non eſtis, ſed in Spiritu: Si tamen Spiritus Dei habitat in vobis*. Quem locum explicans *S. Auguſtinus* Lib. De Diuerſis Quæſtionibus 83. Quæſtione 66 ait: *Prudentia carnis dicitur, cum anima pro magnis bonis temporalia bona concupiſcit. Quamdiu enim appetitus talis ineſt animæ, Legi ſubiecta eſſe non poteſt, id eſt, implere non poteſt quæ Lex iubet. Sed cùm ſpiritalia bona deſiderare cœperit, & temporalia contemnere, deſinet eſſe carnis prudentia, & ſpiritui non reſiſtet. Eadem namque anima cùm inferiora appetit, prudentiam carnis habere dicitur; cum ſuperiora, prudentiam Spiritus: Non quia prudentia carnis ſubſtantia eſt, quâ induitur anima, vel exuitur; ſed ipſius animæ affectio eſt, quæ omninò eſſe deſinet, cum ſe totam ad ſuperna conuerterit*.

Verum hominis ſapientiam in eo eſſe poſitam, vt quicquid in ſe boni eſt Deo acceptum ferat docet, *S. Auguſtinus* Lib. *De Sancta Virginitate*, Cap. 42. *De ipſa* (inquit) *continentia, nonne apertiſſimè dictum* “
eſt, Et cùm ſcirem, quia nemo poteſt eſſe continens “ Sap. 8. 21.
niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire “
cuius eſſet hoc donum? *Sed fortè continentia Dei do-* “
num eſt, ſapientiam verò ſibi ipſe homo præſtat, qua illud

donum

Pſal. 145. 8. Pſal 18.8 Iacob 1.5. Matth. 25.4. Rom. 12. 16. Iob 28. 1 Cor. 4.7. Rom. 11. 20.

„ *domum non ſuum, ſed Dei eſſe cognoſcat. Immò* Dominus ſapientes facit cæcos: *&* Teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtat paruulis: *&*, Si quis indiget ſapientiâ, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. *Sapientes autem eſſe Virgines decet, ne lampades earum extinguantur. Quomodo ſapientes, niſi* Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes? *Dixit enim homini ipſa Sapientia:* Ecce pietas eſt ſapientia. *Si ergo nihil habes quod non accepiſti,* Noli altum ſapere, ſed time. *Et noli modicum diligere, quaſi à quo tibi modicum dimiſſum eſt: ſed potiùs multùm dilige, à quo tibi multum tributum eſt. Si enim diligit, cui donatum eſt ne redderet; quantò magis debet diligere, cui donatum eſt vt haberet; Nam & quiſquis ab initio pudicus permanet, ab illo regitur; & quiſquis ex impudico pudicus fit, ab illo corrigitur; & quiſquis vſque in finem impudicus eſt, ab illo deſeritur. Hoc autem ille occulto iudicio facere poteſt, iniquo non poteſt: & fortaſſe ideò latet, vt plus timeatur, & minùs ſuperbiatur.*

Iacob 3. 17. Diuina illa *Sapientia* (inquit S. Iacobus) *primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.* Pudica eſt, quia vitat corruptelas peccati. Pacifica, quia conſtituit ordinem in hominis animo: *Pax autem eſt tranquillitas ordinis,* Lib. 19. De Ciu. Dei, Cap. 13. ſecundùm *S. Auguſtinum.* Vnde ad Sapientiæ donum pertinet ſeptima beatitudo, *Beati Pacifici.* Vt enim ait idem *S. Auguſtinus* Lib. 1. *De Sermone Domini in* Matth. 5. 9. *Monte*, Cap. 2. *Pacifici in ſemetipſis ſunt, qui omnes animi ſui motus componentes & ſubijcientes rationi, id eſt, menti & ſpiritui, carnaleſque concupiſcentias habentes edomitas, fiunt Regnum Dei: In quo ita ſunt ordinata omnia, vt id quod eſt in homine præcipuum & excellens, hoc imperet cæteris non reluctantibus, quæ ſunt nobis beſtijſque communia; atque id ipſum quod excellit in homine, id eſt, mens & ratio, ſubijciatur potiori, quod eſt, ipſa Veritas vnigenitus Filius Dei. Neque enim imperare inferioribus poteſt, niſi ſuperiori ſe ipſe ſubijciat. Et hæc eſt pax quæ datur in terra hominibus bonæ voluntatis; hæc vita conſummatique perfectique ſapientis.* Et Cap. 4. *Sapientia congruit Pacificis, in quibus iam ordinata ſunt omnia, nulluſque motus aduersùs rationem rebellis eſt, ſed cuncta obtemperant ſpiritui hominis, cùm & ipſe obtemperat Deo.* Iam verò homo per pudicitiam à corruptelis recedens, quantùm in ſe eſt, modum in omnibus tenet: Hinc ſapientia dicitur à S. Iacobo. *Modeſta.* Deinde in his, in quibus ipſe ſibi non ſufficit, in aliorum monitis acquieſcit: Vnde dicitur *Suadibilis.* Quæ quidem ad pacem hominis in ſeipſo conſtituendam pertinent. Vt autem ſit etiam pacificus cum alijs, neceſſe eſt primò vt bonis eorum non repugnet: Quamobrem ſapientia dicitur *Bonis conſentiens.* Secundò, vt defectibus ac miſerijs proximi compatiatur affectu, & ſubueniat effectu: Ideò dicitur *Plena miſericordia & fructibus bonis.* Tertiò, vt ex charitate aliorum peccata emendare ſatagat; propterea ſubditur: *Iudicans ſine ſimulatione*: Ne ſcilicet correctionem prætendens, odium intendat exple. Præclara hæc explicatio eſt *S. Thomæ* Secunda Secundæ, Quæſt. 45. Art. 6. Hæc *Sapientia aduersùs* Sap 7. *malitiam* præliatur, eamque *vincit.* Hac ſapientia dona- Rom. 12. tus *Non plus ſapit quàm oportet ſapere*, ſed ſapit *ad ſobrietatem*, quantumuis eam cumulatiſſimè acceperit, verèque de eo dici poſſit: *Beatus homo qui inuenit Sapientiam, & qui affluit prudentiâ.* Sobrietas autem Sapientiæ in tribus poſita eſt, ſecundùm *S. Bernardum*, Sermone 15. De Diuerſis. *Sobria* (inquit) *Sapientia eſt in pœnitudine peccatorum prætoritorum, in contemptu præſentium commodorum, in deſiderio futurorum præmiorum. Inueniſti planè ſapientiam, ſi prioris vitæ peccata defleas; ſi huius ſæculi deſiderabilia paruipendas; ſi æternam beatitudinem toto deſiderio concupiſcas. Inueniſti ſapientiam, ſi tibi horum ſingula ſapiunt prout ſunt; vt hæc quidem amara & omninò fugienda; iſta quoque velut caduca & tranſitoria contemnenda; illa verò vt perfecta bona totis appetenda deſiderijs, intimo quodam animi ſapore dijudices & diſcernas.* Ita corde affluens Sapientiâ. Ore verò eadem afflues, *Si ſit in ore confeſſio propriæ iniquitatis: Si gratiarum actio & vox laudis: Si etiam ſermo ædificationis.* In opere denique affluit Sapientiâ,

Quicunque continenter, patienter & obedienter conuerſatur; tantùm vt fidelis obedientia propriam mortificet voluntatem; humilis continentia carnalem pariter & ſæcularem amputet voluptatem: hilaris patientia vtramque ſimul & corporalem ſcilicet & mundialem viriliter ſuſtineat aduerſitatem. Huic Spiritus-Sancti dono opponitur hebetudo cordis, & ſtupor ſpiritalis ſenſus circa rerum ſpiritualium dijudicationem, ſecundùm illud 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea quæ ſunt Spiritus Dei*: Quæ S. Thomas 2. 2. Q. 46. A. 1. 2. & 3. longè miſerabilior ſtultitia eſt eâ quæ ex naturalibus cauſis oritur. Hæc enim inde naſcitur, quòd *Homo ſenſum ſuum rebus terrenis immergit, ex quo redditur ineptus ad percipienda Diuina: Sicut etiam homini habenti guſtum infectum malo humore, non ſapiunt dulcia. Et talis ſtultitia eſt peccatum* Eſt etiam pœna peccati, præſertim luxuriæ, quâ maximè ſenſus hominis terrenis immergitur, & animus delectationibus obſcœnis, naturâ ſuâ vehementiſſimis abſorbetur. Eſt denique cauſa peccati. *Ad ſtultitiam enim pertinet, faſtidium Dei & donorum ipſius.* Vnde illius duas veluti partes deſignat *S. Gregorius Magnus* Lib. 31. Moralium, Cap. 17. ſcilicet *Odium Dei, & deſperationem futuri ſæculi.*

§. II.

De Dono Intellectus.

Donum Intellectus eſt lumen ſupernaturale, quo mens hominis iuſti ad diuina capienda & iuxta ſtatum ſuum & conditionem cognitione aſſequenda & penetranda, à Spiritu-Sancto illuſtratur. Siue, eſt *Illuſtratio mentis circa æſtimationem rectam de vltimo fine;* vt loquitur *S. Thomas.* Ad quod quidem Donum ſpectant illa Secunda Secundæ Q. 8. A. 1. Chriſti Domini verba, Ioannis 6. *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.* Et, *Scriptum eſt in Prophetis: Erunt omnes docibiles Dei.* Nam *Etſi ab hominibus audiunt, tamen quod intelligunt, intus datur, intus coruſcat, intus reuelatur*, (inquit S. Auguſtinus.) Ad diuinum illud Chariſma etiam pertinet quod Chriſtus Tract. 24. in Ioannem. Diſcipulos alloquens, Luc. 8. ait: *Vobis datum eſt noſſe Myſterium Regni Dei, cæteris autem in Parabolis: vt videntes non videant, & audientes non intelligant.* Et illud Matth. 11. *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.* Hoc Dono Scripturæ Sacræ Veteris & Noui Teſtamenti ſincerè & rectè intelliguntur. Vnde hoc dono Chriſtus mentes Diſcipulorum Emmauntem euntium illuſtrauit, aperiens illis Scripturas quæ de ipſo erant. Neque enim intelligere illas poſſumus ſicut oportet, niſi eas aperuerit *Sanctus & Verus*, Luc. 24. *qui habet clauem Dauid: Qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Hinc Dauid orabat Pſal. 118. *Da mihi intellectum & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.* Hoc dono cæci Iudæi carent, inhærentes Litteræ Legis, quæ occidit, Spiritu viuificante deſtituti: Super quorum oculos velamen poſitum eſt, vt non poſſint intendere in faciem Moyſi. Hoc dono carent Hæretici, qui Scripturas depraUant ad ſuam perditionem. Hoc dono caruere Philoſophi ſubtiliſſimi, facundiſſimique Oratores: Quia merces eſt Fidei: Vnde *S. Auguſtinus* Tract. 27. in *Ioannem*, explicans hæc verba, *Sunt quidam in vobis qui non credunt*, ait: *Ideò non intelligunt, quia non credunt, Propheta enim dixit:* Niſi credideritis, non intelligetis. Iſaiæ 7. 9. ſecundùm Vers. 70. *Per fidem copulamur, per intellectum viuificamur: Priùs hæreamus per fidem, vt ſit quod viuificetur per intellectum. Nam qui non hæret, reſiſtit: Qui reſiſtit, non credit. Nam qui reſiſtit, quomodo viuificatur? Aduerſarius eſt radio lucis, quo penetrandus eſt: Non auertit aciem, ſed claudit mentem.* Sunt *ergo* quidam qui non credunt. *Credant & aperiant, aperiant & illuminabuntur.* Et paulò poſt, explicans hæc Apoſtolorum verba: *Nos credidimus, & cognouimus*, obſeruat eos non dixiſſe: *Cognouimus, & credidimus*: Nam *Si priùs cognoſcere, & deinde credere vellemus, nec cognoſcere, nec credere valeremus.* Tractatu 22. *Gradus pietatis eſt fides, fidei fructus intellectus.* Et Tractatu 48. *Fides meritum eſt, intellectus præmium.* Et Sermone 18. Pſalmum 118. *Niſi eſſent aliqua quæ intelligere non poſſumus, niſi ante credamus, Propheta non diceret,* Niſi credideritis, non intelligetis. *Proficit ergo noſter*

ſter

ſter intollectus ad intelligenda quæ credat, & fides proficit ad credenda quæ intelligae: Et eadem ipſa vt magis magiſque intelligantur, in ipſo intellectu proficit meus. Sed boc non fit proprijs tanquam naturalibus viribus, ſed Deo adiuuante atque donante: Sicut medicinâ fit, non naturâ, vt vitiatus oculus vim cernendi recipiat. Ephes. 4. 17. *Quid ergo dicit Deo*, Da mihi intellectum, vt diſcam mandata tua, *Non omni modo expers eius eſt, velut pecus: Nec ita quamuis bomo, vt in eorum numero deputandus ſit, qui ambulant in vanitate mentis ſuæ, obſcurati intelligentiâ, alienati à via Dei. Nam ſi talis eſſet, nec boc diceret: Non autem parui eſt intellectus, noſſe à quo poſcendus ſit intellectus. Et cogitandum eſt quaned ſint altiùs intelligenda diuina Mandata; quando ad ea diſcenda ſibi adbuc dari intellectum petit, qui iam ſic intelligit, & qui eloquia Dei ſe cuſtodiſſe ante iam dixit.* Gentiles ergo Philoſophi ſpiritali illo intellectu caruerunt: Quia vt interiores oculi, quorum cæcitas eſt non intelligere, aperiantur, & magis magiſque ſerenentur, fide corda mundantur, ſecundùm illud Act. 15. *Fide purificans corda eorum.* Hoc dono caret *Animalis bomo*, qui *non percipit ea quæ ſunt Spiritûs Dei: Stultitia etiam eſt illi, & non poteſt intelligere.* Carent eo peccatores omnes; ex quorum perſona Pſal. 39. dicitur: *Comprebenderunt me iniquitates meæ, & non potui, vt viderem.* Nam, vt ait *S. Auguſtinus* Lib. *De Agone Chriſtiano*, Cap. 13. *Errat quiſquis putat veritatem ſe poſſe cognoſcere, cùm adhuc nequiter viuit. Nequitia eſt autem Mundum iſtum diligere, & ea quæ naſcuntur & tranſeunt, pro magno babere; & ea concupiſcere, & pro bis laborare, vt acquirantur; & lætari, cùm abundauerint; & timere, ne pereant; & contriſtari cùm pereunt. Talis vita non poteſt puram illam & ſinceram & incommutabilem videre Veritatem, & inhærere illi, & in æternum iam non moueri. Itaque priùs quàm mens noſtra purgetur, debemus credere quod intelligere nondum valemus, quoniam veriſſimè dictum eſt per Prophetam*, NISI *credideritis, non intelligetis.* Quamobrem huic dono reſpondet ſexta beatitudo, *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Vnde *S. Auguſtinus* Lib. 1. *De Sermone Domini in Monte*, Cap. 4. ait: *Intellectus congruit mundis corde, tanquam purgato oculo, quo cerni poſſit quod corporeus oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor bominis aſcendit.* Et hæc quidem eſt *Munditia mentis depurata à phantaſmatibus & erroribus: Vt ſcilicet ea quæ de Deo proponuntur, non accipiantur per modum corporalium phantaſmatum, nec ſecundùm bæreticas peruerſitates:* (inquit *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæſt. 8 Art. 7.) Soli ergo viri ſpirituales, quibus Deus impartitur, hoc donum habent. Vnde Apoſtolus 1. ad *Corint.* 2. ait: *Nos autem ſenſum Chriſti babemus.* Quamuis enim homines iuſti & Deo grati hebetudinem pati poſſint circa aliqua, quorum cognitio non eſt ad ſalutem neceſſaria: Attamen *Circa ea quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, ſufficienter inſtruuntur à Spiritu-Sancto: Secundùm illud* 1. Ioannis 2. *Vnctio eius docet vos de omnibus:* Et quamuis non omnes habentes fidem, quæ per dilectionem operatur, plenè intelligant ea quæ proponuntur credenda; *Intelligunt tamen ea eſſe credenda, & quòd ab eis nullo modo eſt deuiandum:* (inquit *S. Thomas* A. 4 Quæſtionem ſupra laudatæ, ad 1 & 2.)

Contra contemptum, qui ex peccandi conſuetudine prodit, Spiritus Intellectus prælliatur, ſecundùm *S. Bernardum* Sermone 54 De Diuerſis: *Contemptus* (inquit) *ex conſuetudine prodit, vt tantò liberiùs, quantò deſperatiùs peccans, totas iam concupiſcentiæ laxet babenas, toto impetu feratur in præceps, ſicut ſcriptum eſt:* Prov. 18 Peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnit. *Hunc ergo contemptum neceſſe eſt vt Spiritus Intellectus impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem diuinæ miſericordiæ & copioſæ miſerationis infundens. Intelligentia nempe diuinis & altiſſimis rebus attribuenda eſt, quas quidem ratio bumana nullatenus, difficilè autem vel fides ipſa comprebendere poſſit, vt eſt illud:* Rom. 5. VBI *abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia.*

§. III.

De Dono Conſilij.

D*Onum Conſilij eſt, quo prompti reddimur benè ad deliberandum & iudicandum quid in rebus difficilioribus, præſertim inopinatis, ad ſalutem pertinentibus, aut Dei gloriam promouentibus, optimum ſit factu.* Siue, eſt *Habitus ſupernaturalis quo ratio à Spiritu-Sancto mouetur, vel inſtruitur de agendis* (vt loquitur *S. Thomas*, Secunda Secundæ, Q. 52. A. 1.) *Quia enim bumana ratio non poteſt comprebendere ſingularia contingentia quæ occurrere poſſunt, fit quòd cogitationes mortalium ſint timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ, vt dicitur Sap. 9. Et ideò indiget bomo in inquiſitione conſilij dirigi à Deo, qui omnia comprebendit. Quod fit per donum conſilij, per quod bomo dirigitur, quaſi conſilio à Deo accepto. Sicut etiam in rebus bumanis, qui ſibi ipſis non ſufficiunt in inquiſitione conſilij, à Sapientioribus conſilium requirunt.* Id autem aſſequuntur, quibus ineſt bona voluntas Deum colendi propter ipſum Deum: Qui ex animo dicunt: *Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt.* Huic dono Spiritus-Sancti opponitur conſilium humanum, cuius ſcopus non eſt Dei gloria, ſed temporalia commoda: Quo qui reguntur, *Quærunt quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti:* Et, quæ ſumma peruerſitas eſt, vtuntur fruendis, & fruuntur vtendis. Rebus ſcilicet caducis & tranſituris amore inhærent propter ipſas, finémque in eis conſtituunt: Res verò æternas & Deum ipſum vltimum omnium finem, ſummúmque bonum, ad alium finem referunt, ſcilicet ad ſe ipſos, & ad ſuarum expletionem cupiditatum. Vnde *S. Auguſtinus* Lib. 11. *De Ciuitate Dei* Cap. 25. *Ea re frui dicimur, quæ nos non ad aliud referendam per ſe ipſam delectat; vti verò ea re, quam propter aliud quærimus. Vnde temporalibus magis vtendum eſt, quàm fruendum, vt frui mereamur æternis. Non ſicut peruerſi, qui frui volunt nummo, vti autem Deo; quoniam non nummum propter Deum impendunt, ſed Deum propter nummum colunt.*

Cœleſti illo Chariſmate, quod Donum Conſilij vocatur, inſtructi erant Apoſtoli, cùm Principibus Sacerdotum præcipientibus ne docerent in Nomine Ieſu, reſponderunt: *Obedire oportet Deo magis quàm bominibus.* Act. 5. Conſilium autem humanum fuit, quo Sacerdotum Principes *Petri* & *Ioannis* Apoſtolorum prædicatione & miraculis attoniti, cùm contradicere non poſſent, *Conferebant ad inuicem, dicentes; Quid faciemus bominibus* Act. 4. *iſtis? Quoniam quidem notum ſignum factum eſt per eos, omnibus babitantibus Ieruſalem: Manifeſtum eſt, & non poſſumus negare. Sed ne ampliùs diuulgetur in Populum, comminemur eis, ne vltra loquantur in Nomine hoc vlli bominum.* Sed *Gamaliel* vtriuſque conſilij vim prudenter diſcreuit: *Diſcedite* (inquit) *ab bominibus iſtis, & ſinite* Act. 5. 38. *illos: Quoniam ſi eſt ex bominibus conſilium boc, aut opus,* 39. *diſſoluetur: Si verò ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere illud, ne fortè & Deo repugnare inueniamini.* Et reuera, vt ait Gamaliele ſapientior Dauid: *Dominus diſſipat conſilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, &* Pſal. 32. 10. *reprobat conſilia Principum: Conſilium autem Domini in æternum manet.*

Donum Conſilij reſpondet prudentiæ, ſicut ipſam adiuuans & perficiens: Et quintæ beatitudini; *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Vnde *S. Auguſtinus* Lib. 1. *De Sermone Domini in Monte*, Cap. 4. ait: *Conſilium congruit miſericordibus: Hoc enim vnum remedium eſt de tantis malis euadendi, vt dimittamus, ſicut nobis dimitti volumus; & adiuuemus in quo poſſumus alios, ſicut nos in quo non poſſumus, cupimus adiuuari.*

Quamuis autem non omnes eâ ſint à Deo gratiâ donati, vt alijs conſilium de rebus ſalutis præbere valeant; Iuſtis tamen omnibus commune eſt, vt à Deo conſilium accipiant, in his quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem. Quo Spiritus-Sancti dono maximè eſt opus, cùm aliquis ſtatus eligendus eſt, ex quo tota vitæ noſtræ ratio, & ſors æterna pendet. Cùm enim in huiuſmodi electione ſit examinandum imprimis, vtrum Deus ad huiuſmodi ſtatum nos vocet, vtrum in eo ſalutem noſtram operari facilè poſſimus, vtrum dotes habeamus ad illius ſtatus officia implenda neceſſarias: Ex maximum damnationis periculum immineat, ſi Deo non vocante, ſtatum aliquem amplexi fuerimus, maximè verò ſi in Clerum

fue-

fuerimus cooptati, ſi Sacerdotium, vel Animarum curam promoti, ſi in Ordine Monaſtico conſcripti abſque Dei vocatione: Conſilium à Spiritu-Sancto his in negotijs maximi ad æternam ſalutem momenti quærendum eſt: Orationi hunc in finem feruentiùs vacandum, frequentanda Sacramenta, ſecedendum à mundanarum ſocietatum tumultibus, in quibus Spiritus-Sanctus non loquitur ad cor, viri ſpirituales conſulendi; cor noſtrum ſcrutandum eſt, ne fortè nos decipiat, quia ſæpè ſibi de ſe ipſa mens humana mentitur: Videndum ne temporalia commoda, vel humanæ rationes; ne noſtra, vel parentum cupiditas, ne leuitas, ne aliqua tentatio, potiùs quàm diuinæ gloriæ, ac noſtræ ſalutis ſtudium, ad huiuſmodi ſtatum nos inuitent. Deo ſupplicandum verbis Dauidis Pſalm. 142. *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Quæ verba *S. Auguſtinus* præclaro hoc illuſtrat Commentario. *Ad alium curram refici, ſi ab alio factus ſum. Tu es totum meum; quia tu es*
Pſalm. 25. 5. *Deus meus. Patrem quæram propter hæreditatem? Tu es Deus meus, non ſolùm dator hæreditatis, ſed ipſa hæreditas: Dominus pars hæreditatis meæ. Dominum quæram propter redemptionem? Tu es Deus meus. Patronum quæram propter liberationem? Tu es Deus meus. Poſtremò creatus, recreari cupio? Tu es Deus meus, qui Creator meus, qui creaſti me per Verbum tuum, & recreaſti me per Verbum. Sed creaſti me per Verbũ Deum manentem apud te, recreaſti me per Verbum carnem factum propter nos.* Doce *ergo* me vt faciam voluntatem tuam; quoniam tu es Deus meus. *Si non me docueris, faciam voluntatem meam, & deſeret me Deus meus.* Doce me: *Non enim tu es Deus meus, & ego ero magiſter meus. Videte quemadmodum gratia commendetur.* ∴ Spiritus tuus bonus, *Non meus malus*: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. *Quia ſpiritus meus malus deduxit me in terram perverſam.* Si autem vel filij, vel parentes, Deum in his occaſionibus non conſulant, ſed ſuam cupiditatem, & ſolas familiæ ſuæ opportunitates, Phariſæorum & Sacerdotum Iudaïcorum inſtar conſilium ineunt aduersùs
Ioann. 11. Ieſum; qui temporalia perdere timuerunt, & vitam æternam non cogitauerunt.

Aduersùs prauam conſuetudinem militat Spiritus Conſilij, inquit *S. Bernardus* Sermone 14. De Diuerſis. *Eſt autem conſuetudo hæc grauis quædam & pernicioſa catena, ſoluenda vtique faciliùs quàm rumpenda: Vt hic maximè vulgare illud Prouerbium videatur vſurpari, Induſtriam violentiâ potiorem: Vt quemadmodum vis vi repellitur, & feruore Spiritus feruor extinguitur deſideriorum; ſic Maligni arte deludas, & conſuetudini conſilium opponas. Alioquin ſi fortè violentiam quæras, & caſtigationem corporis ſperes conſuetudini præualere, timendum omninò eſt ne ſit pernicioſus labor, & priùs ipſa ſubſtantia deficiat, quàm inolita concupiſcentia, præſertim quòd altera quædam natura ſit ipſa conſuetudo. Neceſſarium itaque eſt conſilium, vel ab ipſo magni conſilij Angelo miniſtratum, vel ab homine aliquo ſpirituali, qui cogitationes Satanæ, ſpiritualiaque remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occaſio eſt, & opportunitas fugienda peccati.*

Huic dono opponitur præcipitatio, quâ aliquis impetu voluntatis, vel cupiditatis fertur ad agendum: Et hanc eſſe ſingulare peccatum probat *S. Thomas* Secunda Secundæ, Q. 53. A. 3. De qua *S. Gregorius*, Lib. 1. *Moralium*, Cap. 11. ſcribit: *Intuendum quoque eſt quòd nullus dolor mentis ſit in actione præcipitationis. Qui enim ſine conſilijs viuunt, qui ſeipſos rerum euentibus præcipites dederunt, nullo interim cogitationum dolore fatigantur. Nam qui ſolerter in vitæ conſilio figit mentem, cautè ſeſe in omni actione circumſpiciendo conſiderat; & ne ex eo quæ agitur, repentinus finis aduerſuſque ſurripiat, hunc priùs molliter poſito pede cogitationis palpat: Penſat, ne ab his quæ agenda ſunt præpediat formida: Ne in his quæ differenda ſunt præcipitatio impellat: Ne praua per concupiſcentiam aperto bello ſuperent: Ne recta per inanem gloriam inſidiando ſupplantent.*

§. IV.

De Dono Fortitudinis.

D*Onum Fortitudinis eſt fiducia quædam, menti à Spiritu-Sancto ingenita, conſequendi finem operis ardui propter Deum ſuſcepti, & euadendi quæcumque pericula ex aduerſo imminentia vel prementia.* Huius autem diſtinctionem à fortitudine quæ eſt Virtus Cardinalis, explicat in hunc modum *S. Thomas*, Secunda Secundæ Q. 139. A. 1. *Fortitudo importat quamdam animi firmitatem. Et hæc quidem firmitas animi requiritur & in bonis faciendis, & in malis perferendis, & præcipuè in arduis bonis vel malis. Homo autem ſecundùm proprium & connaturalem ſibi modum hanc firmitatem in vtroque poteſt habere, vt non deficiat à bono propter difficultatem vel alicuius ardui operis implendi, vel alicuius grauis mali perferendi. Et ſecundùm hoc fortitudo ponitur virtus ſpecialis, vel generalis. Sed vlteriùs à Spiritu-Sancto mouetur animus hominis ad hoc quòd perueniat ad finem cuiuslibet operis inchoati, & euadat quæcumque pericula imminentia: Quod quidem excedit naturam humanam. Quandoque enim non ſubeſt poteſtati hominis, vt conſequatur finem ſui operis, vel euadat mala ſeu pericula, cùm quandoque ab eis opprimatur in morte. Sed hoc operatur Spiritus-Sanctus in homine, cùm perducit eum ad vitam æternam, quæ eſt finis omnium bonorum operum, & euaſio omnium periculorum. Et huius rei infundit quamdam fiduciam menti Spiritus-Sanctus, contrarium timorem excludens. Et ſecundùm hoc Fortitudo donum Spiritus-ſancti ponitur.* Hoc dono inſtructus Chriſtianus, ad ſanguinem profundendum pro Fide & Iuſtitia Chriſtiana, ſi neceſſe ſit, & Deus hanc opportunitatem dederit, paratus eſt; ſed Mundum interim cum omnibus erroribus, amoribus, & terroribus ſuis vincit: Carnis illecebris, Diaboli tentationibus inuicto animo reſiſtit; res perituras forti animo contemnit, nullis blanditijs emollitur, nullis aduerſis perturbatur, non lucris aut diuitijs corrumpitur, non adulatione flectitur, non fauore delinitur, nullius potentiæ metu frangitur; ſed pro conſeruatione Chriſtianæ Iuſtitiæ, caſto corde, nullius vanæ gloriæ causâ, vnius veri Dei amore, ardua quæque aggreditur, dura quæque firmiter & patienter ſuſtinet, cœleſti fiduciâ animatus, quâ dicit cum Apoſtolo: *Omnia poſſum in eo* Philipp. 4.
qui me confortat. Hoc ergo donum maximè nobis neceſ- 13.
ſarium eſt, quamdiu in hac vita degimus, quæ *Militia* 2. Ad Tim. 3.
eſt ſuper terram. Siquidem, vt ait Apoſtolus: *Omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur.* Hoc dono veri Chriſtiani potiſſimùm cognoſcuntur: Nam qualis vnuſquiſque apud ſe lateat, illata contumelia probat. Hoc dono inſtructi Apoſtoli *Ibant gau-* Act. 5. 41.
dentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro Nomine Ieſu contumeliam pati. Huic verò dono opponitur fortitudo virium humanarum, quatenus homo ſibi ipſi fidit. Nam prior innititur Dei præſidio. Perfecti enim Chriſtiani orant ex animo: *Fortitudinem meam ad* Pſalm. 58.
te cuſtodiam, quia Deus ſuſceptor meus es. ∴ *Deus refu-* 10.
gium noſtrum & virtus. ∴ *In Deo faciemus virtutem.* ∴ Pſalm. 59
Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus homi- 13. 14. Pſal. 42.
nis. ∴ *Quia tu es Deus fortitudo mea.* Quæ poſtrema verba *S. Auguſtinus* ſic explicat in Pſalm. 42. *Quia ergo fortitudine opus eſt, imploranda ab illo qui iuſſit vt fortes ſimus, & niſi fortes ipſe fecerit, non erimus quod iuſſit; ab illo qui dixit,* QVI perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit: *Ne ſibi ipſa anima arrogando fortitudinem debilitetur, continuò adiungit:* QVIA *Tu es Deus fortitudo mea.* Virium autem humanarum fortitudo viribus duntaxat humanis, potentiâ multitudinis, & animi pertinaciâ conſtat: Quæ adeò virtus non eſt, vt potiùs vitium ſit. Quamobrem apud Deum nullam laudem merentur fortia illa Ethnicorum facta, abſque vera pietate. Vt enim ait *S. Auguſtinus* Lib. 5. *De Ciuitate Dei*, Cap. 18. *Hæc ſunt duo illa, libertas & cupiditas laudis humanæ, quæ ad facta compulere miranda Romanos.* Nos itaque cum Dauide dicere conuenit: *Hi in curri-* Pſal. 19. 8.
bus, & hi in equis, nos autem in Nomine Dei noſtri inuoca- Pſal. 146.
bimus. ∴ *Non in fortitudine equi voluntatem habebit,* 10. 11.
nec in tibijs viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis qui ſperant ſuper Pſal. 141
miſericordia eius. ∴ ∴ *In via hac quâ ambulabam, abſconderunt laqueum mihi. Conſiderabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognoſceret me. Periji fuga à me.* Quæ verba *S. Auguſtinus* Enarratione in Pſalm. 141. ſic explicat: *In via Chriſti, & hinc laquei, & hinc laquei; Laquei à dextris, laquei à ſiniſtris: Laquei à dextris proſperitas ſæculi; laquei à ſiniſtris, aduerſitas ſæculi: Laquei à dextris, promiſſiones; laquei à ſiniſtris, terrores.*

Tu

Tu in medio laqueorum ingredere, à via noli recedere: Nec promiſſio te capiat, nec terror elidat. Conſiderabam ad dexteram, & videbam. *In ſiniſtram qui conſiderat, excæcatur. Quid eſt in dexteram conſiderare? Vbi erunt illi, quibus dicetur,* Venite benedicti Patris mei, poſſidete Regnum.·. *Fremente ergo toto Mundo & minante in perſecutionibus, crebreſcentibus vndique inſultationibus hominum atque terroribus, ille contemnens præſentia, reſpiciebat in futura, attendebat in dexteram vbi futurus eſt; ibi eſſe meditabatur, illuc attendebat, & videbat, & ideò omnia ferebat: Illi autem qui perſequebantur, non videbant. Ideò cùm diceret,* Conſiderabam ad dexteram, & videbam: *Secutus ait,* Et non erat qui cognoſceret me. *Cùm enim toleras omnia, quis nouit quid attendas, vtrum in dexteram oculum dirigas, an in ſiniſtram? In eo quod toleras, ſi laudem hominum quæris, in ſiniſtram attendiſti: In eo quod toleras, ſi promiſſa Dei quæris, in dexteram attendiſti. Attendiſti in dexteram, videbis: Attendiſti in ſiniſtram, excæcaberis. Sed & cùm vides in dexteram, non erit qui te agnoſcat. Quis enim te conſolatur, niſi Dominus cui dicis, Et tu cognouiſti ſemitas meas.* Perijt fuga à me. *Ab illo perijt fuga, qui non fugit. Qui autem non fugit, patitur quicquid poteſt pro Chriſto: Id eſt, non fugit animo. Nam corpore fugere licet.·. Sed intereſt quare non fugiat, qui circumcluſus eſt, quia captus eſt, an quia fortis eſt. Et à capto enim perijt fuga, & à forti perijt fuga. Quæ ergo fuga cauenda eſt? Quæ fuga à nobis pereat? De qua Dominus dicit* Ioann. 10. *in Euangelio,* Quia Paſtor bonus animam ſuam ponit pro ouibus ſuis: Mercenarius autem & qui non eſt Paſtor, cùm viderit lupum venientem, fugit. *Cùm viderit prædonem, quare fugit?* Quia non eſt ei cura de ouibus. *Talis fuga ab iſto perierat, ſiue ab ipſius Capitis perſona accipiamus hanc vocem illius Chriſti Domini, qui pro omnibus mortuus eſt; ſiue à membris eius Martyribus noſtris, quia & ipſi pro fratribus paſſi ſunt.*

Non ſolis itaque Martyribus Donum Fortitudinis neceſſarium fuit; ſed Iuſtis omnibus. Habet enim & pax Eccleſiæ Martyres ſuos: Et, Tota vita Chriſtiani, ſi ſecundùm Euangelium viuat, Crux eſt & Martyrium. *Quod* enim *Martyrium grauius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas & pretioſas algere, paupertate premi inter diuitias, quas offert Mundus, quas oſtentat Malignus, quas deſiderat noſter ipſe appetitus? An non meritò coronabitur, qui ſic certauerit, Mundum abijciens promittentem, irridens Inimicum tentantem; & (quod glorioſius eſt) de ſemetipſo triumphans, & crucifigens concupiſcentiam prurientem?* (inquit *S. Bernardus* Sermone 1. in Feſto omnium Sanctorum.)

Huic dono Spiritus-Sancti quarta beatitudo reſpondet, *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* Vnde *S. Auguſtinus* Lib. 1. De Sermone Domini in Monte: *In quarto,* inquit, *gradu labor eſt, vbi vehementer incumbitur vt ſeſe animus auellat ab eis, quibus peſtifera dulcedine inuexus eſt: Hic ergo eſuritur & ſititur iuſtitia, & multùm neceſſaria eſt fortitudo; quia non relinquitur ſine dolore, quod cum delectatione retinetur.* Et infrà: *Fortitudo congruit eſurientibus & ſitientibus: Laborant enim deſiderantes gaudium de veris bonis, & amorem à terrenis & corporalibus auertere cupientes.* Et *S. Bernardus* Sermone 14. De Diuerſis: *Contra concupiſcentiam mali dimicat fortitudo: Neque enim vlla iam niſi in manu forti liberatio eſt. Indicat ſibi homo ieiunia, corpus caſtiget & ſubijciat ſeruituti, ne fortè iam de radice colubri egrediatur regulus, de concupiſcentia conſuetudo.*

§. V.

De Dono Scientiæ.

Donum Scientiæ eſt habitus ſupernaturalis per quem homo ex ſingulari Spiritus-Sancti illuſtratione & motione ſcit quid credere debeat, diſcernens credenda à non credendis, & rectè iudicat de rebus humanis, quatenus nos ducunt ad Deum. Nam Circa *credenda duplex ſcientia poteſt haberi. Vna quidem per quam homo ſcit quid credere debeat, diſcernens credenda à non credendis: Et ſecundùm hoc ſcientia eſt donum, & conuenit omnibus Sanctis. Alia verò eſt ſcientia circa credenda, per quam homo non ſolùm ſcit quid credi debeat, ſed etiam ſcit fidem manifeſtare, & alios ad credendum inducere, & contradictores conuincere. Et iſta ſcientia ponitur inter gratias gratis datas, quæ non dantur omnibus, ſed quibuſdam.* Vnde *S. Auguſtinus* Libro 14. *De Trinitate,* Cap. 1. *Aliud eſt* (inquit) *ſcire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiſcendam vitam beatam, quæ nonniſi æterna eſt: Aliud autem ſcire quemadmodum hoc ipſum & pijs opituletur, & contra impios defendatur.* Quemadmodum autem *Fides primò & principaliter in ſpeculatione conſiſtit, in quantum inhæret primæ Veritati:* Et tamen *Quia Veritas prima eſt etiam vltimus finis propter quem operamur, Fides ad operationem* quoque *ſe extendit, ſecundùm illud ad Galat.* 5 Fides per dilectionem operatur: *Ita Donum Scientiæ primò quidem & principaliter reſpicit ſpeculationem, in quantum homo ſcit, quid fide tenere debeat: Secundariò autem ſe extendit etiam ad operationem, ſecundùm quòd per ſcientiam credibilium, & eorum quæ ad credibilia conſequuntur, dirigimur in agendis.* Quamobrem *Illi ſoli Donum Scientiæ habēt, qui ex infuſione gratiæ rectum iudicium habent circa credenda & agenda: Ita quòd in nullo deuient à rectitudine iuſtitiæ. Et hæc eſt ſcientia Sanctorum, de qua dicitur* Sap 10. *Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, & dedit illi ſcientiam Sanctorum.* Ita de hoc Spiritus-Sancti dono aſſerit *S. Thomas* Secunda Secundæ, Quæſt. 9. Art. 1. 2. & 3. Hoc dono deſtituti ſunt viri quamlibet perſpicaces & eruditi, qui charitatem non habent, ſed ſcientiam ad propriam ſalutem infructuoſam, ob oſtentationem vel quæſtum multis ſtudijs ac laboribus conquiſitam; de qua S. Paulus ait: *Scientia inflat, charitas verò ædificat.* Illâ ſcientiâ deſtituti ſunt, quantumuis eruditi videantur, quam 1. Cor. 8. Apoſtolus de Iudæis loquens commendat ad Romanos 10. Cap *Zelum Dei habent, ſed non ſecundùm ſcientiam.* Commendat *Scientiam comitem charitatis, magiſtram humilitatis;* (inquit S. Auguſtinus *Enarrat. in Pſalmum* 142.) Hi, vt ait (*S. Ambroſius* Lib 5 in *Hexaëmeron*, Cap. 24.) ſunt *Acuti ad vana, hebetes ad æterna.* Qui ſe putant *Aliquid ſcire,* & nondum ſciunt *Quomodo oporteat eos ſcire* (vt loquitur Apoſtolus) Quomodo enim ſcientiæ dono inſtructi eſſent, qui ne quidem ſciendi modum nouerunt? Quid porrò dicit modum ſciendi? *Quid niſi vt ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo fine noſſe quæque oporteat? Quo ordine; vt id priùs, quod maturius ad ſalutem: Quo ſtudio; vt id ardentiùs, quod vehementiùs ad amorem: Quo fine; vt non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, aut aliquid ſimile, ſed tantùm ad ædificationem tuam vel proximi. Sunt namque qui ſcire volunt eo fine tantùm, vt ſciant: Et turpis curioſitas eſt. Et ſunt qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi: Et turpis vanitas eſt. Et ſunt qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi causâ pro pecunia, pro honoribus: Et turpis quæſtus eſt. Sed ſunt qui ſcire volunt, vt ædificent: & charitas eſt: Et item qui ſcire volunt vt ædificentur: & prudentia eſt. Horum omnium ſoli vltimi duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere vt benefaciant. Denique Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Reliqui omnes audiunt: Scienti bonum & non facienti, peccatum eſt ei.* Ita *S. Bernardus* Pſal. 110. Iacob. 4. Sermone 36. *In Cantica.* Contrà verò, ſcientiam, quæ donum eſt Spiritus-Sancti, habent Chriſtiani quantumlibet rudes, agreſtes, imperiti, & ſimplices mulierculæ in ſtatu gratiæ & charitatis conſtitutæ. Sciunt enim quid credere, quid agere debeant, vt Deo placeant: Sciunt declinare à malo, & facere bonum, inquirere pacem, & perſequi eam. Sui, Deique ſufficientem cognitionem habent: quæ duæ ſunt cœleſtis hujus ſcientiæ, ad ſalutem adeò neceſſariæ partes. De quibus *S. Bernardus* loco ſuprà laudato: *Volo* (inquit) *animam primò omnium ſcire ſe ipſam, quòd id poſtulet ratio & vtilitatis, & ordinis: Et ordinis quidem, quoniam quod nos ſumus primum eſt nobis: Vtilitatis verò, quia talis ſcientia non inflat, ſed humiliat, & eſt quædam præparatio ad ædificandum. Niſi enim ſuper humilitatis ſtabile fundamentum ſpirituale ædificium ſtare minimè poteſt. Porrò ad ſe humiliandum nihil anima inuenire viuacius ſeu accommodatius poteſt, quàm ſi ſe in veritate inuenerit, tantùm non diſſimulet, non ſit in ſpiritu eius dolus, ſtatuat ſe ante faciem ſuam, nec ſe à ſe auertere abducatur. Nonne ſe ita intuens clara luce veritatis inueniet ſe in regione diſſimilitudinis: & ſuſpirans miſera, quam iam latere non poterit, quòd verè miſera ſit, nonne cum Propheta clamabit*

Pſal. 118. „ *bit ad Dominum*: In veritate tua humiliaſti me: *Nam quomodo non verè humiliabitur in hac veræ cognitione ſui, cùm ſe perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatam, terrenis intricatam curis, carnalium deſideriorum fece infectam, cæcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expoſitam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille ſuſpicionibus obnoxiam, mille neceſſitatibus ærumnoſam, procliuem ad vitia, inualidam ad virtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum, vnde leuare caput; Nonne magis conuertetur in ærumna ſua, dum configitur ſpina? Conuertetur, inquam, ad lachrymas, conuertetur ad planctus & gemitus, conuertetur ad Dominum, & in hu-* Pſal. 40. „ *militate clamabit*: Sana animam meam, quia pecca- „ ui tibi. *Ergo quamdiu in me reſpicio, in amaritudine moratur oculus meus. Si autem ſuſpexero, & leuauero oculos ad diuinæ miſerationis auxilium; temperabit mox* Pſal 41. 7. *amaram viſionem mei viſio læta Dei, cui & dico*: Ad „ me ipſum anima mea conturbata eſt, propterea me- „ mor ero tui. *Nec mediocris Dei viſio, pium & deprecabilem experiri, ſicut reuera benignus & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitia. . . Tali itaque experimento & tali ordine ſalubriter innoteſcit Deus, cùm priùs ſe homo nouerit in neceſſitate poſitum, & clamabit ad Dominum,* Pſal. 49. „ *& exaudiet eum, & dicet*: Eruam te, & honorificabis me: *Atque hoc modo erit gradus ad notitiam Dei cognitio tui: & ex imagine ſua, quæ in te renouatur, ipſe videbitur, dum tu quidem reuelata facie gloriam Domini ſpeculando, in eamdem imaginem transformaris de claritate in claritatem tanquam à Domini Spiritu. . . . .*

Et Sermone 37. *Noueris te, vt Deum timeas: Noueris ipſum, vt æquè ipſum diligas. In altero initiaris ad ſapientiam, in altero & conſummaris: Quia Initium ſapientiæ timor Domini eſt, & Plenitudo legis eſt charitas.* Pſal. 110. Rom. 13. *Tam ergo vtraque ignorantia cauenda eſt tibi, quàm ſine timore & amore Dei ſalus eſſe non poteſt. Cætera indifferentia ſunt, nec ſalutem ſi ſciantur, nec damnationem, ſi neſciantur habentia.* Nunquid enim Domine Deus veritatis, quiſquis nouit iſta iam placet tibi? *Infelix enim homo qui ſcit illa omnia, te autem neſcit: Beatus autem qui te ſcit, etiamſi illa neſciat. Qui verò & te & illa nouit, non propter illa beatior, ſed propter te ſolum beatus eſt, ſi cognoſcens te ſicut Deum glorificet, & gratias agat, & non euaneſcat in cogitationibus.* Verba ſunt *S. Auguſtini* Lib. 5. *Confeſſionum*, Cap. 4.

Donum ſcientiæ pugnare aduersùs experientiam mali, docet *S. Bernardus* Sermone 14. De Diuerſis. *Parit curioſitas experientiam mali* (inquit) *vt facilè qui per multa vagatur, offendat; facilè cadat in laqueum, facilè inueniat quod perniciosè delectet. Configit ſanè aduersùs hanc Scientiæ Spiritus, docens eligere bonum, reprobare malum; docens quid periculoſum ſit, quidue expediat experiri.*

Dono Scientiæ reſpondet tertia Beatitudo, ſcilicet: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Ad ſcientiam enim pertinet rectum iudicium de creaturis, quæ homini præbent occaſionem auerſionis à Deo; ſecundùm illud Sapientiæ 14. *Creaturæ factæ ſunt in odium, & muſcipulam pedibus inſipientium*: Qui ſcilicet rectum de his iudicium non ferunt, dum æſtimant in eis eſſe perfectum bonum: Vnde in eis finem conſtituendo peccant, & verum bonum amittunt. Hoc autem dam- 1. 2. Q. 69. A. 4. num, inquit *S. Thomas*, homini innoteſcit per rectum iudicium de creaturis, quod ſcientiæ dono conſequitur. Quamobrem beatitudo luctus dono ſcientiæ reſpondere dicitur. Vnde *S. Auguſtinus* Lib. 1. *De Sermone Domini in Monte*, Cap 4. *Scientia* (inquit) *congruit lugentibus, qui iam cognouerunt in Scripturis quibus malis vincti teneantur, quæ tanquam bona & vtilia ignorantes appetiuerunt.*

§. VI.

De Dono Pietatis.

S. Thom. 2. 2. Q. 121. A. 1. & 2. D*Onum pietatis eſt habitus ſupernaturalis quo Anima Chriſtiana fit promptè mobilis à Spiritu-Sancto ad exhibendum cultum & officium Deo vt Patri, & omnibus ſubinde hominibus, quatenus ad Deum pertinent.* A Religione diſtinguitur, qua Deum colimus vt Creatorem & Dominum: A pietate virtute, quâ parentes carnis noſtræ colimus.

Ad Pietatem quatenus Spiritus-Sancti donum eſt, pertinet honorare Sanctos, non contradicere Scripturæ ſiue intellectæ, ſiue non intellectæ, proximis omnibus propter Deum benefacere, eorum miſerijs ex animo compati, ac ſubuenire. Donum iſtud ſpectat quod ſcribit Apoſtolus ad Galat. 4. 6. *Quoniam eſtis filij, miſit Deus Spiritum Filij ſui in corda veſtra clamantem; Abba, (Pater:)* Vt ipſum velut Patrem amando colamus. *Hic* enim *eſt Dei cultus, hæc vera Religio, hæc recta Pietas, hæc tantùm Deo debita ſeruitus.* (inquit *S. Auguſtinus* Lib. 10. *De Ciuit. Dei*, Cap. 3.) *Pietas cultus Dei eſt, nec colitur ille niſi amando* (inquit idem Doctor Epiſtolâ 140. aliàs 120. Ad *Honoratum*, Cap. 18.) Laudibus quidem Dei conſtat eius cultus: *Sed quis veraciter laudat, niſi qui ſinceriter amat?* Hoc dono, quod ſecundæ beatitudini, *Beati mites*, reſpondet, opus eſt ad Diuinæ Scripturæ ſtudium, lectionem, auditionémque ſalutarem, vt docet *S. Auguſtinus* Lib. 2. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 2. *Miteſcere* (inquit) *opus eſt Pietate, neque contradicere diuinæ Scripturæ, ſiue intellectæ, ſi aliqua vitia noſtra percutit, ſiue non intellectæ, quaſi nos meliùs ſapere meliùs præcipere poſſimus; ſed cogitare potiùs & credere id eſſe meliùs & veriùs quod ibi ſcriptum eſt, etiamſi lateat, quàm id quod nos per noſmetipſos ſapere poſſumus.* Et Lib. 1. *De Sermone Domini in Monte*, Cap. 4. *Pietas congruit mitibus: Qui enim piè quærit, honorat Sanctam Scripturam, & non reprehendit quod nondum intelligit, & propterea non reſiſtit, quod eſt mitem eſſe: Vnde hîc dicitur,* BEATI MITES.

Hoc dono fit vt miſericordiæ opera promptè & delectabiliter exerceamus. Vnde pietas pro miſericordia interdum vſurpatur. Eccleſiaſtici 44. 10 *Illi viri miſericordiæ ſunt, quorum pietates non defuerunt.* Hanc mirificè commendat Chriſtus Matth. 9 13. *Miſericordiam volo, & non ſacrificium.* Quibus verbis *Nihil aliud quàm ſacrificio ſacrificium prælatum oportet intelligi: Quoniam illud quod ab omnibus appellatur ſacrificium, ſignum eſt veri ſacrificij. Porrò autem miſericordia verum ſacrificium eſt.* Vnde Apoſtolus ad *Hebr.* 13. ſcribit: *Beneficientiæ & communionis nolite obliuiſci, talibus enim hoſtiis promeretur Deus.* Hæc pietas nobis commendatur 1. Ad *Timotheum* Cap. 4. 7. 8. *Exerce te ipſum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt: Pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* De illa *S. Iacobus* Epiſtolæ Catholicæ Cap. 1. *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc eſt: Viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.* Hanc pietatem Mundus non habet, quamlibet multa pietatis exempla liberorum in parentes, ſeruorum erga dominos, ciuium erga patriam oſtentet, quia Deum beneficentiæ finem non ſtatuit. Pietas verò Chriſtiana ita in Deum intendit, vt Dei causâ patrem, & matrem, fratres & ſorores, patriam & cognationem relinquere & abdicare parata ſit, ſecundùm illud Chriſti oraculum Matth. 10. 37. *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus: & qui amat filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Et Luc. 14. 26. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Vnde impietatis potiùs genus eſt, parentes in cauſa Dei Deo præponere. Quamobrem *S. Hieronymus* Epiſt. 1. *Heliodorum* his verbis compellat: *Recordare tyrocinij tui diem, quo Chriſto in Baptiſmate conſepultus, in Sacramenti verba iuraſti, pro nomine eius non te patri parciturum eſſe, non matri. Ecce aduerſarius in pectore tuo Chriſtum conatur occidere. Ecce donatiuum, quod militaturus acceperas, hoſtilia caſtra ſuſpirant. Licet paruulus ex collo pendeat nepos; Licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus, vbera, quibus te nutrierat, mater oſtendat: Licet in limine pater iaceat: Per calcatum perge patrem: Siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus eſt in hac re eſſe crudelem.* Et Epiſtolâ 25. ad *Paulam* de Obitu *Blæſillæ* filiæ: *Grandis in ſuos pietas* (inquit) *impietas in Deum eſt.* Hoc Spiritus-Sancti dono inſtructi facilè condonamus fratribus, libenter & hilariter largimur egentibus, ſubuenimus oppreſſis, alia miſericordiæ opera alacriter exercemus, ad quæ alioqui, niſi Spiritu Dei excitante & mouente,

pigri torpenteſque ſumus. In omnes ſcilicet homines, præſertimque Chriſtianos non ſecùs ac in fratres afficimur. Vnde *Tertullianus* Apolog. Cap. 23. Ethnicos his verbis compellat: *Fratres autem etiam veſtri ſumus iure naturæ matris vnius, & ſi vos parum homines, quia mali fratres. At quantò digniùs fratres & dicuntur, & habentur, qui vnum Patrem Deum agnouerunt, qui vnum Spiritum biberunt ſanctitatis, qui de vno vtero ignorantiæ eiuſdem ad vnam lucem expauerunt veritatis? Sed eo fortaſſe minùs legitimi exiſtimamur, quia nulla de noſtra fraternitate tragœdia exclamat, vel quia ex ſubſtantia familiari fratres ſumus, quæ penes vos fere dirimit fraternitatem. Itaque qui animo animáque miſcemur, nihil de rei communicatione dubitamus.*

Donum pietatis aduersùs curioſitatem pugnat, vt docet *S. Bernardus* Sermone 14. De Diuerſis. *Comitantia ſunt* (inquit) *in humano corde negligentia ſui, & curioſitas cæterorum. Triplex enim* (*vt ait Sapiens*) Prou. 27. *incommodum eijcit de domo inhabitantem*, ſumus, ſtillicidium, mala vxor. *Quando verò hæc decrunt negligenti? Propria quippe qui negligit, fumum non abigit, vxorem non corrigit, tectum non reficit. Fumant peccata nullo miſericordiæ ſtudio, nullis lachrymarum vndis extincta; & fumus ille teterrimus, & intolerabilis: Malignatur voluntas, ipſo neglectu quotidie deterior ſemetipſa: Stillat ſuperni Iudicis indignatio ex defectu vtique charitatis, quæ ſola operit multitudinem peccatorum. Egrediatur itaque foras neceſſe eſt, & curioſiùs exteriora conſideret, qui ſic interna deſpicit, præterita non reſpicit, præſentia non inſpicit, futura non proſpicit. Euidenter proinde curioſitati pietas aduerſatur, & quem illa à corde euocat, iſta reuocat. Nimirum pietas illa eſt cultus Dei; & in corde colitur, qui in corde cognoſcitur habitare.* Hoc pretioſum pietatis vnguentum vnum ex illis eſt, quibus cæleſtis Sponſus delectatur, & de quibus ad Sponſam ait: *Meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Fit quidem illud vnguentum ex ſpeciebus viliſſimis, ſcilicet de neceſſitatibus pauperum, de anxietatibus oppreſſorum, de perturbationibus triſtium, de culpis delinquentium, de omnibus quorumlibet miſerorum ærumnis, etiamſi ſint inimici: Sed præ omnibus aromatibus exquiſitum eſt. *Sanatiuum eſt:*
„ Beati enim miſericordes, quoniam ipſi miſericor-
„ diam conſequentur. *Igitur multæ miſeriæ collectæ, atque oculo pietatis inſpectæ, ipſæ ſunt ſpecies ex quibus vnguenta optima componuntur, Sponſæ digna vberibus, Sponſi ſenſibus grata. Felix mens, quæ talium collectione aromatum ſe ſic ditare & impinguare curauit, infundens ea oleo miſericordiæ, & ardore decoquens charitatis.*
Pſal. 111.
„ *Quis putas eſt* Iucundus homo qui miſeretur & com-
„ modat? *pronus compati, ſubuenire promptus, dare quàm accipere beatius iudicans; ignoſcere facilis, iraſci difficilis, vlciſci penitus non acquieſcens, & per omnia proximorum æquè vt proprias reſpiciens neceſſitates? O quæcunque es Anima ſic affecta, ſic imbuta rore miſericordiæ, ſic affluens pietatis viſceribus, ſic te omnibus omnia faciens, ſic facta ipſa tibi tanquam vas perditum, vt cæteris præſto vbique ſemper occurras atque ſuccurras, ſic denique mortua tibi vt viuas omnibus: Tu planè optimum vnguentum felix poſſides, & manus tuæ diſtillauerunt totius ſuauitatis liquorem.* Hoc vnguento fragrabat *Moyſes*, cuius manſuetudinem aſſiduæ lites, quotidiana iurgia & murmura contumacis populi vincere non potuerunt, adeò vt ingratis & rebellibus non iraſceretur, ſed iratum Deum ſuis precibus placeret: *Dixit vt diſ-* Pſal. 105. *perderet eos, ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius: Vt auerteret iram eius ne diſperderet eos.* Denique, *Si dimittis*, ait, *dimitte: Sin autem, dele me de libro tuo quem ſcripſiſti.* Loquitur planè parentis affectu, quam nulla poſſit delectare felicitas, ex- Iob 29. & 31. torribus quos parturiuit. Hoc vnguento pietatis *Iob* fragrabat. *Foris*, inquit, *non manſit peregrinus. Oſtium meum viatori patuit.* Item: *Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum, conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Si negabam, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci. Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea. Si deſpexi prætereuntem eo quòd non haberet indumentum, & abſque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus eſt.* Singula opera ſingula erant aromata, quibus conſcientiam repleuerat, vt fœtorem putidæ carnis internæ ſuauitatis exhalatione ſibi temperaret. Hoc vnguento *Ioſeph* abundabat, cuius fragrantiam ſuis Geneſ. 42. etiam venditoribus propinauit. Et quidem increpatoria verba vultu proferebat irato, ſed erumpebant lachrymæ de pinguedine cordis, non iræ indices, ſed gratiæ proditrices. Hoc vnguento fragrabat *Dauid*, cùm illius mortem lugebat, qui ſuam ſemper ſitierat: & illius moleſtè ferebat obitum, cui ſuccedebat in Regnum? Sed & de morte parricidæ filij quàm difficilè conſolationem admiſit? Magnam profectò pietatis vnctionem talis ſpirabat affectio: Ideò & ſecurus orabat: *Memento* Pſal. 131. *Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* Huius vnguenti fragrantiam longè latéque ſpargebat *S. Paulus*, quem ſic affecerat *Solicitudo omnium Eccleſiarum: Quoti-* 1. Cor. 15. 2. Cor. 11. *die* (inquit) *morior per veſtram gloriam.·. Qui infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror?* Decebat primis & puriſſimis aromatibus redolere vbera, quæ Chriſti membra lactarent, quorum Paulus mater erat pro certo, parturiens ſemel & iterum donec Chriſtus formaretur in eis, ac membra Capiti ſuo reformarentur. Hoc vnguentum, quod piæ mulieres comparauerunt, vt Corpus Ieſu in ſepulchro vngerent, Marc. 16. quarum officium reſurgendo præuenit, eámque vnctionem exhiberi noluit corpori ſuo mortuo, vt ſeruaret viuo. Viuit enim Eccleſia, quæ manducat panem viuum qui de cœlo deſcendit. Ipſa eſt carius Corpus Chriſti, quod ne mortem guſtaret, morti illud alterum traditum fuiſſe nullus Chriſtianus ignorat. *Ipſam vngi, ipſam foueri deſiderat, ipſius infirma membra cupit fomentis accuratioribus reuelari. Ipſi ergo pretioſa vnguenta retinuit, cùm anticipans horam, & accelerans gloriam, Mulierum deuotionem non cluſit, ſed inſtruxit. Renuit vngi, ſed parcens, non ſpernens; non recuſans obſequium, ſed reſeruans profectum; non huius materialis atque corporalis vnguenti, ſed planè ſpiritualis, quod in iſto deſignatum eſt. In iſto pepercit Magiſter pietatis vnguentis optimis pietatis, quæ membris ſuis indigentibus tam corporaliter quàm ſpiritualiter omninò cuperet exhiberi.* Hæc S. *Bernardus* Sermone 12. In *Cantica*.

§. VII.

De Dono Timoris Domini.

Timor Domini eſt habitus ſupernaturalis, quo Anima Deum reueretur, ſeque ipſi ſubducere timet. Ti- S. Thomas 2. 2. Q. 19. mori mundano opponitur, qui tantùm abeſt, vt Dei donum ſit, vt potius à Deo damnetur, ſicut & amor Mundi, ex quo velut ex mala radice naſcitur. *Nolite* Matth. 10. (inquit Chriſtus) *timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere: Sed potiùs timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Mundano illo timore *Petrus* Chriſtus negauit, *Pilatus* ipſum damnauit, Apoſtoli relicto eo fugerunt, à via iuſtitiæ ac pietatis deflectunt quotquot diligunt Mundum, in quibus non eſt charitas Patris. Diſtinguitur à timore ſeruili, qui licet donum Dei, & ſit à Spiritu-Sancto, cum voluntate tamen peccandi cohærere poteſt, adeóque nō eſt propriè ac ſtrictè Spiritus-Sancti donum. Adhuc enim ſub lege eſt nondum ſub gratiâ, qui ſeruiliter timet, vt docet *S. Auguſtinus* Lib. *De Natura & Gratia*, Cap. 57. *Sub lege eſt enim, qui timore ſupplicij quod lex minatur, non amore iuſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab opere peccati, nondum liber nec alienus à voluntate peccandi. In ipſa enim voluntate reus eſt, quâ mallet, ſi fieri poſſet, non eſſe quod timeat, vt liberè faciat quod occultè deſiderat. Ergo* Si Spiritu (*inquit*) ducimini, non “
adhuc eſtis ſub lege: *Vtique lege quæ timorem incutit,* “ Rom. 6.
non tribuit charitatem: Quia charitatis Dei diffuſa eſt “
In cordibus noſtris, *non per legis litteram, ſed* per Spi- “
ritum-Sanctum qui datus eſt nobis. *Hæc eſt lex liber-* “
tatis, non ſeruitutis, quia charitatis vtique, non timoris.·.· In quantum quiſque Spiritu ducitur, non eſt ſub lege: Quia in quantùm condelectatur Legi Dei, non eſt ſub legis timore: Quia timor tormentum habet, non delectationem. Timor ergo qui Spiritus-Sancti donum eſt, timor filialis & caſtus eſt. Timor ſeruilis eſt timor pœnæ, quatenus malum eſt peccatoris à Deo inflictum, quem criminum vindicem, & inquirentium ipſum remuneratorem credit. Timor filialis eſt timor culpæ, quate-

nus Dei (vt ita loquar) malum eſt, ſiue offenſa. Filliorum enim eſt timere offenſam patris. Seruilis timor, cor præparat charitati, ſed excluditur à charitate perfectâ, vt docet *S. Ioannes* Epiſt. 1. Cap. 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem*. Timor caſtus ex charitate, ipſiúſque comes eſt indiuiſus. Non omnis timor pœnæ ſeruilis eſt, ſed ſolùm quo pœna timetur vt principale malum hominis, bono illius naturali contrarium: cùm verò timetur malum pœnæ ratione ſeparationis à Deo, timor huiuſmodi ex amore caſto proficiſcitur. Hoc timore qui donati ſunt, mandata Dei cum reuerentia ſingulari & ex intimo affectu cuſtodiunt, ſemperque ſolliciti ne aliqua in re Deo diſpliceant, ab eiuſque gratia excidant, ſalutem ſuam *cum timore & tremore* operantur.

1 Petr. 2. Pſal. 127. Hos *Dauid* Beatos pronuntiat: *Beati* (inquit) *omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius*. De quo timore alibi ait: *Timor Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi*. Vtrumque timorem præclaro

Pſal. 18. exemplo explicat *S. Auguſtinus* Enarratione in Pſalmum 127. *Alius timor permanet* (inquit) *alius excluditur. Timor qui excluditur, caſtus non eſt. Qui autem permanet, caſtus eſt. Quis eſt timor qui excluditur? Aliqui propterea tantùm timent, ne aliquid mali in terra patiantur, ne illis ægritudo accidat, ne damnum, ne orbitas, ne alicuius amiſſio cari, ne exilium, ne damnatio, ne carcer, ne aliqua tribulatio; propterea timent & tremunt: Adhuc iſte timor non eſt caſtus .·. Alius non in hac terra pati timet, ſed gehennas timet, vnde terruit & Dominus. Audiſtis cùm Euangelium legeretur:* „Vbi vermis eorum „non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Marc. 9. *Audiunt hæc homines; & quia verè futura ſunt impijs, timent, & continent ſe à peccato. Habent timorem, & per timorem continent ſe à peccato. Timent quidem, ſed non amant iuſtitiam. Cùm autem per timorem continent ſe à peccato, fit conſuetudo iuſtitiæ, & incipit quod durum erat amari, & dulceſcit Deus: & iam incipit homo propterea iuſtè viuere, non quia timet pœnas, ſed quia amat æternitatem. Excluſus eſt ergo timor à charitate, ſed ſucceſſit timor caſtus. Quis eſt iſte timor caſtus? Secundùm quem debemus, Fratres mei, intelligere quod dictum eſt:* „Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in „vijs eius. *Si potuero dignè dicere de iſto timore caſto, multi fortaſſe hoc timore caſto inflammabuntur in amorem caſtum. Nec poſſum explicare fortaſſis, niſi propoſita aliqua ſimilitudine. Pone aliquam fœminam caſtam, timentem virum ſuum: Aliam pone adulteram, & ipſa timet virum ſuum. Caſta timet, ne diſcedat vir; adultera, ne veniat. Quid ſi ambo abſentes ſunt? illa timet ne veniat, illa ne tardet. Abſens eſt quodam modo, cui deſponſati ſumus, abſens eſt qui nobis arram dedit Spiritum-ſanctum, abſens eſt qui nos redemit Sanguine ſuo, Sponſus ille quo nihil eſt pulchrius .·.·. Interroget ſe Sponſa, ſi caſta eſt. In membris ſumus omnes, Fratres mei, in membris ipſius ſumus, ideò vnus homo ſumus. Videat vnuſquiſque qualem timorem habeat, an eum quem excludit charitas, an caſtum permanentem in ſæculum ſæculi. Modò probauit; dico, & probabit. Abſens eſt Sponſus noſter, interroga conſcientiam tuam: Vis vt veniat, an adhuc vis vt tardet? Videte, Fratres: Ego pulſaui ad oſtia pectorum veſtrorum, vocem inhabitantium ille audiuit. Quid ſingulorum quorumque modò conſcientiæ dixerint, ad aures meas, quia homo ſum, peruenire non potuit: Ille qui abſens eſt præſentiâ corporis, ſed præſens eſt vigore Maieſtatis, audiuit vos. Quàm multi, ſi dicatur illis, Ecce iam Chriſtus, cras dies Iudicij, non dicunt, Vtinam veniat! Qui enim dicunt, multùm amant: Et ſi dicatur illis, Tardabit, timent ne tardet, quia timor caſtus eſt. Quomodo autem nunc timetur ne tardet, ſic cùm venerit, timebitur ne diſcedat. Erit autem caſtus iſte timor, quia tranquillus & ſecurus. Non enim deſeremur ab eo, cùm inuenerit nos, quando quæſiuit nos antequam quæreremus eum. Caſtus ergo timor hoc habet, venit de amore. Ille autem timor nondum caſtus præſentiam & pœnas timet. Timore facit quicquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, ſed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi Sponſi ſed timet ne mittatur in gehennam. Bonus eſt & iſte timor, vtilis eſt, non quidem permanebit in ſæculum ſæculi: Sed nondum eſt ille caſtus permanens in ſæculum ſæculi. In quo eſt caſtus? Iam iterum interrogo aliquid quod voſmetipſos interrogetis. Si Deus veniens voce proprio loqueretur nobis (Quanquam non taceat loqui per litteras ſuas) & diceret homini, Peccare vis, pecca: fac quicquid te delectat; quicquid amaueris in terra, tuum fiat; cui fueris iratus, intereat, quem capere volueris, capiatur, quem cædere, cædatur; quem damnare, damnetur; quem poſſidere, poſſideas: Nemo tibi dicat, Quid facis? Nemo, Noli facere: Nemo, Quare feciſti? Abundent tibi omnia iſta terrena, quæ concupiſti, & viue in illis, non vſque ad tempus, ſed ſemper: Faciem tantùm meam nunquam videbis. Fratres mei, vnde ingemuiſtis, niſi quia iam natus eſt timor caſtus permanens in ſæculum ſæculi. Quare percuſſum eſt cor veſtrum? Si diceret Deus, Faciem meam nunquam videbis: Ecce omni iſta terrena felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deſeris; quid vis ampliùs? Fleret quidem & gemeret timor caſtus, & diceret, Immo tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor caſtus exclamaret de Pſalmo, & diceret,* „Deus conuerte nos, & oſtende faciem „tuam, & ſalui erimus. Pſal. 79. Pſal. 26. *Timor caſtus exclamaret de* „*Pſalmo, & diceret,* Vnam petij à Domino. *Vide quo-* „*modo ardeat timor iſte caſtus, amor verus, amor ſincerus.* „Vnam petij à Domino, hanc requiram. *Quid?* Vt „inhabitem in domo Domini omnes dies vitæ meæ. „*Quid ſi propter terrenam felicitatem? Audi quid ſequitur:* „Vt contempler delectationem Domini, & protegar „templum eius: *Id eſt, eſſe templum eius, & protegi ab* „*eo, hanc vnam petij à Domino.*

Idem Tractatu 9. in Epiſtolam 1. S. Ioannis. *Sunt homines qui propterea timent Deum, ne mittantur in gehennam, ne fortè ardeant cum diabolo in igne æterno. Ipſe eſt timor ille qui introducit charitatem: Sed ſic venit vt exeat. Si enim adhuc propter pœnas times Deum, nondum amas quem ſic times. Non bona deſideras, ſed mala caues. Sed ex eo quòd mala caues, corrigis te, & incipis bona deſiderare. Cùm bona deſiderare cœperis, erit in te timor caſtus. Quis eſt timor caſtus? Ne amittas ipſa bona. Intendite: Aliud eſt timere Deum, ne mittat te in gehennam cum diabolo: Aliud eſt timere Deum, ne recedat à te. Ille timor quo times ne in gehennam mittaris cum diabolo, nondum eſt caſtus; non enim venit ex amore Dei, ſed ex timore pœnæ: Cùm autem times Deum ne deſerat te præſentia eius, amplecteris eum, ipſo frui deſideras. Non poteſt meliùs explanari quid interſit inter duos iſtos timores, vnum quem foras mittit charitas, alterum caſtum qui permanet in ſæculum ſæculi, niſi ponas duas mulieres maritatas, quarum vnam ita conſtitutas volentem facere adulterium, delectari nequitiâ, ſed timere ne damnetur à marito. Timet maritum, ſed quia adhuc amat nequitiam, ideò timet maritum: Huic non grata, ſed oneroſa eſt mariti præſentia: Et ſi fortè viuit nequiter, timet maritum, ne veniat. Tales ſunt qui timent ne veniat dies Iudicij. Fac alteram amare virum, debere illi caſtos amplexus, nulla ſe adulterij immunditiâ maculare: Optat præſentiam viri. Et quomodo diſcernuntur duo iſti timores. Timet illa, timet & illa. Interroga, quaſi vnum tibi reſpondent. Interroga illam, Times virum? Reſpondet, Timeo. Interroga & illam ſi timeat virum: Reſpondet, Timeo. Vna vox eſt, ſed diuerſus animus. Iam ergo interrogentur, Quare? Illa dicit, Timeo virum ne veniat: Illa dicit, Timeo verum ne diſcedat. Illa dicit, Timeo ne damner: Illa dicit, Timeo ne deſerar. Pone hoc in animo Chriſtianorum, & inuenis timorem quem foras mittit charitas, & alium timorem caſtum permanentem in ſæculum ſæculi.* Loquamur ergo his primò, qui ſic timent Deum, quomodo illa mulier quam delectat nequitia. *O anima, quæ ſic times Deum, ne damnet te Deus, quomodo mulier quam delectat nequitia, timet virum ne damnetur à viro: Quomodo tibi diſplicet illa mulier, diſplicet & tu tibi. Si fortè habes vxorem, numquid vis vt ſic timeat te vxor tua, ne damnetur abs te; vt delectet illam nequitia, ſed pondere timoris tui reprimatur, non damnatione iniquitatis? Caſtam eam vis, vt te diligat, non vt te timeat. Exhibe te talem Deo, qualem vis habere vxorem. ·.· Timet illa eum, extra cuius oculos poteſt eſſe: Tu non times ſemper faciem ſupra te viri tui?* Vultus autem Domini ſuper facientes mala. Pſalm. 33. 17. *Captat illa abſentiam viri, & incitatur fortè delectatione adulterij, & dicit ſibi tamen. Non faciam: Abſens eſt quidem ille, ſed difficile eſt vt non ad illum quoquo modo perueniat. Temperat ſe ne perueniat ad hominem, qui poteſt & neſcire, qui poteſt & falli, qui poteſt & bonam ſuſpicari etiam malam, qui poteſt & caſtam*

ſuſpi-

ſuſpicari quæ adultera eſt : Tu non times oculos eius, quem fallere nemo poteſt ? Tu non times eius præſentiam, qui auerti à te non poteſt ? Alloquamur & illam quæ habet iam timorem caſtum. *Anima quædam ſancta, ignea, & deſiderans Regnum Dei. Hanc non ego alloquor, ſed Deus ipſe, & patienter viuentem in hac terra ita conſolatur, Iam vis veniam, & ego noui quia iam vis vt veniam : Noui qualis es, vt ſecura expectes aduentum meum : Noui quia moleſtia eſt tibi : Sed magis expecta, tolera ; Venio, & citò venio. Sed amanti tardum eſt. Audi eam cantantem tanquam lilium de medio ſpinarum : Audi ſuſpirantem & dicentem,* Pſallam & intelligam in via immaculata, quando venies ad me ? *Sed in via immaculata meritò non timet : Quia* Perfecta charitas foras mittit timorem. *Et cùm veneris ad eius amplexum, timet, ſed ſecuriter. Quid timet ? Cauebit, & obſeruabit ſe ab iniquitate ſua, ne iterum peccet : Non ne mittatur in ignem, ſed ne ab illo deſeratur. Et erit in illa, quid ? Timor caſtus permanens in ſæculum ſæculi.* Caſtum illum timorem, qui Spiritus-Sancti donum eſt, à Deo poſtulabat Dauid Pſalmo 118 dicens : *Confige timore tuo carnes meas ; à iudicijs enim tuis timui.* Hoc eſt, vt *S. Auguſtinus* explicat Sermone 25. in illum Pſalmum : *A timore tuo caſto, qui permanet in ſæculum ſæculi, carnalia mea deſideria comprimantur.*

Pſal. 100. 2.

An autem, & quomodo in Beatis timor ille caſtus permaneat, idem *S. Auguſtinus* explicat Libro 14. *De Ciuitate Dei*, Cap. 9. *Timor verò ille caſtus permanens in ſæculum ſæculi, ſi erit & in futuro ſæculo (Nam quo alio modo poteſt intelligi permanere in ſæculum ſæculi ?) Non eſt timor exterrens à malo, quod accidere poteſt ; ſed tenens in bono, quod amitti non poteſt. Vbi enim boni adepti amor immutabilis eſt, profectò ſi dici poteſt, mali cauendi timor ſecurus eſt. Timoris quippe caſti nomine ea voluntas ſignificata eſt, quâ nos neceſſe erit nolle peccare, & non ſollicitudine infirmitatis, ne fortè peccemus, ſed tranquillitate charitatis cauere peccatum. Aut ſi nullius omninò generis timor eſſe poterit in illa certiſſima ſecuritate perpetuorum feliciúmque gaudiorum ſic dictum eſt,* Timor Domini caſtus permanens in ſæculum ſæculi, *quemadmodum dictum eſt,* Patientia pauperum non peribit in æternum. *Neque enim æterna erit ipſa patientia, quæ neceſſaria non eſt, niſi vbi toleranda ſunt mala : Sed æternum erit, quò per patientiam peruenitur. Ita fortaſſe timor caſtus in ſæculum ſæculi dictus eſt permanere, quia id permanebit, quò timor ipſe perducit.*

Pſal. 9. 19.

Huic Spiritus-Sancti dono reſpondet prima beatitudo, *Beati pauperes Spiritu*. „Cùm enim (inquit *S. Thomas*) ad timorem filialem pertineat Deo reuerentiam exhibere, & ei ſubditum eſſe, id quod ex huiuſmodi ſubiectione conſequitur, pertinet ad donum timoris. Ex hoc autem quòd aliquis Deo ſe ſubijcit, deſinit quærere in ſeipſo, vel in aliquo alio magnificari, niſi in Deo. Hoc enim repugnaret perfectæ ſubiectioni ad Deum. Vnde Pſal. 19. dicitur : *Hi in curribus, & hi in equis : Nos autem in Nomine Dei noſtri inuocabimus.* Et ideò ex hoc quòd aliquis perfectè timet Deum, conſequens eſt quòd non quærat magnificari in ſe ipſo per ſuperbiam : Neque etiam quærat magnificari in exterioribus bonis, ſcilicet in honoribus & diuitijs : Quorum vtrumq; pertinet ad paupertatem ſpiritûs ; ſecundùm quòd paupertas ſpiritus intelligi poteſt vel exinanitio inflati & ſuperbi ſpiritus, vt Auguſtinus exponit : Vel etiam abiectio temporaliũ rerum, quæ fit ſpiritu, id eſt, propriâ voluntate ; per inſtinctum Spiritûs-Sancti, vt S. Ambroſius & Hieronymus exponunt. *Timor Dei* (inquit S. Auguſtinus) *congruit humilibus, de quibus dicitur,* Beati pauperes ſpiritu, *id eſt, non inflati non ſuperbi : Quibus Apoſtolus dicit,* NOLI altum ſapere, ſed time, *id eſt, Noli extolli.*

S. Auguſt. Lib. 1. De Sermone Dom. in Monte. S. Ambroſ. Lib. 5. in Luc. S. Hieron. in Matth. Cap. 5.

Timor Domini contra negligentiam militat, vt docet *S. Bernardus* Sermone 14. De Diuerſis. *Primus* (inquit) *contra negligentiam timor exſurgit, nimirum ipſe eſt quo concutitur anima, diſcutitur conſcientia, excutitur ſopor lethalis, incutitur ſolicitudo. Denique* Qui timet Deum, nihil negligit, *ſed veretur omnia opera ſua . . . Attingit ergo à fine vſque ad finem fortiter ſapientia victrix eradicando ſingula vitia, ſingulaſque inſerendo virtutes. Excutitur ſiquidem negligentia, vt Timoris Spiritus repleat mentem ; abijcitur curioſitas, vt ſuccedat Pietas ; experientia mali fugatur, apponiturque Scientia. Sic & concupiſcentiæ præualet Fortitudo, & Conſilium conſuetudinem amputat, & Intellectus vigens contemptum amouet, & diſparente omninò malitiâ Sapientia regnat. Qua quidem triumphante, de cætero miſeram illam Animam quam pernicioſè negligentia ſoporauerat, prius excitauerat curioſitas, attraxerat experientia, tenuerat concupiſcentia, ligauerat conſuetudo, contemptus in carcerem truſerat, malitia iugulauerat ; Timor ſuſcitat, Pietas blandè demulcet ; Scientia quid actum ſit indicans, dolorem apponit ; quod ſuum eſt Fortitudo erigit ; Conſilium ſoluit, Intellectus educit de carcere, Sapientia menſam apponit, refocillat eſurientem, & ſalutaribus reparat alimentis.*

Eccli. 7.

De diuino illo timore *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 6. & Oratione 22. præclarè ait : *Hoc vnum timeamus, ne quid magis quàm Deum timeamus, Diuinæque Imagini per improbam viuendi rationem probrum inferamus.*

ARTICVLVS III.

De Fructibus Spiritus-Sancti.

EX Donis Spiritûs-Sancti ſuauiſſimi Fructus conſequuntur, qui nos veluti fructiferas arbores in Eccleſiæ agro commendant, ſecundùm illam Chriſti ſententiam, Matth. 7. *Omnis arbor bona fructus bonos facit : Mala arbor malos fructus facit. Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos.*

Duodecim porrò fructus Spiritûs-Sancti ab Apoſtolo numerantur, Epiſt. ad *Galatas*, Cap. 5.

Primus eſt *Charitas*, fructus quidem generoſiſſimus, ſine qua virtutes cæteræ non cenſentur eſſe virtutes, & ex qua naſcuntur vniuerſa quæ bona ſunt, vt loquitur *S. Hieronymus*. Ex hac radice fructus oriri cæteros *S. Auguſtinus* præclarè oſtendit Tractatu 87 in *Ioannem*, ſcilicet gaudium, pacem, longanimitatem, benignitatem, bonitatem, fidem, manſuetudinem, continentiam. *Quis* enim *bene gaudet, qui bonum non diligit vnde gaudet ? Quis pacem veram niſi cum illo poteſt habere, quem veraciter diligit. Quis eſt longanimis in bono opere perſeueranter manendo, niſi ferueat diligendo ? Quis eſt benignus, niſi diligat cui opitulatur ? Quis bonus, niſi diligendo efficiamur ? Quis ſalubriter fidelis, niſi ea fide quæ per dilectionem operatur ? Qui vtiliter manſuetus, cui non dilectio moderetur ? Quis ab eo contineat vnde turpatur, niſi diligat vnde honeſtatur ? Meritò itaque Magiſter bonus dilectionem ſic ſæpe commendat, tanquam ſola præcipienda ſit : Sine qua non poſſunt prodeſſe cætera bona, & quæ non poteſt haberi ſine cæteris bonis, quibus homo efficitur bonus.* Quod ſine ipſa cætera bona non proſint, Apoſtolus docet 1. ad Corinthios 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero Prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam : Et ſi habuero omnem fidem, ita vt Montes transferam, charitatem aut non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.*

Fructus ſecundus Spiritus-Sancti eſt *Gaudium*, hoc præſtans vt homo ſpiritualis alacriter lætèque ſeruiat Deo. De quo Apoſtolus ait ad Philipp. 4. *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico, gaudete.* Gaudium iſtud internum eſt, purum, perpetuum, ad aliud gaudium perducens de quo dicit Chriſtus : *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui :* Ad æternam ſcilicet beatitudinem, quæ eſt *Gaudium de veritate :* In qua *Deus abſterget omnem lachrymam ab oculis Sanctorum, & iam non erit ampliùs neque luctus, neque clamor, ſed nec dolor erit vltra.* Gaudium illud neſcit Mundus, cuius riſum Sapiens reputat errorem. Poſt dilectionem porrò gaudium Apoſtolus numerat : Qui enim diligit quempiam, ſemper de eius felicitate lætatur.

Tertius fructus Spiritus-Sancti eſt *Pax*, quæ eo ſpectat vt in huius Mundi procellis animi tranquillitas ſeruetur. De quo Pſalm. 118. ſcriptum eſt : *Pax multa diligentibus legem tuam.* Pax illa eſt, quam *Hominibus bonæ voluntatis* Angelus Chriſto recens nato nuntiauit ; Pax illa *Quæ exſuperat omnem ſenſum*, vt Apoſtolus ait ; Pax illa eſt, quam Chriſtus poſt Reſurrectionem ſuam Diſcipulis ſuis dedit, ſtans in medio eorum & dicens : Philipp. 4.

Pax

Pax vobis: Pax illa eſt, quam mundus dare non poteſt; qua peccatores frui non poſſunt. Dicunt enim, *Pax, pax, & non eſt pax* ∴ *Non enim eſt pax impijs, dicit Dominus Deus*. [Jerem. 6. Iſai. 7.] Pax illa eſt, quæ promiſſa eſt Eccleſiæ pacifici Salomonis, ſeu potiùs Chriſti Regis pacifici, qui plus quàm Salomon eſt, Sponſæ: De qua Propheta cecinit: *Et factus eſt in pace locus eius*. [Pſal. 75.] De qua idem ait ex perſona Iuſtorum omnium: *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus*. Nec putemus, inquit S. *Hieronymus*, pacem tantùm in eo eſſe quærendam, ſi cum alio non iurgemur; ſed tunc Pax Chriſti, hoc eſt, hæreditas noſtra nobiſcum eſt, *Si tranquilla mens nullis paſſionibus perturbetur*. Laudandi ſunt qui amant pacem: Qui autem oderunt, meliùs interim docendo ac tacendo pacandi, quàm vituperando prouocandi. Verus pacis amator, inimicorum eius amator eſt. Quemadmodum enim ſi lucem iſtam amares, cæcis non iraſceereris, ſed eos doleres; & ſi opes haberes, ſi artem, ſi medicamentum, potiùs ad eos ſanandos curreres, quàm damnandos: Ita ſi pacis amator es, miſerere eum, qui non amat quod amas, qui non habet quod habes. Talis quippe res eſt, quam diligis, vt non innideas compoſſeſſori tuo. *Habet tecum pacem, & tibi non anguſtat poſſeſſionem* ∴ *Ama pacem, habe pacem, poſſide pacem, cape ad te quantos potes ad poſſidendam pacem: Tantò latior erit, quantò à pluribus poſſidebitur. Domus terrena cohabitatores multos non capit: Poſſeſſio pacis cum multis habitatoribus creſcit* ∴ *Bonum eſt amare pacem, & ipſam amare, eſt habere*. Conſidera cætera quorum homines cupiditate flagrant. Vide alium amare fundos, argentum, aurum, &c. Numquid iam qui amat, habet? Poteſt fieri vt horum omnium amator inanis ſit. Quando non habet, amat; cupiditate ardet vt habeat: Cùm autem habere cœperit, timore cruciatur ne perdat. Amat honorem, amat poteſtatem. Quanti homines poteſtatibus accipiendis priuati ſuſpirant? Et plerumque ante illos occupat vltimus dies, quàm perueniant ad id quod amant. Quanti ergo conſtat, quòd cùm amaueris, habebis? Non pretio quæris quod amas; non ambulas ad patronum per quem peruenias. *Ama pacem, & tecum eſt quod amas. Res iſta cordis eſt: Nec ſic cum amicis communicas pacem, quomodo panem. Panem quippe ſi communicare velis, quantò plures ſunt quibus frangitur, tantò minus fit vnde datur. Pax autem illi pani ſimilis eſt, qui in manibus Diſcipulorum Domini frangendo & dando creſcebat*. Verba ſunt S. *Auguſtini* Sermone 257. aliàs 35. ex editis à *Sirmondo*. Pacem cum Deo, cum nobiſmetipſis, cum proximis omnibus habeamus. Pax eſt *Tranquillitas ordinis*. Ordinem ſeruemus, vt Deo in omnibus ſubditi ſimus, ipſum ſuper omnia diligamus, illi fideliter ſeruiamus: Vt in nobis cupiditates rationi, corpus animæ, anima, ratióque Deo ſubdantur. Vt proximum ſicut noſmetipſos, propter Deum diligamus, non quærentes quæ noſtra ſunt, ſed quæ aliorum: Et pacem habebimus

Quartus fructus Spiritûs Sancti, eſt *Patientia*, quæ in duris ferendis ſita eſt: De qua Lucæ 21. Chriſtus ait: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*. De qua item Apoſtolus Iacobus Epiſtolæ ſuæ cap. 1. *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis: Scientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet: Vt ſitis perfecti & integri in nullo deficientes*. Hæc efficit, vt in tribulationibus gaudeamus, ſicut Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro Nomine Ieſu contumeliam pati. Perſuaſum enim habere debet, qui verè Fidelis eſt, patientiam characterem eſſe hominis Chriſtiani, *Qui quia Chriſtianus eſt, aliquid plus paſſurus eſt in hoc ſæculo*, vt ait S. *Auguſtinus* Sermone 46. *De Paſtoribus*, aliàs *De Tempore*, 165. Nam *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur* (inquit Apoſtolus) [2. Tim. 3.] Et vt S. *Auguſtinus* rurſus ait Sermone 296. aliàs De diuerſis 106. *Chriſtianorum eſt pati mala temporalia, & bona ſperare ſempiterna*.

Quintus fructus Spiritûs-Sancti, eſt *Longanimitas*, quæ magnitudinem animi in futuris bonis exſpectandis declarat. De qua *Habacuc II.* ſcriptum eſt: *Quia adhuc viſus procul, & apparebit in finem, ſi moram fecerit, exſpecta illum: Quia veniens veniet, & non tardabit. Ecce qui incredulus eſt, non erit recta anima eius in ſemetipſo: Iuſtus autem in fide ſua viuet*. Et Matth. 10. *Eritis odio omnibus propter nomen meum: Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit*. Et 2. ad Corinthios 6. *In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei Miniſtros: In multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu-ſancto, in charitate non ficta*.

Sextus eſt *Benignitas*, quæ virtus eſt lenis, blanda tranquilla, & omnium bonorum apta conſortio, inuitans ad familiaritatem ſui, dulcis alloquio, moribus temperata, vt ait S. *Hieronymus*. De qua Apoſtolus ad Coloſſenſes III. *Induite vos* (inquit) *ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam*. Hanc ita definiunt Stoïci: *Benignitas eſt virtus ſponte ad benefaciendum expoſita*.

Septimus eſt *Bonitas*, quæ nulli nocet, ſed benè vult omnibus. Hæc non multùm à benignitate diuerſa eſt, ſed in eo tamen differt, quia poteſt bonitas eſſe triſtior, & fronte ſeueris moribus irrugatâ bene quidem facere & præſtare quod poſcitur, non tamen ſuauis eſſe conſortio, & ſuâ cunctos inuitare dulcedine; (inquit S. *Hieronymus*.) De hac Apoſtolus ad Epheſios 5. *Vt filij lucis ambulate: Fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate: Probantes quid ſit beneplacitum Deo*.

Octauus eſt *Manſuetudo*, quæ omnes iræ motus ſedat & mitigat; propter quam Moyſes & Dauid laudati ſunt in Scriptura Sacra. [Num. 12. Pſal. 105.] De qua Prouerb. 3. ſcriptum eſt: *Manſuetis dabit gratiam*: Quæ propria Chriſti Domini virtus fuit, ad cuius imitationem Diſcipulos ſuos hortatur Matth. 11. *Tollite* (inquit) *iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde: Et inuenietis requiem animabus veſtris*.

Nonus eſt *Fides* in proximum, vt fideles, pactorúmque ac promiſſorum religioſi obſeruatores ſimus. De qua dicitur Prouerb. 12. *Abominatio eſt Domino labia mendacia: Qui autem fideliter agunt, placent ei*. Et 1. ad Timoth. 3. *Mulieres ſimiliter pudicas, non detrahentes, ſobrias, fideles in omnibus*.

Decimus eſt *Modeſtia*, quæ omnem faſtus & arrogantiæ ſpeciem in exteriori habitu cultúque & apparatu excludit. De qua Apoſtolus ad Philipp. 4. *Modeſtia veſtra* (inquit) *nota ſit omnibus hominibus: Dominus prope eſt*.

Vndecimus eſt *Continentia*, quâ non ſolùm in cibo & potu modum ſeruamus, ſed etiam prauas omnes cupiditates coërcemus, *Ab omni ſpecie mala abſtinentes*. [1. Theſſal. 5.] Ipſa in hoc bello valet plurimum, in quo aduersùs carnem Spiritus concupiſcit; quoniam ipſas carnis concupiſcentias quodam modo crucifigit. Vnde Apoſtolus ad *Galatas* 5. Poſtquam fructus Spiritus-Sancti enumerauit, continuò ſubdit: *Qui autem Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs*. Hæc diuinum munus eſt, neceſſarium vt declinemus à malo. Vt autem faciamus bonum, ad aliam videtur virtutem, hoc eſt ad iuſtitiam pertinere. Hoc nos admonet ſacer Pſalmus vbi legimus, *Declina à malo, & fac bonum*. [Pſal. 33.] Quo autem fine iſta faciamus, mox addidit, dicens: *Inquire pacem, & perſequere eam*. Pax enim perfecta tunc erit nobis, quando naturâ noſtrâ Creatori ſuo inſeparabiliter cohærente, nihil nobis repugnabit ex nobis. Hoc & ipſe Saluator voluit intelligi, vbi ait: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris*. [Lucæ 12.] Quid eſt lumbos accingere? Libidines coërcere, quod eſt continentiæ. Lucernas verò ardentes habere, eſt bonis operibus lucere atque feruere, quod eſt iuſtitiæ. Neque hîc tacuit, quo fine iſta faciamus, addendo: *Et vos ſimiles hominibus exſpectantibus dominum ſuum, quando reuertatur à nuptijs*. Cùm enim venerit, nos renumerabit, qui continuimus nos ab his quæ cupiditas, & ea quæ imperauit charitas fecimus: vt in eius perfectâ & ſempiternâ pace, ſine vllâ mali contentione, & cum ſummâ boni delectatione regnemus. Verba ſunt Sancti *Auguſtini* libro *de Continentia*, cap. vltimo.

Duodecimus fructus Spiritûs-Sancti eſt *Caſtitas*, quam continentiæ vocabulum ſignificatione ſuâ complectitur, ſed nomen iſtud magis explicat. Hæc mentem caſtam in corpore caſto conſeruat. Cùm enim Templum Dei ſanctum ſit, quod nos ſumus: *Huius Templi Antiſtes & Æditua eſt Pudicitia, quæ nihil immundum aut profanum inferri ſinit*, vt loquitur *Tertullianus*. De qua 1. ad Corin-

Corinthios 7. ſcriptum eſt: Et mulier *innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* Et 2. ad Corinthios 11. *Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.* Et ad tit. 2. *Prudentes, caſtas, ſobrias, &c.* Et 1. Petri 3. *Conſiderantes in timore caſtam conuerſationem veſtram.*

ARTICVLVS IV.

De Confirmationis Charactere, altero eius effectu.

CONfirmationis Sacramento Characterem imprimi, ob idque ipſum iterari non poſſe, dogma Fidei eſt, Concilij Tridentini iudicio confirmatum, Seſſione 7. Canone 9. idque ex Apoſtolo cap. 6. Epiſtolæ ad Hebræos colligitur, ſcribente: *Non rurſum iacientes fundamentum Pœnitentiæ ab operibus mortuis, & Fidei ad Deum, Baptiſmatum doctrinæ, Impoſitionis quoque manuum.* Quibus verbis Sacramentum Impoſitionis manuum, id eſt Confirmationem, non magis iterari poſſe ſignificat, quàm Baptiſmum, vt S. *Auguſtinus* obſeruat in Expoſitione inchoata Epiſt. ad Romanos: *Iſta omnia* (inquit) *in Baptiſmo traduntur, quæ negat eſſe repetenda, vtique in conſecrandis fidelibus.* Quæcumque enim Sacramenta quâdam conſecratione homini conferuntur, iterari non poſſunt. Quo nomine Baptiſmum & Ordinationem iterari non poſſe, S. *Auguſtinus* probat lib. 2. *Contra Epiſtolam Parmeniani*, cap. 13. *Vtrumque* (inquit) *Sacramentum eſt, & quadam conſecratione homini datur, illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur: Ideòque in Catholica vtrumque non licet iterari.* Cùm itaque Fideles per Confirmationem Deo conſecrētur tanquam Milites Chriſti; & poteſtatem accipiant ad agendum ea quæ pertinent ad pugnam ſpiritualem contra hoſtes fidei: Confirmationis Sacramentum Characterem imprimit, ideóque iterari non poteſt. Vnde idem S. *Auguſtinus* lib. 2. *Contra Litteras Petiliani*, cap. 104. Sacramentũ Confirmationis apud Hæreticos, non minùs quàm Baptiſmum, ratum eſſe aſſerit. *Diſcernat ergo* (inquit) *viſibile ſanctum Sacramentum, quod eſſe & in bonis & in malis poteſt, illis ad præmium, illis ad iudicium, ab inuiſibili vnctione charitatis, quæ propria bonorum eſt.* Confirmationem iterari non poſſe pariter pronuntiarunt S. *Gregorius Magnus*, lib. 12. Epiſt. 31. Concilium Toletanum 8. Canone 7. *Gregorius* 2. Epiſt. 4. ad *Bonifacium*, ex qua laudatur diſt. 4. *De Conſecratione*, cap. 9. Concilium Cabilonenſe 2. Canone 27.

Character autem Confirmationis ſupponit characterẽ Baptiſmi. Ita enim ſe habet Confirmatio ad Baptiſmum, ſicut augmentum ad generationem: Porrò manifeſtum eſt neminem poſſe in ætatem perfectam promoueri, niſi primò fuerit natus: & ſimiliter niſi fuerit aliquis baptizatus, non poteſt Sacramentum Confirmationis accipere. Vnde *Si aliquis non baptizatus confirmaretur, nihil acciperet, ſed oporteret iteratò ipſum confirmari poſt Baptiſmum;* (inquit S. Thomas, 3. p. q. 72. art. 6)

Obijcitur, S. *Auguſtinum* diſertis verbis aſſeruiſſe, Confirmationem poſſe iterari. Sic enim habet lib. 3. *De Baptiſmo*, cap. 16. *Manus autem impoſitio non ſicut Baptiſmus repeti non poteſt: Quid eſt enim aliud quàm Oratio ſuper hominem?*

Præterea, homines ab hæreſi conuerſi, in qua baptizati fuerant, recipiebantur in Eccleſiam per Epiſcopalem Manuum impoſitionem, aduocantem ſeptiformem Spiritum-Sanctum, teſte *Siricio* Pontifice Epiſt. ad *Himerium* cap. 4. Vbi Arianos, cæteróſque Hæreticos ad Eccleſiam redeuntes, baptizari vetat: *Quos* (inquit) *nos cum Nouatianis, aliiſque hæreticis, ſicut in Synodo conſtitutum eſt, per inuocationem ſolam ſeptiformis Spiritus, Epiſcopalis manus impoſitione, Catholicorum conuentui ſociamus, quod etiam totus Oriens Occidénſque cuſtodit.* Hæc autem Manuum Impoſitio erat Confirmatio, eáque non ſolis Nouatianis, qui Sacramentum illud in Hæreſi non acceperant, ſed omnibus Hæreticis ad Eccleſiam redeuntibus adhibebatur, quamuis Confirmationem in Secta ſua recepiſſent continenter poſt Baptiſmum. Iterabatur itaque Confirmatio ex Eccleſiæ diſciplina. Ad hæc, Concilium Conſtantinopolitanum 1. Canone 7. Hæreticos ad Eccleſiam redeuntes vngi iubet ſancto Chriſmate, ſub præſcripta verborum formula, *Signaculum donationis Spiritus-Sancti.* Quod & *Methodij* Patriarchæ Conſtantinopolitani Canon de Ritu recipiendorum Hæreticorum in Euchologio editus confirmat.

Reſpondetur, Manuum impoſitionem quam iterari poſſe S. *Auguſtinus* pronunciauit, non eſſe Manuum impoſitionem confirmatoriam, ſed manuum impoſitionem *in Pœnitentiam*, ſiue reconciliatoriam. De qua S. *Stephanus* 1. Pontifex & Martyr apud S. *Cyprianum* Epiſt. 74. *Si quis ergo à quacumque Hæreſi venerit ad nos, nihil innouetur niſi quod traditum eſt, vt manus illi imponatur in Pœnitentiam.* De qua ipſe S. *Cyprianus* Epiſt. 71. *Quod nos quoque hodie obſeruamus, vt quos conſtet hîc baptizatos eſſe, & à nobis ad Hæreticos tranſiſſe, ſi poſtmodum peccato ſuo cognito & errore digeſto, ad Veritatem & Matricem redeant, ſatis ſit in Pœnitentiam manum imponere: Vt quia ouis jam fuerat, hanc ouem abalienatam & errabundam in ouile ſuum Paſtor recipiat.* De qua S. *Auguſtinus* lib. 3. De Baptiſmo cap. 12. *Cyprianus* cum cæteris *ſtatuit, vt ſi ab hæreſibus rediret in Eccleſiam, quicumque fuerant in ea baptizati, non jam per Baptiſmum, ſed per Pœnitentiam reciperentur.* De hac *Innocentius I.* Epiſt. 18. Laïcos ex Arianis, cæteriſque eiuſmodi peſtibus, conuerſos ad Dominum *Sub imagine Pœnitentiæ ac Sancti-ſpiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipi* decernens. De hac etiam loquuntur *Siricius*, Canon Concilij Conſtantinopolitani, & Canon *Methodij*. Per eam, & coniunctam orationem inuocabatur Spiritus-Sanctus ſeptiformis, non quidem ad robur, vt in Confirmatione, ſed ad remiſſionem peccatorum, vt conſtat ex varijs Orationibus, quæ in Græcorum Euchologijs habentur pro Confirmatione, & pro Reconciliatione Hæreticorum. Vnctio etiam Chriſmatis hominibus ab Hæreſi redeuntibus adhibita, erat mera cæremonia Eccleſiaſticæ inſtitutionis, in quibuſdam ſolùm Eccleſijs vſurpata. Arianos enim *per Impoſitionem manus Occidens, per vnctionem ſancti Chriſmatis* in Eccleſiam *Oriens* recipiebat: Monophyſitas verò & alios *ex ſolâ Confeſſione ſiue Profeſſione Fidei*, teſte S *Gregorio* lib. 9. Epiſt. 61. ad *Quirinum* & cæteros Epiſcopos Iberiæ. Id autem fiebat, vt Baptiſmus, quem in Hæreſi ſuſceperant, *Vires emundationis* reciperet. Ritus ille qui non idem fuit in omnibus Eccleſijs, & omnibus temporibus, Sacramentum certè Confirmationis non fuit, ſed mera cæremonia. Præterea, Manus impoſitio & Chriſmatio, quæ paſſim committebatur Presbyteris abſente Epiſcopo, & periculo mortis imminente, non erat confirmatoria, ſed reconciliatoria: Porrò talis erat Manus impoſitio & Chriſmatio, quâ recipiebantur Hæretici, vt conſtat ex Concilio Arauſicano 1. Canone 1. *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe deſiderant; ſi deſit Epiſcopus, à Presbyteris Chriſmate & benedictione conſignari placuit.* Et ex Concilio Epaonenſi Canone 16. *Presbyteros* (inquit) *propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus, deſperatis & decumbentibus Hæreticis, ſi conuerſionem ſubitam petant, Chriſmate petimus ſubuenire: Quod omnes conuerſari, ſi ſani ſunt, ab Epiſcopo nouerint expetendum.* Vtramque illam manus impoſitionem conceptis verbis diſtinguit *Vigilius* Pontifex Maximus Epiſt. 2. *Quorum* (inquit) *reconciliatio* (ſcilicet eorum qui baptiſmum apud Hæreticos ſuſceperant) *non per illam Impoſitionem manus, quæ per inuocationem Sancti-ſpiritus fit, operatur: Sed per illam quâ Pœnitentiæ fructus acquiritur, an Sanctæ Communionis reſtitutio perficitur.* Ritus tamen ille vel impoſitionis Manuum vel Chriſmationis ſuper homines ab hæreſi rediuiuos frequentatus, inuocationem Spiritus-Sancti adiunctam habebat; non ad perfectionem & robur, vt in Confirmatione, ſed ad remiſſionem peccatorum, & præſertim peccati hæreſeos & ſchiſmatis, quod impedimentum fuerat, ne gratiam Baptiſmatis & Confirmationis apud Hæreticos cum ipſis Sacramentis reciperent; vel quo gratiam illam in Eccleſia per huiuſmodi Sacramenta receptam, ad Hæreticos deficiendo amiſerant. Non tamen Ritus ille Manus impoſitionis vel Chriſmationis, quocumque modo fieret in Hæreticorum, qui Confirmationem olim recepiſſent, Reconciliatione, gratiam ex ſe propriâque virtute conferebat; ſed Eccleſiæ precibus, Sacerdotum meritis, conuerſi hominis humilitate, Pœnitentiæ ſimul ac ſemper adiunctæ vi & efficaciâ, remoto obice, Gratia Baptiſmi & Confirmationis conferebatur, aut quadamtenus excitabatur atque reuiuiſcebat.

C A-

CAPVT IV.

DE NECESSITATE CONFIRMATIONIS:

Eiuſdemque Sacramenti ſubiecto.

PROPOSITIO I.

Sacramentum Confirmationis non eſt neceſſarium homini Chriſtiano neceſſitate medij.

ILLVD eoim neceſſarium eſt neceſſitate medij, ſine quo ſalutem æternam homo conſequi non poteſt: At ſalutem æternam Confirmatione actu non ſuſceptâ homo fidelis conſequi poteſt. Id probatur 1. ex Concilio Illiberritano Canone 77. cuius hæc verba: *Si quis Diaconus regens Plebem ſine Epiſcopo vel Preſbytero aliquos baptizauit, eos Epiſcopus per Benedictionem perficere debebit: Quod ſi ante de ſeculo receſſerit, ſub fide qua quis crediderit, poterit eſſe iuſtus.* 2. Ex S. *Hieronymo* Dialogo Aduerſus Luciferianos: *Multis in locis* (inquit) *idem factitatum reperimus ad honorem potiùs Sacerdotij, quàm ad legis neceſſitatem. Alioqui ſi ad Epiſcopi tantùm imprecationem Spiritus-ſanctus defluit, lugendi ſunt qui in viculis, aut in caſtellis, aut in remotioribus locis per Preſbyteros & Diaconos baptizati ante dormierunt, quàm ab Epiſcopis inuiſerentur.* 3. Ex S. *Hilario Arelatenſi* Homiliâ De Pentecoſte: *Continuò tranſituris* (inquit) *ſufficiunt Regenerationis beneficia, victuris autem neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia.* 4. Ex *Innocentio III.* cap. *Quanto*, Extra, *De Conſuetudine*, vbi de Confirmatione, aliiſque Sacris Epiſcopalis Mioiſterij ſic loquitur: *Licet non ſint à Fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate, quæ legem non habet, omittere, quàm vt ab his quibus ea conferre non licet, inaniter conferantur.*

PROPOSITIO II.

Confirmatio in re vel in voto eſt adultis neceſſaria neceſſitate Præcepti Diuini, & Eccleſiaſtici.

S.Thom. 3.p.q.72. art.8. VNuſquiſque enim diuino Præcepto tenetur enlti, vt Chriſtianæ vitæ perfectionem aſſequatur; hæc ſiquidem Dei voluotas eſt: Quemadmodum ea eſt intentio naturæ, vt omnis qui corporaliter naſcitur, ad perfectam ætatem perueniat. Per hoc autem Sacramentum homo promouetur ſpiritualiter in ætatem perfectam. Præterea, Iure diuino tenetur vnuſquiſque ſuę ſecuritati conſulere ad euadenda pericula, & vincendos ſalutis hoſtes: Vires autem ad id neceſſarias Confirmationis Sacrameotum ex inſtructione Chriſti ſubminiſtrat. Quamobrem ſuſceptio illius io re, vel in voto neceſſaria eſt adultis neceſſitate Præcepti Diuini. Eccleſiaſtici verò Præcepti neceſſitatem probant Concilia, Iliberritanum Caoone 38. Canone 48. Pariſienſe 6. lib. 1. Canone 33. Senonenſe aoni 1524. Synodus Pariſienſis anni 1557. Concilium Mediolanenſe 4. ſub S. *Carolo Borromæo*, Conuentus Melodunenſis Cleri Gallicani 1579. Concilium Rothomagenſe 1581. Burdigalenſe, Turonenſe, & Remenſe 1583. Bituricenſe 1584. Aquenſe 1585. Toloſanum 1590. Eamdem neceſſitatem ſignificant SS. Patres: *Cyprianus* Epiſt. 70. ad Ianuarium: *Vngi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, vt accepto Chriſmate, id eſt, Vnctione, eſſe vnctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit.* Ita S. *Hilarius Arelatenſis* Homiliâ De Pentecoſte: *Victuris neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia.* Ita S. *Gregorius Magnus* lib. 12. Epiſt. 21. præcipiens Confirmationem conferri, cùm probari noo poteſt eſſe collatam: *Ne talis dubitatio ruina Fidelibus.* Ita *B. Petrus Damiani* Sermone 1. io Dedicatione Eccleſiæ: *Decretales Paginæ, & SS. Patrum Inſtituta decernunt non eſſe differendam poſt Baptiſmum Sacramenti huius virtutem, ne nos inermes inueniat fraudulentus ille Contortor, à quo nemo vnquam nocendi inducias extorſit.* His condum confirmeris? *Propterea timendum eſt eis, qui per negligentiam amittunt Epiſcopi præſentiam, & non ſuſcipiunt manus impoſitionem, ne fortè propterea damnentur; quia feſtinare debuerunt, dum potuerunt.* Ex eodem hæc verba laudat S. *Thomas* 3. part. quæſt. 72. art. 8. ad 4. *Omninò periculoſum eſſet, ſi ab hac vita ſine Confirmatione migrare contingeret.* NON QVIA *damnaretur* (inquit S. Doctor) *niſi fortè propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur. Vnde etiam pueri Confirmati decedentes maiorem gloriam conſequuntur, ſicut & hîc majorem obtinent gratiam.*

Concilij denique Tridentini Catechiſmus idem docet. *Atque illud in primis docendum eſt* (inquit) *hoc Sacramentum eiuſmodi neceſſitatem non habere, vt ſine eo ſaluus quis eſſe non poſſit: Quamquam verò neceſſarium non eſt, à nemine tamen prætermitti debet: Sed potiùs maximè cauendum eſt, ne in re ſanctitatis plena, per quam nobis diuina Munera tam largè impartiuntur, aliqua negligentia committatur. Quod enim omnibus communiter ad ſanctificationem Deus propoſuit, ab omnibus etiam ſummo ſtudio expetendum eſt. Ac Sanctus quidem Lucas, cùm admirabilem illam Spiritus-Sancti effuſionem deſcriberet, ita inquit:* Et factus eſt repente de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum. *Deinde, paucis interiectis:* Et repleti ſunt omnes Spiritu-Sancto. *Ex quibus verbis licet intelligere: Quoniam domus illa ſanctæ Eccleſię figuram & imaginem gerebat, ad omnes Fideles Confirmationis Sacramentum, cuius initium ab eo die ductum eſt, pertinere. Atque id etiam ex ipſius Sacramenti ratione facilè colligitur: Illi enim ſacro Chriſmate confirmari debent, quibus ſpirituali incremento opus eſt, & qui ad perfectum Chriſtianæ Religionis habitum perducendi ſunt: At nulli id non maximè conuenit. Vt enim hoc ſpectat natura, vt qui in lucem eduntur, adoleſcant, atque ad perfectam ætatem perueniant, etiamſi interdum quod vult, minùs aſſequatur: Ita communis omnium Mater Catholica Eccleſia vehementer optat, vt in ijs, quos per Baptiſmum regenerauit, Chriſtiani hominis forma perfectè abſoluatur: Id autem quoniam Myſticæ Vnctionis Sacramento efficitur, perſpicuum eſt eam ad vniuerſos Fideles æquè pertinere.*

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGVLA I.

LEthaliter peccant, & in manifeſtum ſalutis diſcrimen ſe conijciunt Chriſtiani, qui Confirmationis Sacramentum ſuſcipere contemnunt, vel negligunt.

Hinc *Ionas Aurelianenſis* lib. 1. *De Inſtitutione Laicali*, cap. 7. *Nequaquam* (loquit) *à Fidelibus tanti Doni perceptio negligenter differenda, ſed potiùs remoto torpore negligentię, cum magna animi auiditate & deuotione petenda & percipienda: Ne ſine ipſius Doni munere quis rebus humanis eximatur.* Id omnes probant mox laudata *Hugonis à S. Victore* & S. *Thomæ* teſtimonia. Accedit generalis illa eiuſdem Angelici Doctoris Senteotia 3. p. q. 65. art. 4. ad 3. *Omnium Sacramentorum contemptus eſt ſaluti contrarius.* Addit quidem: *Non tamen eſt contemptus Sacramenti in hoc, quòd aliquis non curat accipere Sacramentum, quod non eſt de neceſſitate ſalutis.* Sed de illis Sacramentis loquitur, quæ non ſunt neceſſaria neque neceſſitate medij, nec præcepti ſingulis Chriſtianis, vt Ordo & Matrimonium. *Alioquin* (inquit) *omnes, qui non accipiunt Ordinem, & qui non contrahunt Matrimonium, contemnerent huiuſmodi Sacramenta.* Alia autem ratio eſt de Confirmatione, Euchariſtia, & Vnctione-Extrema, quæ ſpectatis perſonarum & temporum circumſtantijs, neceſſariæ ſunt neceſſitate Præcepti, cùm Diuini, tum Eccleſiaſtici. Vnde Concilium Mediolanenſe 4. ſub S. *Carolo*, tit. *De his quæ pertinent ad Sacramentum Confirmationis*, ſtatuit vt *Parochi, Animarúmue Curatores Populum doceant, quanto Religionis ſtudio ſuſci-*

ne quis eorum, qui ſibi in curam traditi ſunt, illud ſuſcipere negligat. Quare præmoneant, quod etiam Concilij Vvormatienſis Canone ſancitum eſt, Vt quicumque intra Parochiæ ſuæ fines habitant, neque confirmati adhuc ſunt, illud omnes ſuſcipiant, qui ætate ſunt, quâ Epiſcopus eos duxerit eſſe debere, qui ad hoc Sacramentum tunc accedant. Si quis verò neglexerit, canonicis ſubiaceat diſciplinis.

REGVLA II.

S*Acramentum Confirmationis contemni cenſetur,* QVANDO *Epiſcopus eſt præſens, paratus dare, & perſona hoc ſciens negligit aut deſpicit ſuſcipere.*

Ita Concilium Senonenſe 1524. Et *S. Carolus* in Inſtructionibus *De Sacramento Confirmationis* iubet, vt *Parochus, ſi quos negligentes animaduerterit, eos paternâ obiurgatione cohortetur, vt ad Confirmationis Sacramentum ſuſcipiendum, datâ præſentis Epiſcopi miniſtrationem celebrantis opportunitate, feſtinent; alioquin illis timendum valde eſſe demonſtret, quòd cùm potuerint, in re ſalutari tam negligentes extiterint. Atque in Confirmationis Sacramento ſuſcipiendo negligentes, vt Decreto Prouinciali ex Canone Remenſi cauetur, canonis ſubiacent diſciplinis.*

REGVLA III.

P*Ræceptum de Sacramento Confirmationis ſuſcipiendo maximè obligat perſecutionis, grauiorúmque tentationum, præſertim aduerſus Fidem, tempore.*

Confirmatio enim (inquit Concilium Senonenſe) *fortiorem reddit ad reſiſtendum tentationibus, promptiorem ad Deo ſeruiendum, & Dei præcepta implendum; in Fidei confeſſione confirmatum conſtantiorem efficit.* Huius Sacramenti neglectu *Nouatianum* perſecutionis tempore præ metu ac nimia viuendi cupiditate Preſbyterum ſe eſſe negaſſe, teſtatur *S. Cornelius* Romanus Pontifex & Martyr in Epiſtolâ ad *Fabium*, apud *Euſebium* libro 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap. 43.

REGVLA IV.

E*Ccleſiaſticum Præceptum de Confirmatione ſuſcipienda, obligat opportunitate datâ, cùm ſcilicet Epiſcopus ad illius Adminiſtrationem paratus adiri poteſt, quamuis non ſine labore.*

Quamobrem Sacra Facultas Pariſienſis anno 1631. hanc Propoſitionem ab Anglis quibuſdam ſeu Hibernis Theologis aſſertam ceoſorio ſtigmate inuſſit: *Omnes Theologi dicunt Confirmationem non præcipi, niſi cùm commodè haberi poteſt; vel (vt alij dicunt) commodiſſimè, quando ſine vllo vel minimo prorſus incommodo.* Theologorum Pariſienſium Cenſura his verbis concepta eſt: *Iſta Propoſitio eſt ſcandaloſa, in maximum Sacramenti Confirmationis contemptum, maligno animo propoſita, & in errorem poteſt inducere.*

REGVLA V.

P*Arentes tenentur adducere pueros confirmandos ad Epiſcopum, cùm idoneam ætatem attigerunt, & Epiſcopus Sacramentum iſtud adminiſtrat: Alioquin grauis peccati rei ſunt.*

Hinc *S. Carolus* in Inſtructionibus: *Et præterea* (inquit) *parentes, quorum negligentiâ id factum eſt, ex Libro Pœnitentiali Pœnitentiam olim egiſſe annos tres apparet.* Et in Canonibus Pœniteotialibus ad 5. Præceptum Decalogi ex aotiqua Diſciplina præſcriptis: *Cuius filius ſine Confirmationis Sacramento moritur; parentes quorum negligentiâ id factum eſt, Pœnitentiam agent annos tres.*

REGVLA VI.

O*Mnis ætas Confirmationis eſt idonea, ſicut & Baptiſmo:* Poſt cuius ſuſceptionem contineoter adminiſtrabatur ex aotiqua Eccleſię Diſciplina, vbi præſens erat Epiſcopus, vt ex priorom ſæculorum Patribus & Concilijs compertum eſt, Tertolliaoo, S. Cypriano, Cyrillo Hieroſolymitano, Optato, Paciano, Ambroſio, Coocilijs Illiberritano & Laodiceno. Infantibus conferri ſolitum iſtud Sacramentum, teſtatur & *Innocentius I.* Epiſt. Ad *Decentium*, & *S. Gregorius Magnus* lib. 3. Epiſt. 9. Ad *Ianuarium*. Pueris conferri poſſe docet etiam *S. Thomas* 3. p. q. 72. art. 8. ad 2. *Ætas,* (inquit) *corporalis non præiudicat Animæ. Vnde etiam in puerili ætate homo poteſt conſequi perfectionem ſpiritualis ætatis, de qua dicitur Sap. 4.* Senectus venerabilis eſt, oon diuturna, neque oumero aonorum computata. *Et inde eſt quòd multi in puerili ætate, propter robur Spiritus-Sancti perceptum, vſque ad ſanguinem fortiter certauerunt pro Chriſto.*

REGVLA VII.

P*Riſca Diſciplina ſtatim adminiſtrandi pueris Sacramentum Confirmationis poſt Baptiſmum, in Eccleſia Latina rectè mutata eſt, & rationis vſus expectatus.*

Vt ſcilicet maiori cum reuereotia ſuſcipiatur: Vt illud ſuſcipiendo meritum apud Deum ſibi comparent: Vt Fidem per ſe ipſos profiteri poſſint: Vt denique ſe Confirmatos meminerint, periculúmque remoueatur omne hoc Sacramentum iterandi.

REGVLA VIII.

S*Ecundùm hodiernam Diſciplinam pueris ante ſeptennium non eſt conferendum ordinariè Confirmationis Sacramentum.*

Ita Concilij Tridentini Catechiſmus: *Si duodecimus annus expectandus non videatur, vſque ad ſeptimum certè hoc Sacramentum differre maximè conuenit.* Ita Synodus Ligonenſis 1404. Senonenſis 1524. Pariſienſis 1557. Turonenſis 1583. Bituricenſis 1584. Aquenſis 1585. Melodunenſis Cleri Gallicani Conuentus 1579. Concilium Mediolanenſe 1. ſub S. Carolo: *Minori Septennio* Confirmationis *Sacramentum minimè præbeatur.* S. Carolus in Inſtructionibus De Sacramento Confirmationis: *Parochus, in cuius Parochia huius Sacramenti miniſtratio indicitur, pueros deſcribet, qui annum octauum attingerint; quam ætatem ſi quos rationis vſu deuotioniſque ſtudio antecedere fortè viderit, eos quoque in numero eorum adſcribet, qui Confirmationis Sacramento initientur; vt Spiritûs-Sancti virtute confirmati, accedant etiam ad præſtantiſſimum Eucharistiæ Sacramentum.* Poteſt tamen Epiſcopus iuſtis de cauſis pueros ſepteooio minores cooſirmare, vt declarat Coocilium Mediolanenſe 5. ſub S. Carolo. *Alio* (inquit) *Decreto, quod in Concilio Mediolanenſi 1. ſanciuimus, cautum eſt, ne Confirmationis Sacramentum ijs præberetur, qui annis ſeptem minores natu ſunt: Si tamen Epiſcopus ob aliquam cauſam iuſtam, atque adeò neceſſariam, paruulo & infanti qui non modò eam ætatem expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandum aliquando cenſuerit, ne ſit veritum. Iis verò minoribus natu atque adeò paruulis ſi quandoque miniſtrabitur, eorum parentes, vel qui eorum curam gerunt, Parochus moneat, vt ætate procedente illos ea de re certiores faciant, ne parentibus, curatoribúſue poſtea mortuis, ipſi aliquando dubitent, an hoc Sacramentum, quod iterari nefas eſt, ſuſceperint.* In alijs Inſtructionibus Italicoidiomate conſcriptis monet, vt *Nemo niſi duodecim annos natus* illud Sacramentum poſtulet, niſi expreſſam ab Archiepiſcopo liceotiam ad id habeat.

REGVLA IX.

I*Nfirmis & in vitæ periculo conſtitutis, qui confirmati non fuerint, Sacramentum iſtud piè poſtulantibus, ab Epiſcopo adminiſtrandum eſt.* Ita Concilium Pariſienſe 6. lib. 5. cap. 33. *Infirmis & morte periclitantibus ſicut Baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter Donum Spiritûs-Sancti eſt tradendum.*

Ita Conciliom Medinlanenſe 5. part. 1. De his quæ ad Sacrameotum Confirmationis pertinent: *Quòd ſi quis cùm periculosè ægrotat ſe Chriſmatis Sacramento confirmatum non eſſe meminerit; ac propterea id ſibi miniſtrari petat; tunc Epiſcopus, ſi eâ loci eſt vbi ille ægrotat; vt ne ſine hoc Sacramento decedat, eum charitate paternâ inuiſat, & ritè confirmet.* Ita *S. Carolus* io Inſtructionibus: *Parochus ægrotos nondum confirmatos deſignabit, ne ingraueſcente morbo ſine hoc Sacramento decedant.*

CA-

CAPVT V.

DE DISPOSITIONIBVS AD CONFIRMATIONEM Suſcipiendam vel adminiſtrandam Neceſſarijs.

CVM Sacramentum iſtud ad perfectionem, incrementum, & conſummationem Gratiæ Baptiſmalis inſtitutum ſit, neceſſe eſt vt ſint in ſtatu gratiæ qui illud ſuſcipiunt. Quamobrem ſi grauiorum peccatorum rei ſunt, oportet vt Sacramentali Confeſſione & Pœnitentia illa expient, ſi Confeſſarij copia ſuppetat; vel, ſi Confeſſarius deſit, maximo peccatorum dolore, ſeu perfecta contritione afficiantur, cum propoſito quàm primùm confitendi: Alioqui Spiritum-Sanctum & gratiam ſanctificantem, donáque eiuſdem Spiritûs-Sancti non recipient, ſed nudum characterem. Secundò, neceſſaria eſt Symboli profeſſio ab ijs qui adultâ ſunt ætate. Tertiò, ieiunos eſſe maximè conuenit, ſi horis matutinis conferatur, ſecundùm antiquæ Eccleſiæ conſuetudinem. Has diſpoſitiones præſcribunt *Herardus* Turonenſis Archiepiſcopus, Cap. 75. Canon, *Vt ieiuni*, diſt. 5. *De Conſecratione*, Conſtitutiones *Odonis* Pariſienſis Epiſcopi, Cap. 4. Synodus Ligonenſis anni 1404. Senonenſis 1524. Carnotenſis 1526. Pariſienſis 1557. Conuentus Melodunenſis Cleri Gallicani 1579. Synodus Rotomagenſis 1581. Remenſis, Burdigalenſis, & Turonenſis 1583. Bituricenſis 1584. Aquenſis 1585. Toloſana 1590. Narbonenſis 1609. Burdigalenſis 1624. Concilium Mediolanenſe 4. ſub *S. Carolo*, Catechiſmus Concilij Tridentini; Idem Sanctus Cardinalis Archiepiſcopus Mediolanenſis in Inſtructionibus, vbi & alias diſpoſitiones cùm animi, tum corporis, ad illud Sacramentum dignè ſuſcipiendum neceſſarias & opportunas exponit his verbis.

Præmonebit, vt nemo excommunicatus, interdictus, in graui publicóque peccato iacens, accedat ad hoc Sacramentum; neque qui in Paſchate Communione abſtinuerit.

Illud verò maximè hortabitur, vt hoc Sacramento cùm Spiritûs-Sancti gratia vberrimè conferatur, ad eam conſequendam ſe ieiunijs, eleemoſynâ qui per facultates poſſunt, alijſque pietatis officijs & operibus parent: Atque in primis frequentiori & ardentiori religioſæ orationis ſtudio deuotè ſe exerceant, exemplo Sanctorum Apoſtolorum? qui dum exſpectarent Spiritum-Sanctum, Perſeuerantes erant in oratione & ieiunio. *Sed efficiet ſaltem, vt pridie diei Confirmationis ieiunent, qui poſſunt.*

Hoc verò diligenter curabit, vt de peccatis confiteantur, confeſſique ad Confirmationis Sacramentum accedant; tum confirmati ſacram Communionem ſumant. Qui ordo Communionis poſt Confirmationem ſumendæ, ſi commodè ſeruari poterit, antiquæ conſuetudini erit accommodatus. Seruent certè illi, qui ad id rectè præparati, tunc primùm Sacram Communionem percepturi ſunt.

Confeſſionis autem præſtitæ teſtimonium ſcriptum ei præbeant, cui cura hæc comiſſa eſt.

Præmonebit item, vt omnes manè ieiuni illud ſuſcipiant; quemadmodum & ieiunus Epiſcopus miniſtrat.

Vt mares, tam qui Confirmationem ſuſcepturi ſunt, quàm qui ad eam Patrini adhibebuntur, veſtitu ſimplici, moderato, & modeſtiæ Chriſtianæ conſentaneo accedant; & arma item deponant.

Idem feminæ præſtent: Ita ſcilicet, vt ne fuco & pigmentis facie illita, non immoderato capitis corporiſue ornatu; ſed ita, vt cùm capite rectè velato ſint, tum reliquo veſtitu, cultúque eiuſmodi, qui Chriſtianas Mulieres, grauéſque decet.

Vt omnes qui confirmandi ſunt, accedant non incompoſitis, atque vſque adeò promiſſis capillis, vt penè frons obtegatur. Neque rurſus fronte ſint aut fortè madida, aut ſordibus conſperſa. Pridie igitur diei quo Confirmationem ſuſcipient, caput lauent aut mundent, capillos item tonderi curent.

In Eccleſiam introducti qui confirmandi ſunt, mares à parte Auſtrali, feminæ à Septentrionali manebunt. Genibus item flexis, manibus ante pectus iunctis orabunt. Omnes præterea alij, quicumque ſacro illi Miniſterio adſunt, ſilentio ſancto vtentur, ſanctéque precabuntur. Summa animi attentione ſpectabunt ſolemnis Myſterij celebritatem. Mente ſecum reputabunt illa Spiritûs-Sancti dona, quæ Sacramenti huius virtute Fidelibus impartiuntur. Tacita etiam meditatione videbunt, quantopere ipſis donis indigeant. Accerſiti autem primò mares, deinde feminæ, cum ſuis quique Patrinis, Matriniſue, graui inceſſu, non turbulento & celeri præproperóue greſſu, manibus iunctis ad Confirmationem accedent.

Epiſcopum Confirmationis Sacramentum adminiſtrantem ieiunum eſſe decet, ieiunióque & oratione animum ipſe ſuum dignum Spiritui-Sancto domicilium præparaſſe. Ita docet Concilium Pariſienſe 6. lib. 1. cap. 33. *Perlatum eſt ad nos, quòd in quibuſdam Prouincijs plerique Epiſcopi poſt perceptionem cibi & potus ſoleant per impoſitionem manuum tradere Spiritum-Sanctum: Quod tam excellenti Miniſterio prorſus non conuenire, & ita deinceps fieri non debere, omnibus nobis viſum eſt. Quoniam credibile eſt, & auctoritas Eccleſiæ ita ſe habet, vt ſicut Apoſtoli vnanimes exiſtentes, Deúmque collaudantes & benedicentes, ita nimirum ieiunantes accipere meruerint Paracletum Spiritum-Sanctum: Eóſque nonniſi ieiunos, ſicut eorum Acta docent, alijs eum tradidiſſe manifeſtum eſt. Sicut enim Baptiſmus, exceptâ infirmorum causâ, nonniſi à ieiunis celebratur Sacerdotibus; ita etiam traditio Spiritûs-Sancti, exceptâ præmiſſâ causâ infirmorum, nonniſi à ieiunis celebranda eſt Pontificibus. Dignum quippe eſt, vt Pontifices Chriſti primùm ieiunando & orando in cordibus ſuis domum præparent Spiritui-Sancto: Et ſic per Impoſitionem manuum cæteris Fidelibus eum tradant orando.*

CAPVT VI.

DE CONFIRMATIONIS CÆREMONIIS.

1 PATRINI in Confirmatione adhibentur, vt conſtat ex Cap. *Si quis*, Cap. *Dictum eſt*: Et cap. *De his*. Cauſâ 30. quæſt. 1. & cap. *In Catechiſmo*, Cap. *Non plures*, cap. *In Baptiſmate*, diſt. 4. *De Conſecratione*. Ritus huius rationem affert *S. Thomas* 3. part. quæſt. 72. artic. 10. *Hoc Sacramentum* (inquit) *exhibetur homini ad robur pugnæ ſpiritualis. Sicut autem aliquis de nouo natus indiget instructore in his, quæ pertinent ad conuerſationem vitæ* (*ſecundùm illud ad* „ *Hebr. 12.*) Patres quidem carnis noſtræ habuimus „ eruditores, & reuerebamur eos. *Ita illi qui aſſumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, à quibus inſtruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis. Et in bellis materialibus conſtituuntur Duces & Centuriones, per quos alij gubernentur. Et propter hoc etiam ille, qui accipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur, quaſi per alium in pugna ſpirituali erudiendus. Similiter, quia per hoc Sacramentum confertur homini perfectio ſpiritualis ætatis; ideò ille qui ad hoc Sacramentum accedit, ſuſtentatur quaſi ſpiritualiter imbecillis & puer.* Et in Reſponſione ad 11. *Licet baptizatus ſit effectus membrum Eccleſiæ, nondum tamen eſt adſcriptus Militiæ Chriſtianæ. Et ideò Epiſcopo tanquam Duci Exercitus, per alium exhibetur jam Militiæ Chriſtianæ adſcriptum. Non enim debet alium ad Confirmationem tenere, qui nondum eſt confirmatus*: Vt habetur laudato Cap. *In Baptiſmo* ex Concilio Moguntino, *Sed neque quo die quis confirmatus eſt, eo ipſo die alios confirmandos offerat.* (Ex *S. Carolo* in Inſtructionibus.)

De Patrinis Confirmandorum hæc Statuta promulgat, ſeu Monita dat idem Sanctus Cardinalis Archiepiſcopus. *Qui confirmandi ſunt, ſinguli Patrinum ſibi adhibent: Cuius munus eſt, filiorum quem in Confirmatione tenuit, monere, eique tanquam Ducem ſe præbere, vt in quotidiano ſpirituali certamine Aduerſarium vincat: Sed & ſi rudem illum viderit, non ſolùm Fidei Chriſtianæ documentis inſtruere, verùm etiam ad viam ſalutis virtutúmque Chriſtianarum Diſciplinam erudire cohortationibus atque exemplis, vt in Sacramento Baptiſmi traditum eſt. Quamobrem Patrinus is deligatur, qui non ſolùm Doctrinæ Chriſtianæ inſtituta, præceptáque teneat; ſed etiam qui vitæ piæ exemplo ita ſe inſtituit, vt Magiſter, veréque Patrinus, ac Dux alijs eſſe poſſit ad benè agendum, progrediendúmque in via Domini.*

Nec verò Patrinus caſu eligendus eſt, vtpote homo quiſpiam planè ignotus, aut verò hoſpes & peregrinans, cuius conſuetudinem in poſterum probabile ſit minimè habendam.

Patrinum autem vnum dumtaxat ad hoc Sacramentum quis deliget; Matrinam itidem vnam.

Erit Patrinus qui deligetur, vbi fieri poteſt, natu maior eo, quem ſibi filiorum in Confirmatione ſuſcipit; aut ſaltem id ætatis, vt illius rectè inſtruendi partes officiúmque præſtare queat.

Id denique ſeruabitur, vt (*quoniam ita honeſtatis ratio poſtulat*) *neque fœminis mares, neque rursùs fœminæ maribus Patrini vel Matrinæ adhibeantur. Neque item minores quatuordecim annis, niſi quando neceſſitas aliter cogit: Neque pater item, aut mater: Neque vir aut vxor.*

Ne Patrinus, qui in Baptiſmo adhibitus eſt, idem in hoc Sacramento adhibeatur, niſi neceſſitate cogente.

Nemo autem neque in hoc etiam Sacramento Patrinus ſit, qui Excommunicationis aut Interdicti vinculo irretitus tenetur: Quíue item Paſchali tempore proximo Sacram Communionem non ſumpſit: Nec verò præterea qui in graui publicóque peccato jacet.

Nemo Patrinus, Matrinaque eodem die plures in Confirmationis Sacramento teneat quàm vnum, niſi ex Archiepiſcopali facultate.

Quod antiqui Ritus eſt, id ſeruetur (inquit Concilium Mediolanenſe 5.) *vt Compater dextera ſuſcipiat & teneat, quem in hoc Sacramento miniſtranti Epiſcopo offert. Si verò qui offertur, adulta ætate eſt; pedem ſuum ſuper dexterum Compatris qui ipſum offert, ponat: Id quod non ſine Myſterij ſignificatione fit. Quam ob cauſam, & qui confirmatur, & Patrinus; tunc coram Epiſcopo confirmante ſtet.*

In Confirmatione ſpiritualis cognatio contrahitur inter Confirmantem & Confirmatum, illiúſque Patrem & Matrem, & Patrinum aut Matrinam (Et cap. *Nedum*, Tit. *De Cognatione ſpirituali*, in Sexto, & Concilio Tridentino Seſſione 24. *De Reformat. Matrimon.* Cap. 2.)

2 Nomen mutari debet Confirmando, ſi turpe ſit aut ridiculum, Chriſtianóue homine indignum, imponendúmque nomen alicuius Sancti: *Vt qui hactenus non ad normam Chriſti Domini vitam inſtituit, jam abiecto eiuſmodi nomine, depoſitóque veteri homine, & antiquâ ſocordiâ, rursúſque nouo ac ſancto ſuſcepto nomine, virilem in ſanctè agendo conſtantiam perpetuò deinceps præſtet.* Ita Concilium Mediolanenſe 5. Idemque ſtatuunt Aquenſe 1585. & Toloſanum 1590. Poteſt etiam mutari Nomen ſanctum & conueniens, modò fraus & dolus abſint, vel nomini priſtino in Baptiſmate impoſito addi nomen aliud, quamuis id minimè neceſſe ſit. Ita ſtatuerunt *Odo* Pariſienſis Epiſcopus, Conſtitutiones Synodales Remenſis Eccleſiæ, Synodus Trecenſis anni 1400. Senonenſis 1524. & Carnotenſis 1526.

3 Signum Crucis in fronte imprimitur, vt eo Ritu ſignificetur, *Chriſtianum hominem, non verecundiâ, quæ in fronte maximè elucet; neque metu, nec periculo perterreri vnquam debere, quin palam & liberè Ieſum Chriſtum ignominiosè pro peccatis noſtris Cruci affixum, & omnem eius doctrinam confiteatur.* Hoc etiam ſigno, in quo Chriſtus Dominus triumphauit, indicatur, eum qui confirmatur, *In numerum fortiſſimorum eius Militum adſcribi.* (inquit S. Carolus in Inſtructionibus) Chriſtum non eſſe erubeſcendum, ſacra illa Cæremonia docet, ex S. *Auguſtino* Enarratione 4. in Pſalmum 30. illa verba explicante: *Profeciſti eis qui ſperant in te in conſpectu filiorum hominum*: Id eſt (inquit) *Eis perfeciſti dulcedinem tuam, qui ſperant in te in conſpectu filiorum hominum. Quomodo dicis Dominus,* Matt. 10
Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego illum coram Patre meo *Ergo ſi ſperas in Domino, coram hominibus ſpera: Ne fortè abſcondas ipſam ſpem ſuam in corde tuo, & timeas confiteri, cùm ſibi obijcitur pro crimine, quia Chriſtianus es. Cui autem modò obijcitur, quia Chriſtianus eſt? Tam pauci non Chriſtiani remanſerunt, vt eis magis obijciatur, quia Chriſtiani non ſunt, quàm ipſi audeant aliquibus obijcere, quia Chriſtiani ſunt. Tamen dico vobis, Fratres mei, incipe, quicumque me audis, viuere quomodo Chriſtianus, & vide ſi non tibi obijciatur & à Chriſtianis, ſed nomine, non vita, non moribus. Nemo ſentit niſi qui expertus eſt.·.· Vis viuere vt Chriſtianus? Vis ſequi veſtigia Domini tui? Obijciatur tibi, erubeſcis, & erubeſcendo dimittis. Viam perdidiſti Videris tibi corde credidiſſe ad iuſtitiam, ſed perdidiſti,* Ore confeſſio fit ad ſalutem. Rom. 10.
Si ergo vis ambulare viam Domini, etiam in conſpectu hominum ſpera in Deum, id eſt, noli erubeſcere de ſpe tuâ. Quomodo viuis in corde tuo, ſic habitet in ore tuo: Quia non ſine cauſa ſignum ſuum Chriſtus in fronte nobis figi voluit, tanquam in ſede pudoris, ne Chriſti opprobria Chriſtianus erubeſcat. Et Sermone 161. De Verbis Apoſtoli: *Vultis regnare & gloriari in ſedibus Chriſti; priùs diſcite dicere*, „Mihi abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Hæc eſt Doctrina Chriſtiana, humilitatis præceptum, humilitatis commendatio, vt non glorieraur niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Nam non eſt magnum in Chriſti ſapientia gloriari: Magnum eſt in Cruce Chriſti gloriari: Vnde tibi inſultat impius, inde glorietur pius;*

vnde

vnde inſultat ſuperbus, inde glorietur Chriſtianus. Noli erubeſcere de Cruce Chriſti: Ideò in fronte tanquam in ſede pudoris ſignum ipſum accepiſti. Recole frontem tuam, ac linguam expaueſcas alienam.

4 Epiſcopus confirmatum leuiter in maxilla cædit, *Vt ſciat homo Chriſtianus, ſe iam Militem eſſe, cuius pugna & victoria eluceat in patiendis iniurijs, non in illis inferendis: Deinde ſe in Chriſtiana Militia conſtitutum eſſe, in qua non huius vitæ iucunditates & commoda quærat, ſed incommoda potiùs, atque adeò mala patienter ferat: Ac præterea intelligat officij ſui eſſe in acie ſtare, teláque vnde veniunt obſeruare; ita vt quamuis illis telorum ictibus corpus, honor, opéſque lædantur, anima tamen nullo pacto offendatur.* Ita hanc Cæ-
Lib. Ad Martyres. remoniam explicat *S. Carolus* in Inſtructionibus. *Vocati ſumus ad Militiam Dei viui* (inquit Tertullianus) *iam tunc, cùm in Sacramenti verba reſpondimus. Nemo miles ad bellum cum delitijs venit, nec de cubiculo ad aciem procedit, ſed de papilionibus expeditis & ſubſtrictis, vbi omnis duritia, & imbonitas, & inſuauitas conſiſtit. Etiam in pace, labore & incommodis bellum pati ediſcunt, in armis deambulando; campum decurrendo, foſſam moliendo, teſtudinem denſando. Sudore omnia conſtant, ne corpora atque animi expaueſcant: De vmbra ad ſolem, de ſole ad cælum, de tunica ad loricam, de ſilentio ad clamorem, de quiete ad tumultum. Proinde vos, benedicti, quodcumque hoc durum eſt, ad exercitationem virtutum corporis & animi deputate. Bonum agonem ſubituri eſtis, in quo Agonothetes Deus viuus eſt; Xiſtarches Spiritus-Sanctus; corona æternitatis; brauium Angelicæ ſubſtantiæ politia in cælis; gloria in ſæcula ſæculorum.* Chriſtianæ igitur patientiæ tirocinium quoddam in hac Cæremonia poſitum eſt, vt Chriſtianus diſcat, ſe patientiæ natum, ſine qua vitam æternam conſequi non poteſt. *Nam Patientia eſt* (inquit S. Cyprianus) *quæ*
Lib. De Bono patientiæ. *nos Deo commendat & ſeruat: Ipſa eſt quæ iram temperat, quæ linguam frænat, quæ mentem gubernat, pacem cuſtodit, diſciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium ſimultatis extinguit, coërcet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet: Tuetur in Virginibus beatam integritatem, in Viduis laborioſam caſtitatem, in coniunctis & maritatis indiuiduam charitatem: Facit humiles in proſperis, in aduerſis fortes, contra iniurias & contumelias mites: Docet delinquentibus citò ignoſcere; ſi ipſe delinquat, diu & multùm rogare: Tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, Paſſiones & Martyria conſummat. Ipſa eſt, quæ fidei noſtræ fundamenta firmiter munit: Ipſa eſt quæ incrementa ſpei ſublimiter prouehit: Ipſa actum dirigit, vt tenere poſſimus viam Chriſti, dum per eius tolerantiam gradimur: Ipſa efficit vt perſeueremus filij Dei, dum patientiam Patris imitamur.* Docemur denique, quod ſæpè repetit *S. Auguſtinus:* Nos non eſſe Chriſtianos propter hanc temporalem vitam, neque vt bonis temporalibus & proſperitate huius ſæculi fruamur, ſed vt mala temporalia toleremus, & ad æterna bona ſuſpiremus: Ac proinde patientiam eſſe exercendam, quæ *Virtus eſt, quâ æquo animo mala toleramus, ne animo iniquo bona deſeramus, per quæ ad meliora perueniamus* (inquit *S. Auguſtinus* Lib. *De Patientia*) memineri- Cap. 11.
múſque quòd *Impatientes dum mala pati nolunt, non efficiunt vt à malis eruantur, ſed vt mala grauiora patiantur. Patientes autem qui mala malunt non committendo ferre, quàm non ferendo committere, & leuiora faciunt quæ per patientiam patiuntur, & peiora euadunt, quibus per impatientiam mergerentur. Bona verò æterna & magna non perdunt, dum malis temporalibus breuibúſque non cedunt: Quoniam* NON Rom. 8. 18.
SVNT *condignæ paſſiones huius temporis*, ſicut Apoſtolus dicit, *ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.*

5 Tandem Epiſcopus pacem adprecatur Confirmato, vt intelligat ſe gratiæ cæleſtis plenitudinem, Philipp. 4. 7.
& *Pacem Dei, quæ exſuperat omnem ſenſum*, conſecutum eſſe, quæ cor eius & intelligentiam cuſtodiat in Chriſto Ieſu: Et pacem cum Deo, cum ſeipſo, cum proximo, ſuauiſſimum eſſe Spiritus-Sancti fructum, omni ſtudio, & præ omnibus rebus conſeruandum.

F I N I S.

INDEX PRIMÆ PARTIS LIBRI II.

DE SACRAMENTIS.

TRactatus I. *De Sacramentis in genere.* pag. 3
Cap. I. *De Sacramentorum eſſentia.* 3
Art. I. *De Sacramenti Nomine.* Ibid.
Art. II. *De Sacramenti Definitione.* 4
Cap. II. *De Neceſſitate Sacramentorum.* 6
Propoſitio I. *Sacramenta in Nouæ Lege à Chriſto inſtitui conueniens omninò fuit.* 7
Propoſitio II. *Sacramenta Nouæ Legis neceſſaria ſunt ad ſalutem, quædam ſimpliciter neceſſitate medij & præcepti: Quædam ſola neceſſitate præcepti: Non tamen omnia ſingulis.* 7
Propoſitio III. *Sacramenta Nouæ Legis propter ſolam fidem nutriendum non ſunt inſtituta.* 7
Propoſitio IV. *Sacramenta Nouæ Legis à Sacramentis Veteris Legis ſola Rituum externorum ſiue Cæremoniarum diuerſitate non differunt.* 8
Cap. III. *De Partibus Sacramentorum.* 9
Propoſitio I. *Materiæ & formæ Sacramentorum ſunt à Chriſto determinatæ.* 9
Propoſitio II. *Materias & formas quorumdam Sacramentorum à Chriſto in genere tantùm determinatas; earum verò determinationem in ſpecie, Apoſtolorum & Eccleſiæ auctoritati ac prudentiæ commiſſam, probabilis eſt plurimorum Theologorum opinio.* 10
Propoſitio III. *Verba quibus Sacramenta conficiuntur, conſecratoria ſunt, non concionatoria.* 10
Propoſitio IV. *Mutatio ſubſtantialis materiæ aut formæ Sacramentalis, tollit veritatem Sacramenti, ipſúmque irritum reddit.* 11
Regulæ *Praxim ſpectantes.* Ibid.
Regula I. *Mutatio ſubſtantialis materiæ fit, cùm alterius ſpeciei res ſenſibilis ad conficiendum Sacramentum adhibetur, quàm à Chriſto præſcripta ſit.* ibid.
Regula II. *Mutatio ſubſtantialis formæ eſt ea, quâ verborum ſenſus tollitur.* ibid.
Regula III. *Tranſpoſitio verborum Sacramentalium quandoque mutationem ſubſtantialem infert in formam ſacramentalem, quandoque accidentariam dumtaxat.* 12
Regula IV. *Interruptio verborum mutationem interdum ſubſtantialem, aliàs accidentariam tantùm in formam ſacramentalem inuehit.* ibid.
Regula V. *Omiſſio verborum ad ſubſtantiam formæ ſacramentalis pertinentium, quæ tunc fieri cenſetur, cùm tollitur debitus verborum ſenſus, irritum reddit Sacramentum.* 12
Regula VI. *Additio verborum, quæ debitum formæ ſacramentalis ſenſum corrumpunt, tollit veritatem Sacramenti.* 13
Regula VII. *Qui corruptè profert verba ſacramentalia, ſi id ex induſtria facit, Sacramentum non perficit: Si verò ex imperitia, nec penitus auferatur ſenſus locutionis per huiuſmodi corruptelam, perficitur nihilominus Sacramentum.* 13
Regula VIII. *Sacramentorum formas aut materias quauis ratione mutare nemini homini licet. Ita immutantes ex induſtria, vel craſſa ignorantia, vt Sacramentum irritum redderetur; vel qui mutatione qualicumque Ritus Nouos aut errores ab Eccleſia damnatos inducere intenderent; lethalis peccati rei eſſent.* 13
Obſtetrix *iurata formam Baptiſmi corrumpens ex ignorantia, excuſari non poteſt à peccato mortali.* ibidem.
Regula IX. *Qui ex induſtria corruptè proferret verba formæ Sacramentalis, etiam eodem ſenſu manente, lethalis peccati reus eſſet.* 13
Regula X. *Lethalis peccati reus eſt, qui materiâ aut formâ dubia vtitur in Sacramentorum Adminiſtratione, cùm certam & indubitatam adhibere poteſt.* Ibidem.
Regula XI. *Lethaliter peccat, qui modum materiæ & formæ notabilem, & ab Eccleſia vniuerſali, vel ſua, obſeruatum non ſeruat.* 13
Cap. IV. *De Numero & dignitate Sacramentorum.*
Art. I. *Quot ſunt Nouæ Legis Sacramenta?* 13
Propoſitio vnica, *Septem eſſe Nouæ Legis Sacramenta, Catholicæ Fidei veritas eſt.* ibid.
Art. II. *De Sacramentorum Dignitate.* 16
Cap. V. *De Sacramentorum Efficacia.* 17
Art. I. *Vtrum Sacramenta Nouæ Legis Gratiam conferant?* ibid.
Propoſitio I. *Sacramenta Nouæ legis continent Gratiam quam ſignificant, eámque ſemper & omnibus non ponentibus obicem conferunt.* 17
Propoſitio II. *Sacramenta Nouæ Legis non ſolùm Gratiam ſanctificantem conferunt, vel augent, ſed etiam Gratiam peculiarem tribuunt vnicuique Sacramento propriam, quæ propterea ſacramentalis dicitur.* 18
Art. II. *Vtrum Sacramenta Nouæ Legis Gratiam conferant ex opere operato?* 18
Propoſitio vnica. *Sacramenta Nouæ Legis Gratiam conferunt ex opere operato.* 18
Art. III. *De Sacramentorum effectu, ſcilicet Charactere.* 20
Propoſitio I. *Tridentina Synodus Characteris doctrinam ab antiquis Patribus accepit.* 20
Characteris Definitio. 21
Propoſitio II. *Character Sacramentalis eſt indelebilis.* 21
Propoſitio III. *Omnia Nouæ Legis Sacramenta Characterem non imprimunt, ſed tria dumtaxat, ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo.* 22
Propoſitio IV. *Qui Sacramenta Characterem imprimentia ſine debitis diſpoſitionibus ſuſcipit, ſiue (vt loquuntur Theologi) cum fictione, Characterem quidem ſuſcipit, ſed non Gratiam ſanctificantem.* 22
Propoſitio V. *Recedente fictione, ſeu accedente Pœnitentiâ, Gratia Sacramentalis ſuſcitatur, ſeu potiùs de nouo producitur in eo qui ſine debitis diſpoſitionibus Sacramentum ſuſcipit.* 23
Cap. VI. *De Sacramentorum Inſtitutione.*
Propoſitio vnica. *Omnia Sacramenta à Chriſto inſtituta ſunt.* 23
Cap. VII. *De Sacramentorum Miniſtris, & conditionibus ad eorum Adminiſtrationem requiſitis.*
Art. I. *De certorum Miniſtrorum Inſtitutione.* 24
Art. II. *De Miniſtrorum Fide & Probitate.* 25
Propoſitio I. *Sacramentorum virtus & efficacia ex Miniſtrorum fide & probitate non pendet: Adeóque ab Hæreticis, Schiſmaticis, & impijs hominibus adminiſtrata, nihilominus valida ſunt, modò materia & forma eſſentialis, cum debita intentione, adhibeantur.* 25
Regulæ *Praxim ſpectantes.*
Regula I. *A malis Miniſtris, quamdiu ab Eccleſia tolerantur, licet recipere Sacramenta.* 29
Regula II. *Parochianis, vrgente neceſſitate, non ſolùm recipere, ſed & petere Sacramenta licet à Parocho ſuo, quantumcumque malo, ſi ſit ab Eccleſia toleratus.* 29
Regula III. *Sacramenta petere non licet ab improbo Miniſtro, qui nec Parochus eſt, nec paratus eſt ea adminiſtrare.* 29
Regula IV. *A Miniſtris improbis, & miniſtrare volentibus, petere ac recipere licet Sacramenta, ſi neceſſitas vrgeat.* ibid.
Regula V. *In caſu extremæ neceſſitatis, licet petere & ſuſcipere Baptiſmi & Pœnitentiæ Sacramenta à malis Miniſtris, quamuis ab Eccleſia non toleratis.* 29
Regula VI. *Extra caſum neceſſitatis, non licet petere &*

re & ſuſcipere Sacramenta ab Hæreticis, Schiſmaticis, aut improbis Miniſtris ab Eccleſia non toleratis. 29
Regula VII. *Eccleſiæ Miniſtri Sacramenta in ſtatu peccati mortalis conficientes vel adminiſtrantes, grauiſſimè peccant.* 30
Regula VIII. *Peccant mortaliter Eccleſiæ Miniſtri, qui Sacramentum aliquod in ſtatu peccati mortalis ſolemni Ritu conficiunt vel adminiſtrant, niſi vera Contritione, cum propoſito Sacramentalis Confeſſionis quamprimùm edendæ, peccatum illud expient.* 30
Regula IX. *Lethaliter peccat Sacerdos, qui Euchariſtiam ſiue à ſe, ſiue ab altero conſecratam adminiſtrat in ſtatu peccati mortalis.* 30
Regula X. *Diaconi etiam & Subdiaconi ſuorum functiones Ordinum in ſtatu peccati mortalis ſolemniter obeuntes, lethaliter peccant.* 30
Regula XI. *Verbi Dei Miniſtri ſacras Conciones ex officio habentes in ſtatu peccati mortalis, præſertim ſi crimen ſit manifeſtum, lethaliter peccant.* ibid.
Regula XII. *Sacramentorum Miniſtri animum ab omni peccati mortalis labe purum diligenter conſeruare debent.* 31
Art. III. *De Intentione Miniſtri.* 31
Propoſitio I. *Intentio interior & ſincera faciendi quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in Miniſtris Sacramentorum, vt valida ſint & rata.* ibid.
Propoſitio II. *Ad Sacramenti perfectionem neceſſaria non eſt in Miniſtro intentio producendi effectum Sacramenti.* 32
Propoſitio III. *Vt ratum ſit Sacramentum, non ſufficit Intentio habitualis, neque neceſſaria eſt actualis; ſed ſufficit virtualis.* 33
Regulæ *Praxim Spectantes.*
Regula I. *Si quis Ritum à Chriſto inſtitutum, & ab Eccleſia celebratum atque frequentatum in Adminiſtratione Sacramenti ſeruauerit, nec vllo tunc prodiderit indicio ſeriò ſe non agere, aut contrariam intentionem habere intentioni Eccleſiæ; poſtea autem ſignificet ſe nullam intentionem habuiſſe conficiendi Sacramenti; non ſtatim iterandum Sacramentum eſt, verbi gratia Baptiſmus aut Ordinatio; ſed conſulendus eſt Epiſcopus; & ſi neceſſe ſit, Sedes Apoſtolica, einſque exſpectandum Iudicium.* 33
Regula II. *Peruerſa Intentio Miniſtri ſuſcipientibus Sacramenta non nocet, cùm illam ignorant, eiúſque peccato non communicant.* 35
Regula III. *Quamuis actualis Intentio ad valorem Sacramenti non ſit neceſſaria, ſed virtualis ſufficiat; tamen grauiter peccat Sacramentorum Miniſter, ſi ſtudium omne ac diligentiam non adhibeat, ne ab intentione actuali diſtrahatur.* 35
Cap. VIII. *De Sacramentorum Cæremoniis.* 36
Propoſitio I. *A primis vſque Eccleſiæ temporibus illud ſemper ſeruatum eſt, vt Sacramenta ſolemnibus quibuſdam Cæremoniis adminiſtrarentur.* 36
Propoſitio II. *Cæremoniarum vſus in Sacramentorum Adminiſtratione vtiliſſimus eſt, optimiſque rationibus nititur.* 37
Regulæ *Praxim Spectantes.*
Regula I. *Cæremoniæ ab Eccleſia receptæ & approbatæ, & in ſolemni Sacramentorum Adminiſtratione adhiberi ſolitæ, nec contemni, nec à Miniſtris pro libito omitti; aut in nouas aliàs priuata auctoritate mutari poſſunt.* 38
Regula II. 38
Regula III. ibid.
Tractatus II. *De Baptiſmo.* 39
Cap. I. *De Natura Baptiſmi.*
Art. I. *Quid ſit Baptiſmus.* 39
Art. II. *De materia Baptiſmi, & inſiguibus eiuſdem Figuris.* 40
Propoſitio I. *Veram & naturalem aquam eſſe neceſſariam, ſolámque legitimam Baptiſmi materiam, dogma Fidei eſt.* ibid.
Regulæ *Praxim ſpectantes.* 42
Regula I. *In qualibet aqua, modò non ſoluatur ſpecies aquæ, conferri poteſt Baptiſmus.* ibid.
Regula II. *Nulla neceſſitas aut ratio efficere poteſt, vt validus ac ratus ſit Baptiſmus in alia materia quàm in aqua ſimplici collatus.* 42
Regula III. *Aquæ conſecratio per Chriſmatis admixtionem, & orationem Sacerdotis, vt in ea Baptiſmus ſolemni Ritu adminiſtretur; ab antiquis temporibus in Eccleſia obſeruata eſt.* 43
Propoſitio II. *Ad valorem Baptiſmi perinde eſt an Ablutio fiat immerſione, effuſione aquæ, vel aſperſione.* 43
Regula *Praxim ſpectans.*
Hac in re vnuſquiſque Eccleſiæ ſuæ Ritum ſequi debet; nec ab eo diſcedere abſque peccato poteſt, niſi neceſſitas cogat. 43
Propoſitio III. *Vnica vel trina immerſione perfici poteſt Baptiſmus, quamuis trina Immerſio priſcæ Traditioni & antiquis Eccleſiæ Moribus magis conueniat.* 44
Art. III. *De Forma Baptiſmi.* 45
Propoſitio vnica. *Perfecta & abſoluta Baptiſmi forma hæc eſt:* Ego te baptizo in *Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti.* 45
Regulæ *Praxim ſpectantes.*
Regula I. *Irritus eſſet Baptiſmus, ſi quis baptizaret In Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, tribus perſonis expreſſè non inuocatis.* 45
Regula II. *Irritus pariter eſſet Baptiſmus in Chriſti ſolius Nomine collatus.* 46
Regula III. *Multò minùs ratum eſt Baptiſma In Nomine Dei & Sanctæ Crucis collatum.* 47
Regula IV. *Non ſolùm tres Perſonæ Trinitatis in forma Baptiſmi proprijs nominibus exprimendæ ſunt, ſed & actio Miniſtri, dicendo,* Ego te baptizo. 47
Regula V. *Simul ab eo qui baptizat, non ante aut poſt ablutionem, ſed eodem tempore quo ablutio peragitur, verba Sacramenti, quæ formam continent, pronuntianda ſunt.* 47
Regula VI. *Baptizare ſe ipſum nemo poteſt.* 48
Regula VII. *Pronomen* Ego, *& verbum* Amen, *ad ſubſtantiam formæ non pertinent.* ibid.
Regula VIII. *Pronomen* Te, *ita neceſſarium eſt, vt qui tantùm diceret,* Baptizo, *nihil conficeret.* 48
Regula IX. *Latinus formam Græcorum ſtudiosè adhibens lethaliter peccaret: Validus tamen ac ratus eſſet Baptiſmus.* ibid.
Regula X. *Si quis loco illius verbi,* Baptizo, *diceret,* Abluo, *lauo, immergo, validus eſt Baptiſmus.* ibid.
Regula XI. *Si loco harum vocum,* In Nomine, *dicat,* In Nominibus, *nullus eſt Baptiſmus.* 48
Regula XII. *Si quis addat formæ Baptiſmi aliqua verba formæ ſenſum non immutantia, ratus erit Baptiſmus.* ibid.
Regula XIII. *Baptiſmus ita collatus:* Ego te baptizo in Nomine Patris, ego te baptizo in Nomine Filij, ego te baptizo in Nomine Spiritus Sancti, *ratus ac validus videtur.* 48
Regula XIV. *Baptiſmus collatus ſub hac forma,* Ego te baptizo cum Patre, & Filio, & Spiritu-Sancto, nullus eſſet. 48
Cap. II. *De Baptiſmo Ioannis.* 49
Propoſitio Vnica. *Baptiſmum Ioannis eamdem vim cum Baptiſmo Chriſti non habuiſſe, dogma Fidei eſt.* 49
Cap. III. *De Inſtitutione Baptiſmi.* 51
Propoſitio I. *Baptiſmus ante Chriſti Paſſionem inſtitutus eſt.* ibid.
Propoſitio II. *Chriſtus Baptiſmum inſtituit, cùm à Ioanne in Iordane baptizatus eſt.* 52
Propoſitio III. *Obligatio Baptiſmi non cœpit niſi poſt Mortem & Reſurrectionem Chriſti, ac ſufficientem Legis Euangelicæ promulgationem.* 53
Cap. IV. *De Baptiſmi neceſſitate.* 53
Propoſitio I. *Omnibus hominibus Baptiſmi Lex à Domino præſcripta eſt, non ſolùm iis, qui adultæ ſunt ætate, ſed etiam infantibus: Ita vt niſi per Baptiſmi gratiam Deo renaſcantur, in ſempiternam miſeriam & interitum à parentibus, ſiue illi Fideles, ſiue Infideles ſint, procreentur.* 53
Propoſitio II. *Baptiſmum Aquæ in adultæ ætatis hominibus ſupplet Baptiſmus flaminis, ſeu perfecta cordis conuerſio cum voto Baptiſmi, quando illos à ſuſceptione Sacramenti neceſſitas excludit.* 56
Propoſitio III. *Martyrium vicem Baptiſmi ſupplere, certiſſimum eſt.* 58
Conſectaria *Praxim ſpectantia.*
Regula I. *Ad Baptiſmi ſuſceptionem omnes & ſinguli homines obligantur.* 58

Regu-

Regula II. *Parentes aut curatores infantium tenentur ad pracurandum illis baptiſmum.* ibid.
Regula III. *Baptiſmus puerorum non eſt differendus.* 58
Regula IV. *Baptiſmus adultorum differri poteſt.* 59
Regula V. *Peccant Catechumeni, cùm vltra tempus ab Eccleſia conſtitutum Baptiſmum differunt.* 59
Cap. V. *De Miniſtro Baptiſmi.* 59
Propoſitio I. *Sacerdos eſt proprius & ordinarius Miniſter Baptiſmi.* ibid.
Documenta Praxim ſpectantia.
Extra Parochialem Eccleſiam baptizandos offerre non licet infantes, excepto neceſſitatis articulo. 60
Propoſitio II. *Diaconis Iure ſuo, & ſine Epiſcopi aut Parochi conceſſione, abſque vrgente neceſſitate numquam tribuendâ, Baptiſmum ſolemni Ritu adminiſtrare non licet.* 60
Propoſitio III. *Omnes & ſinguli, etiam de Populo, ſiue mares ſiue fœminæ, quamcumque illi Sectam profiteantur, cogente neceſſitate, ſine ſolemnibus Cæremonijs baptizare poſſunt.* 60
Conſectaria Praxim ſpectantia.
Regula I. *Grauiter peccant Laici Baptiſmum extra caſum neceſſitatis adminiſtrantes: Immo & Clerici quicumque ſiue Minores ſiue Maiores, præter proprium Parochum, vel Sacerdotem cui hanc ille prouinciam demandauerit.* 62
Regula II. *Peccant grauiter, qui pueros alteri quàm proprio Parocho, vel Sacerdoti cui hanc ille prouinciam commiſerit, baptizandos offerunt; & multò magis ſi Laico, mulieri, Hæretico, aut non baptizato, extra caſum neceſſitatis.* ibid.
Regula III. *Hic ordo à Fidelibus in Baptiſmo conferendo, cùm neceſſitas vrget, omninò ſeruandus eſt, vt mulier ſi viri adſiat; Laicus item præſente Clerico; tum Clericus inferioris Ordinis coram Sacerdote, Baptiſmum non adminiſtrent.* 62
Regula IV. *Obſtetricibus formam Baptiſmi tenentibus baptizare licet vrgente neceſſitate, etiam præſente Laico, qui huius Sacramenti conficiendi planè ignarus eiuſque ſit.* ibid.
Regula V. *Parentes filios ſuos baptizare non debent abſque manifeſta neceſſitate.* 62
Regula VI. *Parochi baptizandi formulam docere ac tradere Chriſtiano Populo debent.* ibid.
Cap. 6. *De Suſceptoribus ſiue Patrinis.* 62
Propoſitio vnica. *Præter Sacramenti Miniſtros, Suſceptores etiam ſiue Patrini ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine ad Baptiſmum conuenienter adhibentur.* ibid.
Conſectaria Praxim ſpectantia.
Regula I. *Suſceptorum partes ſunt curare, vt filioli Fidei Catholicæ elementis, & moribus Chriſtianis informentur.* 63
Regula II. *Spiritualis cognatio Matrimonium contrahendum impediens, & dirimens contractum, oritur inter Patrinos ac baptizatum, illiuſque patrem & matrem; necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem.* 63
Regula III. *Pater & Mater baptizati Patrinorum officio in illius Baptiſmo fungi non debent, niſi cogat neceſſitas.* 64
Regula IV. *explicans qui non ſint admittendi ad ſuſcipiendum ex Sacro Fonte puerum.* 64
Regula V. *Admitti non debent Patrini, qui nondum Confirmationis Sacramentum ſuſceperunt.* 64
Regula VI. *Admittendi non ſunt peregrini, & ignoti ad puerum ſuſcipiendum, multò minus Hæretici & Schiſmatici.* 64
Regula VII. *In Patrinorum delectu ratio magis habenda eſt ſpiritualis vtilitatis pueri, quàm nobilitatis, diuitiarum, amicitiæ, temporaliúmue quorumuis commodorum.* 65
Regula VIII. *Ad pueros è Sacro Fonte ſuſcipiendos admitti non debent Monachi, aliiue Regulares, aut Moniales.* 65
Conueniens eſſet vt nec ſæculares Clerici ſacris initiati, in ſuorum præſertim Beneficiorum aut Manſionis locis pueros è Baptiſmi Fonte ſuſciperent. ibid.
Regula IX. *Explicans quæ Nomina baptizandis imponenda ſint.* 65
Regula X. *Docens quid Patrinis, & Parocho reſpectu illorum vitandum ſit.* 65
Cap. VII. *De ſuſcipientibus Baptiſmum, & conditionibus ex illorum parte neceſſarijs.* 65
Propoſitio I. *Quiuis homo capax eſt Baptiſmi, ſiue adultus, ſiue puer, ſiue vir, ſiue mulier.* ibid.
Propoſitio II. *Infans in vtero matris adhuc exiſtens baptizari non poteſt.* 65
Conſectaria Praxim ſpectantia.
Regula I. *Exſpectanda eſt totalis egreſſio pueri ex vtero vt baptizetur, niſi mors immineat.* 66
Regula II. *Si mulier in partu obierit, curandum eſt vt ſtatim aperiatur eius vterus, indeque eductus infans, ſi viuit, quamprimùm baptizetur.* 66
Regula III. *Infantes qui mortui naſcuntur, baptizari non debent, etiamſi in ijs ad pia quædam loca à ſimplicibus aut ſuperſtitioſis mulierculis delatis motus aliquis aut calor ab extrinſeco ortus, aliudue ſignum æquiuocum vitæ appareat.* 66
Regula V. *Circa Monſtrorum Baptiſmum cautio maxima eſt adhibenda.* ibid.
Propoſitio III. *Pueri Iudæorum, & aliorum Infidelium inuitis parentibus baptizari non debent: Quamuis collatus ipſis Baptiſmus ſit ratus ac validus.* 67
Exceptiones Praxim ſpectantes. 67
Regula I. ibid.
Regula II. Regula III. 67
Regula IV. 67
Regula V. 68
Regula VI. Regula VII. 68
Propoſitio IV. *Amentes & furioſi à natiuitate aut à pueritia perpetuò his morbis laborantes, baptizari poſſunt ſicut infantes: Qui verò amentia vel furore ex interuallis laborant, non ſunt baptizandi, niſi Baptiſmum ante amentiam vel furorem, aut in lucidis interuallis poſtulauerint.* 68
Propoſitio V. *Energumeni Catechumeni baptizandi ſunt vrgente neceſſitate, aut datâ opportunitate.* 68
Propoſitio VI. *Ad Baptiſmum adultorum neceſſarius eſt baptizandorum conſenſus, ſeu intentio ſuſcipiendi Baptiſmum, quæ ſaltem præceſſerit, & per actum contrarium non fuerit reuocata.* 68
Conſectarium Propoſitionis.
Alienum eſt ab Eccleſiæ ingenio & Diſciplina, vt ad Baptiſmum ſuſcipiendum infideles compellantur. 69
Propoſitio VII. *Fides ad conſequendam Baptiſmi gratiam maximè neceſſaria eſt adultis.* 69
Propoſitio VIII. *Ad gratiam per Baptiſmum obtinendam, neceſſaria adultis eſt Pœnitentia, ſeu dolor ſincerus de peccatis antea commiſſis, peccati voluntatem excludens.* 70
Documentum *Ad Morum Informationem.* 71
Cap. VIII. *De Effectibus Baptiſmi.* 72
Propoſitio I. *Primus ac præcipuus effectus Baptiſmi, eſt cuiuſcumque peccati, ſiue à primis Parentibus origine contracti, ſiue à nobis commiſſi, plena & perfecta remiſſio.* 72
Propoſitio II. *In Baptiſmo pœnæ omnes peccatis debitæ à Deo benignè condonantur.* 84
Propoſitio III. *Quamuis poſt Baptiſmum pœnæ huius vitæ remaneant, ſcilicet concupiſcentiæ motus, infirmitates corporis, morbi, dolorum ſenſus, moriendi neceſſitas, miſeriæ omnes quæ pœnalitates vocantur; Baptiſmi tamen virtute ab his liberabuntur Iuſti in Reſurrectione.* 85
Documentum *Ad Morum Informationem.* 86
Propoſitio IV. *Alter effectus Baptiſmi eſt regeneratio, ſeu renouatio per Gratiam ſanctificantem, virtutum infuſarum ac donorum comitatu inſtructam.* 86
Propoſitio V. *Baptiſmo ſequens omnis renouatio quodammodo tribuitur: Non ita tamen vt ſola Baptiſmi recordatio per fidem ſufficiat ad remiſſionem omnium peccatorum, quæ poſt Baptiſmum committuntur, & nullo alio Sacramento ſit opus.* 88
Propoſitio VI. *Illuminatio, & bonorum operum fœcunditas ſunt effectus Baptiſmi.* 89
Propoſitio VII. *Baptiſmus imprimit Characterem, ex quo fit, vt iterari abſque ſacrilegio non poſſit.* 89
Conſectaria Praxim ſpectantia.
Regula I. *Non iteretur Baptiſmus, cùm baptizantur illi, quorum Baptiſmus incertum eſt.* 90
Regula II. 91

Regu-

I N D E X.

Regula III. *Quamuis eos de quorum Baptiſmo dubitatur, baptizari voluerint veteres Patres & Synodi ſine appoſita conditione, idque diu fuerit in vſu: Poſtea tamen conſultiùs viſum eſt illos, quorum Baptiſmus incertus aut dubius erat, ſub conditione baptizare.* 91
Regula IV. *Ab Hæreticis, præſertim Lutheranis & Caluiniſtis, ſub legitima verborum forma in publico Cœtu baptizati, ſub conditione baptizari non debent.* 91
Regula V. *Infantes ab Obſtetricibus baptizandi peritis domi baptizati, ſub conditione baptizari non debent.* 91
Regula VI. *De Infantium expoſitorum Baptiſmo.* 92
Regula VII. *Presbyter non baptizatus, baptizari debet, ac deinde ordinari, ſi velit.* 92
Propoſitio VIII. *Poſtremus effectus Baptiſmi eſt Regni cæleſtis, quod peccato interclusum erat, apertio.* 92
Propoſitio IX. *Chriſtiani per Baptiſmum non ſolius Fidei, ſed vniuerſæ Legis Chriſti ſeruandæ debitores fiunt.* 92
Documentum *Ad Morum informationem.*
Baptiſmus ad imitationem Chriſti, adeòque ad bona opera Chriſtianos obligat. 94
Propoſitio X. *Baptiſmus hominem ab Eccleſiæ Mandatis non liberat.* 96
Propoſitio XI. *Reuocandi quidem ſunt homines ad Baptiſmi ſuſcepti memoriam, vt promiſſiones in Baptiſmo factas obſeruent: Sed vi promiſſionum huiuſmodi irrita eſſe Voto omnia poſt Baptiſmum facta, nemo niſi Hæreticus dixerit.* 97
Documentum *Ad Morum Informationem.* 98
Cap. IV. *De Cæremonijs Baptiſmi.* 99
Art. I. *De Cæremonijs Baptiſmum præcedentibus.* 99
Art. II. *De Cæremonijs Baptiſmum comitantibus.* 100
Art. III. *De Cæremonijs Baptiſmum conſequentibus.* 101
Art. IV. *Quid agendum à Parocho poſt Adminiſtrationem Baptiſmi?* 103
Tractatus III. *De Sacramento Confirmationis.* 104
Cap. I. *De Confirmationis Natura.* 104
Art. I. *Vtrum Confirmatio ſit verum Nouæ Legis Sacramentum?* 104
Propoſitio vnica. *Confirmatio eſt verum & propriè dictum Nouæ Legis Sacramentum.* 104
Art. II. *De Materia Confirmationis.* 106
Propoſitio I. *Impoſitio Manuum cum vnctione Chriſmatis coniuncta eſt Materia Confirmationis.* 106
Propoſitio II. *Chriſma, quod ſacrum vnguentum eſt ex oleo & balſamo confectum, conueniens eſt Confirmationis Materia.* 108
Propoſitio III. *Chriſma benedictum ſeu conſecratum ab Epiſcopo eſſe debet, vt ſit Confirmationis materia.* 109
Conſectaria *Praxim ſpectantia.*
Regula I. *Chriſma ex priſco Eccleſiæ More Feria V. in Cœna Domini conſecrandum eſt.* 109
Regula II. *Chriſma quotannis renouandum, & vetus comburendum eſt.* 109
Regula III. *Pro Chriſmate aut balſamo ad illud conficiendum, nihil exigendum.* ibid.
Regula IV. *Presbyteri acceptum Chriſma ſub ſigillo & ſera cuſtodire debent.* 109
Regula V. *Chriſmatis Conſecratio Religioſis Ritibus peragitur, quos impiè deridént Hæretici.* 110
Regula VI. *Explicans cur Chriſmatio inunctis fiat in fronte confirmandi.* 110
Art. III. *De forma Confirmationis.* 110
Propoſitio vnica. *Forma Sacramenti Confirmationis eſt Oratio Manuum Impoſitionis adiuncta, & ſolemnia verba Chriſmatis inunctioni reſpondentia.* ibid.
Cap. II. *De Miniſtro Confirmationis.* 111
Propoſitio vnica. *Sacramenti Confirmationis Miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus, extraordinarius verò Presbyter à pleriſque Theologis probabiliter aſſeritur, alijs reclamantibus.* 111
Regula I. 112
Regula II. Ibid.
Cap. III. *De Confirmationis effectibus.* 113
Art. I. *De Gratia primo Confirmationis effectu.* ibid.
Art. I. *De VII. Donis Spiritûs-Sancti, Gratiæ perficientis comitibus.* 114
§. I. *De Dono Sapientiæ.* 114
§. II. *De Dono Intellectûs.* 115
§. III. *De Dono Conſilij.* 116
§. IV. *De Dono Fortitudinis.* 117
§. V. *De Dono Scientiæ.* 118
§. VI. *De Dono Pietatis.* 119
§. VII. *De Dono Timoris Domini.* 120
Art. III. *De Fructibus Spiritûs-Sancti.* 122
Art. IV. *De Confirmationis Charactere, altero eius effectu.* 124
Cap. IV. *De Neceſſitate Confirmationis: Eiuſdem Sacramenti ſubiecto.*
Propoſitio I. *Sacramentum Confirmationis non eſt neceſſarium homini Chriſtiano neceſſitate medij.* 125
Propoſitio II. *Confirmatio in re vel in voto eſt adultis neceſſaria neceſſitate Præcepti Diuini & Eccleſiaſtici.* 125
Conſectaria *Praxim ſpectantia.*
Regula I. *Lethaliter peccant, & in manifeſtum ſalutis diſcrimen ſe conijciunt Chriſtiani, qui Confirmationi Sacramentum ſuſcipere contemnunt vel negligunt.* 125
Regula II. 126
Regula III. 12
Regula IV. ibid.
Regula V. 126
Regula VI. ibid
Regula VII. 126
Regula VIII. ibid.
Regula IX. 126
Cap. V. *De Diſpoſitionibus ad Confirmationem ſuſcipiendam vel adminiſtrandam neceſſarijs.* 127
Cap. VI. *De Confirmationis Cæremonijs.* 128